

СИГРИД УНСЕТ СТОПАНКА

Част 2 от „Кристин, дъщерята на Лавранс“

Превод от норвежки: Ева Кънева, 2011

chitanka.info

I ПЛОДЪТ НА ГРЕХА

1.

В навечерието на празника на светия апостол Симон Зилот — 28 октомври — товарният кораб на Борд Петершон навлезе в залива Виргси. Самият абат Улав от манастира на остров Нидархолм дойде на кон да посрещне Ерлен Никулаусън и да приветства с добре дошла младата му съпруга. Младоженците щяха да гостуват на абата и да пренощуват във Виг.

Ерлен поведе бледата като платно, измъчена млада жена по мостика. Абатът се пошегува колко тежко било да се пътува по море. Ерлен посрещна думите му със смях и отбеляза, че съпругата му закопняла за легло, което не се люлее. Кристин се насили също да се усмихне, но наум си обеща да не се качва доброволно на кораб до края на живота си. Прилошаваше ѝ само от близостта на Ерлен, защото дрехите му се бяха просмукали с миризмата на кораб и море. Косата му все още лепнеше, сплъстена от солената вода. По време на цялото пътуване Ерлен се намираше в състояние на радостна превъзбуда. Борд се смееше: в областта Мьоре, където израсна Ерлен, ратаите постоянно се возели на лодки, плавали и гребели. Двамата мъже се тюхкаха, задето Кристин се мъчи, но съчувствието им ѝ се струваше твърде слаба утеха за силното ѝ страдание. Непрекъснато повтаряха, че морската болест ще отшуми, когато Кристин свикне да се вози на кораб, но неразположението ѝ така и не премина.

И на следващата сутрин ѝ се струваше, че продължава да се носи по водата, макар вече да се движеха по суша. Яздеха покрай селата, изкачваха се и слизаха по склонове, осеяни със свлекли се купчини глина. Кристин се опитваше да закове поглед в точка от хребета, но сякаш цялата земя се тресеше, нагъваше се на вълни и се издигаше към лазурното, млечносиньо зимно небе.

Сутринта във Виг пристигнаха цяла група приятели и съседи на Ерлен, за да придружат брачната двойка до дома им. Сега двамата младоженци яздеха с огромна свита. Твърда като желязо, замръзналата земя хрущеше под конските копита. От телата на жребците, от косите и кожените наметки на хората се издигаше пара и ги обвиваше като дим.

Снегът се стелеше по главата на Ерлен и косите му не се различаваха от тези на беловласия абат. Лицето на младоженеца пламтеше от сутрешната напитка и от ледения въздух. Днес той облече празничните си дрехи. Целият сияеше от младост и щастие, а мекият му приятен глас преливаше от радост и въодушевление, докато подкикваше на гостите си шеги и закачки и се смееше доволно.

Сърцето на Кристин заби учестено от тревога, телесна слабост и боязън. Още се чувстваше болнава след пътуването, а на гърдите си усещаше парене, което се появяваше при недостатъчен прием на храна и течности. Цялото ѝ тяло трепереше, а в душата ѝ се спотайваше смътен и сподавен гняв срещу безгрижния ѝ съпруг. Но тя забелязваше с каква неподправена гордост и сияещо от щастие лице я води той в дома си и я загложди горчиво разкаяние. Гърдите я заболяха от жалост към Ерлен. Прииска ѝ се да не беше слушала своенравния си вътрешен глас, а да бе споделила с него още през лятото, че очаква дете. Пищната им сватба никак не подобаваше на прегрешили младоженци. Ала Кристин знаеше колко важно е тържеството за Ерлен и му угоди. Сега обаче настъпи време и той да разбере, че няма да им се размине, без да преглътнат публично унижението си.

Тогавя Кристин се боеше и от баща си, и се надяваше след сватбата нещата да се уталожат, а двамата с Ерлен да заминат за „Хюсабю“ и тя да види родителите си чак след дълго време, когато одумките отдавна са стихнали.

Сега положението ставаше все по-тежко. Ерлен наистина и преди бе споменавал за голямото пиршество, което ще устрои в „Хюсабю“, но Кристин не остана с впечатлението, че там се готви едва ли не втора сватба. А гостите бяха все хора, чието уважение и дружба двамата трябваше да спечелят, защото щяха да живеят сред тях. Тези хора години наред бяха наблюдавали неблагоприятното и нещастното на Ерлен, а сега той се надяваше, че се е реабилитирал в очите им и отново ще заеме полагащото му се място сред равностойните нему стопани, защото притежаваше и знатно потекло, и достатъчно богатства. Разнесеше ли се мълва за прегрешението му със собствената му годеница, Ерлен щеше да стане за смях из цялата околност.

Абатът се наведе към Кристин:

— Изглеждаш много умислена, Кристин Лаврансдатер. Още ли си отпаднала от пътуването? Или ти е мъчно за майка ти?

— О, да, Ваше Високопреподобие — кимна Кристин. — Мисля си за майка ми.

Изкачиха се до местността Скаун и поеха по склона. Надолу, в долината, виждаха как се белее широколистната гора, покрита със скреж. Там блестеше и огряно от слънцето малко синьо езеро. Излязоха от иглолистната горичка. Ерлен посочи с пръст:

— Ето, там се вижда „Хюсабю“, Кристин. Дано Господ даде двамата да изживеем там безброй щастливи дни, скъпа съпруго! — пожела й нежно той.

Пред тях се ширнаха необятни, побелели от слана поля. Имението приличаше на тераса по планинския склон. На преден план се виждаше малка, светла каменна църква, а на юг от нея се издигаха многобройни грамадни къщи. От комините им се виеше дим. Църковните камбани започнаха да бият, а хората наизлизаха от домовете си и с радостни викове и възгласи се втурнаха да посрещнат новодошлите. Младите мъже от свитата на младоженците удряха оръжията си едно о друго. Насъбралата се тълпа се отправи към дома на младоженеца с весела глъчка.

Спряха пред църквата. Ерлен свали съпругата си от коня и я занесе на ръце до вратата, където ги посрещнаха група свещеници и дякони. Вътре цареше ужасен студ, а пламъците на свещите в хорвата част бледнееха заради дневната светлина, процеждаща се от малките, сводести прозорци.

Кристин се почувства изоставена и изплашена, когато Ерлен пусна ръката ѝ и премина в редиците на мъжете, а тя се присъедини към тълпата непознати пременени жени. Службата мина много приятно, но Кристин зъзнеше от студ и ѝ се струваше, че молитвите ѝ се връщат обратно при нея, опитахте ли се да излее натежалата на сърцето си мъка и да се извиси. Надяваше се това да не се окаже знамение, защото днес отбелязваха деня на апостол Симон, а тя не постъпи много справедливо към мъж, чийто покровител е светецът.

Народът излезе от църквата и тръгна към имението на дълга върволица. Начело вървеше свещеникът, следван от Кристин и Ерлен, хванати за ръце. Гостите крачеха след тях по двойки. Кристин успя да се съвземе достатъчно, за да огледа добре имението. В дългия тесен двор къщите се издигаха в две редици — една в северната част и една

в южната. Постройките ѝ се сториха внушителни и нагъсто една до друга, но стари и порутени.

Шествието спря до вратата на господарската къща, а свещениците поръсиха прага със светена вода. Ерлен я въведе в тъмното преддверие. Отвориха врата вдясно и оттам блесна ярка светлина. Кристин се наведе на прага и двамата с Ерлен се озоваха в голямото помещение.

Досега Кристин не беше виждал по-просторна стая. В средата имаше огнище, толкова дълго, че бяха запалили огън и в двата му края. Широчината на помещението налагаше напречните греди да бъдат допълнително укрепени с резбовани стълбове. На Кристин стаята ѝ приличаше повече на църковен кораб или на дворцова зала. До източния фронтон, където се намираше почетното място на трапезата, бяха сковали между стълбовете легла, отделени с врати.

Вътре горяха безброй свещи: върху масите, отрупани със скъпи съдини и подноси, върху свещниците, закрепени по стените. По стар обичай по стените, между разпънатите вълнени пана, висяха оръжия и щитовете. Стената зад почетното място бе покрита с кадифе, а сега един от мъжете окачи позлатен меч и бял щит с червен разярен лъв, носени от Ерлен.

Слугите помогнаха на гостите да си съблекат връхните дрехи и ги отнесоха. Ерлен хвана съпругата си за ръка и я отведе до огнището. Гостите ги последваха, наредени в полукръг зад тях. Пълна жена с мило лице пристъпи към младоженката и приглади кърпата на главата ѝ, поизмачакала се под качулката на палтото. Жената се върна на мястото си, кимна на двамата млади и им се усмихна. Ерлен отвърна на усмивката ѝ и погледна съпругата си. Лицето му сияеше от хубост. Сърцето на Кристин се сви болезнено от съчувствие към него. Тя знаеше колко ѝ се радва той, гледайки я в дома си, облечена в яркочервената сватбена рокля, с коси, покрити с дълга, снежнобяла кърпа. Но тази сутрин ѝ се наложи да пристегне корема и талията си с дълъг, тъкан пояс, за да се побере в роклята си и да изглежда красива; да натърка бузите си с червената пудра от Осхил. Докато се стараяше да се нагизди, си мислеше с гняв и тъга, че Ерлен не забелязва болнавия ѝ вид, след като вече е негова съпруга. Той дори не подозираше какво става. Кристин се разкайваше горчиво, задето му спести истината.

Докато младоженците стояха така, ръка за ръка, свещениците обиколиха стаята, осветиха къщата и огнището, постелята и трапезата.

Една от слугините донесе на Ерлен ключовете за дома. Той закачи тежката връзка на колана на Кристин с усмивка, сякаш едва се съдържаше да не я разцелува. Мъж подаде на стопанина висок рог, опасан със златни халки. Ерлен поднесе рога към устните си и пи в чест на съпругата си:

— Здраве и изобилие в дома ти, стопанке!

Гостите се провикваха радостно и се смяха, докато тя пи с мъжа си. После двамата плиснаха остатъка от виното в огнището.

Под съпровода на свирни Ерлен Никулаусьон заведе жена си на почетното място на трапезата и покани гостите да се разположат.

На третия ден гуляйджиите започнаха да си тръгват един по един. Последните напуснаха „Хюсабю“ на петия ден след пладне. Кристин остана сама с мъжа си.

Първо накара слугите да извадят всички носии изпод леглата, да ги изперат с луга, да измият с луга и стените, да изнесат сламата и да я изгорят. После тя сложи нова слама и постла новите чаршафи, донесени от нея. Привърши с тази работа късно вечерта. Заръча на слугините да направят същото с всички легла в имението и да напекат на слънце всички кожи. Нареди им да се заемат още на следващата сутрин и да работят усилено, за да успеят да привършат преди почивните дни. Ерлен клатеше глава и се смееше: каква жена си е взел само! Но в думите му тя долови и срам от занемарения му дом.

Първата нощ Кристин не спа добре, макар че свещениците осветиха леглото ѝ. Отгоре бяха наредени извезани с коприна възглавници, ленени чаршафи и най-отбрани черги и кожи, но сламата отдолу миришеше на застояло и мухъл. В постланата най-отгоре разкошна меча кожа и в дрехите гъмжеше от въшки.

Очакваха я много по-страшни неща. По стените наистина бяха окачени скъпи пана, но стълбовете под тях бяха потънали в сажди и мръсотия. На празненството поднесоха обилно угощение, ала голяма част от храната беше развалена или зле приготвена. Наложиха им се да палят огнището с груби и мокри цепеници, които вместо да топлят, окадиха цялата стая.

На втория ден заедно с Ерлен обиколиха имението и Кристин видя колко занемарено е всичко. След пиршеството хамбарите и

житниците се изпразниха. Гостите ометоха последните им запаси от брашно в сандъците. Не ѝ стигаше умът как Ерлен смята да осигури фураж на многото си коне и добитък с толкова малко сено и слама. Дори шумата стигаше едва-едва за овцете.

Едната от спалните беше пълна с неизползван лен — вероятно събиран в продължение на много години, а в килера намери купчина стара, неизпрана и воняща вълна, една част прибрана в чували, а друга — разпръснатата направо върху пода. Кристин я повдигна малко от края и от там изпаднаха дребни кафяви змийски яйца. Вътре гъмжеше от молци и червеи.

Добитъкът изглеждаше недохранен, изпосталял, крастав и болнав. В стопанството имаше само стари говеда. Единствено конете сред всички животни бяха добре гледани и красиви. Но никой от тях не можеше да се мери с Гюлсвайнен или Рингдротен, новия жребец на баща ѝ. Шльонгванбауге, който Кристин доведе от „Йорун“, представляваше най-хубавият кон в конюшните на „Хюсабю“. Кристин се изкушаваше да го гали по врата и да долепя лицето си до бузата му, когато ходеше там. А големците му се възхищаваха и хвалеха дебелиите му груби крака, дълбоката гръд, малката глава и широката задница. Старецът от имението „Гимсар“ се кълнеше в Господ и в дявола, че са извършили голям грях, като са го кастрирали. От него можело да стане невиждан боен жребец. Кристин не се стърпя и започна да се хвали с коня на баща си — Рингдротен. Бил много по-едър и силен, нямало кон, способен да го надвие. Баща ѝ го срещнал с всички прославили се жребци до местността Согн. Лавранс им избрал такива чудни имена, защото Рингдротен и Шльонгванбауге блестели като злато и кожата им била напръскана с червено-жълти кръгове. Едно лято майката на Рингдротен се отдалечила от стадото близо до Глиганските върхове и всички мислели, че я е изяла мечка, но кобилата се прибрала в края на есента. Добила жребче, без съмнение заченато от питомен кон. Погрижили се за кончето със сяра и хляб, а за по-сигурно Лавранс дал кобилата като пожертвование на църквата. Но жребчето така се преобразило, че сега Лавранс предпочитал да изгуби половината си стопанство, вместо да се раздели с него.

Ерлен се засмя и отбеляза:

— Иначе си много мълчалива, Кристин, ама заговориш ли за баща си, ставаш доста словоохотлива!

Кристин млъкна. Налегна я споменът за изражението на Лавранс, когато на изпроводяк той ѝ помогна да яхне коня. Лавранс се мъчеше да изглежда весел заради многото хора около тях, но Кристин видя мъката в очите му. На раздяла баща ѝ я погали по ръката и стисна дланта ѝ за сбогом. Тогава Кристин се радваше, задето най-послед си тръгва, но сега ѝ се струваше, че докато е жива, в душата ѝ ще гори болезненият спомен за очите на баща ѝ.

И така, Кристин се зае да се разпорежда и да въдворява ред в новия си дом. Ставаше още в ранни зори въпреки протестите на Ерлен и желанието му да я задържи в леглото. От младоженка не се очаква да шета неуморно, преди да се развидели.

Когато се увери как стоят нещата в имението и колко работа я чака, я прониза безмилостно отрезвяване. Тя дойде тук наистина с цената на голям грях и вече нямаше как да го поправи, но тук хората също извършваха грях, като се отнасяха толкова небрежно с Божиите блага, и заслужаваха само презрение, задето са позволили имуществото на Ерлен да се разхищава така безотговорно. През последните две години в „Хюсабю“ никакъв иконом не се грижеше съвестно за стопанството. През това време Ерлен отсъстваше почти непрекъснато от дома си, а и той никога не следеше в какво състояние се поддържа „Хюсабю“. Не беше никак учудващо, че наместниците му из селата го мамят, както Кристин започна да разбира, а слугите в имението работят, когато им скимне и както им е удобно. Нямаше да ѝ е никак лесно да възстанови реда в „Хюсабю“.

Веднъж тя се спря да поговори с Юлв Халдуршон, най-приближения слуга на Ерлен. Стопанката го попита дали вече са привършили с вършитбата на зърното — добивите в „Хюсабю“ бяха доста оскъдни — защото приближаваше времето да колят добитъка. Юлв отвърна:

— Много добре знаеш, Кристин, че не съм по полската работа. Двамата с Хафтур придружаваме Ерлен и му носим въоръжението, но не сме вещи по селскостопанските въпроси.

— Зная — кимна тя. — Но се затруднявам да се справя с грижите за имота, защото съм тук съвсем отскоро и не познавам слугите. Ще се радвам, ако ми помагаш и ме напътстваш.

— Така е, няма да ти е леко тази зима — съгласи се мъжът и я погледна с тънката си усмивчица.

Юлв винаги се усмихваше така странно, докато разговаряше с нея или с Ерлен. В изражението му се долавяше наглост и ирония, но и доброта и уважение към нея. Кристин се опитваше да не се засяга от фамилиарниченето на Юлв, което понякога излизаше извън рамките на благоприличието. Двамата с Ерлен го бяха посветили в тайната за разпуснатото си, непристойно поведение. Кристин усещаше, че Юлв знае доста неща за връзката им. Реши да търпи отношението му, а и Ерлен се примиряваше с невъздържаните прояви и приказки на другаря си. Юлв не изпитваше страхопочитание към господаря си. Бяха приятели от деца. Юлв, родом от Мьоре, син на малоимотен селянин, който живеел близо до чифлика на Борд Петершон, говореше на Ерлен и на съпругата му на „ти“, но нали това неофициално обръщение беше по-разпространено сред хората в северните райони.

Юлв Халдуршон беше хубавец — едър, смугъл, с красиви очи. Само дето устата му изглеждаше груба и противна. Кристин беше чувала лоши неща за него от слугините. Когато ходел в града, се напивал безпаметно, гуляел и обикалял по къщите до Гайлене, но приберял ли се у дома, в „Хюсабю“, ставал най-стабилната опора на домашните, преобразявал се и не се намирал по-съвестен, работлив и умен мъж от него. Постепенно той все пак спечели симпатиите на Кристин.

— За никоя жена не би било лесно да се пребори с неуредиците в имението, особено след всичко, което се случи — повтори Юлв. — И въпреки това според мен ти ще се справиш по-добре от която и да е друга, стопанке Кристин. Ти няма да седнеш да се вайкаш и да мрънкаш, а ще търсиш начин как да спасиш наследството на Ерлен за челядта си, дори и никой тук да не го е грижа. Можеш винаги да разчиташ на мен. Ще се старая да ти помагам според силите си. Само не забравяй, че нямам голям опит в селската работа. Но ако се съветваш с мен и се съ согласиш да ми позволиш и аз да те моля за помощ, все някак ще изкараме тази зима.

Кристин благодари на Юлв и влезе в къщата.

Сърцето ѝ тежеше от страх и тревога, но тя се мъчеше да ги прогони. От една страна, не разбираше докрай как е възможно Ерлен да не забелязва нищо. Но най-лошото беше, че Кристин не усещаше

признаци на живот в утробата си. Нали към двайсетата седмица се очакваше то да се размърда, а вече минаха двайсет и три. Нощем, докато лежеше будна, тя усещаше нарасналата тежест в тялото си, ала плодът си оставаше неподвижен като буца. В мислите ѝ нахлуваха всички разкази за деца, родени с паралич, със закърнели сухожилия, за зародиши, дошли на бял свят без крайници, за изчадия, лишени от човешки образ. Пред спуснатите ѝ клепачи семеняха картини на страховито уродливи пеленачета и се претопяваха в още по-ужасяващи гледки. На юг в долината, в Лидста, имаше едно такова дете. То, впрочем, вече трябва да беше пораснало. Лавранс го беше виждал, но отказваше да говори за това. Кристин помнеше колко болезнено се изкривяваше лицето му, когато някой споменеше за детето. О, не. Свети Улав, застъпи се за мен пред Бога! Кристин се мъчеше да се уповава на милосърдието на светия крал, та нали му повери здравето и живота на рожбата си. Беше готова да изтърпи безропотно страданията, отредени заради прегрешенията ѝ, и да се утеши с мисълта, че светецът ще се смили над детето ѝ. Сигурно нечестивият я измъчва с уродливите образи, за да я подтикне към отчаяние с хитростта си. Но нощем тревогите не ѝ даваха мира. Ако детето няма крайници или е хромо! Майката не усещаше признаци на живот... В просъница Ерлен долавяше безпокойството на съпругата си, прегръщаше я и притискаше лице до шията ѝ.

Денем Кристин се преструваше, че всичко е наред. Всяка сутрин се обличаше грижливо, за да скрие още известно време от прислугата, че не е сама.

В „Хюсабю“ беше възприето слугите да се оттеглят по спалните си след вечеря. Двамата с Ерлен обикновено оставаха сами в просторната стая. Общо взето, тукашните обичаи напомняха на времената, когато господарите са имали роби и робини, които са поемали всички грижи за домакинството. В дома на Ерлен нямаше маса, прикована към пода. Сутрин и вечер се хранеха на голяма подвижна маса, застопорена върху предназначени за нея подпори, а след това я закачаха на стената. На обяд хората се хранеха по пейките. Такива са били порядките някога, съобрази Кристин. Но в днешно време, когато стопаните нямаше как да накарат мъжете да се включат в домакинската работа и се налагаше да се задоволят само с помощта на слугините, подобни традиции се оказваха трудно приложими. Жените

не искаха да се поболят, докато вдигат тежките маси. Някога Рагнфрид ѝ бе разказвала, че в „Сюнбю“ се сдобили с прикована към пода маса — тогава Кристин била осемгодишна — и жените възприели новата мебел като ценна придобивка: вече нямало нужда да носят ръкоделията си в бараката — разполагали се във всекидневната, режели и кроели, а свещниците и красивата посуда върху масата придавали неповторим уют на домашната обстановка. Кристин реши на лято да помоли Ерлен да купи такава маса за северната дълга стена.

В „Йорун“ традицията повеляваше стопанинът да заема почетното място на трапезата откъм късата страна на масата. В „Хюсабю“ обаче до стената към преддверието се намираха леглата. В родния ѝ дом майка ѝ седеше в края на външната пейка, за да става и да наглежда слугините в готварницата. Рагнфрид се настаняваше до мъжа си само на тържества. В „Хюсабю“ почетното място се намирало под източния фронтон и Ерлен настояваше Кристин неизменно да седи до него. Винаги когато в „Йорун“ гостуваха божии служители, Лавранс им отстъпваше почетното си място и лично им прислужваше заедно със съпругата си, докато те ядяха и пиеха. Ерлен не правеше така, освен ако не идваха духовници от висш ранг. Той не питаше особена симпатия към свещеници и монаси. Те излизат доста скъпо, твърдеше той. В такива мигове Кристин се сецаше какво казваха баща ѝ и отец Айрик, щом чуеха някой да се оплаква от сребролюбие на църковните люде: човек забравя каква греховна радост си е доставил, дойде ли време да си плати за нея.

Кристин разпитваше Ерлен какъв е бил животът в „Хюсабю“ преди. За жалост съпругът ѝ знаеше твърде малко. Бил чувал разни неща, ако не го лъжела паметта, но не можел да си спомни подробности. Преди имението било във владение на крал Скюле и той го благоустроил. Вероятно възнамерявал да го направи свое, след като дарил „Райн“ на женския манастир. Ерлен много се гордеше, задето произхожда от рода на херцога, когото винаги наричаше крал, и от рода на епископ Никулаус, баща на дядо му Мюнан. Но от разказите на мъжа си Кристин осъзна, че знанията му за родословието му се изчерпват с онова, което и тя бе чувала от баща си. В дома на Лавранс Бьоргюлфсън нещата стояха по-различно. Нито бащата, нито майката се възгордяваха от властта и славата на предците си. Споменаваха ги често, изтъкваха добродетелите им и ги даваха за пример, но не

премълчаваха и грешките им и съветваха децата да се поучат от тях. Знаеха анекдоти за Ивар Йеслинг-старши и за враждата му с крал Свере; за остроумните и светкавични отговори на Ивар Провт; за нечуваните тела на Ховар Йеслинг и за небивалия късмет на Ивар Йеслинг-младши в лова. Лавранс разказваше за брата на дядо си, който отвлякъл момата на Фолкунгите от манастира във Врета; за дядо си — шведския господар Шетил; за баба си Рамборг Сьунесдатур, която непрекъснато копнеела да се прибере в дома си във Вестергаутлан и минала през замръзналото езеро Венерен, когато гостувала на брат си в Сулберга. Лавранс се впускаше в спомени за баща си, смел пълководец, и за неописуемата му скръб по първата му съпруга, Кристин Сигюршдатур, починала при раждането на Лавранс. Баща ѝ четеше от книга за прародителката си, светицата Елин от Шовде, увенчана с мъченически венец. Лавранс неведнъж ѝ бе обещавал да отидат да се поклонят на гроба на светицата, но така и не осъществиха намерението си.

В тревогата и неволята си Кристин се молеше на светицата, с която я свързваше кръвна връзка, да се застъпи пред Бога за здравето на рожбата ѝ. Целуваше кръста, подарък от баща ѝ, с късче от савана на светицата. Но Кристин изпитваше и боязън от света Елин, защото лепна грозно клеймо върху името на рода си. Когато се молеше на свети Улав и свети Томас да я закрилят, често имаше чувството, че думите ѝ стигат до ушите им и проникват в състрадателните им сърца. Тези двама мъченици на справедливостта обичаха баща ѝ повече от всички останали светци, дори повече от свети Лаврентий, на когото Лавранс беше кръстен. Баща ѝ отбелязваше празника на светеца с пищен гуляй всяка година в края на лятото и раздаваше щедра милостиня на сиромасите. Веднъж, когато Лавранс лежал тежко ранен пред крепостта „Богахюс“, му се явил свети Томас. По думите на Лавранс милозливият му и достолепен вид го оставили без думи. Успял само да отрони „господарю, господарю“. Сияйният епископ нежно докоснал раната му и му обещал да оздравее и да се възстанови, да види отново жена си и дъщеря си, както му се примолил клетникът. В онази нощ никой не вярвал, че е възможно Лавранс Бьоргюлфсън да надвие смъртта.

Ерлен изслуша историята и отбеляза:

— Е, на мен не ми се е случвало подобно нещо, а и няма изгледи да ми се случи. А и не съм благочестив като баща ти.

Кристин го попита какви хора са присъствали на празненството им. Ерлен не успя да ѝ разкаже почти нищо за тях. На Кристин ѝ правеше впечатление, че съпругът ѝ не прилича на жителите от околните села. Много от тях бяха хубави, светли и червендалести, с кръгли, твърди глави, със силно и яко телосложение, а част от старците бяха силно затлъстели. Сред тях Ерлен приличаше на бяла врана. Той стърчеше с една глава над повечето мъже, слаб, дори кльоцав, с издължени, фини крайници; с черна, мека като коприна коса, бледо кафеникава кожа и светлосини очи под въгленовочерните вежди и гъстите черни ресници. Челото му беше високо и тясно, а слепоочията — хлътнали; носът — доста едър, устата — малка и неволева за мъж. Въпреки това Ерлен беше красавец. Кристин не бе виждала мъж, който би могъл да се мери с него по хубост. Дори нежният му тих глас се различаваше от плътния тембър на останалите мъже.

Ерлен се засмя на наблюдението ѝ и обясни, че и неговият род не бил от тук, с изключение на прабаба му Рагнфрид Скулесдатер. Според мълвата Ерлен приличал досуц на дядо си по майчина линия, Гауте Ерленсън от „Скугхайм“. Кристин се поинтересува що за човек е бил той, но и за него Ерлен не знаеше почти нищо.

Една вечер Ерлен и Кристин се канеха да си лягат. Ерлен не успя да развърже връзката на обувката си и я сряза. За беда ножът се изплъзна от ръката му и той се поряза лошо. Раната прокърви силно, а той изруга цветисто, ядосан от непохватността си. Кристин, останала по долна риза, донесе от скрина си ленена кърпа за превръзка. Ерлен обгърна талията със здравата си ръка, докато тя стягаше другата. Изведнъж се вторачи в нея ужасен и объркан. Лицето му плувна в гъста червенина. Кристин сведе глава.

Ерлен отдръпна отривисто ръката си. Не каза нищо, когато Кристин си легна безмълвно. Сърцето ѝ биеше глухо и тежко под ребрата. От време на време поглеждаше крадешком към мъжа си. Той ѝ бе обърнал гръб. Съблече се бавно, дреха по дреха. Легна си и той.

Кристин чакаше да го чуе какво мисли. От нетърпение сърцето ѝ почти спря да бие, замря и затрепери в гърдите.

Но Ерлен продължаваше да мълчи упорито. Не я прегърна.

Накрая все пак сложи непохватно ръка върху гърдата ѝ и притисна брадичка в рамото ѝ, а наболата му брада се заби в плътта ѝ. Понеже той не пророни дума, Кристин се обърна към стената.

Имаше чувството, че потъва в бездънна пропаст. Та той не успя дори да изрече една-едничка дума, когато разбра, че през цялото това време тя е носила детето му. Кристин стисна здраво зъби в мрака. Нямахше намерение да го моли. Щом той мълчи, ще мълчи и тя, ако е нужно — и до деня на раждането. В душата ѝ се надигна озлобление, но тя не помръдна. Ерлен също лежеше неподвижно в тъмнината. Мълчаха така часове наред. И двамата знаеха, че другият е още буден. Накрая тя разбра по равномерното му дишане, че се е унесъл. Сълзите ѝ рукогнах неударжимо — сълзи на мъка, обида и срам. Никога нямаше да му прости тази постъпка.

Три дни Ерлен и Кристин се разминаваха, без да си говорят. Той се преструваше на ни лук ял, ни лук мирисал. Кристин кипеше от спотаен гняв и побесняваше от огорчение, когато забележеше, че той скришом я оглежда изпитателно, но веднага отмества очи, щом тя се обърне към него. На четвъртия ден сутринта тя седеше в голямата стая. Ерлен заста на вратата, облечен за езда. Канел се да отиде до „Медалбю“ и я попита има ли желание да го придружи; та нали имението било част от сватбените ѝ подаръци. Кристин отговори утвърдително и Ерлен ѝ помогна да си обуе вълнените ботуши и да си облече черното палто със сребърните закопчалки на ръкавите.

На двора чакаха четири оседлани коня, но Ерлен поръча на Хафтур и Егил да останат вкъщи и да помагат при вършитбата. После повдигна жена си и я качи на седлото. Кристин се досети какви намерения има Ерлен: да отвори дума за недоизказаните неща помежду им. Поеха на юг, към гората, но той продължаваше да мълчи.

Въпреки че отдавна влязоха в месеца, когато се коли добитъкът, все още не бе паднал сняг. Денят беше свеж и красив, слънцето тъкмо изгря. Навсякъде, и по земята, и по дърветата, блестеше бяла слана. Яздеха през полята на „Хюсабю“. Кристин забеляза, че почти няма стърнища и ожънати ниви, но е пълно с отдавна необработвани земи и

оградени места за паша, покрити с мъхове, купчини трева и със стари издънки на растения. Реши да му сподели наблюденията си.

Ерлен подхвана гордо:

— Нима не знаеш, Кристин, ти, която уж толкова добре разбираш от стопански работи, че не си заслужава да сееш зърно близо до града. Ще спечелиш повече, ако отидеш да си купиш зърно и брашно от чужденците срещу масло и вълна.

— Срещу кое масло и вълна? — попита Кристин. — Онова, дето стои развалено в дома ти ли? Законът повелява, щом един стопанин дава земя под аренда, да засее зърно на три четвърти от площта и да загради една четвърт за добитъка; а баща ми винаги казва: домът на господаря не бива да отстъпва по ред и вид на домовете на селяните.

Ерлен се позасмя и отвърна:

— Не съм се интересувал какво гласи законът по този въпрос. Колкото до моите селяни, те са свободни да се разпореждат със земите си, както пожелаят, а аз ще се грижа за „Хюсабю“ според своите разбирания за благополучие и уют.

— Нима се смяташ за по-умен от предците ни, от свети Улав и от крал Магнюс, създателите на тези закони?

— Не ми е хрумвало — засмя се отново Ерлен. — Дяволите да го вземат, голяма разбирачка на законите се извъди, Кристин.

— Имам известни познания, защото баща ми често молеше Сигюр от „Лопт“ да ни повтаря на глас законите, когато ни дойдеше на гости и вечер се събирахме край огнището. Според татко било полезно за нас, младите, и за слугите да познаваме законите и Сигюр ни казваше по някоя глава от закона.

— Сигюр — повтори Ерлен. — А, да, сецям се кой е, видях го на сватбата ни. Онзи беззъб дъртак с огромния нос, дето непрекъснато лееше сълзи и сополи и се тупаше по гърдите. А на сутринта, когато хората се качиха при нас да гледат как те завивам в невестината кърпа, още не се беше измил от тази мръсотия.

— Той ме знае от съвсем малка — тросна се Кристин. — Вземаше ме на коленете си и си играеше с мен.

— Що за странно забавление — засмя се отново Ерлен. — Да седите и да слушате как този старец ви повтаря на глас закона глава по глава. Лавранс по нищо не прилича на повечето мъже. Чувала ли си

тази приказка: ако селянинът познаваше подробно закона на страната, а жребецът — силата си, дяволът щеше да е рицар.

Кристин нададе гневен вик и удари коня по задницата. Изумен и ядосан, Ерлен гледаше как съпругата му препуска напред.

Той заби шпори в стремената на коня. Боже Господи, реката! Няма как да я прегазят, калта се бе свлякла през есента. Шльонгванбауге ускори бяг, когато забеляза следващия го кон. Ерлен се изплаши до смърт. Кристин препускаше стремглаво по стръмните баири. Той прекоси горичката и ѝ препречи пътя на равното. Тя се принуди да спре. Когато се изравни с нея, Ерлен видя, че и тя се е изплашила. Наведе се напред и ѝ удари звучна плесница. Шльонгванбауге отскочи подплашен встрани и се изправи на два крака.

— Това си го заслужи — процеди Ерлен с разтреперан глас, след като конете се поуспокоиха и отново тръгнаха един до друг. — Да не си изгубила ума си? Защо препускаш така? Изплаши ме...

Кристин се държеше за главата и той не виждаше лицето ѝ. Ерлен съжали за плесницата, но повтори:

— Изплаши ме не на шега, Кристин. Просто препусна като луда! И то в такова положение — додаде тихо той.

Кристин не отговори и не го погледна, но Ерлен усети, че вече не му е толкова ядосана. Гневът ѝ от подигравателните му забележки за родния ѝ дом стихна. Макар и да остана учуден, Ерлен продължи примирено пътя си.

В „Медалбю“ арендаторът на Ерлен излезе да ги посрещне и ги покани в къщата, но Ерлен предпочете първо да разгледат имението заедно с Кристин.

— Сега земите са нейни, а и тя разбира повече от мен от селско стопанство, Стайн — засмя се Ерлен.

Неколцина селяни, също арендатори на Ерлен, щяха да ги придружат.

Стайн пристигна тук през април и оттогава непрекъснато молеше земевладелеца лично да провери в какво положение е имението или да изпрати свои наместници. Селяните потвърдиха, че постройките до една били в плачевно състояние, а онези, които всеки миг заплашвали

да рухнат, били такива още преди идването на новия арендатор. Кристин определи имението като хубаво, но занемарено. Този Стайн обаче изглеждаше предприемчив мъж. Ерлен прояви разбиране и обеща да му опрости част от арендата, докато постегне имота.

Влязоха в къщата. На масата домакините бяха сложили хубава храна и силна бира. Жената на селянина помоли за извинение, защото не излязла да посрещне господарката, но мъжът ѝ не ѝ давал да се показва под открито небе, преди да си е взела очистителната молитва след раждането на сина си. Кристин я поздрави сърдечно и отиде до люлката да види детето. То беше първата рожба на селяните — момченце на дванайсет дни, силно и едро.

Настаниха Ерлен и Кристин на почетното място на трапезата. Всички седнаха, ядоха и пиха. Кристин се показва най-словоохотлива. Ерлен мълчеше, селяните също, но на Кристин ѝ се струваше, че я харесват.

Детето се събуди, измънка и ревна пронизително. Майката го взе на ръце, за да го успокои. От време на време Кристин хвърляше поглед към селянката с пеленачето. Когато малкият се нахрани, Кристин поиска да го вземе в прегръдките си.

— Виж, мъжо — обърна се тя към Ерлен, — какво хубаво и мило момченце!

— Да, така е — уклончиво отвърна Ерлен и погледна встрани.

Кристин се порадва на детето и го върна на майката.

— Арндис, искам да изпратя подарък за сина ти, защото той е първото дете, което държа в ръцете си, след като дойдох на север.

С пламнали страни и упорито изражение Кристин погледна съпруга си и леко се усмихна на насядалите на пейката селяни. Неколцина от тях се подсмихнаха под мустак, но се вторачиха пред себе си със сериозни, изопнати лица. Изправи се един подпийнал старец, взе черпака от купата с бира, остави го на масата и надигна тежкия съд:

— Да пием за това, стопанке, следващото дете в обятията ти да е бъдещият господар на „Хюсабю“!

Кристин се изправи и пое тежката купа. Първо предложи на мъжа си. Ерлен едва-едва доближи устни до купата, но Кристин отпи голяма глътка.

— Благодаря ти за поздравителката, Юн от „Скуг“ — кимна тя с усмивка, цялата сияеща от радост и подаде купата на следващия.

Ерлен се изчерви и изглеждаше много ядосан, а Кристин изпитваше неуместно желание да се смее и да се весели. След известно време Ерлен поиска да тръгват и двамата поеха към къщи.

Яздиха известно време в пълно мълчание. Изведнъж Ерлен подхвана заядливо:

— Според теб нужно ли е арендаторите ни да разбират за греха да се омъжиш бременна? Спокойно можеш да си заложиш главата, че за дни мълвата ще обиколи всички общини във фиорда.

Първоначално Кристин замълча, вторачена над главата на коня. По лицето ѝ плъзна смъртна бледност и Ерлен се изплаши.

— Това ли са първите ти думи, отправени към сина ти в утробата ми? — попита накрая тя, без да го поглежда. — Няма да ги забравя, докато съм жива.

— Кристин! — умолително подхвана Ерлен. — Миличка моя — продължи още по-нежно той, но тя не го удостои с поглед. — Кристин!

— Да, господарю? — хладно отвърна тя с изискан тон и без да извърща глава.

Ерлен изруга, та от устата му се разхвърчаха искри. Пришпори коня си и препусна напред, но след малко се върна при нея.

— Толкова се вбесих, че щях да избързам напред, както направи на идване ти.

— И вероятно щеше да ти се наложи да чакаш доста дълго да се прибера при теб в „Хюсабю“.

— Какви ги говориш! — притесни се Ерлен.

Продължиха да яздят мълчаливо. Стигнаха до място, откъдето малка пътека извеждаше към хребета. Ерлен се обърна към съпругата си:

— Какво ще кажеш да минем над възвишението? Ще си удължим пътя, но ми се прииска да ти покажа гледката.

Кристин кимна равнодушно.

Ерлен предложи да тръгнат пеш. Завърза конете за едно дърво.

— Двамата с Гюнюлф си играехме на хребета — сподели той. — Любопитно ми е да разбера дали е останало нещо от крепостта ни.

Ерлен я поведе за ръка. Тя се примири и не се отдръпна, но вървеше с наведена глава и си гледаше краката. Не след дълго се

изкачиха на възвишението. Над покритата със скреж широколистна гора, в завоя след рекичката, се виждаше имението „Хюсабю“, кацнало на склона срещу тях. Извисяваше се величествено с каменната си църква и множеството си къщи, широки поля и тъмен горист рид отзад.

— Мама често ни водеше тук. Но винаги гледаше на юг, към планината Довре. Копнееше цял живот да се махне от „Хюсабю“. Обръщаше се на север и се взираше в процепа, там, където сега синее. Отвъд фиорда има планини. Мама никога не поглеждаше имението.

Гласът на Ерлен звучеше меко и умолително, но Кристин мълчеше и не го поглеждаше. Той ритна замръзналия пирен.

— Не, нищо не е останало от нашето укрепление. Много време мина, откакто двамата с Гюнюлф играехме тук.

Думите му не получиха ответ. Малко по-надолу от мястото, където стояха, имаше малка, замръзнала локва. Ерлен взе камък от земята и го запрати натам. Локвата беше цялата в лед и върху черното огледало се образува само малка бяла звезда. Ерлен взе втори камък и го хвърли по-силно от първия. Продължи да хвърля, обладан от силен гняв, докато накрая май успя да разбие леда на парчета. Забеляза изражението на съпругата си. Тя наблюдаваше действията му с потъмнели от презрение очи и се усмихваше подигравателно на детинските му прояви.

Ерлен се извърна рязко, а Кристин пребледня като смъртник. Клепачите ѝ се отпуснаха. Тя се олюля, размаха ръце и политна напред. Хвана се за едно дърво.

— Какво има, Кристин? — попита изплашен Ерлен.

Тя не отговори. Изглеждаше заслушана в нещо. В очите ѝ се четеше странна отнесеност.

Отново го усети. В утробата ѝ сякаш риба удряше с опашката си. И отново като че ли цялата земя се завъртя и ѝ прималя, но този път пристъпът мина по-леко.

— Какво ти става? — повтори Ерлен.

Бе чакала този миг с огромно нетърпение и дори не смееше да си признае какъв страх изпитва. Не беше в състояние да сподели с Ерлен радостта си, защото цял ден се бяха карали. Но той отново попита:

— Детето ли се размърда?

Приближи се и я докосна по рамото. Кристин се отърси от целия натрупан гняв, пристъпи към него и зарови лице в гърдите му.

След известно време слязоха до мястото, където стояха вързани конете им. Краткият ден клонеше към своя край. Зад тях, на югозапад, слънцето залязваше зад върховете на дърветата, мътно червено заради зимната мъгла.

Ерлен подръпна ремъците и каишките на седлото на Кристин, за да ги изпробва, преди да я качи. После отвърза и своя кон. Бръкна под колана да си извади ръкавиците, но намери само едната. Огледа се наоколо.

Кристин не се стърпя:

— Няма смисъл да я търсиш там, Ерлен!

— Да беше ми казала, ако си ме видяла да я изпускам, независимо колко си ми била ядосана.

Ръкавиците ги бешешила Кристин за сватбения му подарък.

— Изхлузи се от колана ти, когато ме удари — поясни тихо Кристин и сведе очи.

Застанал до коня си, с ръка върху седлото, Ерлен изглеждаше плах и нещастен. Изведнъж обаче избухна в смях:

— Докато те ухажвах и обикалях роднините ми, за да ги моля да се застъпват за мен пред баща ти, докато се смирявах и се правех на хрисим, за да ми разрешат да се ожена за теб, никога не ми е минавало през ума, че ще излезеш такъв дявол!

И Кристин се разсмя:

— Иначе отдавна щеше да си се отказал от мен, а вероятно така щеше да бъде най-добре за теб.

Ерлен направи няколко крачки към нея и сложи ръка върху коляното ѝ.

— Бог да ми е на помощ, Кристин, ако с нещо съм те подтикнал да се усъмниш кое е най-доброто за мен.

Отпусна глава в скута ѝ и я погледна с блеснали очи. Зачервена и радостна, Кристин наведе глава и се помъчи да скрие усмивката си от Ерлен.

Той поведе коня ѝ за юздата, а неговият ги последва. Ерлен вървя така, докато слязоха от хребета. Колчем двамата се погледнеха, по

лицата им грейваше усмивка, а тя извъръщаше лице, за да скрие радостта си.

— А сега — подхвана весело Ерлен, когато отново излязоха на равния път — хайде да се приберем в „Хюсабю“ и да се радваме на живота като двама крадци!

2.

На Бъдни вечер валеше обилно и духаше силен вятър. Нямахте как да се придвижат с шейни и Кристин се видя принудена да остане у дома, а Ерлен и другите тръгнаха на коне за нощната литургия в църквата в залива Биргси.

Тя ги изпрати до вратата, факлите в ръцете им осветяваха в червено старите, тъмни къщи, а те се отразяваха в ледената покривка на двора. Кристин остана навън, докато тропотът на копитата им заглъхна в далечината.

Върху масата в голямата стая горяха свещи. В паниците имаше остатъци от каша, а в купата с бира плуваха рибени кости и хапки хляб. Останалите у дома слугини бяха налягали върху насипаната на пода слама. От мъжете в имението само старецът Он не отиде в църквата. Той служеше в „Хюсабю“ още от времето на дядото на Ерлен. Сега живееше в малка къщурка до езерото, но обичаше да идва в имението през деня и да се тутка напред-назад, обладан от заблудата, че върши много работа. Тази вечер Он заспа на масата. Ерлен и Юлв го занесоха през смях в един ъгъл и го завиха.

Сега в „Йорун“ сигурно бяха застлали пода с тръстика, защото според обичая всички хора в имението трябва да спят заедно през празничните нощи. Преди да тръгнат за църквата, винаги разтребваха остатъците от постните гозби, а майка ѝ и слугините подреждаха върху масата с голямо усърдие масло, сирене, цяла купчина тънки питки бял хляб, лъскава сланина и дебели осолени кокали. Сребърните кани и роговете с медовина лъщяха, а баща ѝ сам качваше бурето с бира върху пейката.

Кристин премести стола си срещу огнището: нямаше желание да гледа противната маса. Едно от момичетата хъркаше отвратително.

Едно от нещата, които не понасяше у Ерлен, беше, че у дома си той се хранеше грозно и невъзпитано, ровеше из паниците, за да си намери тлъст залък, дори не си миеше ръцете, преди да седне на трапезата. Позволяваше на кучетата си да се катерят в скута му и да лапат от съдовете, докато хората се хранят. Никак не беше чудно, че

слугите му нямаха изискани обноски. У дома, в „Йорун“, ѝ обръщаха внимание да се храни пристойно и бавно. Не е прилично, казваше майка ѝ, господарите да се налапат набързо и да притесняват слугите, защото изморените от работа хора имат право да се нахранят на спокойствие.

— Гюна — повика тихо Кристин голямата, жълта кучка, легнала с цялата си челяд до камъка, препречващ пътя на въздушното течение към огнището.

Гюна се славеше като много лоша и Ерлен я кръсти на старата господарка на „Росвол“.

— Бедничката ми тя — прошепна Кристин и помилва животното, което дойде и сложи глава на коляното ѝ.

Гърбът на кучката беше остър като сърп, а цицките ѝ висяха до пода. Палетата направо ѝ изсмукваха силите.

— Бедничката ми тя!

Кристин отпусна назад глава и се вгледа в почернелите от сажди греди на тавана. Чувстваше се толкова изморена...

Не, никак не ѝ беше леко през изминалите месеци в „Хюсабю“. Когато се прибраха от „Медалбю“, тя успя да поговори с Ерлен. Той се боял, че тя му е ядосана, задето ѝ е причинил това.

— Спомням си онзи ден през пролетта, когато се разхождахме из гората на север от църквата. Тогава ти ме помоли да те оставя на мира — тихо призна той.

Кристин се зарадва на откровението му. Напоследък често се питаше защо Ерлен забравя толкова много неща. Той продължи:

— Никога не съм допускал, че в душата си таиш озлобление към мен и се държиш мило и весело само за пред хората. Сигурно отдавна си разбрала какво се случва в тялото ти, а аз не забелязвах нищо. Та ти сияеше неподправено като слънцето.

— О, Ерлен — въздъхна угрижено тя, — ти най-добре от всички знаеш колко лъжи съм изрекла и какво лицемерие проявих към най-близките си хора. — Но тя държеше Ерлен да я разбере правилно. — Не зная дали помниш, скъпи, но ти постъпи доста нечестно спрямо мен. Господ Бог и Пресветата Дева са ми свидетели, че в душата ми няма и капка стаен гняв към теб. Постъпките ти не разколебаха любовта ми.

По лицето на Ерлен се изписа нерешителност.

— Така си и мислех — прошепна той. — Но ти знаеш колко много се мъчих през всичките тези години да поправа нанесената ти обида. Утешавах се с мисълта, че някой ден все пак ще успея да те възнаградя за проявената преданост и търпение.

Кристин го попита:

— Нали си чувал за брата на дядо ми и госпожица Бенгта, които избягали от Швеция мимо волята на родителите ѝ? Бог им отмъстил, като не им пратил рожба. Не си ли се страхувал от такова наказание? — После Кристин продължи с треперещ и тих глас: — Скъпи мой Ерлен, когато през лятото разбрах за детето, не успях да се зарадвам. Но после се размислих... Ами ако Ерлен загине, преди да се оженим, питах се аз. Тогава осъзнах, че е по-добре да родя детето ти, отколкото да остана съвсем сама. Готова съм дори да умра, но да ти оставя наследник, който някой ден да заеме почетното ти място на трапезата.

— Не съм склонен да платя такава висока цена, за да имам син. Недей да говориш така, Кристин. „Хюсабю“ не ми е толкова скъпо, че да пожертвам живота ти. А и Орм няма как да ме наследи...

— Да не би нейният син да ти е по-скъп от моя?

— Какви ги говориш, Кристин — засмя се Ерлен. — Нашето дете е още в утробата ти, а синът ми Орм навърши дванайсет години.

— Мъчно ли ти е за децата ти? — попита след кратко мълчание Кристин.

— Да — отвърна той. — Преди често ходех да ги видя в областта Йостердалене, където живеят.

— Иди да ги навестиш сега, нали е Коледа — предложи тихо тя.

— Няма ли да ми се разсърдиш? — зарадва се Ерлен.

Кристин го успокои. Струвало ѝ се напълно уместно.

Ерлен я попита дали е съгласна той да доведе децата вкъщи на Коледа.

— Все някога ще се наложи да ги видиш.

Тя отново отвърна, че идеята ѝ се струва приемлива.

Докато Ерлен отсъстваше, Кристин се постара да стегне къщата за празниците. Никак не ѝ беше лесно да съжителства с непознатите слуги и слугини. Налагаше се да внимава двете ѝ слугини да не забележат колко е наедряла, докато се съблича и облича. Ерлен нареди

на двете девойки да спят с господарката в голямата стая. В такива тежки мигове Кристин си напомняше, че и без това никога не би издържала да спи сама в къщата, където преди е живяла друга жена.

От слугините на двора не можеше да се очаква много. Селяните, които пазеха ревниво честта на дъщерите си, не биха ги изпратили да слугуват в имението на разюздан господар, отдал се на греховен разврат и прелюбодеяние. Слугините, задължени да чистят къщи, бяха лениви и нямаха навика да се подчиняват на стопанката. Все пак някои от тях започнаха да харесват Кристин, защото тя се стараеше да въдвори ред в къщата и вземаше дейно участие в заниманията им. Новата господарка ги спечели със способността си да ги изслушва внимателно и да им отговаря меко и весело. Кристин се отнасяше към тях с благост и спокойствие. Не гълчеше никого, но случеше ли се някоя слугиня да ѝ противоречи, господарката подминаваше забележката ѝ напълно невъзмутимо, показваше ѝ колко нередно е поведението ѝ и тихо я наставляваше как да свърши възложената работа. Усвои този подход от баща си. Лавранс постъпваше така с новите си непокорни ратаи и по този начин предотвратяваше навреме опитите им да му се противопоставят.

Кристин реши да изчака края на зимата, преди да изгони неговорчивите и своенравни слугини.

Имаше едно занимание, което грижливо криеше от хорските очи. Сутрин, когато останеше сама в голямата стая, шиеше дрешки за детето си: пелени от меко сукно, от червен и зелен купешки плат, бяло платно за кръщелните одежди. Докато се трудеше над ръкоделието си, душата ѝ се мяташе между страха и упованието в светците, които помоли да се застъпят за нея. Детето наистина мърдаше и риташе и тя нямаше мира ни денем, ни нощем, но не я напускаха страховитите истории за деца, родени с мехове, вместо с глави, или с глави, сплескани на тила. А на някои дори пръстите на краката им били на петите. Пред очите ѝ изникваше Свайн с огромния си синкавочервен родилен белег на лицето, получен, защото майка му се загледала в подпалена сграда.

В такива тежки мигове захвърляше пелените и се покланяше пред иконата на света Богородица. Четеше седем пъти молитвата към нея. Веднъж брат Едвин ѝ каза, че Божията Майка изпитвала неземна радост всеки път, когато чуела ангелския поздрав, дори и от устата на

най-презрения грешник. Сърцето на Мария се стопляло най-вече от думите Dominus tecum^[1] и затова винаги Кристин трябвало да ги повтаря по три пъти.

Молитвите я разтушаваха за малко. Кристин познаваше много мъже и жени, които не почитаха Бог и Неговата Майка, както е редно, и не спазваха Божиите повели, но децата им се раждаха здрави. Често Господ не наказваше невинните дечица заради греховете на родителите им, макар и да им изпращаше знамения, та да се досетят, че няма да търпи вечно злодеянията им. Само да не накаже нейната рожба....

С цялото си сърце тя призоваваше свети Улав. Беше слушала толкова много за него, че сякаш го бе виждала с очите си: не много висок, пълен, но с изправена снага, красив, със златна корона и блестящ ореол около златистата му къдрава коса, с рижа, къдрава брада, обграждаща непоколебимото му, обветрено и смело лице. Изразителните му, пламтящи очи проникваха в хорските души и съгрешилите не смееха да ги погледнат. И Кристин не се престаши, а сведе поглед, но не от страх. Усещането приличаше по-скоро на гузната съвест. Така като малка свеждаше глава пред баща си заради сторена бяла. Свети Улав я гледаше строго, но не сурово. Та нали му обеща да се поправи. Кристин копнееше да влезе в катедралата в Нидарус и да коленичи пред мощите му. Ерлен ѝ даде дума съвсем скоро да отидат на поклонение там, но отложиха пътуването. Кристин се досещаше на какво се дължи нежеланието му: Ерлен се срамуваше и се боеше от хорските одумки.

Едан вечер, докато всички се хранеха, млада девойка, която прислужваше в къщата, се осмели да попита:

— Господарке, не е ли по-практично да се захванем да шием пелени и бебешки дрешки, преди да изтъчем онзи плат, за който говорите?

Кристин се престори, че не я е чула, и продължи да обяснява как ще боядисат тъканта. Девойката не се отказа:

— Да не сте донесли готови дрешки от „Йорун“?

С едва забележима усмивка Кристин се обърна към останалите и не удостои девойката с отговор. Докато говореше, стопанката хвърляше крадешком поглед към слугинята, обляна в гъста червенина. Девойката не смееше да вдигна очи към господарката си. Кристин се усмихна и попита нещо Юлв. Девойката внезапно се разхлипа.

Кристин се позасмя, а слугинята хълцаше и хлипаше все по-неудържимо.

— Стига де, Фрида — спокойно рече Кристин. — Тук те знаем като голяма мома, а сега се държиш като малко момиче.

Девојката изхленчи:

— Не биваше да плещя такива глупости, господарке. Не ми се гневете.

— Няма, няма — усмихна се Кристин. — Хайде, яж спокойно, стига си плакала. Всички имаме разум, колкото ни е отредил Господ.

Фрида скочи от мястото си и избяга навън, разтърсвана от ридания.

По-късно, когато Юлв Халдуршон обсъждаше с Кристин какво трябва да се свърши на следващия ден, той ѝ рече през смях:

— Ако Ерлен се беше оженил за теб преди десет години, сега земите му щяха да се намират в цветущо състояние.

— Така ли мислиш? — усмихна се тя. — Тогава щях да бъда на девет години. Как си го представяш Ерлен да чака години наред невестата му да порасне?

Юлв се засмя и излезе.

През нощта Кристин плака от самота и унижение.

Ерлен се прибра в седмицата преди Коледа заедно със сина си Орм. Момчето яздеше редом с баща си. Кристин усети пробождане в сърцето, когато бащата доведе сина си и го подкани да поздрави мащехата си.

Орм беше приказно красив. Точно така си представяше Кристин сина, който носеше в утробата си. Понякога тя се престащаваше да се зарадва и да се надява детето ѝ да се роди здраво и читаво. Унасяше се в мечти и виждаше как синът им расте красив, одрал кожата на баща си.

Орм изглеждаше малко дребен и слабичък за възрастта си, но беше добре сложен, с изящни ръце и крака, с очарователно лице, тъмна кожа и коса, големи сини очи и алена, колеблива уста. Момчето поздрави учтиво мащехата си, но лицето му остана студено и сурово. Кристин нямаше много време да поговори с него, ала усещаше как той я наблюдава. Изпитателният му поглед я притесняваше и тялото ѝ сякаш ставаше още по-тромаво и тежко.

Ерлен не разговаряше много със сина си, скоро Кристин разбра, че причината се корени във враждебността на Орм. Пред Ерлен тя изрази възхищението си от красотата и ума на момчето. Той не довел дъщеря си Маргрет, защото била още малка за такова дълго пътуване през зимата. Описа я гордо като още по-хубава и от брат си, със златисторуса къдрава коса и кафяви очи. Била и голяма умница: въртяла приемните си родители на малкия си пръст.

Значи се е метнала на майка си, помисли си Кристин. Не успя да обуздае пробудилата се в сърцето ѝ болезнена ревност. Сигурно Ерлен изпитва към дъщеря си същата силна бащинска обич, каквато питае и Лавранс към Кристин. Ерлен говореше за Маргрет с трогателно умиление и топлота.

Кристин стана и отиде до външната врата. Навън цареше мрак и валеше толкова силно, че не се виждаше нито месечина, нито звезди. Сигурно приближаваше полунощ. Взе светилника от преддверието, влезе и го запали. Наметна се набързо с връхната си дреха и излезе в снега.

— В името на Бога — прошепна тя и се прекръсти три пъти, преди да пристъпи в тъмната нощ.

Най-далеч на двора се намираше домът на свещеника. Сега вътре не живееше никой. Дори и след като освободиха Ерлен от анатемата, в „Хюсабю“ нямаше капелан. От време на време помощниците на главния свещеник в долината на река Оркла идваха да четат литургии, но новият свещеник, назначен в църквата, беше в чужбина с магистър Гюнюлф: двамата били приятели от училище. Очаквали ги да се върнат чак на лято. Като млад Гюнюлф преболедувал охтика и не смее да пътува през зимата.

Кристин влезе в празната, студена сграда и намери ключа за църквата. Постоя малко. Беше много хлъзгаво, тъмно като в рог, валеше и духаше вятър. Доста смело бе от нейната страна да излиза през нощта, и то на Бъдни вечер, когато из въздуха се носят какви ли не нечисти сили. Кристин обаче не се отказа, защото я теглеше непреодолимо към църквата.

— Идвам тук в името на всемогъщия Господ Бог — прошепна тя.

Кристин осветяваше пътя си със светилника и стъпваше върху тревистите места и камъните, подаващи се под леда. В мрака ѝ се

струваше, че църквата е много далеч, но все пак извървя безпрепятствено разстоянието и стигна до вратата.

Вътре дърво и камък се пукаха от студ. Дори навън, в снега, беше по-топло. Кристин се приближи до арката над хоровата част и коленичи пред разпятието, което различи в тъмнината.

След като си прочете молитвите и се изправи, постоя малко. Като че ли очакваше да ѝ се случи нещо. Предчувствията ѝ не се оправдаха. Зъзнеше от студ и страх в тъмната, пуста църква.

Бавно запристъпва към олтара и освети старите, грозни и груби пана. Светата трапеза беше от гол камък, а покривките, книгите и съдовете стояха заключени в сандък.

В кораба имаше пейка по протежението на дългата стена. Кристин седна и остави светилника на пода. Връхната ѝ дреха се беше намокрила, а и краката ѝ подгизнаха и се вкочаниха. Помъчи се да подпъхне под тялото си единия си крак, но така не ѝ беше удобно. Загърна се грижливо в дрехата и се опита да съсредоточи мислите си върху днешния празник: в този свещен час в полунощ Дева Мария родила Христос във Витлеем.

Verbum caro factum est et habitavit in nobis^[2].

Спомни си дълбокия ясен глас на отец Айрик; Аудюн, стария дякон, който вече не беше между живите; църквата в „Йорун“, където всяка година слушаше коледната литургия, застанала до майка си. Помъчи се да си припомни и други свети слова, но мислите ѝ отлетяха към църквата и познатите ѝ лица. Най-отпред сред мъжете в храма стоеше баща ѝ, вторачил вгълбените си очи в ослепителната светлина, бликаща от хоровата част.

Направо не беше за вярване, че църквата им вече я няма. Изгоря до основи. При мисълта за това ѝ се доплака. И ето, тя седи сама в мрака през тази нощ, когато всички християни се събират да се веселят и да празнуват в Божия дом. А вероятно точно така е редно: тя да остане сам–самичка, далеч от другите, които честват Рождеството на Божия син от невинна и целомъдрена девица.

Родителите ѝ вероятно са отишли в „Сюнбю“ за Коледа, но там нямаше богослужение в параклиса, защото, както Кристин знаеше, на Бъдни вечер всички обитатели на имението отиваха на литургията в главната църква в Ладалм.

Кристин не помнеше кога за последно пропусна коледната служба. Родителите я заведоха за първи път, когато беше съвсем малка. Сложиха я в кожена торба, мъхеста отвътре, и баща ѝ я понесе на ръце. Нощта беше ужасно студена. Яздеха през гората, а факлите им проблясваха по натежалите от сняг борове. Лицето на баща ѝ бе почервенияло от студа, а ръбът на кожената периферия на шапката му беше побелял от насъбрания се скреж. От време на време той се навеждаше и захапваше леко нослето ѝ. Питаше я дали усеща пощипването, а после викаше през рамо на майка ѝ, че носът на Кристин още не е замръзнал. Това сигурно се бе случило, докато още живееше в „Скуг“. Кристин едва ли е имала повече от три години. Тогава родителите ѝ бяха съвсем млади. Помнеше с какъв висок, жизнерадостен и весел глас Рагнфрид питаше мъжа си как е детето. Да, някога майка ѝ беше млада и безгрижна...

Витлеем означава „къщата на хляба“, защото там на хората раздавали хляб, който да ги храни до преминаването им във вечността.

По празниците отец Айрик се качваше на аналоя, разделящ олтара от хоровата част, и тълкуваше Евангелието на простонароден език.

В промеждутъците между литургиите хората стояха в бараката за тържества на север от църквата. Носеха си пиене и си подаваха купите един на друг. Мъжете излизаха от време на време да нагледат конете в конюшните. Но през лятото миряните прекарваха бденията на открито, пред църквата, а младежите си устройваха танцови забави между богослуженията.

Пресветата Дева родила Сина си, повила Го в пелени и Го положила в яслите, където били привързани осел и вол.

Кристин прикова длани към тялото си.

„Сине, малък мой сине, миличко мое дете. Господ ще се смили над нас заради преблагословената Си майка. Благодатна Мария, звездице морска, зорнице на вечния живот, родила слънцето на целия свят, помогни ни! Детенце, какво ти става тази нощ? Защо си толкова неспокойно? Нима и ти усещаш, че замръзвам от студ...“

В деня на децата на последната Коледа отец Айрик поднесе на миряните посланието за онези невинни деца, които безсърдечните воители посекли в обятията на майките им. Но Господ повелил тези невръстни дечица да влязат през небесните двери преди всички

останали мъченици. Това била неговата поличба, че такива люде са достойни за Царството небесно. Отец Айрик взе малко момче и го настани между хората. Без да се преобразите по тяхно подобие, не можете да влезете през Небесните двери, скъпи братя и сестри. Нека това да е утеха за всекиго, мъж или жена, който скърби за смъртта на невръстното си чедо. При тези думи Кристин забеляза как погледите на майка ѝ и баща ѝ се срещнаха над главите на миряните. Кристин отмести очи, защото осъзна, че този поглед не е предназначен за нея.

Това се случи миналата година, на първата Коледа след смъртта на Юлвхил. О, само дано това не сполети моето дете! Исусе, пресвета Дево! Позвовете ми да родя жив и здрав сина си!

Миналата година баща ѝ не искаше да се включи в надбягването с коне за Стефановден, но накрая мъжете все пак го придумаха. Ездачите тръгнаха от църквата и слизаха към мястото до „Лопт“, където се срещат двете реки. Там ги настигаха мъжете от долината на река Ота.

Кристин си спомни как баща ѝ препусна на златистия си жребец. Лавранс се изправи на стремената, наведе се напред над врата на коня, подвижна и го насъска, та поведе след себе си цялото хергеле.

Миналата година обаче се прибра рано, без да е близнал и капка бира. На този ден мъжете обикновено закъсняваха и се напиваха до несвяст, защото обичаят беше да се отбиват във всички дворове и да изпиват изнесените купи в чест на Исус Христос и свети Стефан, който пръв съзрял звездата на изток, докато водел конете на цар Ирод на водопой до река Йордан. На този празник даваха бира и на конете, за да станат диви и буйни. На Стефановден селяните си играеха с конете до вечерня. Мислите и устите им бяха заети единствено и само с коне.

Кристин си спомняше как на една Коледа, по време на пищното празненство по повод Стефановден в „Йорун“, баща ѝ обеща на гостуващ им свещеник да му подари червен млад кон, син на Гюлсвайнен, стига да го хване и да се метне на гърба му, докато жребецът тича неоседлан по двора.

Оттогава — Юлвхил още беше жива — измина доста време. Майка ѝ стоеше на вратата със сестричката ѝ на ръце, а Кристин се държеше за полата ѝ, малко изплашена.

Свещеникът се втурна след коня, хвана го за оглавника и хукна, та чак расото му се заплете в краката му. Пусна буйното животно.

— Ей, конче, конче, няма, няма, синко! — напевно повтаряше той.

Метна се на гърба му и направо затанцува като козел. Лавранс и един възрастен селянин наблюдаваха отстрани и се превиваха от смях, а чертите на лицата им се бяха размили от радостното опиянение.

Кристин не помнеше дали свещеникът успя да обуздае Рижко, но Лавранс така или иначе му го подари, защото в съзнанието ѝ ясно се бе запечатал споменът за свещеника, възседнал коня на тръгване от „Йорун“. Тогава всички бяха изтрезнели, а Лавранс му задържа стремето. На прощаване свещеникът благослови домочадието му с три пръста. Явно отецът е бил много уважаван духовник...

Да... На Коледа у дома наставаше голяма веселба. По някое време идваше ред и на коледните козли: баща ѝ я мятеше на гръб. Цялата му дреха беше замръзнала, а косата — мокра. За да си освежат главите преди вечерня, мъжете се пръскаха с леденостудена вода на кладенеца. Отвърщаха със смях на протестите на жените. Лавранс хващаше студените ѝ ръчички и ги притисна към зачервеното си, пламтящо чело. Излизаха на двора, а във водно зеления въздух над планинския гребен се издигаше белият лунен сърп. Веднъж, влизайки с нея в стаята, ѝ удари главата на вратата и ѝ излезе голяма цицина. После тя се сви в скута му. Той поддържа острието на камата си до подутината и ѝ даваше да яде само отбрани лакомства. Поднасяше чашата си с медовина към устните ѝ. И Кристин вече не се боеше от коледните козли, щураци се из стаята.

— О, татко, скъпи татко... Миличък, добри ми татко!

Задавена от ридания, Кристин покри лице с ръцете си.

О, само да знаеше баща ѝ колко страда тя в тази Коледна нощ!

На връщане от църквата забеляза, че от покрива на готварницата хвърчат искри. Слугините явно приготвиха гозбите за домашните, които още бяха в църквата.

В голямата стая цареше сумрак. Свещите върху масата бяха догорели, а в огнището едва-едва тлееше огън. Кристин хвърли още цепеници и раздуха жарта. Забеляза Орм, седнал на стола ѝ. Той скочи като ужилен, когато видя мащехата си.

— Чедо, защо не отиде на службата с баща си и с другите мъже?

Орм преглътна с усилие и отговори:

— Сигурно е забравил да ме събуди. Накара ме да си полегна на южното легло и обеща да ме събуди...

— Съжалявам, Орм.

Момчето мълчеше. След малко подхвана:

— Помислих си, че и ти си тръгнала с тях, защото тук нямаше никой, като се събудих...

— Отбих се за малко в църквата — обясни Кристин.

— Ама как се престраши да излезеш навън на Бъдни вечер? — попита момчето. — Не знаеш ли, че духовете на мъртъвците бродят наоколо и могат да те хванат?

— Навън витаят не само зли духове — отвърна тя. — На Бъдни вечер има всякакви. Познавах един монах. Вече не е измежду живите и сигурно е при Господ, защото сърцето му преливаше от доброта. Та той веднъж ми разказа... Чувал ли си какво рекли животните в яслите в нощта на Рождество Христово? Тогава те знаели латински. Петелът изкукуригал: „Christus natus est!“. Ох, забравила съм историята. Останалите животни попитали къде, а козата изврещяла: „Betlem, Betlem“, а овцата добавила: „Eamus, eamus“.

По лицето на Орм се изписа подигравателна усмивка.

— Да не мислиш, че съм дете, което можеш да утешиш с такива приказки? Остана да ме вземеш в обятията си и да ми дадеш да бозая.

— Казах това най-вече за свое успокоение, Орм — тихо отбеляза Кристин. — И на мен ми се иска да бях отишла на литургията.

Вече не издържаше да гледа отвратителната маса. Изсипа остатъците от храна в копанята и я остави на пода пред кучката. Извади изпод пейката метличка от острица и почисти масата.

— Искаш ли да дойдеш с мен до западния хамбар, Орм? Да донесем хляб и осолено месо и да подредим трапезата за празничната сутрин? — попита Кристин.

— Защо не накараш слугините ти да го направят? — учуди се момчето.

— Баща ми и майка ми са ме учили — отвърна младата жена, — че на Коледа човек не бива да моли другите да вършат работата вместо него, а всеки трябва да се постарее да бъде полезен за останалите. Който успее да помогне най-много на ближните си, е най-блажен.

— А ти защо ме молиш за помощ? — възрази Орм.

— Това е различно, ти си синът в къщата.

Орм взе светилника и двамата прекосиха двора. В хамбара Кристин напълни две дървени тави с празнична храна. Взе и няколко лоени свещи. Момчето се обади:

— Онова, за което говореше преди малко, сигурно са селски обичаи. Чувал съм, че Лавранс Бьоргюлфсън е само някакъв си простоват селяк.

— От кого си го чувал?

— От мама. Когато последно живяхме тук, в „Хюсабю“, тя много често повтаряше на татко: виж сам, дори нищо и никакъв селянин не иска да ти даде дъщеря си за жена.

— Тогава сигурно сте си живели добре в „Хюсабю“ — отбеляза лаконично Кристин.

Момчето не отговори. Само устната му се разтрепери.

Кристин и Орм занесоха пълните тави в голямата стая и тя подреди масата. Наложил се обаче да се върне в хамбара за още храна. Орм взе тавата и рече малко стеснително:

— Нека аз да отида вместо теб, Кристин. На двора е много хлъзгаво.

Тя остана пред вратата да го чака.

После двамата седнаха до огнището: тя на стола с облегалка, той на дървено трикрако столче. След известно време Орм Ерленсън помоли:

— Разкажи още нещо, докато седим така, мащехо!

— Какво да ти разкажа? — равнодушно попита тя.

— Ами какво... Някоя приказка, подходяща за Бъдни вечер — смути се момчето.

Кристин се облегна назад и хвана със слабите си ръце ръкохватките, оформени като животински глави.

— Онзи монах, за когото ти разправях, беше ходил и в Англия. По думите му там имало село, където виреели бодливи храсти, които цъфтели в бяло всяка Бъдни вечер. Свети Йосиф Ариматейски^[3] пристигнал там по вода, след като избягал от езиичниците. Слязъл на сушата, забил тоягата си в земята, а тя пуснала корен и цъфнала. Той първи донесъл християнската вяра в Уелс. Селото се казва Гластънбъри, сега се сетих. Брат Едвин беше виждал тези храсти. В Гластънбъри бил погребан крал Артур заедно с жена си. Нали си чувал

за него? Той бил един от седмината най-достойни поборници за християнството. В Англия смятат, че кръстът на Христос бил от елхово дърво, но у дома на Бъдни вечер изгаряме ясен, защото съпругът на Мария, дърводелецът Йосиф, напалил огън с ясеново дърво, за да се стоплят девицата и Младенеца. Брат Едвин разказал това на баща ми.

— Ама из северните планини не растат много ясенови дървета — отбеляза момчето. — В древни времена ги използвали за направата на копия. Не зная в „Хюсабю“ да има друг ясен, освен онзи до главната порта. Но него татко не може да го отсече, защото отдолу живее духът на първия собственик на имението^[4]. Кристин, светият кръст се намира в Рим. Значи много лесно могат да разберат дали е от елхово дърво, или не.

— Да — кимна тя. — Не зная дали е истина. Сигурно си чувал преданията, че кръстът е направен от издънка на дървото на живота, а Сит получил позволение да го вземе от Райската градина и да го занесе на Адам, преди да умре.

— Да, но я ми разкажи...

След малко Кристин се обърна към детето:

— Орм, легни да си поспиш. Има много време, докато другите се приберат от църквата.

Орм се изправи:

— Още не сме се поздравили като роднини, Кристин Лаврансдатер.

Той се приближи до масата, взе рог, пи в чест на мащехата си и ѝ подаде съда.

По гърба ѝ полазиха ледени тръпки. Нямаше как, спомни си за деня, когато майката на Орм пожела да пие за нейно здраве. Зародишът в утробата ѝ се размърда силно. Какво му става тази нощ, зачуди се Кристин. Като че ли нероденият ѝ син усещаше всичките ѝ вълнения, зъзнеше с нея в студа и се свиваше на кълбо, обзет от нейния страх. Не бива да се боя чак толкова, помисли си тя. Пое рога, пи с доведения си син и нежно го погали по черната коса. Не, няма да бъда зла мащеха към теб, приказно красив сине на Ерлен, рече си тя.

Когато Ерлен се прибра, тя дремеше на стола си. Той метна ръкавиците си върху масата.

— Прибирате ли се вече? — изненада се Кристин. — Очаквах да останете и за дневната литургия.

— О, две литургии ще ми държат влага твърде дълго — отвърна Ерлен.

Кристин пое заскрежения кожух.

— Времето се изясни и пак замръзва.

— Защо забрави да събудиш Орм? — укори го съпругата му.

— Да не би да се е разсърдил? — попита бащата. — Не съм забравил — тихо обясни той. — Но спеше така сладко, та реших... Нали ги знаеш хората какви са. Зяпаха ме непрекъснато, защото се появих на службата без теб. Оставаше само да заведе сина си.

Кристин замълча, но я заболя от думите на мъжа ѝ. Не одобряваше постъпката му.

[1] Dominus tecum (лат.) — Господ е с тебе. — Бел.прев. ↑

[2] Verbum caro factum est et habitavit in nobis (лат.) — И Словото стана плът, и живя между нас. — Бел.авт. ↑

[3] Йосиф Ариматейски — ученик и сподвижник на Исус Христос. Според преданието Йосиф свалил тялото на Спасителя от кръста и събрал кръвта му в чаша. — Бел.прев. ↑

[4] Разпространено схващане сред древните скандинавци било, че духът на първия собственик на имението е негов закрилник. — Бел.прев. ↑

3.

Тази Коледа не се видяха почти с никого. Ерлен отказваше да посетят хората, които ги поканиха. Непрекъснато беше в лошо настроение.

Явно Ерлен преживяваше сполетялото ги изпитание по-тежко, отколкото бе предполагала съпругата му. Откакто роднините му извоюваха съгласието на стопаните от „Йорун“, той се хвалеше наляво-надясно с годеницата си. Последното, което бе искал, бе някой да си помисли, че смята Кристин или роднините ѝ за по-нисши от своя род. Тъкмо напротив, Ерлен постоянно подчертаваше каква чест и услуга за реабилитиране на доброто му име му е оказал Лавранс Бьоргюлфсън, давайки му дъщеря си за жена. Сега хората щяха да злословят, че Ерлен очевидно е смятал девойката за проста селянка, щом е посмял да нанесе такова оскърбление на баща ѝ: да спи с нея, преди да му стане законна съпруга. На сватбата Ерлен непрекъснато настояваше родителите на съпругата му да им гостуват в „Хюсабю“, та да разгледат имението. От една страна, му се искаше да им докаже, че дъщеря им няма да тъне в сиромашия, а от друга — да се поразходи и да се покаже в компанията на тези красиви и внушителни хора. Лавранс и Рагнфрид имаха осанка на аристократи и представляваха желани гости навсякъде. С оглед на променените обстоятелства обаче срещата между Ерлен и родителите на Кристин изглеждаше все по-неприемлива и за двете страни.

Кристин се ядосваше, защото Ерлен си позволяваше да излива насъбрания се гняв върху невръстния си син. Тъй като в имението нямаше негови връстници, Орм често мрънкаше и досаждаше с капризите си, а се случваше да направи и някоя беля. Един ден взе без разрешение френския арбалет на баща си и развали нещо в спусковия механизъм. Ерлен побесня и му зашлеви плесница. Закле се, че момчето повече няма да припари близо до арбалет в „Хюсабю“.

— Орм не е виновен — защити го Кристин, без да се обръща. Тя седеше с гръб към тях и шиеше. — Перцето беше изкривено и той се опита да го нагласи. Не вярвам да си чак толкова неразумен, та да

забраниш на големия си син да използва арбалетите в имението. Дай му някой от онези в къщата, където държиш рицарското си снаряжение.

— Дай му го сама, щом искаш — сопна се Ерлен.

— Добре тогава — отвърна Кристин. — Ще поръчам на Юлв да купи следващия път, когато отива до града.

— Отиди при мащехата си да ѝ благодариш за добрината — иронично и гневно рече Ерлен.

Орм го послуша, а после се измъкна от стаята възможно най-бързо. Ерлен постоя мълчаливо.

— Направи го най-вече за да ме ядосаш, Кристин.

— Да, зная, голям дявол съм. И преди си ми го казвал.

— А дали си спомняш, скъпа моя, че тогава не говорех сериозно? — тъжно попита той.

Кристин не го удостои с отговор. Дори не вдигна очи от ръкоделието си. Ерлен излезе от стаята, а тя си поплака. Дразнеше я несправедливото отношение на съпруга ѝ към Орм, с когото бе намерила общ език. Напоследък я гнетяха упоритото мълчание и недоволните физиономии на Ерлен. Плака почти цяла нощ. На следващия ден я мъчи главоболие. Ръцете ѝ изтъняха съвсем и се наложи да сложи на пръстите си сребърни пръстени от детските си години пред годежната и сватбената халка, за да не паднат, докато спи.

В неделя преди началото на постите, някъде следобед, най-ненадейно в „Хюсабю“ пристигнаха Борд Петершон с дъщеря си, вдовицата, и Мюнан Бордшон със съпругата си. Ерлен и Кристин излязоха навън да посрещнат гостите.

Щом видя Кристин, Мюнан потупа Ерлен по рамото:

— Знаеш отлично как да предразположиш жена си да се почувства добре в дома ти. Кристин, вече не си толкова слаба и немощна като на сватбата. И цветът на лицето ти издава крепко здраве — засмя се той, а Кристин почервения като божур.

Ерлен мълчеше. Борд наблюдаваше мрачно проявите на Мюнан, но двете жени се преструваха на слепи и глухи. Поздравиха домакините тихо и учтиво.

Кристин заръча на слугините да донесат бира и медовина до огнището, докато чакат да стане храната. Устата на Мюнан Бордшон не спираше. Носел писмо за Ерлен от херцогинята. Интересувала се какво става с него и невестата му. Питала дали сега е женен за същата девойка, която искал да отвлече в Швеция. В разгара на зимата пътували страшно много хора както нагоре, през долините, така и с кораби до Нидарус. Но той бил изпратен от краля по задачи и нямало смисъл да се жалва. Отбил се при майка си в „Хауген“ и предаде сърдечните ѝ поздравии на младото семейство.

— А ходихте ли в „Йорун“? — тихо попита Кристин.

Не, защото разбрал, че стопаните са на погребение в „Блакаршарв“. Случило се нещастие. Стопанката Тура — племенница на Рагнфрид, — паднала от чардака на хамбара и си счупила гръбнака. За беда съпругът ѝ бил виновен, защото я бутнал по невнимание. Хамбарът бил от онези старите, дето на втория етаж пред дървените трупи има само няколко дъски. Наложило се да завържат Ролв и след злополуката да го пазят ден и нощ, за да не посегне на живота си от отчаяние.

Всички седяха мълчаливо, побиха ги студени тръпки. Кристин познаваше тези свои роднини съвсем бегло, но те присъстваха на сватбата ѝ. Изведнъж усети слабост и ѝ причерня. Мюнан, седнал точно срещу нея, скочи от мястото си, наведе се към нея и я прегърна през раменете. Кристин се трогна от загрижеността му и започна да разбира защо Ерлен харесва братовчед си.

— Като млади с Ролв се знаехме — рече той. — Хората оплакваха Тура Гютормсдатер, когато се омъжи за него, защото бил невъздържан и с много тежък характер. Да, но той я обича. Много мъже се перчат да разправят пред хората колко им се иска да се разделят с жените си, но повечето знаят, че няма по-страшно от това да изгубиш спътницата си в живота.

Борд Петершон стана рязко от мястото си и тръгна към пейката до стената.

— Пепел ми на езика — тихо отбеляза Мюнан. — Така и не се научих да си затварям устата.

Кристин не разбра за какво става дума, но замайването ѝ попремина. В стаята обаче цареше тягостна атмосфера и всички се

държаха странно. Стопанката се зарадва, когато слугините поднесоха ястията.

Мюнан огледа трапезата и потри доволно ръце:

— Знаех си аз, че няма да сбъркахме, ако ви дойдем на гости преди постите. Кристин, как успя да приготвиш всичките тези вкусни гозби за толкова кратко време? Човек би си помислил, че майка ми те е научила на някоя от нейните магии. Виждам, наистина си чевръста къщовница, която се грижи за уюта и добруването на мъжа си.

Седнаха на трапезата. Върху вътрешната пейка, от двете страни на почетното място, бяха наредени кадифени възглавнички за гостите. Прислугата се настани на външната пейка, а Юлв Халдуршон седна в средата, точно срещу господаря си.

Кристин бърбеше полугласно с двете гостенки, мъчейки се да прикрие неразположението си. Мюнан Бордшон непрекъснато подхвърляше шегички, свързани с наедриялата снага на Кристин, но тя се преструваше, че не ги чува.

Мюнан беше необикновени пълен мъж. Малките му, красиво оформени уши стояха като забити в дебелия му червендалест врат, а големият му корем му пречеше да седне удобно на масата.

— Често се питам как става това възкресение на плътта — разсъждаваше той. — Дали ще възкръсна с всичките си телеса, когато настъпи въпросният ден. Ти пак ще отслабнеш, Кристин, ама аз какво ще правя. Може и да не ти се вярва, но на двайсет години бях тънък и строен като Ерлен.

— Стига де, Мюнан — помоли тихо Ерлен. — Притесняваш Кристин.

— Ще млъкна, щом така искаш — отвърна Мюнан. — Вече ти порасна работата, нали седиш на трапезата в дома си, а до теб е съпругата ти. Е, Всемогъщият Бог си знае работата. Време ти беше да се задомиш, не си вече в първа младост, момко! Ще си затварям устата. Когато някога ти седеше на моята маса, никой не ти е казвал кога да говориш и кога да мълчиш. Неведнъж си ми гостувал и никога не си се чувствал нежелан. Но се питам дали и на Кристин шегите ми не й допадат. Какво ще кажеш, красива ми сроднице, преди не беше толкова срамежлива? Познавам Ерлен от съвсем малък и винаги съм му мислил доброто. Много си бърз и чевръст с меч в ръка, на кон или на кораб, Ерлен. Но съм готов да помоля свети Улав да ме разреже на две с

брадвата си в деня, когато те видя да се изправиш на дългите си крака, да погледнеш в очите мъж или жена и да поемеш отговорност за постъпките, които си извършил в лекомислието си. Не, скъпи ми братовчедо, ти никога няма да го направиш, а ще провесиш глава като птица в капан и ще чакаш Господ и роднините ти да те измъкнат от затруднението ти. Кристин, ти си умна жена и сама го знаеш. Според мен малко смях няма да ти навреди. Сигурно през зимата си се нагледала на опозорени физиономии, на мъка и тревога.

По лицето на Кристин се разля гъста червенина. Ръцете ѝ се разтрепериха и тя не смееше да погледне Ерлен. В душата ѝ закипя ярост. Мюнан плещеше, без да си дава сметка за присъствието на двете чужди жени, на Орм и на прислугата. Значи в това се изразявали аристократичните маниери на богатите Ерленови роднини...

Тогава се намеси Борд. Заговори съвсем тихо, та да го чуват само седналите близо до него:

— Недоумявам какво смешно има в прегрешението на Ерлен. Та аз се застъпих за теб пред Лавранс Бьоргюлфсън и гарантирах с името си, Ерлен.

— Да, втори мой татко, постъпил си дяволски глупаво — високо и разпалено отвърна Ерлен. — И сам не разбирам как е възможно да си толкова несъобразителен. Та нали ме знаеш какъв съм.

Мюнан обаче стана направо неудържим:

— Сега ще ви обясня какво забавно намирам в цялата тази история. Борд, спомняш ли си какво ми отговори ти, когато дойдох при теб с молба да помогнеш на Ерлен да се ожени за Кристин Лаврансдатер? Непременно искам да го кажа, та Ерлен да разбере какво мислиш за мен. Така и така стоят нещата, рекох ти аз, и ако не се ожени за нея, само Господ и Светата Дева знаят на какви лудории е способен. Тогава ти ме попита, Борд, дали искам да оженя Ерлен за девойката, която е прелъстил, защото съм се досетил, че е ялова, щом досега не е забременяла. Но нали поне вие, останалите, ме познавате що за човек съм. Винаги съм почтен към роднините си — изрече той със задавен от плач глас. — И нека Господ и всички светци са ми свидетели: никога не съм ламтял за имотите ти, братовчедо. Освен това и Гюнюлф е наследник на „Хюсабю“. Тогава ти рекох така, Борд, ако си спомняш: на първородния син на Кристин ще подаря позлатената си кама с ножница от бивници на морж. Ето, вземи я — извика задавено

той и хвърли великолепно оръжие през масата към Кристин. — Ако този път не се роди син, ще я запазиш за следващото отроче.

По пламналите от срам и възмущение бузи на Кристин рукнаха сълзи. Тя се мъчеше да не избухне в неудържими ридания. Двете гостенки се хранеха съвсем спокойно, явно привикнали на подобни скандали. Ерлен прошепна на жена си да вземе камата, защото „иначе Мюнан щял да ѝ дотяга цяла вечер“.

— Няма да крия — продължи Мюнан, — наистина изпитвам задоволство от факта, че баща ти ще осъзнае колко прибързано се е изказал за характера ти, Кристин. Лавранс се държа с нас твърде високомерно, сякаш не сме достойни за крехката му и невинна дъщеря. Била си прекалено изисквана, за да търпиш мъж като Ерлен в леглото си. Говореше за теб като за христолюбива монахиня, която нощем прославя Господ. А аз му рекох: Лавранс, щерка ти е красива, здрава и жизнерадостна девойка, а през зимата нощите са безконечно дълги и студени...

Кристин закри лице със забрадката си и захлипа с глас. Понечи да се изправи, но Ерлен я дръпна и я накара отново да седне на мястото си.

— Опитай се да не губиш самообладание — процеди той. — Не обръщай внимание на Мюнан, нали го виждаш, че е безпаметно пиян.

В погледите на Катрин и Вилборг се четеше ням упрек, задето стопанката не умее да се владее, но Кристин не можеше да спре сълзите си.

Борд Петершон подхвана разгневено:

— Затваряй си гнусната уста! Цял живот си бил свиня, но поне сега остави намира болната жена и не ѝ досаждай с отвратителните си приказки!

— Свиня, казваш... Да, наистина имам повече извънбрачни деца от теб, вярно е. Но поне с Ерлен никога не сме подкупвали друг мъж да стане баща на децата ни.

— Мюнан! — кресна Ерлен и скочи от мястото си. — Настоявам да се помирите!

— О, настоявай за мир в задника си! Баща се нарича онзи, който ги е създал, пък ако ще и да е живял като свиня, както се изрази ти! — Мюнан удари по масата, а чашите и чиниите подскочиха. — Синовете ни не прислужват в домовете на роднините ни. А твоят син седи срещу

теб на пейката на прислугата. За мен това би било нечуван срам и позор.

Борд скочи от мястото си и запрати чаша в лицето на Мюнан. Мъжете се нахвърлиха един върху друг и преобърнаха масата. В скута на седналите на външната пейка се изсипаха остатъци от храна и кани с мляко.

Кристин седеше преbledняла, с полуотворена уста. Погледна веднъж към Юлв. Той се смееше демонстративно, грубовато и злобно. Изправи масата и затисна сбилите се мъже към стената.

Ерлен се качи върху масата. Коленичи до биещите се мъже, хвана ръцете на Мюнан, сграбчи го за раменете и го дръпна към себе си. От усилието лицето на Ерлен се зачерви. Мюнан обаче успя да ритне Борд и да му разкървави устата. Ерлен хвърли Мюнан на пода и скочи след него. Пъхтеше като духало.

Мюнан се изправи и се нахвърли върху Ерлен, но той успя му се изплъзна на няколко пъти. После се спусна към Мюнан и го стисна в дългите си жилави ръце. Ерлен беше пъргав като котка, ала Мюнан не се даваше. Какъвто беше силен и тежък, нямаше лесно да падне по гръб. Боричкаха се из стаята, а слугините надаваха ужасени писъци, никой от мъжете обаче не понечи да ги разтърве.

Тогава Катрин се надигна тежко, тромаво и бавно от мястото си със спокойствието на жена, която се качва по стълбите на хамбар.

— Престанете вече — настоя тя с плътния си упорит глас. — Пусни го, Ерлен! Засрами се, мъжо! Приказва ли се така на възрастен човек и на близък роднина...

Мъжете я послушаха. Мюнан се приближи плахо и остави жена си да избърше със забрадката си кръвта от носа му. Тя му предложи да си лягат и той я последва безропотно до южното легло. Катрин и един от слугите му го съблякоха, търколиха го в леглото и затвориха вратата.

Ерлен се върна на масата. Мина покрай Юлв, който не бе помръднал от мястото си.

— Татко — нещастно продума Ерлен, сякаш напълно забравил за съпругата си.

Борд клатеше глава, а по бузите му се стичаха сълзи.

— Нямаше нужда да слугуваш, Юлв — едва успя да изрече той, задавен от ридания. — Можеше да наследяш имението на Халдур, нали знаеш, че това ми беше идеята...

— Чудесно имение, няма що — отсече Юлв. — Купил си доста евтино съпруг за слугинята на жена си. Той се грижеше добре за земите. Стори ми се редно, братята ми да го поемат след смъртта на баща си. А и нямах желание да ставам стопанин на имението горе на склона и всеки ден да гледам двора на „Хестнес“. Струваше ми се, че всеки ден ще чувам как Пол и Вилборг сипят ругатни, задето си дал такъв разкошен подарък на копелето си...

— Предложих ти помощта си, Юлв — през сълзи рече Борд, — когато пожела да пътуваш с Ерлен. Обясних ти всичко, щом стана достатъчно голям, за да ме разбереш. Помолих те да се обърнеш към баща си за подкрепа.

— Баща наричам онзи, който ме е закрилял като малък. А този човек е Халдур. Винаги се е държал добре с мен и с майка ми. Научи ме да яздя и да се бия с меч или както се изрази веднъж Пол: да размахвам сопата по селски.

Юлв захвърли ножа и той издрънча в масата. После се изправи, взе го, избърса го на бедрото си, прибра го в ножницата и се обърна към Ерлен:

— Сложи край на това пиршество и изпрати хората по леглата! Нима не виждаш, че съпругата ти не е свикнала с гуляйджийските порядки на рода ни.

И Юлв излезе от стаята.

Борд остана загледан след него. Старецът изглеждаше съвсем съсухрен и немощното му тяло се губеше между кадифените възглавнички. Дъщеря му Вилборг и един слуга го вдигнаха на крака и го отведоха.

Все още седнала на почетното място на трапезата, Кристин плачеше неутешимо. Ерлен посегна да я докосне, но тя отривисто отблъсна ръката му, стана и тръгна към леглото им. Олюля се няколко пъти, но отговори отрицателно на въпроса на Ерлен дали се чувства зле.

Тези легла с врати не ѝ се нравеха. У дома отделяха леглата от стаята само с черги. Така не ставаше горещо и задушно. Сега Кристин си поемаше въздух с мъка заради сълзите и ѝ беше още по-трудно да диша. Гръдният ѝ кош сякаш се издуваше под натиска на твърда буца. Сигурно главата на детето, помисли си тя. Въобразяваше си, че то е мушнало малката си черна глава между корените на сърцето ѝ. Преди,

когато Ерлен отпускаше тъмнокосата си глава върху гърдите ѝ, я обземаше същото усещане, че се задушавя. Тази нощ обаче сравнението не я изпълни с радостно умиление.

— Ще престанеш ли да плачеш? — попита мъжът ѝ и понечи да подпъхне ръка под раменете ѝ.

Ерлен беше напълно трезвен. Той не се напиваше лесно, а и никога не поглъщаше голямо количество алкохол. Кристин си мислеше, че това не би могло да се случи в „Йорун“. Нито веднъж не бе ставала свидетелка на такива грозни сцени. У дома хората не сипеха хули един връз друг и не отваряха дума за онова, което е по-добре да се премълчи. Много пъти бе виждала баща си да бърби неразбрани неща пиян в компанията на почерпени мъже, но стопанинът винаги съумяваше да съхрани приличието в дома си. Гостите се веселяха цяла вечер в разбирателство и добронамереност, а после се свличаха от пейките и кротко заспиваха радостни.

— Любима, недей да го приемаш толкова тежко — помоли Ерлен.

— И Борд! — избухна тя, задавена от ридания. — Как не го е срам да се държи така! Той, дето казал на баща ми, че идва с послание от Бога. Да, Мюнан ми разказа за това на годежа ни.

— Кристин, права си. Наистина имам основания да сведа очи пред баща ти — тихо призна Ерлен. — Лавранс е почтен мъж, но и човекът, който ме отгледа, не му отстъпва. Инга, майката на Пол и Вилборг, беше прикована към постелята цели шест години. Не съм свидетел, защото аз не я заварих жива, но са ми разказвали. На света не можело да се намери толкова всеотдаен, грижовен и любящ съпруг като него. По това време се е родил Юлв...

— Значи постъпката му е още по-позорна... Със слугинята на жена си, докато самата тя лежи на смъртен одър.

— Понякога разсъждаваш толкова наивно, че с теб не може да се разговаря — обезсърчено отбеляза Ерлен. — Господ да ми е на помощ, Кристин, та ти ще навършиш двацет на пролет. Отдавна вече трябва да си зряла жена.

— С какво право точно ти ме упрекваш в липса на зрялост?

— Ох, нали знаеш, че не исках да те засегна — простена Ерлен. — Но като малка ти си слушала какви ги разправя Лавранс. Слави се с мъжеството и ума си, а често говори като монах.

— Да си чувал за монах с шест деца? — обидено попита тя.

— Да, Скурда-Грим имал седем — унило отвърна Ерлен. — Бившият абат в Нидархолм. Кристин, недей така, миличка, стига си плакала. В името на бога, съвсем си изгубила ума си...

На следващата сутрин Мюнан изглеждаше доста хрисим.

— Не очаквах пиянските ми брътвежи да те разстроят така, мила Кристин — сериозно рече той и я погали по бузата. — Иначе щях да внимавам повече какви ги плещя.

Мюнан посъветва Ерлен да сложи край на неловката ситуация, възникнала с идването на сина му Орм. Предложи на домакиня да го отърве от детето, като го вземе за малко при себе си. На Ерлен идеята му допадна, а и Орм изяви желание да тръгне с Мюнан. Кристин обаче изпрати Орм със свито от мъка сърце. Доведеният ѝ син ѝ беше станал скъп.

След това с Ерлен прекарваха вечерите си само двамата, но той не беше добра компания. Седнал до огнището, се скъпеше на думи, зает да си пийва от купата с бира и да играе с кучетата си. По някое време се изтягаше върху пейката и я питаше дали не иска да си ляга. А после заспиваше.

Кристин шиеше и дишаше шумно, тежко и на пресекулки. Не оставаше още много. Вече не помнеше какво беше усещането да имаш тънка и гъвкава талия или да си връзваш обувките без затруднение.

Когато Ерлен заспеше, Кристин вече не се мъчеше да преглъща сълзите си. В стаята се чуваше само пращенето на цепениците в огнището и движенията на кучетата. Понякога се питаше за какво са си говорили преди с Ерлен. Точно така, преди почти не си губеха времето в приказки — имаха други занимания през откраднатите мигове на мимолетните си срещи.

По това време на годината вечер у дома майка ѝ тъчеше заедно със слугините в къщата, предназначена за тази дейност. Там идваха баща ѝ и останалите мъже. Всеки си носеше работа: кой кожа за кърпене, кой градински сечива за поправка, кой дърворезба... Малката стая се пълнеше с народ. Приказката им вървеше като по вода. Всеки, който отиваше да си пийне от съда с бирата, преди да окачи черпака, винаги питаше дали и някой друг иска. Такъв беше обичаят.

Подхващаха приказки за юнаци, живели в стари времена, които се биели с духове на мъртъвци и вещици. Докато резбоваше дървото, Лавранс разказваше рицарски саги. Слушал ги бе в дворцовата зала на херцог Хокон, когато като млад бил негов паж. Тези саги изобилстваха с причудливи имена: крал Осантрикс, рицар Титурел, кралици Сисибе, Гунивер, Глориана и Изолда. Друг път се забавляваха с анекдоти и шеговити саги, мъжете се смееха с цяло гърло, а Рагнфрид и слугините клатеха глави и се кискаха в шепите си.

Юлвхил и Астрид пееха. Най-хубав глас от всички имаше Рагнфрид, но нея много трудно я склоняваха да рецитира староскандинавска поезия. Лавранс не чакаше да го молят повторно, а и свиреше изкусно на арфа.

По някое време Юлвхил оставяше чекръка и вретеното и започваше да разтрива гърба си.

— Измори ли се да стоиш така, миличка? — питаше Лавранс и я вземаше на коленете си.

После двамата, баща и дъщеря, се увличаха в игра на дъска, докато станеше време за лягане. Кристин помнеше русите къдрици на сестра си, разпилени върху кафяво-зеления вълнен ръкав на баща ѝ. Лавранс прегръщаше с трогателна нежност слабичкия гръб на момиченцето.

Баща ѝ имаше големи, добре оформени ръце с по един тежък златен пръстен на всяко кутре: и двата наследени от майка му. Лавранс обеща на Кристин да ѝ завещае пръстена с червения камък, годежния на майка му. Другият, на дясната му ръка, с камък, наполовина син, наполовина бял като герба на Лавранс, Бьоргюлф поръчал за жена си, докато била бременна. Обещал да ѝ го подари, когато му роди син. Кристин Сигюршдатер носила пръстена три нощи, а после го завързала на врата на детето си. Лавранс искаше да го погребат с него.

О, какво ли ще каже баща ѝ, когато научи как се е опозорила. Мълвата ще се разнесе из селата, а той ще знае, че където и да отиде — на църква, на тинг, на среща, — всички ще се присмиват зад гърба му, задето е допуснал да го направят на глупак. В „Йорун“ нагиздиха Кристин с короната на „Сюнбю“ над разпуснатите ѝ коси, а тя вече беше любовница на жениха си.

— Хората говорят, че децата ми нямали страх от мен — каза веднъж Лавранс.

Кристин помнеше с какво изражение изрече той тези думи. Престори се на строг и сериозен, но очите му се смееха. Каза го във връзка с някакво нейно дребно прегрешение: обади се, без да я питат, в присъствието на непознати хора или нещо подобно.

— Кристин, нямаш страх от баща си, ей! — засмя се той, тя също. — Ама това е много лошо, Кристин.

Смееха се, защото не разбираха кое му е лошото: дали това, че тя не се бои от баща си, или че на него му е невъзможно да запази сериозното си изражение, докато се опитва да я смъмри.

Непоносимият страх за здравето на детето ѝ сякаш попремина и отшумя, а наедриялата снага ѝ създаваше все повече мъки и затруднения. Опитваше се да си представи бъдещето. След месец рожбата ѝ вече ще бъде в обятията ѝ. Но тези мисли не ѝ се струваха действителни. Изпитваше силен копнеж да се прибере у дома.

Веднъж Ерлен я попита иска ли да доведат майка ѝ. Кристин отказа, защото не вярваше Рагнфрид да има сили да пътува дълго посред зима. Сега съжаляваше за отказа си. Разкайваше се и задето не взе от „Лаугарбрю“ Турдис, която пожела да дойде с нея в „Хюсабю“ и да ѝ помага през първата ѝ зима като стопанка. Кристин се срамуваше от Турдис, слугиня на Рагнфрид още от „Сюнбю“. Тя последва господарката си в „Скуг“, а после в „Йорун“. След женитбата Лавранс назначи мъжа ѝ за иконом в „Йорун“, защото Рагнфрид не можеше без любимата си помощница. Кристин обаче не пожела да заведе в „Хюсабю“ слугиня от дома си.

Сега ѝ се струваше ужасно, че няма да има нито едно познато лице наоколо, когато дойде времето да коленичи на пода^[1]. Страхуваше се, защото не знаеше как протича раждането. Майка ѝ не говореше за това пред нея и не позволяваше на девойки да присъстват, докато помагаше на родилки в селото. Няма смисъл да плашим младите момичета, обясняваше тя. Сигурно е нещо ужасно: писъците на майка ѝ, докато раждаше Юлвхил, още отекваха в ушите ѝ. Но Рагнфрид отдаваше трудното раждане на несъобразителността си: пропълзяла под градински плет, докато била бременна с Юлвхил. Другите си деца родила лесно. Кристин се сети, че самата тя мина веднъж под корабно въже, без да съобрази.

Това, разбира се, не означаваше непременно лош късмет при раждане. Кристин беше слушала такива разговори между майка си и

други жени. На Рагнфрид ѝ се носеше славата на най-способната акушерка в областта. Никога не отказваше да се притече на помощ на родилка, била тя просякиня или прелъстената при грях дъщеря на някой сиромаш, дори и да се налагаше да тръгне на път с трима мъже на ски през снежна виелица, а те да се редуват да я носят на гръб.

Невъзможно е опитна жена като майка ѝ да не се е досетила какво ѝ има, когато Кристин линееше така през лятото. Изведнъж я осени прозрение. Ами да, майка ѝ ще дойде, въпреки че не са изпратили човек да я доведе! Рагнфрид не би понесла чужда жена да подкрепя дъщеря ѝ в тежкия час. Майка ѝ ще дойде, разбира се, сигурно вече е тръгнала от „Йорун“. О, Кристин ще я помоли за прошка за всичките си прегрешения. Майка ѝ ще ѝ помага, а тя ще коленичи пред нея, докато ражда детето си. Мама идва, мама идва... Кристин захлипа с облекчение, заровила лице в ръцете си. Мамо, прости ми, мамо.

Мисълта, че майка ѝ е на път към „Хюсабю“, се загнезди дълбоко в съзнанието на Кристин и един ден я обзе усещането, че майка ѝ пристига. Сутринта се облече и излезе да я посрещне на пътя от долината на река Гаула към местността Скаун. Никой не я забеляза, докато напуснаше имението.

Ерлен беше поръчал да докарат дървен материал за ремонт на къщата и слугите бяха разчистили пътя, но въпреки това Кристин вървеше с мъка, задъхваше се, получи сърцебиене и болки. Опънатата ѝ кожа сякаш щеше да се спуска. Голяма част от пътя минаваше през гъста гора и тя се изплаши, но тази година из селото не бяха виждали вълци. А и Господ ще я пази, нали отива да посрещне майка си, да падне на колене пред нея и да я помоли за прошка. Нямахше как да си остане вкъщи.

Стигна до малко езеро, където се намираха няколко дребни стопанства. Там вече лед сковаваше пътя. Приседна на един дънер. Ту ставаше да разтъпче премръзналите си крака, ту пак сядаше да чака майка си. Минаха часове. Накрая стана време да се прибира.

На следващия ден Кристин пое по същия път. Но когато мина през двора на едно от малките стопанства до езерото, селянката се завтече след нея.

— За бога, господарке, не бива да правите така!

Силно изплашена от думите на непознатата, Кристин дори не посмя да помръдне от мястото си. Погледна селянката разтреперана, с обезумели от ужас очи.

— Защо сте тръгнали сама през гората? Ами ако ви надуши вълк? Тук дебнат какви ли не зли духове. Не бива да скитате толкова безразсъдно!

Селянката я хвана под ръка и я поведе към дома си.

Вгледа се в изпосталялото, жълтеникаво лице на господарката, осеяно с кафяви петна.

— Елате да влезем у нас да си починете. А после ще намерим кой да ви изпрати — рече селянката и поведе Кристин.

В малката сиромашка стая цареше голяма бъркотия. Цял куп дребни деца играеха върху пода. Майката им заръча да отидат в готварницата, свали връхната дреха на господарката, настани я на пейката и ѝ събу подгизналите от снега обувки. После зави краката ѝ с кожа.

Въпреки молбите на Кристин да не си прави труда да шета селянката ѝ поднесе храна и бира от коледното буренце. Бедната жена се питаше що за обичаи имат господарите в „Хюсабю“. Самата тя беше омъжена за бедняк, много рядко наемаха ратаи за селската работа, но Йойстайн не бе допускал никога тя да излиза сама по-далеч от двора, докато носи дете в утробата си. Винаги изпращаше някой да я придружи, дори когато отскачаше за малко до обора по мръкнало. А най-заможната госпожа в околността се подлага на смъртна опасност сам-самичка из гората, докато в „Хюсабю“ гъмжи от лениви слуги. Явно са верни приказките, че на Ерлен Никулаусьон семейният живот му е омръзнал и той е охладнял към жена си.

Селянката бърбеше и подканяше непрекъснато Кристин да яде и да пие. Кристин се засрами, но ѝ дойде такъв вълчи апетит, какъвто не бе усещала от пролетта. Гозбите на милата селянка ѝ се сториха много вкусни. Домакинята отбеляза със смях, че и знатните госпожи са като всички останали: често човек не може да преглътне и залък у дома, но на гости всичко му се услажда, дори да е комат сух хляб.

Селянката се казваше Аудфина Аудюнсдатер, родом от долината Упдал. Забеляза с какъв интерес я слуша Кристин и захвана да разказа за родното си село. На Кристин също ѝ се развърза езикът, без да се

усети. И тя започна да споделя къде е родена, кои са родителите ѝ и в какъв дом е израснала. Аудфина усети, че сърцето на младата жена ще се пръсне от мъка по родния край и се помъчи да я убеди да остане. Пламнала и замаяна от силната бира, Кристин бърбеше безспир, докато накрая започна да се смее и да плаче едновременно. Всички сълзи, които се бе опитвала да изплаче без глас в самотните вечери в „Хюсабю“, се отприщиха пред тази блага селянка.

Навън падна мрак, но Аудфина настоя Кристин да изчака от гората да се приберат Йойстайн или синовете ѝ, та да я изпратят до дома ѝ. Кристин се умълча и се унесе в дрямка, ала очите ѝ продължаваха да се усмихват и да блестят. За първи път, откакто заживя в „Хюсабю“, се чувстваше толкова добре.

Изведнъж вратата се отвори рязко и някой попита дали домакинята е виждала господарката. Новодошлият позна Кристин и тутакси се втурна навън. На вратата веднага се появи Ерлен, приведе се на прага, остави брадвата си и се свлече по стената. Подпря се с ръце, онемял от страх.

— За съпругата си ли се изплашихте? — попита Аудфина и се приближи до него.

— Да, не се срамувам да си го призная — приглади косите си той. — Едва ли някой е изпитвал толкова силен страх като мен тази вечер, когато разбрах, че е тръгнала през гората...

Аудфина му разказа как Кристин се е озовала в дома ѝ. Ерлен хвана ръката на жената:

— Никога няма да забравя добрината ти.

В стаята влязоха слуги от „Хюсабю“ и мъже от съседните стопанства. Всички явно имаха нужда да се подкрепят с нещо силно и Аудфина им поднесе бира.

Мъжете се качиха на ските си и поеха през полята. Ерлен даде своите на един от слугите и тръгна пеш, загърнал Кристин във връхната си дреха. Нощта беше тъмна, но на небето проблясваха звезди.

Неочаквано от гората зад тях се разнесе проточен вой. Чуваше се все по-ясно и по-ясно. Вълци. Ерлен се спря разтреперан, пусна Кристин и се прекръсти три пъти, докато с другата си ръка стискаше здраво брадвата.

— Не биваше... о, не!

Притисна я към гърдите си толкова силно, че я заболя.

Скиорите се обърнаха и бързо се върнаха при двамата си господари. Метнаха ските на рамо и наобиколиха Кристин, въоръжени с копия и брадви. Вълците ги следваха чак до „Хюсабю“. На няколко пъти зверовете се приближаваха и мъжете ги зърваха в мрака.

Когато влязоха у дома, мнозина бяха пребледнели от страх.

— Това беше най-ужасното ми преживяване — сподели един слуга и повърна в огнището.

Изплашените слугини веднага занесоха стопанката в леглото ѝ. Тя не искаше да яде. Постепенно болезненият, вцепеняващ страх премина и тя се зарадва, че всички са се притеснили за нея.

Останаха сами с Ерлен. Той се приближи и седна в края на леглото.

— Нима толкова много ти тежи животът в моя дом?

Измина малко време, преди тя да разбере какво всъщност я пита той.

— О, бога ми, не! Откъде ти хрумна такава нещo!

— Помниш ли какво ми каза онзи път, когато понечих да препусна напред с коня си? Ще има да чакам да се прибереш при мен, закани се ти.

— О, тогава бях ядосана и сама не знаех какво говоря — плахо отвърна Кристин.

Тя му разказа защо е тръгнала из гората. Ерлен я изслуша мълчаливо.

— Питам се кога ли ще дойде денят, в който ще се почувстваш у дома си в „Хюсабю“ — промълви той и се наведе над нея в мрака.

— Едва ли остава и седмица дотогава — прошепна Кристин и се засмя колебливо.

Когато Ерлен допря лицето си до нейното, тя обгърна врата му с ръце и отвърна страстно на целувката му.

— Прегръщаш ме за първи път, след като те ударих — тихо рече Ерлен. — Много си злопаметна, мила ми Кристин...

Кристин се сети за друго: за първи път, откакто разбра, че е бременна, тя го галеше, без той да я помоли.

На следващия ден Ерлен се държеше толкова мило с нея, че тя съжали за всеки миг, в който бе изпитвала гняв срещу него.

[1] През Средновековието жените в Скандинавия раждали коленичили на пода. — Бел.прев. ↑

4.

Отмина и честването на свети Григорий Двоеслов. Кристин си мислеше, че вече е крайно време да роди детето, но ето, приближаваше Благовещение, а все още нямаше никакви признаци.

Наложи се Ерлен да замине за Нидарус за тинга, който свикваха по средата на постите, и очакваше да се прибере в понеделник, но в сряда още го нямаше. Кристин седеше в голямата стая и се чудеше с какво да се захване. Нямаше сили за нищо.

Слънчевата светлина нахлуваше през капака на тавана. Явно навън кипеше истинска пролет. Кристин се изправи и се наметна с връхна дреха.

Една слугиня спомена веднъж, че е добре жена, преносила плода, да даде на коня от сватбата си зоб от скута си. Кристин постоя на вратата. Дворът, окъпан в ослепителна слънчева светлина, изглеждаше покафенял от блестящите вади, които отмиваха нечистотиите. Небето се простираше копринено синьо и чисто над старите постройки, а двете фигури за украса на носа на кораби, поставени над резбованите стълбове на източния хамбар, лъщяха във въздуха с остатъците от позлатата си. От покривите се стичаше вода, а димът се виеше и танцуваше при полъха на хладния ветрец.

Кристин влезе в конюшната и напълни скута си с овес от сандъка със зоб. Мирисът на коне и пръхтенето на животните в мрака ѝ подействаха добре, но вътре имаше хора и тя се отказа от намерението си да изпробва съвета на слугинята.

Излезе и хвърли зърната на кокошките, които ситнеха по двора и се приличаха на слънце. Разсеяна, Кристин погледна как Туре, конярят, чеше и чисти сивия скопен кон, чиято козина бе пораснала много. Стопанката постоя с притворени очи и обърна бледото си, пепеляво лице срещу слънцето.

Докато стоеше така, в двора пристигнаха трима мъже. Начело яздеше млад свещеник, когото Кристин виждаше за първи път. Още щом я забеляза, той скочи от седлото и се приближи до нея с протегнатата ръка.

— Навярно не сте ми оказали чак толкова голяма чест да стоите навън, та да ме посрещнете, господарке — усмихна се той. — Но въпреки това съм ви благодарен. Вие сигурно сте съпругата на брат ми, Кристин Лаврансдатер?

— А вие вероятно сте моят девер — магистър Гюнюлф? — отвърна поласкана Кристин със зачервено от радост лице. — Добра среща! Добре сте ни дошъл в „Хюсабю“!

— Сърдечно благодаря за топлия прием — отвърна свещеникът, наведе се и я разцелува по бузите, какъвто беше обичаят в чужбина при среща между роднини. — Добре сте ме заварили, стопанке!

Юлв Халдуршон излезе и поръча на един от слугите да отведе конете на новодошлите. Гюнюлф поздрави сърдечно Юлв:

— Тук ли живееш, родственико? Очаквах да ми съобщят, че си се задомил.

— Не, това ще стане само ако ме заставят да избирам между жена и бесилка — засмя се Юлв, а също и свещеникът. — Обещал съм на дявола да си остана ерген, както ти си се обрекъл на Господ.

— Е, значи ще бъдеш спасен, по който и път да поемеш — през смях отвърна Гюнюлф, — защото няма да сгрешиш, ако някой ден нарушиш клетвата си към въпросното създание. Но има и друга приказка: човек следва да спазва обещанията си, дори и да са дадени на нечестивия. Ерлен не си ли е у дома? — изненада се той.

Той предложи на Кристин ръката си, когато тръгнаха към къщата.

За да скрие смущението си, Кристин се смеси със слугините и се включи в подреждането на трапезата. Предложи на учения брат на мъжа си да заеме почетното място, но понеже отказа да седне до него, той се премести на пейката при нея.

Кристин забеляза, че магистър Гюнюлф е близо половин глава по-нисък от Ерлен, ала изглежда доста по-едър, по-силен и с повнушително телосложение от брат си. Широките му рамене бяха съвършено изправени, докато Ерлен винаги ходеше леко приведен. Гюнюлф носеше тъмни дрехи, подобаващи на скромен свещеник, но дългото му до земята расо, под което се подаваше само малка част от яката на ленената му риза, се закопчаваше с емайлирани копчета, а на везания му пояс висеше сребърна ножница с приборите му за хранене.

Кристин погледна крадешком лицето на духовника. Гюнюлф имаше обла, едра глава и слабо, кръгло лице с широко, ниско чело, малко издадени скули и елегантно заоблена брадичка. Носът му беше правилен, ушите — малки и красиви, но устата му изглеждаше дълга и тясна, а горната му устна беше леко издадена напред и закриваше долната. С Ерлен си приличаха само по косите. Гъстият черен венец, опасващ обръснатото теме на свещеника, блестеше матово като сажди и изглеждаше копринено мек като косите на Ерлен. Гюнюлф напомняше много на братовчед си Мюнан Бордшон. Сега Кристин разбираше какво имат предвид хората, когато разправят колко хубав бил Мюнан на младини. Свещеникът приличаше поразително много на леля си Осхил. Очите му бяха досущ като нейните: жълти като на лисица, блестящи под тънките правилни черни вежди.

Първоначално Кристин се стесняваше от девера си, изучил много науки в Париж и земята на келтите. Но постепенно смущението ѝ се изпари. С Гюнюлф човек можеше да разговаря напълно непринудено. Не правеше впечатление на обсебен от личността си, камо ли на възгордял се учен с желание да се хвали с постиженията си, но преди Кристин да се усети, той ѝ бе разказал толкова много неща, че тя сякаш едва сега осъзна колко необятен е светът извън Норвегия. Забрави за тревогите си, загледана в кръглото, кокалесто лице на свещеника, озарено от весела и изискана усмивка. Той кръстоса единия си крак върху коляното на другия и склочи белите си силни ръце около глезена.

Следобед влезе при Кристин и я попита дали ѝ се играе на някоя настолна игра. Тя не знаеше у дома да има нещо подобно.

— Така ли? — удиви се свещеникът и повика Юлв: — Юлв, Ерлен къде държи златната игра на майка ни? Нали не е давал на никого игрите за забавление, останали от нея?

— Прибрани са в един сандък в къщата с рицарското снаряжение — отвърна Юлв. — Целта му по-скоро беше един човек, натресъл се в имението, да не се докопа до тях — тихо додаде той. — Гюнюлф, да отида ли да го донеса?

— Да, не вярвам Ерлен да има нещо против — предположи свещеникът.

След малко двамата се върнаха с голям, резбован скрин. Гюнюлф го отвори с ключа. Най-отгоре имаше цитра и още някакъв непознат за

Кристин струнен инструмент. Гюнюлф го нарече псалтерион. Пръстите му затанцуваха по струните, но инструментът не беше настроен. В сандъка имаше навити на руло ленти, копринени гранчета, бродирани ръкавици, копринени забрадки и три книги с метални закопчалки. Накрая свещеникът намери и настолната игра: дъската беше разделена на бели и златисти квадратчета, а фигурките бяха изработени от бивници на моржове и боядисани в същите цветове.

Едва сега на Кристин ѝ хрумна, че досега не е виждала в къщата нито един предмет за развлечение.

Призна на девера си колко неумела е в настолните игри и с цитрата, но книгите събудили любопитството ѝ.

— Сигурно можеш да четеш, нали, Кристин? — попита свещеникът.

Не без известна гордост тя отговори, че е усвоила това изкуство още като дете, а в манастира я хвалели заради усърдието, с което четяла и пишела.

Свещеникът я гледаше усмихнато, докато тя разлистваше книгите. В едната беше поместена рицарската сага за Тристан и Изолда, а в другата се разказваха жития на светци. Кристин отвори на легендата за свети Мартайн^[1]. В третата книга, на латински, началните букви на всяка глава бяха изящно изписани.

— Тази книга е принадлежала на нашия прародител, епископ Никулаус — обясни Гюнюлф.

Кристин прочете на глас:

— *Averte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele! Cor mundum créa in me, Deus et spiritum rectum innova in visceribus meis! Ne projicias me a facie tua et spiritum sanctum tuum ne auf eras a me!*^[2]

— Разбираш ли какво прочете? — попита Гюнюлф.

Кристин кимна; разбирала смисъла. Думите звучаха толкова познато, че се развълнува, докато ги изричаше на глас. Лицето ѝ потръпна, а сълзите напиреха в очите ѝ. Гюнюлф взе цитрата в скута си. Надяваше се да успее да я настрои.

По едно време чуха тропот на копита по двора. Ерлен нахълта в стаята, сияещ от радост, защото вече му бяха казали кой е скъпият гост. Братята се прегърнаха. Ерлен разпитваше Гюнюлф, без да дочака

отговорите му. И свещеникът бил за два дни в Нидарус, та било чудно как така не са се засекли там.

— Още нещо ме озадачава — отбеляза Ерлен. — Очаквах цялото духовенство от църквата да организира шествие за посрещането ти. Прибираш се толкова помъдрял и натрупал знания.

— Откъде знаеш, че не са го направили? — пошегува се брат му. — Доколкото съм чувал, ти не припарваш до църквата, когато отидеш в града.

— Не, момче, ако мога да се измъкна, не се приближавам до моя господар архиепископа; някога така ми подпали кожата — засмя се гордо Ерлен. — Харесва ли ти деверът ти, душице моя? Виждам, вече сте се сприятелили с Кристин, братко. Другите роднини не й допаднат...

Едва когато се канеха да седнат да вечерят, Ерлен осъзна, че все още не е свалил кожената си шапка, връхната си дреха и меча от пояса.

Вечерта се превърна в най-забавната, откакто Кристин дойде в „Хюсабю“. След упорити увещания, граничещи със закани, Ерлен убеди брат си да седне на почетното място до Кристин, а самият той му режеше храната и му сипваше в чашата. При първата наздравница, която вдигна за Гюнюлф, Ерлен се подпря на едно коляно и поиска да му целуне ръка:

— Да си жив и здрав, братко! Кристин, трябва да свикнем да му отдаваме нужното уважение, защото някой ден ти ще станеш архиепископ, Гюнюлф!

Слугите останаха до късно на трапезата, но братята и Кристин продължиха да разговарят и след това. Ерлен, седнал върху масата, обърна лице към брат си:

— Да, сетих се за това на сватбата си — посочи той сандъка на майка им. — Искях да го дам на Кристин, но забравям твърде бързо, а ти се сецаш за всичко, скъпи братко. Но пръстенът на мама се озова върху красива ръка, не мислиш ли?

Ерлен сложи ръката на Кристин върху коляното си и повъртя годежния ѝ пръстен.

Гюнюлф кимна и подаде псалтериона на Ерлен.

— Хайде, братко, попей ни. Преди пееше толкова хубаво и умееше да свириш.

— Оттогава мина много време — сериозно отбеляза Ерлен. После пръстите му заиграха по струните:

*„Веднъж крал Улав, син на Харал,
докато яздел в тъмен лес,
в калта следа прекрасна зърнал
поличба за приятна вест.
Ала за стъпката изящна и Фин,
синът на Арне, не останал сляп:
— Красиво ще да е крачето,
обуто в тоз червен чорап.“*

Ерлен се усмихваше, докато пееше, а Кристин поглеждаше боязливо към свещеника: дали има нещо против песента за свети Улав и Алвхил. Но Гюнюлф слушаше с усмивка, макар че явно се смееше не на песента, а на Ерлен.

— Кристин няма да я караме да пее. Сигурно не ти стига въздухът, нали, скъпа моя? — погали я той по бузата. — Но сега е твой ред — той подаде цитрата на брат си.

В изпълнението на песента ясно прозираше ерудицията на Гюнюлф.

*„Препускал нейде из платата кралят,
на рамо със ловджийска птица.
Чул гълъба да жали и да плаче:
— Соколът грабна мойта гълъбица!*

*А кралят яздил из горите,
соколът порел висините.
И литнал към градина бяла —
тя непрекъснато цъфтяла.*

*А вътре дворцова, прекрасна зала.
Постлана с пурпурни покривки цяла.
Ала кого да видим там?
Сам краля знатен, в кръв облян.
Под ален плат — лицето посиняло,
отгоре надпис: «Божие то тяло».“*

— Къде си научил тази песен? — попита Ерлен.

— Ами, къде... няколко момчета я пяха пред хана, където бях отседнал в Кентърбъри. Опитах се да я превода на норвежки, но не звучи толкова добре — отвърна Гюнюлф и подрънка малко на струните.

— Братко, минава полунощ. Кристин сигурно вече има нужда да си полегне. Изморена ли си, мила?

Кристин погледна малко плахо към двамата мъже. По лицето ѝ се разля смъртна бледност.

— Не зная... Няма да си лягам в леглото.

— Лошо ли ти е? — в един глас попитаха те и се надвесиха над нея.

— Не зная — отвърна тя все така плахо и разтри кръста си. — Малко ме боли...

Ерлен се спусна към вратата, а след него и Гюнюлф.

— Лоша работа. Още не сте повикали жените, които ще ѝ помагат. Много време ли има, докато ѝ дойде времето за...?

По лицето на Ерлен плъзна гъста червенина.

— Кристин не искаше да викаме други, стигали ѝ слугините. Нали някои от тях вече са раждали — насили се да се засмее той.

— Да не си изгубил ума си! И най-бедните селянки имат до себе си опитни жени и съседки, когато раждат! Нима ще позволиш съпругата ти да пълзи из тългите и да се крие като котка. Не, братко, налага се да проявиш мъжество и да доведеш най-личните стопанки от околността да помагат на Кристин.

Ерлен наведе засрамено глава.

— Имаш право, братко. Ще отида в „Росвол“, а до другите имения ще изпратя слуги. Ти остани при Кристин!

— Къде отиваш? — изплашено попита младата съпруга, когато видя Ерлен да си облича връхните дрехи.

Той я прегърна.

— Ще ти доведе най-личните жени, Кристин. Гюнюлф ще остане при теб, а слугините ще приготвят малката стая — рече той и я целуна.

— Не може ли да изпратиш да повикат Аудфина Аудюнсдатер? — помоли Кристин. — Но чак утре сутринта. Не искам да я събуждате заради мен. И без това има много работа.

Гюнюлф се поинтересува коя е Аудфина Аудюнсдатер.

— Не ми се струва много благоприлично да викаш жената на твой арендатор.

— Ще доведе, която Кристин пожелае — настоя Ерлен.

Докато чакаха слугите да оседлаят коня на господаря, Ерлен разказа на брат си как Кристин се е запознала със селянката. Гюнюлф прехапа долната си устна със замислен вид.

В имението настана голяма суматоха. Мъжете се отправиха към съседните стопанства, а слугините тичаха и питаха как е родилката. Кристин ги успокои, че още нямамо нищо опасно, но нареди да ѝ приготвят малката стая. Щяла да съобщи, когато реши да я заведат там.

Остана сама със свещеника. Младата жена се мъчеше да поддържа досегашния весел тон в разговора.

— Не се ли страхуваш? — леко се усмихна Гюнюлф.

— И още как! — погледна го тя с черните си, обезумели очи. — Знаеш ли, девере, тук ли са родени двете деца на Ерлен?

— Не — побърза да отговори свещеникът. — Момчето се появи на бял свят в „Хюнехалс“, а момичето в „Стрин“ — имение, което някога беше на Ерлен. Кажи ми, Кристин — подхвана той след кратка пауза, — измъчва ли те мисълта, че преди теб в „Хюсабю“ е имало друга стопанка?

— Да — призна тя.

— Не бива да съдиш твърде строго поведението на Ерлен в случая с Елине. На него не му беше никак лесно да вземе решение. Впрочем той винаги се е затруднявал да прецени кое е правилно и кое — грешно. Още когато бяхме малки, каквото и да направеше той, мама го смяташе за прекрасно, а татко — за погрешно. Е, Ерлен сигурно ти е говорил доста за майка ни и за теб това не е нищо ново...

— Споменава я е два-три пъти, но аз се досетих колко много я е обичал.

— Не съм виждал толкова силна любов между майка и син — тихо рече Гюнюлф. — Мама беше доста по-млада от татко. След смъртта на първия съпруг на леля Осхил плъзнаха слухове... Сигурно знаеш. Татко бе обзет от съмнения за най-лошото и ги сподели с майка ни. Веднъж Ерлен хвърли нож по татко, още беше хлапе. А по-късно, като по-голям, често му се противопоставяше открито, за да защити мама. Когато тя се разболя, Ерлен се раздели с Елине Ормсдатер. Мама страдаше от язви и рани по кожата, а според татко това било проказа.

Той я изгони от дома си и я застави да постъпи в приюта за болни към манастира. Ерлен взе мама и я заведе в Осло. Ходиха и при Осхил, нали е опитна лечителка. И тя, и френският придворен лекар отхвърлиха да е болна от проказа. Тогава крал Хокон оказа радушен прием на Ерлен и го посъветва да заведе мама на гроба на светия крал Ерик Валдермаршон, неговия дядо по майчина линия. Мнозина са се излекували след поклонение пред останките му. Ерлен тръгна за Дания с мама, но тя почина на борда на кораба на юг от Ста. Когато се прибра с тялото ѝ — налага се да поясня, че по онова време татко вече беше много стар, а брат ми открай време се проявяваше като непокорен син — та когато Ерлен се върна с трупа на мама в Нидарус, татко, тогава стопанин на имението, не пожела да го приеме, преди да разбере дали и той не е лепнал болестта. Ерлен се метна на коня и препусна стремглаво към дома, където се намираха Елине и синът му. После той се хвана за нея, напук на всичко, напук на всичките ѝ недостатъци, които преди го влудяваха, и накрая я доведе в „Хюсабю“ и я направи господарка, когато стана стопанин на имението. Тя го държеше в ръцете си, защото му бе казала, че ако ѝ измени отново, щяла да го повали проказа. Кристин, май стана време жените да се погрижат за теб? — свещеникът се вгледа в пепелявото лице на младата жена, вцепенено от страх и страдание. Гюнюлф понечи да излезе, но тя изкрещя след него:

— Не, не, не ме оставяй!

— По-добре всичко да приключи по-бързо — утеши я той, — И без това виждам, че ти е зле.

— Не е това! — сграбчи ръката му тя. — Гюнюлф!

Стори му се, че през живота си не е виждал по-изплашено лице.

— Кристин, не забравяй: всички жени минават през това...

— Зная, зная — притисна тя лице към ръцете на свещеника. — Сега вече разбрах, че това е мястото на Елине и децата ѝ. На нея Ерлен е обещал вяност и семеен уют още преди да стана негова любовница.

— Значи знаеш? — спокойно попита Гюнюлф. — Ерлен не осъзнаваше какво прави тогава, но, както вероятно се досещаш, той нямаше как да спази това свое обещание, защото архиепископът никога не би се съгласил да ги венчае. Не си мисли, че обещанието му към Елине обезсмисля вашата женитба. Ти си законната съпруга на Ерлен.

— О, много преди това пропилях правото си да стъпвам по земята. А положението е било още по-лошо... О, дано да даде Бог аз да умра, а това дете да не види бял свят. Не се осмелявам да узная какво съм съгрешила.

— Бог да ти прости за думите ти, Кристин. Не знаеш какво говориш! Да не би да искаш детето ти да загине неродено и некръстено?

— Да, онова, което нося под сърцето си, сигурно е дело на дявола! Няма как да се спаси. О, защо не изпих отварата на Елине! Така двамата с Ерлен можехме да изкупим греховете си и това дете никога нямаше да бъде заченато. О, това не ми излиза от ума, Гюнюлф: когато разбрах какво съм причинила, осъзнах, че е било за предпочитане да изпия отровата за проказа, която тя ми даде, вместо да подтикна към смърт жената, на която Ерлен се е обрекъл първо...

— Кристин, говориш необмислено. Не ти си подтикнала нещастната жена към смъртта. Ерлен нямаше как да спази обещанието си към нея, защото тогава беше млад и не познаваше добре законите. При всяко положение животът с нея щеше да бъде грях. Самата тя позволи на друг мъж да я прелъсти и Ерлен пожела да я омъжи за него. Не вие сте причината за самоубийството ѝ.

— Искаш ли да ти разкажа как се случи всичко? — отчаянието на Кристин достигна връхната си точка и тя вече говореше съвсем спокойно. — Двамата с Ерлен бяхме в „Хауген“ и тя се появи. Носеше рог и поиска да пия с нея. Вероятно питието ѝ е било предназначено за Ерлен, но тя ни завари двамата и го подаде на мен. Досетих се, че става въпрос за измама. Забелязах я как съвсем предпазливо долепи устни до ръба на рога, без да отпива. Но аз исках да пия, беше ми все едно дали ще живея, или ще умра, след като узнах, че тя през цялото това време е била в „Хюсабю“ при Ерлен. Той влезе при нас и я накара да пие първо тя. Тя го умоляваше да я пощади и накрая той я пусна. Тогава сякаш дяволът ми подшушна да взема рога. Избирай коя от двете си любовници искаш, рекох аз на Ерлен. Няма как да ни запазиш и двете, предизвиках го аз. И тя се прониза с ножа на Ерлен, но Бьорн и Осхил намериха начин да потулят случилото се.

— Значи и леля Осхил е участвала в заговора — намръщи се Гюнюлф. — Ясно, тя те е тласнала в обятията на Ерлен.

— Не — разпалено възрази Кристин. — Осхил ни моли толкова сърцераздирателно. Сега недоумявам как съм устояла на молбите ѝ. Тя ни заклеваше да постъпим почтено, доколкото ни е възможно, да коленичим пред баща ми и да го помолим за прошка, задето съгрешихме. Но аз не посмях да го направя. Оправдах се с опасенията си, че баща ми ще убие Ерлен. О, много добре знаех що за човек е баща ми: никога не би посегнал на онзи, който се остави в ръцете му. Опитах се да изтъкна и друг довод: от срам баща ми няма никога повече да върви с високо вдигнато чело. О, тогава просто съм си търсела оправдание, не се тревожех за здравето на баща си... Гюнюлф, само да знаеш какъв благ човек е моят баща! Трябва да се запознаеш с него, за да разбереш колко добре се е отнасял към мен през всичките тези години. Татко винаги ме е обичал безкрайно много. Не исках да узнава какви безсрамни дела съм вършила, докато живеех в манастира в Осло и сестрите ме учеха кое е редно и праведно. Да, с Ерлен се въргаляхме из обора и в хана на Брюнхил, нищо че аз носех монашески одежди.

Кристин вдигна очи към Гюнюлф. Лицето му беше пребледняло и се бе сковало.

— Нали разбираш защо съм изплашена. Та тя го е приела заразен от проказа...

— Ти нямаше ли да постъпиш като нея? — тихо попита свещеникът.

— И аз бих направила така — по посърналото ѝ лице премина сянка на някогашната дива и сладостна усмивка.

— А иначе Ерлен не беше заразен. Само баща ми си беше наумил, че мама е починала от проказа.

— Но в Божиите очи сигурно съм като прокажена — предположи Кристин и положи лице върху ръката на свещеника, в когото се беше вкопчила. — Нали съм заражена с грехове.

— Сестро — прошепна Гюнюлф и сложи ръка върху забрадката ѝ. — Не си толкова грешна, мило дете, та да забравиш, че както Господ може да изцели плътта на човек, болен от проказа, така е способен и да пречисти душата ти от греха.

— О, не зная вече — изхлипа тя, захлупила лице в ръката му. — Не зная. Не се разкайвам за стореното, Гюнюлф. Изпитвам страх, но въпреки това... Страхувах се, когато стоях в църквата с Ерлен, а

свещеникът ни венча; страхувах се и когато двамата празнувахме сватбата си, а аз носех златна корона върху пуснатите си коси, защото не смеех да споделя с баща си що за позор съм извършила, не смеех и да изповядам стореното на духовния си пастир. Но през зимата ставах все по-груба с всеки изминал ден, а и Ерлен вече не се държеше с мен по същия начин. Започнах да си спомням времето, когато вечер той идваше при мен в спалнята ми в „Скуг“.

— Кристин — Гюнюлф се помъчи да вдигне лицето й. — Не мисли за това точно сега! Господ вижда мъката и разкаянието ти. Уповавай се на Пресветата Дева, която осенява с милост всеки скръбен...

— Нима не разбираш? Та аз подтигнах човешко същество към самоубийство...

— Кристин — подхвана строго свещеникът. — Нали не се възгордяваш дотам, да сметнеш греха си за по-голям от Божиата милост?

Докато говореше така, Гюнюлф милваше главата й през забрадката.

— Помниш ли, сестро, притчата за свети Мартайн, когото дяволът искал да изкуши? Нечестивият попитал светеца дали наистина си вярва сам, като обещава на грешниците, изповядали се пред него, Бог да се смили над тях. Епископът отговорил така: и на теб бих ти обещал Божието опрощение, ако помолиш за него; ако се откажеш от високомерието си и повярваш, че любовта Му е по-силна от омразата в сърцето ти.

Гюнюлф продължи да потупва бащински главата на ридаещата жена, а през ума му мина въпросът: така ли се е отнесъл Ерлен към младата си невеста? Устните му побеляха и се изопнаха.

Аудфина Аудюнсдатер пристигна първа. Намери родилката в малката къща. Гюнюлф седеше при нея, а наоколо шетаха слугини.

Аудфина поздрави почтително свещеника; Кристин се изправи и й протегна ръка:

— Много съм ти благодарна, Аудфина, задето се отзова на молбата ми. Зная, че си нужна на домочадието си.

Гюнюлф изглежда изпитателно селянката. И той стана на крака.

— Похвално е колко бързо дойде. Жената на брат ми има нужда от рамо, на което да се опре. Нова е в околността, млада е и няма

опит...

— Божичко, бледа е като забрадката си — прошепна Аудфина. — Отче, дали да не ѝ дам малко приспивателно? Трябва да си отпочине, преди да започнат мъките.

Селянката работеше тихо и чевръсто, опипа леглото, което слугините стъкмиха върху пода, и поиска да донесат още възглавници и слама, а тя свари билкови отвари в каменни съдини. После се захвана да разхлабва всички връзки и възли в облеклото на Кристин, накрая извади фибите от косите ѝ.

— Не съм виждала по-красива коса! — възкликна тя, когато златистокестенявата грива на Кристин се разля върху раменете и обрамчи бялото ѝ измъчено лице.

Аудфина се разсмя:

— Нямаше да си изгуби нито силата, нито блясъка, ако я беше поносила още малко свободна...

Намести Кристин удобно между възглавниците на пода и я зави:

— Изпий отварата, та да ти облекчи болките, и се постарай да поспиш.

Беше време Гюнюлф да излезе. Той се приближи и се надвеси над Кристин.

— Ще се молиш ли за мен, Гюнюлф? — попита умолително тя.

— Ще се моля за теб, докато те видя с рожба в скута, а после ще продължа — обеща той и мушна ръката ѝ под завивката.

Кристин задряма. Чувстваше се що-годе добре. Пристъпите стягаха слабините ѝ и ги отпускаха, но усещането беше съвършено непознато. След всяка отминала контракция тя се питаше дали не е сънувала. След мъченията и ужаса от сутринта ѝ се струваше, че най-лошото и болезненото вече е приключило. Аудфина сновеше съвсем тихо напред-назад и окачаше детски дрешки, черги и кожи да се стоплят до огъня. Накрая Кристин задряма. Пренесе се в „Йорун“, в пивоварната къща. Помага на майка си да боядисва плат. Ясно усеща изпаренията от кора на ясеново дърво и коприва.

Помощничките на родилката — стопанки от съседните села и от Биргси — започнаха да пристигат една след друга. Аудфина се оттегли при слугините. Надвечер болките на Кристин се усилиха. Жените я

накараха да върви по пода, доколкото ѝ стигат силите. Беше и неловко да го прави, защото в стаята гъмжеше от жени и тя се чувстваше като кобила за продан. Освен това непознатите стопанки се изреждаха да я опипват и да стискат корема ѝ, докато обсъждаха състоянието ѝ. Накрая Гюна от „Росвол“, най-опитната сред жените, нареди Кристин да легне на пода. Раздели жените на две: едните щяха да будуват, а другите да спят.

— Няма да стане бързо, но ти викай, Кристин, когато болките станат нетърпими. Хич не се притеснявай за заспалите. Тук сме, за да ти помогнем, бедно дете — нежно и мило рече тя и потупа окуражително младата жена по бузата.

Кристин лежеше и хапеше устните си до кръв. Стискаше краищата на чергата в потните си ръце. В стаята цареше непоносима жегла, но жените настояваха да не отварят вратите. След всеки пристъп потта шуртеше като река от тялото ѝ.

От време на време Кристин се сецаше какво има за ядене в дома ѝ. Много ѝ се искаше да им покаже добрата подредба в къщата си. Заръча на Турбьорг, готвачката, да налее кисело мляко във водата, където варят прясната риба. Само дано Гюнюлф не сметне ястието за блажно. От отец Айрик Кристин знаеше, че киселото мляко не е същинско мляко, а и бульонът от рибата се изхвърля. Изсушената риба, донесена от Ерлен през есента, не биваше да я вкусват, защото била пълна с акари.

Пресвета Богородице, кога ще ми помогнеш, толкова ме боли, боли, боли...

Кристин се помъчи да потърпи още малко, а после започна да крещи.

Аудфина стоеше до огнището и наглеждаше съдовете. На Кристин ѝ се прииска да я помоли да се приближи и да я държи за ръката. Би дала всичко, за да усети допира на позната, добронамерена длан, но не се осмели да го направи.

На следващия ден преди обед над „Хюсабю“ тегнеше потискащо мълчание. Предстоеше Благовещение и беше редно да приключат селскостопанската работа до ранния следобед, но мъжете се щураха угрижени и сериозни, а слугините шетаха мудно. Всички бяха обикнали младата си господарка, но от малката къща пристигаха само тревожни вести.

Ерлен разговаряше на двора с ковача и се мъчеше да го слуша внимателно. Към тях се приближи Гюна:

— Ерлен, нямаме никакъв напредък със съпругата ти. Ела с мен. Ще седне в скута ти, може да помогне. Върви да си облечеш по-къса дреха, но побързай. Бедничката, много се мъчи...

Лицето на мъжа се обагри в гъста червенина. Чувал беше подобни вярвания: ако жена, заченала преди брака, не може да роди, я карали да седне на коляното на мъжа си, та дано това да ускори раждането.

Ерлен завари Кристин легнала на пода, завита с черги. До нея седяха две жени. Щом стопанинът влезе, тя се сви на кравай и заби глава в скута на едната жена. Замята се като риба на сухо, но не издаде стон.

Когато пристъпът премина, тя го погледна с обезумели от ужас очи. Напуканите ѝ кафяви устни вдишаха жадно. По подпухналото ѝ, пламнало лице не бе останала и следа от младост и красота. От косите ѝ стърчаха стръкове слама и вълна от мръсната овча кожа. Тя гледаше Ерлен, сякаш го виждаше за първи път. Изведнъж осъзна защо жените са го довели и заклати отривисто глава:

— В моя роден край няма обичай мъжът да присъства на раждането.

— На север се случва — тихо рече Ерлен. — Ако така ще облекчим болките ти, тогава ще остана, миличка...

— О!

Ерлен коленичи до нея, а тя обгърна тялото му с ръце и се притисна към него. Сви се в обятията му. Треперейки неистово, изчака болката да отшуми, без да стене.

— Моля ви да кажа две думи на мъжа си насаме — без дъх прошепна тя.

Жените се отдръпнаха.

— Обещавал ли си ѝ да се ожениш за нея, когато е раждала Орм?
— прошепна Кристин.

Ерлен си пое дъх, сякаш го прободоха в сърцето. После поклати отрицателно глава:

— В онази нощ бях на крепостта. Моята дружина караулеше. Случи се, когато се прибрах в хана сутринта, и взех детето на ръце... Кристин, недей да мислиш за това.

Тя пак се вкопчи в него, докато я заливаше вълната от болки. Ерлен бършеше избилата по лицето ѝ пот.

— След като вече знаеш, искаш ли да остана, както предложи Гюна? — попита той, когато тя се поукроти.

Но Кристин поклати глава. Ерлен се принуди да излезе.

Силите ѝ я напуснаха. Кристин закрепця като обезумяла в очакване на идващата контракция. Стенеше и молеше за помощ. Жените предложиха да повикат отново мъжа ѝ, но младата жена отказа.

— По-добре да умра от болка — закрепця тя.

Гюнюлф и ученикът, дошъл с него, влязоха в църквата, за да отслужат вечерната литургия. Последваха го всички от имението, които не стояха при Кристин. Ерлен обаче се измъкна тихомълком от храма и тръгна на юг, към къщите.

На запад, над хребетите от другата страна на долината, небето беше обагрено в жълто-червено. Пролетната вечер обви имението в мек, чист и ефирен сумрак. На небосклона изплуваха няколко звезди, трепкащи в бяло сред прозрачния въздух. Над широколистната гора към езерото се носеше валмо мъгла. Само незначителна част от полята беше огряна от слънце, а въздухът дъхтеше на хумус и топящ се сняг.

Малката къща се намиреше в най-западната част на двора, далеч към падината.

Ерлен се приближи и застана до стената. Дървените трупи още пазеха топлината от слънцето, когато се облегна на тях. О, Кристин викаше така неистово... Веднъж Ерлен стана свидетел на такъв вой. Случи се на пасището им. Мечка нападна телица. Тогава Ерлен беше още момче. Заедно с пастира Арнбьорн се втурнаха по посока на стенанията. Продължаваше да си спомня как пред погледа им огромната космата топка придоби очертанията на мечка с червена, жадна за кръв паст. Копието на Арнбьорн прониза лапите на звяра. После пастирът грабна и копието на Ерлен, защото той се вцепени от ужас. Телицата беше все още жива, но вимето и бутоните ѝ се бяха превърнали в пихтия.

Мила моя Кристин, миличка моя. Господи, смили се в името на святата Си майчица. Ерлен побягна обратно към църквата.

Слугините поднесоха вечерята в голямото помещение. Не сложиха масата, а сервираха ястията до огнището. Мъжете отнесоха хляб и риба на пейките и хапнаха в мълчание. Не им се ядеше. Жените не раздигаха съдовете след вечеря, а мъжете не се оттеглиха да си почиват. Останаха по местата си, загледани в пламъците на огнището, без да разговарят.

Ерлен, скрит в ъгъла до леглото, нямаше сили да срещне очите на хората.

Магистър Гюнюлф запали малка лампа с рибено масло и я остави върху ръкохватката на почетното място на трапезата. Настани се на пейката с книга в ръка, а устните му започнаха да се мърдат беззвучно, едва видимо и непрекъснато.

Юлв Халдуршон се изправи, приближи се до огнището, взе парче мек хляб, поразрови цепениците и избра една. После се премести в ъгъла до вратата, където седеше старецът Он. Двамата се засуетиха с хляба, скрит под връхната дреха на Юлв. Он резбоваше дървото. От време на време мъжете хвърляха крадешком погледи към двамината. След известно време Юлв и Он се изправиха и излязоха от помещението.

Гюнюлф ги проследи мълчаливо с поглед. Поднови молитвите си.

Едно момче се изхлузи от пейката и падна на пода, както спеше. Изправи се и се огледа объркано. Въздъхна и отново седна.

Юлв Халдуршон и Он тихо влязоха при останалите и се върнаха на предишните си места. Мъжете ги измериха с поглед, но никой не посмя да ги разпитва.

Внезапно Ерлен скочи на крака и се приближи до прислугата. Лицето му бе посивяло като глина, а очите му бяха хлътнали в орбитите.

— Нима нито един от вас не знае изход? Он, помагай! — прошепна Ерлен.

— Опитахме, не помогна — тихо отвърна Юлв.

— Не й е писано да роди детето — подсмръкна Он. — Нито жертвоприношенията, нито руните дадоха резултат. Жалко, че ще изгубиш толкова скоро добрата си женица, Ерлен.

— Я не говори така, все едно вече е мъртва — помоли Ерлен съкрушен и отчаян.

Върна се в ъгъла и заудря глава в кепенците в долния край на леглото.

Един мъж излезе навън, върна се и извести:

— Луната е изгряла. Съвсем скоро ще съмне...

След малко в голямото помещение влезе Гюна. Свлече се изнемощяла върху пейката с паниците до вратата, а прошарената ѝ коса се пръсна по лицето. Забрадката се бе свлякла на гърба ѝ.

Мъжете се изправиха мигом на крака и бавно се приближиха към нея.

— Някой да дойде да я държи — рече през сълзи тя. — Не можем повече... Ела ти, Гюнюлф. Не се знае къде ще му излезе краят...

Свещеникът стана и затъкна молитвеника в пояса си.

— И ти ела с нас, Ерлен — подкани го Гюна.

На вратата ги посрещна дрезгав, сърцераздирателен вой. Ерлен спря, целият разтреперан. Зад гърбовете на ридаещите жени зърна част от изкривеното от болка, неузнаваемо лице на Кристин. Младата му съпруга стоеше на колене, а те я крепяха.

До вратата няколко слугини, проснали се ничком върху пейките, се молеха на глас, без да спират. Ерлен се втурна към тях и зарови глава в дланите си. Кристин стенеше непрекъснато и при всеки вик кръвта се смразяваше в жилите му. Нямаше как да стане по-лошо.

Ерлен се осмели да погледне веднъж към съпругата си. Гюнюлф седеше на трикрако столче до нея и я държеше под мишниците. Гюна, коленичила до Кристин, бе обгърнала тялото ѝ с ръце, но младата жена се съпротивляваше, обзета от смъртен страх, и се мъчеше да се отскубне от нея.

— Не, не, пусни ме, не издържам повече. Боже мой, помогни ми!

— Господ ще се смили над теб, Кристин — всеки път я успокояваше Гюнюлф.

До свещеника стоеше жена с паница, пълна с вода. След всеки пристъп той потапяше кърпа във водата и бършеше лицето на изнемощялата родилка. Попиваше потта от челото ѝ и измиваше слюнката, потекла от устните ѝ.

Кристин отпусна глава в обятията на Гюнюлф и се унесе за малко, но болките тутакси я изтръгнаха от унеса. Свещеникът продължаваше да повтаря:

— Ей сега ще дойде спасението ти, Кристин.

Никой вече не осъзнаваше кое време е през нощта. През капака на тавана се процеждаше сутрешната светлина.

После, след продължителен, безумен, изпълнен с ужас вой, настана пълна тишина. Ерлен чу как жените се разбързаха. Искаше му се да погледне какво става. Разнесе се силен плач и той отново се сви на кравай. Нямахше сили да разбере какво се е случило.

Кристин нададе втори вик, този път силен и бесен, много по-различен от лудите, нечовешки стенания, които се изтръгваха досега от устата ѝ. Ерлен скочи на крака.

Гюнюлф стоеше наведен и продължаваше да държи Кристин. Коленичила на пода, тя се взираше със смъртен ужас в овчата кожа в ръцете на Гюна. Там се намираще нещо безформено и грапаво, наподобяващо вътрешности на заклано животно.

Свещеникът я притисна към гърдите си:

— Мила Кристин, току-що роди прекрасен и здрав син, за когото всяка майка горещо би благодарила на Бог. Той диша! — обърна се разпалено Гюнюлф към разплаканите жени в стаята. — Той диша! Бог не е толкова коравосърдечен, та да не чуе молитвите ни!

Още докато свещеникът говореше, в изтерзаното, объркано съзнание на майката изплува смътен спомен за напъпил цвят, от който избиха червени, набръчкани копринени листенца и разцъфнаха в цялата си прелест.

Безформеното създание се размърда, захленчи и се протегна. Превърна се в съвсем мъничко, виненочервено дете с човешки лик. Имаше ръчички и крачета с оформени пръстчета. Мъничето се сви и издаде съскащ звук.

— Господи, колко е мъничък — възкликна Кристин с тънък, изтощен глас и избухна в смях, примесен със сълзи.

Наобиколилите я жени също се разсмяха и започнаха да бършат сълзите си, а Гюнюлф я остави в ръцете им.

— Търколете го в коритото, та да вика по-силно — посъветва ги свещеникът и тръгна след жените, понесли младенеца към огнището.

След време Кристин се събуди изнемощяла в леглото си. Бяха свалили подгизналите ѝ от пот, изпоцапани дрехи и по тялото ѝ се разливаше приятна, блажена хладина и лекота. Жените бяха поставили

пликчета с топла копривена каша върху тялото ѝ и я бяха увидели в горещи черги и кожи.

Тя понечи да си отвори устата, но някой ѝ направи знак да мълчи. В стаята цареше пълна тишина. Разнесе се непознат за нея глас:

— Никулаус, в името на Отца и Сина и Светия Дух...

Някой поръси стаята с вода.

Кристин се надигна на лакът и се огледа. До огнището стоеше свещеник в бели одежди, а Юлв Халдуршон повдигна зачервеното, ритащо и голо дете от големия месингов казан, подаде го на кръстницата и пое запалената восъчна свещ.

Кристин роди детето си. Сега то пицеше така, че надвикваше свещеника. Но младата майка се чувстваше напълно равнодушна към случващото се и ѝ се спеше.

После чу припрения и изплашен глас на Ерлен:

— Защо главата му изглежда толкова странна?

— Защото е била сплескана — спокойно обясни жената. — Няма нищо необичайно. На този храбрец му се наложи да се бори за живота си със зъби и нокти.

Кристин извика нещо. Постепенно започна да се разбужда от дъното на душата си. Та това е синът ѝ, борил се за живота си точно като нея.

Гюнюлф се обърна бързо, с усмивка. Взе малката бяла пелена от ръцете на Гюна и я занесе до леглото. Положи детето в скута на майката. Премаляла от умиление и щастие, тя потърка бузата си в зачервеното, меко като коприна личице на бебето.

Кристин вдигна очи към Ерлен. Само веднъж преди го бе виждала толкова посърнал и изтерзан. Не помнеше кога, защото ѝ се виеше свят. Знаеше, че е за предпочитане да не си спомня. Радваше се на Ерлен, застанал до брат си. Свещеникът бе положил ръка върху рамото му. Над душата ѝ се възцари странно спокойствие и усещане за сигурност, докато наблюдаваше високия мъж в епитрахил и подризник. Кръглото му изпосталяло лице под тонзурата изглеждаше озарено от нечовешка сила, но той се усмихваше благо.

Ерлен заби камата си дълбоко в дървената стена зад майката с детето.

— Вече няма нужда да го правиш — засмя се свещеникът. — Момчето е кръстено.

Кристин се сети за нещо, казано от брат Едвин: току-що кръстеното дете е свято като небесните ангели. То е пречистено от греховете на родителите си и още не е съгрешило. Кристин целуна малкото лице със страх и трепет.

Гюна се приближи. Изглеждаше изтощена, капнала от умора, а и беше ядосана на бащата, задето не се сети дори да благодари на жените, помогнали на Кристин. Освен това се подразни, задето след ритуала свещеникът, а не тя занесе детето на майката. Гюна смяташе за редно тя да го направи, защото именно тя изроди Кристин и стана кръстница на сина ѝ.

— Още дори не си приветствал рожбата си, Ерлен. Не си я взел в обятията си — ядосано отбеляза тя.

Ерлен вдигна пеленачето от скута на майката и за миг долепи буза до лицето му.

— Няма да мога да те обикна, преди да забравя колко измъчи майка си, Нокве — рече му той и го подаде на Кристин.

— Точно така, обвинявай го — заядливо промърмори старицата.

Магистър Гюнюлф се засмя, а след него и Гюна. Тя поиска да вземе детето и да го положи в люлката, но Кристин ѝ се примили да ѝ го остави още малко. Майката веднага задряма със сина в обятията си и усети съвсем леко как Ерлен я докосна предпазливо, сякаш се боеше да не ѝ причини болка. После заспа.

[1] Свети Мартайн (?-1216) — придворен свещеник на крал Свере, а после епископ на Берген. — Бел.прев. ↑

[2] Скрый лицето Си от греховете ми и изличи всичките ми беззакония! Сътвори ми чисто сърце, Боже, и непоклатим дух обновявай в мен! Не ме отхвърляй от лицето Си и не отнемай Светия Си дух от мен! (Псалм 51) — Бел.авт. ↑

5.

Сутринта на третия ден след раждането на Нокве, докато седяха сами в голямото помещение, магистър Гюнюлф посъветва брат си:

— Май стана време да съобщиш вестта на роднините на съпругата ти, Ерлен.

— Няма защо да бързаме — отвърна бащата. — Едва ли ще се пръснат от радост, когато научат, че вече ни се е родил син.

— Замисли се. Още през есента майката на Кристин е забелязала неразположението на дъщеря си и сигурно се тревожи за здравето ѝ.

Ерлен мълчеше.

Малко по-късно през деня той влезе при Кристин. Там беше и Гюнюлф. Ерлен носеше кожена шапка на главата си; къса и дебела връхна дреха от сукно, дълъг панталон и мъхести ботуши. Надвеси се над съпругата си и я потупа по бузата:

— Мила моя Кристин, искаш ли да предам нещо на родителите ти в „Йорун“? Тръгвам на юг да им известя за раждането на сина ни.

По лицето на Кристин плъзна гъста червенина. Тя изглеждаше едновременно изплашена и радостна.

— Поне това дължа на баща ти — обясни сериозно Ерлен, — да му занеса лично новината.

Кристин постоя мълчаливо.

— Предай на родителите ми, че не е изминал и ден, откакто напуснах „Йорун“, без да съм пожелала да се просна в нозете на мама и татко и да ги помоля за прошка.

След малко Ерлен излезе. Кристин не го попита как ще пътува, но Гюнюлф го последва на двора. Пред вратата на къщата стояха ските на Ерлен и тояга със заострен връх.

— Със ски ли ще пътуваш? — удиви се Гюнюлф. — С кого тръгваш?

— Сам — засмя се Ерлен. — Ти знаеш най-добре от всички, че когато карам ски, никой не е в състояние да издържи на темпото ми.

— Струва ми се неразумно — възрази свещеникът. — Тази година из гората в местността Хьойлан скитали много вълци.

В отговор Ерлен само се засмя и се захвана да си завързва ските.

— Възнамерявам да стигна до пасищата в областта Яйтскар, преди да мръкне. Вече се стъмва по-късно. На третия ден вечерта ще съм в „Йорун“.

— Пътят от Яйтскар до главния е осеян с дупки и не е никак хубав. А и зимно време по пасищата дебнат опасности.

— Ами дай ми огниво си — отвърна със същия безгрижен тон Ерлен, — в случай че ми се наложи да хвърля моето по някоя самодива, ако поиска от мен да се отнеса с нея по начин, неподобаващ на семеен мъж. Чуй, братко, послушах съвета ти: ще отида при бащата на Кристин и ще му предоставя възможността да поиска от мен справедливите според преценката му глоби. Но поне ми позволи сам да реша как да пътувам.

Магистър Гюнюлф нямаше друг избор, освен да се примири. Заръча на прислугата да не издават на Кристин, че Ерлен е тръгнал сам.

Небето приличаше на плащ, опънат над южните склонове на планините, отрупани със синкави снежни преспи. Ерлен профуча покрай църквата и едрозърнестият сняг изхрущя. Замъгленият полумесец, увиснал на небосвода, хвърляше бели отблясъци във вечерния сумрак.

Над капациите на покривите се извиваше тъмен дим и се издигаше към бледото, ясно небе. В тишината отекваха студени и ритмични удари на брадва.

На портата към новодошлия се спусна глутница кучета. На двора стадо кози със сплъстена козина, тъмни като сенки в разпръскващия се сумрак, подръпваха с уста купчина елови клонки. Сред животните тичаха три деца, навлечени с дебели дрехи.

Спокойствието в този дом направи неочаквано силно впечатление на Ерлен. Той спря смутено и зачака Лавранс да се приближи към него. Досега стопанинът стоеше до навеса и разговаряше с мъж, който цепеше дърва за оградни колчета. Лавранс се сепна, когато позна зет си, и заби силно копието си в снега.

— Защо си дошъл сам? — тихо попита той. — Да не се е случило нещо? Какво те носи насам? — додаде той след малко.

— Ето как стоят нещата — окопите се Ерлен и погледна тъста си право в очите. — Стори ми се редно да дойда сам да ви съобща радостната вест, че Кристин роди син сутринта на Благовещение. Тя е добре — побърза да прибави той.

Лавранс постоя мълчаливо и прехапа долната си устна. Брадичката му се разтрепери силно.

— Ама че новини! — отбеляза след малко той.

Малката Рамборг се приближи до двамата мъже. Застана до баща си и вдигна очи. Лицето ѝ се обля в огнена червенина.

— Ти мълчи — скастри я баща ѝ, въпреки че девойчето не бе обелило дума. — Стига си стояла тука, махай се.

Лавранс млъкна. Ерлен се наведе напред, стиснал тоягата с лявата си ръка. Заби поглед в снега. Дясната си ръка бе мушнал в пазвата. Лавранс посочи към гърдите му:

— Да не си се наранил?

— Дреболия — отвърна Ерлен. — Снощи се катерих по стръмни скали в тъмното.

Лавранс хвана китката му и внимателно я опипа.

— Май няма счупени кости. Иди лично да съобщиш на майката на Кристин какво те носи насам.

След тези думи стопанинът тръгна към къщата. В това време на двора излезе Рагнфрид. Тя изненадано проследи мъжа си с очи, после позна Ерлен и се приближи към него.

Изслуша го, без да го прекъсва. На Ерлен му се наложи за втори път да извести защо е дошъл. Очите на Рагнфрид плувнаха във влага, когато той поясни:

— Предположих, че си се досетила какво става с Кристин още през есента и се тревожиш за здравето ѝ...

— Много съобразително от твоя страна, Ерлен — колебливо отвърна стопанката. — Сетил си се за мен. Откакто я отведе, не е изминал ден, без да се запитам дали не е тежко болна.

Лавранс се върна.

— Донесох ти лисича мас, зетко. Наложил бузата си с нея, защото кожата ти е замръзнала. Изчакай в преддверието Рагнфрид да ти помогне да я стоплите. Краката ти мокри ли са? Събуй си ботушите да видим какво става.

Хората от имението се събраха за вечеря и Лавранс им събщи радостната вест. После заръча да донесат бира, за да отпразнуват събитието. На трапезата обаче не настана веселие. Стопанинът пиеше вода. Помоли Ерлен за извинение, но още като момче дал обет да не близва алкохол по време на пости. Слугите също се смълчаха. Разговорът вървеше мудро въпреки хубавата бира. Децата търсеха компанията на Лавранс, а той ги приласкаваше, но отговаряше разсеяно на въпросите им. Рамборг посрещаше шегите на Ерлен с остри и лаконични реплики. Така искаше открито да покаже на зет си, че думите му не й допадат. Момичето, вече осемгодишно, изглеждаше жизнерадостно и симпатично, но не приличаше на сестрите си.

Ерлен попита кои са другите деца. Лавранс му обясни: момчето било Ховар Трунсън, най-малкото отроче в „Сюнбю“. Детето се отегчавало сред порасналите си братя и сестри и изявило желание да остане в дома на леля си за коледните празници. Момичето се казвало Хелга Ролфсдатер. Роднините й се принудили да преместят децата от „Блакаршарв“, след като си тръгнали от помена. Не бивало малките да виждат баща си в подобно състояние. Рамборг се радвала на доведените си брат и сестра.

— Двамата с Рагнфрид остаряваме, а Рамборг е по-весела и енергична дори от Кристин — обясни Лавранс и погали дъщеря си по къдравата коса.

Ерлен седна до тъща си, а тя го разпита как е Кристин след раждането. Зетят забеляза, че Лавранс ги наблюдава и слуша разговора им. После стана и си взе шапката и връхната дреха. Възнамерявал да отиде до дома на свещеника и да покани отец Айрик да се присъедини към празнуващите.

Лавранс пое към „Румюн“ по утъпканата пътека над полята. Луната чезнеше зад планинските върхове, но над белите скали искряха хиляди звезди. Лавранс се надяваше свещеникът да си е у дома, защото вече не издържаше да седи в компанията на хората от имението си.

Но когато тръгна между загражденията от дървени колчета и приближи двора, забеляза трепкаща восъчна свещ в мрака. Носеше я старият Аудюн. Видя, че по пътя върви човек, и разклати малкия сребърен звънец. Лавранс Бьоргюлфсън падна на колене в снежната пряспа встрани от пътя.

Аудюн го отмина със свещ и звънец в ръка, от който се разнасяше нежен, мек звук. След него яздеше отец Айтрик. Той вдигна високо дарохранителницата над коленичилия мъж, без да поглежда встрани. Свещеникът отмина, а Лавранс сведе глава и вдигна ръце, отправяйки приветствие към Спасителя.

Синът на Айнар Хнюфа придружаваше свещеника. Значи старецът е на смъртен одър! Да. Лавранс прочете молитви за умиращите, преди да се изправи и да поеме обратно към дома. Среднощната среща с Господ му вдъхна сили и му донесе утеха. Когато с Рагнфрид си легнаха, той я попита:

— Ти подозираше ли в какво положение се намира Кристин?

— Нима ти не си се досещал?

— Не — отвърна лаконично стопанинът.

От отговора му тя разбра, че мисълта не му е чужда.

— През лятото доста се изплаших за нея — колебливо призна майката. — Забелязах колко малко яде. Но по-нататък нещата се уталожиха и реших, че съм си въобразила. Докато подготвихме сватбата, ми се струваше много радостна.

— Имала е причина за това — леко подигравателно отбеляза Лавранс. — Но как е възможно да не ти е казала нищо? Нали си й майка...

— След прегрешението ѝ се чудиш, но много добре знаеш, че тя не споделя с мен — оскърбено припомни Рагнфрид.

Лавранс мълчеше. След малко нежно пожела на съпругата си лека нощ и притихна, ала сънят не го споходи дълго.

Кристин, Кристин, малко мое момиче.

Нито веднъж Лавранс не засегна с дума онова, което Рагнфрид му призна онази нощ. Не ѝ даваше никакво основание да се чувства виновна. Не промени отношението си към нея. Дори се стараше да ѝ засвидетелства още по-силна любов и привързаност. Тази зима обаче тя често проявяваше раздразнителност и сякаш търсеше признаци на спотаено огорчение в невинните му реплики. Лавранс не проумяваше с какво е предизвикал тревогата ѝ и не знаеше как да я успокои. Затова се преструваше, че не забелязва настроенята ѝ.

Отче наш, който си на небесата... Лавранс се помоли за Кристин и за рожбата ѝ, после за съпругата си и за себе си. Накрая отправи към

Бог гореща молитва да му даде сила да изтърпи присъствието на Ерлен Никулаусън, докато зет му остане в дома му.

Лавранс не позволи на Ерлен да тръгне към „Хюсабю“, преди да заздравее китката му. Възпротиви се и на идеята на зет си да пътува сам.

— Кристин ще се зарадва, ако дойдете с мен — рече веднъж Ерлен.

Лавранс не отговори веднага. След малко изтъкна множество възражения: Рагнфрид нямало да се чувства доволна, ако на плещите ѝ легнат грижите за цялото имение. А ако тръгнел на толкова дълъг път на север, нямало да успее да се прибере за събирането на пролетната реколта. Накрая обаче все пак се съгласи да пътува с Ерлен. Лавранс не взе слуги със себе си, защото възнамеряваше да се прибере с кораб до долината на река Раума.

А оттам лесно щеше да си наеме кон за слизане към долината, защото имаше познати по целия път.

По време на пътуването почти не разговаряха, но се спогаждаха. На Лавранс не му беше никак лесно да върви в крачка със зет си, но отказваше да си признае, че не издържа на темпото му. Зет му обаче забеляза затруднението му и се постара да се съобрази със скоростта на Лавранс. Когато искаше да спечели нечие приятелство, Ерлен ставаше много хрисим и мил.

На третата вечер се подслониха в каменна постройка. Въпреки лошото време и мъглата Ерлен вървеше доста уверено. Лавранс забеляза колко умело тълкува зет му всички знаци и предзнаменования, носещи се из въздуха ѝ по земята, както и поведението и навиците на животните. Ерлен винаги се ориентираше безпогрешно. А всичко, което Лавранс — опитен планинар — се бе научил да разпознава след дълго наблюдение и съсредоточеност, Ерлен налучкваше съвсем на сляпо. Зет му също се смееше и се чудеше как така успява да прояви такава завидна интуиция.

Намериха каменната постройка в мрака. Преди това Ерлен точно предвиди по кое време ще стигнат до нея. Лавранс си спомни как в подобна студена нощ веднъж се зари в снега на един хвърлей от лагера с конете. Снегът бе натрупал над постройката и се наложи да влязат

през димоотводния капак. После Ерлен закри отвора с конска кожа, оставена вътре, и я закрепил с пръчки, които притисна между летвите на тавана. Разчисти натрупания сняг с едната си ска и със замръзнали цепеници стъкми огън в огнището. Извади изпод пейката три-четири яребици — беше ги оставил на идване към „Йорун“, — оваля ги в размразилата се кал по пода до огнището и ги хвърли в огъня.

Ерлен нагласи удобно легло за Лавранс, като постла кожени торби и кожуси върху издигнатата част на пода.

— Така постъпват войниците с откраднатите кокошки, Ерлен — засмя се Лавранс.

— Е, понаучих това-онова, докато бяха на служба при графа — отвърна шеговито Ерлен.

Младият мъж се намирал във весело и приповдигнато настроение. Тъстът му го беше запомнил като мълчалив и малко вял. Сега Ерлен се настани върху пода пред Лавранс и захвана да разправя за службата си при граф Якоб в областта Халанд. Бил предводител на войскава част в крепостта и пазел крайбрежието с три малки кораба. Докато разказваше, очите му грейнаха като на дете. Не се хвалеше, просто бърбеше безспир. Лавранс го гледаше с интерес.

У дома Лавранс помоли Господ да го въоръжи с нужното търпение, за да издържи присъствието на зет си, и сега почти се ядоса на себе си, защото започваше да харесва Ерлен. Сети се, че и в нощта, когато църквата им изгоря, поведението на зет му го впечатли. На Ерлен не му липсваше мъжество. Болка прониза бащиното сърце. Жалко, от Ерлен би могло да излезе нещо по-добро от покорител на женски сърца. Но за съжаление постъпките му говореха за хлапашки ум. Всичко би било по-различно, ако някой водач го бе взел на служба при себе си, ала сега времената бяха други. Всеки разчиташе на собствената си преценка по множество въпроси, а мъж с имотите на Ерлен носеше отговорност за благоденствието на много хора. Освен това Кристин беше негова съпруга.

Ерлен вдигна очи към тъста си и рече със сериозно изражение:

— Искам да ви помоля за нещо, Лавранс. Преди да стигнем у дома, кажете ми какво ви измъчва.

Лавранс мълчеше.

— Знаете, че съм готов с охота да падна в нозете ви и да приема наказанието, което ви се стори справедливо.

Лавранс се вгледа в лицето на младия мъж. После се усмихна някак странно:

— Би било много трудно за мен да определя справедливо наказание за теб, а и на теб няма да ти е лесно да изкупиш греха си. Пригответи подobaващо пожертвование за църквата в „Сюнбю“ и за свещениците, които направихте на глупаци — сопна се Лавранс. — Не ми се говори повече на тази тема! Отдавна няма как да се оправдаеш с младостта си. Щеше да бъде по-добре, ако се бе проснал в нозете ми, преди да отпразнуваме сватбата, Ерлен.

— Така е — кимна зетят. — Но тогава не знаех, че някой ден прегрешението ми ще излезе на бял свят.

Лавранс се надигна.

— Да не би на сватбата да не си знаел за...

— Не — отвърна покрусен Ерлен. — Разбрах за това едва два месеца по-късно.

Лавранс го погледна леко учудено, но замълча. Ерлен продължи малко разколебано:

— Радвам се, че се съгласихте да дойдете в „Хюсабю“, татко. Цяла зима Кристин ходеше потисната из къщи. Не й се говореше с мен. Неведнъж съм си мислел: сигурно се чувства зле в новия си дом и с мен.

— Всички млади жени преживяват такива моменти — хладно и резервирано отвърна Лавранс. — Като оздравее, ще подновите добрите си отношения — додаде той и се усмихна малко подигравателно.

Ерлен се взираше в жарта. Осени го прозрение. Още от мига, когато съзря малкото зачервено лице върху бялото рамо на Кристин, той осъзна, че отношенията им никога няма да бъдат същите.

Лавранс влезе в малката къща при Кристин. Тя се надигна в леглото и протегна ръка към него. Прегърна го и се разрида. Плака толкова дълго, че Лавранс се изплаши.

Кристин се опита да поеме ежедневните си задължения в имението, но щом разбра, че Ерлен е тръгнал сам към долината и още не се е прибрал, се разтревожи и я хвана треска. Наложил се отново да пази леглото.

Личеше колко слаба е още Кристин. Плачеше за щяло и нещяло. Новият свещеник в имението, отец Айлив Серксън, пристигна в „Хюсабю“ в отсъствието на Ерлен. Реши да влезе при стопанката и да ѝ чете молитви, но тя плачеше за разни дреболии и накрая той се разколеба какво би ѝ подействало добре.

Един ден Кристин изяви желание сама да повие сина си, та баща ѝ да види какво красиво и добре сложено момче е родила. Нокве лежеше гол-голеничък между пелените и риташе завивката пред майка си.

— Какъв е този белег на гърдите му? — попита Лавранс.

Точно над сърцето на детето се виждаха няколко яркочервени петънца. Сякаш окървавена ръка бе докоснала Нокве. Самата Кристин се разстрои, когато забеляза белега за първи път, но се помъчи да се утеши.

— Сигурно е заради огъня. Хванах се за гърдите, когато видях как гори църквата ни.

Бащата потръпна. Нямаше представа откога Кристин е започнала да крие греховните си постъпки от него и какво още е премълчала. Не проумяваше и как е успяла. Собственото му дете...

— Май синът ми не ти харесва, татко — подхвърляше често Кристин, а Лавранс се засмиваше в отговор и се опитваше да я разубеди.

Той отрупа люлката и леглото на родилката с най-отбрани подаръци, но на Кристин ѝ се струваше, че никой не оценява по достойнство качествата на сина ѝ. Най-малко от всички Ерлен.

— Виж го, татко — молеше тя, — ето, сега се смее. Някога виждал ли си по-прелестно дете от Нокве?

Кристин не спираше да задава такива въпроси на баща си. Веднъж Лавранс ѝ рече, дълбоко замислен:

— Ховар, брат ти, вторият ни син, беше невероятно красиво дете.

— Той ли живя най-дълго от братчетата ми? — немощно попита Кристин.

— Да, навърши две години. Недей да плачеш, мила Кристин, недей — помоли я тихо той.

Нито Лавранс, нито Гюнюлф Никулаусъон одобриха името на детето: Нокве. Кръщелното му име беше Никулаус. Ерлен обаче настояваше, че става дума за едно и също име. Гюнюлф не се съгласи: още в сагите от езическите времена имало мъже с такова име. Въпреки тези възражения Ерлен не искаше синът му да носи името на баща му, а и Кристин се обръщаше към детето с избраното от съпруга си име.

Според Кристин един-единствен човек в „Хюсабю“ оценяваше достойнствата на Нокве. Това бе новият свещеник, отец Айлив. Само той и майката на бебето разбираха що за прекрасно и обещаващо дете е Нокве.

Отец Айлив беше нисък, слабичък мъж с малък заоблен корем, който му придаваше леко смехотворен вид. Свещеникът притежаваше доста неугледна външност. Хората, говорили многократно с него, се затрудняваха да го познаят, защото лицето му беше твърде незапомнящо се. Косата и кожата му имаха цвета на червеникавожълт пясък, а кръглите му водно сини очи изглеждаше напълно плоски. По природа беше много мълчалив и нерешителен, но магистър Гюнюлф не се съмняваше, че Айлив би защитил всички научни степени, ако е по-предприемчив. Не блестеше с ерудиция, но го красяха целомъдрието, смирението и дълбоката му любов към Христа и Църквата.

Отец Айлив не произлизаше от благородническо семейство и макар да не беше много по-възрастен от Гюнюлф Никулаусъон, приличаше на старец. С Гюнюлф се познаваха още от времето, когато ходели заедно на училище в Нидарус. Магистърът винаги говореше с голяма любов за Айлив Серксъон. Ерлен нямаше високо мнение за новодошлия свещеник, но Айлив тутакси спечели доверието и обичта на Кристин.

Младата майка продължи да живее в малката къща заедно с детето дори и след като ходи в църквата да ѝ прочетат очистителна молитва. Денят, когато отец Айлив я въведе в божия храм, се превърна в тежко преживяване за нея. Свещеникът не посмя да ѝ даде причастие. Тя му се изповяда, но той я посъветва да търси опрощение при епископа, задето има вина за злощастната смърт на друго човешко същество. В онова утро, когато Кристин довери на Гюнюлф душевните

си терзания, той също ѝ заръча да потърси опрощение за греховете си веднага след като животът ѝ е извън опасност. Оздравее ли, тя трябва да спази обещанието си към свети Улав. Светецът се застъпи пред Бог за здравето и живота на сина ѝ. Нокве се роди и го кръстиха. Затова сега майката бе длъжна да извърви боса пътя до гроба на светеца и да положи там златния си венец — моминското украшение, символ на девствеността, което тя не опази и носи незаслужено. Гюнюлф я посъветва да се подготви за пътуването, като поживее в самота, отдаде се на молитви, четене, размисъл и умерен пост заради здравето на кърмачето.

Вечерта, когато седеше печална след очистителната молитва, Гюнюлф влезе при нея и ѝ донесе молитвена броеница. Обясни ѝ, че в чужбина не само монасите и свещениците използвали броеници като израз на непрестанна молитва. Броеницата, извънредно красива, се състоеше от два вида мъниста: едните — изработени от жълто дърво, донесено от Индия. От тях се разнасяше сладко и ефирно благоухание, което напомняше какво представлява добрата молитва: жертва на сърцето и копнеж на грешника да се научи да живее богоугодно. Другите бяха от кехлибар и злато, а кръстът — от красив емайл.

Когато се разминаваха из двора, Ерлен се заглеждаше след младата си съпруга, изпълнен с копнеж. Никога не беше я виждал толкова красива: висока и стройна в семплата си, кафява като хумус рокля от небоядисано сукно. Грубата ленена забрадка покриваше косите, шията и раменете ѝ и още повече подчертаваше колко ослепителна е станала кожата ѝ. Лъчите на пролетното слънце падаха върху лицето ѝ и сякаш светлината се процеждаше през плътта ѝ, защото тя цялата сияеше. Очите и устните ѝ придобиха прозрачност. Когато Ерлен слизаше в малката къща да види детето, тя свеждаше големите си бели клепачи, за да не срещне погледа му. Струваше му се много стеснителна и крехка — направо не смееше да докосне ръката ѝ дори с пръст. Ако кърмеше Нокве, Кристин закриваше с края на забрадката си малкото оголена плът. Ерлен си мислеше, че съпругата му се превръща в ангел небесен.

Малко ядосано се шегуваше с положението си пред тъста и брат си, когато вечер тримата оставаха в голямото помещение. „Хюсабю“ се е превърнало в капитул^[1], подмяташе Ерлен. Гюнюлф и отец Айлив били свещеници, а тъстът му можел да се сметне почти за божи човек.

Както били тръгнали нещата, скоро и Ерлен щял да споделя съдбата им и свещениците да станат трима. Мъжете посрещаха шегите му със смях.

Тази пролет Ерлен Никулаусън взе много присърце грижите за имота си. Поправиха всички огради, а портите вдигнаха навреме, за да пуснат животните на паша. Приключиха навреме с торенето, оранта и сеитбата, а Ерлен купи доста добитък. Около нова година му се наложи да заколи много говеда, но не сметна за голяма загуба, че се раздели със старите, измършавели животни. Стопанинът нареди на ратаите да горят смола и да люцят брезава кора, да стегнат господарската къща и да ѝ поправят покрива. Такъв ред в „Хюсабю“ не бе въдворяван от времето на стария Никулаус. Хората знаеха, че Ерлен търси съвети и подкрепа от бащата на съпругата си. От време на време гостуваше на приятели и роднини из околните села, придружаван от Лавранс и Гюнюлф. Сега водеше със себе си само неколцина пъргави и сгодни слуги. Преди имаше навика да обикаля из селата с цяла свита от разпасани луди глави. Хорските приказки, предизвикани навремето от негодувание заради безчинствата на Ерлен Никулаусън и пълната разруха в „Хюсабю“, утихнаха и се превърнаха в снизходителни шеги. Малко преди празника на свети Ботолв^[2] Лавранс Бьоргюлфсън тръгна за Нидарус заедно с магистър Гюнюлф. Лавранс щеше да гостува на свещеника няколко дни, докато посети светилището и църквите в града, а после възнамеряваше да се прибере в „Йорун“. Сбогува се с дъщеря си и зет си, изпълнен с любов и привързаност.

[1] Капитул — колегия от духовници при епископска катедрала в католическа църква. — Бел.прев. ↑

[2] В Норвегия празникът се чествал на 17 юни, защото съвпадал с деня, в който се откривали лагтинговете — съдилища с по-широки правомощия от тинговете. — Бел.прев. ↑

6.

Кристин реши да тръгне за Нидарус три дни след празника на света Сюнива, в началото на юни. Не биваше да отлага, защото тогава започваше трескава подготовка и суетене около празника на свети Улав, а и нямаше как да избърза, понеже епископът не се намираще в града.

Предната вечер магистър Гюнюлф се прибра в „Хюсабю“ и рано на другата сутрин отиде в църквата заедно с отец Айлив да отслужат сутрешната литургия. Кристин се запъти към църквата. Росата сивееше като кожа върху тревата, а слънцето позлатяваше гористата част на хребета. На склона кукаше кукувица. По всичко личеше, че Кристин ще случи на хубаво време за пътуването.

В църквата бяха само Ерлен, съпругата му и двамата свещеници, застанали в осветения хор. Ерлен хвърляше крадешком погледи към босите крака на Кристин. Сигурно замръзваше върху каменния под. Тя щеше да измине трите мили, следвана единствено от селяните им. Ерлен се помъчи да отвори сърцето си за Бог, което не му се бе случвало отдавна.

Кристин беше облечена в пепелявосива рокля, привързана на талията ѝ с въже. Ерлен знаеше, че отдолу носи риза от груб кеневир. Вълнена кърпа пристягаше здраво косата ѝ.

На излизане от църквата на сутрешното слънце ги посрещна слугиня с детето на ръце. Кристин седна върху няколко дървени трупи. С гръб към съпруга си накърми Нокве, преди да тръгне. Ерлен застана неподвижно недалеч от нея, а бузите му пребледняха от вътрешно напрежение.

Свещениците излязоха малко по-късно от църквата. Бяха оставили богослужебните си дрехи във вестиария. Спряха се при Кристин. Отец Айлив веднага се запъти към имението, но Гюнюлф помогна на майката да завърже здраво детето на гърба си. На врата си Кристин носеше торбичка със златния венец, пари, малко хляб и сол. Тя взе тоягата в ръка, поклони се дълбоко на свещеника и тръгна тихо по пътеката към гората.

Ерлен остана загледан след съпругата си с мъртвешки преbledняло лице. Изведнъж се втурна към малките хълмове на север от църквата, където тревата беше съвсем оскъдна, а храсталаците от хвойна и ниските брези — опасани от козите. Ерлен изтича и успя да зърне за малко съпругата си, преди тя да се изгуби в гората.

Гюнюлф последва брат си. В светлото утро свещеникът изглеждаше още по-снажен и мрачен. И по неговото лице бе изписана смъртна бледност.

Ерлен стоеше с полуотворена уста, а по бузите му се стичаха сълзи. Изведнъж се свлече на колене, просна се и захлупи очи в едва покаралата тревица. Цялото му тяло се тресеше в ридания, а дългите му кафяви пръсти късаха пирена.

Гюнюлф стоеше неподвижно, загледан в плачещия мъж. После плъзна поглед към гората, където се изгуби младата жена.

Ерлен надигна малко глава:

— Гюнюлф, нима се налагаше да я задължиш да направи това поклонение? Нямах ли начин да я освободиш от греховете ѝ?

Брат му не отговори и Ерлен продължи:

— Та нали аз се изповядах и платих за грешките си — той седна. — Купих ѝ трийсетдневни литургии и бдения, ежегодна панихида след смъртта ѝ и гроб в свещена земя. Изповядах се на епископ Хелге и отидох на поклонение пред свещената кръв в Шверин. Нима това не смекчи наказанието на Кристин?

— Щом си предоставил на Господ разбитото си сърце и си се помирил с него, сигурно осъзнаваш, че още години наред ще ти се налага да заличаваш следите от греха си на земята. Сам си причинил тези страдания на съпругата си, когато си я подтикнал да живее с теб в грях и да участва в убийство на човек. Няма как да поправиш стореното. Единствено Господ е способен да ѝ даде опрощение. Моли се той да бди над нея по време на пътуването, защото ти не можеш да я последваш и да я браниш. И докато си жив, не забравяй, братко, че жена ти излезе от имението ти в подобно състояние повече заради твоите прегрешения, отколкото заради своите.

След малко Ерлен подхвана:

— Преди да ѝ отнема честта, се заклях в името Господне и в християнската си вяра да не поглеждам друга жена, а тя обеща да не се омъжва за друго, докато сме живи. По твоите думи, Гюнюлф, така

мъжът и жената се свързват за цял живот пред Бога. Онзи, който изневери, живее в прелюбодеяние. Защо тогава смяташ, че съм тласнал Кристин към живот в грях?

— Не е грешно, дете си живял с нея — отвърна след кратко мълчание свещеникът, — стига да не беше накърнил правата на другите. Но ти си я подтикнал към греховно непокорство спрямо всички, които Господ е поставил над клетото дете, а накрая си изцапал и ръцете ѝ с кръв. И преди съм ти казвал: има причина Църквата да създаде правила за женитба и да е нужно двамата съпрузи да минат под венчило. Ние, свещениците, не можем да венчаем мъж и жена против волята на роднините им.

Гюнюлф седна, сплете ръце около коляното си и се вторачи нейде над огряната от слънчеви лъчи околност, където малкото езеро блещукаше в синьо в долината.

— И сам би трябвало да го осъзнаваш, Ерлен. Навред около себе си сееш трънаци и коприва. Как не успя поне веднъж да обикнеш млада жена, без бодлите им да остържат кожата ѝ до кръв?

— Когато бях с Елине, ти винаги ме подкрепяше, братко — тихо напомни Ерлен. — Никога няма да забравя помощта ти.

— Едва ли щях да го направя, ако знаех как ще постъпиш с нежна и красива девойка като Кристин, на възраст дете в сравнение с теб.

Ерлен замълча. Гюнюлф попита тихо:

— Когато сте се срещали в Осло, не се ли замисли какво ще стане с Кристин, ако забременее, докато живее в монашеската обител? Освен това е била сгодена за друг, а баща ѝ се слави като горд и достопочтен мъж. Всичките ѝ роднини произхождат от знатен род и не са навикнали да понасят срам.

— Замислих се, разбира се — извърна настрани глава Ерлен. — Мюнан ми обеща да се погрижи за нея и аз ѝ казах да се обръща към него в случай на нужда.

— Мюнан! Нима си проявил неблагоприятното да споделяш с човек като него, че си отнел честта на Кристин?

— Мюнан не е толкова лош — възрази лаконично Ерлен.

— Значи си разчитал на помощта на съпругата му Катрин, защото едва ли си искал Мюнан да отведе Кристин в някое от имененията си, където държи любовниците си...

Ерлен удари с юмрук по земята. Кокалчетата на ръката му се разкървавиха.

— Самият дявол има пръст в участта на мъж, чиято съпруга се изповядва на брат му!

— Не ми се е изповядвала — възрази Гюнюлф, — а и аз не съм неин духовен баща. Оплака ми се, обзета от неописуема тревога и страдание, а аз се помъчих да ѝ помогна, да ѝ дам съвет и да я утеша по най-подобаващия начин.

— Е — отметна назад глава Ерлен и погледна предизвикателно брат си. — И сам осъзнавам, че не е било никак редно да я викам при мен в хана на Брюнхил.

Свещеникът постоя безмълвно.

— В хана на Брюнхил Флюга ли?

— Да, нима Кристин не ти е споменала?

— На нея сигурно ще ѝ е много тежко да злепостави така съпруга си в изповедта си. Според мен предпочита да умре, отколкото да признае за това.

След кратко мълчание Гюнюлф подхвана разпалено и гневно:

— Ако твърдиш, че си бил неин съпруг пред Бога и си я бранел и защитавал, деянието ти ми се струва още по-ужасно. Примамвал си я в горички и плевни, карал си я да прекрачва прага на всеизвестна развратница! А за капак на всичко си я завел и в дома на Бьорн Гюнаршон и Осхил...

— Недей да злословиш по адрес на леля Осхил — прошепна Ерлен.

— Преди и ти допускаше възможността леля да е причинила смъртта на свако заедно с онзи Бьорн.

— Все ми е едно — отвърна троснато Ерлен. — Обичам леля Осхил.

— Това вече ми стана ясно — кимна свещеникът. Устните му се разтеглиха в леко изкривена, подигравателна усмивка. — Щом си възнамерявал да я помолиш да забаламоса Лавранс Бьоргюлфсън, след като отведеш дъщеря му. Явно смяташ, че си струва човек да плати скъпо, за да заслужи приятелството ти.

— Исусе Христе! — възкликна Ерлен и зарови лице в дланите си.

Свещеникът обаче не спираше:

— Видя ли колко силно душевно страдание изпитваше съпругата ти, когато трепереше от ужас пред неизповяданите си и неизлекувани грехове? Тогава очакваше да роди детето ти, а на вратата чукаше смъртта. Бедничката, самата тя е още дете, а е толкова нещастна...

— Зная, зная! — разтрепери се Ерлен. — Зная колко я измъчваше тази мисъл, докато траеха родилните мъки. За Бога, Гюнюлф, замълчи най-после, та аз съм твой брат!

Но свещеникът продължи без капка милост:

— Ако бях на твое място, ако не бях посветен в духовен сан и бях прельстил млада девойка с добро сърце, щях поне да се отърва от другата си жена. Да ми прощава Господ за думите ми, но сигурно щях да постъпя с Елине така, както постъпи леля Осхил с първия си мъж, и да се обрека на вечни мъки в ада, но нямаше да допусна невинната ми любима да страда като Кристин.

— Имаш се за Божи човек — тихо рече Ерлен след кратка пауза. — Нима си толкова съвестен свещеник, че никога не си прегрешавал с жена?

Гюнюлф сведе очи, а по лицето му се разля гъста червенина.

— Нямах право да ми задаваш такива въпроси, но въпреки това ще ти отговоря. Спасителят, който умря за нас на дървения кръст, знае колко силна потребност имам от милостта Му. Чуй ме добре, Ерлен. Дори ако по цялата земя Бог няма нито един чист и неопетнен слуга и ако в свещения Му храм няма и един свещеник, по-предан и по-достоеен от мен, жалкия предател, Божиите повели и закони пак ще се проповядват именно в този храм. Словата му няма как да се опорочат от устата на покварен свещеник, но непристойните брътвежи са в състояние да изгорят и унищожат устните ни. Но ти едва ли разбираш за какво ти говоря. Но и ти, както всеки раб, омърсен от нечестивия, чиято вина Бог е изкупил с кръвта Си, осъзнаваш, че Божиите закони не могат да бъдат разклатени, нито честта Му — опорочена. Славата Му е несломима като слънцето, чийто кръг свети еднакво силно и над безбрежното море, и над пустите сивкави склонове, и над тези прелестни села.

Ерлен закри лице с дланите си. Поседя мълчаливо и попита със сух и груб глас:

— Свещеник или не, не си толкова целомъдрен. Тогава би следвало да разбираш... Би ли могъл да причиниш подобно нещо на

жена, спала в обятията ти, майка на двете ти деца? Нима си способен на престъплението, което леля извърши спрямо първия си мъж?

Свещеникът се позамисли и подхвърли иронично:

— Не осъждаш твърде строго постъпката на леля Осхил.

— Има разлика дали го прави мъж, или жена. Спомням си последния път, когато двамата с Бьорн дойдоха в „Хюсабю“. Седяхме тук, до огнището, при нас бяха мама и леля, а Бьорн свиреше на арфа и пееше. Аз седях до коляното му. Свако Борд извика леля. Беше си легнал и искаше и тя да го последва в леглото. Обърна се към нея с изключително безсрамни и цинични изрази. Леля стана, Бьорн също. Той излезе от стаята, но преди това се спогледаха. Да, помислих си аз, когато поотраснах и започнах да разбирам, май слуховете ще излязат истина. Бях си изпросил позволение да заведа Бьорн до спалнята му, но не посмях, а и не исках да легна в голямата стая. Изтичах в къщата на ратаите и спях там. За Бога, Гюнюлф, за един мъж нещата стоят по-различно, отколкото за леля Осхил в онази нощ. Не, братко, не можех да убия жена, без да съм я хванал с друг мъж.

Но ти я уби, помисли си Гюнюлф. Не посмя обаче да изрече тези думи на глас. Само попита студено:

— Нима не е вярно, че Елине ти е изневерявала?

— Изневяра! — извърна се рязко Ерлен към брат си, целият пламнал от негодувание. — Как да я упрекна, задето се е сближила с Гисюр, след като във всеки удобен момент ѝ давах да разбере, че всичко между нас е свършило!

Гюнюлф сведе глава.

— Сигурно си прав — изморено отвърна той.

След като си извоюва съгласието на брат си, Ерлен се ожесточи. Отметна глава и погледна дръзко свещеника.

— Много си загрижен за благополучието на Кристин, Гюнюлф. Цяла пролет трепериш над нея повече, отколкото прилича на брат и духовник. Като че ли ти се свиди да ми я преотстъпиш. Ако не бяха тежкото раждане и другите ѝ неволи, човек би помислил...

Гюнюлф го погледна. Излизайки извън кожата си от режеския поглед на брат си, Ерлен скочи на крака. Гюнюлф също се изправи. И понеже свещеникът не откъсваше очи от брат си, Ерлен посегна да го удари с юмрук. Свещеникът стисна китката му. Ерлен се мъчеше да му се нахвърли, но Гюнюлф стоеше непоклатим като скала.

Ерлен тутакси се опомни.

— Не биваше да забравям, че вдигам ръка срещу свещеник — промълви той.

— Няма за какво да се разкайваш — усмихна се леко Гюнюлф.

Ерлен разтърка китката си.

— Винаги си бил толкова силен в ръцете...

— Припомних си детството ни — призна Гюнюлф с удивително мек и благ глас. — Много често, докато бях далеч от дома ни, се сещах как си играехме като деца. Случваше се да се сдърпаме, но кавгите ни не траеха дълго, Ерлен.

— Отдавна вече не сме деца, Гюнюлф. Всичко се промени — тъжно отвърна брат му.

— Така е — промълви свещеникът. — Нищо вече не е същото...

Мълчаха дълго. Накрая Гюнюлф се обади:

— Тръгвам си, Ерлен. Ще слеза да се сбогувам с Айлив, а после потеглям към свещеника в долината на река Оркла. Няма да ходя в Нидарус, докато тя е там — додаде той с лека усмивка.

— Гюнюлф! Не исках да те засегна. Недей да си тръгваш така...

Гюнюлф не помръдна. Вдиша дълбоко няколко пъти и рече:

— Ще ти кажа нещо за себе си, Ерлен, защото аз узнах доста за теб. Седни!

Свещеникът зае предишното си място. Ерлен се изтегна пред него, подпря брадичка с ръка и се вгледа в неестествено вцепененото и напрегнато лице на брат си. После се усмихна леко:

— Какво има, Гюнюлф? И ти ли искаш да ми се изповядаш?

— Да — промълви свещеникът.

Възцари се продължително мълчание. Ерлен забеляза как устните на Гюнюлф се размърдаха. Свещеникът притисна сплетените си ръце доколко коляното си.

— Какво има? — по лицето на Ерлен пробягна усмивка. — Да не би някоя южна красавица да...

— Не — отвърна дрезгаво свещеникът. — Не става дума за любов. Знаеш ли как се стигна дотам да стана свещеник, Ерлен?

— Да. Братята ни измираха и родителите си се бояха, че ще изгубят и нас двамата.

— Не. Мюнан го смятаха за здрав, а Гауте се разболя от епидемията чак на следващата зима. Ти обаче боледуваше и мама ме

обеща на свети Улав, ако той се съгласи да пощади живота ти.

— Кой ти го каза? — поинтересува се след кратко мълчание Ерлен.

— Ингрид, жената, която ме отгледа.

— Е, и аз щях да бъда чудесен дар за свети Улав, няма що — пошегува се Ерлен. — Здравата щеше да съжали, че ме е приел. Но ти си ми казвал, Гюнюлф, с каква радост си приел съдбата си още от дете да те готвят за свещеник.

— Така е — съгласи се Гюнюлф. — Но невинаги съм се чувствал удовлетворен. Помня деня, когато потегли на кон от „Хюсабю“, придружаван от Мюнан Бордшон, за да постъпиш на служба при нашия роднина, краля. Конят ти танцуваше под тялото ти, а слънчевите лъчи блестяха в новите ти оръжия. На мен не ми беше писано да нося доспехи и меч. А ти беше красив, братко. Макар и само шестнайсетгодишен, ти вече бе запленил не едно моминско сърце.

— Щастieto ми не трая дълго. Научих се да си режа ноктите, да се кълна в името Божие на всяка втора дума и да си помагам с кинжала, когато боравя с меча. После ме изпратиха на север и срещнах нея. Прогониха ме позорно от кралския двор, а баща ни завинаги затвори вратата си за мен.

— Ти избяга от страната с красива жена — тихо отбеляза Гюнюлф. — А до нас стигна мълвата, че си станал началник на стражата в крепостта на граф Якоб.

— Слуховете са преувеличили поста ми — засмя се Ерлен.

— С татко не бяхте в добри отношения, а мен той изобщо не ме забелязваше, та да си прави труда да се караме. Мама ме обичаше, зная го, но едва след твоего заминаване осъзнах колко незначителна е любовта ѝ към мен в сравнение с чувствата ѝ към теб. Ти, братко, единствен ти ме обичаше истински. Господ ми е свидетел: за мен ти беше най-скъпото същество в целия свят. Но когато бях млад и неразумен, се случваше да си помисля, че си много по-облагодетелстван от съдбата. Ето, вече ти го казах, Ерлен!

Забил лице в земята, Ерлен помоли:

— Недей да тръгваш, Гюнюлф.

— Налага се — отвърна свещеникът. — Казахме си твърде много неща. Дано Бог и Пресветата Дева дадат пътищата ни да се засекаат в по-добри времена. Сбогом, Ерлен.

— Сбогом — промълви Ерлен, без да вдига очи.

След няколко часа, облечен в пътнически дрехи, Гюнюлф излезе от дома на свещеника и видя мъж, който препускаше на юг през полята в посока към гората. Бе праметнал арбалет на рамо, а около него тичаха три кучета. Този мъж беше Ерлен.

Докато Кристин крачеше забързано по горската пътека нагоре по хребета, слънцето се издигна високо на небето, а върховете на елите заблестяха под лятното небе. Сред дърветата още се усещаше сутрешна прохлада и свежест. Уханието от боровите иглички, от блатистата земя и земните камбанки, цъфнали с малки, светлочервени двойни цветове навред из гората, изпълваше въздуха, а обраслата с трева пътека беше влажна и мека. По нея се вървеше много приятно. Кристин четеше молитвите си и понякога вдигаше очи към малките бели облаци, преливащи в синьо над върховете на дърветата.

През цялото време мислеше за брат Едвин. Ето така е вървял и той години наред, от ранна пролет до късна есен. Минавал е по планински пътеки, под скални късове и през снежни преспи. Спирал е да си отдъхне на пасищата, пиел е от потоците и е отхапвал от хлебеца, който са му давали краварки и коняри. После се е сбогувал с тях и ги е благославял, тях и добитъка им. Слизал е в долината по шумящи горски склонове, привел високата си снага, с наведена глава. Скитал е по пътища покрай застроени имения и стопанства. Откъдето е минавал, е оставял след себе си изпълнени с обич молитви за тамошните хора и те се носели из въздуха като слънчево време.

По пътя си Кристин срещна само няколко крави. Наблизо по хребета имаше пасища. Пътеката беше добре проправена, а над блатата имаше мостове от наръчи клони. Кристин не се страхуваше. Усещаше невидимото присъствие на монаха до себе си. Братко Едвин, ако е истина, че си светец и си при Господ, помоли се за мен!

Исусе Христе, Пресвета Дево, свети Улав. Кристин копнееше да стигне до желаната цел на пътуването си, да отхвърли от плещите си бремето на грехове, премълчавани години наред, да се отърве от непосилния товар на спомена за лицемерното си присъствие на литургии и служби. Душата ѝ жадуваше да се освободи и пречисти.

Дори и когато носеше сина си в утробата си, не бе изпитвала толкова силно желание да се освободи от товара си.

Нокве спеше спокойно на гърба на майка си. Събуди се едва когато тя излезе от гората и заслиза към селището Снефюл, а пред погледа ѝ се откри дълбокият залив Бюдвикен на фиорда до нос Салтнес. Кристин седна на земята, взе детето в скута си и развърза дрехата си на гърдите. Почувства се добре, когато го притисна към себе си, а по тялото ѝ се разля приятно усещане, докато млякото, натезало в гърдите ѝ, се изливаше в устата на малкия.

Селото в далечината се къпеше в слънчевите лъчи. Пред нея се ширеха тучни поля, светли ниви и тъмни гори. От покривите се виеше дим. На места бяха започнали сенокоса.

Кристин възнамеряваше да пътува с лодка до Сгайне. Намираше се в напълно непозната местност. Минаваше покрай имения, после отново навлезе в гора, но непрекъснато виждаше къщи. Капнала от умора, тя се опитваше да мисли как родителите ѝ занесоха босоноги Юлвхил чак до Нидарус. Кристин се мъчеше да не си внушава, че Нокве ѝ тежи.

Потта се лееше от главата ѝ и кожата я сърбеше непоносимо под дебелата вълнена забрадка. Под въжетото, вързано на кръста ѝ, за да придържа дрехите, грубата риза се впиваше в плътта ѝ и я разраняваше.

Хората по пътя ставаха все повече. От време на време покрай Кристин минаваха конници и в двете посоки. Тя настигна селска каруца, натоварена със стоки за града. Тежките колелета подскачаха над коренища и камъни и скърцаха пронизително. Двама мъже теглеха говедо за клане. Погледнаха към младата жена, тръгнала на поклонение, защото им се стори хубава. По тези места хората не срещаха всеки ден пътници като нея. По едно време Кристин мина покрай група мъже, които строяха дървена къща. Извикаха ѝ и един от по-възрастните притича да ѝ донесе бира. Кристин се поклони почтително и му благодари, както ѝ благодаряха бедняците, когато им даваше милостиня.

След известно време спря да си отдъхне. Намери разделен хълм по пътя, където ромолеше поточе. Сложи детето на тревата. Нокве се събуди и вдигна вой до небесата и Кристин набързо изрече молитвите си. Взе детето в скута си и развърза пелените. Трябваше да

ги смени. Понеже не носеше голям брой повивки, изпра тези и ги простря да съхнат върху нагорещените от слънцето скали. После облече детето с горните му дрехи. На него му хареса да рита свободно с крачета, докато бозае от гърдта на майка си. Кристин гледаше радостно нежната му розово-бяла кожа и притисна едната му ръчичка между гърдите си, докато го хранеше.

Покрай нея в отсечен тръс минаха двама конници. Кристин само леко вдигна глава: господар със слугата си. Внезапно големецът спря коня си, скочи от седлото и се върна при Кристин. Оказа се Симон Андресьон.

— Надявам се, нямаш нищо против да те поздравя? — попита той.

Държеше коня си за юздата и я гледаше. Облечен в пътнически дрехи, с кожен елек над светлосинята ленена жилетка, той носеше и малка копринена шапка на главата си и изглеждаше доста зачервен и изпотен.

— Странно съвпадение, че те срещам тук. Но вероятно на теб не ти се говори с мен...

— Напротив. Как си, Симон?

Кристин придърпа босите си крака под полите си и понечи да дръпне детето от гърдта си, но то се разпищя, отвори широко уста и затърси, и тя се видя принудена отново да му даде да бозае. Надипли дрехата над гърдите си, за да прикрие голотата си, и сведе очи.

— Твое ли е? — посочи детето Симон. — Ама че глупави въпроси задавам — засмя се той. — Момче ли е? Ех, този Ерлен Никулаусьон, във всичко му върви!

Симон завърза коня си за близкото дърво и седна върху един камък недалеч от Кристин. Стисна меча между коленете си, хвана дръжката му с две ръце и започна да рови из пръстта с роената си обувка.

— Какъв вятър те довя на север, Симон? — попита Кристин, за да сложи край на неловкото мълчание.

— Разбираемо е да се чудиш какво ме води по тези места.

Кристин се сети за нещо: на празненството по посрещането ѝ в „Хюсабю“ дочу, че най-малкият син на Арне Явалсьон от „Ранхайм“ щял да се жени за най-младата дъщеря на Андрес Гюдмюнсьон. Попита Симон, да не би да е ходил на гости при бъдещия си зет.

— Значи знаеш? — изненада се Симон. — Е, сигурно вестта се е разнесла из селата.

— Явал и Сигрид венчаха ли се вече?

Симон вдигна рязко глава и стисна устни.

— Явно все пак не знаеш всичко.

— Цяла зима не съм излизала по-далеч от двора на „Хюсабю“ — обясни Кристин. — Не съм се срещала с много хора. Само разбрах, че се говори за тази женитба...

— Май е по-добре да го чуеш от моите уста, защото така или иначе мълвата ще се разнесе. Явал почина четири дни преди средата на октомври. Падна от коня и си счупи гръбнака. Помниш ли къде пътят към „Дюфрин“ се отклонява на изток от реката и слиза стръмно надолу? Сигурно си забравила. Тъкмо отивахме на сватбата им. Арне и синовете му пристигнаха в Осло с кораб — Симон се умълча.

— Сигрид сигурно много се е радвала, че ще се омъжва за Явал — предпазливо се обади Кристин.

— Да — кимна Симон. — Роди му син през пролетта, на празника на светите апостоли.

— О, Симон!

Сигрид Андресдатер — момичето с кестенявите къдрици, обрамчващи малкото ѝ кръгло лице. Когато се смееше, в бузите ѝ се образуваха трапчинки като на брат ѝ Симон. Девојката имаше като неговите детски бели зъби. Кристин си спомняше, че тези черти на Симон ѝ се струваха женствени, когато се запозна с Ерлен, и се настрои враждебно към годеника си. Сигрид и Симон си приличаха удивително, но заобленостите и мекотата отиваха повече на девојката. Тогава Сигрид беше на четиринайсет години. Кристин не бе чувала повесел смях от нейния. Симон често закачаше сестра си и постоянно се шегуваше с нея. Кристин инстинктивно усещаше, че Сигрид е негова любимка измежду братята и сестрите му.

— Както вероятно си спомняш, баща ми обичаше най-много Сигрид и искаше с Явал да се поопознаят, преди да се споразумее с Арне. Младите се харесаха, дори на мен любовта им ми се стори малко извън рамките на благоприличието. Още при първата си среща им се искаше да се докосват и постоянно се смееха и се гледаха крадешком. Това се случи през лятото в „Дюфрин“. Но бяха толкова млади... Кой би предположил, че ще се случи подобно нещо. А пък Астрид, както

знаеш, беше вече сгодена, докато ние с теб... Е, тя нямаше нищо против да се омъжи за Тургрим: той е голям богаташ, а е и посвоему добър човек, но никой не е в състояние да му угоди и той си въобразява, че са го връхлетели всички болести и неволи на света. Затова цялото семейство се радваше, когато Сигрид хареса годеника си. А после донесохме тялото на Явал у дома и... Съпругата ми, Халфрид, уреди Сигрид да замине с нас в „Манвик“. По-късно се разбра, че тя е бременна от Явал.

Двамата помълчаха известно време. Накрая Кристин попита:

— Значи пътуването ти не е по радостен повод, Симон?

— О, ни най-малко — позасмя се той, — но аз вече съм свикнал да пътувам по неприятни задачи, Кристин. Няма кой да го направи. Татко няма сили, а Сигрид и момчето са при мен, в „Манвик“. Но малкият ще заеме мястото на баща си в рода им. От поведението им разбрах, че не е нежелан, нали ще го вземат.

— А сестра ти? — останала без дъх, запита Кристин. — Тя къде ще живее?

— Татко иска тя да се прибере в „Дюфрин“.

— Симон! О, нима имаш сърце да й причиниш подобно нещо!

— Сигурно разбираш — рече той, без да вдига очи, — за детето е голямо предимство от малко да расте в бащиния си род. Двамата с Халфрид много бихме искали Сигрид и синът ѝ да останат при нас. Халфрид се държи към Сигрид като най-преданата и любяща сестра. Ние, роднините, не се отнасяме жестоко с нея. Говоря откровенно. Татко също не ѝ се е карал, само дето съвсем грохна след случилото се. Но, Кристин, опитай се да разбереш: би било несправедливо някой от нас да се възпротиви невинното дете да получи полагаемото му се наследство и името на бащиния си род.

Нокве се откъсна от майчината гърд. Кристин побърза да закрие голата си плът с дрехата и притисна малкото към гърдите си с разтреперани ръце. Нокве се оригна доволно няколко пъти и лигите му потекоха по брадичката му и по ръцете на майка му.

Симон погледна майката и сина ѝ с лека усмивка.

— Ти извади повече късмет от сестра ми, Кристин.

— На теб сигурно ти се струва доста несправедливо аз да съм законна съпруга на бащата на детето си, а то да е родено по време на

брака ни. Вероятно заслужавах да остана сама, а детето ми да няма баща.

— Това би била най-ужасната вест за мен — възрази Симон. — Желая ти всичко най-хубаво, Кристин — промълви той.

Огледа се да провери откъде да мине. Беше дошъл на север с кораб от Тюнсберг.

— Сега ще продължа да яздя, докато настигна спътника си.

— С Фин ли пътуваш? — попита Кристин.

— Не, Фин се ожени и вече не живее при мен. Нима още го помниш? — изненада се Симон с радост в гласа.

— Красиво ли е детето на Сигрид? — поинтересува се Кристин и погледна Нокве.

— Така казват. На мен всички бебета ми се струват еднакви.

— Значи нямаш деца — усмихна се Кристин.

— Нямам — лаконично отвърна той, сбогува се и пришпори коня.

Кристин продължи да върви, но вече не носеше детето на гръб, а на ръце, притискайки главата му към вдлъбнатината на ключицата си. Сигрид Андресдатер не й излизаше от ума.

Баща ѝ, Лавранс Бьоргюлфсън, никога не би отишъл да проси място за внука си в рода на бащата. Не, никога не би постъпил така. Лавранс не е толкова жесток, че да откъсне силом пеленачето от обятията на дъщеря си; да отдели малкото невинно създание, докато майчиното мляко още се стича от невинните му устни. Мили мой Нокве, на Лавранс сърце не би му дало да постъпи по този начин, пък ако ще така да е и десет пъти по-редно.

Но пред очите ѝ тъмнееше една и съща картина: група ездаци се изгубват на север по пътя Рустен, където долината се стеснява и планините се приближават, почернели от гори. От реката, бумтяща над издадените скали, се разнася хладен полъх. Водата зеленее със студен отблясък, пени се и се удря в черни неравности по дъното. Ако някой се хвърли в бездната, реката ще го понесе главоломно от скала на скала и ще го убие. Исусе, Дево...

После пред погледа ѝ се изпречиха полята в „Йорун“ в светла лятна нощ. Видя себе си: тича по пътеката надолу към зеленото пространство в елховата гора, където перяха дрехите. Водата тече с

упорито, монотонно бучене в плоското, каменисто корито. Исусе Христе, няма друг начин...

О, татко не би проявил подобна жестокост, дори и това да е най-правилното нещо. Щях да го моля със сълзи на очи, да коленича: татко, не ми отнемай детето.

Кристин застана на Фегинсбрека — Склона на щастието — и пред нея се откри изглед към града, окъпан в златните лъчи на вечерното слънце. Отвъд широкото, лъкатушещо корито на реката се виждаха кафяви къщи със зеления сали покриви, тъмни корони на дървета в градините, светли каменни постройки с назъбени фронтони, църкви с гърбове, покрити с букови греди, и други с покриви от олово с матов отблясък. Но над зелената площ, над великолепния град, се издигаше внушителната църква на свети Улав, обляна от ослепителна светлина. Всичко се намираще в подножието ѝ. Вечерното слънце огряваше фасадата ѝ с блестящи прозорци, а кулите, главозамайващите шпилеове и златните ветропоказатели се устремяваха високо към светлия летен небосклон.

Наоколо имаше села, а по склоновете им бяха накацали едри стопанства. По-нататък фиордът се простираше светъл и безбрежен, а над него се носеха сенките на големи летни облаци, които се издигаха над блестящите сини планини от другата страна. Манастирският остров приличаше на зелен венец, обсипан с бели цветчета — къщи. Водата леко се плискаше в бреговете му. В плитчините имаше много корабни мачти, а наоколо — безброй красиви сгради.

Покъртена, Кристин избухна в ридания и се просна ничком пред кръста встрани от пътя, където хиляди поклонници бяха благодарили на Бог, задето протяга ръце в помощ на хората, тръгнали на път през опасния и красив свят.

В църквите и манастирите отекна камбанен звън, известяващ вечерня. В този момент Кристин влезе в двора на храма на свети Улав. За миг тя се осмели да вдигне очи към западния фронтон и, заслепена, наведе глава.

Хората не са построили тази сграда със собствени сили. Божият дух е вдъхновявал свети Йойстайн^[1] и неговите последователи, съградили божия дом. Да дойде Твоето царство, да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята. Едва сега Кристин успя да проумее значението на тези думи. Подобие на прекрасното Божие царство и

издяланото от камък свидетелстваше, че по Негова воля се сътворяват единствено красиви неща. Кристин потрепери. Да, Господ е отвърнал гневно лице от всичко отблъскващо, от греха, срама и покварата.

В покритите галерии на небесната крепост стояха свети мъже и жени — толкова красиви, че Кристин не смееше да ги погледне. Нагоре тихо и пленително се виеха неувяхващите клонки на вечността и разцъфваха върху шпилове и кули под формата на каменни дарохранителници. Над средната врата Христос висеше на кръста, а до него бяха Богородица и Йоан Богослов, бели като направени от сняг, със златни искрици.

Кристин обиколи църквата три пъти, потънала в молитвите си. Огромните каменни късове със замайващо богато украсени колони, арките и прозорците, гледката на колосалния кос покрив, кулата, жълтеещият се във висините шпил — всичко това накара Кристин да приведе гръб под бремето на греха си.

Треперейки, тя целуна изсечения камък на портала. За частица от секундата пред очите ѝ се мярна тъмната дърворезба на вратата на църквата в „Йорун“. Като дете Кристин долепяше устни до нея след родителите си.

Младата майка напръска себе си и детето със светена вода. Помнеше, че баща ѝ правеше така някога. Кристин притисна Нокве силно до гърдите си и влезе навътре в църквата.

Крачеше сякаш из гора. Колоните бяха набраздени като стари дървета, а в гората се процеждаше пъстроцветна и ясна светлина и сякаш пееше между витражите. Високо над главата ѝ в каменната шума играеха животни и хора, а ангелите свиреха. В зашеметяващите висини пък се виеха сводовете и издигаха храма към Бог. Малко по-встрани, до един олтар, отслужваха служба. Кристин коленичи до близката колона, а песента я прониза като ослепителна светлина. Сега забеляза колко ниско е паднала в прахта...

Pater noster. Credo in unum Deum. Ave Maria, gratia plena.^[2] Знаеше молитвите наизуст още преди да ги разбира, още преди началото на осъзнатото си съществуване. Боже Господи, нима има толкова пропаднала грешница като нея...

Високо над триумфалната арка, издигната на пиедестал над хората, висеше разпнатият Христос. С нечовешко страдание нежната

девица, Неговата майка, гледаше нагоре към невинния си син, изтезаван до смърт подобно на престъпник.

А Кристин коленичи с плода на греха си в скута. Притисна детето до гърдите си. Нокве изглеждаше свеж, червен и бял като роза. Вече се беше събудил и гледаше майка си с ясните си сладки очички.

Заченат в грях. Износен под закоравялото ѝ, зло сърце. Извадиха го от заразената ѝ с грях утроба толкова крехък, здрав, неописуемо очарователен, свеж и чист. Незаслужената милост на Бог ѝ късаше сърцето и тя стоеше на колене, съкрушена от разкаяние, а сълзите бликаха от душата ѝ като кръв от смъртоносна рана.

Нокве, Нокве, сине мой. Господ наказва децата за злодеянията на родителите им. Нима не го знаех? Знаех го, разбира се. Но в сърцето ми не се пробуди милост към невинния живот, зараждащ се в тялото ми, който някой ден щеше да понася мъки и страдания заради моите прегрешения.

Разкайвах ли се за греха си, докато те носех в утробата си, скъпо, мило мое дете? Не, не съжалявах. Сърцето ми бе закоравяло от гняв и озлобление в мига, когато ти, съвсем мъничък и беззащитен, за първи път се размърда. *Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*^[3]. Така мълвяла молитвените слова нежната покровителка на жените, когато била избрана да износи Онзи, Който щял да умре заради греховете ни. Не се сетих за Спасителя, изкупил моя грях и греха на детето ми. О, не, не се разкайвах, а се смалих и се унижих, за да изпрося снизхождение, след като наруших справедливите повели. Иначе нямаше как да понеса наказанието си, ако Господ бе спазил закона Си и ме бе порицал според словото, което зная от невръстно дете.

Сега Кристин проумя всичко. Преди си въобразяваше, че Господ и свети Улав са като родния ѝ баща. През цялото време таеше дълбоко в сърцето си надежда: когато наказанието ѝ стане нетърпимо жестоко, Господ ще се смили над нея и няма да прояви строгост.

Кристин ридаеше толкова неудържимо, че по време на службата не успя да се изправи. Остана на пода сломена, отпусната върху детето си. Две добре облечени селянки, коленичили до нея, също не станаха на крака. Помежду им седеше младо момче.

Кристин погледна към издигнатата хорова част на храма. Зад позлатените решетки на вратите проблясваше мощехранителницата на

свети Улав, поставена високо зад олтара. По гърба ѝ полазиха ледени тръпки. Там се намираха останките от нетленното му тяло и чакаха деня на възкресението. Тогава капакът щеше да се отвори, а светецът да излезе. С брадва в ръка той щеше да тръгне из църквата, а от каменния под, от пръстта отвън, от всяка гробница в Норвегия мъртвите, жълти скелети щяха да се надигнат, да се облекат в плът и да потеглят към краля си: онези, които са се старали да вървят по кървавите му следи, и другите, които са се обръщали към него само когато им е била нужна помощ да носят товара на греховете, грижите и болестите, резултат от собствените им деяния. Щяха да се тълпят около краля си и да го молят да ходатайства пред Господ за нуждите им. Боже, чуй молитвите ми за хората, които обичам толкова силно, че предпочетох да изтърпя изгнание, немилост, омраза и смърт, отколкото да допусна мъжете и жените в Норвегия да растат в неведение, че Ти загина, за да избавиш всички грешници. Господи, Ти ни заръча да тръгнем на път и да превърнем всички хора в Твои последователи. С Твоята кръв, Господи, аз, Улав Харалсън, написах на норвежки език посланието Ти за всички мои невежи поданици.

Кристин затвори очи, защото ѝ прилоша. Пред нея се изправи ликът на краля. Пламтящите му очи надникнаха и в най-потайните кътчета на душата ѝ. Тя потрепери пред пронизателния му поглед.

Там, на север, където си отдъхнах, когато моите поданици ме прогониха от полагащото ми се по наследство кралство, защото не искаха да се подчиняват на Божия закон, нима там нямате църква, Кристин? Нима там не дойдоха просветители да ви научат на Божиите закони?

Почитай баща си и майка си. Не убивай. Господ въздава беззаконието на бащите върху чедата им. Загинах, за да осъзнаете каква мъдрост носят тези заповеди. Ти не ги ли знаеш, Кристин Лаврансдатер?

Зная ги, зная ги, господарю!

Кристин си спомни църквата „Свети Улав“ в „Йорун“. Пред очите ѝ се изпречи прохладният ѝ дървен кораб. Храмът не беше толкова висок, че да я изплаши с размерите си. Църквата изглеждаше надеждна, издигната в прослава на Господа от тъмно, насмолено дърво. Така хората строяха летните си къщи, хамбари и обори, само дето дървените трупи бяха издялани до по-тънки греди и съединени в

стени на Божия дом. Така, проповядваше отец Айрик всяка година в деня на освещаването на храма, трябва и ние, хората, да издяламе със сечивата на вярата и да оформим от нашата греховна човешка природа предани последователи на Христовата църква.

Забрави ли всичко това, Кристин? Къде са деянията ти, които в деня на Страшния съд ще докажат, че си била вярна на Божия дом, къде са добрите ти дела, свидетелстващи за богоугодните ти мисли?

Исусе Христе, какво добро е направила наистина? Чела е молитвени слова, слагани от другото в устата ѝ. Давала е подаяния, подтиквана от баща си; помагала е на майка си да облича сиромасите, да нахрани гладните ѝ да лекува раните на болните.

Но злодеянията си остават единствено нейни.

Досега Кристин се вкопчваше във всички, които ѝ предлагаха убежище и подкрепа. Възползва се от изпълнените с обич предупреждения на брат Едвин, от скръбта му заради нейните грехове, от готовността му да се застъпи за нея в молитвите си, а после, веднага щом се озова извън обсега на благите му свети очи, се впусна безразсъдно в изгаряща похотливост. Въргаля се в конюшни и хамбари, без да се срамува, че мами достопочтената Груа; приемаше отзивчивостта на хрисимите сестри от манастира и дори не се смущаваше, когато те хвалеха добротата и благочестивостта ѝ пред Лавранс.

О, най-тежко ѝ беше да мисли за баща си. Та той не ѝ рече и една груба дума, когато дойде в „Хюсабю“.

Симон потули прегрешението ѝ. Завари годеницата си с друг мъж в свърталище на развратници. Кристин му позволи да се нагърби с вината, макар че тя, а не той наруши дадения обет. Симон се изправи пред баща ѝ и пое отговорността за разваления годеж.

О, най-виновна се чувстваше пред баща си. Не, пред майка си. Нима някой ден и Нокве щеше да се отнесе към нея със същата жестокост, каквато тя прояви към Рагнфрид? О, Кристин нямаше да го понесе. Майка ѝ я бе родила и хранила от гръдта си, бе бдяла над нея в здраве и болест, бе мила и ресала косите ѝ, радвайки се на хубостта им. В първия миг, когато почувства нужда от помощта и утехата на майка си, Кристин очакваше Рагнфрид да дойде при нея напук на презрителното отношение, което бе преглъщала години наред. Майка

ти щеше да дойде в „Хюсабю“ и да ти бъде опора, ако знаеше, че имаш нужда от утехата ѝ, увери я баща ѝ. О, мамо, мамо, мамо!

Водата от кладенеца в „Йорун“ беше кристалночиста, когато я наливах в дървени чаши. Баща ѝ обаче имаше стъклена и ако човек я обърнеше срещу слънцето, водата в нея изглеждаше мръсна и кална.

Да, свещени кралю, сега разбирам каква съм в действителност!

Всички хора я даряваха с доброта и любов, сякаш това бе нейно изконно право. Тяхната отзивчивост ѝ се струваше безкрайна. Когато за пръв път се сблъска с човек, който ѝ препречи пътя, тя се спусна като усойница и го ухапа. Със сурова и остра като бръснач решителност Кристин тласна Елине Ормсдатер към сигурна смърт.

Би се изправила и срещу самия Бог, ако Той бе положил върху нея справедливата си ръка. О, как са съумели родителите ѝ да изтърпят подобно нещастие! Изгубиха три деца, а Юлвхил угасна след дългогодишни усилия да се възстанови. Но Лавранс и Рагнфрид си носеха кръста търпеливо и нито за миг не се усъмниха, че Господ знае най-добре какво да отреди за децата им. А сега и Кристин ги наскърби с целия този срам и позор.

Ами ако нещо се беше объркало и те ѝ бяха взели детето както на Сигрид Андресдатер? О, не ни въвеждай в изкушения, но избави ни от лукавия.

Кристин извървя пътя до ръба на адската пропаст. Ако изгуби детето си, ще се хвърли в димящата бездна, ще отвърне с презрение лице от всяка надежда да намери път към добросърдечните и любвеобилни към нея хора и ще се погуби, отдавайки душата си на дявола.

Какво чудно има тогава, че Нокве е белязан от кървава ръка на гърдите.

Свети Улав, ти чу молбите ми да пощадиш сина ми, да накажеш мен и да спасиш невинното ми чедо. Да, господарю, зная доколко спазих моята част от уговорката ни...

Като диво, езическо животно тя се опъваше на първото си наказание. Ерлен. Нито за миг на Кристин не ѝ минаваше през ума, че той вече не я харесва. Допуснеше ли подобна мисъл, нямаше да намери сили за живот. Тайно реши да го остави в положението да проси вниманието ѝ, когато отново оздравее и се разхубави. Не че Ерлен се държа лошо с нея през зимата. Но макар и от малка да

знаеше, че дяволът се навърта около родилките и ги изкушава, докато са още немощни, Кристин нададе охотно ухо на клеветите му. Тя се преструваше на засегната от несъществуващото пренебрежение на съпруга си, когато забеляза колко тежко преживява той студенината ѝ. Ерлен дори се разприказва за неволите си пред чужди хора. Кристин не чуваше плахите му, нежни слова, но го подтикваше да изрича прибързани и необмислени думи, а после ги пращаше в лицето му и изтъкваше грубостта му. Боже, що за зла жена и лоша съпруга е тя.

Кристин, нима не разбираш? Имаш нужда от помощ.

Да, свети кралю, осъзнавам го. Изпитвам неопишуема потребност от твоята подкрепа, за да не се отвърна отново от Господ. Не ме изоставяй, предводителю на Неговите застъпници, когато отправям към Него молитвите си. Свети Улав, бъди мой ходатай пред Бог и измоли мир за душата ми!

Cor mundum créa in me, Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne projicias me a facie tua...

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae...^[4]

След края на богослужението хората се разотидоха. Изправиха се и двете селянки, коленичили до Кристин. Момчето помежду им обаче започна да се влачи по пода и да си помага с ръце, подскачайки като малко гардже, което не може да лети. Момчето имаше съвсем къси крака, сгънати под тялото му. Жените се опитваха да го прикрият с дрехите си, докато излизаха от храма.

След като се изгубиха от погледа ѝ, Кристин се свлече на пода и започна да целува следите от стъпките им.

Кристин стоеше малко объркана и разтревожена на входа към хоровата част на храма, когато от вратата с решетките излезе млад свещеник. Спря се пред обляната в сълзи жена, а тя се опита да му изложи причината за идването си. Отначало не я разбра. Тя извади броеницата и му я подаде.

— А, да, вие сте Кристин Лаврансдатер, съпругата на Ерлен от „Хюсабю“, нали? — погледна я той малко изненадано: лицето ѝ беше

цялото подпухнало от плач. — Да, сетих се, вашият девер магистър Гюнюлф ми спомена за вас...

Заведе я във вестиария, разви лепената покривка и извади броеницата. Разгледа я и се усмихна:

— Е, вероятно и сама се досещате, че за това са необходими свидетели. Не можете да дарявате такава ценност, сякаш става дума за филия, намазана с масло, госпожо. Но аз ще съхранявам броеницата на първо време, защото едва ли искате да я разнасяте из града. Ей, предай на Арне да си направи труда и да дойде тук — обърна се той към клисаря. — Ако ще спазваме ритуала, редно е и вашият съпруг да присъства. Но Гюнюлф вероятно ще донесе писмо от него... Ще се изправите пред самия епископ, нали? А иначе Хаук Тумасън е изповедник. Не зная дали Гюнюлф е разговарял с отец Айлив... Потърсете ме утре след сутрешната служба. Името ми е Пол Аслаксън. А него — той посочи към детето, — го оставете в странноприемницата. Ще нощувате при сестрите в имението „Баке“, нали така заръча вашият девер?

Влезе друг свещеник и двамата размениха няколко думи. Пол Аслаксън отключи малка стая в стената, взе везна и претегли броеницата, докато другият свещеник записваше нещо в книга. После двамата я прибраха във вградения в стената долап и заключиха стаичката.

Отец Пол понечи да изпрати Кристин до вратата на църквата, но преди това я попита дали не иска да вдигне сина ѝ до мощехранителницата на свети Улав.

Той пое момченцето с уверения, малко равнодушен жест на свещеник, свикнал да носи в ръце деца за кръщение. Кристин го последва и той я попита не иска ли и тя да целуне мощехранителницата.

Не смея, помисли си тя, но тръгна след свещеника по стълбите към издигнатата част, където се намираха мощите на светеца, долепи устни до златното ковчеже, а пред очите ѝ се полюшна голяма, тебеширенобяла свещ.

Свещеникът я погледна, опасявайки се да не би Кристин да изпадне в несвяст. Тя обаче се окопоти и стана. После свещеникът долепи челото на детето до светинята.

Отец Пол я изпрати до вратата и попита дали знае как да стигне до лодките за превоз. После ѝ пожела лека нощ с равния си суховат глас на кралски сановник.

Навън валеше дъжд, а от градините и улицата се разнасяше уханье. След като отмина изпотъпканата част, Кристин закрачи по раззеленена и свежа трева като по селски двор. Мъчеше се да опази детето от дъжда, но Нокве тежеше и тя вече не си усещаше ръцете от дългото носене. А и той непрекъснато хленчеше и плачеше. Сигурно пак беше огладнял.

След дългото пътешестване, изтощителния плач и разтърсващото преживяване в църквата майката капна от умора. Зъзнеше от студ, а дъждът се усили. Капките плющяха по дърветата, листата потреперваха. Мина през тесните улички и излезе на място, откъдето се откриваше изглед към широкото сиво корито на реката, надупчено като сито от падащите върху него капки.

Нямаше лодки. Кристин се разговори с двама мъже, свили се под барака на пристана. Посъветваха я да отиде до плитчините, там монахините имали къща и лодкар.

Отново тръгна по широката улица с изранените си мокри крака. Беше капнала от умора. Стигна до малка сива каменна църква. Зад нея се намираха няколко къщи, отделени с плет. Нокве пищеше неистово и тя нямаше как да влезе в храма, но чу песента, носеща се от отворените прозорци без стъкла. Позна антифона *Laetare, Regine Coeli* — Радвай се, Царице Небесна, защото избраният да носи бремето възкръсна, както предрече сам. Алелуя!

Миноритите изричаха тези слова след последната си молитва за деня. Брат Едвин научи Кристин на този химн в прослава на Майката на Спасителя, докато тя бдеше над болния монах няколко нощи подред в „Йорун“. Промъкна се в гробището и, застанала до стената с детето на ръце, тихичко каза целия антифон.

— Каквото и да сториш, няма да промени обичта, която баща ти изпитва към теб. Затова не му създавай повече грижи.

Твоите пробити с гвоздеи ръце бяха протегнати на кръста, о, скъпоценни Владетелю на Слънчевата крепост... Ръцете Ти бяха протегнати да стигнат и най-далечната заблудена, отклонила се от праведния път човешка душа. Нужно беше само грешниците да се

обърнат към отворените Ти обятия, както детето се връща при баща си, а не както робите се прибират насила при господарите си.

Сега Кристин осъзна колко отвратителен е грехът. Позната болка прониза гърдите ѝ. Сърцето ѝ направо се пръсна от разкаяние и срам заради незаслужената милост. Приблужи се плътно до стената на църквата, за да се скрие от дъжда. Приседна върху надгробен камък и накърми детето си. От време на време се навеждаше да целуне мъхестото му носле.

Неусетни задряма. Събуди се, когато някой я докосна по рамото. Пред очите ѝ се изпречиха йеромонах и старец с лопата за гробове. Миноритът я попита дали търси подслон за през нощта.

Изведнъж я озари мисълта, че много ѝ се иска да пренощува при братята на Едвин. А и до Баке имаше много път за изтощена жена като нея. Монахът заръча на мирянина да заведе Кристин в женската странноприемница и да ѝ даде „малко отвара от блатен аир за краката ѝ, защото са целите в рани, както виждам“.

В странноприемницата цареше мрак и задуха. Сградата се намираще отвъд загражденията, на улицата. Мирянинът ѝ донесе вода да се измие и малко храна, а тя седна до огнището и се помъчи да усмири детето. Нокве усещаше по млякото ѝ, че е изтощена и е постила през деня. Малкият хленчеше и подсмърчаше, докато сучеше от пресъхналата ѝ гърд. Кристин пийна от донесеното ѝ мляко и се опита да излее глътката в устата на сина си, но той шумно се възпротиви да го хранят по този начин. Старецът се смееше и клатеше глава. Посъветва Кристин сама да изпие млякото, та после момченцето да усети разликата.

Най-сетне старецът излезе. Кристин се мушна в едно от леглата под гредите, крепящи тавана. Оттам отвори капака. Вътре се носеше неприятна миризма, защото една от жените страдаше от стомашно неразположение. От отворения капак нахлу измития от дъжда свеж въздух. Лъхна я прохладата на светлата лятна нощ. Кристин седеше в късото легло, опряла глава върху дървените греди, защото нямаше възглавници. Нокве спеше в скута ѝ. Възнамеряваше по-късно да затвори капака, но заспа.

Събуди се посред нощ. Бледата медножълта месечина огряваше нея и сина ѝ и блестеше върху срещуположната стена. Кристин

забеляза човешка фигура, носеща се из въздуха в струящата лунна светлина.

Мъжът, облечен в пепелявосиво расо, висок, с приведен гръб, обърна старческото си, осеяно с бръчки лице към нея.

Мъжът беше брат Едвин. Усмиваше се неописуемо нежно и малко загадъчно, както когато беше жив.

Кристин не се учуди. Погледна го покорно, щастливо, изпълнена с упование, и зачака да чуе какво ще рече или направи той.

Монахът ѝ се усмиваше. Вдигна стара, тежка кожена ръкавица срещу нея и я окачи на лунния лъч. По лицето му се изписа още по-широка усмивка. Той кимна към Кристин и изчезна.

[1] Йойстайн Ерленсон (1120–1188) — най-забележителният архиепископ на Нидарус, основна фигура по време на строежа на готическата катедрала в града, издигната в памет на свети Улав. — Бел.прев. ↑

[2] *Pater noster. Credo in unum Deum. Ave Maria, gratia plena* (лат.) — Отче наш. Вярвам в един Бог Отец. Богородице Дево, радвай се. — Бел.прев. ↑

[3] Душата ми величае Господа и духът ми се зарадва в Бога, Спасителя мой. — Бел.авт. ↑

[4] *Cor mundum créa in me, Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne projicias me a facie tua... Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae...* (лат.) — Сърце чисто създай в мене, Боже, и правия дух обнови вътре в мене. Не ме отхвърляй от лицето си... Избави ме от виновността на кръвта, Боже, Боже на спасението ми. — Бел.прев. ↑

II

„ХЮСАБЮ“

1.

На нова година в „Хюсабю“ изненадващо пристигнаха гости: Лавранс Бьоргюлфсъон и старият Смид Гюдлайксъон от планината Довре заедно с двама непознати на Кристин мъже. Ерлен много се изненада, когато видя тъста си в тяхната компания. Единият беше Ерлинг Видкюнсъон, наместник на краля в Гиске и на остров Бяркьой, а другият — Хафтур Граут от остров Гудьой. Ерлен нямаше представа, че Лавранс ги познава. Ерлинг обясни как са се засекали на пристанището в Несе, защото Лавранс и Смид също участвали в съда, който най-после разрешил спора за наследството на Юн Хауксъон. Случайно заговорили за Ерлен. Ерлинг и без това имал работа в Нидарус, та му хрумнало да посети „Хюсабю“, ако Лавранс му прави компания и отплава с него на север. А Смид Гюдлайксъон със смях призна, че почти се самопоканил:

— Искаше ми се да видя нашата Кристин, най-дивната роза в Северната долина. Пък и очаквам моята роднина Рагнфрид да ми бъде благодарна, заедно държа мъжа й под око по време на важните решения, които взема с такива умни и влиятелни мъже. Баща ти се занимава с много сериозни неща през зимата, Кристин, и няма време да скитосва като нас от къща на къща и да празнува Коледа до началото на постите. Досега години наред си седяхме мирно и кротко всеки в своето имение и се грижехме за своите си дела. Сега Лавранс иска да събере всички читави мъже от долините и да ни поведе към Осло посред най-лютата зима. Ще съветваме управляващите как да опазим кралските интереси. Според Лавранс регентите на бедното, непълнолетно дете не си изпълняват съвестно задълженията...

По лицето на Ерлинг се изписа леко смущение. Ерлен повдигна вежди.

— И вие ли участвате в голямата среща на кралските приближени, татко?

— Не, не — поклати глава Лавранс. — Отивам на срещата, както и всички останали поданици от долината, защото ни привикаха.

Но Смид Гюдлайксън продължи. Лавранс го убедил да тръгне с него, убедил и Херщайн от „Крюке“, Трун Йеслинг и Гюторм Снайс и кого ли още не...

— Ама у вас нямате ли обичая да каните вътре гостите си? — попита шеговито Лавранс. — Сега ще преценим дали Кристин се е научила да вари хубава бира като майка си.

Ерлен изглеждаше умислен, а Кристин остана дълбоко озадачена.

— За какво става дума, татко? — попита след малко Кристин, когато Лавранс я последва в малката къща, където занесе детето заради гостите.

Лавранс люлееше внука си на колене. Нокве, вече на десет месеца, порасна много и се разхубави. По Коледа вече му облякоха туника и му обува чорапи.

— Татко, досега не съм забелязала да си се намесвал в подобни правни спорове — призна Кристин. — Винаги си твърдял, че по въпросите, свързани със земя, отбрана и поданици думата трябва да имат кралят и приближените му. Според Ерлен големците на юг започват офанзива, за да отнемат властта от ръцете на кралица Ингебьорг^[1] и да отстранят нейните съветници, назначени от баща ѝ; да заграбят власт, каквато са имали през детството на крал Хокон и брат му. Но нали и преди си споменавал, че подобно узурпиране би разклатило устоите на кралството...

Лавранс я помоли шепнешком да отпрати детегледачката. Щом останаха насаме, той попита:

— Ерлен откъде разполага с подобни сведения? От Мюнан ли?

— Орм донесе писмо от Мюнан, когато се прибра през есента — обясни Кристин, но премълча, че се наложи да му прочете посланието, защото Ерлен не умееше да разбира писано слово.

В писмото Мюнан се оплаквал от положението в Норвегия. Всеки мъж, който разполагал със собствен герб, имал дързостта да се смята за по-вещ по управленските въпроси от приближените на покойния крал Хокон. Мнозина имали самочувствието, че знаят по-добре от неговата височайша майка, кралицата, как трябва да постъпи младият крал. Мюнан предупреждаваше Ерлен да се готви за пътуване до Хамар, ако норвежките аристократи решат да последват примера на онези от шведския град Скара и се опълчат на Ингебьорг и на старите

и изпитани съветници. Случело ли се нещо, предвещаващо опасност за кралицата, нейните роднини щели да се намесят.

— А в това писмо случайно да е споменал, че аз съм един от мъжете, противопоставили се открито на незаконното свикване на войници, което Мюнан организира повсеместно из долината в името на нашия крал? — попита Лавранс и побутна с пръст пухкавата брадичка на Нокве.

— Ти! — възкликна Кристин. — Срещал ли си се с Мюнан Бордшон през есента?

— Да — кимна Лавранс. — Така и не постигнахме единодушие.

— А говорихте ли за мен? — побърза да попита тя.

— Не, милинката ми — засмя се бащата. — Не се сещам да сме те споменавали в разговорите си. Да не би Ерлен да се готви да пътува на юг при Мюнан Бордшон?

— Май да — отвърна Кристин. — Наскоро отец Айлив състави писмо за Ерлен, а и той спомена, че скоро ще потегля на юг.

Лавранс помълча, загледан в детето, което пипаше дръжката на кинжала му и се мъчеше да захапе планинския кристал върху нея.

— Наистина ли искат да отнемат властта на Ингебьорг? — попита Кристин.

— Кралицата е на твоите години — отвърна бащата, а леката усмивка не слизаше от лицето му. — Никой не желае да отнеме на майката на краля честта и властта, която ѝ е отредена. Но архиепископът и неколцина приятели и роднини на покойния крал свикаха съвещание, за да преценим как най-успешно да защитим и нейната слава, и интересите на поданиците.

— Явно не си дошъл в „Хюсабю“ само за да видиш Нокве и мен, татко — промълви Кристин.

— Така е, предвидил съм и други неща — засмя се Лавранс. — А на теб те май никак не ти се нравят.

Погали лицето ѝ. Когато Кристин беше малка и той ѝ се караше или я дразнеше, винаги след това я милваше по същия начин.

През това време Ерлинг и Ерлен се намираха в рицарската къща — висока като кула голяма постройка на три етажа в североизточната част на двора, непосредствено до портата. На най-горния етаж се помещаваше стая с процепи за стрелба. Там криеха всички оръжия,

които не използваша ежедневно в „Хюсабю“. Тази къща беше дело на крал Скюле.

Ерлинг и Ерлен наметнаха кожусите, защото в стаята беше кучи студ. Гостът обикаляше и разглеждаше богатата сбирка от красиви оръжия и доспехи, останали на Ерлен в наследство от дядо му по майчина линия, Гауте Ерленсън.

Ерлинг Видкюнсън, дребен на ръст, леко пълничък, се движеше пъргаво и плавно. Не можеше да се нарече красавец въпреки правилните си черти, но рижата му коса, белите му ресници и вежди, и светлосините му очи му придаваха чар. Хората смятаха Ерлинг за хубав мъж, но това вероятно се дължеше на всеизвестния факт, че е най-богатият рицар в Норвегия. По природа Ерлинг беше кротък и подкупващ с мълчанието си. Славата си на най-умния мъж в страната той дължеше не на изключителната си интелигентност, ерудиция и начетеност, а на способността си да се вслушва в думите на хората. Ерлинг беше връстник на Ерлен Никулаусън, а и ги свързваше роднинска връзка, макар и доста далечна. Познаваха се от цяла вечност, но между тях не възникна близко приятелство.

Седнал върху сандък, Ерлен разказваше за кораба, който поръчал през лятото. Вътре имало шестнайсет места и според собственика щял да бъде изключително бърз и лесен за управление плавателен съд. Повикал двама майстори на кораби от север и лично участвал в строителните работи редом с тях.

— Корабите са сред малкото неща, от които разбирам, Ерлинг. Очаква ни прелестна гледка, когато „Маргигрен“^[2] започне да пори вълните.

— Маргигрен — ама че зловецо езическо име си му избрал, родственико — позасмя се Ерлинг. — Да не възнамеряваш да плаваш с него на юг?

— И ти ли си набожен като жена ми? И тя казва, че името е езическо. Корабът никак не ѝ харесва, но тя нали е от северна Норвегия, не понася морето.

— Съпругата ти изглежда смирена, красива и очарователна — учтиво отбеляза Ерлинг. — Както се очаква от жена, потомка на род като нейния.

— Да — засмя се Ерлен. — Не минава ден, без да отиде на служба. Отец Айлив, нашият свещеник, ни чете на глас религиозни

книги. Това, наред с бирата и хубавата храна, е любимото ми занимание. У дома идват бедняци, за да дирят помощ и съвети от Кристин. Така, като ги гледам, биха й целунали крайчето на дрехата. Вече не зная кои хора са от моите. Жена ми прилича на онези светици от житията, които крал Хокон ни караше под заплаха да слушаме, докато бяхме придворни пажове. Спомняш ли си? Нещата в „Хюсабю“ много се промениха от последния път, когато ми гостува, Ерлинг — обясни той, а след малко добави: — Тогава впрочем се изненадах от посещението ти.

— Спомена за времето, когато бяхме пажове — подхвана Ерлинг Видкюнсън с чаровна усмивка. — Нали бяхме приятели? Тогава всички очаквахме, че ти ще стигнеш далеч, Ерлен.

— Да, и аз така си мислех — засмя се в отговор Ерлен.

— Не искаш ли да тръгнеш с мен на юг?

— Имах намерение да се придържам към утъпкания път — отвърна Ерлен.

— Ще ти бъде трудно да минаваш през планината зимно време. Би било много хубаво, ако се присъединиш към мен и Хафтур.

— Вече обещах да пътувам с друг.

— Да, да, сигурно ще тръгнеш с тъста си. И това е добър избор.

— Не, почти не познавам тези хора от долината, с които той язди. Отивам другаде: обещах на Мюнан да се отбия в Станге.

— По-добре си спести усилието да го търсиш там — посъветва го Ерлинг. — Слезе до именията си на остров Хисинг и щял да остане там известно време. Отдавна ли не сте се виждали?

— От Архангеловден. Тогава ми изпрати писмо от „Рингабю“.

— Нали научи какво се случи в долината през есента? — попита Ерлинг. — Не си ли? Мюнан тръгна лично да обикаля местните управители около поречието на Мьос и из долината. Носеше писмени заповеди към селяните за пълна мобилизация с храна и коне. Всеки шестима селяни трябвало да тръгнат с един кон, а големците били задължени да изпратят коне, но им позволявали да си останат у дома. Нима не си разбрал? Северняците отказаха да платят подобен данък, когато Мюнан последва Айрик Топ на тинга във Воге. Лавранс Бьоргюлфсън се нагърби с възраженията. Предизвика Айрик да събере неплатените данъци по законен ред, ако има такива, но изрази мнение, че е нечувано безочие спрямо народа Мюнан да иска селяните

да се отзоват, за да помогнат на датчанин във враждата му с датския крал. Ако норвежкият крал поискал съдействие от верните си приближени, всички начаса щели да се явят пред него с оръжие, коне и въоръжени слуги, но Лавранс отказа да изпрати дори козел с конопена юзда, ако кралят не го повика във войската. Ерлен, ама наистина ли не си чул за тези събития? Според Смид Гюдлайксън Лавранс обещал на селяните си при необходимост да им издейства да ги освободят от военна повинност.

— Лавранс е казал подобно нещо! — слиса се Ерлен. — За първи път чувам той да се намесва в чужди дела, които не засягат пряко неговите имоти или собствеността на неговите приятели.

— Той се намесва много рядко, но по време на този тинг разбрах едно: когато Лавранс Бьоргюлфсън заеме позиция по определен въпрос, всички се вслушват в думите му, защото той не говори, без да има задълбочени познания по случая и без да изложи неопровержими аргументи. Лавранс явно води кореспонденция с роднините си в Швеция. Рамборг, неговата майка, и дядото на Ернгисле са деца на двама братя. Лавранс има много близки в Швеция. Макар и тъстът ти да е доста мълчалив, той притежава значително влияние над хората из селата до „Йорун“. Просто не се възползва често от позициите си.

— Е, ясно ми е защо си подновил приятелството си с него, Ерлинг — засмя се Ерлен. — Чудех се как така сте станали големи дружки с него.

— Какво чудно има? — отвърна ядосано Ерлинг. — За мен би било учудващо човек да не иска да нарече Лавранс от „Йорун“ свой приятел. Сроднико, за теб е по-полезно да слушаш него, а не Мюнан.

— Мюнан ми е като по-голям брат от деня, когато напуснах дома си — малко сопнато отвърна Ерлен. — Не ме е предавал в беда. Ако сега той е загазил...

— Мюнан ще се оправи — спокойно го прекъсна Ерлинг Видкюнсън. — Той носеше писма, написани и подпечатани с печата на кралство Норвегия. Това е незаконно, но не е негово дело. Има и още. Мюнан удостовери с личния си печат женитбата на госпожица Евфемия, но този факт не може да се разбули, освен ако не засегнем темата за... Честно казано, Ерлен, смятам, че Мюнан ще се справи и без твоята помощ, но ти рискуваш да пострадаш...

— Искате да свалите от власт кралица Ингебьорг, доколкото разбирам. Обещал съм на моята сродница да ѝ служи и тук, и извън пределите на родината.

— Аз също — откликна Ерлинг. — И смятам да удържа на думата си. Всеки норвежец, служил предано и с любов на нашия господар и роднина крал Хокон, споделя същото мнение, но сега за кралицата е най-добре да се раздели със съветниците, които водят нея — младата жена — и невръстния ѝ син към сигурна гибел.

— Нима допускаш, че ще успеят да изгонят съветниците? — глухо попита Ерлен.

— Да — категорично заяви Ерлинг Видкюнсъон. — Да, така смятам. И вероятно всички, които отказват да дадат ухо на злонамерени и празни приказки, ще се съгласят с мен — вдигна рамене той. — А това е последното, което ние, сродниците на кралицата, трябва да правим.

Слугиня вдигна капака на пода и попита дали е удобно да поднесат вечерята в голямото помещение.

Докато вечеряха, разговорът внезапно се отклони към важните за страната събития. Кристин забеляза, че баща ѝ и Ерлинг се въздържат от коментари. Съобщиха за купени невести, за смъртни случаи, спорове за наследство и имотни сделки сред роднини и познати. Кристин се разтревожи, без да знае защо. Предусещаше, че двамата мъже са дошли при Ерлен с някакъв замисъл. Макар и да не искаше да си признае, Кристин познаваше съпруга си и беше наясно, че колкото и да е своенравен Ерлен, човек лесно би го убедил в нещо, ако пипа с твърда ръка в кадифена ръкавица, както гласи известната поговорка.

След като се нахраниха, мъжете се преместиха до огнището и си пийнаха бира. Кристин се настани на пейката, взе гергефа и се захвана с ръкоделието си. Дойде Хафтур Граут, сложи възглавница върху пода и приседна до нозете на стопанката. С цитрата на Ерлен на коляно, той подрънкваше по струните и бърбеше безспир. Хафтур беше съвсем млад, с руса, къдрава коса и изящни черти на лицето, ала целият обсипан с лунички. Кристин забеляза, че младежът е прекалено разговорлив. Наскоро се бе оженил за богатата невеста, но сучаеше у дома и затова искаше да отиде на съвещанието на придворната свита.

— Но е разбираемо Ерлен Никулаусъон да иска да си остане у дома — рече той и отпусна глава в скута на Кристин.

Тя се поотдръпна, засмя се и сподели, че доколкото знаела, съпругът ѝ възнамерявал да пътува на юг.

— Нямам представа с каква цел — призна тя с невинно изражение. — Сега в страната се надигат много недоволни гласове и за една неuka жена не е хубаво да разбира много-много от тези неща.

— Въпреки че именно глупостта на една жена е основната причина за случващото се — отвърна през смях Хафтур и се премести по-близо до Кристин. — Така поне твърдят Ерлен и Лавранс Бьоргюлфсън. Искан ми се да проумея какво точно имат предвид. Нейно Височество Ингебьорг е добра, просто устроена жена. Вероятно и тя седи като вас, плете копринени нишки с белоснежните си пръсти и си мисли: би било твърде коравосърдечно да откажа малко помощ на верния пълководец на покойния си съпруг, та човекът да си стъпи на краката...

Към тях се приближи Ерлен и седна до съпругата си. Хафтур се видя принуден да се отмести.

— Жените в хановете започват да дрънкат невъобразими щуротии, щом мъжете им са толкова глупави да ги вземат със себе си на съвещание.

— В моя край има една приказка: ако има дим, значи има огън — отбеляза Хафтур.

— И при нас я има тази приказка — обади се Лавранс, който се приближи заедно с Ерлинг. — Но аз се подведох по нея, Хафтур, когато през зимата понечих да си запаля светилника с прясна конска фъшкия.

Лавранс приседна на ръба на масата, а Ерлинг тутакси се втурна да му донесе чашата. Подаде му я учтиво и седна на пейката.

— Не ми се струва логично вие на север в областта Холугалан да прецените доколко Ингебьорг и съветниците ѝ са наясно с плановете и начинанията на датчаните — отбеляза Ерлен. — Изглежда ми, че сте постъпили недалновидно, като сте се възпротивили на кралските искания за помощ. Кнют — какво лошо има да споменем името му, щом всички говорим за него — няма да се остави да го хванат неподготвен. Вие седите твърде далеч от димящите тенджери, та да помиришете какво ври вътре.

По-добре обмислете нещата предварително, отколкото след дъжд — качулка.

— Да — съгласи се Ерлинг, — човек си помислил, че ни готвят храната в съседното имение. Ние, норвежците, сме се превърнали в храненици. Дават ни от кашата, която са надробили в Швеция. Ако си гладен — яж! Това според мен стана в резултат от грешката, допусната от крал Хокон. Той все едно премести готварницата в покрайнините на стопанството, като направи Осло най-важния град в страната. Ако пожелаем да продължим със сравненията, преди Осло беше в средата на двора. Сега Бьоргвин^[3] и Нидарус са средоточия на властта, но там архиепископът и клирът управляват на своя глава. Ти как мислиш, Ерлен? Нали си израснал и си се утвърдил като виден стопанин в Тронхайм?

— В името на пролятата от Спасителя кръв, Ерлинг, нима искате да донесете у дома кашата и да я сложите да къкри над правилното огнище?

— Да — отвърна Хафтур. — Твърде дълго време се примирявахме да миришем загоряла каша и да сърбаме студено зеле.

Лавранс се намеси:

— Ерлен, виж сега. Нямахте да се наема да ставам говорител на селяните от родния ми край, ако не бях получил писма от моя роднина Ернгисле в защита на каузата ми. Разбрах, че никой не възнамерява да слага край на мира и сговора между страните, нито да сваля законните управници, били то в Дания, или у нас.

— Ако знаете кой управлява в Дания в момента, татко, значи знаете повече от всеки друг — отбеляза Ерлен.

— Зная едно: има един мъж, когото никой не желае да види на трона нито в Швеция, нито в Дания. Това беше целта на начинанията в Скара през лятото, това е и целта на срещата, която организирахме в Осло: да стане ясно на всички, които още не са го проумели, че всички разумни хора са единодушни по този въпрос.

Вече бяха пийнали доста и гласовете ставаха все по-гръмки. Само Смид Гюдлайксън клюмаше, задрямал на стола до огнището. Ерлен се провикна:

— Толкова сте разумни, че дори лукавият няма да ви измами. С право се боите от Кнют Порше. Не разбирате, добри ми господа, но той не е от хората, които ще се задоволят да си седят мирно и тихо, да гледат как дните се нижат един подир друг, а тревата расте, където дал Господ. Искане ми се да се срещна отново с този рицар. Запознах се с

него, докато бях в Халанд. Нямам нищо против да вляза в ролята на Кнют Порше.

— На твоето място не бих изрекъл подобни думи пред съпругата си — отбеляза Хафтур Граут.

Ерлинг Видкюнсън, вече понапил се, се мъчеше да се държи на положение, но не издържа:

— Ей, ти — избухна той в неистов смях, — ей, Ерлен, ама какви ги дрънкаш!

Ерлинг го тупна по рамото, превивайки се от смях.

— Не си прав, Ерлен — грубо подхвана Лавранс, — Кнют Порше притежава други качества. За неговите амбиции не стига да задиряш фусти. Ако той беше само лисицата сред гъските, ние, норвежките големци, нямаше да си правим труда да се втурнем вкупом, за да го спираме, пък ако ще и гъската да е самата кралица. Кнют наистина примамва хората да вършат глупости, но неговите привидни лудории имат скрит замисъл. Той си е поставил цел и бъдете сигурни, че няма да я изгуби от поглед.

Разговорът секна. Ерлен подхвана с лукаво пламъче в очите:

— Искане ми се Кнют да е норвежец.

Останалите събеседници помълчаха. Ерлинг отпи от чашата си и изкоментира:

— Опазил ни Бог. Ако в Норвегия имахме такъв човек сред нас, опасявам се, че мирът в страната отдавна щеше да е минало.

— Мирът в страната! — подигравателно възкликна Ерлен.

— Да, точно мирът — настоя Ерлинг Видкюнсън. — Ерлен, не забравяй, че не само ние, членовете на рицарското съсловие, живеем в тази страна. На теб ти се струва много забавно тук да властва приключенски настроен и честолюбив мъж като Кнют Порше. Преди години нещата стояли така: когато някой тръгнел да обявява въстание, винаги лесно намирал подкрепа сред аристокрацията. Благородниците или се сдобивали с още земи и привилегии, или роднините им печелели борбата и пощадявали живота и собствеността им. В хрониките има сведения колко души от аристокрацията са загинали, но мнозинството се спасявали без оглед на изхода от въстанието. Така било по времето на нашите бащи. Но ти забравяш за селячеството и гражданите, Ерлен; за работниците, които са длъжни да плащат данъци цяла година и все пак се радват всеки път, когато през селата им мине

войска, без да опожари домовете и да изколи добитъка им. Забравяш за обикновените хора, изтърпели непосилно бреме и издевателства. Според мен те благодарят на Господ и на свети Улав за стария крал Хокон, за крал Магнюс и за синовете му, задето подсилиха строгостта на законите и осигуриха мир...

— Не се съмнявам, че разсъждаваш така — отметна назад глава Ерлен.

Лавранс наблюдаваше младия мъж. Ерлен вече бе изтрезнял. Смуглото му лице пламна от възбуда, а под кожата на тънкия му кафяв врат изпъкна адамовата му ябълка. Лавранс отклони поглед към дъщеря си. Оставила ръкоделието в скута си, тя внимателно следеше разговора на мъжете.

— Толкова ли си сигурен, че селяните и обикновените хора се радват на новото си положение? Наистина в миналото, когато кралете и противниците им са кръстосвали земите ни с войските си, често са преживявали тежки времена. Старците още си спомнят как са били принудени да бягат в планината с добитъка и домочадието си, докато долу, в селото, от къщите им се издигали пламъци. Чувал съм подобни разкази. Но зная, че селяните помнят и още нещо: тогава в редиците на воините са били и техните бащи. Някога не само ние се борехме за властта, Ерлен. И селяните участваха в битката. Случваше се и да спечелят наши земи. Когато властва строг закон, няма начин син на уличница от Шида, който не знае името на баща си, да се ожени за вдовицата на благородник и да наследи всичките ѝ имоти, както се е случило с Райдар Даре в „Дюфрин“. Неговият потомък Симон Андресьон кажи-речи беше женен за дъщеря ти, Лавранс, а сега живее под един покрив с племенницата на жена ти, Ерлинг! Сега властват редът и законът. Не зная как става, но в ръцете ни се трупа все селска земя, и то законно. Колкото по-уредено е законодателството, толкова по-бързо селяните изгубват властта и правата си да вземат участие в делата на кралството и да определят хода на собствения си живот. Селяните осъзнават това, Ерлинг! Не бъдете толкова сигурни, че те не копнеят за времената, когато воините са плячкосвали къщите им с огън и меч. Тогава са можели да спечелят с оръжие повече, отколкото могат да спечелят със законните си права днес.

— Ерлен е прав до известна степен — кимна Лавранс.

— Звучи ми много правдоподобно хората да помнят имената на малцината, успели да се измъкнат от сиромашията и да станат господари във времената, когато заповядваше мечът, и никой да не споменава безбройните бедняци, тънали в недоимък и жестока мизерия. Именно тези забогатели сиромаси са се превърнали в народни кръвопийци. Според мен поговорката „роднина за роднината е най-върлият враг“ е създадена заради тях. Човек трябва да е роден за господар, иначе се превръща в деспот. Но ако в детските си години е израснал сред слуги и ратаи, много по-лесно проумява, че ние, господарите, сме изгубени като беззащитни деца без бедняците, и в името на Бога, а и заради самите себе си, трябва да им помагаме с мъдри съвети и да ги закриляме с рицарските си умения. Историята не познава кралство, оцеляло, без неговите благородници да подсигурят с властта си правата на победните.

— Ти си достоен съперник на брат ми в проповедите, Ерлинг — засмя се Ерлен. — Но на мен ми се струва, че селяните от периферията на областта Трьонделаген са ни харесвали повече преди, когато сме водили синовете им на военни походи, а кръвта ни се е смесвала с тяхната и е обагряла в червено корабната палуба; когато сме разкъсвали обръча на вражеската войска и сме поделляли плячката със слугите си. Кристин, нали чуваш, от време на време надавам по едно ухо, когато отец Айлив чете от дебелиите книги.

— Благата, спечелени незаконно, няма да бъдат наследени от внуците — напомни Лавранс Бьоргюлфсън. — Не си ли я чувал тази приказка, Ерлен?

— Чувал съм я, разбира се! — разсмя се гръмогласно Ерлен. — Но не съм забелязал да става така...

— Ерлен — обади се Ерлинг Видкюнсън, — малцина са родени да бъдат господари, но всички сме родени да слугуваме. Най-правилното поведение на господаря е да слугува на слугите си.

Ерлен сплете ръце на тила си и се протегна с усмивка.

— Не съм се сецал за това. Моите арендатори май няма за какво да ми благодарят в това отношение. И въпреки всичко, колкото и да е странно, те ме харесват — той потърка галъовно буза о черното коте на Кристин, което скочи върху раменете му, замърка, преви гръб и започна да обикаля около врата му. — Но съпругата ми е безкрайно

услужлива стопанка. Може и да не ви се вярва, защото масата е отрупана с празни кани и чаши, Кристин!

Орм, който досега мълчаливо следеше разговора между мъжете, веднага се изправи и излезе.

— Стопанката се отегчи от приказките ни и ѝ се доспа — усмихна се Хафтур. — Вината е ваша. Защо не ми позволите да си поговоря с нея на спокойствие? Умея да общувам с жени.

— Разговорът ни сигурно ви се е сторил нескончаем, стопанке — извини се Ерлинг.

— Не успях да разбера всичко, за което говорихте тази вечер, господине — усмихна се Кристин, — но го запомних добре и ще го обмисля, когато ми се удаде удобен случай.

Орм се върна с няколко слугини. Те донесоха още напитки, а момчето започна да налива бира и вино на гостите. Лавранс наблюдаваше тъжно красивото дете. Опита се по-рано да го заговори, но момчето не беше приказливо въпреки красивата си благородна осанка.

Една от слугините обади шепнешком на Кристин, че Нокве се събудил в малката къща и пищял пронизително. Стопанката пожела на всички лека нощ и излезе с прислужниците си.

Мъжете отново започнаха да пият. От време на време Ерлинг и Лавранс се споглеждаха.

— Ерлен, исках да ти говоря по една работа — рече най-сетне Ерлинг. — От фиорда и Мьоре свикват войници. На север хората се опасяват, че руснаците ще се върнат на лято с удвоени сили и нашите няма да се справят сами с тях. Това е първата ни изгода от спогодбата ни с Швеция. Не е справедливо обаче само жителите на Холугалан да ѝ се радват. Арне Явалсън вече е твърде стар и немощен. Обсъждаше се възможността да назначим теб за предводител на селските кораби от тази страна на фиорда. Как ти се струва?

— Как ми се струва ли? — плесна с ръце Ерлен, а лицето му грейна.

— Не се очаква да се съберат много войници — тихо отбеляза Ерлинг, — но по този въпрос ще трябва да се осведомиш от висшите кралски служители. Името ти е известно из страната. На съвещателната среща се говореше, че вероятно ти ще успееш да постигнеш някакъв успех в това начинание. Мнозина помнят още

достойната ти служба при граф Якоб. Лично аз си спомням как го чух да казва на крал Хокон колко неразумно е постъпил, като се е отнесъл толкова сурово към способен млад паж; според графа ти си създаден да бъдеш опора на краля си.

Ерлен щракна с пръсти:

— Но ти едва ли ще станеш крал на Норвегия, Ерлинг Видкюнсън! Такива планове ли кроите? — разсмя се той. — Да направите Ерлинг крал?

— Не, Ерлен, нима не разбираш? Сега говоря сериозно — нетърпеливо отвърна Ерлинг.

— Бог да ми е на помощ, ако преди малко си се шегувал. Аз си мислех, че цяла вечер говориш сериозно. Кажи ми всичко по въпроса, сроднико.

Ерлен отиде в малката къща и завари Кристин заспала с детето в обятията си. Той запали борова главня от огнището и ги освети за малко.

Кристин беше много красива, детето — също. На майката винаги ѝ се доспиваше рано, а щом легнеше и гушнеше Нокве, и двамата заспиваха начаса. Ерлен се засмя и хвърли дървото в огъня. Съблече се бавно.

Звучеше хубаво — да замине на север с „Маргигрен“ и тричетири кораба за охрана заедно с Хафтур Граут и още три кораба от Холугалан. Хафтур обаче нямаше опит и Ерлен щеше да му дава нареждания и на практика да се разпорежда еднолично. Все пак Хафтур не му се струваше пасивен или страхлив. Ерлен се протегна и се усмихна в мрака. Възнамеряваше да събере хора от околността на Мьоре, но и тук, и в Биргси, гъмжеше от смели, яки мъже. Ерлен щеше да избере най-добрите сред тях.

Ерлен бе женен малко повече от година. И какво видя от брака си? Раждане на дете, разкаяние и пост, а сега детето беше винаги на първо място, ден и нощ. Кристин пак си беше същата хубавица. Само да можеше да я накара да забрави за малко приказките на свещениците и лакомото кърмаче.

Целуна рамото ѝ, но тя не усети ласката. Бедничката, нека спи. Той и без друго има какво да обмисля. Обърна ѝ гръб и се вторачи в малката жаравя в огнището. Май по-добре да стане и да я покрие. Не му се ставаше...

В съзнанието му нахлуха откъслечни спомени от младостта му: вълнорез трепери в очакване на следващата вълна; водата се разплисква; под натиска на вълните из целия ветроходен кораб се разнася грохотът на бурята и морето, а върхът на мачтата пронизва гонещите се облаци. Това се случи някъде по протежението на бреговете на Халанд... Развълнуван, Ерлен усети как в очите му напират сълзи. Досега не бе осъзнавал колко го измъчват тези години на безсмислие.

На следващата сутрин Лавранс Бьоргюлфсън и Ерлинг Видкюнсън излязоха на двора да разгледат някои от конете на Ерлен, тичащи пред оградата.

— Като имам предвид роднинската връзка на Ерлен с краля и майка му, си мислех, че ако зет ми участва в тази среща, ще му се наложи да заеме място сред най-личните предводители. Ерлинг, смятате ли за разумно да разчитате на добрата му преценка? Няма ли опасност възгледите на Ерлен да го отведат другаде? Ами ако Ивар Омюнсън^[4] се опита да атакува? Ерлен е близък и с неговите привърженици.

— Не вярвам Ивар да предприеме нещо — възрази Ерлинг Видкюнсън. — А що се отнася до Мюнан — той присви леко устни, — достатъчно е хитър да стои настрана. Ясно осъзнава, че ако се намеси, всички ще узнаят колко струва в действителност. — И двамата се засмяха. — Има и друго, но вие вероятно го знаете по-добре от мен, Лавранс Бьоргюлфсън, защото имате роднини в Швеция. Тамошните владетели няма да признаят току-така нашите рицари за равностойни на техните. Затова е необходимо да съберем всички заможни мъже с високо потекло и няма как да оставим мъж като Ерлен да си седи у дома, да се шегува с жена си и да се грижи за земите си, което той очевидно не прави — додаде той, като забеляза физиономията на събеседника си.

По лицето на Лавранс пробяга усмивка.

— Ако според вас не е добра идея да настоявам Ерлен да ни последва, няма да го правя.

— Според мен, скъпи ми друже, Ерлен ще бъде по-полезен тук, в околността. Както сам отбелязахте, хората на юг от долината Нам ще посрещнат мобилизацията враждебно, защото не се чувстват

застрашени от руснаците. Ще се наложи Ерлен да ги накара да поразмислят по въпроса...

— Ама на него устата му не спира — изпусна се Ерлинг.

— Вероятно за мнозинството неговите брътвежи са по-разбираеми от думите на по-далновидни хора — отвърна Лавранс с усмивка. Двамата мъже се спогледаха и отново избухнаха в смях. — Както и да е. С присъствието си на срещата е възможно да навреди повече, ако вземе да си отваря много устата.

— Е, ако вие не сте способен да го укротите...

— Мога да го контролирам само докато се събере с птиците, с които летят на ято. Двамата със зет ми се различаваме доста един от друг.

Към тях се приближи Ерлен:

— Нима литургията ви засити с духовна храна до степен да нямате нужда да се подкрепите?

— Не съм чул да ни предлагат храна. Гладен съм като вълк и умирам от жажда — отвърна Лавранс и погали мръснобелия кон, който опипа преди малко. — Зетко, на твое място, преди да седна на трапезата, бих прогонил от имението си коняря.

— Не смея заради Кристин — обясни Ерлен. — Ратаят направил дете на една от слугините ѝ.

— Да не би по вашите места това да се смята за нечувано геройство и затова момчето ви се струва незаменимо?

— Не, но разберете — засмя се Ерлен, — Кристин и свещеникът възнамеряват да ги оженят, а от мен очакват да помогна на бъдещия жених да се устрои и да издържа жена и дете. Момичето не иска, баща ѝ не иска, и Туре не иска, но жена ми и отец Айлив не ми позволяват да го изгоня. Кристин се опасява той да не офейка нанякъде. Поне Юлв Халдуршон го надзирава как работи, когато си е у дома.

Ерлинг Видкюнсън се приближи до Смид Гюдлайксън. Лавранс се обърна към зет си:

— Кристин ми се струва някак бледа тези дни...

— И на мен — побърза да се съгласи Ерлен. — Защо не поговорите с нея, татко? Това дете изцежда всичките ѝ сили. Май е намислила да го кърми до третите пости като някоя селянка.

— Обожава сина си — усмихна се Лавранс.

— Да — поклати глава Ерлен. — Двамата с отец Айлив могат да седят часове наред и да обсъждат всеки лек обрив по кожата на Нокве или да се прехласват по всеки избил зъб в устата му, сякаш се е случило чудо. За мен е съвсем нормално на едно дете да му никнат зъби. По-скоро бих се учудил, ако Нокве нямаше нито един...

[1] Кралица Ингебьорг Хоконсдатер (1301–1361) управлявала страната, защото синът ѝ, престолонаследникът Магнюс, бил едва тригодишен, когато го обявяват за крал на Норвегия и Швеция. — Бел.прев. ↑

[2] Маргигрен — Повелителка на морето. — Бел.прев. ↑

[3] Бьоргвин — старото име на Берген. — Бел.прев. ↑

[4] Ивар Омюнсон (1290–1349) — висш кралски сановник, рицар и представител на висшата аристокрация в Норвегия по времето на крал Магнюс Айриксън. Отношенията им илюстрират отлично симбиозата крал — аристокрация. Въпреки че многократно се опълчвал срещу своя повелител, Ивар не изгубил благоволението му. — Бел.прев. ↑

2.

На следващата година, една вечер в края на коледните празници, Кристин Лаврансдатер и Орм Ерленсън пристигнаха съвсем неочаквано в градската къща на магистър Гюнюлф.

През този ден духаше силен вятър и валеше лапавица още от обяд, а надвечер бурята се превърна в истинска снежна виелица. Двамата, целите в сняг, влязоха в стаята, където свещеникът вечеряше с прислугата си.

Гюнюлф попита изплашен дали в „Хюсабю“ не се е случило някакво нещастие, но Кристин го успокои. Ерлен отишъл да гостува в Гелмин, но тя не го придружила, защото се чувствала много изтощена.

Гюнюлф се замисли: Кристин и Орм бяха яздили през целия път до града. Конете им бяха капнали от умора. Накрая животните сигурно са положили неимоверни усилия, за да си проправят път през снежните преспи. Свещеникът помоли двете жени в дома си — жената, която го бе отгледала, и нейната сестра — да помогнат на Кристин да се преоблече в сухи дрехи, а самият той се погрижи за племенника си.

— Кристин май е болна — сподели му опасенията си Орм. — Казах и на татко, но той се ядоса.

Момчето разказа, че напоследък мащехата му не била на себе си. То не проумявало каква е причината. Орм не си спомняше чия е идеята за това пътуване, но Кристин изпитвала силен копнеж да посети катедралата с мощите на свети Улав в Нидарус и Орм се съгласил да я придружи някой ден. Вчера, веднага след като Ерлен заминал, Кристин пожелала да тръгват незабавно. Независимо от признаците за лошо време Орм не ѝ се противопоставил, защото погледът ѝ не му се полюбил.

Кристин се върна в стаята и Гюнюлф разбра какво има предвид момчето. В черната рокля на Ингрид тя изглеждаше плашещо изпосталяла с това бледо като платно лице, с хлътналите дълбоко в орбитите очи, под които тъмнееха синкави сенки. Погледът ѝ беше странно мрачен.

Гюнюлф не беше виждал снаха си от три месеца. Тогава гостува в „Хюсабю“ за празненството по случай раждането на второто дете на Ерлен и Кристин. Майката изглеждаше здрава, натъкмена в празнични одежди в леглото. Каза, че се чувствала добре, раждането минало леко. Гюнюлф не прие решението на Рагнфрид Иваршдатер и Ерлен да дадат детето да го гледа друга жена. Кристин плачеше и ги заклинаше да ѝ оставят Бьоргюлф — искала да го храни от гърдата си. Вторият син на младото семейство кръстиха на бащата на Лавранс.

Свещеникът попита първо за Бьоргюлф, защото знаеше, че Кристин не харесва кърмачката, на която го повериха. Но този път тя похвали Фрида: детето се чувствало отлично, а кърмачката го обичала и го гледала много по-добре, отколкото очаквали.

— А Никулаус? — поинтересува се чичото. — И той ли е здрав и читав?

По лицето на майката се разля усмивка. Нокве се разхубавявал с всеки изминал ден. Не говорел много, но надраснал връстниците си във всички отношения и бил доста едър за възрастта си. Хората не можели да повярват, че е само на две години. И Гюна смятала така...

След краткото оживление Кристин отново помръкна. Магистър Гюнюлф наблюдаваше снаха си и племенника си, седнали от двете му страни. Изглеждаха съсипани от умора и много тъжни. Сърцето му се свиваше да ги гледа такива.

Орм открай време му се струваше потиснат. Вече петнайсетгодишен, младежът притежаваше рядка красота, за жалост засенчвана от колебливата му и нерешителна природа. На ръст Орм не отстъпваше на баща си, но по телосложение беше твърде слаб и тесногърд. Приличаше на Ерлен и в лице, но очите му бяха много потъмни, а устата под едва наболата брада — малка и нерешителна, неизменно затворена и обрамчена от скръбни бръчици. Дори тънкият, смугъл врат на Орм, подаващ се изпод черната му къдрава коса, докато той се хранеше леко наведен напред, навяваше необяснима печал.

Кристин седеше за първи път заедно с девера си на трапезата в дома му. Миналата година с Ерлен ходиха на пролетния тинг в града и отседнаха в тази къща на Гюнюлф, наследена от баща му. Тогава обаче свещеникът пребиваваше в дома на канониците, понеже заместваше едного от тях. Сега магистър Гюнюлф, в качеството си на енорийски свещеник на Стайне, държеше на служба и дякон да му помага, защото

оглавяваше и писмената работа в църквите в архиепископията по време на боледуването на ръководителя на църковния хор, Айрик Финсън. Вече живееше в имението си.

Вечеряха в доста необичайна според Кристин стая. В средата на стената под източния фронтон на дървената къща Гюнюлф бе поръчал да иззидат голяма камина по подобие на каквито бе виждал в южните страни. Огънят гореше сред подпори от ковано желязо. Срещу масата, разположена по протежението на по-дългата стена, стояха пейки с подложки за писане. Пред икона на Светата Дева гореше лампа от жълт метал, а до нея имаше поставки с книги.

Кристин не се чувстваше уютно в тази стая. Испита отчуждение от девера си, седнал срещу нея със своите клирици и ратаи, които по някакъв странен начин също приличаха на свещеници. На трапезата имаше и неколцина бедняци — все възрастни хора, само едно младо момче. Празните му очни ябълки бяха покрити с тънки като мембрана червени клепачи. На пейката на жените, редом с двете възрастни стопанки, седеше и девойка с двегодишно дете в скута. Тя ядеше лакомо кисело мляко и тъпчеше детето, та бузите му щяха да се пръснат.

По принцип всички свещеници от катедралата с мощите на свети Улав хранеха сиромаси, но според мълвата в дома на Гюнюлф Никулаусън идвали малцина просяци, макар че — или по-скоро защото — той ги настанявал на пейката до себе си и се отнасял към всеки бедняк като към знатен гост. Позволявал им да ядат от паницата му и да пият бира от бурето му. Затова го посещавали, когато имали нужда от питателна вечеря, но по-често се отбивали при другите свещеници, където им давали да хапнат малко каша и да сръбнат разредена бира в готварницата.

Веднага след като дяконът прочете благодарствената молитва след храна, бедняците пожелаха да си вървят. Гюнюлф отдели време да каже блага дума на всеки, да ги попита дали искат да пренощуват в дома му, дали имат нужда от нещо друго. Свещеникът настоя девойката с детето да остане и да не разнася малкото нощно време, но тя промърмори някакво извинение и побърза да си тръгне. После Гюнюлф помоли един слуга да се погрижи за слепия Арнстайн, да му налее бира и да му намери удобно легло в къщата за гости. Гюнюлф

облече връхната си дреха с качулка и се обърна към двамата си роднини:

— Орм, Кристин, сигурно сте изморени и искате да си починете. Аудхил ще се погрижи за вас. Когато се прибера от църквата, вече ще сте заспали.

Кристин обаче настоя да тръгне с него.

— Нали затова съм дошла — рече тя и прикова отчаян поглед в Гюнюлф.

Ингрид ѝ даде сухо палто и двамата с Орм се присъединиха към малката процесия, тръгваща от дома на свещеника.

В черното нощно небе камбаните биеха сякаш точно над главите им. До църквата нямаха много път. Крачеха в дълбокия, натрупал сняг. Времето вече утихна. Из въздуха се носеха самотни снежинки и блещукаха слабо в мрака.

Пребита от умора, Кристин се облегна на близката колона, но камъкът смрази кръвта в жилите ѝ. Застанала в тъмната църква, тя се вторачи към светлината на хоровата част. Не виждаше къде се намира Гюнюлф, но той със сигурност стоеше сред свещениците със свещ до книгата си. Не, няма как да говори с него...

Тази вечер ѝ се струваше, че за нея никъде няма спасение. У дома отец Айлив я мърмеше, задето приема толкова тежко ежедневните си грехове. Според свещеника такова поведение говорело за високомерие. От нея се искало единствено да се моли усърдно и да върши добри дела — тогава нямало да ѝ остава време да си блъска главата над подобни дреболии.

— Дяволът е достатъчно хитър, за да разбере, че душата ти му се изплъзва. Накрая ще се откаже да те изкушава.

Кристин се заслуша в многогласието и се сети за църквата на монахините в Осло. Там нейният слаб, беден глас се смесваше с техните гласове в благодарствената песен, отправена към Бог. А долу, сред миряните, стоеше Ерлен със закопчана до брадичката пелерина. Двамата мислеха само как да поговорят тайно от присъстващите.

Тази животинска, изгаряща страст не ѝ се струваше толкова ужасен грях. Тогава и двамата не бяха женени и случилото се помежду им беше съвсем нормално. По-скоро престъпваше границите на общоприетото. Ерлен се опитваше да тегли чертата след досегашния си живот, изпълнен с неппростими прегрешения, и тя се надяваше, че

като му повери живота, честта и щастието си, той по-лесно ще се освободи от старото бреме.

Последния път, когато коленичи в тази църква, Кристин осъзна с кристална яснота, че всички тези мисли са били само опит да заблуди Господ с лъжи и хитрини. Двамата с Ерлен не нарушиха всички Божии заповеди и не сториха всички грехове не защото бяха добродетелни, а защото извадиха късмет. Ако Кристин беше омъжена за друго, когато срещна Ерлен, нямаше да я е грижа за душевното здраве и честта на съпруга ѝ. Щеше да постъпи досущ като онази, другата, чиито действия осъждаше толкова безмилостно. Сега Кристин осъзнаваше: в безумието и отчаянието си по онова време не съществуваше изкушение, на което не би се подала. Тогава тя усещаше как любовта ѝ калява волята ѝ и я превръща в остър като бръснач нож, готов да пререже всички връзки към роднините, християнството и честта. В съзнанието ѝ нямаше място за нищо друго, освен за изгарящия копнеж по Ерлен. Бленуваше да го види, да бъде близо до него, да разтвори устните си за пламтящата му уста и прегръдката си за греховната сладост, на която той я научи.

О, не. Дяволът още се надява да си възвърне властта над душата ѝ. Но докато коленичеше в храма, сломена от мъка заради извършените грехове, заради суровото си сърце, нечисто тяло и сляпа душа, тя усети как кралят светец бащински я покри с късче от дрехата си. Тя хвана силната му топла ръка, а той ѝ посочи светлината — извор на цялата сила и святост. Свети Улав обърна очите ѝ към Христос на кръста. Виж, Кристин, там е Божията любов... И тя наистина започна да усеща Божията любов и търпение. Но отново отвърна лице от светлината и затвори сърцето си за нея. Сега в мислите ѝ съществуваше единствено нетърпение, гняв и страх.

Превърнала се бе в жалка жена. И сама разбираше, че грешница като нея трябва да премине през тежки изпитания, за да се излекува от небогоугодното си поведение. И въпреки това Кристин нямаше търпение. Сърцето ѝ щеше да се пръсне при мисълта за грижите, стоварени върху плещите ѝ. Не бяха сериозни, но бяха много, а тя вече не издържаше...

За миг зърна високата, тънка снага на доведения си син сред мъжете.

Беше безсилна да промени това: обичаше Орм като роден син, но не питаеше същите чувства към Маргрет. Кристин полагаше неимоверни усилия да хареса детето още от деня, когато Юлв Халдуршон я доведе в „Хюсабю“ миналата зима. Осъзнаваше колко абсурдно е да таи подобна неприязън и ярост към деветгодишно момиченце. До известна степен антипатията ѝ се дължеше на плашещата прилика между Маргрет и Елине. Кристин не разбираше Ерлен. Той се гордееше с красотата на дъщеричката си, с русите ѝ къдрици и кафявите ѝ очи, и детето сякаш не събуждаше в съзнанието му никакви неприятни спомени. Като че ли Ерлен напълно бе забравил майката на децата си. Но приликата с Елине не беше единствената причина Кристин да не обикне доведената си дъщеря. Маргрет не понасяше да я поучават, проявяваше високомерие и се държеше злобно със слугите. Лъжеше непрекъснато и баламосваше баща си. Не го обичаше искрено като Орм. Маргрет се присламчваше към него и започваше да го милва и да се глези само когато искаше нещо. А Ерлен я обсипваше с подаръци и задоволяваше всичките ѝ прищевки. Кристин забеляза, че и Орм не изпитва обич към сестра си.

Кристин се обвиняваше, задето сърцето ѝ остава сурово и зло към малката Маргрет и задето не съумява да наблюдава поведението на момичето, без мислено да я порицава и упреква. Но още повече се измъчваше Кристин, когато ставаше свидетел на нестихващите разриви между Ерлен и Орм. Страдаше най-вече защото с цялото си сърце усещаше каква безгранична любов изпитва бащата към сина си. Ерлен изпадаше в необяснима ярост срещу Орм, защото не знаеше как да постъпи с него, та да обезпечи бъдещето му. Ерлен бе осигурил имоти и добитък на незаконородените си деца, но Орм никак не се вместише в представата за здрав селянин. Ерлен се обезсърчаваше, виждайки колко слаб и немощен е синът му. Упрекваше го, че е прекалено кекав, мъчеше се да го кали, часове наред го обучаваше да използва тежки оръжия, които момчето посмъртно не би могло да държи; вечер го караше насила да пие до несвяст или го подлагаше на изтощителен и опасен лов. Кристин усещаше страха на съпруга си. Той подивяваше от тревога, защото крехкият му слабичък син беше роден да бъде аристократ, но произходът му не го позволяваше. Кристин започна да осъзнава, че търпението на Ерлен се изчерпва

доста бързо, щом се бои за свой близък или изпитва съчувствие към него.

Орм също проумяваше защо баща му се държи така. Душата на младежа се раздвояваше между любовта към Ерлен и гордостта да има такъв баща, от една страна, и презрението към неговата неразумност, защото детето му плаща за неговите грешки. Орм обаче потърси утеха при младата си мащеха. В нейно присъствие той сякаш дишаше спокойно и се чувстваше по-свободен. Когато двамата оставаха насаме, Орм дори се шегуваше и се смееше, макар и съвсем кротко и тихо. На Ерлен това никак не му се нравеше. Сякаш подозираше, че Кристин и Орм обсъждат поведението му зад гърба му и го осъждат.

На Ерлен положително не му беше леко и нямаше нищо чудно във факта, че става раздражителен, когато въпросът опре до бъдещето на децата му. И все пак...

Кристин все още се разтреперваше от болка, когато се сетеше за това.

Миналата седмица цялото имение гъмжеше от гости. Когато Маргрет пристигна, Ерлен нареди да ѝ обзаведат стаята в дъното на голямото помещение, падаща се над преддверието. Бащата реши там да бъде моминската спалня на Маргрет, където тя спеше заедно със слугиня, натоварена да я следва неотклонно. Там спеше и Фрида с Бьоргюлф. Но на Коледа в имението пристигнаха много гости и Кристин предвиди в тази спалня да нощуват младите мъже. Двете слугини и бебето щяха да се преместят в къщата на прислужниците. Стопанката се досети, че Ерлен няма да одобри, ако тя отпрати дъщеря му да нощува при слугините, и затова ѝ стъкми постеля върху пейка в голямото помещение, предназначено за госпожите и момите. Маргрет не обичаше да става рано. Сутринта Кристин я повика няколко пъти, но момичето продължи да спи, след като всички останали вече бяха на крак. Кристин искаше да разтреби помещението и да приготви трапезата за закуска. Гостите вече бяха огладнели и тя изгуби търпение. Дръпна постелките под главата на Маргрет и отметна завивката ѝ. Видя, че лежи гола-голеничка върху кожения чаршаф, и метна върху нея връхната си дреха от грубо, небоядисано сукно. Кристин я обличаше само когато ходеше до готварницата или до бараките да наглежда докъде са стигнали слугините с храната.

В същия миг в помещението влезе Ерлен. Беше нощувал в друга стая заедно с неколцина гости, защото Гюна спеше в постелята на господарката. Той се вбеси. Сграбчи я за ръката и я стисна толкова силно, че по кожата ѝ дълго личаха синини от пръстите му.

— Да не би да ти се струва редно, дъщеря ми да лежи в слама и сукно? Маргит е мое дете. Зная, че не я приемаш като своя дъщеря. Тя се задоволява с онова, което за родните ти синове не е достатъчно добро, но ако си си позволила да я направиш за смях пред погледите на тези жени, ще се наложи да си поправиш грешката. Завий отново Маргит!

Наистина, предната вечер Ерлен пийна доста, а в такива случаи сутрин винаги беше раздражителен. Пък и вероятно го притесняваха шушуканията на гостенките по адрес на Орм и Маргрет и се е почувствал унижен и обиден. И все пак...

Кристин се опита да сподели на отец Айлив кое я е засегнало, но свещеникът нямаше как да ѝ помогне. Според Гюнюлф не било наложително Кристин да изповядва на Айлив Серксън греховете, които е извършила, преди той да стане неин духовен баща, освен ако сама не усети, че отецът трябва да научи за тях, за да може да ѝ помогне и да ѝ даде най-правилния съвет. Затова Кристин премълча доста неща, макар и да осъзнаваше с какво незаслужено уважение я гледа отец Айлив. Тя просто не искаше да губи приятелството на този добър и чистосърдечен човек. Ерлен я вземаше на подбив, но тя наистина намираще утеха при свещеника. Винаги я изслушваше и я разпитваше за децата ѝ. Свещеникът обсъждаше с интерес дребните събития, свързани със синовете ѝ, докато Ерлен се отегчаваше. Отец Айлив имаше подход към децата и притежаваше усет за неразположенията и болестите им. Съпругът ѝ се присмиваше, когато тя се заемаше собственооръчно да приготвя отбрани ястия за свещеника. Ала светият човек ценеше питателната храна и хубавото вино и Кристин с радост изпробваше рецепти, научени от майка си или в манастира. На Ерлен му беше все едно какво яде. Държеше само на трапезата да има месо, ако не се пости. За разлика от него отец Айлив ѝ благодареше многословно за вниманието и хвалеше кулинарните ѝ умения, когато тя му изпращаше шиш от яребици, обвити в тънки резени сланина, или блюдо с еленови езици в сос от френско вино и мед.

На свой ред свещеникът ѝ даваше съвети за градината, носеше ѝ калемци за присаждане от Таутра^[1], където брат му бил монах, и от манастира на свети Улав, чийто игумен бил негов близък приятел. Свещеникът ѝ четеше на глас и се увличаше в разкази за красотите на света...

Именно защото отец Айлив беше изключително добросърдечен и доверчив човек, Кристин нямаше желание да говори с него за злото, което съзираше в сърцето си. Когато му призна колко огорчена е останала от поведението на Ерлен при случката с Маргрет, свещеникът ѝ посъветва да прояви снизхождение към мъжа си, но изрази мнението, че грешка е допуснал само Ерлен, като е обидил незаслужено съпругата си, и то в присъствието на чужди хора. И Кристин беше на същото мнение, но дълбоко в душата си изпитваше непреодолима вина за случилото се, която пронизваше болезнено сърцето ѝ.

Кристин отправи поглед нагоре към мощехранителницата, блещукаща в матов, златист отблясък в полумрака зад издигнатия олтар. Надяваше се нещо да се отключи в съзнанието ѝ, докато стои в храма, а в сърцето ѝ да се разлее животворна вълна и да отмие тревогата, страха, горчилката и объркването, които го изпълваха.

Но тази вечер никой не прояви търпение към нея. Кристин, нима не се научи да променяш собственото си разбиране кое е правилно и кое не в светлината на Божията справедливост, да преобразуваш езическата си, себична страст в ореол на любовта? Така и не се научи, Кристин...

Последния път, когато коленичи тук, носеше Нокве на ръце. Малката му уста, опряна на гърдите ѝ, стопляше сърцето ѝ, усещащо небесната любов, и то се разтапяше като восък. Тя имаше Нокве, който тичаше из къщи толкова красив и миловиден, че сърцето ѝ щеше да се пръсне от майчина обич само при мисълта за него. Меката му къдрава косица започна да потъмнява. Щеше да стане чернокос като баща си. Нокве кипеше от здраве и енергия. Кристин му правеше животни от стари кожи, а той ги хвърляше и се надпреварваше с кученцата кой ще ги стигне по-бързо. Накрая кожата се озоваваха в огъня и изгаряха с пушек и ужасна миризма, а Нокве пицеше, скачаше, тропаше с крака и забиваше глава в скута ѝ: там приключваха всичките му приключения. Слугините се надпреварваха за благоволенieto му, а мъжете го вземаха на ръце и го подхвърляха към тавана, когато влезеха при него. Видеше

ли Юлв Халдуршон, Нокве се втурваше и прегръщаше краката му. Понякога Юлв го водеше в необитаваното имение. Ерлен щракаше с пръсти под носа на сина си и го качваше за малко на рамо, но в действителност от всички, живеещи в „Хюсабю“, бащата обръщаше най-малко внимание на детето. Все пак той обичаше Нокве. Ерлен се радваше, че има двама законородени синове.

Сърцето на майката се сви.

Отнеха ѝ Бьоргюлф. Рагнфрид и Ерлен сметнаха, че трябва да си щади силите, и дадоха новородения ѝ син на друга жена. Щом Кристин посегнеше да го подържи, той започваше да хленчи и Фрида веднага му даваше да бозае от гърдата ѝ. Млечната майка бдеше ревниво над момчето. Но Кристин нямаше да позволи същото да се случи с третото ѝ дете. Мислеше си със злорадство в сърцето, че всъщност майка ѝ и мъжът ѝ не постигнаха целта си: тя очакваше да роди третото си дете, преди Бьоргюлф да навърши единайсет месеца.

Не смееше да сподели новината с отец Айлив. Той щеше сигурно да си помисли, че тя се ядосва, задето отново тръгва по същия път. Но сега Кристин се радваше...

Кристин се върна от поклонението си с дълбоко загнезден в душата си страх. Никога повече не биваше това безумие да взема връх над разума ѝ. До края на лятото тя стоя сама с детето си в старата къща, отдадена на молитви и разкаяние. Полагаше неимоверно старание да изправи на крака западналото имение, да спечели симпатията на слугите с доброта и всеотдайност. Стремеше се с всички сили да помага и служи на всички около себе си, доколкото ѝ позволяваха силите и правомощията. Над душата ѝ се спусна прохладно и приятно спокойствие. В мислите си Кристин намираще опора в баща си, а в молитвите си се уповаваше на светите мъже и жени, за които четеше отец Айлив. Размишляваше сериозно над поведението на стоиците и смелостта им. Разнежена от блаженство и благодарност, тя си спомняше за брат Едвин, който ѝ се яви в онази лунна лятна нощ. Кристин разбра посланието му, когато той ѝ се усмихна благо и окачи ръкавицата си на лунния сърп. Стига да не спира да се уповава на Бог и ще стане добра жена.

След края на първата година от брака ѝ с Ерлен Кристин се върна да живее при съпруга си. Утешаваше се сама, щом се почувстваше несигурна: нали самият архиепископ ѝ обърна внимание, че

всеотдайността ѝ ще проличи именно в съвместното съжителство с мъжа ѝ. Затова Кристин се грижеше най-съвестно за благоденствието и честта му. Самият Ерлен веднъж отбеляза:

— Стана така, както казах, Кристин: ти възроди благочестието в „Хюсабю“.

Хората ѝ засвидетелстваха добронамереност и уважение. Постараха се бързо да забравят, че стопанката им е белязала началото на брака си с малко прегрешение, плод на нейна необмислена постъпка. Съберяха ли се видни стопанки, винаги се допитваха до нея, а хората хвалеха реда и поддръжката в „Хюсабю“. Викаха я да помага на сватби и раждания в големите имения и никой не намекваше, че е млада, неопитна и нова в района. Слугите оставаха вечер до късно в голямото помещение — точно както и в „Йорун“ — и винаги имаха въпроси към господарката си. Всички се отнасяха с нея мило и внимателно, а Ерлен се гордееше със съпругата си. Кристин се чувстваше опиянена от щастие.

После възложиха на Ерлен да организира сбирката на собствениците на кораби на юг от фиорда. Той обикаляше селата на кон, плаваше и бързаше да обсъди проблемите с идващи в „Хюсабю“ хора и да разпрати нужните писма. Ерлен се подмлади, разхубави и придоби весел вид. Вече нямаше и помен от недоволното му, отегчено лице. Сияеше като зората. Сега Ерлен нямаше много време за нея, но Кристин се замайваше от радост, когато той се приближеше до нея с усмивка на уста и жадни за приключения очи.

Двамата се смяха на писмо, пристигнало от Мюнан Бордшон. Макар и да не беше присъствал лично на срещата на кралските сановници, рицарят иронизираше събитието и най-вече произвеждането на Ерлинг Видкюнсън в кралски предстоятел. Побързал да си извоюва лични привилегии и скоро се очаквало да го обявят за най-високопоставения приближен на краля. Мюнан споменаваше и баща ѝ:

— „Планинския вълк^[2] от Сил припълзя под един камък и седя там мирно и тихо. С други думи, твоят тъст се подслони при свещениците от Църквата на свети Лаврентий и по време на съвещанията не му се чу звънкият глас. Ако наистина е носел в себе си писма с печатите на Ернгисле и Карл Тюресън и пергаментът не се е изтъркал, значи е изработен от кожа, по-жилава и от подметките на

дявола. Да знаеш, Лавранс дал на Нонесетер осем марки сребро. Човекът явно е разбрал, че Кристин не е скучала в обителта, както се е очаквало от нея на такова място...“

Последните думи жегнаха Кристин. Прободоха я болка и срам, но тя също се смя заедно с Ерлен. Зимата и пролетта изминаха в радостно опиянение за младата стопанка, помрачавано единствено от тревогите покрай Орм. Ерлен се колебаеше дали да вземе момчето на север. Вълненията завършиха с нервен срыв на Великден. През нощта Ерлен се разрида в обятията ѝ: не смеел да вземе сина си на кораба, защото се боял, че Орм няма да е полезен във военен поход. Кристин го утеши. Момчето сигурно ще заякне с времето.

В деня, когато яздеше с Ерлен към залива Биргси, тя нито се страхуваше, нито тъжеше. Беше погълната от мисълта за мъжа си, от радостта и смелостта му.

Тогава и тя още не знаеше, че носи третото им дете в утробата си. Чувстваше се леко отпаднала, но отдаваше неразположението си на врявата около Ерлен — у дома напоследък имаше много шумни разпивки — и на глада на Нокве, който изсмукваше силите ѝ. Когато усети зараждащия се в нея нов живот, направо... Кристин бе очаквала с огромно нетърпение да дойде зимата, за да пътува из градове и села редом с красивия си смел съпруг; двамата си бяха лика-прилика. Възнамеряваше да отбие Нокве през есента, защото щеше да ѝ бъде трудно да го води навсякъде със себе си заедно с бавачката. В Кристин се загнезди непоколебимото убеждение, че в този поход Ерлен ще покаже и други свои способности, а не само безразсъдството си да пропилява имотите и доброто си име. Затова Кристин не се зарадва на бременността си и сподели мъката си с отец Айлив. Свещеникът я смъмри доста строго за безчувственото ѝ сърце и светската ѝ нагласа. Цяло лято Кристин се постара да се зарадва и да изрази благодарността си към Господ за неродената си рожба и за добрите вести, които пристигаха за смелите начинания на Ерлен на север.

Той се прибра точно преди Архангеловден. Кристин усети, че Ерлен никак не се зарадва, когато разбра какво предстои. Вечерта той рече:

— А аз си мислех: веднъж да станеш моя жена, всеки ден ще е празник. Обаче явно ми е съдено да постя.

Сетеше ли се за тези негови думи, Кристин се изчервяваше до корена на косите си както онази вечер, когато му обърна гръб, обляна в гъста руменина, но без сълзи в очите. После Ерлен се опита да заличи обидата с любов и доброта, но Кристин не можеше да я превъзмогне. Огънят в душата ѝ, който всички изплакани сълзи на разкаяние не успяха да угасят, а страхът от грехопадение — да задуши, Ерлен стъпка само с тези си думи.

Кристин, Орм и Гюнюлф седяха пред камината в дома на свещеника. Стана късно и магистър Гюнюлф предложи за пореден път на гостите си да се оттеглят за почивка. Кристин обаче го помоли да постоят при него.

— Братко, помниш ли как ти разказах, че свещеникът в „Йорун“ навремето ме посъветва да постъпя в манастир, ако татко не се съгласи да ме даде на Ерлен?

Гюнюлф инстинктивно погледна към Орм, но Кристин го успокои със слаба, болнава усмивка:

— Този младеж отдавна е разбрал каква безволева грешница съм.

— А ти имаше ли желание да поемеш по инокеския път, Кристин? — тихо попита Гюнюлф.

— Бог сигурно щеше да ми отвори очите, ако бях решила да му служа в обителта.

— А вероятно Бог е искал да ти отвори очите, та да се научиш да му служиш, където и да се намираш. Твоят съпруг, децата ти и слугите в „Хюсабю“ се нуждаят от благонадеждна и търпелива божия слугиня да се грижи за тяхното добруване. Навярно девица, която избере Христос за свой жених и се откаже да се отдаде на грешен мъж, се обрича на най-святата женитба, но след като жената вече е съгрешила...

— Брат Едвин Ричардсън — неведнъж съм ти говорила за него — ми рече така: „Исках да срещнеш Господ с венеца на непорочността си, Кристин“. И ти ли говориш за същото, братко?

Гюнюлф Никулаусън кимна.

— При все това много жени са се откъсвали от греховния си живот с невъобразима сила и днес дори отправяме към тях молби да се застъпят за нас пред Бога. Но преди се е случвало често тези осъзнали се грешници да бъдат заплашвани с изтезания, клади и нажежени клещи, ако дръзнали да се нарекат християнки. Неведнъж съм

размишлявал, Кристин, и допускам, че им е било по-лесно да се отскубнат от оковите на греха посредством подобни насилствени методи. Макар че ние, хората, сме безкрайно покварени, мнозина притежават вродена смелост, а именно тя най-често подтиква човешката душа да потърси пътя към Бога. Мъченията вероятно са изплашили част от грешниците и са ги разубедили да дирят спасение за душите си, но у мнозина са успели и да събудят предаността към Всевишния. Ако младо, заблудено Божие чадо бъде откъснато от пагубната за душата му похот още преди да е разбрало каква поквара причинява тя; ако попадне в божия обител, сред непорочни девизи, които са се отдали на бдение над заспалите във външния свят и на молитви за тяхното спасение... Дано лятото дойде скоро — внезапно рече Гюнюлф и се изправи.

Двамата гости го погледнаха изумени.

— Сетих се как кукаше сутрин кукувицата по склоновете в „Хюсабю“. Първо я чувахме от хребета зад къщите, а после ехото отговаряше далеч, откъм горите около Бю. В утринната тишина гласът ѝ кълтеше толкова прекрасно. Ти не намираш ли, че „Хюсабю“ е великолепно място, Кристин?

— Кукувицата, кукаща от изток, предвещава сълзи — промърмори Орм. — На мен „Хюсабю“ ми се струва най-красивото имение на света.

Свещеникът сложи ръка върху тесните рамене на племенника си.

— И аз така разсъждавах, синко. И за мен „Хюсабю“ представляваше имотът на баща ми. Нали съм по-малкият син в семейството, и пред мен не се очертаваха изгледи да го наследя, както е при теб, Орм.

— Когато татко живееше с майка ми, ти беше прекият наследник — отбеляза тихо младежът.

— Аз и децата ми не сме виновни, че няма да наследя „Хюсабю“, Орм — печално се намеси Кристин.

— Зная и затова не тая неприязън към вас — отвърна младежът.

— Местността се разстила пред очите ти ширна и безкрайна — рече след малко Кристин. — От „Хюсабю“ се открива гледка към далечни гори, а небосводът е бездънен. В моя роден край над планините се стеле мъгла, а долината се крие на завет, заоблена, зелена и свежа. Светът е точно толкова голям, колкото е нужно — нито

прекалено широк, нито твърде тесен — въздъхна тя и поразмърда ръцете в скута си.

— Онзи мъж, за когото баща ти искаше да те омъжи, там ли живее? — попита свещеникът. Жената кимна.

— Съжалявала ли си, задето го отхвърли?

Кристин поклати глава.

Гюнюлф стана и взе книга от етажерката. Отново се настани на мястото си, разкопча катарамите и започна да прелиства книгата в търсене на някакъв пасаж. Не прочете нищо, само остави книгата разтворена върху коленете си.

— Когато Адам и жена му се противопоставили на Божията воля, усетили в плътта си сила, която оказвала съпротива на собствената им воля. Бог ги сътворил, мъж и жена, млади и красиви, за да живеят в разбирателство и да създадат още наследници на неговите дарове, плод на добротата му: красотата на Едемската градина, плодовете от дървото на живота и вечно блаженство. Те не се срамували от голотата си, защото докато се подчинявали на Господ, телата и крайниците им били изцяло във властта на волята им.

Почервеняла като божур, Кристин скръсти ръце пред гърдите си. Свещеникът се наведе малко напред, към нея, и тя почувства погледа на пронизателните му жълти очи върху сведеното си лице.

— Ева откраднала онова, което принадлежало на Господ, а съпругът ѝ го взел от нея, макар че то по право се намирало в ръцете на техния баща и създател. Искали да бъдат равнопоставени на Бог. Забелязали, че така и станало: както той изгубил господството си над широкия свят, така и те се разделили с властта си над малкия си свят, над плътта си в дома на душата. Както те предали доверието на своя Господ Бог, така и телата им щели да предадат своя господар — душата. Телата им започнали да им се струват противни и омразни и те си направили дрехи, за да ги скрият. Първо се прикрили с препасници от смокинови листа. Но колкото повече опознавали собствената си похотлива природа, толкова по-големи части от телата си започнали да покриват с дрехи. Постепенно облекли гърдите и гърбовете си, които не искали да се превият, а днес мъжете вече скриват със стомана дори пръстите на ръцете и краката си, а лицата си крият зад метални забрала. Ето докъде се е разраснал раздорът и предателството в нашия свят.

— Помогни ми, Гюнюлф — помоли Кристин, а плъзналата по лицето ѝ смъртна бледност покри и устните ѝ. — Сама не зная какво искам.

— Тогава кажи „да бъде Твоята воля“ — тихо отвърна свещеникът. — Знаеш кое е правилно: отвори сърцето си за Божиата любов и Го обичай с цялото си сърце.

— Но ти нямаш представа каква любов изпитвам към Ерлен и към децата си — рязко се обърна Кристин към своя девер.

— Сестро, всяка любов, различна от любовта към Всевишния, е само отражение на небето в локвите по кален път. Ще се изцапаш, ако се снижиш до тях. Но ако неизменно помниш, че тази обич е отражение на светлината от Божието царство, ще се радваш на красотата и ще се предпазиш от грешката да я развалиш, като се поровиш в калта, що е на дъното...

— Да, но ти си божи служител, Гюнюлф. Обещал си на Господ да избягваш подобни трудности.

— И ти си обещава същото, Кристин, когато си се заклела да се отречеш от дявола и злодеянията му. Неговите дела винаги започват със сладка нега и завършват така, че двама души се пробождат с жилата си като змията и жабата. Ева разбрала това, защото след като дала на мъжа и рода си онова, което принадлежало на Бога, им донесла единствено изгнание, вина за пролята кръв и смърт. Тези злини се появили на света, когато братът убил брат си на първата малка нива, където по околните канари растели тръни и бодли.

— Да, но ти си свещеник — настоя отново Кристин. — Не ти се налага всеки ден да се мъчиш да постигнеш разбирателство с друг човек и да проявяваш търпение — довърши тя със задавен глас.

— Разногласието между тяло и душа съществува у всяко божие чадо — усмихна се свещеникът. — Затова се правят венчавки и сватби, за да получат мъжът и жената помощ в съвместния си живот, а родителите, децата и слугите да им бъдат верни и отзивчиви спътници по нелекия път към добруването и мира в дома им.

— Струва ми се, че е по-лесно да бдиш над спящите по света и да се молиш за тях, отколкото да се бориш със собствените си грехове — тихо отбеляза Кристин.

— Така е — рязко се съгласи свещеникът, — но недей да се заблуждаваш, Кристин. На този свят не съществува и един-единствен

духовен пастир, извършващ бракосъчетания, комуто не се е налагало да се отбранява срещу набезите на нечестивия със същото усърдие, с което се мъчи и да брани стадото си от вълка.

— А аз си мислех, че божиите служители, нали обикалят светилища и владеят всички силни слова и молитви... — лахо подхвана Кристин.

Гюнюлф се пресегна да засили огъня и подпря лакти на коленете си.

— Тези дни се навършват шест години, откакто пристигнах в Рим заедно с Айлив^[3] и двама шотландски свещеници, с които се запознахме в Авиньон. Изминахме целия път пеш. Озовахме се в града точно преди началото на постите. Хората в южните страни имат обичая да организират пищни гуляи и пиршества по това време на годината. Наричат ги карнавали. В странноприемниците виното, червено и бяло, се лее като река, а хората танцуват през нощта и накладдат огньовете по откритите места. Тогава в Италия е пролет, в нивите и градините цъфтят цветя, а жените се кичат с тях и, застанали по прозорците, хвърлят рози и теменужки на хората по улиците. Над каменните зидове висят килими от коприна и най-фини платове, защото в Италия къщите са от камък, а крепостите и домовете на рицарите се намират в самия град. Там няма законови наредби за търговски права или заповед да се спазва мир в градовете. Рицарите и техните слуги се бият по улиците и кръвта им тече... На улицата, където отседнахме, имаше такава крепост; господарят го викаха Ермес Малаволти. Високото здание потапяше в мрак цялата тясна уличка, а стаята на нашата странноприемница приличаше на студена тъмница в каменен затвор. Често ни се налагаше да вървим долепени до стената, когато рицарят минаваше по уличката, възседнал коня си. По дрехите му дрънчаха сребърни звънчета. Следваше го цяла свита оръженоци, а под копитата на жребците им хвърчаха нечистотии, защото в тази страна хората изхвърлят сметта и отпадъците си направо пред вратите. Улиците са неприветливи, мрачни и тесни като планински клисури. Няма нищо общо с нашите зелени градски алеи. По уличките на този град се провеждат състезания с коне, докато трае карнавалът. Пускат диви арабски жребци да се надбягват.

Свещеникът помълча, а после отново подхвана:

— В дома на рицар Ермес живееше негова сродница на име Изота. Човек би могъл да я помисли за самата Изолда от легендата. Кожата и косите ѝ имаха цвета на мед, а очите ѝ бяха черни. Няколко пъти я зърнах до прозореца... Но покрайнините на града са по-пусти и от най-безлюдните планински склонове в Норвегия, макар че в околните планини се забелязват градчета и крепости, а по тучните пасища личат следи от човешки поселения и пасат големи стада от овце и бели волове. Пазят ги пастири на коне с дълги копия в ръце. Те представляват опасност за пътниците, минаващи оттам, защото често ги пребиват, ограбват и хвърлят труповете им в ями. Но из тези тучни равнини се намират църкви, събиращи поклонници от цял свят. — Гюнюлф помълча, преди да продължи: — Вероятно тази страна изглежда толкова пуста, защото в нея се намира градът, който царувал над целия езически свят и е станал годеница на Христос. Караулите са напуснали града и в цялата си замайваща празнична врява той е заприличал на изоставена съпруга. Безделниците са се настанили в дома на отсъстващия съпруг и са подмамили стопанката да се присъедини към техния начин на живот, изпълнен с разврат, кръвопролития и размирици. Но под тази земя се намират прелести, по-скъпоценни от всички красоти под слънцето. Говоря за гробовете на светите мъченици, изсечени в самите скали на планините. Те са толкова многобройни, че свят да ти се завие. Замисли ли се човек колко много са били тези светии, които са загинали заради Христовата вяра, ще започне да цени всяка пращинка, литнала изпод копитата на конете, яздени от мерзавците, и ще осъзнае колко свята и достойна за поколенията е тя.

Свещеникът извади изпод дрехата си тънка верижка и отвори закачения на нея малък сребърен кръст. Вътре имаше нещо черно, наподобяващо изсушена гъба, и малка позеленяла кост.

— Веднъж цял ден обикаляхме тези подземни проходи и четохме молитви в зали, където се събирали за литургия първите сподвижници на свети Петър и свети Павел. Тогава монасите, стопани на църквата, ни подариха тези светини. Това е частица от гъбите, с които благочестивите девици попивали кръвта на мъчениците, за да не се пилее, а това — костичка от пръста на светец, чието име е известно само на нашия Господ. Тогава ние, четиримата, си обещахме всеки ден да призоваваме този светец, извършил незнайни за простосмъртните

подвизи, и никога да не забравяме, че на този свят си заслужава да копнеем единствено за неговото милосърдие.

Кристин долепи устни до реликвата с благоговейно почитание и я подаде на Орм, който направи същото. Внезапно Гюнюлф рече:

— Искам да ти подаря тази светиня, синко.

Орм коленичи и целуна ръка на чичо си. Гюнюлф окачи кръста на врата на младежа.

— Не ти ли се иска и ти да видиш тези места, Орм?

Лицето на младежа засия в усмивка:

— Иска ми се и съм убеден, че някой ден ще стигна дотам.

— А някога чувствал ли си се призван да станеш свещеник? — попита чичо му.

— Да — отвърна Орм. — Когато татко проклина слабите ми ръце. Но се съмнявам доколко ще му се понрави идеята да стана свещеник. А и нали знаеш кое би ми попречило — тихо додаде той.

— Ще издействаме опрощение за произхода ти — успокои го свещеникът. — Някой път двамата с теб може да тръгнем на юг.

— Разкажи ми още за Италия, чичо — помоли тихо младежът.

— Добре — съгласи се Гюнюлф и се загледа в огъня с ръце върху ръкохватките на стола. — Докато бродех из тези земи и навсякъде се натъквах на спомени за мъченици и за непоносимите страдания, които те изтърпели в името на Исус Христос, душата ми биде подложена на огромно изкушение. Замислих се. Спасителят висял окован на кръста няколко часа, а неговите последователи дни наред понасяли неописуеми мъчения: жени гледали как измъчват до смърт децата им; млади, невинни девойки понасяли мълчаливо изтезания, при които стържели кожата им с железен тризъбец; невръстни момчета били подхвърляни на хищници и побеснели бикове. Изведнъж ми хрумна, че мнозина от тези страдалци са изтърпели повече от самия Христос... Размишлявах дълго над този въпрос. Накрая сърцето и мозъкът ми щяха да се пръснат от вгълбение и усилие. Но в душата ми настъпи просветлението, за което се молих и успях да изпрося. Както се бяха мъчили тези светци, така трябва и всички ние да имаме смелостта да страдаме като тях. Че кой би проявил глупостта да не приеме с готовност мъчения и страдания, щом те водят към благоверен и стоически изтърпял мъките жених, който чака с отворени обятия, окървавена гръд и изгарящ от любов? Но Той е обичал хората и затова

е загинал като жених, спасил невестата си от ръцете на разбойниците. Те го завързват и го подлагат на нечовешки изтезания, а Той гледа как най-близкият му другар седи на една маса с палачите му, шегува се с тях и се подиграва на страданията и на непоколебимата Му любов. — Гюнюлф Никулаусън покри лицето си с ръце. — Тогава осъзнах, че тази безгранична любов вече съществува по света, дори и в огъня на чистилището. Защото ако искаше, Господ щеше да превземе душите ни насила и ние щяхме да бъдем напълно безсилни в ръцете му. Но Той ни обича, както женихът обича невестата си и не желае да я принуждава: ако тя не иска да му се подчини доброволно, Той ще ѝ позволи да го напусне. Но си мисля и друго. Няма душа, която да остане изгубена за Бога за вечни времена. Всяка душа копнее за Неговата любов, но тази обич често ни изглежда твърде скъпа, защото заради нея се налага да се откажем от всички други блага. Но когато огънят опустоши всяка съпротива и боговраждебна мисъл, накрая, както желязото оцелява след пожара, в човешката душа ще остане желанието за духовно единение с Бог, дори първоначално то да е било не по-голямо от гвоздей.

— Гюнюлф — поизправи се Кристин, — започвам да се плаша...

— И аз — вдигна очи свещеникът, целият пребледнял и с пламтящи очи. — Защото проумях, че неволите на Божията любов няма да имат край, докато на тази земя се раждат мъже и жени. Той ще продължава да се бои да не изгуби душите им и всеки ден и час ще отдава кръвта и тялото Си на хиляди олтари, и все ще се намират хора, които да отхвърлят саможертвата Му. Изплаших се от самия себе си. Та аз служих до олтара Му със скверно сърце, изричах литургията с покварени уста и Го издигах с нечисти ръце. Заприличах на мъжа, завел любимата си на развратно място и предал доверието ѝ.

Кристин се свлече в несвяст в ръцете на свещеника. Двамата с Орм отнесоха припадналата жена на леглото.

След малко тя отвори очи, седна и плесна лицето си с ръка. Избухна в сълзи и занарежда с жален, обезумял глас:

— Не, не мога, Гюнюлф. Като те слушам да говориш така, разбирам, че съм неспособна да...

Гюнюлф хвана ръката ѝ, но тя отвърна очи от бледото му разтревожено лице.

— Кристин, не се задоволявай с по-низша любов от тази, която свързва Господ и човешката душа. Огледай се, Кристин, виж как е устроен светът. Ти роди две деца. Не си ли се замисляла, че всяко новородено се кръщава в кръв, а първото, което вдишва човек при раждането си, е мирисът на кръвта. Ти си майка. Не смяташ ли за свой дълг да посветиш всичките си усилия на каузата да предпазиш синовете си от завръщане към първото им споразумение със света и да ги научиш да се придържат към другия завет, сключен с Господ след очистването им в светената вода в купела на кръщението?

Кристин хълцаше, задавяна от ридания.

— Боя се за теб — повтори тя. — Гюнюлф, като те слушам да говориш така, осъзнавам, че никога няма да съумея да намеря пътя към успокоението на душата си.

— Господ ще те намери — промълви свещеникът. — Смири се и не бягай от него. Той търси пътя към теб още преди да си била зачената в утробата на майка си.

Свещеникът приседна в края на леглото. После попита съвсем спокойно да събуди ли Ингрид, за да помогне на Кристин да се съблече. Младата жена поклати глава.

Гюнюлф я прекръсти три пъти. Пожела лека нощ на Орм и влезе в малката стаичка, където спеше.

Орм и Кристин се съблякоха. Младежът изглеждаше изцяло погълнат от мислите си. Когато Кристин си легна, той се приближи до нея. Погледна разстроеното ѝ от плач лице и предложи да постои при нея, докато тя заспи.

— Добре... Не, недей, Орм, сигурно си изморен, пък си и толкова млад. Става късно...

— Забелязала ли си, че колкото и да са различни чичо и татко, все пак си приличат по някакъв начин? — внезапно попита Орм.

Кристин се позамисли над думите му.

— Май си прав. И двамата се отличават от повечето мъже.

След малко Кристин заспа, а Орм се съблече и се мушна под завивките в другото легло. Чаршафите и калъфките на възглавниците бяха от лен. Младежът се изтегна блажено върху гладкото, прохладно легло. Сърцето му биеше развълнувано, след като чичо му откри пред погледа му очакващите го приключения. Изведнъж той видя в нова светлина молитвите, постите и всичко, което спазваше, само защото

така го бяха учили. Те се превърнаха в оръжия за прекрасна, бленувана война. Орм усети желанието да стане монах или свещеник, ако успее да си издейства изключение, задето е извънбрачно дете.

Леглото на Гюнюлф представляваше дървена пейка, застлана със слама и кожен чаршаф, и само една малка възглавница отгоре. Затова свещеникът беше принуден да лежи с изпънато тяло. Съблече си туниката, легна си с долните дрехи и се зави с тънко одеяло от сукно.

Не изгаси малкия фитил, увит около железния свещник.

Съкрушен от тревога и страх след изречените думи, Гюнюлф изпитваше болезнен копнеж по миналото. Нима никога повече няма да почувства радостта, която изпълваше сърцето му през онази пролет в Рим? Заедно с тримата си братя той крачеше под слънцето по тучните, изпъстрени с цветя поляни. Светът му се струваше толкова красив, че от гледката му прималяваше. Макар да знаеше, че тези прелести са нищожни в сравнение с богатствата на отвъдния живот, този свят му навяваше хиляди дребни, весели и сладостни спомени за небесния жених. Лилиите по земята и птиците на небосклона напомняха за словата Му. Той бе говорил за такива магарета и за такива кладенци като каменните корита за миене, край които минаваха. Хранеха се при монасите в църквите, където гостуваха, и докато пиеха кървавочервеното вино и лющеха златистата кора на пшеничните хлябове, четиримата свещеници, идващи от земи, където се яде предимно ечемик, разбраха защо Христос е избрал по време на причастието да се появява в образа на вино и пшеница — най-чистите храни на Божия свят.

През онази пролет той не изпитваше нито тревога, нито страх. Тогава Гюнюлф се чувстваше напълно откъснат от земните съблазни и докато слънцето огряваше кожата му с топлите си лъчи, всичко, което преди това дълго бе смущавало душевния му покой, изведнъж придоби кристална яснота. Как тялото му след очищението ще се превърне в тяло, просветлено от Бога... Съзнанието на Гюнюлф се освободи от земните nevoли и той вече не се нуждаеше от много сън. Дремоваше малко като кукувица през пролетните нощи. Сърцето му пееше в гърдите, а душата му ликуваше като невеста в ръцете на жених.

Осъзнаваше много добре, че това няма да продължи дълго. Земното щастие е краткотрайно. Свещеникът приемаше всеки час от тази светла пролет като подарък, като божия благодат, която ще укрепи

душата му и ще я подготви за мига, когато облаците се сгъстят над главата му и пътят го отведе в тъмни урви над бумтящи реки и студени снежни преспи.

Но едва когато се върна в Норвегия, безпокойството завладя безвъзвратно душата му.

Струпаха му се много тревоги: чакаха го богатствата му, голямото наследство от баща му и работата му като енорийски свещеник. Това беше пътят, отреден за него. Беше роден да членува в капитула на катедралата в Нидарус. Имаше и друга възможност: да се раздели с всичките си вещи и земи, да постъпи в манастира на братята проповедници, да го посветят в монашески сан и да сведе глава пред иноческите догми. Едната част от сърцето му копнееше за такъв живот.

Но той беше и зрял, врял и кипял в битката. Под норвежката корона живееха и умираха езичници и хора, заблудени от еретичните доктрини, които руснаците проповядваха в името на християнството. Гюнюлф не спираше да мисли за лапландците и за други полудиви народи. Нима сам Господ не бе пробудил у него този копнеж да пътува из селата с божие слово и светлина?

Но той прогони тези мисли и пред себе си оправда избора с обяснението, че е длъжен да се подчини на архиепископа. Айлив го разубеди. Поговори с него и ясно му показа, че гледа на него като на сина на стария му приятел, Никулаус от „Хюсабю“.

— Но вие, наследниците на дъщерите на Гауте от „Скугхайм“, така и не се научихте да бъдете умерени. Наумявате си или добро, или лошо.

Архиепископът също бил дълбоко загрижен за добруването на лапландците, но те нямали нужда от духовен баща, който умее да чете и пише на латински като на майчиния си език и да е вещ в законите, в аритметиката и алгоритмите. Айлив настоя Гюнюлф да използва наученото през годините, но изпитвал съмнения доколко Гюнюлф притежава дарбата да говори разбираемо на бедните и простодушни народи на север.

Ах, през онази сладка пролет той приравняваше знанията си с уменията, които всяко момиче усвоява от майка си: да тъче, да вари бира, да пече хляб и да дои кравите. Точно като него всички деца придобиват нужните знания, за да вършат онова, за което са призвани.

Гюнюлф сподели с архиепископа, че когато мисли за богатството си и за охолния си живот с наслада, го обзема тревога и боязън. Всъщност Гюнюлф нямаше нужда от много, за да задоволи потребностите на тялото си и живееше като беден монах, но му харесваше да кани богаташи на трапезата си, да дава милостиня на сиромасите, преди да му поискат, да си купува скъпи коне и книги.

Айлив му изнесе проповед за прославата на Църквата. Някои били призвани да я прославят с внушителни и достойни за нея дела, други — да покажат на света с доброволно избраната от тях бедност, че богатството няма стойност. Айлив напомни за онези архиепископи, прелати и свещеници, които някога били подлагани на издевателства, изгнаничество и унижения от кралете, защото ратували за каузата на Църквата. Норвежките духовници показвали години наред, че ако е необходимо, ще се откажат от всички земни блага и ще последват Исус. Бог сам щял да даде знак дали иска това от тях. Ако свещениците не пренебрегвали възможността да останат безимотни, нямало защо да се страхуват, че богатството ще се превърне във враг на чистите им души.

На Гюнюлф и за миг не му убегна, че архиепископът не одобрява склонността му към прекален размисъл. Той оприличаваше Айлив Дребния и останалите свещеници в града на неуморни зидари, градящи честта, силата и правомощията на Църквата. Бог сигурно очаква от Гюнюлф и той да полага същото старание за църковните дела и да не се отвърща от тежката работа, свързана с мъкнене на камъни и носене на вар за строежа. Но тези зидари като че ли се бояха да не се изгубят, ако се позамислят над разни въпроси...

Гюнюлф, от своя страна, не изпитваше такъв страх. Няма как човек да попадне в капана на ереста, ако продължава неотклонно да вижда разпятието пред очите си и да търси закрилничеството на Пречистата Дева. За него това не криеше опасност.

Опасността дебнеше от другаде: от неутолимия копнеж в душата му да печели хорското благоразположение и приятелство.

Та нали усещаше до дъното на душата си, че Господ го обича, защото за Него душата му е скъпоценна и мила като душата на всеки човек на тази земя.

Но прибирайки се у дома, у Гюнюлф отново се надигнаха предишните мъчителни спомени от детството и младостта му. Майка

му не го обичаше, както обичаше Ерлен. Баща му не си правеше труда да се грижи за него, както за Ерлен. А после, при Борд в „Хестнес“, хората обсъждаха геройствата и белите на Ерлен. Никой не обръщаше на внимание на Гюнюлф, той представляваше само сянка на брат си. Ерлен беше предводителят на младежите, слугините го проклинаха и се смееха на шегите му. Ерлен беше най-любимото му същество на света. Толкова му се искаше и Ерлен да отвърща по същия начин на братската му обич; Гюнюлф не можеше да се насити на вниманието на брат си, то никога не му се струваше достатъчно. Единствен Ерлен го обичаше истински, но Ерлен обичаше всички...

А сега Гюнюлф ставаше свидетел на начина, по който брат му управляваше имуществото, попаднало в ръцете му. Само Господ знаеше какво ще стане с богатството в „Хюсабю“. Из Нидарус се носеха доста красноречиви слухове за неразумните постъпки на Ерлен. Той не оценяваше, че Господ го е дарил с четири прекрасни деца. Дори и онези, заченати в разпътен живот, бяха надарени с хубост. Ерлен не приемаше здравето и красотата на рожбите си като божия милост, а като даденост.

Освен това Ерлен спечели любовта на прелестна, нежна девойка от знатен род. След като научи как се е отнесъл брат му към нея, Гюнюлф изгуби всякакво уважение към него. Дразнеше се непоносимо, когато откриваше у себе си черти на брат си. Макар и отдавна зрял мъж, Ерлен бързо преbledняваше или се изчервяваше като девица. Гюнюлф се гневеше, защото усещаше колко лесно се отдръпва или нахлува кръвта и в неговото лице. Тази особеност наследиха от майка си. Цветът на лицето ѝ се менеше за секунди.

Ерлен смяташе за напълно нормално да има добра жена, годна за пример на всички останали стопанки, след като години наред се бе опитвал да я опорочи и да я доведе до пълна поквара. Но на Ерлен това не му се струваше учудващо. Той живееше в сладострастие, измяна и лъжа, без да смята за нужно да почита съпругата си, задето въпреки падението му е съхранила искреното си сърце, честността, достойнството и добротата си.

Ала когато през лятото и есента пристигнаха вести за подвизите на Ерлен на север, в душата на Гюнюлф се пробуди един-единствен копнеж — да бъде с брат си. Ерлен — кралският бранител в

Холугалан, а той — вестителят на Божието слово в безлюдните, полуезически села по брега на Бяло море на север.

Гюнюлф се изправи. На по-късата стена в стаичката висеше голямо разпятие, а пред него на пода лежеше едър скален къс.

Свещеникът коленичи върху камъка и протегна ръце настрани. Тялото му бе свикнало да стои в тази поза часове наред, без да помръдне. Приковал очи в разпятието, Гюнюлф чакаше да дойде утехата, която се появяваше при пълното му вглъбяване върху кръста.

Запита се дали би бил склонен да се раздели с това изображение. Свети Франциск и последователите му сковали с голи ръце кръст от няколко клона. Най-добре да подари това разпятие на църквата в „Хюсабю“. Селяните, децата и жените, посещаващи редовно богослуженията, биха намерили отрада за душите си в изображението на Спасителя, изпълнен с любвеобилна нежност въпреки страданията Си. Простосърдечни хора като Кристин имат нужда от този кръст, а Гюнюлф би могъл да живее и без него.

Той коленичеше ноци подред с притъпени сетива и безчувствени крайници, докато накрая зърна видението: възвишението с трите кръста, извисяващи се на небесния фон. Средният, който бе предназначен да носи Небесния цар над земята и небето, трепереше неистово. Навеждаше се като дърво под напора на бурен вятър, боеше се да понесе прекалено скъпоценния си товар — пожертвалия се заради греховете на цялото човечество. Повелителят на ветровитите планини го принуди да се подчини, както рицарят — непокорния си жребец, а предводителят на слънчевата крепост го отнесе на мястото на борбата. Тогава се случиха чудеса, които се превръщаха в ключ за все по-необясними и смайващи чудотворства. Кръвта, стичаща се по кръста за спасение на всички грехове и за изкупление на всички неволи, беше видимото чудотворство. При тази първа личба очите на душата се отвориха, за да съзрат още по-смайващите чудеса: Господ слезе на земята, превърна се в син на девица и брат на човешкия род, опустоши ада и се втурна с армията Си от освободени души към ослепителното светлинно море, от което е произлязъл светът и което го поддържа. Мислите на Гюнюлф се насочиха към тази бездънна и вечна бездна от светлина, потънаха в нея и изчезнаха като птиче ято в блясъка на вечерното небе.

Гюнюлф стана едва когато камбаните в църквата известиха утреля. Мина през помещението, където спяха Кристин и Орм. Цареше пълна тишина.

Свещеникът се спря наред потъналия в мрак двор и почака малко, но никой от обитателите на имението не се появи. Гюнюлф не им налагаше да присъстват на повече от две служби в денонощие. Ингрид, жената, която го беше отгледала, винаги ходеше с него на утринната литургия. Но тази сутрин и тя спеше, защото снощи всички си легнаха късно.

През следващия ден свещеникът и двамата гости разговаряха малко, и то само за дреболии. Гюнюлф изглеждаше изморен, но се шегуваше за щяло и нещяло.

— Снощи проявихме голяма глупост. Седяхме угрижени като три сирачета — отбеляза той.

В Нидарус се случвали много забавни неща с поклонниците, да речем, и свещениците обичали да се шегуват. Старец от долината Хередален пристигнал на поклонение, натоварен с поръчения от всичките си съселяни. Направо се оплел, докато отправял молитвите си към свети Улав и после се сетил, че в селото му хората нямало да останат доволни, ако светецът наистина изпълни буквално всичките му молитви.

Вечерта в имението пристигна Ерлен, вир-вода. Дошъл на кораб, а духал силен вятър. Разгневен, той се нахвърли върху Орм с яростни нападки. Гюнюлф отбеляза:

— Ерлен, като те слушам как говориш на Орм, ми напомняш за татко. И той ти се караше по същия начин.

Ерлен млъкна веднага. После започна да се оправдава:

— Да, но аз не съм се държал чак толкова безразсъдно като малък. Да избягат от имението — болна жена и невръстен хлапак! И то докато навън вилнее снежна виелица! Орм не се отличава с особено мъжество, но, както забелязваш, поне не се бои от баща си!

— И ти не се боеше от татко — усмихнато припомни Гюнюлф.

Изправен пред погледа на баща си, Орм мълчеше и се мъчеше да си придаде равнодушен вид.

— Нямам какво повече да ти кажа — махна с ръка Ерлен. — Вече ми дойде до гуша от всички порядки в „Хюсабю“. Но вече съм решил. На лято Орм ще дойде с мен на север, та да сложим най-сетне край на глезотиите, на които го научи Кристин. Иначе не е толкова недодялан — обърна се той оживено към брат си. — Стреля точно, не е страхлив, но е голям инат и сякаш няма кости в хилавите си крака.

— Не е за учудване, че синът ти проявява упорство, щом му се караш така — отвърна свещеникът.

Ерлен омекна, позасмя се и продължи:

— Татко ме мъчеше много повече, но това не ме направи непокорен, сам Господ ми е свидетел. Както и да е. Така и така съм тук, хайде да празнуваме Коледа, нали е празник. Къде е Кристин? Май пак искаше да ти споделя нещо, нали?

— Не, не мисля, че дойде с намерението да говорим за нещо специално. По-скоро ѝ се приискало да чуе празничната литургия в нашата църква.

— Според мен би могла да се задоволи и със службата в „Хюсабю“. Направо ми е жал за нея. Цялата ѝ младост отива по дяволите — сви той ръката си в юмрук. — Не допускам, че Всевишният е отредил всяка година да ни се ражда син.

— Е — вдигна рамене Гюнюлф, — Не зная каква съдба ви е отредил Всевишният, но Кристин има нужда от любовта ти.

— Да, прав си — съгласи се тихо Ерлен.

На следващата сутрин Ерлен придружи съпругата си на литургията. Отправиха се към църквата „Свети Григорий“, защото Ерлен винаги ходеше там, когато идваше в града. Двамата вървяха сами по улицата през натрупалия на преспи, тежък и мокър сняг. Ерлен държеше ръката на жена си с рицарска галантност. След снощи не спомена нито веднъж за бягството и след като гневът му попремина, се стараеше да се държи приятелски с Орм.

Кристин вървеше бледа и мълчалива, с леко наведена глава. Черната ѝ кожена наметка, дълга до земята, със сребърни закопчалки, видимо тежеше на крехката ѝ снага.

— Искаш ли двамата с теб да се приберем на коне, а Орм да пътува с лодката? — попита Ерлен. — Едва ли ще искаш да плаваме из фиорда.

— Не, нали знаеш, плаването не ми понася.

Времето беше меко и тихо. От дърветата падаха тежки буци размекнат сняг. Тъмносивото небе притискаше побелелия град. Снегът имаше сиво-зелен воднист оттенък, а дървените стени на къщите, оградите и стволовете на дърветата изглеждаха черни във влажния въздух. На Кристин ѝ се струваше, че за пръв път вижда света толкова студен, блед и повехнал...

[1] Таутра — остров във фиорда на Тронхайм. Някога там имало цистерциански манастир. — Бел.прев. ↑

[2] Бьоргюлфсъон, второто име на Лавранс, означава синът на Бьоргюлф, тоест на планинския вълк. — Бел.прев. ↑

[3] Айлив Аренсъон (?-1332) — архиепископ в Нидарус, радетел за изглаждане на вътрешните противоречия в Църквата. — Бел.прев. ↑

3.

Седнала с Гауте в скута, Кристин плъзна поглед над възвишението в северната част на имението. Вечерта беше прекрасна. Гладката вода на езерото блещукаше и отразяваше хребетите, постройките в Бю и златистите облаци по небето. През деня валя и сега силно ухаеше на листа и земя. Тревата по ливадите сигурно вече стигаше до колене, а в нивите ечемикът бе покълнал.

Тази вечер от подножието на хълма до „Виняр“ се раздаваше изкусна свирня на гайди, тъпани и лютни.

Кукувицата дълго не се обаждаше, само на няколко пъти изкука от юг. Птиците извиваха кръшни трели във всички горички около имението, но все още звучаха плахо, защото слънцето още беше в зенита си.

От градината пред портата добитъкът се прибра с подрънкващи на вратовете звънчета.

— Ей сега моят Гауте ще си хапне мляко — изчурулика Кристин и вдигна детето във въздуха.

Както обикновено, Гауте отпусна тежката си глава върху рамото на майка си. От време на време се притискаше по-плътно към нея и Кристин тълкуваше поведението му като знак, че малкият разбира гальовните й думи и бърбрене.

Кристин заслиза към къщите. Пред една врата Нокве и Бьоргюлф тичаха и примамваха котката, избягала от тях на покрива. После малчуганите се захванаха да разкопават дупката в пода на преддверието с изхабената си кама.

Дагрюн влезе в широкото помещение с ведро козе мляко и стопанката даде на сина си да пие от черпака, после го напълни пак и така няколко пъти. Малкият изсумтя недоволно, когато слугинята му заговори. Тя посегна да го вземе, но той я плесна през ръцете и захлупи лице в гръдта на майка си.

— И все пак ми се струва, че Гауте е позаякнал — отбеляза краварката.

Кристин повдигна лицето на сина си. Цветът на кожата му напомняше лой, а очите винаги гледаха изморено. Главата на Гауте беше голяма и тежка, а ръцете и краката му — немощни и хилави. Осем дни след деня на свети Лаврентий той навърши две години, но още не беше проходил, имаше само пет зъба и не можеше да говори.

Отец Айлив не допускаше малкият да страда от рахит. Не помогнаха нито подризникът, нито богослужебните книги. Свещеникът разпитваше надлъж и нашир знае ли някой цяр за болестта, сполетяла Гауте. Отец Айлив споменаваше детето във всичките си молитви, Кристин не се съмняваше в това. Но той я съветваше единствено да прояви търпение и да се смири пред Божията воля. Заръчваше ѝ да дава на детето топло козе мляко.

Бедничкото ѝ болнаво детенце! Кристин го притисна към гърдите си и го обсипа с целувки, когато слугинята излезе. Гауте беше толкова красив! Приличаше на бащиния ѝ род с тъмносивите си очи и сламенорусата си гъста и мека като коприна коса.

Малкият отново захленчи. Кристин стана и започна да го разнася напред-назад. Макар че детето беше слабичко и малко, майката се затрудняваше да го мъкне цял ден на ръце. Гауте обаче не ѝ позволяваше да го остави.

Затова Кристин сновеше из сумрачното помещение с Гауте и го дундуркаше, за да го утеши.

На двора пристигна конник. Прокънтят гласът на Юлв Халдуршон. Кристин излезе на вратата с детето на ръце.

— Тази вечер се налага сам да разседлаеш коня си, Юлв. Всички ратаи отидоха на забавата. Много е неприятно, че няма кой да го свърши вместо теб, но ще прощаваш.

Раздразнен, Юлв промърмори нещо неразбрано, докато сваляше седлото на коня си. Нокве и Бьоргюлф се спуснаха към него с молби да ги разходи на жребеца из пасището.

— Не, Нокве, ти ще стоиш при брат си. Играй с него, за да не плаче, докато съм в готварницата — поръча Кристин.

Нокве се нацупи, но веднага започна да лази на четири крака, да мучи и да се преструва, че мушка с рога малкото си братче, което Кристин остави върху възглавница до вратата. Майката се наведе да погали косата на Нокве, така добър към братята си.

Кристин се върна в помещението с голяма дървена тава в ръка и завари Юлв Халдуршон да си играе с децата на пейката. Гауте много обичаше да стои при Юлв, но щом видя майка си, веднага започна да хленчи и да протяга ръце към нея. Кристин остави тавата и го взе в обятията си.

Юлв издуха пяната по повърхността на току-що наточената бира, отпи и разрови съдовете в тавата.

— Всичките ти слугини ли са на забавата?

— Свилят на лютня, на тъпан и на гайда. След сватбата в долината на река Оркла тук надойдоха цял куп свирачи. Нали си представяш какво стана, когато девойките разбраха... Младички са...

— Много свобода им даваш, Кристин. Май се боиш на есен да не останеш без кърмачка.

Пламнала от смущение, стопанката приглади инстинктивно дрехата към тънката си снага. Юлв се изсмя грубо.

— Ако продължаваш да мъкнеш постоянно Гауте, ще пострадаш като миналата година. Ела при чичо Юлв, момчето ми. Ще ядем от една паница.

Кристин нареди мълчаливо момчетата едно до друго на пейката край отсрещната стена, донесе купата с млечна каша и седна на трикрако столче. Започна да им дава да ядат, но Нокве и Бьоргюлф мрънкаха недоволно, защото искаха от майка си лъжици, за да се хранят сами. По-големият син навърши четири години, а по-малкият скоро ставаше на три.

— Къде е Ерлен? — попита Юлв.

— Отиде на танците с Маргрет.

— Е, поне за това има ум в главата: да си пази щерката — отбеляза Юлв.

Стопанката отново посрещна думите му с мълчание. Съблече децата и ги сложи да си легнат: Гауте в люлката, а другите две момчета — в семейното легло. Ерлен склони Нокве и Бьоргюлф да спят при тях, след като Кристин се възстанови от тежката болест миналата година.

Юлв се нахрани и се протегна на пейката. Кристин издърпа пънчето до люлката, взе кошницата с вълнена прежда и започна да я навива на кълбета, като междувремево буташе леко люлката с крак.

— Няма ли да си починеш? — попита тя, без да обръща глава. — Не си ли изморен, Юлв?

Мъжът се изправи, позасили огъня и се приближи до стопанката. Седна на пейката срещу нея.

За разлика от друг път, когато се връщаше от Нидарус, сега Юлв не ѝ се стори изтощен от гуляи.

— Дори не ме попита какво ново има из града, Кристин — погледна я той и подпря лакти на бедрата си.

Сърцето ѝ се разтуптя от страх. От изражението и поведението на мъжа тя се досети, че пак ѝ носи лоши вести, но му отговори с блага и спокойна усмивка:

— Разкажи ми какво си чул из града, Юлв.

— Добре — съгласи се той.

Първо обаче развърза кожената си торба, извади покупките, предназначени за стопанката, и ѝ ги подаде. Кристин му благодари.

— Явно си научил нещо ново в града — подхвана отново тя след малко.

Юлв обърна лице към младата жена, а после отместа поглед към бледото спящо дете в люлката.

— Главата му винаги ли се изпотява така? — прошепна той и внимателно попипа мократа му косица. — Кристин, я ми кажи нещо. Когато се женихте с Ерлен и съставихте документа как ще бъде разпределена собствеността помежду ви, там не пишеше ли, че ти ще се разпореждаш с неговия подарък и със зестрата си, както намериш за добре?

Сърцето на Кристин заблъска силно в гърдите, но тя рече спокойно:

— Ерлен винаги се допитва до мен и иска съгласието ми, когато реши да търгува с някое имение. Да не би да говориш за земите в долината Вердален, които той продаде на Виглайк от „Люнг“?

— Да. Ерлен купи кораба „Хюгрекен“ от Виглайк. Той вече разполага с два кораба. Какво остава за теб, Кристин?

— Неговият дял в „Шерваста“, имение в Юлфкелста, чийто годишен данък възлиза на храната за един човек на месец, и неговите земи в Орхамар — обясни тя. — Нали не мислиш, че Ерлен е продал това имение без моето съгласие и без да ми даде обезщетение за него?

— Хм — изсумтя Юлв. — И въпреки това доходите ти ще намалаят, Кристин. През зимата Ерлен взе сено оттам и опрости на арендаторите арендата за три години напред.

— Ерлен няма вина, задето не успяхме да изсушим сено миналата година. Юлв, знаей, че ти направи всичко по силите си, но лани ни споходиха много нещастия...

— Ерлен продаде повече от половината Орхамар на сестрите от Райн, когато се канеше да бяга от страната с теб — засмя се Юлв, — а част от земите са ипотекирани. За Ерлен разлика между двете неща няма. Сега земята е освободена от данък за кралството, а цялата отговорност пада върху плещите на Аудюн. Той управляваше имението, което уж е твое.

— Ерлен не може ли да наеме земите, попаднали под властта на обителта? — поинтересува се Кристин.

— Наел ги е арендаторът на женския манастир от съседното имение — обясни Юлв. — На ползвателите им се струва трудно и несигурно да обработват земята, ако собственикът я раздробява на малки парцели, както прави Ерлен.

Кристин посрещна забележката мълчаливо. И сама беше наясно с грешките на съпруга си.

— Ерлен пропилява имотите си с бързината, с която увеличава домочадието си.

И този път Кристин не отговори, а Юлв продължи:

— Имаш твърде много деца, Кристин Лаврансдатер.

— И всички до едно са ми скъпи — увери го тя с леко разтреперан глас.

— Не се бой за Гауте, ще порасне и ще заякне — успокои я той.

— Ще стане, както е рекъл Господ, но чакането е мъчително.

Юлв долови стаеното страдание в гласа на майката и над лицето на едрия, смугъл мъжага неочаквано падна сянка на отчаяние.

— Безсмислено е, Кристин. Ти постигна много в „Хюсабю“, но ако Ерлен ще плава с два кораба, не вярвам на север да постигнат мир, а мъжът ти е доста наивен и не знае как да се възползва от постигнатите през последните две години победи. Преживяхме тежки времена. Ти постоянно си болна. Ако нещата продължават в същия дух, накрая ще грохнеш, млада жено. Помагам ти според силите си, но не мога да вразумя Ерлен...

— Така е, сам Господ е свидетел колко добър роднина и приятел си ни бил, Юлв. Никога няма да успея да ти се отблагодаря и да те наградя, както заслужаваш.

Юлв стана, запали свещ от огнището и я постави в свещника на масата. Обърна гръб на стопанката, а тя, за малко отпусна ръце в скута си, веднага се залови да навива преждата и да люлее люлката.

— Защо не изпратиш вест на роднините си в „Йорун“? — попита Юлв. — Помоли Лавранс да дойде на есен с майка ти.

— Тази година няма да притеснявам майка. Тя остарява, а и аз раждам често. Не мога всеки път да я карам да идва — усмихна се леко пресилено тя.

— Този път я повикай — настоя Юлв. — Нека да дойде и баща ти, за да се посъветваш с него по тези въпроси.

— Няма да споделям такива неща с татко — решително отвърна Кристин.

— А с Гюнюлф? Защо не поговориш с него?

— Не е прилично да го товаря с подобни грижи — възрази стопанката.

— Защото е постъпил в манастир ли? — засмя се подигравателно

Юлв. — Не съм забелязал монасите да са по-неуки в земевладелството от всички останали. Ако не желаш да търсиш съвет от чужди хора, говори направо с Ерлен, Кристин. Мисли за синовете си!

Настъпи продължително мълчание.

— Юлв, ти се държиш толкова добре с децата ни — подхвана накрая Кристин, — че ми се струва по-уместно да се ожениш и да се грижиш за собствени рожби, а не да се измъчваш заради нашите неволи.

Юлв се обърна към младата жена. Хванал масата с ръце зад гърба си, той гледаше тънката ѝ права снага и красивото ѝ лице. Кристин Лаврансдатер беше облечена в тъмна, домашно боядисана вълнена рокля, фина, мека ленена кърпа обточваше кроткото ѝ бледо лице, а кръста ѝ опасваше обсипан с малки сребърни рози колан, на който висеше връзката с ключове. На гърдите ѝ блестяха два ланеца с кръстове. Единият — по-голям, с позлатена верижка, — стигаше чак до талията ѝ. Беше подарък от баща ѝ. Над него висеше по-тесен, сребърен ланец с малък кръст: Орм пожела да го дадат на мащехата му със заръката да не го сваля от врата си.

След всяко раждане Кристин се възстановяваше и се захващаше с ежедневните си задължения все така красива, но малко по-мълчалива, а младите ѝ плещи сякаш се огъваха под тежестта на нарастващата отговорност. Бузите ѝ леко хлътнаха, а очите потъмняха и станаха по-сериозни под широкото бяло чело. Поизгуби се и руменината на сочните ѝ устни. Ако продължаваше да ражда в същия дух, Кристин щеше да се раздели с хубостта си съвсем скоро.

— Юлв, не ти ли се струва по-приятно да се установиш в твое имение? — подхвана наново тя. — Нали купи три парцела в Шолвиркста. Можел си да им вземеш изгодна аренда. Така ми каза Ерлен. Съвсем скоро ще притежаваш половината от имението. А Исак има едно-единствено дете. Осе е красива, мила и много работлива жена. А и явно те харесва...

— Не я искам, ако ще се женя за нея — грубо рече мъжът и се разсмя. — Осе Исаксдатер е твърде добра за... — поомекна гласът му. — Отгледан съм от човек, който не ми е роден баща, Кристин, и ми се струва, че и моята орис е на свой ред да се грижа за чужди деца, но не и за свои.

— Ще се моля на Пресветата Дева да те дарува с по-радостна съдба, приятелю.

— Вече не съм в първа младост. Навърших трийсет и пет — засмя се той. — Бих могъл да ти бъда почти баща.

— Само ако си съгрешил като невръстен хлапак — подхвърли небрежно Кристин, като се стараеше да запази веселата нотка в гласа си.

— Няма ли да си лягаш? — попита Юлв.

— След малко. Но ти отивай да си почиваш, Юлв, сигурно си капнал от умора.

Мъжът ѝ пожела лека нощ и излезе от помещението.

Кристин взе свещника от масата и освети двете спящи в леглото момчета. Под миглите на Бьоргюлф не се виждаше гной. Слава Богу. Напоследък времето се задържа хубаво. Но задухаше ли малко по-силен вятър, наложеше ли се децата да стоят вкъщи до огъня, очите на момчето веднага се възпаляваха. Майката дълго гледа синовете си. После се надвеси и над Гауте в люлката.

И трите ѝ рожби се радваха на цветущо здраве до идването на епидемията миналото лято. Тази шарка мореше наред децата из целия фиорд. Сърцето да ти се скъса да слушаш какви страхотии причини. Епидемията пощади децата на Кристин или поне родните ѝ деца...

Пет дни и пет нощи майката не мръдна от южното легло, където лежах трите деца, обринати в червени петна. Парещите им очи не понасяха светлината, а телата им горяха от треска. Майката потупваше петите на Бьоргюлф под завивката и пееше със слабия си глас, превърнал се в дрезгав шепот:

*„Да подковем болярския жребец!
Какви подкови ний ще изберем
за копитата на такъв боец?
С желязо ще го подковем.
Да подковем и буйния жребец
на кралския човек. Вече сме готови.
За копитата на такъв боец
избрахме сребърни подкови.
Да подковем и кралския жребец!
Какви подкови ний ще изберем
за копитата на такъв боец?
Със злато ще го подковем.“*

От децата най-леко епидемията понесе Бьоргюлф, но пък се чувстваше най-неспокоен. Ако Кристин спреше да пее и за миг, той отмяташе завивката. Гауте, само на десет месеца, отпадна толкова, че Кристин не очакваше да оцелее. Завит в черги и кожи, лежеше до гърдите ѝ и нямаше сили да суче. Тя придържаше бебето е едната си ръка, а с другата потупваше петите на Бьоргюлф.

От време на време се случваше децата да заспят. Тогава майката се отпускаше на леглото до тях, без да се съблича. Разтревожен, Ерлен идваше да нагледа как са синовете му. Искаше да им попее, но децата не се впечатляваха от плътния му звучен глас. Настояваха майката да им пее, макар тя да нямаше певческа дарба.

Слугините увещаваха господарката да щади силите си, мъжете влизаха да питат как са децата, а Орм се мъчеше да разсейва болните

момчета. По съвет на Кристин Ерлен изпрати Маргрет в Йостердалене, но Орм настоя да остане в „Хюсабю“. Беше вече голям. Отец Айлив бдеше над децата, когато не го викаха при други болни. Тревогите изсмукаха от тялото на свещеника всички тлъстини, натрупани в имението. Той страдаше неописуемо, докато гледаше как измират толкова много красиви, невръстни деца. Епидемията вземаше жертви и от възрастните.

На шестата вечер децата вече се чувстваха значително по-добре и Кристин обеща на мъжа си тази вечер да спи в семейното легло. Ерлен предложи да гледа синовете си заедно със слугините и да я повика при нужда. Но докато вечеряха, Кристин забеляза, че лицето на Орм е огненочервено, а очите му горят в треска. Младежът ги успокои: нищо му нямало. Изведнъж обаче Орм скочи от трапезата и се втурна навън. Ерлен и Кристин изтичаха след него. Младежът повръщаше на двора.

— Лошо ли ти е, сине? — прегърна го бащата.

— Ужасно ме боли главата — оплака се Орм и се отпусна върху рамото на Ерлен.

През нощта бдяха над болния младеж. Той бълнуваше в несвяст. Крещеше и размахваше дългите си ръце, сякаш за да повали чудовищата, които вижда. Кристин и Ерлен не разбираха какво говори.

На сутринта болестта повали и Кристин. Оказа се, че отново е носела дете в утробата си. Този път го изгуби и прекара дни наред, потънала в мъртвешки полуунес заради силната треска. Когато Кристин разбра за смъртта на доведения си син, той лежеше в гроба вече повече от две седмици.

Тогава Кристин се чувстваше напълно омаломощена и не усети съкрушителна скръб. Нищо не стигаше до съзнанието на анемичната, изтощена млада жена. Дори ѝ се струваше, че предпочита да лежи така — ни жива, ни умряла. Зад гърба ѝ останаха ужасяващи преживявания. Дни наред слугините не смееха да я помръднат, за да почистят и оправят тоалета ѝ, но състоянието ѝ се дължеше на високата температура. Сега стопанката нямаше нищо против да я обгрижват. Над постелята ѝ бяха окачили множество уханни венци от планински цветя, за да гонят мухите. Донесоха ги хора от пасищата. Цветята разпръскваха сладкия си аромат още по-силно, когато валеше дъжд. Веднъж Ерлен доведе децата при болната майка. Тя забеляза колко

съсипани изглеждат малките след прекараната болест. Гауте не я позна, но и от това не я заболя чак толкова. Кристин усецаше единствено постоянното присъствие на Ерлен в стаята.

Той ходеше всеки ден на служба, а после се молеше на гроба на Орм. Гробището на „Хюсабю“ се намираше до енорийската църква във Виняр, но телата на няколко малки деца от рода — две братчета на Ерлен и дъщеричката на Мюнан Бордшон — бяха положени в малката църква в самото имение. Кристин често изпитваше съчувствие към децата, които лежаха сам-сами под каменните плочи. Сред тези деца Орм Ерленсън намери последния си дом.

Докато всички в „Хюсабю“ трепереха за живота на господарката, през селото минаха тълпи от просяци, поели към Нидарус за празника на свети Улав. Повечето от тях пътуваха всяка година до града: поклонниците развързваха кесиите си за сиромасите, защото те се славеха като много успешни застъпници пред Бога. Откакто Кристин стана стопанка на „Хюсабю“, просяците се научиха да се отбиват в Скаун. Знаеха, че там ще намерят подслон, обилно угощение и милостиня на изпроводяк. Тази година слугите понечиха да отпратят просяците, защото господарката им лежеше тежко болна. Но Ерлен, който прекарваше част от последните лета на север, знаеше какъв радушен прием оказва съпругата му на бедняците. Затова нареди на прислугата да им осигури подслон и да ги нагости по примера на Кристин. А на сутринта Ерлен се смеси с тълпата просяци. Помогна на слугите да им сипят храна за из път, да им я занесат и кротко помоли сиромасите да споменат съпругата му в молитвите си. Мнозина избухнаха в сълзи, когато научиха, че благата стопанка лежи на смъртен одър.

Отец Айлив изчака Кристин да се позакрепи и ѝ разказа как сиромасите са приели вестта за нейната болест. Чак преди Коледа младата жена успя да вдигне сама ключовете си — толкова беше отмаляла.

Ерлен извести на родителите ѝ за епидемията веднага щом Кристин легна болна, но Лавранс и Рагнфрид бяха на сватба в „Скуг“. Чак след това дойдоха в „Хюсабю“ да видят дъщеря си. Тя се чувстваше по-добре, но омаломощението не ѝ позволи да поговори много-много с баща си и майка си. Искаше просто да усеца присъствието на Ерлен до леглото си.

Неговото здраво тяло примамаваше слабата, чувствителна към студа и страдаща от малокръвие млада жена. Едновременният огън изчезна напълно. Кристин вече не помнеше какво е чувството да обичаш страстно, но заедно с него се изпариха безпокойството и горчивината, натрупани пред последните години. Сякаш нищо не я гнетеше, макар че скръбта по Орм потискаше и двама съпрузи. Ерлен не разбираше страха на майката за малкия Гауте, но въпреки това тя се чувстваше добре с него. Явно той се бе изплашил до смърт да не я изгуби.

Струваше ѝ се мъчно и парливо начинание да говори с него и да засегне болезнена тема, която би сложила край на мира и разбирателството помежду им.

Празнуващите се върнаха от танците. В светлата лятна нощ Кристин излезе на вратата. Маргрет вървеше, хванала баща си под ръка. Беше облечена и нагиздена като за сватбено тържество, а не като за танци на поляната, където прииждат всякакви хора. Мащехата обаче вече отдавна не се намесваше във възпитанието на Маргрет. Нека Ерлен сам отговаря за поведението на дъщеря си, реши Кристин.

Ерлен и Маргрет бяха ожаднели и Кристин отиде да донесе бира. Момичето ѝ разказа как минала забавата: двете се разбираха добре, откакто Кристин престана да я поучава. По някое време Маргрет и слугинята ѝ се качиха на горния етаж да спят.

Ерлен сновеше напред-назад из стаята, протягаше се и се прозяваше, но не се чувстваше изморен. Прокара пръсти през дългата си черна коса.

— Нямахме време за това, след като се изкъпах, нали бързахме за танците... Хайде да ме подстрижеш, Кристин, че не мога да ходя така през почивните дни.

Съпругата понечи да му възрази, защото беше тъмно, но Ерлен се засмя, посочи към капака на тавана и каза, че вече се развиделявало. Кристин отново запали лампата, посочи му къде да седне и метна кърпа върху раменете му. Докато го подстригваше, той мърдаше, защото докосването го гъделичкаше, и се смееше, когато ножицата доближеше врата му.

Кристин събра отрязаната коса от пода и я хвърли в огнището. Изтръска кърпата над огъня, а после приглади косите на Ерлен към темето и изравни върховете им с ножицата.

Той хвана ръцете ѝ зад гърба си, сложи ги на гърлото си, отметна назад глава и вдигна към нея усмихнатите си очи.

— Май си изморена — установи той, пусна я и се изправи с лека въздишка.

Ерлен отплава за Бьоргвин още след Еньовден, ядосан, задето съпругата му и тази година не беше в състояние да пътува. Кристин се усмихна изморено: така или иначе нямало как да остави Гауте.

И това лято Кристин прекара сама в „Хюсабю“. Добре поне, че очакваше следващото си дете след празника на светия апостол Матей. И за нея, и за жените в имението би било трудно, ако детето се появи, докато са заети с полска работа.

Тя се питаше дали това ще продължи постоянно. Времената вече бяха по-различни. Като малка слушаше как баща ѝ разказва за датската война и помнеше, че той участва в залавянето на херцог Айрик. Оттам му останаха големите белези по тялото. Но в Гюдбранската долина всичко изглеждаше напълно откъснато от военни действия. Там никой не очакваше подобни събития. Цареше мир, а бащите си стояха по домовете, управляваха имотите си, мислеха и се грижеха за домочадието си.

Сега отвсякъде я заливаше мълвата за размирици. Хората говореха за война, за сбор на войници и за управлението на кралството. В представите на Кристин това се свързваше неразривно с морето и крайбрежието, които бе виждала само веднъж: когато се преместиха да живеят на север. Във въображението на младата жена духовниците и миряните, обсебени от кроежи и планове, решени да осуетяват чужди намерения, да размишляват и да търсят изход, пътуваха именно по това крайбрежие. Ерлен принадлежеше към тези господа заради благородния си произход и богатствата си, но Кристин усещаше инстинктивно, че той не е приет докрай в техния кръг.

Тя си блъскаше главата да открие причината за неговата незавидна позиция. За какъв го смятаха всъщност тези благородници; нали и той не им отстъпваше по потекло?

Когато Ерлен беше мъжът на сърцето ѝ, Кристин не си задаваше подобни въпроси. И тогава забелязваше, че той е склонен да реагира прибързано и невъздържано, да действа необмислено, и има рядката дарба да се показва като неразумен стопанин. Но Кристин намираще извинения за всичките му недостатъци и не се замисляше как биха се отразили тези негови качества на съвместния им живот някой ден. Утешаваше се с мисълта, че всичко ще се промени, когато се оженят. Сега обаче осъзна кога е започнала да си задава въпроси: от мига, в който усети зараждащия се в утробата ѝ нов живот. Дали наистина Ерлен е толкова лекомислен, неразумен и неблагонадежден, какъвто го изкарват хората, питаше се тя.

И все пак Кристин му гласува доверие. Помнеше преживяването в хана на Брюнхил, когато връзката между Ерлен и нейната съперница се скъса веднъж завинаги. Помнеше и поведението му, след като тя стана негова законна съпруга. Но той не се отказа от нея въпреки всички унижения и откази, които срещна. Кристин разбираше, че Ерлен не би я заменил и за цялото злато на земята.

Неволно се сети за Хафтур от Гудьой. Винаги ѝ бе дотягал с глупостите и гальовните си приказки, но Кристин не вземаше задявките му на сериозно. Явно Хафтур бе свикнал да се шегува по този начин. И сега не допускаше друго. Някога ѝ беше симпатичен с веселите си красиви устни. Сега — също, но случилото се неотдавна не ѝ приличаше на обикновена шега. Много странна работа...

Кристин срещна Хафтур на кралските тържества в Нидарус. Той я задиряше и там, както винаги. Една вечер я придума да легнат заедно в една спалня. Разположиха се на оправеното легло. В родния ѝ край подобно поведение беше немислимо. Там не беше прието мъжете и жените да делят една постеля на тържества. Но тук нравите го позволяваха и хората не го смятаха за непристойно. Явно този рицарски обичай бе привнесен от чужбина. Първоначално в същата стая, на другото легло, разговаряха Елин, съпругата на Ерлинг, и шведски рицар. Двамата обсъждаха болките в ушите, които изпитвал кралят. Шведът посрещна със задоволство решението на Елин да се върнат в залата за тържества.

Когато Кристин се досети, че молбите на Хафтур са съвсем сериозни, тя се изненада силно, но дори не успя да се изплаши или да се разгневи. Та нали и двамата бяха семейни и имаха деца. Нима

такива неща действително се случват? Кристин преживя доста и видя какво ли не, но не допускаше, че хората постъпват така. Хафтур се държеше закачливо, весело и нежно с нея и тя не би могла да го обвини в опит да я прелъсти. Не ѝ се стори чак толкова настойчив, но безспорно искаше да я тласне към най-тежкия грях...

Той стана от леглото веднага щом тя го помоли да си върви. Макар и смутен, изглеждаше по-скоро озадачен, отколкото сконфузен. Попита я слисан дали наистина вярва, че семейните не изневеряват.

— Единици от женените мъже нямат любовница. При жените праведните вероятно са малко повече, но и те не са цвете за мирисане. Нима и като девица си вярвала, че хората живеят според църковните разбирания за грях? — попита Хафтур. — Тogaва направо не проумявам как Ерлен е успял да те подведе да съгрешиш, Кристин Лаврансдатер.

Вгледа се в лицето ѝ. Макар че Кристин не обели дума — за нищо на света не би обсъждала подобни въпроси с Хафтур — изражението ѝ явно говореше достатъчно красноречиво, защото той продължи с изтънял от удивление глас:

— А аз си мислех, че такива неща ги има само в народните песни...

Кристин не спомена за случилото се на никого, дори и на Ерлен. Съпругът ѝ харесваше Хафтур. Тя действително се ужасяваше от лекомравието на хора като Хафтур Граут, но това не я засягаше. Оттогава Хафтур престана да търси близостта ѝ, когато се срещнеха, а само я гледеше втренчено с моркосините си очи, широко отворени от удивление.

Не, Ерлен проявяваше лекомислие, но не и такова като Хафтур. Наистина ли е толкова неразумен, питаше се тя. Кристин забелязваше с какво слисване хората посрещат неговите думи, а после започват да шушукат зад гърба му. Вероятно в казаното от Ерлен Никулаусьон имаше много истина и правда, но той не виждаше онова, което останалите знатни господа не изпусаха от очи; не съзираше как предпазливо плетат интриги и се дебнат един друг. Ерлен наричаше хитрините им козни и им се подиграваше с надменния си смях, който дразнеше хората, но и успяваше да ги обезоръжи. Те също започваха да се смеят, тупаха го по рамото и отбелязваха, че може да бъде доста духовит, но и плиткоумен.

После Ерлен убиваше ефекта от думите си с невъздържани и груби шеги. Хората ги приемаха равнодушно.

Кристин смътно подозираше защо всички проявяват снизхождение към острия му език и потръпваше от унижение: Ерлен отстъпваше веднага щом се сблъскаше с мъж, който твърдо държи на мнението си. Дори и да смяташе позицията му за глупава, се отказваше от схващанията си по въпроса и се стараеше да замаскира отстъплението си със смелите си изказвания за противника си. За хората малодушието му в словесните двубои беше добре дошло, както и редица други негови недостатъци: Ерлен не се грижеше за благосъстоянието си, търсеше неуморно приключения, влюбен до полуда във всяко предизвикателство, което може да се пребори с оръжие. Ерлен Никулаусън не представляваше опасност.

Миналата година в края на лятото кралският предстоятел посети Нидарус заедно с невръстния крал. Кристин присъства на тържеството в кралския дом. Седеше редом до най-знатните дами, мълчалива и горда, с копринена забрадка, окичена с най-прекрасните си накити по червената рокля от сватбения си ден, и следеше зорко как се държи съпругът ѝ в компанията на другите мъже, надаваше ухо на разговорите в залата и обмисляше какво означават. Така постъпваше тя винаги когато придружаваше Ерлен на някакво събитие и забележеше, че хората говорят за него.

Подочу някои неща. Ерлинг Видкюнсън бил готов на всичко, за да утвърди властта на Норвегия над северните райони близо до Бяло море и да защити Холугалан, но кралският съвет и рицарското съсловие му се противопоставили и не желали да предприемат каквото и да било. Архиепископът и неговият клир проявили склонност да подпомогнат с парични средства похода, разбра Кристин от Гюнюлф, но духовниците из цялата страна се обявили против подобно начинание, въпреки че ставало дума за война с Божиите врагове, с еретици и езичници. Големците саботирали кралския предстоятел, или поне в Трьонделаген. Благородниците свикнали да се отклоняват от писанията в законодателните книги и от правосъдните наредби на кралството и никак не им допадали ревностните опити на Ерлинг да съблюдава закона в духа на покойния си роднина крал Хокон. Но не това беше причината Ерлен да не позволява на кралския предстоятел да му намери място по свое усмотрение. Ерлен просто се

отегчаваше от сериозните, достопочтени хора и им отмъщаваше с подигравателните си коментари. Така постъпваше и с влиятелния си роднина.

Кристин разбираше отношението на Ерлинг към Ерлен. Още от млад Ерлинг имаше слабост към съпруга ѝ и явно си е мислел, че ако успее да спечели за каузата си знатния, смел с оръжията стопанин на „Хюсабю“, който по време на службата си при граф Якоб бе натрупал значителен опит във военното изкуство за разлика от повечето земевладелци, водещи уседнал живот, тогава и двамата щяха да извлекат полза от сътрудничеството си. Ерлинг ще осъществи намеренията си, а Ерлен ще забогатее. Но това не се случи.

Две години Ерлен прекарва цяло лято, плавайки в моретата по дългото северно крайбрежие. Преследваше пиратски лодки с четирите малки кораба под неговия герб. Веднъж акостира до новопостроено норвежко село на север в областта Тана, за да купи пресни провизии. Точно тогава карелците плякосваха селото и Ерлен успя с помощта на шепа хора, които взе със себе си на сушата, да залови осемнайсет разбойници и да ги обеси на таванската греда в полуизгорялата плевня. Срази и руска войска, насочила се към планините, изгори и няколко вражески лодки, приближили се до най-отдалечените скалисти брегове. На север Ерлен се прочу като изключително бърз и смел пълководец. Момците от района на Трьонделаген и Мьоре обичаха водача си заради издръжливостта му и готовността да се подлага на всички изпитания редом с хората си. Ерлен се сприятели с дребните стопани и младите синове на заможните господа на север в Халугалан, където хората вече бяха свикнали с мисълта, че се налага да бранят сами бреговете си.

И въпреки всичко Ерлен не помогна на кралския предстоятел да осъществи плановете си за мащабен кръстоносен поход на север. Хората в Трьонделаген хвалеха подвизите му по време на отбраната срещу руснаците. Станеше ли дума за това, веднага се сецяха, че Ерлен е роден и израснал в техния край. Явно и днешните младежи бяха замесени с хубавата мая от едно време. Но каквото и да кажеше Ерлен, каквото и да направеше, думите и постъпките му нямаха заразителен ефект върху зрелите, разумни мъже.

Кристин забелязваше, че все още смятат съпруга ѝ за младеж, макар той да беше с една година по-възрастен от кралския предстоятел.

Мнозина намираха за по-удобно да принизяват поведението му до необмислени щуротии на незрял младок. Хората го харесваха, глезеха и хвалеха, но не го смятаха за равен на тях мъж. Кристин виждаше с каква охота той приема отредената му роля.

Ерлен говореше за войната с руснаците, за шведите: нали нашият крал е и техен. Но шведите не искали да признаят норвежките бойци и рицари за благородници, които не отстъпват по нищо на техните. Къде се е чуло и видяло по света от благородниците да се иска друг принос по време на война, освен да яздат конете си и лично да удрят щитовете си в земята? Горедолу същото бе казал Лавранс на тинга във Воге и го повтори пред Ерлен, когато зетят отказваше да пренебрегне съвета на Мюнан Бордшон.

— Няма да я бъде тая — отсече Ерлен, като спомена и силния род на тъста си. — Зная много добре какво са намислили тези шведи. Ако не им покажем колко струваме, не след дълго ще ни смятат за техни храненици.

Да, съгласяваха се хората. В думите му имало нещо вярно. После обаче разговорът отново се изместваше към кралския предстоятел. Ерлен се оплака от наместника му. Карелците опожарявали Бяркхой цяла година под носа му и ограбвали селяните арендатори. Ерлен взе Ерлинг на подбив:

— Сигурен съм, че Ерлинг не мисли само за себе си. Той е толкова благороден, изискан и внушителен рицар, че нямаше как да намерим по-прекрасен мъж, който да стои начело. Кълна се в Божия кръст, Ерлинг е почтен и честен като най-аристократичната златна буква от заглавието на книгата със законите.

Не, никой не вземаше Ерлен на сериозно, а уж беше на почит сред знатните господа. Но по времето, когато е бил млад, своенравен и отчаян, когато е живеел с блудница и не е искал да я отпрати въпреки кралските заповеди и отлъчването от Църквата, тогава хората са приемали поведението му съвсем сериозно и са се отрекли от него с бурно възмущение заради безбожния му позорен живот. Сега никой не споменава за срамното му минало. Кристин се досещаше, че това се случва в знак на признателност, задето съпругът ѝ се е примирил и се е превърнал в такъв, какъвто го искат хората. Ерлен сигурно бе понесъл ужасни страдания, докато е бил отритнат от средите на благородниците. Само дете Кристин неволно се сещаше как баща ѝ

опрощаваше дълговете на нескопосните стопани — с леко повдигане на раменете. Било изконен дълг на всеки добър християнин да проявява снизхождение към онези, които не могат да се справят със задълженията си. Щом хората са простили младежките грехове на Ерлен...

Но той не е отричал вината си, когато е живял с Елине. Понесъл е отговорността за греха си. А после срещна Кристин и като добра негова ученичка тя се включи в следващото му прегрешение. Нима тя е била...

Стига. Кристин се изплаши от хода на мислите си.

Мъчеше се да пропъди от душата си тревогите за безвъзвратно отминали събития. Беше решила да насочи мислите си само към неща, които би могла да промени със старанието си. Останалото ще остави в Божиите ръце. Господ винаги ѝ помагаше там, където самата можеше да си помогне. Въпреки лошите години „Хюсабю“ отново се превърна в славното старо богато имение. Бог я дари с трима здрави, красиви синове. Всяка година той ѝ вливаше живителни сили, когато тя стоеше на прага на смъртта след поредното раждане. Господ ѝ помагаше да се изправи на крака, напълно оздравяла, след като е лежала почти безжизнена. Миналата година, когато епидемията изстреби толкова много деца в селата, Господ пощади и трите ѝ рожби. А Гауте щеше да оздравее — Кристин не се съмняваше.

Ерлен сигурно е прав: ако не си придава важност и не се противи на опитите да го придумат, няма да се наложи сред себеподобните си и няма да се сдобие с привилегии и доходи, каквито подобават на потеклото му. Съпругът ѝ разбира тези тънкости по-добре от нея.

Пълна лудост бе да си мисли, че Ерлен се е чувствал по-щастлив, докато е живял, оплетен в мрежите на греха с онази другата, а и със самата нея. Пред очите ѝ изплува споменът за лицето му по онова време — сломено от тревога, изкривено от страдание. Не, не, сега всичко е чудесно. Просто Ерлен е доста безгрижен и понякога действа необмислено.

Ерлен се прибра в навечерието на Архангеловден. Надяваше се да намери Кристин в леглото, но тя все още шеташе из къщи. Посрещна го на пътя. Беше наедряла много и бременността ѝ тежеше,

но носеше Гауте на ръце, както обикновено. Двамата ѝ по-големи синове тичаха пред нея.

Ерлен скочи от коня и качи момчетата на седлото. После взе Гауте от жена си и пожела да го носи той. Пребледнялото, измъчело лице на Кристин грейна, защото малкият не се изплаши от Ерлен — явно го бе познал. Кристин не попита мъжа си как е минало начинанието, а започна да му разказва за четирите новопоникнали зъба на Гауте, които му причинили много болка.

Момчето изведнъж се разплака: беше си порязало бузата на украшението върху гърдите на баща си. Гауте протегна ръце към майка си и тя го пое въпреки настойчивите протести на Ерлен.

Едва вечерта, когато двамата останаха сами в голямото помещение и децата вече спяха, Кристин разпита съпруга си за пътуването му до Бьоргвин, сякаш чак сега се сети за него.

Ерлен оглеждаше крадешком жена си. Бедничката Кристин, изглеждаше много отпаднала. Затова първо ѝ разказа разни дреболии. Ерлинг го помолил да предаде поздравите му на Кристин и да ѝ даде бронзова кама, по-зеленяла и разядена от патина. Намерили я в канара в областта Гиске. Такива оръжия помагали срещу рахит, ако майката ги сложи в люлката.

Кристин зави камата в кърпата, изправи се с усилие от стола и се приближи до люлката. Мушна вързопа под чаршафите, където вече имаше каменна брадва, открита в пръстта, боброва мас, кръст от бясно дърво, стари сребърни предмети, огниво, корени от петниста дактилориза и северно изтравниче.

— Легни си, Кристин — помоли я мило Ерлен.

После ѝ събу обувките и чорапите, докато разказваше какво е преживял.

Хокон Омюнсън се върнал и мирът с руснаците и карелците бил сключен и скрепен с печат. Ерлен щял отново да замине на север през есента, защото все пак не било никак сигурно, че веднага ще се сложи край на размириците. Било необходимо на Вълчия остров да има мъж, който познава района. Ерлен се сдобил с пълни правомощия като кралски управител на тамошната крепост. Налагало се да я укрепят, за

да се гарантира мирът около новите ориентировъчни пунктове по бреговата линия.

Ерлен се вгледа тревожно в лицето на съпругата си. Струваше му се малко изплашена от чутото, но тя престана да го разпитва. Явно не разбра съвсем точно значението на вестите. Ерлен забеляза колко изтощена изглежда Кристин и реши да не я занимава повече със своите грижи, а да поседи малко на леглото до нея.

Самият той отлично осъзнаваше с каква отговорност се е нагърбил. Смееше се тихичко и доволно, докато бавно се събличаше. Нямахше как като кралските управители на крепости на юг да си седи спокойно със сребърен пояс на кръста, да устройва гуляи за другарите и роднините си или да си подрязва ноктите, а да изпраща васалите и пълководците си насам-натам. А и укреплението на Вълчия остров вече представляваше единствено по рода си...

Лапландците, руснаците, карелците и цялата пасмина от магьосници, вълшебници, езически кучета, похотливи агнета на самия дявол щяха да се научат да плащат данъци на норвежките наместници и да оставят на мира норвежките домове, намиращи се един от друг на разстояние, сравнимо с разстоянието от „Хюсабю“ до Мьоре, да речем. Може някой ден и на север да се възцари мир, но това ще стане, когато дяволът отиде на литургия. На всичкото отгоре Ерлен трябваше да озаптява и своите луди глави. С настъпването на пролетта, когато хората му започнаха да страдат от главоболие заради мрака, бурите, адския шум от морето и студа, а брашното, маслото и пиенето бяха на привършване, мъжете захванаха да се бият за жените си и положението на острова стана нетърпимо. Ерлен беше ставал свидетел на подобни сцени като млад в компанията на Гисюр Гале. Ооох, няма да му е никак леко!

Инголф Пайт, който в момента се намираше на острова, си го биваше. Но Ерлинг наистина имаше право: на север беше нужен мъж от рицарското съсловие. Преди никой не искаше да разбере, че норвежкият крал е твърдо решен да утвърди надмощието си над тези земи. Хохо, няма да може да мръдне оттам като игла, забита в черга. Най-близката норвежка община се намираше чак на юг, в Маланг, само дяволът знае къде.

Инголф наистина беше кадърен, но му трябваше началник. Ерлен възнамеряваше да му даде да управлява кораба „Хюгрекен“.

„Маргигрен“ нямаше равна — Ерлен вече знаеше. Засмя се тихо, доволно. Често повтаряше на Кристин, че ще ѝ се наложи да изтърпи тази негова вярна помощница.

Ерлен се събуди от детски плач. Хленчеше Бьоргюлф. Чу как Кристин утешава детето в леглото до отсрещната стена. Случваше се малкият да се събуди през нощта и да не може да отвори очи заради залепналите си клепачи. Майката ги навлажняваше с език. Ерлен потръпваше от погнуса.

Кристин люлееше детето и тихичко му пееше, за да го приспи. Слабият ѝ глас го дразнеше.

Спомни си какво бе сънувал. Върви по каменист бряг, далеч от вълните. Белезникавата лъскава вода облизва водораслите. Лятната нощ е съвсем тиха, облачна, няма слънце. На фона на сребрилата паст на фиорда той вижда лодка, хвърлила котва. Тя е тъмна, тънка и се люлее лекичко под ударите на вълните. Разнася се превъзходно ухание на море и водорасли.

Сърцето му се сви от болезнен копнеж. Той лежеше в тъмнината на нощта в леглото за гости, а еднообразната песен на кърмачката дразнеше слуха му. Усещаше непреодолимо желание да се махне оттук. Да изостави многобройната си челяд, да се отърве от приказките за реда в имението, от слугите, от арендаторите и децата, от сковалия сърцето му страх за живота на Кристин, която постоянно боледуваше и сякаш изискваше съчувствието му.

Ерлен притисна ръце до гърдите си. Сърцето му вече не биеше, а само трепереше от страх. Копнееше да се махне от нея. Замислеше ли се какво ѝ предстои да понесе въпреки слабостта и омаломощението си — а раждането можеше да започне всеки момент, — имаше чувството, че ще се задуши от тревога. Не можеше да се представи живота си без Кристин, но изнемогваше да живее с нея. В момента искаше да се махне от „Хюсабу“ и да диша свободно, защото другото за него не беше пълноценно съществуване.

Исусе, Спасителю мой! Що за съпруг и баща е той! Кристин, моя сладка, свидна любима! Тази нощ Ерлен осъзна кога с Кристин е изпитвал щастие, извиращо от дълбините на душата му: единствено когато я бе повел по греховния път.

Преди беше убеден, че щом Кристин стане негова жена пред Бога и пред хората, цялото зло в живота му ще изчезне, сякаш никога не е съществувало.

Явно той не бе способен да изтърпи до себе си присъствието на нещо наистина добродетелно и чисто. След като се избави от греха и покварата, в които той я въвлече, Кристин заприлича на ангел небесен: мила и предана, хрисима, работлива, достойна съпруга. Тя възстанови доброто име на „Хюсабю“. Кристин отново се превърна в онази крехка девойка, чиято моминска кръв се стичаше под наметалото му в лятната нощ сред манастирската градина. Тогава Ерлен си мислеше: и самият дявол не би се осмелил да нарани това момиче или да ѝ причини мъка.

Сълзи рупнаха по лицето му.

Явно са верни думите на свещениците: грехът разяжда човешката душа като ръжда. Ерлен не намираше душевен покой при любимата си жена. Копнееше да се махне от дома им и от всичко нейно.

Унесе се в сън, облян в сълзи. Изведнъж се сепна. Кристин бе станала, дундуркаше Гауте и тананикаше.

Мъжът скочи от леглото, препъна се в детски обувки на пода, приближи се до съпругата си и грабна Гауте. Малкият започна да пици и Кристин рече укоризнено:

— Почти го бяха приспала!

Бащата разтърси плачещото дете и го тупна няколко пъти по дупето. Гауте запищя още по-пронизително, но Ерлен му изшътка толкова грубо, че малкият се стресна и млъкна. Такова нещо досега не му се беше случвало...

— Кристин, опитай се да мислиш с главата си — скара ѝ се Ерлен. Гневът му отне самообладанието, докато стоеше изплашен, гол и треперещ от студ в тъмната стая с хленчещото дете на рамо. — Настоявам да се сложи край на това. За какво са ти бавачките? Децата трябва да спят при тях. Ти вече нямаш сили да се грижиш за тях.

— Значи не ми позволяваш децата да стоят при мен през времето, което ми остава — обвинително отвърна тя.

Ерлен отказа да разтълкува значението на думите ѝ.

— През оставащото ти време имаш нужда от почивка. Лягай си, Кристин — помоли я по-меко той.

Ерлен отнесе Гауте в своето легло. Пееше му тихичко и в тъмнината намери колана си върху издигнатата част пред кревата. Детето започна да си играе с малките сребърни плочки, а те се удряха една в друга и дрънчаха.

— Нали камата не е там? — боязливо попита Кристин от своето легло и Гауте нададе отново писък, когато чу гласа на майка си.

Ерлен му изшътка и продължи да дрънчи с колана. Накрая детето се поуспокои.

Бедничкото болнаво дете, защо ли оживя след епидемията! Дори не се знаеше дали е с всичкия си.

О, не, о, не, Пречиста Дево, той се отрича от скверните си мисли! Ерлен никога не би пожелал смъртта на малкия си син. Не, не, бащата прегърна детето и долепи лице до меката хладна косица.

Имат прекрасни синове. Но му дойде до гуша ден и нощ да слуша само за тях; да се препъва в тях, където и да отиде. Ерлен не проумяваше как е възможно тримата малчугани да се намират навсякъде из толкова голямо имение. Помнеше какъв изпепеляващ гняв изпитваше към Елине, защото тя не се грижеше за децата им. Обвиняваше се, че се държи несправедливо, щом се ядосва, задето децата постоянно се влачат след полите на Кристин.

Когато за първи път взе законородените си синове в обятията си, не изпита онова, което бе усетил след раждането на Орм. О, Орм, Орм, сине мой. Тогава Елине му беше омръзнала и вече не понасяше своенравието ѝ, необузданата ѝ природа и неукротимата ѝ любов. Ерлен осъзнаваше, че тя е твърде стара за него, и започна да се досеща какво ще му струва младежкото му завоевание. Но нямаше как да се отърве от нея, защото тя изгуби всичко заради него. Раждането на Орм сякаш му даде причина да търпи майката. Стана баща много млад и дори не разбираше какво е положението на детето, чиято майка е законна съпруга на другото.

Риданията напиреха в гърлото му и той притисна Гауте още по-силно към гърдите си. От децата си Ерлен бе обичал най-силно Орм. Младежът му липсваше ужасно и бащата се разкайваше горчиво за всяка тежка и необмислена дума, която му бе казал. Орм няма как да е усетил любовта на баща си. Когато Ерлен осъзна, че Орм никога няма да бъде смятан за негов законен син и няма да наследи герба му, го обзе разочарование и отчаяние. Глождеше го и ревност, защото Орм

създаде по-топла връзка с мащехата си, отколкото с него. А и постоянната нежна благост и доброта, с която Кристин обсипваше Орм, му приличаше на упрек.

В съзнанието му нахлуха и дните, които нямаше сили да си припомня. Орм лежи мъртъв, а жените му съобщават, че Кристин няма да прескочи трапа. Изсичат гроб за сина му в църквата и питат дали ще положат там и стопанката, или ще я занесат в църквата „Свети Григорий“ и ще я спуснат в гроба на родителите му.

Ерлен притаи дъх от ужас. Зад гърба му се намираше целият му живот, изпълнен със спомени, от които той се мъчеше да избяга, защото нямаше сили да се връща към тях. Тази нощ той го осъзна. Зает с ежедневните си задължения, забравяше за неприятностите, но не можеше да предотврати появата им в миг като този, когато цялата му смелост се стопяваше под въздействието на някаква магия.

Дните в „Хауген“... Извади късмет, че успя да ги изличи от паметта си. Не беше ходил там отдавна, а Бьорн и Осхил не бе виждал от сватбата си. Боеше се от срещата с Бьорн. А сега... Ерлен се сети за думите на Мюнан. Душите им витаели като призраци в „Хауген“. Къщите в имението пустеели и хората не желаели да се заселват там дори и да им дадат имота без пари.

Бьорн Гюнаршон бе получил прилив на извънредна смелост, каквато Ерлен никога не би намерил у себе си. Ръката на Бьорн не трепнала, когато пронизал съпругата си право в сърцето, разказа Мюнан.

Навършиха се две години от смъртта на Бьорн и Осхил. От седмици хората не виждали от дома им да излиза пушек и неколцина мъже отишли там. Бьорн лежал в леглото с прерязано гърло и държал трупа на съпругата си в обятията си. На пода пред леглото намерили захвърлен окървавен кинжал.

Всички се досетиха какво се е случило, но Мюнан Бордшон и брат му все пак успяха да погребат двамата мъртъвци в светена земя. Пуснаха слух, че са ги убили разбойници, макар сандъкът с вещите им да стоеше непобутнат. Телата бяха пощадени от мишките — в „Хауген“ нямаше такива гадини — и хората възприеха това като поредното доказателство за магическите способности на стопанката.

Мюнан Бордшон остана разтърсен до дън душа от кончината на майка си. Веднага след погребението се отправи на поклонение в

катедралата „Свети Яков“ в Сантяго де Компостела.

Ерлен си спомни утрото след смъртта на майка си. Бяха пуснали котва в пролива до остров Мулдьой, но се стелеше толкова гъста мъгла, че само от време на време зърваха части от скалата, под която се намираха, ала отчетливо чуваха глух отглас, докато лодката със свещеника плаваше към сушата. Застанал в предната част, Ерлен гледаше как лодката се отдалечава от кораба. Приближаваше се към мъглата и тя го мокреше, а капките вода лъщяха в косите и по дрехите му. Непознатият свещеник и дяконът седяха на носа на лодката, наведени над съдовете в скута си. Приличаха на ястреби в дъждовно време. Ударите на веслата, скрибуцането от триенето им в ключовете и ехото от планината продължаваха да отекват глухо дълго след като лодката потъна в гъстата мъгла.

Тогава Ерлен също се закле да се отпрати на поклонение. В съзнанието му витаеше една–единствена мисъл: да види отново миловидното, сладко лице на майка си, каквото беше някога; да зърне меката ѝ, гладка бледо кафеникава кожа. Сега тя лежеше с лице, обезобразено от ужасните мехури, които се пукаха и пръскаха бистра течност, когато тя се мъчеше да се усмихне.

Ерлен беше безсилен да промени отношението на баща си, както и предпочитанието си да обикне човек, който също като него е прокуден. После изби от главата си намерението да отиде на поклонение. Престана да се измъчва с мисли за майка си. Колкото и да бе страдала на земята, сигурно сега бе намерила покой, а за Ерлен нямаше спасение, след като отново се върна при Елине.

Ерлен изпита усещане за покой само веднъж в живота си — когато, седнал зад каменната ограда с лице към гората в Хофвин, държеше в обятията си Кристин, а тя спеше своя спокоен, благ и несмущаван от нищо детски сън. Ерлен не издържа дълго на изкушението да не накърни чистотата ѝ. А после не намери така бленувания покой при нея. И сега не намираше успокоение в близостта на младата си съпруга, въпреки че всички останали в имението явно успяваха.

Копнееше единствено за размирици. Бленуваше до полуда за северните, оголени канари, за бумтящото море около северното крайбрежие, за безбрежния бряг и за величествените фиорди, които крият какви ли не клопки и изненади; за хората, чиито цели му бяха

само наполовина известни; за техните магии, непостоянство и хлъзгаво поведение; за войната, морето и песента на оръжията — неговите и на хората му.

Ерлен заспа и пак се събуди. Какво сънува? А, да. Лежи в легло, а от двете му страни — по едно черно лапландско момиче. Полузабравен спомен от пътуването му на север с Гисюр. Една бурна нощ се напиха до припадък. От цялото преживяване Ерлен помнеше само острия мирис на дивеч, който се носеше от жените.

Как може да сънува такива неща, докато лежи до болния си син? Толкова се изплаши, че му се стори невъзможно да заспи, но не му се лежеше буден. Явно е голям непрокопсаник... Вцепенен от страх, Ерлен остана да лежи неподвижно, а сърцето му се свиваше в гърдите, докато чакаше с нетърпение утрото да му донесе избавление.

Ерлен придума Кристин да пази леглото на следващия ден, защото направо се побъркваше, като я гледаше как едва-едва върви из къщи, измъчена от тежестта. Реши да постои при нея и да милва прекрасните ѝ ръце: някога слаби, но заоблени и изящните кокалчета не личаха в крехките стави. Сера обаче ставите изпъкнаха като възли по изпосталелите ѝ ръце, а кожата от вътрешната им страна бе придобила синкаво бял оттенък.

Навън валеше проливен дъжд. През деня, докато излизаше от рицарската къща, Ерлен чу писъците на Гауте някъде из двора. Бащата намери тримата си синове в тесния проход между две къщи. Хлапетата стояха точно под капчука. Нокве държеше здраво по-малкия си брат, а Бьоргюлф, напълнил шепата си с гърчеци се светлочервени червеи, се мъчеше да напъха един в устата на Гауте.

Момчетата слушаха с обидени физиономии, докато баща им ги хокаше. Стария Он споменал, че на Гауте щели да му никнат побезболезнено зъбите, ако му дадат да отхапе жив червей.

И трите деца бяха вир-вода. Ерлен повика грубо гледачките и те мигом се втурнаха към тях — една от стаята на най-бедните работници, друга — от конюшнята. Стопанинът ги наруга, взе Гауте под мишница като прасенце и натири другите две момчета да вървят пред него. Влязоха в голямото помещение.

Само след малко децата седяха едно до друго върху стъпалото пред леглото на майка си, пременени в сините си празнични дрешки. Бащата придърпа трикрак стол за себе си, започна да дърдори

безсмислици и да се смее шумно. Прегръщаше момчетата, за да потуши и последните остатъци от снощния смут в душата си. Кристин се усмихваше доволно, защото Ерлен играеше с децата им. Бащата сплаши малките палавници: имал лапландска вещица, която била на двеста години и съвсем съсухрена — ей толкова мъничка, показва той с пръсти. Държал я в кожена торба в големия сандък в хангара за лодки. На всяка Коледа изяждала едно бедро на християнин и то ѝ стигало за цяла година. Ако момчетата не слушат и не престанат да ядосват болната си майка, и те ще се озоват в торбата при вещицата.

— Мама е болна, защото носи сестричката ни — обясни Нокве, горд с познанията си.

Ерлен хвана детето за ухото и го придърпа към коляното си:

— Точно така. А когато сестра ви се роди, ще накарам вещицата да ви направи магия и да ви превърне в бели мечки. Тримата ще се замъкнете тромаво в дивата гора, а дъщеря ми ще наследи всичките ми земи...

Децата запищяха и започнаха да се въргалят в леглото на майка си. Гауте не разбираше защо го правят, но и той викаше и се катереше като братята си. Кристин негодуваше, задето Ерлен се шегува така грубо с децата. Нокве се свлече от леглото и в прилив на въодушевление от обзелите го смях и ужас се втурна към баща си, хвана се за колана му и ухапа ръката му, като продължаваше да пищи от радост.

И този път Ерлен не се сдоби с така желаната дъщеря. Кристин му роди двама едри, красиви синове, но едва не изгуби живота си.

Ерлен поиска да ги кръстят на Ивар Йеслинг и на крал Скюле. Името на Ивар досега не бе продължено в рода. Рагнфрид смяташе баща си за нещастен човек и не желаше да кръщават на него деца, но според Ерлен синът му Ивар носеше най-достойното име от цялата му челяд.

Времето напредваше неумолимо и се налагаше Ерлен да поеме на север веднага щом стана ясно, че Кристин и този път ще прескочи трапа. Най-добре му се струваше да не чака тя да стане от леглото. Роди пет деца за пет години — повече от достатъчно. Ерлен не искаше

да трепери от страх на Вълчия остров, питайки се дали Кристин няма да умре в родилни мъки, докато него го няма в „Хюсабю“.

Ерлен забеляза, че този път и Кристин е съгласна с него. Заминаването му не я тревожеше както преди. Досега приемаше всяка новородена рожба като драгоценен дар от Бога, а страданията — като необходимо зло, от което не бива да се оплаква. Но последното раждане протече много тежко и смелостта на младата майка сякаш се изпари. Тя лежеше в постелята, прежълтяла като глина, и гледаше малките пашкули от двете си страни, но в очите ѝ вече не грейше предишното щастие.

Докато бдеше над родилката, Ерлен измина цялото пътуване във въображението си. Очакваше да има трудности, защото вече стана късна есен, а там нощите траеха дълго. И въпреки това изпитваше неописуем копнеж да отплава на север. Тревогите около съпругата му сломиха вътрешната му съпротива и той се предаде напълно на желанието да се махне от къщи.

4.

Ерлен Никулаусън прекара близо две години на поста си като началник на крепостта на Вълчия остров и пазител на северните граници на Норвегия. През това време слезе на юг един-единствен път, и то само до Бяркьой, където си бе уредил среща с Ерлинг Видкюнсън. През лятото на втората година от престоя му в укреплението се спомина Хеминг Алфсън и Ерлен пое управлението на долината на река Оркла. Хафтур Граут пое на север, за да смени Ерлен на Вълчия остров.

Отплавайки на юг няколко дни след Успение Богородично, Ерлен се чувстваше щастлив. През всичките тези години мечтаеше да получи това повишение: да му поверят областта, принадлежала навремето на баща му. Не че някога съзнателно бе преследвал тази цел, но изглежда се нуждаеше да попадне точно на това място, за да се издигне и в своите очи, и в очите на хората от своето съсловие. Вече нямаше значение дали го смятат за малко по-различен от стопаните, които безделничат вкъщи. В особеното му положение не съществуваше нищо лошо.

Ерлен тъгуваше за дома си. В района на Финмарк се оказа по-спокойно, отколкото очакваше. Първата зима му се стори изнервяща, защото стоеше със скръстени ръце в крепостта и не можеше да предприеме нищо, за да я постегне. Преди седемнайсет години я бяха ремонтирали, но сега изглеждаше занемарена.

После настъпи пролетта, след нея лятото и му донесоха и живец, и размирици: срещи из фиордите с норвежки и наполовина норвежки бирници и говорители на народа от платата. Ерлен плаваше напред-назад с двата си кораба и много се забавляваше. Ремонтираха къщите на острова и подсилиха укреплението, но на следващата година всичко отново затихна.

Хафтур сигурно ще се погрижи пак да подновят размириците. Ерлен се засмя. Заедно плаваха почти до Трянема^[1]; там Хафтур си хареса една лапландка и я взе със себе си. Ерлен се опита да го вразуми. Напомни му, че езичниците трябва да разберат кой е

господарят и като такъв Хафтур не бива да ги дразни излишно. И без друго не успяха да си извоюват солидна подкрепа сред местното население. Ерлен го посъветва да не се намесва, когато лапландците се бият или изстребват помежду си: нека им остави тази радост. Но му обърна внимание да си отваря очите за руснаците и колбягите^[2] или както там се нарича тази паплач, и да не закача жените им, защото до една били вещици. На острова не липсвали други възможности... Но нека хлапакът от Гудьой да действа по свое усмотрение, докато се научи.

Хафтур не го свърташе у дома при жена му, а Ерлен вече искаше да се прибере. Изгаряше от копнеж по Кристин, по „Хюсабю“, по родния край и децата; по всичко, свързано с Кристин.

Във фиорда Люнг Ерлен разбра, че е акостирал кораб с неколцина йеромонаси на борда. Били от братството на проповедниците в Нидарус и пътували на север, за да хвърлят семената на правата вяра сред езичниците и еретиците в граничните райони.

Интуицията на Ерлен му подсказа да потърси брат си сред пътниците на кораба. И наистина три нощи по-късно двамата седяха в землянка на дребно норвежко стопанство до брега.

Ерлен се чувстваше странно развълнуван. За пръв път от много време насам, ако не се брой краткото му посещение в Бяркьой, той присъства на богослужение заедно с хората си. В църквата на Вълчия остров нямаше свещеник, само дякон в крепостта. Духовникът се опитваше да им припомня църковните празници, но никой не се грижеше за душевното спокойствие на норвежците, както си му е редът. Наложил им се да се утешават с мисълта, че се намират на нещо като кръстоносен поход и Всевишният няма да държи толкова строга сметка за греховете им.

Ерлен сподели всичко това с брат си, който го слушаше с разсеяна, странна усмивка на присвитите устни. Той винаги несъзнателно всмукваше леко долната си устна, сякаш размишляваше усилено над някаква загадка и беше на път да я прозре, но все още не бе стигнал до пълна яснота по въпроса.

Ставаше късно. Всички си бяха легнали в бараката. Единствено братята останаха будни. И двамата се чувстваха развълнувани от неочаквано удалата им се възможност да постоят насаме.

Прибойт на морските вълни и развилнялата се буря долитаха приглушено до тях през торфените стени. От време на време в землянката полъхваше вятър, раздухваше жарта в огнището и полюшваше пламъка на лампата с рибено масло. Вътре нямаше покъщнина. Братята седяха върху ниската пръстена пейка, опасваща трите стени на помещението, а между тях се намираше подложката за писане на Гюнюлф с мастило, перодръжки и свитък пергамент. Гюнюлф си записа старателно някои сведения, които Ерлен му предостави съвсем импровизирано: за срещи и домове на водещи уседнал начин на живот норвежци, как да разпознава дали морето е благоприятно за плаване, как да прогнозира какво ще бъде времето, някои думи от езика на лапландците. Гюнюлф лично управляваше кораба на име „Сюнива“; братята от ордена на проповедниците бяха избрали светицата за покровителка на начинанието си.

— Дано не ви сполети участта на мъжете от остров Селя — пошегува се Ерлен.

Гюнюлф посрещна думите му с усмивка.

— Аз не намерих покой — подхвана Ерлен. — А я виж себе си! Първо години наред кръстосваше напред-назад из южните райони, а щом се прибра, заряза свещеническото си призвание и доходите от църковните имоти и хукна да проповядваш пред нечестивия и изчадията му на север до Вяла река. Ти не отбираш от езика им, нито те — от твоя. Струваш ми се по-непостоянен и от мен.

— Аз не нося отговорност нито за земи, нито за роднини — възрази монахът. — Откъснах се от всичко земно, но ти си обвързан с много неща, братко.

— А, да. Свободен е само онзи, който не притежава нищо.

— Вещите ни държат в ръцете си повече, отколкото ние тях.

— Хм. Проклет да съм! Нямам нищо против Кристин да разполага с мен, но не желая непрекъснато да съм на разположение на земите и децата си.

— Не мисли по този начин, братко — посъветва го тихо Гюнюлф. — Рискуваш да ги изгубиш.

— Не искам да ставам като всички други мъже. Затънали са в калта до гуша — засмя се Ерлен, а брат му също се усмихна.

— Не съм виждал по-красиви деца от Ивар и Сκυоле — призна Гюнюлф. — Ти беше същият на тяхната възраст. Нищо чудно, че мама

те обожаваше.

Двамата братя отпуснаха ръце върху дъската за писане помежду им. Дори и на мъждивата светлина от лампата с рибено масло си личеше колко различни са ръцете на двамата мъже. Ръката на монаха — гола, без украшения, бяла и мускулеста, по-малка и по-набита — изглеждаше по-силна, макар че дланта на Ерлен беше корава като рог, а тъмната загрубяла кожа от китката до рамото бе прорязана от синкав белег, останал от раняване със стрела. Кокалестите пръсти на тясната му ръка приличаха на сухи, чворести клони, обсипани със златни пръстени и скъпоценни камъни.

На Ерлен му се прииска да хване ръката на брат си, но стеснението му попречи. Затова пи за негово здраве и се намръщи заради лошия вкус на бирата.

— Кристин стори ли ти се напълно здрава? — попита той.

— Да, цъфтеше като роза, когато през лятото се отбих в „Хюсабю“ — усмихна се монахът. Помълча малко и подхвана със сериозен тон: — Искам да те помоля нещо, братко. Грижи се повече за благоденствието на Кристин и децата. Допитвай се до нея и склучи спогодбите, договорени от нея и отец Айлив. Те чакат само да се съгласиш.

— Тези нейни планове не ми се нравят — колебливо отвърна Ерлен. — А и сега позициите ми са вече други...

— Имотите ти ще струват повече, ако ги събереш на едно място. Кристин ми изложи вижданията си и те ми се сториха много разумни.

— В Норвегия едва ли има жена с по-голямо право на глас в семейните дела от нея.

— В крайна сметка ти вземаш решението. А и си е твоя работа как ще се държиш с Кристин — додаде той с внезапно изнемощял глас.

Ерлен се засмя тихо, гърлено, протегна се и се прозина. Неочаквано и той придоби сериозен вид:

— И ти имаш власт над нея, братко. Не крия, че понякога съветите ти са се превръщали в пречка за добрите ни отношения.

— За кои отношения говориш — за нашите с теб или за отношенията ти с Кристин? — попита монахът.

— И за двете — отговори Ерлен, сякаш прозрението го осени чак сега. — Едва ли е необходимо мирянка да живее чак толкова

богоугодно — додаде той по-лековато.

— Съветвах съпругата ти, както намерих за добре. Както е най-добре за нея — поправи се той.

Ерлен се вгледа в монаха, облечен в грубото, сиво-бяло расо на братята проповедници. Черната му качулка, отметната назад, се диплеше на дебели гънки около врата и по раменете. Тонзурата бе оброчена от тесен венец от коса, запазила непокътната гъстотата и черния си цвят, а кръглото му изпосталяло лице изглеждаше преbledняло.

— Вярно: вече не си само мой брат, а брат на всички хора — досети се Ерлен и се изненада от дълбокото разочарование в гласа си.

— Не е така, макар че е редно да бъде така.

— Бог да ми е на помощ, но според мен това е причината да ходиш при лапландците!

Гюнюлф наведе глава. В жълто-кафявите му очи проблесна слаба искрица.

— Това е една от причините — призна тихо той.

Постлаха кожи и черги върху пода. В помещението цареше ужасен студ и нямаше как да се съблекат. Пожелаха си лека нощ и легнаха върху ниската пръстена пейка.

Ерлен се замисли за вестите от „Хюсабю“. През последните две години не бе чул почти нищо за домашните си. Получи две писма с голямо закъснение и отразените в тях събития датираха от доста време. Отец Айлив ги бе написал вместо Кристин. Тя беше грамотна и пишеше правилно и красиво, но заниманието не й се струваше подобаващо за необразована жена.

Ерлен очакваше съпругата му да е станала още по-съвестна християнка, след като в съседната община пренесли мощите на монах, когото Кристин познаваше лично, докато бил жив. Гауте се излекувал от болестта си, а Кристин се възстановила напълно след раждането на близнаците. Гюнюлф разказа, че братята от ордена на проповедниците в Хамар накрая се принудили да върнат трупа на Едвин Ричардсън на монашеската обител в Осло, а те наредили да се запише на книга всичко за живота и чудотворствата на брат Едвин, сътворени от него както приживе, така и след смъртта му. Възнамерявали да изпратят писанията на папата и да издействат канонизирането на монаха за светец. Неколцина селяни от долината на река Гаула поели на юг, за да

свидетелстват за чудеса, които брат Едвин сторил чрез застъпничеството си за хората от тамошните села и чрез лично изработеното от него разпятие, намиращо се в градчето Медалхюс. Обещали да построят малка църква в планината Ватс, където монахът живял като аскет няколко лета, след което водата в един извор станала лековита. Позволили им да задържат ръката на монаха и да я съхраняват в църквата.

Кристин решила да дари две сребърни купи и голямата брошка със сини камъни за палтото си, останала ѝ за спомен от баба ѝ Юлвхил Ховаршдатур. Поръчала на Тидекен Паус в града да изработи от среброто ръката на брат Едвин. Година след като Ерлен заминал на север, Кристин заедно с отец Айлив, цялата си челяд и мнозина поклонници поела към планината във Ватс, за да присъства по Еньовден на освещаването на църквата от архиепископа.

След това събитие Гауте започнал да укрепва много бързо. Научил се да ходи и да говори. Вече се развивал според възрастта си.

Ерлен се протегна доволно: какво по-голямо щастие от това Гауте да оздравее! Бащата реши да дари още земи на Църквата. По думите на Гюнюлф Гауте станал по-светъл и се разхубавил като майка си. Ех, да можеше Гауте да е момиченце, щяха да го кръстят Магнхил. Ерлен копнееше да види прекрасните си синове.

Гюнюлф Никулаусън се замисли за онзи пролетен ден преди три години, когато яздеше по склона към „Хюсабю“. По пътя срещна мъж от имението и той му обади, че стопанката не си била вкъщи. Отишла да навести болна жена.

Гюнюлф яздеше по тясна, обрасла с трева пътека между стари дървени огради. Пред него се разливаше млада широколистна гора. По стръмните глинести насипи на целия склон растяха дървета чак до падината, където реката бучеше в пролетно настроение. Той яздеше срещу слънцето, а крехките зелени листа блестяха по клоните като златисти пламъци, но навътре в гората сянката вече падаше върху тревата и разхлаждаше въздуха.

Гюнюлф зърна бегло езерото. Там се отразяваше другият свят — синьото небе и големите облаци, които се разтапяха или накъсваха от леките вълни, набраздяващи повърхността на водата. Долу, под пътеката, върху тучни, изпъстрени с цветя поляни, се простираше

малко стопанство. На двора стояха няколко стопанки с бели забрадки, но Кристин не се виждаше сред тях.

Гюнюлф забеляза коня ѝ малко по-нататък. Обикаляше градината заедно с другите жребци. Пътеката пред очите му потъваше в падина, обгърната от зеленикава сянка, а там, където криволичеше над поредното възвишение от глинени насипи, Кристин стоеше под короните на дърветата, заслушана в песента на птиците. Гюнюлф видя тънката ѝ тъмна снага, надвесена над оградата. Забрадката и ръката ѝ се белееха в далечината. Гюнюлф озапти коня и бавно се отправи към Кристин, но когато се приближи, се оказа, че е видял не нея, а ствол на стара върба.

На следващата вечер слугите му го заведоха в града и свещеникът пожела да гребе. Усещаше сърцето си преродено. Придоби нова увереност. Вече нищо не бе в състояние да разколебае намеренията му.

Осъзна кое е възпирало досега духовното му развитие: неутолимата жажда да спечели хорското благоразположение, която изпитваше още от дете. За да го харесват, той винаги вършеше добрини, държеше се мило с обикновените хора и се шегуваше с тях. Сред свещениците се въздържаше да демонстрира ерудицията си. Блестеше със знанията си, но умерено и смирено, за да не предизвика завистта им. Проявяваше отстъпчивост към Айлив Ниския, защото беше приятел на баща му и Гюнюлф знаеше какви хора харесва архиепископът на Нидарус. Държеше се любвеобилно и мило с Орм, за да спечели част от любовта на момчето към прекалено взискателния му баща. А към Кристин се отнесе строго и безкомпромисно, защото разбра потребността ѝ да се опре на нещо, което няма да ѝ се изплъзне при първата трудност; което няма да я поведе по лоши пътища, ако реши да го последва.

Но сега Гюнюлф проумя истинската причина за добротата си: по-скоро се е старал да спечели доверието ѝ, отколкото да укрепи упованието ѝ в Бога.

Ерлен намери най-точните думи, за да опише възжеланията на брат си. Вече не си само мой брат, а брат на всички хора. Гюнюлф имаше да извърви дълъг и трънлив път, преди братската му любов да бъде от полза за някого.

Две седмици след споходилото го откровение Гюнюлф подели земите си между роднините и Църквата и надяна монашеското расо в общността на братята проповедници. През пролетта ужасяващо нещастие сполетя страната и покърти всички до дън душа: гръм порази катедралата „Свети Улав“ в Нидарус, запали я и унищожи почти целия храм на светеца. Тогава Гюнюлф получи подкрепата на архиепископа да осъществи отколешния си план. Заедно с брат Улав Юнсън, също посветен в свещенически сан като Гюнюлф, и трима помлади монаси — единият от Нидарус, другите двама от обществото на проповедниците в Бьоргвин — Гюнюлф пое на север, за да разпръсне светлината на божие слово сред клетите езичници, които живееха и умираха в мрак на границата с християнска страна.

Исусе Христе, Спасителю на човешкия род, разделих се с всичко, обвързващо ме със земните блага. Оставям се на Твоите ръце. Ако такава е волята Ти, нека пожертвам живота си, за да откупиш робите на Сатаната. Вземи ме и нека усетя, че съм Твой раб, защото тогава и аз ще те притежавам... И може би щеше да дойде ден, когато сърцето му пак щеше да лудува и да пее в гърдите, както биеше в Рим, докато обикаляше църквите и се покланяше пред техните светини. „Аз принадлежа на своя любим и към него е устремена любовта ми“.

Братята дремеха на пейките в малката земянка, всеки обзет от вълненията си. В огнището помежду им проблесна слаба искра. Двамата все повече се отдалечаваха мислено един от друг. На следващия ден единият пое на север, а другият — на юг.

Ерлен обеща на Хафтур Граут да мине покрай Гудьой и да вземе сестра му на юг. Тя беше омъжена за Борд Осюлфсън от „Ленсвикен“. Ерлен и Борд имаха много далечна роднинска връзка.

„Маргигрен“ излезе от пролива до остров Гудьой и запори вълните към сините планини с издути от слабия бриз платна. Юлв Халдуршон държеше руля, а до него на кърмата стоеше Ерлен. От каютите се появи Сюнива. Качулката на връхната ѝ дреха бе отметната, а вятърът мятеше кърпата на главата ѝ и откри златистите ѝ къдрави коси. Сюнива имаше морскосините блестящи очи и красотата на брат си, но лунички покриваха цялата ѝ кожа чак до малките ѝ пълни ръце.

Още първата вечер, когато Ерлен и Сюнива се видяха в Гудьой, погледите им се срещнаха, после отместиха очи един от друг, а по лицата им се разля неволна загадъчна усмивка. Оттогава Ерлен знаеше, че двамата искат едно и също нещо. Само Ерлен да пожелаеше да обладае Сюнива Улавсдатер, и тя беше негова. Всъщност тя само това чакаше.

Той ѝ помогна да се качи на палубата и задържа ръката ѝ. Забеляза суровия мрачен поглед на Юлв. Явно и той усети какво става. Незнайно защо, Ерлен се засрами. Изведнъж съобрази, че бе посвещавал верния си роднина и сподвижник в безбройните безумства, в които се бе забърквал още от съвсем млад. Нямаше причина Юлв да го гледа толкова ехидно. Не възнамерява да прекрачи границата на благоприличието и доброто възпитание, успокояваше се Ерлен наум. Вече остаря, препати доста и помъдря. Ще се въздържи да се забърка в някоя бяла с чужда жена. Нали си има жена вкъщи. Ерлен остана верен на Кристин от деня, когато я зърна за пръв път. Е, на север се случи едно друго, но това никой нормален мъж не би нарекъл изневяра. Досега не бе поглеждал друга жена с желание. Ерлен осъзнаваше, че няма да намери миг покой, ако предаде доверието на Кристин, пък било то и с норвежка от своето съсловие. Ала това пътуване със Сюнива на борда се очертаваше като силно изкушение.

За негово улеснение времето създаваше доста неприятности и той беше постоянно зает, та нямаше време да се задява с госпожата. На остров Дюн се наложи да потърсят пристанище, за да изчакат няколко дни, преди да отплават. Там се случи нещо, което стопи притегателната сила на Сюнива.

Ерлен, Юлв и неколцина мъже спяха в една каюта заедно със Сюнива и слугините ѝ. Една сутрин Ерлен остана вътре последен от мъжете, а жената още не беше станала. Тя го повика, за да ѝ помогне: изгубила си пръстена в леглото. Сюнива пълзеше на колене, само по нощница. От време на време телата им се допираха и в очите им проблясваше дяволито пламъче. После внезапно тя му се нахвърли. Не че Ерлен въплъщаваше благоприличието — нито му беше времето, нито мястото, — но Сюнива му показа сладните си пориви толкова напористо и без капка свян, че той неочаквано изстина. Пламнал от смущение, той отвърна очи от лицето ѝ, размито в неудържим кикот и

похот. Отскубна се от прегръдката ѝ без обяснение и излезе от каютата. После изпрати слугините ѝ при нея.

А, не, няма да я бъде тая. Той да не е плъх, който се оставя да го хванат в сламата под леглото. Едно е да съблазняваш, а съвсем друго — да ти се предлагат. Досмеша го. Та той избяга от красива жена както направи израилтянинът Йосиф^[3]. Шарен свят, случва се какво ли не.

Сюнива му напомни за една негова позната. Срещаха се в хан за развратници. Тя пристигаше с целомъдрената, благонравна походка на кралска дъщеря, тръгнала на литургия. Ерлен я облада многократно в горички и плевни, Бог да му прости, забравил за потеклото и за честта ѝ. Докато беше с Ерлен, тя също се мъчеше да забрави за достойнството си, но не успя да пренебрегне напълно аристократичната си гордост. Тя неизменно проговаряше в нея.

Бог да те благослови, Кристин. С Божията помощ ще удържа на думата, която ти дадох първо тайно, а после и в църквата, или повече няма да се нарека мъж на място. Така стоят нещата.

Оставиха Сюнива в град Иряр, където имала роднини. За късмет на раздяла тя не изглеждаше ядосана. Нямаше защо Ерлен да стои с клюмнала глава и да унива като монах: двамата се забавляваха и се наслаждаваха на компанията си по време на пътуването. На сбогуване Ерлен ѝ подари няколко скъпи кожи. Тя обеща да му покаже палтото, което ще си ушие от тях. Сигурно все някога щели да се срещнат отново. Клетата жена, мъжът ѝ боледуваше постоянно и беше доста възрастен.

Ерлен се радваше, че се прибира при съпругата си с чиста съвест, и се гордееше с нравствената си твърдост. Замаян и полудял от желание да види Кристин, той ликуваше: най-красивата и нежна роза и лилия на света и негова!

Кристин посрещна Ерлен на пристана в Биргси. Рибарите обадили във Виг, че „Маргигрен“ се отбила в Иряр. Кристин бе довела двамата си най-големи синове и Маргрет. Слугите в „Хюсабю“ приготвиха пиршество за приятели и роднини по случай завръщането на господаря.

Дъхът на Ерлен секна, когато видя колко се е разхубавила съпругата му. Доста се бе променила. От крехкото ранимо лице на

монахиня под забрадката, което си възвръщаше момичешко излъчване след всяко раждане, нямаше следа. Кристин се бе превърнала в млада жена и майка в разцвета на силите си. Пълните ѝ бузи червенееха между белите гънки на забрадката, а наедрелите ѝ гърди се повдигаха под лъскавите ланци и украшения. Снагата ѝ под колана с ключовете и позлатената ножница се бе наляла и смекчила. Беше станала още по-хубава. Вече не приличаше на крехкия ангел, който всеки миг ще литне към небосвода. Дори големите ѝ слаби ръце се бяха закръглили и побелели.

Пренощуваха във Виг в дома на абата. На следващия ден поеха към „Хюсабю“. До Ерлен яздеше нова, неузнаваема Кристин — млада, с порозовели страни, весела, нежна и премаляла от щастие.

Кристин възнамеряваше да разговаря със съпруга за толкова много неща: за децата, за тревогите около Маргрет, за плановете ѝ как да възстанови земите. Но всичко това се изгуби в опиянението от празника.

Двамата ходеха постоянно на пиршества и Кристин следваше неотклонно Ерлен, когато се налагаше да пътува в качеството си на областен управител. В „Хюсабю“ работеха много хора, а и сега Ерлен непрекъснато получаваше и изпращаше писма до икономите и наместниците си. Стопанинът се чувстваше превъзходно. Кой би бил по-подходящ за поста на управител, ако не той? Ерлен се бе сблъсквал с почти всички раздели от гражданския закон и с постановленията на християнското правосъдие. Беше си взел поука от негодите. Отличаваше се с остър и схватлив ум, а и като малък бе получил добро възпитание. Сега тези му добродетели си казваха думата. Ерлен свикна да чете сам писмата и назначи един исландец за писар. Преди господарят слагаше печата си под всичко, което други му бяха прочели, и дори не поглеждаше книгата. Кристин разбра за това през последните две години, след като се запозна със съдържанието на писмата в сандъците.

А тя бе обзета от неизпитвано досега лекомислие. Вече не беше толкова мълчалива сред хора и се държеше повесело, защото знаеше колко е красива, а и за пръв път, откакто се омъжи, се чувстваше напълно здрава. Вечер, когато с Ерлен нощуваха в някоя стая за гости в

голямо имение или селска къща, двамата се смееха и шепнешком обсъждаха познатите си и новите вести. Ерлен беше по-словоохотлив от всякога и печелеше с невиждана лекота хорското благоразположение.

Промяна се забелязваше и у децата. Полудяваха от възторг, когато Ерлен им обърнеше внимание. Нокве и Бьоргюлф се вълнуваха от арбалети, копия и брадви. Случваше се бащата да поспре на двора, да ги погледа и да им покаже как става:

— Не така, сине. Ето така трябва да го държиш.

И Ерлен преместваше ръката на малчугана и нагласяше пръстите му. Момчетата пощуряваха от въодушевление.

Двамата големи синове бяха неразделни. Бьоргюлф растеше най-едър и силен от децата. На ръст беше колкото Нокве — по-голям от Бьоргюлф с година и половина и по-пълен. Бьоргюлф имаше буйна къдрава, гарваново черна коса, широко, но красиво лице и синьо-черни очи. Веднъж Ерлен изплашено попита Кристин дали е забелязала, че детето не вижда добре с едното око. Бил и малко кривоглед. Кристин не се разтревожи. Щяло да му мине, като поотрасне. Майката бе полагала най-малко грижи за Бьоргюлф. Той се роди, когато тя бе изтощена от Нокве, а след това на бял свят се появи Гауте. Бьоргюлф се отличаваше като най-силния от синовете им. Притежаваше и най-остър ум, но не говореше много. Той стана любимецът на Ерлен.

Макар и да не го съзнаваше, Ерлен изпитваше лека неприязън към Нокве, защото момчето се роди в неподходящ момент, а и носеше името на баща му. Гауте пък не оправдаваше очакванията му. Главата му беше твърде голяма, но това си имаше обяснение: за две години само главата му порасна, а крайниците тепърва я догонваха. Момчето, с напълно нормален разсъдък, само говореше бавно, защото иначе започваше да сдъвква думите или да заеква и ставаше жертва на подигравките на Маргрет. Той беше най-голямата слабост на Кристин. Не че ѝ беше любимият син — Ерлен забелязваше, че тази роля е отредена на Нокве, — но Гауте се нуждаеше от нея заради слабостта си, непрекъснато търсеше вниманието ѝ и приличаше на Лавранс с лепенорусата си коса и тъмните сиви очи. Гауте изглеждаше доста самотен, защото двамата му по-големи братя бяха неразделни, а близнаците — все още малки — се държаха за полите на бавачките.

Кристин вече нямаше много време за децата. Налагаше се да поверява грижите за тях на слугините, както правеха повечето стопанки. Нокве и Бьоргюлф предпочитаха да се навъртат около мъжете в имението. Кристин престана да трепери над малките с някогашната болезнена нежност, но си играеше и се смееше с тях, когато ѝ останеше свободно време да ги събере при себе си.

В началото на новата година получи писмо с печата на Лавранс Бьоргюлфсън. Господарят на „Йорун“ го бе написал собственоръчно и го бе изпратил по свещеника от долината на река Оркла. Затова посланието пристигна с два месеца закъснение. Най-важната новина беше, че Лавранс е сгодил Рамборг за Симон Андресън от „Формо“. Сватбата щяла да се състои около пролетното поклонение на светия честен Кръст Господен.

Кристин остана слисана до немай-къде, но Ерлен твърдеше, че очаквал подобно развитие на събитията, откакто научил за връщането на Симон Андресън в имението в Сил след смъртта на Андрес Гюдмюнсън и особено след като овдовял.

[1] Трянема — най-източната граница, до която се простирани правата на норвежката държава да събира данъци от руските и лапландските племена. Трянема се намира на Колския полуостров и най-вероятно е старото наименование на днешната река Поной в Русия. — Бел.прев. ↑

[2] Колбяги — народност, обитаваща през X-XII век териториите на Северозападна Русия и Карелия на границата с Новгород. — Бел.прев. ↑

[3] Според Библията Йосиф бил продаден на Петефрий — един от фараоновите придворни. Петефрий го направил настоятел дома си, а жена му хвърлила око на Йосиф, но той я отблъснал. — Бел.прев. ↑

5.

Когато Андрес Гюдмюнсън уговори женитбата на сина си с Кристин Лаврансдатер, Симон прие новината съвсем нормално. В рода му съществуваше традицията родителите да избират брачните партньори на децата си. Симон остана доволен, като видя колко красива и очарователна е годеницата му. Винаги си бе представял, че ще се спогажда отлично с избраницата на баща си. Двамата с Кристин си подхождаха и по възраст, и по благосъстояние, и по потекло. Макар и да беше от малко по-знатен род, Лавранс водеше спокоен живот в имението си, докато Андрес беше посветен в рицарското звание и се славеше като приближен на крал Хокон. Симон смяташе за логично двама младоженци, които са си лика-прилика, да се разбират чудесно.

После, след преживяването във „Финсбрекен“, когато злостните езици се опитаха да сломят невинната му годеница, Симон разбра, че с Кристин го свързват по-дълбоки чувства, отколкото е предполагал. Той се зарадва на откритието си, но не се замисли повече. Забелязваше колко плаха и свенлива е девойката, ала и това не го притесни. После Кристин постъпи в манастира в Осло и след случката в хана на Флюга Симон се видя принуден да преосмисли отношенията си с нея.

Сполетя го нещастие, което не бе подозирал, че е възможно да се случи между почтени хора от знатни родове, и то по негово време. Онемял от почуда и объркан, Симон разтрогна годежа си и обсъди въпроса с баща си и с Лавранс съвсем делово, спокойно и безпристрастно.

После наруши обичаите в рода си и стори нещо нечувано: без дори да се допита до баща си, предложи женитба на младата вдовица от „Манвик“. Силно изненадан, разбра, че госпожа Халфрид го харесва. Та тя беше много по-заможна и знатна от Кристин — внучка на барон Туре Хоконсън от Тюнсберг и вдовица на рицар Фин Аслаксън — и притежаваше изящна, аристократична красота и осанка. В сравнение с нея всички жени от неговото обкръжение му се струваха прости селянки. По дяволите, ще им покаже той, че може да си намери прекрасна съпруга. Госпожа Халфрид превъзходеше

многократно онзи покварен тръонделагец, комуто Кристин отдаде така позорно честта си. Симон дори предпочиташе да се ожени за вдовица. Така поне знаеше как е живяла жена му. Вече не хващаше вяра на престорени девици.

Младият мъж осъзна, че животът не е толкова лесен, както си въобразяваше като ерген в „Дюфрин“. Там баща му вземаше всички решения и те се оказваха правилни. Симон прекара известно време в кралския двор и служи като паж, а и свещеникът в бащиното му имение го понаучи на някои неща. Случваше се Симон да сметне разбиранията на баща си за остарели. Понякога дори му възразяваше, но под формата на шега. Андрес не възприемаше забележките сериозно.

— Какъв си ми умник, Симон — смееше се той заедно с майката и останалите деца в семейството, които никога не противоречаха на стопанина.

Винаги ставаше по волята на Андрес. Така и трябва да бъде, мислеше си Симон.

По време на съвместния си живот с Халфрид Ерлингсдатер ден след ден Симон научаваше колко трудности и неволи крие бракът. Андрес Гюдмюнсън не бе и сънувал такива тегоби. Досега на Симон не бе му хрумвало, че има вероятност да не се чувства добре с новата си съпруга. В душата му се загнезди мъчително недоумение. През деня я наблюдаваше как шета из къщата. Изглеждаше му прекрасна с нежните си очи и сладки затворени устни. Дрехите и скъпоценностите ѝ отиваха и я правеха още по-красива в очите му. Ала в тъмнината на нощта отвращението му към нея изсмукваше всичките живителни сокове от тялото му. Жена му беше болнава, дъхът ѝ — неприятен, а ласките ѝ му се виждаха дотегливи. Симон се срамуваше, задето изпитва погнуса от добрата си съпруга, но беше безсилен да я превъзмогне.

Не след дълго му стана ясно, че Халфрид няма да му роди здраво отроче. Усещаше колко страда самата тя. Сърцето му се късаше, когато се замислеше каква е била незавидната ѝ участ. До ушите му стигна едно–друго. Халфрид боледувала постоянно, защото фин, бившият ѝ съпруг, я пребивал от бой. По време на брака им жената неведнъж изпитала тежестта на юмруците и ритниците му. Той побеснявал от ревност, защото Халфрид била млада и хубава. Роднините ѝ искали да

я приберат, но според Халфрид изконният дълг на всяка добра християнка повелявал тя да понася всички привички на законния си съпруг.

Ако Халфрид не родеше деца на Симон, той нямаше да се отърси от усещането, че живеят в нейните земи, а той се разпорежда с нейните богатства. Отнасяше се много отговорно към задачата си, разбира се, но през тези години в душата му се надигна копнеж по „Формо“ — имението на баба му. Открай време го готвеха за наследник на този имот. Струваше му се, че в Гюдбранската долина го чака по-ценно стопанство, отколкото в Румерике.

Хората продължаваха да се обръщат към жена му с „Госпожо Халфрид“ — навик от времето, когато е била съпруга на рицар. Това само засилваше усещането на Симон, че в „Манвик“ го възприемат като неин иконом.

Веднъж двамата съпрузи седяха насаме в стаята. Преди това при тях влезе прислужница да ги попита нещо. Халфрид я проследи с поглед.

— Подозирам, че Юрун е бременна — подхвърли стопанката.

Симон държеше арбалет върху коленете си и нагласяше механизма. Взе отвертка, вторачи се в перата и отговори, без да вдига очи:

— Да, детето е мое.

Съпругата му посрещна новината с мълчание. Най-сетне отлепи поглед от арбалета. Халфрид продължаваше да шие със същото усърдие, с което той вършеше своето занимание.

Симон дълбоко съжали за думите си. Разкая се за обидата, която нанесе на съпругата си, и се ядоса, че се призна за баща на детето. Изобщо не беше сигурен, защото Юрун се славеше като доста леконравна. В действителност Симон не я харесваше. Без да е особено симпатична, Юрун беше доста бърлива и забавна събеседница. Винаги стоеше будна да го чака, когато той се прибираше късно миналата зима. Симон отговори прибързано на съпругата си, защото очакваше тя да го засипе с обвинения и упреци. Постъпи глупаво. Отлично знаеше колко снизходителна към провиненията му е Халфрид. Но, стореното — сторено. Симон не искаше да се отмята от думите си. Ще се наложи

да се примири с бащинската роля независимо дали детето наистина е негово, или не.

Халфрид спомена за случая чак след година. Попита Симон чул ли е за женитбата на Юрун в „Борг“. Симон беше напълно в курса на нещата, защото лично осигури зестрата на слугинята.

— А какво ще стане с детето? — поинтересува се съпругата.

— Ще го пратят при баба му и дядо му — отвърна Симон.

— Според мен на дъщеря ти ѝ приляга повече да расте в твоя дом.

— В твоя, искаш да кажеш.

По лицето на жената премина лека тръпка.

— Мъжо, много добре знаеш, че докато и двамата сме живи, ти си господарят в „Манвик“.

Симон се приближи до нея и сложи ръце върху раменете ѝ:

— Халфрид, ако наистина си готова да понесеш това дете да ти се мярка пред очите в дома ни, искам да те уверя колко много съм ти благодарен за проявеното великодушие.

На Симон хрумването ѝ не му допадна. Беше виждал детето няколко пъти. Струваше му се грозно и не забелязваше никаква прилика с рода си.

Никак не му се вярваше да е баща на това момиченце. Побесня, когато научи, че Юрун кръстила детето Арнерд на майка му, без да поиска неговото съгласие. Все пак Симон реши да се съобрази с желанието на Халфрид. Тя взе детето в „Манвик“ и го повери на бавачка. Лично се грижеше нищо да не му липсва. Случеше ли се малката да ѝ се изпречи пред очите, Халфрид я вземаше в скута си и я обсипваше с ласкави думи и нежности. Постепенно и Симон се привърза към Арнерд. Той поначало обичаше децата. Дори започна да открива прилика между малката и баща си. Не беше изключено Юрун да е проявила благоразумието да не приема повече мъже в постелята си, след като е изпитала близостта на господаря. Явно Арнерд беше негова дъщеря и съветът на Халфрид да я отгледат в „Манвик“ се оказа най-доброто и достойно решение.

На петата година от брака им Халфрид му роди момче. Цялата сияеше от щастие, но веднага след раждането заляня. За никого не остана съмнение, че е обречена на сигурна смърт. Въпреки страданията си Халфрид прояви бодър дух, докато беше в съзнание:

— Симон, остани в „Манвик“ и управлявай имотите на твоя и моя род — заръча му тя.

След това треската ѝ се влоши и тя изпадна в несвяст. Болестта пощади майката от скръбта по детето ѝ: тя не разбра, че синът ѝ издъхна ден преди нея. Симон се утешаваше с мисълта, че на онзи свят Халфрид няма да тъгува, а ще се радва, защото малкият Ерлинг ще бъде при нея.

В паметта на Симон се запечата нощта, когато положиха двете тела на втория етаж. Тогава той се отпусна върху дървената ограда на нивата до морето. Майката и детето се споминаха точно преди Еньовден. Нощта бе светла и пълната месечина почти не се виждаше. Водата хвърляше бледи отблясъци, плискаше се и ромолеше по брега. От раждането на сина си Симон почти не беше мигвал. Струваше му се, че оттогава е минало страшно много време, и се чувстваше капнал от умора, притъпяваща дори скръбта.

Тогава Симон беше на двацет и седем години.

През лятото, след като имотите бяха поделени, Симон преотстъпи „Манвик“ на Стиг Хоконсън — братовчед на Халфрид. Той пое към „Дюфрин“ и прекара зимата там.

Старият господар на имението, Андрес Гюдмюнсън, беше прикован към леглото. Страдаше от воднянка и какви ли не други болести. Постоянно се оплакваше. В последно време и неговият живот не вървеше по мед и масло. Красивите му деца, пред които някога се откриваше светло бъдеще, не оправдаха очакванията му. Симон се мъчеше да се шегува с баща си както едно време, но старецът не преставаше да оплаква тежкия си жребий. Хелга Сакседатер, жената на Юрд, се имала за много изискана и прищевките ѝ нямали край. Юрд дори не смеел да се оригне без нейното позволение. А и Тургрим не спирал да мрънка колко го боли стомахът. Андрес нямало да му даде дъщеря си за жена, ако подозирал каква нещастна душа носи. Астрид нямало да усети и миг щастие от младостта и благополучието си, докато мъжът ѝ бил жив. А Сигрид изгубила желанието си да пее и да се весели. Клетото дете ходело из къщи унило и огорчено. На нея ѝ се родило детето, от което имал нужда Симон. Андрес плачеше, сломен от нещастията, старостта и болестта си. Гюдмюн се възпротивил на

всички предложения на баща си за невеста, а старецът се чувствал толкова немощен и грохнал, че накрая го оставил да си затрива живота, както иска.

Несретите на семейството обаче започнали от мига, когато Симон и селската девойка се изправили срещу родителите си. Вината била на Лавранс. Уж бил голям храбрец сред мъжете, но не смее да удари с юмрук по масата, станело ли дума за дъщерите му. Веднага щом дъщеря му започнала да хленчи и да крещи, той отстъпил и изпратил да повикат позлатения развратник от Трьонделаген, който дори не изчакал да се венчае с невестата си. Ала ако Лавранс бил сват на Андрес Гюдмюнсън, рицарят щял да му покаже как да налее малко разум в главите на голобрадите си внуци. Кристин Лаврансдатер раждала по един здрав син на всеки единайсет месеца.

— Скъпо щеше да ти излезе, татко — пошегува се Симон. — Наследството ти щеше да се раздробя.

При тях влезе малката Арнерд и бащата я взе на коленете си.

— Е, който и да го поделя, поне Арнерд няма да стане причина да разпокъсат именията след смъртта ти — ядосано се сопна Андрес.

Посвоему обичаше внучката си, но се гневеше, че Симон е допуснал да му се роди извънбрачно дете.

— Мислил ли си да се задомиш наново, сине?

— Халфрид още не е изстинала в гроба, татко — възрази Симон и погали детето по светлокестенявата коса. — Ще се ожения повторно, но няма да избързвам.

Симон взе арбалета и ските и тръгна из гората, за да си отдъхне от грижите. Заедно с кучетата пое по следите на лос в снега и успя да отстреля фазан. През нощта спа в планинското пасище на „Дюфрин“, наслаждавайки се на уединението си.

По снега се чу хрущене от стъпки. Кучетата се спуснаха, а отвън им отговори лай. Симон отвори вратата. В хижата нахлуха синята лунна нощ и Юрд — снажен, висок, красив и мълчалив. Юрд изглеждаше по-млад от Симон, който по рождение беше пълен, а и притури още килограми в „Манвик“.

Братята седнаха пред огнището и сложиха помежду си торбата с храна.

— Сигурно вече си се досетил каква дандания ще устрои Тургрим след смъртта на татко. Той има подкрепата на Гюдмюн и на

Хелга. Отказват да дадат на Сигрид полагащия ѝ се дял от наследството.

— Ясно ми е. Сигрид ще си получи имотите. Двамата с теб ще се погрижим да не я лишат от тях, братко.

— Най-добре татко да разреши спора преди смъртта си — отбеляза Юрд.

— Не, нека си отиде спокоен. С теб ще защитим правата на сестра ни. Няма да позволим да я ограбят, след като я сполетя такова нещастие.

Наследниците на Андрес Гюдмюнсън се разделиха хладно и враждебно. На тръгване Симон се сбогува единствено с Юрд, който освен другите тревоги не се спогаждаше и със съпругата си. Сигрид тръгна със Симон за „Формо“. Щеше да се грижи за домакинството, а той — за земите ѝ.

Пристигнаха в имението през един сивкавосин ден. Снегът се топеше, а елховата гора по склоновете на Лауген тъмнееше от шишарки. Симон прекрачи прага на къщата с Арнерд на ръце, а Сигрид Андресдатер го попита:

— Защо се усмихваш така, Симон?

— Нима се усмихвам? — учуди се той.

Никога не си бе представял, че ще заживее във „Формо“ заедно с прелъстената си сестра и незаконороденото си дете. Но сега те бяха неговото семейство.

През първото лято в имението Симон старателно избягваше хората от „Йорун“.

По време на службата след Успение Богородично обаче Симон се озова до Лавранс Бьоргюлфсън. Отец Айрик призова миряните да почувстват как в тях избуява успокоението на Светата Църква и двамата се целунаха, както повелява традицията. Възрастният мъж докосна с тънките си сухи устни бузата на Симон и прошепна молитвата за мир. Симон усети неочаквано вълнение. В жеста си Лавранс вложи нещо повече от обикновеното спазване на църковния обичай.

След края на службата Симон побърза да излезе от храма, но Лавранс го чакаше при конете. Покани го да го придружи до „Йорун“ и

да уважи трапезата му. Симон отклони предложението. Сестра му Сигрид гледала болната му дъщеря, та се налагало да се прибира. Лавранс се помоли Бог да поживи детето и стисна ръката му за сбогом.

След няколко дни във „Формо“ цареше усилена работа по прибирането на реколтата. Бързаха заради несигурното време. До вечерта пренесоха повечето зърно в хамбарите. После заваля поройно. Симон тичаше из двора под сипещия се като из ведро дъжд. През процепа в облаците струеше слънчева светлина и къпеше къщата и отвесните скали зад нея. Симон зърна момиче, застанало пред вратата под дъжда и слънчевите лъчи. Водеше любимото му куче. Като видя стопанина си, то се втурна към него, а зад него се понесе тънък женски колан, вързан за нашийника му.

Момичето явно бе дъщеря на знатен господар. Не носеше нито шапка, нито връхна дреха, но виненочервената ѝ рокля беше ушита от извезан плат, купен от града. На гърдите ѝ блестеше позлатена брошка. Сребърна фиба крепеше мокрите ѝ едри къдрици, за да не падат над широкото ѝ чело. Малкото ѝ лице изглеждаше весело, с остра брадичка, а бузите ѝ пламтяха. Сигурно бе тичала, докато стигне дотук.

Симон се досети коя е девойката и я поздрави по име:

— Добре дошла, Рамборг. Каква е причината да ни окажеш такава чест?

Момичето влезе в къщата, за да се скрие от дъжда. Дошла да му доведе кучето. Имало навика да бяга в „Йорун“. Рамборг знаела, че е негово, защото неведнъж го виждала как тича след коня на Симон.

Симон я смъмри престорено строго, задето е вървяла до „Формо“ съвсем сама. Обеща ѝ да оседлае коне и да я изпрати до дома ѝ. Но първо ѝ предложи да се подкрепят. Рамборг изтича пъргаво до леглото, където лежеше болна малката Арнерд. И детето, и Сигрид се зарадваха на гостенката, защото Рамборг беше много весела и жизнена. „Не прилича никак на сестрите си“, помисли си Симон.

Симон изпрати момичето до портата и вече се канеше да се връща, когато по пътеката се зададе Лавранс. Бащата бе научил от приятелките на дъщеря си, че тя не е при тях в „Лаугарбрю“, и тръгнал с хората си да я търсят. Изглеждаше силно изплашен. Покани Симон да влезе в голямата стая на „Йорун“. Младият мъж бързо се отърси от стеснителността си и намери общ език с Рагнфрид и Лавранс.

Разговаряха и пиха до късно и Симон прие с благодарност предложението да пренощува в дома на гостоприемните стопани, защото навън вилнееше буря.

В стаята имаше две легла. Рагнфрид приготви едното за госта, като го застла с хубави кожи и черги. После попита дъщеря си къде ще спи — при родителите си или в друга къща.

— Искам да спя в моето легло — отвърна момичето. — Може ли да остана при теб, Симон? — помоли тя.

Лавранс не позволи на Рамборг да досажда на Симон, но тя продължи да настоява на своето. Накрая Лавранс строго отбеляза, че е вече твърде голяма, за да дели постеля с мъж.

— Не е вярно, татко — упорстваше тя. — Нали не съм твърде голяма, за да спя при теб, Симон?

— Напротив, още си малка — засмя се гостът. — Ако след пет години ми предложиш да легнеш до мен, няма да ти откажа. Тогава обаче сигурно няма да искаш да имаш такъв грозен и дебел, че и дърт вдовец за съпруг, млада ми Рамборг!

Лавранс се намръщи, когато чу шегата, и скастри дъщеря си:

— Стига си говорила глупости! Върви да си лягаш в нашето легло.

— Симон Андресьон, и ти помоли баща ми за позволение да спя при теб.

— Да — засмя се той, — но се боя, че той ще откаже и на мен, Рамборг.

От този ден нататък стопаните на „Формо“ и на „Йорун“ подновиха някогашните си добри отношения. Рамборг ходеше до съседното имение при всяка възможност, грижеше се за Арнерд като за своя кукла, впускаше се да помага на Сигрид и на прислугата, а понякога сядаше в скута на Симон. Младият мъж я закачаше като едно време, когато Рамборг и Юлвхил бяха като негови сестри.

Две години след като Симон и сестра му се преместиха в долината, Гайрмюн Херщайнсън от „Крюке“ поиска ръката на Сигрид Андресдатер. Женихът произхождаше от стар селски род, но славата на потомците му не надхвърляше границите на тамошната община, въпреки че неколцина от тях бяха служили в кралския двор. Ала —

пред Сигрид не се откриваха изгледи за по-добра женитба, а и тя харесваше Гайрмюн. Братята ѝ договориха подробностите и отпразнуваха сватбата във „Формо“.

Една вечер, когато в имението цареше трескава подготовка за предстоящото тържество, Симон се пошегува, че не знаел как ще върти домакинството без Сигрид.

— Две години ще я караш някак си — успокой го Рамборг. — После ще навърши четиринайсет и вече ще можеш да ме вземеш при теб.

— А, не, теб не те искам — засмя се Симон. — Не се наемам да укротявам такава опърничава мома.

— Татко казва, че тихите води са най-дълбоки — възрази Рамборг. — Сега наистина съм опърничава. Сестра ми беше много кротка и мълчалива. Успя ли да забравиш Кристин, Симон Андресьон?

Младият мъж скочи от пейката, вдигна Рамборг във въздуха и целуна врата ѝ толкова страстно, че по кожата остана червено петно. Ужасен и слисан от постъпката си, Симон я пусна, грабна Арнерд и направи същото с нея, за да прикрие вълнението си. Започна да се закача с момичетата — едното невръстно, другото почти мома — гонеше ги, а те се катереха по масите и пейките. Накрая Симон ги остави на напречната пейка до вратата и изтича навън.

В „Йорун“ не споменаваха за Кристин в негово присъствие.

Рамборг Лаврансдатер растеше и ставаше все по-хубава. Мълвата бързаше да я стоди. Известно време се носеха слухове за нея и Айндриде Хоконсън от рода Валдрес-Йеслинг. Двамата млади бяха роднини по сребрена линия от четвърта степен, но Лавранс и Хокон бяха заможни и можеха да намерят пари, за да издействат изключение от папата във Франция^[1]. Тази женитба би сложила край на някогашните съдебни вражди още от времето, когато старите потомци на Йеслинг подкрепяли херцог Скуюле, а крал Хокон им отнел имота във Воге и го дал на Сигюр Елдярън. Ивар Йеслинг-младши си възвърна „Сюнбю“ чрез женитба и няколко сделки за размяна на имоти, но тези събития предизвикаха безконечни крамоли и вражди. Лавранс говореше за тях с усмивка; делът, който се полагал на съпругата му, не струвал колкото всичката телешка кожа и восък, изразходвани по случая, да не говорим за пътуванията и натрупаната от тях умора. Но

стопанинът на „Йорун“ се занимаваше с тези разправии, откакто се ожени за Рагнфрид, и нямаше как да се откаже.

Айндриде Хоконсън обаче вдигна сватба с друга мома и йорундци не изглеждаха особено разочаровани. Присъстваха на тържеството, а после Рамборг не без гордост се похвали, че четирима мъже отворили дума за нея пред Лавранс — кой за себе си, кой от името на роднина. Баща ѝ обаче не желаел да жени дъщеря си, преди да порасне и сама да реши кое е най-добре за нея.

И така до пролетта, когато Рамборг навърши четиринайсет. Една вечер двамата със Симон стояха в обора и се радваха на новородено теле. Бялото добиче имаше кафяв белег на челото. На Рамборг петното ѝ заприлича на църква. Девојката се бе сгушила в Симон, приседнал на ръба на кошарката, а той ѝ подръпваше плитките.

— Май приближава сватбата ти, Рамборг!

— Много добре знаеш, че баща ми няма да ти откаже, ако ме поискаш — напомни тя. — Вече съм достатъчно голяма да ме задомят.

Симон се сепна, но се помъчи да се засмее.

— Пак ли тези твои лудории!

— Не са никакви лудории — погледна го девојката с широко отворени очи. — Отдавна съм решила да живея при теб във „Формо“. Защо през последните години непрекъснато ме вземаш в скута си и ме целуваш, ако не искаш да стана твоя жена?

— Искам, разбира се, но не съм допускар, че заслужавам толкова красива и млада девојка като теб. Та аз съм по-възрастен от теб със седемнайсет години. Сега не се замисляш за това, но един ден, когато ти ще бъдеш жена в разцвета на силите си, няма да ти се живее със стар, сърдит съпруг с голямо шкембе.

— Сега се чувствам в разцвета на силите си — засия тя. — А и ти не си престарял, Симон.

— Освен това съм и грозен. За кратко ще се преситиш да ме целуваш!

— Няма такава опасност — засмя се тя и му поднесе устните си, но Симон не я целуна.

— Не искам да се възползвам от неблагоприятното ти, миличка. Това лято Лавранс ще те води на юг. Ако и след това пътуване не си промениш решението, покорно ще благодаря на Бог и на Пречистата

Дева, задето са ми отредили по-добър жребий, отколкото съм се надявал, но няма да те карам да ми се вричаш отсега, красавице моя.

Същата вечер Симон взе кучетата, копието и арбалета си и се качи в планината. По ливадите още имаше много сняг. Той заобиколи пасището и си сложи ските. Прекара цяла седмица в лов на северни елени до езерото на юг от Глиганските върхове. Но вечерта, когато се отпрати към селото си, го обзе познатото безпокойство и страх. От Рамборг се очакваше да сподели случилото се с баща си. Когато пое по ливадата покрай пасището на „Йорун“, Симон забеляза, че от покрива на овчарската колиба се вие дим, а вътре проблясва светлина. Сигурно Лавранс бе дошъл да нагледа имота си. Симон реши да се отбие при него.

По поведението на Лавранс младият мъж усети, че правилно е предугадил какво се е случило. Двамата поприказваха за лошото отминало лято и кога тази година е най-подходящо да преведат добитъка на север. Обсъдиха новия ястреб на Лавранс, разперил криле над вътрешностите на печациите се на шиш птици. Лавранс ходил до долината Илман, защото преди ден-два неколцина селяни от Алв му обадили, че тамошната му конюшня се срутила. Вечерта премина в подобни разговори. Накрая Симон не се стърпя:

— Не зная дали да те питам, но... да не би Рамборг да ти е споменала нещо, за което наскоро говорихме с нея?

— Защо не се обърна първо към мен, Симон? Вероятно се досещаш какъв отговор щеше да получиш. Е, няма нищо. Сигурно преди това се е удал удобен случай да споменеш на девойката за намеренията си към нея. Както и да е. Радвам се да поверя детето си в ръцете на почтен мъж.

„Повече няма какво да говорим“, помисли си Симон.

И все пак му се стори странно. Та той никога не бе възнамерявал да се сближи с почтена девойка или жена, а сега достойнството му го задължаваше да се ожени за мома, с която предпочиташе да не се обвързва.

— Лавранс, само недей да си мислиш, че съм задирял дъщеря ти зад гърба ти — престраши се да говори откровено Симон. — С нея прекарваме много време заедно, но не съм очаквал Рамборг да

разтълкува поведението ми като нещо повече от старото ни приятелство. Ако ти се струвам твърде възрастен за нея, не бих се учудил на отказа ти и не бих позволил той да промени добрите ни отношения.

— Симон, малцина мъже бих приел като родни синове и ти си един от тях — призна Лавранс. — А желанието ми е лично да се погрижа за бъдещето на дъщеря си. Досещаш се кой ще отговаря за женитбата ѝ, когато си отида от този свят. — За пръв път двамата мъже отваряха дума за Ерлен Никулаусън. — Не отричам, зет ми се представя в много по-добра светлина и успя да се издигне в очите ми, но не притежава нужните качества, за да уреди разумно женитбата на млада девойка. Рамборг също ми се вижда готова да се омъжи за теб.

— Така си мисли, но е още дете. Нямам намерение да те притискам, ако сметнеш за редно да изчакаш още, преди да я задомиш.

— Аз пък нямам намерение да ти натрапвам дъщеря си — намръщи се леко Лавранс. — И през ум да не ти минава.

— Бъди сигурен, че в цяла Норвегия никоя друга девойка не ми лежи на сърце; повече от Рамборг. Просто не вярвам на късмета си, Лавранс. Струва ми се преголямо щастие да взема за жена толкова красива, млада и добра невеста, и то потомка на богат и знатен род. И да стана твой зет — додаде Симон леко смутен.

— О, знаеш какво е мнението ми за теб — засмя се стеснително Лавранс. — Ти ще се грижиш за детето ни и за имотите ѝ повече от добре. С майка ѝ никога няма да съжаляваме за избора си.

— Обещавам с ръка на сърцето да не ви разочаровам. Дано Господ и всички светии ми помагат.

Двамата мъже се ръкуваха. Симон се сети за деня, когато с Лавранс договориха женитбата му за Кристин и скрепиха споразумението с ръкостискане. Сърцето му се сви болезнено в гърдите.

Но Симон наистина нямаше как да се надява на по-изгодна женитба. Лавранс оставяше наследството на двете си дъщери. Симон щеше да се превърне в син на мъж, който се радва на всеобщо уважение и любов. А Рамборг беше млада, миловидна и свежа.

Крайно време беше да се вразуми. С кой акъл доскоро се надяваше да спечели сърцето на вдовица, отблъснала го като девица, и то след като онзи вече е изпил сладките сокове на младостта ѝ, а тя му

е родила цяла чета момчета, одрали кожата на баща си? Ако продължава да храни такива илюзии, заслужава братята му да го обявят за невменяем и да му отнемат правото да се разпорежда с делата си. Освен това такива като Ерлен доживяват до дълбоки старини...

Съвсем скоро двамата се ще се окажат баджанаци. Не бяха се виждали от онази вечер в Осло. Споменът за последната им среща сигурно навяваше по-неприятни чувства на Ерлен, отколкото на Симон.

Реши да бъде образец съпруг на Рамборг. Да не предава никога доверието ѝ. И все пак това дете го подмами сам да влезе в клопката ѝ.

— Защо се смееш? — попита Лавранс.

— Смя ли се? Хрумна ми нещо...

— Сподели го с мен, та да се посмея и аз.

Симон Андресън впери в Лавранс малките си пронизателни очи.

— Замислих се какви са жените. Съмнявам се дали някоя жена ще зачете така мъжкото доверие и закон, както правим ние, ако може да облагодетелства себе си или роднините си, погазвайки правилата. Халфрид, първата ми съпруга... Това не съм го казвал на никого, Лавранс Бьоргюлфсън, и го споделям за пръв и последен път. Халфрид беше нечувано добра, смирена и справедлива жена. Едва ли се е раждала друга такава. Споменавал съм ти как прие тя раждането на Арнерд. Но когато разбрахме какво очаква Сигрид, Халфрид предложи да скрием сестра ми, а тя да се преструва на бременна и после да обявим детето за наше. Така ние щяхме да се сдобием с наследник, детето щеше да бъде обезпечено, а Сигрид — да остане при нас и да не се разделя с рожбата си. Според мен Халфрид не осъзнаваше, че така предава интересите на роднините си.

След кратко мълчание Лавранс подхвана:

— Ти можеше да останеш в „Манвик“, Симон.

— Да — засмя се горчиво младият мъж. — Вероятно съм имал пълно право да постъпя като мнозина мъже, които наричат владенията си наследство от предците. По тези въпроси можем да се осланяме единствено на женската чест.

Лавранс нахлузи качулката върху главата на ястреба си и го сложи на китката си.

— Говориш много странно за мъж, който скоро ще се жени — отбеляза той с леко раздражение в гласа.

— Никой не би се усъмнил в честта на твоите дъщери — възрази Симон.

Лавранс заби поглед в птицата и я почеса със съчка.

— А Кристин? — прошепна той.

— Никога не съм се съмнявал в нея — отсече категорично Симон. — Постъпката ѝ ме нарани, но не съм се чувствал излъган. Съвсем прямо и открито ми призна, че е срещнала мъж, който ѝ лежи повече на сърцето.

— Тогава ти се съгласи с охота да се откажеш от претенциите си към нея. Да не би да си чул някакви слухове?

— Не. Не съм чувал никакви клевети за нея — отвърна Симон със същата увереност.

Споразумяха се годежът да се състои през лятото, а сватбата да отпразнуват на следващата година след Великден, когато Рамборг навърши петнайсет години.

Кристин не се беше прибирала в родния си дом от деня на сватбата си. Оттогава изминаха осем години. Сега се завръщаше с голяма свита: със съпруга си, Маргрет, петимата им синове, детегледачки, слугини, ратаи и коне с багаж. Лавранс излезе да ги посрещне в Довре.

Кристин вече не плачеше така лесно като по-млада, но когато видя баща си да язди срещу нея, очите ѝ се наляха със сълзи. Тя обузда коня си, слезе от седлото и се затича към него. Доближи го, хвана ръката му и я целуна смирено. Лавранс тутакси слезе от коня и вдигна дъщеря си на ръце. После се здрависа с Ерлен, който вървеше пеш и приветства тъста си с почтителен поздрав.

На следващия ден Симон се отби в „Йорун“, за да види новите си роднини. С него дойдоха Юрд Андресън и Гайрмюн от „Крюке“, но жените им останали във „Формо“, за да шетат. Симон искаше да отпразнуват сватбата в неговия дом и стопанките имаха много работа.

Случи се така, че Симон и Ерлен се здрависаха неупинудено и спокойно. Симон умееше да се владее, а Ерлен се отнесе към него със съвсем неподправена радост. Господарят на „Формо“ чак се усъмни

дали пък Ерлен не е забравил неприятната случка в Осло. Симон подаде ръка и на Кристин. Двамата се притесниха и погледите им се срещнаха само за миг.

Колко е остарял, помисли си Кристин. На младини Симон можеше да се нарече хубавец въпреки тантурестото си тяло и късия врат. Някога стоманеносивите му очи изглеждаха малки под увисналите клепачи, устата — малка, а трапчинките — прекалено големи върху детински облото му лице, но цветът на кожата му свидетелстваше за отлично здраве, а широкото му чело се белееше като мляко под красивите му светлокестеняви къдрици. И сега бе запазил гъстата си къдрава грива с цвят на лешник, но лицето му бе станало червендалесто, с пълни бузи и двойна брадичка, а под очите му се гънеха бръчки. Снагата му се бе наляла и се забелязваха наченки на шкембе. Симон никак не приличаше на мъж, който вечер ще легне в края на леглото да си шепне с годеницата си. Кристин изпитваше съжаление към малката си сестра. Пленителната Рамборг пращеше от здраве и се радваше по детски, задето ще се омъжва. Още на първия ден тя показва на Кристин сандъците с чеиза си и годежните дарове от Симон. Сигрид Андресдатер ѝ разказала за позлатена ракла в невестината стая във „Формо“, където стояли скътани дванайсет скъпи кърпи. Симон щял да ѝ ги подари на сутринта след първата им брачна нощ. Клетото девойче, нямаше представа какво представлява бракът. Кристин се измъчваше, че не познава добре сестра си. Рамборг им гостува два пъти в „Хюсабю“, но се държеше хладно и малко сърдито. Не харесваше нито Ерлен, нито връстницата си Маргрет.

Дълбоко в себе си Симон бе очаквал — и дори се бе надявал — да види Кристин поизморена от живота. Нали бе родила пет деца. Но младата жена цъфтеше, запазила изправения си гръб и изящната си походка, макар и да се бе позакръглила. Човек не би могъл да си представи по-прекрасна майка, заобиколена от миловидните си чеда.

Кристин беше облечена в рокля от домашен, ръждивокафяв вълнен плат с втъкани тъмносини птици. Симон си спомни как той се облягаше на стана, докато тя тъчеше.

Докато се настаняваха на трапезата в голямата стая на горния етаж, настъпи кратка суматоха. Скюле и Ивар започнаха да крещят — искаха да седнат между майка си и гледачката, с която бяха свикнали. Лавранс обаче сметна, че не подхожда Рамборг да заеме по-

второстепенно място от слугинята и децата на сестра си, и ѝ оказа честта да се настани до него, защото ѝ предстоеше да напусне бащиния дом.

Малчуганите от „Хюсабю“ не си намираха място от превъзбуда, а и не бяха научени на добри обноски. Сътрапезниците тъкмо започнаха да се хранят и Гауте се мушна под масата, а после се появи до коляното на Симон.

— Ще ми дадеш ли да видя странния калъф на колана ти, сроднико Симон? — попита русото момче бавно и сериозно. Вниманието му беше привлечено от голямата обкована със сребро ножница, където Симон носеше приборите си: лъжица и два ножа.

— Разбира се, синко. Как се казваш?

— Гауте Ерленсън.

Малкият пусна парче сланина в скута на сребристосивата фламандска дреха на Симон, извади ножа му и го огледа щателно. После със съсредоточено изражение грабна другия нож и лъжицата от ръцете на Симон, докато мъжът се хранеше, и пхна всички прибори в ножницата, за да види как изглежда целият комплект. Пръстите на детето лепнеха от мазнина, а муцунката му бе изпоцапана с храна. Симон се усмихна на красивото му заинтригувано лице.

В следващия миг двамата големи синове на Ерлен и Кристин също отидоха до пейката на мъжете, а близнаците пълзяха под масата и се мотаеха из краката на хората. Малките оглеждаха кучетата до огнището. Възрастните така и не успяха да се нахранят на спокойствие. Майката и бащата молеха децата да си седнат по местата и да кротуват, но те дори не им обърнаха внимание. Родителите посрещаха проявите им със смях и непослушанието им явно не ги притесняваше. Кристин и Ерлен останаха невъзмутими дори когато Лавранс с доста хаплив тон помоли един от ратаите да заведе палавниците в стаята на долния етаж, та въззрастните да си чуят приказката.

Домакините предложиха гостите от „Хюсабю“ да пренощуват в голямата стая. След вечеря слугините донесоха още пиене за мъжете, а Кристин и бавачките отведоха децата в един ъгъл, за да ги съблекат. Момчетата се бяха изпоцапали целите с храна и майката поиска да ги поизмие, но малките се възпротивиха, а по-големите започнаха да се пръскат с вода. Слугините тъкмо успяваха да им облекат някоя дрешка

и дечурлигата се разтичваха из стаята. Накрая жените все пак ги качиха на едното легло, но и там настана нечувана врява. Момчетата не спряха да ритат, да се блъскат, да се смеят и да надават пронизителни викове. Разхвърчаха се възглавници, одеяла и чаршафи. Вдигна се прах и из цялата стая се разнесе мирис на слама. Кристин посрещна лудориите на синовете си със смях: били въодушевени, задето са на чуждо място.

Рамборг излезе да изпрати годеника си. В пролетната нощ двамата повървяха между оградите. Юрд и Гайрмюн избързаха напред, а Симон остана да се сбогува с нея. Сложи крак в стремето на коня, но внезапно се обърна към момичето, взе я в обятията си и я стисна силно, а Рамборг изстена, примряла от щастие.

— Бог да те благослови, Рамборг. Толкова си нежна и красива... Не те заслужавам — прошепна той, заровил глава в буйните ѝ къдрици.

Рамборг гледаше как годеникът ѝ се изгубва в мъждивата лунна светлина. Разтърка ръката си: Симон я бе стиснал до болка. Замаяна от радост, тя очакваше с огромно нетърпение да изминат трите денонощия, които я деляха от сватбата им.

Застанал пред леглото на внуците си, Лавранс наблюдаваше как Кристин ги приготвя за сън. Тримата по-големи братя бяха отслабнали, а крайниците им изглеждаха издължени и сухи, но малките близнаци бяха пълнички, с розово-бели гънки по кожата, с пухкави ръце и крака. Лавранс се любуваше на дечицата със зачервени, топли лица и мокри от пот косици, които дишаха равномерно в съня си. Внуците му пращяха от здраве и красота, но Лавранс забеляза колко лошо да възпитани. Добре поне, че тази вечер не дойдоха Сигрид Андресдатер и Хелга Сакседатер. „Не аз съм човекът, който ще порицава другите колко зле са възпитали децата си“, помисли си Лавранс, въздъхна и прекръсти главите на внуците си.

Симон Андресън и Рамборг Лаврансдатер се врекоха във вечна вярност на пишно сватбено тържество. Невестата и женихът сияеха от щастие и мнозина споделяха мнението, че Рамборг изглежда по-красива от сестра си в сватбения ѝ ден. Не притежаваше ярката хубост на Кристин, но излъчваше радост и мекота. Ясните, невинни очи на

невестата не оставиха у никого и капка съмнение, че тя напълно заслужено носи златната корона на Йеслйнговите потомци.

На сутринта след сватбената нощ гостите се качиха в стаята на младоженците. Рамборг седеше щастлива и горда на стол пред брачното легло със завързана коса. Под погледите на гостите Симон загърна съпругата си в невестината кърпа, а те се смееха весело и подмятаха дръзки шеги. Рамборг се изправи и подаде ръка на мъжа си, поруменяла под бялата забрадка, а хората нададоха радостни възгласи чак до небето и затракаха с оръжия.

Не се случваше често да се оженят наследници на две заможни семейства, без човек да открие близко родство между младоженците, ако се поразрови из родословното им дърво. Затова всички смятаха сватбата на Симон и Рамборг за изключително радостно събитие.

[1] В периода 1309–1377 седалището на папите е в Авиньон, Франция. Едва през 1378-а папа Григорий XI премества папската резиденция обратно в Рим. — Бел.прев. ↑

6.

Кристин огледа промените, настъпили в „Йорун“. Първо установи липсата на старите мъжки глави по местата, където подпорите се пресичаха с фронтоните на къщите. На тяхно място имаше шпиллове с издълбани по тях листа на дървета и птици и позлатен ветропоказател на новата постройка. Някогашните дървени стълбове до почетното място на трапезата до огнището бяха подменени с нови. Старите представляваха фигури на двама мъже. Бяха грозни, наистина, но стояха там още откакто къщата бе построена, и за празниците слугите ги мажеха с мазнина и ги миеха с бира. На новите стълбове баща ѝ бе поръчал да резбоват двама мъже с шлемове и щитове, покрити с кръстни знаци. Лавранс отричаше някоя от фигурите да представлява свети Улав, защото му се струваше непристойно, грешник да държи в дома си изображения на светец, освен ако не чете молитвите си пред него. Твърдеше, че това били двама поборници за каузата на светия крал. Лавранс сам нацепи и изгори старата дърворезба: слугите не смееха да го направят. Господарят им позволи по празници да изнасят храна на големия камък до гроба на първия собственик на „Йорун“, защото му се струваше много жестоко да отнеме на предшественика си онова, на което духът му е свикнал, откакто в имението живееха хора. Бедният човек се бе споминал много време преди християнството да дойде в Норвегия и нямаше вина, задето е бил езичник.

Хората не одобряваха тези начинания на Лавранс Бьоргюлфсън. Богоугодните му дела му носеха успокоение, а и заможен стопанин като него лесно можеше да си осигури така благоразположението на Църквата. Явно усилията му даваха резултат, защото късметът не го напускаше, но възникваше въпросът дали духовете, витаещи из „Йорун“, няма да си отмъстят, когато някой ден в имението пристигне господар, който не се отличава с Лаврансовото христорлюбие и щедрост. А за обикновените хора беше по-изгодно да дават на духовете полагаемото им се, отколкото да им се противопоставят и да търсят спасение при свещениците.

Бъдещето на дружбата между „Йорун“ и енорийския свещеник ставаше все по-мъгляво. Отец Айрик се състари и грохна. Имаше нужда от помощник. Препоръча на епископа да назначи внука му Бентайн Юнсън за дякон в църквата, но Лавранс разубеди епископа, с когото го свързваше старо приятелство. Хората не одобриха намесата на Лавранс. Наистина, младият свещеник се бе показал доста настойчив към Кристин и дори я бе изплашил с поведението си, но нямаше как да знаят дали момичето не е предизвикало дързостта му. Нали по-късно се оказа, че Кристин не е света вода ненапита. Лавранс обаче винаги бе смятал дъщеря си за благонравна — цял живот я носеше на ръце и я боготвореше като реликва.

Вследствие от тези събития отношенията между отец Айрик и Лавранс охладняха. Но после в църквата постъпи отец Сулмюн и начаса между двамата духовници избухна свада за църковни имоти. Айрик настояваше, че земите са лично негови, а новият свещеник ги смяташе за част от енорийското стопанство. Лавранс открай време се славеше като най-вещ в общината по покупко-продажбите на земи. Неговата гледна точка се оказа решаваща в спора между свещениците. След като отсъди в полза на Айрик, Лавранс си спечели явната неприязън на отец Сулмюн, но би могло да се каже, че Айрик и старият дякон Аудюн станаха неразделна част от хората в „Йорун“, защото всеки ден обсъждаха положението с Лавранс и му се жалваха заради всички неправди и терзания, които им причиняваше новият свещеник. В дома на Лавранс на двамата духовници оказваха почит като на епископи.

Всички тези новини Кристин научи от Боргар Трунсън от „Сюнбю“. Той се бе оженил за мома от Трьонделаген и няколко пъти гостува в „Хюсабю“. От няколко години Трун Йеслинг не беше между живите. Никой не скърбеше за загубата, защото всички потомци на Йеслинг смятаха алчния, опърничав и болнав стопанин за черната овца на стария род. Единствено Лавранс търпеше капризите на характера му от съжаление към него и най-вече към съпругата му, Гюдрид. След смъртта на Трун и Гюдрид в имението заживяха четиримата им синове — похватни, напети и красиви мъже — и хората смятаха, че са извадили късмет с новите господари. Синовете на Трун се сприятелиха с вуйчо си в „Йорун“ и Лавранс им гостуваше в „Сюнбю“ няколко пъти в годината, а и заедно ходеха на лов в западните планини. Боргар

обаче не проумяваше защо Лавранс и Рагнфрид се измъчват така жестоко с покаяние и богобоязливост.

— Баща ти и преди се наливаше с вода по време на постите, но поне през останалите дни умееше да се радва на хубавата бира. Вече няма и помен от някогашното му настроение — сподели Боргар.

Поведението на Лавранс било напълно необяснимо за околните. Никой не допускал стопанинът на „Йорун“ да изкупва таен грях. Доколкото го познавали, Лавранс живеел богоугодно и спазвал Божиите повели по-стриктно и от най-ревностния християнин, като изключим светиите.

От подмолията на Кристинината душа се надигаше смътно предположение защо баща ѝ се старае така неуморно да се доближи до Господ, но тя дори не посмя да го допусне в мислите си.

Кристин отказваше да признае дори пред себе си колко променен намира баща си. Лавранс не ѝ напомняше на съсухрен старец, не. Той все още вървеше с изправен гръб, а снагата му бе запазила гъвкавостта и красотата си. Косата му побеля много, но това не се набиваше на очи, защото Лавранс беше рус. И все пак в съзнанието на дъщерята се прокрадна спомен за младия, ослепително красив мъж, какъвто бе някога баща ѝ; за свежите му, леко заоблени бузи на издълженото, слабо лице; за нежната руменина на кожата му, прозираща под слънчевия загар; за алената му сочна уста с дълбоки гънки от двете страни. Сега мускулестото му тяло се бе стопило и той бе станал по-кокалест и жилав. Потъмнялото му лице имаше вид на изсечено от дърво. Бузите му стояха хлътнали над възлестите крайчета на устните. Лавранс не беше престарял, но вече не бе в първа младост.

Той открай време си беше сдържан, благоразумен и предпазлив и още от малка Кристин помнеше колко ревностно баща ѝ съблюдава всички християнски повели. Обичаше да слуша литургии и молитви на езика на римляните. Радваше се най-силно, когато се намирал в божия храм. Там намирал отрада за душата си. Но тогава всички инстинктивно усещали, че във вените на този мълчалив мъж тече кръвта на духовно свободен, спокоен и жизнелюбив човек. Сега сякаш нещо у него бе умряло безвъзвратно.

Откакто пристигнал в „Хюсабю“, Кристин видя баща си пиян само веднъж: на сватбата във „Формо“. Тогава започнал да залита и да бърби дрезгаво, но не изглеждал развеселен. В главата ѝ нахлува

спомени от детството. Когато честваха празници или ходеха на гости, Лавранс се смееше с цяло гърло и се удряше по бедрата при всяка шега. Предлагаше на всички мъже, прочути с физическата си мощ, да премерят сили с него; изпробваше коне и се втурваше да танцува; смееше се на несигурните си стъпки, обсипваше присъстващите с подаръци и преливаше от доброжелателност и другарска обич към всички. Кристин разбираше, че баща ѝ има нужда от алкохолното опиянение, за да се откъсне от постоянния труд, строгия пост и благочестивия живот с домашните си, които намираха в него най-добрия си приятел и най-сигурната си опора.

Ерлен не изпитваше необходимост да пие, защото в трезво състояние не си налагаше никакви задръжки. Поддаваше се на всичките си хрумвания, без да се замисля кое е правилно и кое — погрешно; кое хората смятат за благопристойно и разумно поведение. Кристин не познаваше по-умерен в пиенето мъж от съпруга си. За Ерлен виното беше начин да утоли жаждата си и да се впише в компанията, но не и страст.

Лавранс Бьоргюлфсън бе изгубил способността да се радва на гуляите. Потребността да отприщи жизнелюбието си в опиянението от алкохола изчезна. Не пиеше, за да удави мъката си. Подобна мисъл му бе напълно чужда, защото според него мъжът трябва да седне на трапезата с радостно, а не с натежало от скръб сърце.

Лавранс търсеше утеха за тегобите си другаде. В мислите на Кристин дремеше бегъл спомен за баща ѝ в нощта, когато църквата изгоря. Той успя да спаси разпятието. Ето го, стои под него, носи кръста и се подпира на него. Без да проумява докрай причината за промяната у Лавранс, Кристин долавяше неговия страх за нейното бъдеще и за бъдещето на децата ѝ. Вероятно се тревожеше, защото избраникът на Кристин не му вдъхваше доверие, и се чувстваше безпомощен.

Това прозрение глождеше тайно душата ѝ. Кристин се прибра у дома, изморена от негодите през изминалата зима. Тревожеше се, задето съвсем лекомислено се примири с нехайството на Ерлен. Осъзнаваше какъв прахосник е съпругът ѝ. Той не умееше да управлява наследените богатства и те се стопяваха с всеки изминал ден — бавно, но неумолимо. Макар и трудно, но го убеди да уреди някои сделки и да се вслуша в нейните съвети и в думите на отец Айлив, ала

нямаше сили непрекъснато да му натяква какво да предприеме. А и сега я изкушаваше възможността да се радва на живота си с него. Кристин се измори да упорства и да се бори срещу обстоятелствата и срещу демоните в себе си, но несекващото ѝ безпокойство непрестанно изцеждаше силите ѝ.

Очакваше да си възвърне душевния мир от детството с помощта на баща си.

Чувстваше се несигурна. Ерлен получаваше добри доходи от поверената му община, ала живееше по-разгулно, назначи повече слуги и увеличи броя на хората в свитата си. Държеше я на разстояние от всичко, което не засягаше пряко съвместния им живот. Кристин разбираше, че съпругът ѝ не желае тя следи начинанията му със зоркия си поглед. На другите Ерлен разказваше с охота за преживелиците си на север, с нея не споделяше нито дума. Имаше и други събития. През последните години Ерлен се срещна с Ингебьорг, майката на краля, и Кнют Порше няколко пъти. Кристин не присъства нито веднъж на срещите с тях. Сега Кнют беше херцог в Дания, а дъщерята на крал Хокон се бе обвързала с него в брачен съюз. В душите на мнозина норвежци се надигна гняв и горчивина. Срещу Ингебьорг организираха всевъзможни заговори, които Кристин не проумяваше. Епископът от Бьоргвин тайно изпрати няколко сандъка в „Хюсабю“. Сега натовариха пратката на „Маргигрен“, която се намираще до Несе. Ерлен получи писма и се готвеше да пътува за Дания в края на лятото. Най-сетне изяви желание да я вземе със себе си, но Кристин се възпротиви. Тези високопоставени люде смятаха Ерлен за свой равен и се отнасяха с него като към скъп роднина, ала Кристин се боеше: непредпазливостта му вещаеше опасности. Не се реши да пътува с него, защото не виждаше на какво може да го научи, а и мисълта да попадне в компанията на хора, сред които тя, обикновената стопанка, няма как да отстоява мнението си, никак не ѝ се нравеше. Освен това се страхуваше да пътува в кораб. Морската болест се бе загнездила в спомените ѝ като по-тежко изпитание и от най-мъчителното раждане.

По време на престоя си в „Йорун“ Кристин не се отърси от налегналото я болезнено безпокойство.

Един ден Крестин и баща ѝ отидоха в Шене. Тя разгледа забележителната ценност в имението: дебела шпора от най-прекрасното злато със старомодна форма, но с причудлива украса. Като всички деца в общината и Крестин знаеше какъв е произходът на шпората.

Още след като свети Улав покръстил долината, Аудхил Красивата от Шене била отвлечена в планината. Занесли църковната камбана в планината и започнали да я бият, за да повикат жената. На третата вечер тя излязла на поляната. Нагиздена със златни накити, сияела като звезда. Тогава въжето се скъсало, камбаната се търколила по канарата, а Аудхил била принудена да се върне в планината.

Но след много години при първия свещеник в Сил пристигнали дузина бойци. Храбрите мъже носели златни шлемове, сребърни ризници и яздели тъмнокафяви жребци. Те били синовете на Аудхил от планинския крал и помолили свещеника да устрои на майка им християнско погребение. Аудхил положила огромни усилия да съхрани вярата си и да спазва църковните празници в планината. На смъртния си одър отправила горещата си молба към синовете си да я положат в свещена земя. Свещеникът обаче отказал. Според легендата заради тази своя постъпка той не могъл да намери покой в гроба си, а през есента нощем го чували да снове из горичката на север от църквата и през сълзи да се разкайва за проявеното безсърдечие. През същата нощ синовете на Аудхил отишли в Шене и предали на родителите ѝ поздрав от нея. На сутринта намерили в двора златната шпора. Тамошните стопани и до днес се смятали за роднини на синовете на Аудхил, защото и до днес ги спохождал небивал късмет в планината.

Докато язدهа в лятната нощ към къщи, Лавранс припомни на дъщеря си:

— Синовете на Аудхил казвали молитвите, които научили от майка си. Не споменавали името Господне и името Христово, но „Отче наш“ и „Вярвам“ звучали ето така в устата им: „Вярвам в един Бог Отец Вседържител и в Сина Божий, Единородния, и в Духа Светаго, Животворящия.“ Изричали и молитвата към Света Богородица: „Благословена си Ти между жените и благословен е плодът на Твоята утроба, защото си родила Спасителя на нашите души.“

Крестин се вгледа плахо в изпосталялото, загрубяло лице на баща си. В светлата лятна нощ то ѝ се стори изтерзано от грижи и

размисли. Никога не бе виждала баща си толкова измъчен.

— Никога не си ми разказвал това, татко — промълви тя.

— Не съм ли? Сигурно съм те мислел за много млада и съм се опасявал историята да не събуди твърде непосилни за теб тревоги. Според отец Айрик в посланията на апостол Павел пише: не само човешкият свят стене от болка...

Един ден, седнала най-горе на външните стълби към голямата стая, Кристин шиеше. Симон се появи на кон в двора и спря точно под нея, но не я видя. Родителите ѝ излязоха да го посрещнат. Той отказа да влезе. Рамборг го помолила да се отбие в „Йорун“, ако минава от там, и да попита домашните за любимата ѝ овца в кошарата. Ако Лавранс и Рагнфрид още не са я изпратили през планината, Рамборг искала Симон да ѝ я заведе.

Кристин чу как баща ѝ се почеса по главата и се засмя гневно. Призна, че се е надявал Рамборг да забрави за овцата си, защото се случила злополука. Лавранс дал на двамата си големи внуци по една малка брадва. Първата им работа била да пребият клетото животно.

Симон се засмя добродушно:

— Ах тези палавници от „Хюсабю“! Големи разбойници се извъдиха!

Кристин се втурна надолу по стълбите и отвърза сребърната ножица от колана си.

— Дай я на Рамборг в замяна на убитата овца. Зная, че си я беше харесала от малка. Никой няма да злослови за моите синове — разпалено извика тя, но изведнъж млъкна, защото прочете неодобрение и изненада по лицата на родителите си.

Симон не взе ножицата. Смути се леко. Същевременно забеляза Бьоргюлф, препусна към него, наведе се и вдигна момчето на седлото при себе си.

— Значи плякосваш селата ни, а, храбрецо? Сега си мой пленник, а утре родителите ти ще дойдат у нас да се споразумеем за откупа.

Симон махна за поздрав и отпраши с момчето на коня. Бьоргюлф се заливаше от смях и риташе в ръцете му. Симон се сприятели бързо със синовете на Кристин. Тя помнеше, че мъжът умее да забавлява

деца още от млад. Като малки сестрите ѝ го обожаваха. В душата ѝ се надигна неочакван гняв, задето Симон обича малчуганите и с охота се включва в игрите им, а нейният съпруг не понася детска глъч.

На следващия ден, когато гостуваха във „Формо“, Кристин научи, че Рамборг не останала много доволна от доведения пленник на Симон.

— Самата тя е още дете, не можем да очакваме от нея да мисли за деца — обясни Рагнфрид. — Нещата ще се променят, като поотрасне.

— Вярно, вярно — съгласи се Симон.

Двамата с Рагнфрид се спогледаха с лека усмивка. „Хм“, помисли си Кристин, „минаха вече два месеца от сватбата им“.

Кристин не можеше да си намери място от притеснение и безпокойство, затова изливаше гнева си върху Ерлен. Доволен от престоя им в „Йорун“, Ерлен оценяваше гостоприемството на домакините по достойнство. Разбираше се отлично с Рагнфрид, а и Лавранс показваше открито колко харесва зет си. Болезнено чувствителната, наблюдателна Кристин обаче долавяше и нещо друго. В благоразположението на баща ѝ към Ерлен прозираше присъщото му благосклонно снизхождение, което Лавранс изпитваше към съществата, неспособни да се справят с живота си. Любвеобилното му отношение към другия му зет беше по-различно. Към Симон се отнасяше като към приятел и другар. Въпреки че Ерлен беше по-възрастен от Симон, Лавранс и съпругът на Рамборг разговаряха на „ти“, а Ерлен се обръщаше към тъста си на „ви“, защото Лавранс така и не предложи да променят това.

Симон и Ерлен се спогаждаха, но не търсеха компанията си. Кристин не успя да се отърси от спотаената си боязън към Симон Андресън: той стана свидетел на позора ѝ, а още по-лошото беше, че онази вечер той напусна хана на Флюга с гордо вдигнато чело, докато Ерлен потъна вдън земя от срам. Кристин беснееше от ярост, защото Ерлен съумя да забрави и тази случка, и се държеше с него заядливо. Ако Ерлен понасяше хапливите ѝ забележки спокойно и добродушно, Кристин се дразнеше, че не приема думите ѝ насериозно. Друг път търпението му бързо се изчерпваше и той ставаше свадлив, тогава тя отговаряше язвително и хладно.

Една вечер Кристин шиеше до огнището. Беше в лошо настроение и скучаеше. Срещу нея Маргрет дремеше над ръкоделието си и току се прозяваше. Повечето слуги бяха навън. Лавранс седеше на почетното място на трапезата, а Ерлен — най-горе на външната пейка. Двамата играеха шах. Местеха фигурите мълчаливо и замислено. Ивар и Скуюле се опитваха да разкъсат едно кученце. Лавранс стана, взе пиццата животинче от ръцете им и без да обели дума, се върна на мястото си, като сложи кученцето в скута си.

Кристин се приближи до тях и отпусна ръка върху рамото на мъжа си, докато наблюдаваше играта. Ерлен не можеше да се мери с тъста си на шах и почти винаги губеше партията, но понасяше поражението незлобливо и равнодушно. Тази вечер Ерлен играеше много слабо. С доста заядлива нотка в гласа Кристин започна да му натяква, че не внимава. Лавранс не се стърпя:

— Ерлен няма как да се съсредоточи върху играта, ако продължаваш да му висиш на главата. Каква работа имаш при нас, Кристин? Та ти нямаш представа от шах!

— Е, явно ме мислиш за напълно невежа...

— Едно нещо не си научила, види се — сопна се Лавранс, — и то е как подобава на една жена да разговаря със съпруга си. Я по-добре върви да усмириш дечурлигата, че вдигат по-голяма вярва и от злите духове по Коледа.

Кристин се приближи до синовете си и ги сложи да седнат на пейката. После и тя се настани до тях.

— Пазете тишина, дечица. Дядо ви не позволява да играете и да лудувате.

Лавранс погледна изкосо към дъщеря си, но си замълча. След малко влязоха бавачките. Жените излязоха от стаята заедно с тях, за да приспят децата. Когато двамата мъже останаха сами, Ерлен се обърна към тъста си:

— Не ми се ще да се карате така на Кристин, татко. Нека ми натяква, щом това облекчава лошото ѝ настроение. Няма смисъл да я вразумявате, а и тя не понася някой да каже лоша дума за децата ѝ.

— А ти смяташ ли за нормално синовете ти да растат толкова невъзпитани? Къде изчезнаха тази вечер слугините, които трябва да гледат децата?

— Май са в стаята на ратаите ви — засмя се Ерлен и се протегна. — Но аз не смея да ѝ направя забележка за слугините ѝ, защото тогава тя побеснява и започва да ми напомня, че и ние не сме цвете за мирисане.

На следващия ден Кристин береше ягоди на поляната южно от имението. От вратата на ковачницата баща ѝ я повика да влезе при него.

Кристин се отправи натам със свито сърце. Сигурно Нокве пак е направил някоя беля. Тази сутрин малчуганът отвори една порта и кравите влязоха в ечемичена нива.

Баща ѝ извади нажежено желязо от огнището и го тръшна върху наковалнята. Кристин чакаше да разбере какво ще ѝ каже. Дълго време се чуваха само ударите на чука по огнената пита и звънтящите отговори на наковалнята. Накрая Кристин не се стърпя и го попита какво иска от нея.

Желязото изстина. Лавранс остави клещите и тежкия ковашки чук и се приближи до дъщеря си. С изпоцапаното си със сажди лице и коса, с почернелите си дрехи и ръце и с дългата си престилка той изглеждаше по-строг от обикновено.

— Повиках те, защото искам да ти кажа нещо, дъще. Тук, в моя дом, настоявам да се отнасяш към съпруга си с полагащото му се уважение, както подобава на почтена стопанка. Не желая да слушам как дъщеря ми хока мъжа си, както постъпи вчера ти.

— Виж ти, явно вече смяташ Ерлен достоен за уважение.

— Той е твой съпруг — натърти Лавранс. — Нека ти припомня, че не съм те карал насила да се омъжваш за него.

— С Ерлен станяхте много добри приятели — отбеляза Кристин. — Ако някога знаеше какъв човек е, сигурно щеше да ме накараш.

— Говориш необмислено, Кристин — Лавранс придоби тъжен и угрижен вид. — Много добре осъзнаваш, че това не е истина. Не посмях да те омъжа против волята ти за законния ти годеник, когато ти пожела да го отхвърлиш, макар че обикнах Симон от все сърце.

— И той вече не ме искаше за невеста...

— Грешиш. Гордостта му не му позволи да се възползва от правата си, след като ти го отблъсна. Ако бях послушал съвета на

Андрес Гюдмюнсъон да не обръщам внимание на младежките ви прищевки, съмнявам се дали Симон щеше да съжалява за женитбата ви. Често казано, вече и аз не зная дали рицарят не е бил прав, като гледам колко безогледно се отнасяш към мъжа, за когото се омъжи след дълги и настойчиви молби и заплахи.

— Как ли пък не! — възкликна присмехулно Кристин. — Никога нямаше да придумаш Симон да се ожени за годеницата си, след като я свари с друг мъж, и то на такова място!

— Какво място? — изплъзна се от устата на Лавранс, останал без дъх.

— От онези, дето им казвате бардаци. Собственичката беше държанка на Мюнан. Лично тя ме предупреди да не ходя там. Аз я излъгах, че отивам да видя мой роднина. Самата тя е сродница на Ерлен — засмя се Кристин със същия отблъскващ, див смях.

— Замълчи! — скастри я баща ѝ.

По лицето на Лавранс премина сянка. По устните му заигра бледа, горчива усмивка. Докато го гледаше, Кристин неволно се сети за склона към планината. И той побеляваше като бащиното ѝ лице, след като бурните ветрове обрулеха листата на дърветата, и се превръщаше в блещукаща бяла поляна.

— Който не разпитва, узнава най-много.

Кристин се свлече безпомощно на пейката, подпря брадичка на ръката си и закри лице. За пръв път през живота си изпита смъртен страх от баща си.

Той извърна лице от нея, взе тежкия чук и го остави при другите. После събра пилите и другите дребни инструменти и се залови да ги подрежда върху напречната греда между стените. Лавранс ѝ бе обърнал гръб, а ръцете му трепереха неистово.

— Кристин, знаеш ли, Ерлен премълча тази позорна част от миналото ти — вгледа се той в бледото ѝ изплашено лице. — Отказах му категорично, когато заедно със свои роднини той дойде при мен в Тюнсберг да те поиска за жена. Тогава не подозирах, че всъщност аз трябва да проявя признателност, задето Ерлен иска да възстанови доброто име на дъщеря ми. Мнозина мъже в неговото положение веднага биха ми обадили какво се е случило. А той се върна, за да настоява за ръката ти, все едно си най-почтената жена на света. Не

всеки би настоявал толкова упорито да се ожени за девойка, която вече е била... каквато си била ти тогава.

— Не смятам, че някой мъж би се осмелил да ти каже подобно нещо...

— Не зная за друго, но от хладно оръжие Ерлен не се е боял никога — прекъсна я Лавранс и лицето му изведнъж придоби изтощено изражение, а гласът му изгуби звучността и оживлението си. Но той подхвана наново, тихо и укоризнено: — Колкото и лошо да е станалото някога, Кристин, повече ме плаши решението ти да ми признаеш прегрешението си сега, когато той вече е твой съпруг и баща на децата ти. Ако ми казваш истината, значи си знаела що за стока е, преди да си извоюваш разрешението ни да се венчаеш с него. Ерлен се показва готов да плати скъпо за теб като за честна девойка. Освен това ти е предоставил голяма свобода и право да участваш в управлението на „Хюсабю“. Сега ще изкупиш греха си, като стопанисваш имота разсъдливо и поправяш грешките на Ерлен, за да неутрализираш присъщата му непредпазливост. Дължиш го на Бог и на децата си. И аз, и други хора сме казвали, че Ерлен не става за друго, освен да задиря фусти. Ти също си дала храна за тези слухове, защото сама ми призна какво се е случило помежду ви. Впоследствие съпругът ти разкри и положителните си качества. Спечели си име на смел и пъргав воин. За синовете ви не е никак маловажно да се гордеят със славата на баща си, прочул се като безстрашен и умел пълководец, който умее да върти меча. Казваш, лекомислен бил. Нима точно ти не си го разбрала от самото начало? Съветвам те да измиеш срама от челото си, като почиташ и подкрепяш мъжа, когото сама си избра.

Кристин стоеше с наведена глава, заровила лице в ръцете си. Вдигна очи, цялата пребледняла от отчаяние.

— Постъпих жестоко, като ти казах това, татко. Защо го направих? Симон ме закле да ти спестя грозната истина!

— Симон те е молил да ми я спестиш? — удиви се Лавранс с горчивина в гласа.

Кристин осъзна какво бездушие прояви към него, признавайки му, че чужд човек се е досетил да я предупреди колко ранимо е сърцето на баща ѝ.

Лавранс приседна до нея, взе ръката ѝ и я сложи върху коляното си:

— Постъпи жестоко с мен, Кристин — меко и печално констатира той. — Мило добро дете, ти си блага към всички, но и преди съм забелязвал, че си склонна да проявяваш коравосърдечие към най-свидните си хора. За бога, Кристин, не ме карай да се тревожи за теб и да се питам колко ли още мъка ще донесе на близките ти това твое прословуто твърдоглавие. Дърпаш се като младо конче, впрегнато за пръв път в кола, макар че сама избра на кого да отдадеш сърцето си.

Кристин избухна в ридания и се отпусна в обятията му, а Лавранс я притисна към гърдите си. Седяха дълго така, но Лавранс не продума повече. Накрая все пак повдигна главата ѝ:

— Изцапа се със сажди — усмихна се той. — В ъгъла има кърпа, но най-много да станеш още по-черна, ако се избършеш в нея. Иди вкъщи да се измиеш. Всички ще видят, че си седяла в скута на ковача.

И той внимателно я избута към вратата, затвори след нея и застана неподвижно. После едва извървя няколкото крачки до пейката, свлече се върху нея и облегна глава на гредите. Лицето му се изкриви от болка. С всичка сила притисна ръка към гърдите си.

Никога досега пристъпът не бе продължавал толкова дълго. Не му достигаше въздух, причерня му пред очите, а болката в гърдите плъзна по цялото му тяло. Сърцето му се мятеше неспокойно и се бореше. Удари тежко няколко пъти, а после отново замря. Кръвта туптеше във вените на шията му.

Ей сега ще мине. Болката винаги го отпускате след известно време. Завръщаше се обаче все по-често и по-често.

Ерлен насрочи събирането на екипажа си на остров Вейой за навечерието на празника на свети Якоб, но реши да остане малко повече в „Йорун“, за да придружи Симон на лов за мечката стръвница, която нападала добитъка в планинското пасище. Прибра се от лова и завари пристигналите за него вести: неколцина от хората му се счепкали с градските стражари и се налагаше да тръгне веднага на север, за да ги откупи. Лавранс също имал работа по тези земи, та пое на път със зет си.

Пристигнаха на острова в края на празника на свети Улав. Видяха корабите на Ерлинг Видкюнсон, а на вечерната служба в църквата „Свети Петър“ срещнаха и самия кралски предстоятел. Той

ги придружи до дома на монасите, където щеше да нощува Лавранс, седна да вечеря с тях и изпрати слугите си до кораба да донесат специално подбрано френско вино, което намерили в Нидарус.

Въпреки изисканото питие разговорът се точеше мудро. Ерлен седеше, потънал в мислите си, с искрящи от радост очи както винаги, когато се отправяше на приключение. Слушаше разсеяно за какво говорят другите двама. Лавранс едва долепяше устни до чашата, а Ерлинг не се показва много приказлив.

— Виждаш ми се изморен, сроднико — отбеляза Ерлен.

— В залива до село Хюста снощи се разрази буря и не съм мигнал цяла нощ — поясни кралският предстоятел.

— Ще се наложи да препускаш стремглаво, ако искаш да стигнеш в град Тюнсберг за празника на свети Лаврентий. А и там едва ли те очаква мир и спокойствие. Магистър Пол^[1] с краля ли пътува?

— Да. Ти няма ли да се отбиеш в Тюнсберг?

— Защо? Да попитам краля дали иска да изпрати синовен поздрав на майка си? — засмя се Ерлен. — Или да предложи на епископ Аудфин^[2] да предаде поздравите му на херцогинята...

— Решението ти да пътуваш за Дания сега, когато пълководците отиват на срещата в Тюнсберг, учудва мнозина.

— Защо хората непрекъснато се удивляват на постъпките ми? Представете си, че ми се е приискало да се полюбувам на изискани маниери, каквито не съм виждал от последното си гостуване в Дания, и да участвам в някой турнир. А и нашата сродница бе така любезна да ни покани. Освен Мюнан и мен няма други желаещи да я признаят за тяхна близка.

— Мюнан ли? — смръщи вежди Ерлинг, а после се засмя: — Щях да кажа: нима в дъртия шопар е останал толкова живец, че още може да мъкне сланините си? Значи херцог Кнют организира турнира, а Мюнан ще участва в надпреварата?

— О, жалко, че няма да станеш свидетел на тази неповторима гледка, Ерлинг — засмя се и Ерлен. — Май се опасяваш да не би Ингеборг да ни е поканила на празника по случай раждането на детето, за да забъркаме друга каша и да я поканим да се включи? Както добре знаеш, прекалено съм тежък на дела и лекомислен по сърце, та да ме използват в задкулисните си игри. А на Мюнан му изпихте кръвчицата...

— О, не се боим толкова много от заговори. На Ингебьорг Хоконсдатер вече трябва да ѝ е ясно, че след женитбата си за Порше пропиля всичките си права в родината си. След като положи ръката си в дланта на мъжа, чието кутре не искаме дори да мернем в пределите на страната ни, не е възможно кракът ѝ да стъпи повече в кралските покои.

— Да, много умно от ваша страна да отделите момчето от майка му, няма що — мрачно отвърна Ерлен. — Той е още дете, а ние, поданиците на норвежката корона, вече имаме причина да вървим с гордо вдигната глава заради краля, комуто се заклехме във вечна вярност.

— Замълчи — унило помоли Ерлинг. — Не е сигурно дали е истина...

Другите двама събеседници прочетоха в очите му точно обратното. Макар и още невръстно дете, крал Магнюс Айриксьон вече беше заразен с грях, който не бе редно да се споменава сред християни. Шведският духовник, назначен да го учи на четмо и писмо, докато кралят е в страната, го въвел в неописуемо заблуждение.

— Навред се е разнесла мълвата, че катедралата в Нидарус изгоряла, защото кралят ни не е достоен да заема трона на свети Улав.

— За бога, Ерлен, нали ти казвам, не е сигурно, че това е истина! Пред очите Господни това дете, крал Магнюс, няма да бъде обвинено в грях. Ще се очисти от прегрешението. С какво право твърдиш, че ние сме го откъснали от майка му? Казвал съм и пак ще го повторя: нека Господ накаже онази майка, която предаде детето си, както Ингебьорг измени на сина си. Не се доверявай на такава жена, Ерлен, и не забравяй с какви вероломни хора си имаш работа!

— Според мен доста успешно оправдаха взаимното си доверие. Но как смееш да се произнасяш по въпроса, сякаш в скута ти непрекъснато ваят писма от Рая. Явно това ти дава куража да кръстосваш шпага с високопоставените църковни дейци.

— Я стига, Ерлен. Съветвам те да се произнасяш по въпроси, по които си вещ, а иначе да си спестиш коментарите.

Ерлинг стана. Двамата мъже се изправиха един срещу друг с пламнали от гняв лица.

Ерлен изкриви устни от погнуса:

— Ако човек блудства с животно, пребиваваме жертвата и хвърляме трупа в реката.

— Ерлен! — кралският предстоятел сграбчи масата с две ръце. — И ти имаш синове — тихо напомни той. — Как смееш да говориш такива неща? Внимавай какви ги приказваш, Ерлен. Първо мисли, после си отваряй устата. Двайсет пъти мери, преди да отсечеш.

— Ако и вие, които вземате решенията за кралството ни, действате на този принцип, не се учудвам, че всичко върви по мед и масло. Няма защо да се притесняваш — ухили се той. — Лично аз няма да предприема нищо, но животът в тази страна стана чудесен. Е, утре ти предстои ранно ставане, а и тъстът ми е изморен.

След тези думи той пожела лека нощ и излезе от стаята. Двамата мъже не му отговориха. Ерлен отиде да спи на борда на кораба си. Ерлинг Видкюнсън повъртя чашата в ръце.

— Кашлица ли имате? — попита той, за да наруши неловкото мълчание.

— Да, възрастните хора се простудяват много бързо. Скъпи ми господине, нас ни мъчат безброй неразположения за които вие, младите, дори не подозирате — усмихна се Лавранс.

Отново настъпи мълчание. Ерлинг Видкюнсън промърмори под нос:

— Явно всички смятат, че кралството е обречено. Преди шест години в Осло мислех, че знатните хора, призвани да служат на короната, имат силна воля да се укрепят кралската власт. Разчитах на това.

— Според мен сте били на прав път, но сам отбелязахте, че всички сме свикнали да търсим опора в краля. Сега той е дете и прекарва половината от времето си в чужда страна...

— Така е. Понякога си мисля, че не може да бъдем толкова черногледни; положението ни сигурно има и добра страна. В миналото, когато кралете ни се държаха като жребци, имаше изобилие от хубави кончета. Нужно бе само селяните да си изберат най-силния боец...

— Вярно, вярно — позасмя се Лавранс.

— Нали преди три години говорихме по въпроса, Лавранс Бьоргюлфсън. Тогава тъкмо се прибирахте от поклонението си в Шовде и бяхте навестили роднините си в Гаутлан.

— Помня, че ме удостоихте с честта да ме потърсите...

— Лавранс, няма нужда да се държите толкова изискано — нетърпеливо махна с ръка Ерлинг. — Стана, както казах — мрачно установи той. — Няма кой да събере смелчаците в страната. Изтъкват се най-лакомите, докато в копанята все още е останало това-онова. А онези, дето се стремят да спечелят власт и богатства с почит и слава, както дедите ни някога, не посягат към благата.

— Така изглежда. Всеки пълководец олицетворява определено понятие за чест.

— Ако е така, значи моето име не се слави като особено почитено — сухо отбеляза Ерлинг. — А вие страните от всичко, което би прославило името ви, Лавранс Бьоргюлфсън...

— Така стана, откакто се ожених, господине. Задомих се твърде млад, а съпругата ми е болнава и не обича да е сред много хора. Пък и обстановката в Норвегия май не влияе благотворно на рода ми. Синовете ми си отидоха съвсем малки, а от племенниците ми едва един доживя до зряла възраст.

Лавранс веднага съжали за думите си. И Ерлинг Видкюнсън не бе пощаден от скръб по изгубена челяд. Дъщерите му растяха здрави, но от мъжките рожби му остана само един-едничък син, а и за него се говореше, че бил с крехко здраве.

— Нямате и близки роднини по майчина линия, доколкото съм запознат — отвърна Ерлинг, без да издаде чувствата си.

— Така е. Живи са само внуците на дядовата ми сестра. Сигюр Лудинсън имаше само две дъщери. И мама, и леля починали при първото си раждане. Детето на леля я последвало в гроба.

Помълчаха малко.

— Такива като Ерлен са най-опасни — обади се Ерлинг. — Опитват се да мислят малко по-далеч от носа си, но мисълта им не притежава достатъчно размах. Ерлен напомня на мързеливо хлапе — в раздражението си Ерлинг започна да върти чашата с вино над масата. — Има доста качества, нали? И е от добро потекло, и притежава смелост. Но той никога не издържа да изслуша достатъчно по даден въпрос, та да го прозре изцяло. А ако изтърпи да изслуша някого, още преди края вече забравя за какво са говорили в началото.

Лавранс плъзна поглед към събеседника си. Ерлинг беше много остарял след последната им среща. Изглеждаше изтощен, капнал от умора и тялото му сякаш се бе смалило. Изящните му, ясни черти се

бяха свили върху пепелявата му кожа. Ерлинг открай време имаше нездрав тен. Лавранс усещаше инстинктивно, че този почтен и умен рицар, готов да служи предано на короната, без да щади сили, създава впечатление за твърде дребен в много отношения човек и това му пречи да излезе на преден план. Ако Ерлинг се извисяваше с една глава над сегашния си ръст, лесно би си спечелил повече привърженици.

— Дори Кнют да кове пъклени планове за короната, все пак има достатъчно акъл и осъзнава, че не може да извлече голяма полза от Ерлен в задкулисите си игри.

— Изпитвате симпатия към зет си, Лавранс — почти ядосано отбеляза събеседникът му. — Честно казано, нямате много причини да го обичате...

Лавранс разтриваше с пръст капка разлято вино върху масата. Ерлинг забеляза колко хлабаво се поклащат пръстените на ръцете му.

— А вие имате ли причини да го харесвате? — погледна го Лавранс с присъщата си лека усмивка. — Така или иначе ми се струва, че и вие му симпатизирате!

— Да, да. Един Господ знае защо... Но можете спокойно да си заложите главата: в ума на Кнют се въртят какви ли не коварни планове. Неговият син е внук на крал Хокон.

— Дори и Ерлен би следвало да се досеща, че бащата на детето е твърде широкоплещест, та малкият чуждестранен благородник да излезе от сянката му. А майката настрои целокупния норвежки народ срещу себе си, като реши да се омъжи за Порше.

Не след дълго Ерлинг Видкюнсън си препаса меча, а Лавранс учтиво откачи връхната дреха на госта от куката и понечи да му помогне да я облече, но внезапно залитна и едва не падна възник. Ерлинг го улови и с мъка отнесе едрият мъж до леглото. Устните на Лавранс побеляха и посиняха. Все пак определено не получаваше удар. Крайниците му омекнаха и се отпуснаха. Ерлинг се втурна да събуди монаха — съдържател на хана.

Когато дойде в съзнание, Лавранс се смути от проявената слабост. Обясни, че от време на време получава такива пристъпи на омаломощение, откакто преди две години ходил на лов за елени и се изгубил в снежна виелица. Явно така става, та човек да разбере, че младостта му си е отишла от тялото, усмихна се гузно той.

Ерлинг изчака монахът да му пусне кръв, въпреки увещанията на Лавранс да не се притеснява за него, а да си ляга, защото утре му предстои ранно ставане.

Луната блестеше високо над скалите на сушата, а водата чернееше под тях. Във фиорда обаче светлината струеше като поток от сребърни снежинки. От капците на къщите не се виждаше дим. Лунната светлина хвърляше слаби отблясъци върху тревата по покривите. По единствената къса улица в града не се мяркаше жива душа. Единствен Ерлинг крачеше забързано към кралския дом, където бе отседнал. В полумрака фигурата му, загърната грижливо в широка дреха, изглеждаше странно крехка и дребна. Той потрепери от студ. Неколцина сънливи слуги, останали будни, за да го дочакат, се приближиха до него със светилник. Пое го и ги изпрати да си лягат. Отново потрепери, докато се изкачваше по стълбите към спалнята си.

[1] Магистър Пол — Пол Бордшон (?-1346) — ръководител на кралската канцелария и архиепископ. Укрепва архиепископския престол, но се пази от конфликти с кралската власт. — Бел.прев. ↑

[2] Епископ Аудфин, чието светско име е Андулфинус Аудфин Сигюршон (?-1330) — епископ в Берген; стремежите му към силна епископска власт го тласнали към конфликт с влиятелни духовници и светски лица като например с кралския предстоятел Ерлинг Видкюнсон. — Бел.прев. ↑

7.

Малко след празника на свети Вартоломей Крестин се отправи към „Хюсабю“ заедно с голямата си свита от деца, слуги и провизии. Лавранс я придружи до Йердшин.

Сутринта, когато той се канеше да се прибира в „Йорун“, баща и дъщеря излязоха на двора да поговорят. В планината грееше ярко слънце. Блатата червенееха, а жълти нискостеблени брези покриваха хълмовете. В равнината водата искреше и отново потъмняваше, когато едрите, лъскави облаци я затулеха със сенките си. Те ту се издигаха, ту се снижаваха между далечни клисури и падини сред безбройните сиви била и върхове, покрити с остатъци от току–що паднал сняг и стари преспи, които стесняваха изгледа към хоризонта. А малките, сиво-зелени ечемичени ниви, прилежащи към къщата за отдих, се намираха в странен контраст със света на планината, блеснал в багрите на есента.

Духаше силен, пронизващ вятър. Лавранс нахлузи на главата на Крестин качулката, която досега висеше върху раменете ѝ, и приглади гънките на ленената ѝ забрадка.

— Виждаш ми се по-бледа и отслабнала в лице — отбеляза той. — Нима не се грижихме за теб като добри домакини, Крестин?

— Напротив, напротив. Не е това...

— Освен това пътуването с всички деца сигурно те изморява — предположи баща ѝ.

— Да, но бузите ми са бледи не заради тях — отвърна тя и по лицето ѝ пробяга усмивка.

Баща ѝ я погледна изплашено и въпросително, а тя кимна и отново се усмихна. Лавранс отмести очи, но след малко попита:

— Доколкото разбирам, май, скоро няма да ни гостуваш в долината.

— Този път едва ли ще минат осем години до следващото ми идване — увери го тя, но забеляза изражението му. — Татко, о, татко!

— Шшт, недей, дъще — успокои я той и неволно обгърна раменете ѝ с ръка, за да ѝ попречи да се хвърли в обятията му. —

Недей, Кристин...

Явранс я хвана за ръка и я поведе нататък. Бяха се отдалечили от къщите и вече крачеха по пътечка през жълтата брезава гора, без да осъзнават накъде са тръгнали. Баща ѝ прескочи малко поточе, което прорязваше пътечката, а после ѝ подаде ръка.

Дори това незначително движение сякаш издаде физическата му немощ. Досега Кристин си бе затваряла очите пред действителността. Лавранс вече не скачаше от седлото с предишната пъргавина, не тичаше по стълбите, не вдигаше тежки предмети, както едно време. Движеше се по-вдървено и предпазливо, сякаш в тялото му дремеше болестка и той внимаваше да не я събуди. Вените на шията му се издуваха видимо от пулсиращата в тях кръв, когато се връщаше от езда. Понякога кожата под очите му изглеждаше подпухнала и отекла. Една сутрин Кристин влезе в стаята и завари баща си, полуразсъблечен върху леглото, с опрени в таблата крака, а майка ѝ разтриваше глезените му.

— Ако жалиш за всеки човек, когото старостта поваля, скърбите ти няма да имат край, дете мое — отбеляза той със спокоен, равен глас. — Синовете ти са вече големи, Кристин. Едва ли ти идва като гръм от ясно небе, че баща ти остарява. Дори и когато се сбогувах с теб на младини, пак не знаех дали ни е писано да се видим отново на този свят. Но може и да доживея до старини. Ще бъде, както рече Бог, Кристин.

— Болен ли си, татко? — попита беззвучно тя.

— Е, с годините човек го налягат разни болестки — небрежно отвърна той.

— Не си стар, татко, едва на петдесет и две години си.

— Моят баща не доживя до тази възраст. Ела, седни при мен.

Под отвесната скала, наклонена над поточето, се образуваше ниска, обрасла с трева тераса. Лавранс откопча връхната си дреха, сгъна я и подкани дъщеря си да се настанят върху нея. Поточето бълбукаше и клокочеше над камъчетата пред тях, и подмяташе леко потопена във водата върбова клонка. Лавранс седеше, а погледът му се рееше в далечината към синкавобелите планини отвъд платото, обагрено в есенни цветове.

— Трепериш от студ, татко. Вземи палтото ми.

Тя го разкопча, а Лавранс придърпа малко от него върху рамената си, та и двамата да се покрият. Прегърна дъщеря си през кръста.

— Сама знаеш, Кристин, колко неразумно е човек да оплаква смъртта на близък. Сигурно си чувала да казват: по-добре да бъдеш при Бог, отколкото при мен. Аз се уповавам изцяло на Божието милосърдие. Времето, през което двама другари са разделени, не е чак толкова дълго. Струва ти се дълго, докато си млад, но ти имаш деца и съпруг. Когато станеш на моите години, ще изпитваш чувството, че вчера си се видяла нас, починалите ти близки, и ще се питаш наистина ли са изминали толкова много години. Сякаш до съвсем скоро бях малко момче. А всъщност от твоето детство измина цяла вечност. Някога ти беше малкото ми русо момиче, което ме следваше неотлъчно и любвеобилно. Бог да те възнагради, Кристин, за цялото щастие, с което си ме дарила през всичките тези години.

— А за теб каква награда остана? — свлече се тя пред краката му, хвана китките му и обсипа ръцете му с целувки, докато криеше разплаканото си лице в шепите му. — О, татко, скъпи мой татко, още съвсем млада се погрижих да възнаградя любовта ти с най-горчивата скръб.

— Не, не, детето ми, недей да плачеш — Лавранс я придърпа към себе си и я сложи да седне до него. — Кристин, през последните години си ми доставяла много радост. Отгледа красиви и способни деца и се превърна в трудолюбива и разумна стопанка. Виждам, че вече си се научила къде да потърсиш помощ, ако изпаднеш в затруднение. Кристин, съкровище мое, недей да плачеш толкова сърцераздирателно. Ще навредиш на малкото същество под сърцето си — прошепна той. — Успокой се!

Но Лавранс не успя да я утеши. Придърпа я на коленете си като едно време, когато тя беше малка. Кристин провеси ръце на шията му и отпусна лице върху рамото му.

— Има нещо, което съм споделил единствено на духовния си пастир. Сега ще ти го кажа. Когато още живеех в „Скуг“ и ме пратиха в кралския двор, ме обзе желание да поема по монашеския път, щом навърша нужните години. Не дадох обет дори пред самия себе си, защото се колебаех искам ли да стана монах. Но докато ловях риба във фиорда Ботн и слушах песента на църковните камбани от Ховедоя, все

пак ми се струваше, че най-силно ме тегли натам. Навърших шестнайсет и баща ми поръча на англичанина Ричард от Осло да ми изработи плочеста броня от испански метални пластини, съдържащи и сребро. Дадох ми и меч — онзи, дето винаги използвам, — и доспехи за коня. По онова време в страната имаше повече размирици, отколкото през детството ти. Воювахме с Дания и знаех, че съвсем скоро ще ми се отвори възможност да използвам красивото си въоръжение. Сърце не ми даде да ги захвърля... Баща ми не иска най-големият му син да облече монашеско расо, утешавах се аз, а не бива да се противопоставям на волята на родителите си. И така, предпочетох светския живот, а когато той ме подлагаше на изпитания, се стараех да не се оплаквам, защото липсата на доблест би означавало да се жалвам от съдбата, която сам си избрах. С всяка изминала година от съществуването си осъзнавам все по-ясно едно: няма по-достойно занимание за човека, облагодетелстван да усети частица от Божието милосърдие, от това да му служи, да бди и да се моли за душите на онези, чието зрение все още е засенчено от блясъка на земната суета. И въпреки това признавам, мила моя Кристин: би ми било трудно да пожертвам заради Бог живота си, преминал по тези земи в светски грижи и земни радости, заедно с майка ти неотлъчно до мен и с децата ни. Реши ли да създаде поколение, налага се човек да търпи пронизващата болка в сърцето, когато се случи да изгуби рожбите си или животът да ги сломи с несретите си. Бог им е дал душите, той е техен господар, а не аз...

Ридания разтърсиха тялото на Кристин. Баща ѝ я залюля като невръстно дете на коленете си.

— Като млад съм оставал сляп за много неща. Татко обичаше и Осмюн, но не както мен. Обожаваше ме заради любовта към майка ми, която никога не забрави. Ожени се повторно за Инга, но само заради желанието на баща си. Сега ми се иска да можех да срещна мащехата си и да я помоля за прошка, задето не оцених подобаващо добротата ѝ.

— Нали си ми казвал, че мащехата ти нито ти е навредила, нито ти е помогнала — през сълзи промълви Кристин.

— Бог да ми е на помощ. Тогава нищо не разбирах от живота. Днес ми се струва подвиг, дето не ме е намразила и не ми е казала лоша дума. Ти как би постъпила, Кристин, ако непрекъснато облагодетелстват заварения ти син за сметка на родното ти дете?

Кристин се поуспокои. Лежеше с обърнато нагоре лице, загледана в скалистия пейзаж. Група сиво-сини облаци закри слънцето. Няколко златисти лъча пробиха покривката и проблеснаха ярко във водата на потока.

Кристин отново избухна в сълзи.

— О, татко, скъпи татко, нима никога повече няма да те видя жив?

— Бог да те поживи, Кристин. В уречения ден всички ние, които сме били близки и сродни души, ще се намерим, чедо. Исус Христос, Пречистата Дева, свети Улав и свети Томас ще те пазят навеки от злото — Лавранс задържа лицето ѝ между дланите си и я целуна по устата. — Дано Господ те осени с милостта си, показва ти правия път на този свят и те поведе към светлината на отвъдния...

Няколко часа по-късно Лавранс Бьоргюлфсън пое към „Йорун“ на коня си, а дъщеря му вървеше пеш до него. Слугата на баща ѝ избърза малко по-напред, но яздеше много бавно. Цяло мъчение беше да гледа подпухналото ѝ от плач унило лице. Преди това, през деня, Кристин седя така и на трапезата, потънала в отчаяние, докато Лавранс се хранеше с децата и разговаряше с тях. Тогава се смееше и ги взе едно след друго на коленете си.

— Кристин, недей повече да тъжиш за онова, което си ми причинила — настоя Лавранс. — Но запомни прегрешенията си. Някой ден децата ти ще пораснат и ще ти се струва, че не се държат с теб и с баща си, както подобава. Не забравяй и какво ти разказах за младостта си. Виждам колко непоколебима обич изпитваш към синовете си, но ти си склонна да ставаш най-опърничава, когато обичаш най-силно. А в малките смелчаци дреме доста своенравие — додаде той с лека усмивка.

Лавранс я помоли да се връща.

— Не искам да се отдалечаваш повече от къщите сама.

Стигнаха до верига от възвишения. В подножията им растяха брезови гори, а скатовете им бяха целите в чукари.

Кристин се вкопчи в краката на баща си, втъкани в стремената. Започна да дърпа с пръсти дрехите, ръцете му, седлото, да скубе врата и гърба на коня, да търка глава в добичето и да плаче, разтърсвана от жаловити стенания. Сърцето на Лавранс щеше да се пръсне от мъка, задето дъщеря му страда така жестоко. Скочи от коня и прегърна

Кристин. Притисна я в обятията си за последен път. Прекръсти я няколко пъти и я предаде в ръцете на Бог и на светците. Помоли я да го пусне.

Двамата се сбогуваха и всеки пое по своя път, но когато Лавранс се отдалечи на известно разстояние, Кристин забеляза, че конят се движи бавно. Лавранс явно плачеше, разстроен от раздялата.

Втурна се като побесняла към брезовата гора и започна да се катери по покрития със златисти лишеи хълм, но той беше каменист и трудно проходим. Възвишението се оказа по-високо, отколкото предполагаше. Най-сетне все пак успя да се покатери на върха. Лавранс обаче не се виждаше вече. Кристин се просна върху мъха и мечото грозде, растящи по билото на възвишението, и се разрида, захлупила лице в ръцете си.

Лавранс Бьоргюлфсън се прибра в „Йорун“ късно вечерта. През тялото му премина приятна топлина, когато забеляза, че в стаята с огнището все още го чакат будни хора. Зад съвсем малкото стъкло прозорче откъм чардака се поклащаха леко искрите на огъня. В тази къща Лавранс усещаше най-осезаемо уюта на дома.

Рагнфрид седеше сама, наведена над ръкоделието си. Пред нея, на масата, гореше голяма лоена свещ, поставена върху месингов свещник. Щом Лавранс прекрачи прага, стопанката мигом стана, поздрави го с добра вечер, хвърли още цепеници в огнището и отиде да донесе храна и пиво. Изпратила отдавна слугините да спят: денят им преминал в усилен труд, но успели да опекаат достатъчно ечемичен хляб, та да им стигне до Коледа. Пол и Гюнстайн поели към планината да събират мъх. Като отворили дума за мъха, Лавранс коя зимна дреха предпочитал — тъканата, боядисаната, или пиреново зелената? Вчера идвал Орм от „Муар“ и пожелал да вземе няколко кожени ремъка. Избрал онези, дето висели най-отпред в бараката, и помолил да му ги подарят. Дъщеря му се чувствала по-добре. Раната на крака ѝ почти заздравяла.

Лавранс кимаше с разбиране и отговаряше охотно на съпругата си, докато двамата със слугата му вечеряха. Стопанинът се нахрани доста бързо. Изправи се, избърса ножа си о задната част на бедрото и вдигна кълбо прежда, оставено до Рагнфрид. Преждата бе навита

около пръчка с две резбовани птици в двата края. Част от задницата на едната птица беше почти отчупена. Лавранс махна парчето и я оформи наново, този път я направи по-плоска. Преди доста години бе изработил цял куп такива пръчки за прежда, та да служат на жена му.

— Ти ли ще ги шиеш? — попита той и погледна въпросително ръкоделието ѝ.

Рагнфрид кърпеше кожените му панталони, износени между краката, където платът се търка в седлото.

— Тази работа е тежка за твоите пръсти, Рагнфрид.

— Е, няма нищо, няма нищо — отвърна тя, долепи кожените кръпки до дрехата и започна да ги дупчи с шилото.

Слугата им пожела лека нощ и излезе. Двамата съпрузи останаха сами. Лавранс застана до огнището, за да се стопли. Качи единия си крак на ръба му и се хвана за пръчката, с която отваряха капака на тавана. Рагнфрид го погледна крадешком. Забеляза, че на ръката му липсва малкият пръстен с рубините — венчалната халка на майка му.

— Да, подарих го на Кристин — отговори Лавранс на безмълвния ѝ въпрос. — Винаги е бил наречен на нея. Помислих си: защо да не ѝ го дам още сега.

И Лавранс, и Рагнфрид смятаха, че е дошло време за лягане, но той не помръдна от мястото си, а тя продължаваше да шие. Размениха две-три думи за пътуването на Кристин, за селскостопанската работа в имението, за Рамборг и Симон. После отново единодушно решиха да си лягат, но пак не го направиха.

Лавранс свали знатния пръстен с камък в синьо и бяло от дясната си ръка и пристъпи към съпругата си. Стеснително и боязливо пое ръката ѝ и надяна пръстена. Пробва на кой пръст стои най-добре. В крайна сметка го остави на средния ѝ пръст над венчалната ѝ халка.

— Искам ти да го носиш — прошепна той със сведени клепки.

Рагнфрид стоеше като вцепенена, а по бузите ѝ изби кървава червенина.

— Защо го правиш? — едва успя да промълви тя. — Нима допускаш, че завиждам на родната си дъщеря, задето си ѝ направил подарък?

Лавранс поклати отрицателно глава и се усмихна леко:

— Не. Много добре знаеш защо го правя.

— Споменавал си, че искаш да отнесеш този пръстен в гроба, защото не искаш никой да го носи след смъртта ти.

— Обещай ми никога да не го сваляш от ръката си, Рагнфрид. Не желая никой да го носи след смъртта ти.

— Защо го правиш? — попита отново тя, притаила дъх.

Мъжът се вгледа в лицето ѝ:

— На пролет ще се навършат трийсет и четири години, откакто се врекохме във вечна вярност. Тогава бях невръстен хлапак. През целия си живот на зрял мъж ти бе неотлъчно до мен и ме подкрепяше в добро и зло. Дано Господ поправи грешката ми. По време на съвместния ни живот не проумявах какво непосилно бреме огъва плещите ти. Но сега ми се струва, че винаги съм се радвал на безусловната ти подкрепа. Възможно е да си се чувствала пренебрегната заради силната ми обич към Кристин. Тя беше най-голямото щастие в живота ми и ми причини най-силната горест, но ти си майка на всичките ни рожби. Ще ми бъде най-тежко да се сбогувам с теб, когато си отида. Затова те заклевам да не даваш този пръстен дори на дъщерите ни. Заръчай им да не го свалят от пръста ти. Сигурно ти се струва, че с мен си преживяла повече страдания, отколкото радости. Наистина, с теб сгрехихме някои неща, но според мен винаги сме били предани един на друг. Двамата с теб ще се намерим на оня свят, убеден съм, и грешките вече няма да ни разделят, а Бог ще заздравя и укрепи някогашната ни дружба.

Стопанката повдигна бледото си, набръчкано лице. В големите ѝ, хлътнали в орбитите очи гореше огън, когато погледна мъжа си. Той продължаваше да държи ръката ѝ в своята, леко издигната. Трите пръстена блещукаха, наредени един над друг: най-отдолу годежния, после венчалния, а най-отгоре — подаръка от Лавранс.

Обзе я странно усещане. Спомни си мига, когато той надяна първия пръстен на ръката ѝ. Намираха се пред пръчката, с която отваряха капака на тавана, в стаята в „Сюнбю“. Бащите им присъстваха. Лавранс, бял-червен, с обли бузи, все още дете, пристъпи малко плахо крачка пред баща си.

Втория, венчалния пръстен, Лавранс сложи на ръката ѝ под вещото напътствие на свещеника пред църковната врата в град Гердарюд, в името на триединния Бог.

С този последен подарък Лавранс ѝ се вриче безмълвно за пореден път. Когато удари сетният му час и тя се надвеси над бездиханното му тяло, нека знае, че с пръстена той ѝ предава цялата живителна сила, обитавала плътта му от прах и пепел.

В гърдите сърцето ѝ щеше да се пръсне. От него сякаш капеше младата ѝ неукротима кръв. Все още скърбеше скришом за неосъществените си пламенни желания, но в душата ѝ се прокрадна и боязливо щастие: тази нова, бледа, светла любов я отнасяше отвъд границите на земния живот. През непрогледния мрак, който щеше да настъпи, тя съзираше смътно лъчите на друго, по-меко слънце; долавяше аромата на благоуханни треви в градината на края на света...

Лавранс положи ръката на съпругата си в скута ѝ и седна на пейката, малко по-далеч от нея, с гръб към масата и ръка върху плота. Взря се в огъня.

Рагнфрид сложи край на мълчанието, като подхвана тихо и спокойно:

— Мъжо, не съм допускала, че съм ти толкова скъпа.

— Скъпа си ми — отвърна той със същия тон.

Помълчаха отново. Рагнфрид остави ръкоделието си настрана и попита:

— Забрави ли какво ти признах онази нощ?

— Едва ли някой мъж би забравил подобно признание. Не и на този свят. Усещам, че отношенията ни се влошиха, след като научих тази твоя тайна. Бог ми е свидетел, Рагнфрид, мъчех се с всички сили да не издам терзанията си.

— Не знаех, че думите ми са те разстроили.

Лавранс се обърна рязко към съпругата си и я изгледа.

— Вината за обтегнатите ни отношения е моя, Лавранс. Казах си: щом след онази нощ се държиш с мен както преди, явно чувствата ти към мен са още по-слаби, отколкото съм предполагала. Ако бе постъпил другояче; ако се бе превърнал в суров господар, ако дори ме бе ударил веднъж, макар и под влияние на изпития алкохол, тогава вероятно щях да понеса по-леко угризенията на съвестта си. Ти обаче понесе признанието ми доста леко...

— Така ли мислиш?

Слабото потреперване в гласа му събуди неукротим копнеж у нея. С цялото си същество Рагнфрид жадуваше да нахлуе в неговия

свят, да стигне до дъното на развълнуваната бездна, която извика тази нотка на напрежение и усилие в гласа му. И тя пламна:

— Ако поне веднъж ме бе притеглил в обятията си не защото съм законната ти съпруга пред Бога и пред света, а защото съм жената, за която си копнял, и ако се беше борил, за да ме спечелиш, нямаше да съумееш да се преструваш, че не съм ти признала какво съм направила.

— Сигурно си права — отвърна Лавранс след кратък размисъл.

— Ако беше приел невестата си с радостта, с която Симон прие нашата Кристин...

Лавранс мълчеше. След малко отрони боязливо, сякаш пряко волята си:

— Защо даваш за пример точно Симон?

— Не бих могла да те сравня с другия — отвърна объркано Рагнфрид, самата тя изплашена от думите си. Опита се да се усмихне: — Прекалено сте различни.

Лавранс се изправи, направи няколко трескави крачки и промълви:

— Бог няма да измени на Симон.

— Никога ли не ти е минавало през ум, че Бог е изменил на теб?

— Не.

— А какви мисли те споходиха в онази нощ, когато с теб бяхме в плевнята и в един и същи миг ти разбра, че двете ти най-любими жени, които си обичал предана и безрезервно, са предали доверието ти по най-безогледен начин?

— Тогава не бях в състояние да разсъждавам чак толкова.

— А после — продължи настойчиво съпругата му, — после какви мисли те тревожеха, щом думите ми не са ти давали ни миг покой, както ми сподели?

Лавранс отвърна лице от жена си, но тя забеляза как по загорелия му от слънцето врат се разлива гъста червенина.

— Мислех за случаите, в които самият аз съм предавал доверието на Христос — едва доловимо отвърна той.

Рагнфрид стана от пейката. След кратко колебание се осмели да се приближи до мъжа си и да сложи ръце върху раменете му. Лавранс обгърна кръста ѝ, а тя сведе чело към гърдите му. Той усети, че

съпругата му плаче, притегли я към себе си и долепи лице към темето ѝ.

— Хайде да си лягаме, Рагнфрид — подкани я след малко той.

Двамата се доближиха до разпятието, поклониха се и се прекръстиха. Лавранс прочете вечерните молитви на църковен език с тих и ясен глас, а съпругата му повтаряше думите след него.

После се съблякоха. Рагнфрид легна от вътрешната страна на леглото. Бяха наредили на слугите да смъкнат по-ниско мястото за главата, защото напоследък стопанинът се оплакваше от световъртеж. Лавранс спусна мандалото, изгаси огъня, духна свещта и легна до Рагнфрид. Ръцете им се докоснаха в мрака. След малко двамата преплетоха пръсти.

Рагнфрид Иваршдатер имаше усещането, че за втори път преживяват първата си брачна нощ. Щастие и нещастие се сляха в едно и я понесоха по гребена на бурни вълни. Душата ѝ сякаш започна да откъсва корените си от тялото ѝ. За пръв път и тя усети ледения дъх на смъртта.

Така и трябваше да стане. Рагнфрид си спомни как започна всичко. Пред очите ѝ изплува първата среща с годеника ѝ. Тогава Лавранс се държеше стеснително, но се радваше на годеницата си и изглеждаше склонен да я обикне. Но дори ослепителната красота на младежа подразни Рагнфрид. Отблъсна я гъстата му, гладка руса коса, която обрамчваше руменото му лице, покрито със златист мъх. Сърцето ѝ кървеше от болезнен копнеж по друг мъж — нито хубав, нито млад, нито с кожа с цвета на мляко и кръв. Рагнфрид чезнеше от желание да се скрие в прегръдките му и да прониже гръкляна му с ножа си. А първия път, когато годеникът ѝ се опита да я помилва — седяха на стълбите към спалните помещения в родния ѝ дом и Лавранс погали плитките ѝ — тя скочи като ужилена, погледна го възмутена, пребледняла от ярост, и избяга.

О, Рагнфрид си припомни и нощното пътуване през долината Йерндален заедно с Трун и Турдис. Отидоха при магьосницата в Довре. Тя падна на колене, свали от ръцете си всички пръстени и гривни и ги положи в нозете на Осхил, заклевайки я напразно да ѝ даде биле, което да откаже годеника ѝ от намеренията му. Рагнфрид си спомни и как изминаха дългия път до „Скуг“ за сватбата им. Баща ѝ, роднините, шаферките и конете с чеиза прекосиха долината, а после

равнините. В паметта ѝ се бе врязала първата брачна нощ, а и всички нощи оттогава, когато тя приемаше неумелите ласки на младоженеца, още момче, и оставаше студена като камък, без да се опитва да скрие неудоволствието, което събуждаха у нея.

Но Господ не я предаде. Докато нещастieto ѝ се задълбочаваше с всеки изминал ден, Бог винаги се отзоваваше милостиво на виковете ѝ за помощ, дори когато тя не се надяваше молитвите ѝ да получат ответ. Сякаш черните води на морето я заливаха безпощадно. Сега обаче вълните я издигаха към непознато до момента, чудно, сладостно блаженство. Знаеше, че то ще я откъсне от живота...

— Говори ми, Лавранс — помоли тихо тя. — Капнала съм от умора...

— Venite ad me, omnes qui laborate et onerati estis. Ego reficiam vos^[1], е казал Небесният Отец — прошепна мъжът.

Лавранс мушна ръка под рамото на жена си и я притегли към гърдите си. Лежаха, долепили лица. Рагнфрид промълви:

— Помолих Божията Майка да се застъпи за мен пред Всевишния, та да не живея и ден след смъртта ти, мъжо.

В мрака устните и ресниците му погалиха съвсем леко бузите ѝ като крила на пеперуда.

— Мила моя Рагнфрид...

[1] Дойдете при Мене всички отрудени и обременени, и Аз ще ви успокоя. — Бел.авт. ↑

8.

През есента и зимата Кристин остана в „Хюсабю“: не ѝ се пътуваше никъде. Оправда се с неразположението си, но истинската причина беше натрупаната умора. За пръв път в живота си усещаше такава непреодолима слабост. Измори се да се весели и да тъжи, но най-изтощена се чувстваше от непрестанните размишления.

Надяваше се всичко да се оправи, след като детето ѝ се появи на бял свят. Копнееше неописуемо да го подържи в обятията си. Надяваше се то да ѝ донесе спасение. Ако роди син, след като баща ѝ предаде Богу дух, малкият ще носи името на дядо си. Отсега Кристин си представяше как ще обича рожбата си и ще я храни от гърдата си. От цяла вечност не бе кърмила и ѝ идеше да плаче от нетърпение и щастие, задето съвсем скоро ще държи бебе в обятията си.

Често викаше синовете си при себе си и се мъчеше да ги научи на благонравие и добри обноски. Усещането, че възпитавайки децата си, удовлетворява бащиното си желание, изпълваше душата ѝ с успокоение. Отец Айлив започна да преподава латинската азбука и език на Нокве и Бьоргюлф. Кристин често присъстваше на занятията на децата си в дома на свещеника. За жалост двете момчета не се отличаваха с любознателност. Всичките ѝ синове с изключение на Гауте бяха палави и непослушни. Затова той се превърна в глезеника на мама, както го наричаше баща му.

Ерлен се прибра от Дания в деня на Все светии в приповдигнато настроение. Кнют Порше и сродницата на Ерлен, херцогиня Ингебьорг, го посрещнали с големи почести. Благодарили му горещо за даровете му от кожа и сребро. Ерлен участвал в надпревара по езда и ходил на лов за елени и кошути, а когато се сбогували, Кнют му подарил въгленовочерен испански жребец, а Нейно Височество изпратила на Кристин сърдечни поздрави и две сребристоросиви хрътки. На Кристин чуждоземните кучета ѝ се струваха коварни и вероломни и тя се страхуваше да не наранят децата ѝ. А славата на андалусеца се разнасяше из околните села. Ерлен изглеждаше добре, възседнал дългокракия елегантен жребец, но животното не подходеше на

тукашните условия. Един Господ знае как щеше да оцелее конят в планината. Междувременно Ерлен се зае да откупва най-красивите черни кобили от владенията си. Вече разполагаше с прекрасна другарка за андалуския жребец. Ерлен Никулаусън имаше навика да избира изискани, чуждестранни имена за ездитните си коне: Белколор, Баярд и така нататък. За този обаче казваше, че такъв превъзходен кон няма нужда името да го краси. Затова го нарече просто Черньо.

Ерлен много се гневеше на нежеланието на съпругата си да го придружава по време на обиколките му. Този път бременната нито припадеше, нито повръщаше. Още не й личеше, че носи дете в утробата си. Според него Кристин се изморяваше и линееше, защото непрекъснато стоеше вкъщи и предъвкваше наум неразумните му постъпки. Около Коледа в „Хюсабю“ често избухваха люти свадни. Ерлен вече не бързаше да си посипва главата с пепел заради проявената избухливост, както правеше преди. Досега винаги поемаше вината за караниците помежду им, защото смяташе Кристин за добра жена, която винаги има право. Когато се чувстваше зле у дома или скучаеше, той обвиняваше природата си: бързо се пресищаше и отегчаваше от доброто и праведното. Но това лято забеляза, че при споровете помежду им Лавранс застава на негова страна и не одобрява поведението на Кристин, лишено от онази мекота и отстъпчивост, която подобава на грижовна и предана съпруга. Оттогава Ерлен започна да обръща внимание колко дребнава и злопаметна става понякога Кристин и как трудно му прощава съвсем невинни прегрешения, дори и да не е целил да я обиди с тях. Винаги я молеше за прошка, след като обмислеше трезво положението, и тя му прощаваше, но после Ерлен разбираше, че тя заравя горчивината в душата си, ала не я забравя.

Той често отсъстваше от къщи и се случваше да взема със себе си дъщеря си Маргрет. Възпитанието на девойката открай време се бе превърнало в ябълка на раздора между двамата съпрузи. Кристин не си позволяваше да изрече на глас опасенията си за Маргрет, но Ерлен отлично се досещаше какво е мнението на жена му, а и на всички останали. Непрекъснато се стараше да отглежда и възпитава дъщеря си като законородено свое дете. Хората я приемаха радушно, когато баща ѝ и мащехата ѝ я водеха със себе си. На сватбата на Рамборг Маргрет беше една от шаферките и носеше златен венец над

разпуснатите си коси. Много жени възроптаха, но Лавранс ги убеди да си замълчат, а и Симон им забрани да изразяват несъгласието си пред Ерлен или да обиждат девойката. Каква вина носи едно красиво дете за нерадостната си участ? Кристин обаче прозря намеренията на Ерлен. Той искаше да омъжи Маргрет за знатен мъж и се надяваше да осъществи плановете си благодарение на положението, което си бе извоювал, въпреки че момичето беше заченато в прелюбодеяние и съществуваше нищожна вероятност да ѝ осигури неоспорими права. Замисълът на Ерлен вероятно би бил осъществим, ако хората вярваха в способностите му да съхрани и умножи властта и богатствата си, но макар той да се радваше на всеобща симпатия и уважение, никой не очакваше благополучието в „Хюсабю“ да трае още дълго. Кристин се опасяваше, че плановете на съпруга ѝ да намери знатен жених за дъщеря си ще се провалят. Тя не изпитваше силна любов към Маргрет, но ѝ съчувстваше и със страх в сърцето очакваше деня, когато надеждите на високомерното момиче, старателно подхранвани от баща ѝ, ще претърпят крах, ако се види принудена да се задоволи с по-беден съпруг и доста по-различни условия на живот от онези, с които бе свикнала в бащиния си дом.

Точно на Сретение Господне в „Хюсабю“ пристигнаха трима мъже от „Формо“. Пресекли планината на ски. Носеха на Ерлен скръбна вест от Симон Андресън. Симон пишеше, че тъстът им бил тежко болен и най-вероятно нямало да го бъде. Лавранс молел Ерлен да дойде в Сил, ако има възможност, защото искал да обясни на зетьовете си за какво ще трябва да се погрижат след смъртта му.

Ерлен погледна крадешком съпругата си. Снагата ѝ вече се беше наляла, но лицето ѝ беше много бледо и изпосталяло. Кристин му се струваше много потисната. Очите ѝ сякаш постоянно плуваха в напираници да рукнат сълзи. Разкаж се за поведението си през зимата. Не биваше да ѝ се сърди, задето се гневи за необясними неща. Кристин отдавна знаеше за болестта на баща си и спотаената мъка я глождеше непрекъснато.

Сам Ерлен щеше да измине пътя до „Йорун“ много бързо на ски през планината. Но ако вземеше съпругата си, пътуването се очертаваше дълго и досадно. Налагаше се да изчака тинговете по оръжейните въпроси през постите и да свика арендаторите си на съвещание. Имаше и други дела за уреждане. Докато дойдеше време да

потеглят, щеше да наближи денят за раждането. А и на Кристин морето никак не ѝ понасяше дори и когато беше здрава. Но Ерлен нито за миг не допусна мисълта, че Кристин няма да види баща си преди смъртта му. Вечерта си легнаха и той попита жена си дали ще понесе пътуването.

Кристин се разрида в обятията му, благодарна за разбирането му и изпълнена с разкаяние заради проявената към него враждебност през зимата. Той изпита чувството, че търпението му е възнаградено. Ерлен се размекна и разнежи, както винаги, когато бе ставал причина за скръбта на някоя жена и му се налагаше да я гледа, докато излива мъката си пред него. Затова понасяше безропотно капризите на Кристин. Току-що каза, че няма да вземат децата, но майката възрази. Нокве бил вече голям и би извлякъл поука, ако присъства на кончината на дядо си. Ерлен се възпротиви. После Кристин се разтревожи за Ивар и Скуюле: били твърде малки да ги остави на слугините. Ерлен не отстъпи. Кристин продължи. Гауте бил любимецът на Лавранс. Ерлен не се пречупи. И без това щели да създадат достатъчно грижи на родителите ѝ. Рагнфрид гледала мъжа си на смъртен одър, а сега щяла да се тревожи и за родилка. Освен това на двама им с Кристин предстояло тежко прибиране с новороденото. Имала две възможности: или да остави детето за отглеждане в някое стопанство на Лавранс, или самата тя да остане в „Йорун“ до лятото, но в такъв случай Ерлен щял да се прибере у дома по-рано. Той ѝ изтъкваше разумните си доводи и повтаряше казаното, като се стараеше да говори овладяно и убедително.

Сети се, че трябва да набави от Нидарус някои неща, нужни на Рагнфрид за погребалния ритуал: вино, восък, жито, просо. В крайна сметка на път тръгнаха само двамата и пристигнаха в дома на Лавранс в деня преди празника на света Гертруда в средата на март.

Престоят на Кристин в „Йорун“ не протече според очакванията ѝ.

Нали уж трябваше да се радва, задето има възможността да види баща си за последен път. Кристин си спомни как Лавранс грейна от щастие, когато пристигнаха, и как благодари на Ерлен от все сърце.

Това наистина я зарадва, но после се почувства някак непотребна и я заболя.

До раждането оставаше едва месец и баща ѝ забрани най-строго да се включва в грижите за него. Нощем не ѝ позволяваха да бди над леглото му заедно с останалите, а майка ѝ не ѝ позволяваше да върши и най-леката домакинска работа, та да облекчи нея и слугите. Кристин прекарваше целия ден при баща си, но почти не оставаха насаме. В имението непрекъснато идваха гости — приятели, желаещи да видят Лавранс Бьоргюлфсън за последен път. Той се радваше на посещенията, независимо че те го изтощаваха. Разговаряше весело и сърдечно с всички — жени и мъже, бедни и богати, млади и стари. Благодареше им за приятелството и ги молеше да го споменават в молитвите си. Дано даде Бог да се намерим в деня на щастието! През нощта, когато над Лавранс бдяха само най-близките, Кристин лежеше на горния етаж, вторачена в мрака, и не можеше да заспи, защото се измъчваше от мислите за кончината на баща си и за несправедливостта и злобата на собственото си сърце.

Краят на Лавранс приближаваше неудържимо. Той още се движеше, докато Рамборг роди. Рагнфрид се прибра от „Формо“. Заведоха го да види дъщеря си и новородената си внучка. Кръстиха я Юлвхил. Веднага след това Лавранс легна и вече не стана от постелята.

Сложиха болния върху пейката в голямата стая на първия етаж, защото от издигнатата част на леглото под главата Лавранс получаваше световъртеж; пристъпи на немощ и сърдечни спазми. Вече не смееха да му пускат кръв. През есента и зимата се налагаше да го правят прекалено често и Лавранс заболя от малокръвие. Ядеше и пиеше съвсем малко.

Фините, красиви черти на баща ѝ се бяха изострили, а загарът върху обгорялото му от слънцето лице изчезна. Кожата пожълтя като кост, а кръвта се отдръпна от устните и клепачите му. Гъстата му руса, прошарена коса — неподстригвана, повехнала и безсилна — покриваше сините шарки на възглавницата. Най-голяма промяна у Лавранс претърпя грубата, сивкава, къса брада, покриваща долната част на лицето му и дългия му широк врат, където сухожилията изпъкваха подобно опънати струни. Като здрав Лавранс винаги се бръснеше най-старателно преди всяка литургия. Сега тялото му бе

съвсем изпосталяло и напомняше скелет, но той твърдеше, че му е добре, ако лежи и не се движи. Винаги изглеждаше бодър и весел.

Слугите в „Йорун“ колежа животни, варяха бира и печеха хляб за помена. Простираха чаршафи и ги наглеждаха. Стараеха се да приключат с всички задължения, за да осигурят на Лавранс тишина и спокойствие, преди да започне сетната битка със смъртта. Болният слушаше с оживление как вървят приготовленията на последната му гощавка. Тя не биваше да отстъпва на всичките други пиршества, организирани в дома му. Лавранс държеше да напусне „Йорун“ като почтен и достоен господар. Един ден пожела да доведат в стаята му двете крави, които щяха да вземат с траурното шествие след смъртта му като дарове за отец Айрик и отец Сулмюн. Слугите изпълниха волята му. Цяла зима даваха на добичетата двойна дажба и те станаха хубави и се угоиха като крави след обилна паша през лятото, въпреки че още беше пролет и фуражът не достигаше. Лавранс се смя с цяло гърло, когато едната се изпусна на пода, но се притесни да не би съпругата му да се измори прекалено. Преди да дойдат в „Йорун“, Кристин се смяташе за чевръста къщовница. Така я определяха жените из околността. Но в сравнение с майка си се почувства пълна некадърница. Никой не проумяваше как Рагнфрид съумява да свърши толкова много работа и същевременно да стои почти неотлъчно до мъжа си. Стопанката бдеше над постелята му всяка нощ.

— Не се тревожи за мен, мъжо — успокояваше го тя и го хващаше за ръка. — Като се споминеш, ще си почина от тежкия труд.

Преди няколко години Лавранс Бьоргюлфсън си купи гробно място при братята проповедници в Хамар, а Рагнфрид Иваршдатер щеше да съпроводи дотам тленните му останки и да остане в обителта. Бе решила да си купи издръжка от манастира и да се настани в едно от именията му в града. Първо обаче траурната процесия щеше да отнесе в църквата в Сил ковчега заедно със скъпи дарове за божия дом и за свещениците ведно с жребеца на Лавранс, натоварен с рицарски доспехи и оръжия. Ерлен щеше да плати за тях богат откуп. Според обичая щяха да подарят снаряжението на един от синовете им, най-вероятно на нероденото им дете, ако е момче.

— Кой знае, току-виж някой ден в „Йорун“ се появил друг Лавранс — усмихваше се болният.

Процесията щеше да мине през Гюдбранската долина, да се отбие в няколко църкви и да пренощува там. За тях в завещанието си Лавранс бе предвидил парични дарения и свещи.

Един ден Симон спомена, че тъстът му е получил рани от залежаването и помогна на Рагнфрид да повдигнат болния и да почистят язвите.

Кристин се обезсърчи от завистливата си природа. Не понасяше да вижда как родителите ѝ гласуват на Симон Андресън такова доверие. В дома на Лавранс и Рагнфрид Симон се радваше на положение, с каквото Ерлен никога не успя да се сдобие. Почти всеки ден Кристин виждаше охранения, жълтеникаво кафяв кон на Симон завързан за оградата на двора. Симон се отбиваше при Лавранс, без да сваля шапката си и връхната си дреха. Няколко да остане дълго. Не след дълго обаче Симон се показваше на вратата и извикваше на слугите все пак да отведат коня му в конюшната. Посветен в делата на тъста си, Симон му носеше сандъка с писма и вадеше посочените от Лавранс документи, удостоверяващи правото на собственост, и преписи, отменяше Рагнфрид в някои задължения и обсъждаше с иконома хода на селскостопанската работа в имението. Най-много от всичко Кристин искаше баща ѝ да обикне Ерлен, но първия път, когато Лавранс застана на страната на мъжа ѝ, тя постъпи възможно най-несправедливо.

Симон Андресън тъжеше горчиво, задето съвсем скоро му предстои да се раздели с бащата на съпругата си, но раждането на дъщеря му го изпълваше с щастие. Лавранс и Рагнфрид се интересуваха как е малката Юлвхил и Симон отговаряше на всичките им въпроси, свързани със здравето и растежа на бебето. Завистта отново заглосга сърцето на Кристин. Ерлен никога не бе проявявал такава загриженост към децата им. Същевременно обаче ѝ се струваше малко смешно да слуша как мъж на възрастта на Симон, отдавна преминал първа младост, с пълно, червендалесто лице, говори с удивителна вещина за стомашните колики и апетита на новороденото.

Веднъж Симон я заведе във „Формо“ с шейна, за да види сестра си и племенницата си.

Стопанинът се бе погрижил да преустрои напълно старата черна стая с огнище, където векове наред жените в имението бяха раждали. Изхвърлиха огнището и иззидаха камина, а до нея, на завет, поставиха

красиво легло, украсено с дърворезба. На отсрещната стена окачиха изящно изработена икона на Божията Майка, та от леглото да гледат право към нея. Обновиха стаята с дъсчен под и стъклени прозорци, красива дребна покъщнина и нови пейки. Идеята на Симон беше Рамборг да приема гостенките си в тази стая и да си изгради уют според собствените си разбирания. Когато в имението дават гощавка и мъжете се напият, по някое време жените биха могли да потърсят убежище тук, ако компанията не им се нрави.

В чест на гостенката си Рамборг легна в леглото. Беше се издокарала с копринена забрадка и червена риза с бели кожени кантове на гърдите. Облягаше се на обшити с коприна възглавници, а над завивките бе постлано кадифе на цветчета. Пред леглото стоеше люлката на Юлвхил Симонсдатер. Кристин позна старата шведска люлка, която Рамборг Сьунесдатер бе донесла в Норвегия. В нея бяха лежали баща ѝ и дядо ѝ, самата тя и всички деца в семейството на Лавранс и Рагнфрид. Традициите повеляваха Кристин като най-голямата дъщеря да получи люлката в зестра, но никой от родителите ѝ не спомена за семейната реликва, когато тя се омъжи. Кристин се досети, че съвсем умишлено са забравили да ѝ я дадат. Нима не смятаха децата на Ерлен и Кристин достойни да спят в люлката?

След това посещение Кристин не стъпи повече във „Формо“. Оправдаваше се с немощ.

И тя действително се чувстваше болна, но от печал и душевни терзания. Нямахше как да скрие и от себе си, че колкото по-дълго стои в „Йорун“, толкова повече я боли да гледа как баща ѝ непрекъснато търси близостта на съпругата си, преди да удари сетният му час.

Хората винаги изтъкваха съвместния живот на родителите ѝ като образец за почтено и добродетелно семейство, живеещо в разбирателство и съгласие. Но Кристин усещаше, че въпреки хвалбите нещо разделя майка ѝ и баща ѝ. Не можеше да определи обаче каква е тази надвиснала над отношенията им заплаха. Сега нищо не засенчваше сговора помежду им. Те обсъждаха тихо и спокойно предимно ежедневни въпроси, но Кристин долавяше нещо ново в очите и звученето на гласовете им. Дъщерята усещаше с каква тъга баща ѝ преживява отсъствието на майка ѝ от стаята. Понякога самият

той я придумваше да си почине малко, но изпаднаше в тревожно състояние, докато я очакваше да се върне. А прекрачеше ли Рагнфрид прага на стаята му, по лицето на болния се разливаше щастливо успокоение. Един ден Кристин дочу, че двамата съпрузи говорят за починалите си деца. И двамата изглеждаха щастливи, като ги споменаха. Когато отец Айрик идваше да чете на Лавранс, Рагнфрид седеше неотлъчно до главата на мъжа си, а той хващаше ръката ѝ, преплиташе пръсти с нейните и започваше да си играе с пръстените ѝ.

Кристин беше убедена, че чувствата на баща ѝ към нея не са се променили ни най-малко, но едва сега проумя силата на любовта му към Рагнфрид. Вече разбра каква е разликата между обичта на мъжа към съпругата, с която заедно бяха преживели и добри, и лоши дни, и обичта към детето, споделяло радостите му и отключило най-съкровената нежност в сърцето му. През сълзи Кристин молеше Бог и свети Улав да ѝ помогнат, защото помнеше с колко натежало от скръб сърце се сбогува с баща си през есента в планината и как не искаше това да бъде последният им задушевен разговор.

На четиринайсети април Кристин роди шестия си син и само пет дни след раждането стана от леглото и отиде при баща си. На Лавранс никак не му се понрави, че дъщеря му не пази по-дълго постелята. В дома му не беше прието родилка да се разхожда под открито небе, преди да си е взела очистителната молитва. Помоли я поне да не се показва на двора, когато няма слънце. Рагнфрид изслуша съветите му към дъщеря им.

— Замислих се за нещо, мъжо. Ние, жените в нашето семейство, никога не сме били особено покорни. Най-често сме постъпвали по свое усмотрение.

— А нима ти не си се сещала за това досега? — засмя се Лавранс. — Значи Трун е бил прав. Нали помниш, че ме наричаше мъж под чехъл, задето съм ви позволил да ми се качите на главата?

На следващия църковен празник Рамборг си взе очистителната молитва и дойде в „Йорун“ за пръв път след раждането на дъщеря си. С нея пристигна и Хелга Ролфсдатер. И тя вече беше омъжена. По това време при Лавранс стоеше Ховар Трунсън от „Сюнбю“. Тримата млади бяха връстници и три години живяха като брат и сестри в „Йорун“. Тогава Ховар, потомък на знатен род и единствен мъж в компанията на двете момичета, се ползваше с привилегията да избира

на какво да играят. Сега двете млади, забрадени с бели кърпи невести му дадоха ясно да разбере, че вече са опитни жени с мъже и деца и се разпореждат със свое домакинство, а Ховар е едно незряло и неразумно хлапе. Лавранс дълго се смя на високомерието им.

— Само почакай да си намериш съпруга, синко. Едва тогава ще проумееш от колко малко неща разбираш — пошегува се той, а другите мъже в стаята закимаха одобрително.

Отец Айрик се отбиваше при умирация всеки ден. Старецът вече не виждаше добре, но четеше на норвежки легендата за сътворението, а евангелията и псалтира на латински без никакво затруднение и без да се запъва, защото знаеше съдържанието на книгите почти наизуст. Преди няколко години Лавранс си купи от град Соста внушителна по размери книга и сега искаше да му почетат от нея. Отец Айрик обаче не виждаше буквите с отслабналото си зрение. Лавранс помоли Кристин да опита. След като посвикна с книгата, тя започна да чете гладко и изразително. Доставяше ѝ огромна радост да изпълни желание на баща си.

В книгата се разправяше за пътя от Страхата към Смелостта, от Вярата към Съмнението, от Плътта към Душата. Поместени бяха и няколко легенди за светци, и притчи за хора, отведени още приживе на оня свят, които видели мъченията в преизподнята, изпитанията в чистилицето и блаженството на Царството Небесно. Лавранс говореше често за очистителния огън. Очакваше съвсем скоро да се потопи в него, но не се боеше. Надяваше се молитвите, отправени за него от приятели и свещеници, да притъпят горещината на пламъците и се уповаваше на свети Улав и свети Томас, които щели да му дадат сили в това последно изпитание, както усещал подкрепата им и приживе. Лавранс знаел, че онзи, чиято вяра в спасението остава непоколебима, преминава през пламъците, без нито за миг да изгуби от поглед щастията, към което се стреми душата му. Бащата на Кристин сякаш възприемаше очистителния огън като дългоочаквано и желано изпитание за мъжеството си. Тя помнеше ясно как в детските ѝ години кралят свика на помощ верните си сподвижници срещу херцог Айрик и сега ѝ се струваше, че баща ѝ тръгне в очакване на смъртта си, както тогава се вълнуваше заради предстоящите му приключения и битки.

Веднъж Кристин изрази надежда баща ѝ да бъде пощаден от страдания в отвъдния живот, защото е понесъл много несрети в този.

Лавранс не се съгласи. Не се смятал за нещастен човек. Родил се в заможен род, наследил богатства, завързал приятелства и постигнал успехи.

— Най-тежко ми беше, задето не успях дори да зърна лика на майка ми и изгубих много деца, но съвсем скоро тези грижи няма да ми тежат. Вече не скърбя и за останалите несгоди, които някога ми тежах.

Рагнфрид често стоеше в стаята, докато Кристин четеше от книгата, а се случваше да присъстват и чужди хора. Ерлен също присядаше и слушаше. Всички се радваха на това преживяване, но Кристин се чувстваше съкрушена от отчаяние. Макар сърцето да ѝ подсказваше кое е правдиво и кое — добро, тя неизменно проявяваше склонност към несправедливост. Освен това се страхуваше за детето си. Нощем не мигваше, защото се боеше, че малкият ѝ син ще умре езичник. В стаята ѝ бдяха две слугини, но тя пак се опасяваше, че ще заспи. Кръстиха другите ѝ деца още преди да станат на три дни, но сега изчакваха новороденото да поукрепне. Искаха да го нарекат Лавранс, но в долината хората държаха много на обичая да не се кръщава на жив човек.

Един ден, докато Кристин стоеше при баща си, той я помоли да разхлаби пелената. Досега едва бе зърнал лицето на внука си. Тя положи бебето в обятията му. Лавранс го погали по гърдите и обгърна малките му набити ръце със своята.

— Направо не е за вярване, синко, че някой ден ще облечеш моите доспехи. Ако сега те сложим в тях, ще заемеш толкова място, колкото червей в куха орехова черупка. Много хляб ще трябва да изядеш, докато ръката ти заякне достатъчно, за да хване меч. Като гледа човек това мъниче, сякаш разбира, че Бог не ни е създал да носим оръжия. Но ти, малки храбрецо, съвсем скоро ще посегнеш към меч. Малцина мъже питаят безпределна любов към Бога, която ги подтиква да се отрекат от рицарското си призвание. Аз не обичах Господ толкова отдадено — погледна той внука си. — Носиш децата си под любвеобилно сърце, Кристин. Малкият е пълен и едър, а ти си се стопила и си заприличала на вейка. Майка ти ми обади, че винаги след раждане залиняваш. Юлвхил е слабичка и дребна, но Рамборг цъфти като роза — засмя се той.

— Не разбирам защо тя не иска да кърми детето си — отбеляза Кристин.

— И Симон не иска. Тя го е дарила с рожба и в знак на признателност той не желае да вижда жена си изнемощяла. Не забравяй, Рамборг още няма навършени шестнайсет години. Преди да износи детските си обувки, роди първото си дете. Досега никога не е боледувала и не е за чудене защо търпението ѝ се е изчерпило бързо. А ти беше вече зряла жена, когато се омъжи, Кристин!

Внезапно тя избухна в неудържим плач. Сама не знаеше кое я разстрои. Думите на баща ѝ бяха истина: Кристин обикваш децата си още от мига, когато разбереше, че ги носи под сърцето си. Обичта ѝ към тях не стихваше, въпреки че те често я тревожеха, дотягаха ѝ с капризите си и я злепоставяха. И въпреки това тя обикваше лицата им от пръв поглед и гледаше с любов как растат и се променят; как възмъжават. Но нямаше кой да споделя с нея любовта към децата ѝ и да им се радва. Ерлен имаше по-различен характер. Той също обичаше децата по свой начин, но раждането на Нокве му дойде като гръм от ясно небе, а останалите синове винаги все му се струваха с един повече, отколкото двамата с Кристин могат да гледат. В мислите ѝ се прокрадна спомен за тревогите ѝ през първата ѝ зима в „Хюсабю“, когато се боеше от плода на греха. Вече опита горчивия му вкус, но преживяването не се оказа толкова страшно. Нещо в отношенията ѝ с Ерлен обаче се пречупи и сигурно никога нямаше да се възстанови.

Още от малка Кристин не чувстваше майка си близка. Сестрите ѝ бяха малки деца, когато тя се превръщаше в девойка, а и не бе имала дружки в игрите си. Израсна сред мъже. Не беше свикнала да се отбранява сама, защото около нея винаги се намираха защитници, които да вдигнат закрилнически ръка и да я предпазят от всичко лошо на света.

Сега ѝ се струваше напълно закономерно да ражда само мъжки рожби; да ги храни от кръвта и гърдата си, да ги обича, закриля и обгрижва, докато пораснат и се смесят с мъжагите. Чувала беше за кралица с прозвището Мъжка майка. Около детската стая в дома ѝ имало жива ограда от бдителни храбреци.

— Какво има, Кристин? — попита баща ѝ.

Тя нямаше как да му сподели терзанията си.

— Как да не скърбя, татко, като те гледам как се мъчиш — отвърна тя, задавена от сълзи.

Лавранс обаче продължи да я разпитва и накрая тя призна, че се тревожи, защото синът ѝ още не е кръстен. Болният ѝ заръча да занесат детето в църквата на следващото богослужение.

— Часът ми още не е ударил. Наистина доста се залежах — засмя се той. — Телесната болка съпътства появата ни на този свят и сетния ни час, Кристин. В болка се раждаме и в болка умираме. Малцина са облагодетелствани да си отидат внезапно и без мъка. Като млад мечтаех някой ден да загина на бойното поле. Но грешникът трябва да полежи на смъртния си одър, макар да не вярвам душата ми да укрепне, ако продължа да лежа.

Кръстиха момченцето следващата неделя. Дадоха му името на дядо му. Хората от околността засипаха Кристин и Ерлен с упреци. Лавранс Бьоргюлфсън обяви пред всички свои посетители, че той настоял младите да нарушат традициите: не желал в дома му да има езичник, когато смъртта почука на вратата.

Лавранс започна да се опасява, да не би да издъхне по време на усилената полска работа и да забави със смъртта си работниците, които искат да го почетат и съпроводят до последния му дом. Четиринасет дни след кръщенето на новородения им син Ерлен влезе при Кристин в старата къща с тъкачния стан. Майката лежеше там след раждането. Утрото вече преваляше, но Кристин остана в леглото, защото детето не спа спокойно. С покъртен вид Ерлен я помоли тихо и кротко да дойде в стаята на баща си. На зазоряване Лавранс получил няколко силни сърдечни пристъпа и оттогава лежал напълно омаломощен. Сега при него стоял отец Айрик. Току-що изслушал изповедта на болния.

Това се случи на петия ден след празника на свети Халвар. Валеше тих, спокоен дъжд. Когато излезе на двора, я лъхна мек южен вятър и тя усети в ноздрите си мириса на хумус от разораните, наторени ниви. Пролетният дъжд потапяше околността в кафяви нюанси, въздухът синееше между високите скали, а мъглата се стелеше до половината на планинските склонове. От горичките по течението на пълноводната сива река се разнасяше подрънкване на хлопатари: пастирите пуснаха козите и сега животните се разхождаха и подръпваха напъпилите клонки. Бащиното ѝ сърце винаги се радваше

на пролетта: най-сетне настъпваше краят на зимата и на студа, сковаващ хора и добитък; идваше спасение за животните, защото ги пускаха от мрачните тесни кошари и ги изкарваха на паша.

По лицето на баща си Кристин мигом разбра, че приближава сетният му час. Ноздрите на Лавранс бяха побелели като сняг, устните и кожата около големите очи — посинели, а мокри от пот кичури коса бяха полепнали по широкото му чело. Болният обаче се намираше в съзнание и говореше ясно, макар бавно и немощно.

Слугите се изредиха един подир друг да се сбогуват с господаря си. Лавранс ги хващаше за ръка, благодареше им за службата, пожелаваше им крепко здраве и молеше за прошка, ако някога е сгрешил спрямо тях. Призоваваше ги кротко да го споменат в молитвите си. После дойде ред на роднините. Лавранс направи знак на дъщерите си да се наведат, за да ги целуне. Пожела им да ги стопля благословията на Бог и на всички светци. Двете жени плачеха горчиво, а Рамборг се хвърли в обятията на сестра си. Вкопчени една в друга, те се върнаха на местата си до краката на баща си. По-младата продължи да хълца, заровила лице в гърдите на Кристин.

Лицето на Ерлен трепереше неистово, а сълзите се стичаха по бузите му, когато вдигна ръката на тъста си и я целуна, молейки го да му прости всички прегрешения. Лавранс му прости на драго сърце и му пожела Бог да бъде с него цял живот. С тихи стъпки Ерлен застана до съпругата си и я хвана за ръка, а по красивото му лице се разля странна, бледа светлина.

Симон Андресън не плачеше, но коленичи, когато се наведе да целуне ръката на Лавранс. Симон постоя така, без да я пуска.

— Много топла и добра ръка имаш, зетко — усмихна се немощно Лавранс.

После Симон отиде при Рамборг и тя обърна лице към него. Той обгърна слабичките ѝ рамене с ръка.

Последна с Лавранс се сбогува съпругата му. Двамата си прошепнаха няколко думи, недоловими за останалите. Целунаха се пред очите на присъстващите. Смъртта витаеше из стаята и така повеляваше обичаят. После Рагнфрид коленичи пред леглото на мъжа си с обърнато към него лице, пребледняла, но мълчалива и спокойна.

Отец Айрик остана в дома на Лавранс, след като помаза умирация с елей и му даде последното причастие. Свещеникът зачете

молитви до главата му, а Рагнфрид приседна до краката на съпруга си. Изминаха няколко часа. Лавранс лежеше с полузатворени очи. От време на време размърдваше неспокойно глава върху възглавницата, шаваше с ръце над завивката, въздишаше тежко и от гърдите му се изтръгваше стенание. Присъстващите предполагаха, че е изгубил способността да говори, но не се забелязваха признаци на агония.

Стъмни се рано и свещеникът запали свещ. Хората седяха притихнали, вперили поглед в умирация и заслушани в ромоленето на дъжда отвън. Изведнъж болният се раздвижи неспокойно, тялото му се разтрепери, лицето посиня. Явно не можеше да диша. Отец Айрик го хвана под раменете, изправи го да седне, подпря главата му до гърдите си и вдигна кръста пред лицето му.

Лавранс отвори очи, вторачи се в разпятието в ръката на свещеника и промълви съвсем тихо, но повечето от присъстващите чуха думите му ясно:

— Exsurrexi, et adhuc sum tecum.^[1]

През тялото на агонизиращия преминаха още няколко тръпки и ръцете му конвулсивно стиснаха завивката. Отец Айрик го поддържа известно време. После внимателно положи мъртвеца върху възглавниците, целуна го по челото и пригладя косите му. Притисна с пръсти клепачите и ноздрите му, изправи се и зачете молитва.

Разрешиха на Кристин да бди над тленните останки на баща си през нощта. Положиха покойника в стаята на горния етаж, защото беше по-просторна, а очакваха на бдението да дойдат много хора.

Кристин се възхищаваше на красиво бледо лице на баща си, обляно от златистата светлина на восъчните свещи. Отметнаха савана, та хората, които идват да видят мъртвеца, да не го изцапат с ръцете си. Отец Айрик и енорийският свещеник на Квам го опяха. Последният дойде привечер, за да се сбогува с Лавранс, но не го завари жив.

Още на следващия ден в имението заприиждаха гости. Приличието изискваше родилката да се усамоти в отделна стая, защото още не бе ходила на църква. Застлаха леглото ѝ с копринени завивки и възглавници от най-фини платове. Донесоха люлката от „Формо“ и сложиха в нея малкия Лавранс. Някои от гостите се отбиха да видят Кристин и бебето.

Увериха я, че тялото на баща ѝ е запазило красотата си. Само леко е пожълтяло. Досега хората не били присъствали на траурен ритуал, където да има толкова много свещи, донесени от опечалените.

На петия ден започна прощалната гощавка — нечувано пищна и богата. В конюшните на „Йорун“ и „Лаугарбрю“ подслониха повече от сто коня, а част от гостите пренощуваха във „Формо“. На седмия ден след смъртта на Лавранс наследниците поделиха имотите му в пълно единодушие и разбирателство. Лавранс лично се бе погрижил да разясни завещанието си и всички се съобразиха с последната му воля.

На следващия ден траурното шествие потегляше за Хамар.

Вечерта преди отпътуването Рагнфрид влезе в стаята с огнището, където стояха Кристин и малкият Лавранс. Стопанката изглеждаше капнала от умора, но лицето ѝ излъчваше сигурност и спокойствие. Помоли слугините да ги оставят насаме.

— Зная, че къщите в цялото имение са претъпкани с народ, но се надявам да си намерите някое кътче. Тази нощ спя за последно в дома си и искам аз да бдя над дъщеря си.

Рагнфрид пое детето от ръцете на Кристин, отнесе го до огнището и го приготви за сън.

— Сигурно ти е много трудно да се примириш, че напускаш имението, където си живяла с баща ми през всичките тези години, майко — предположи Кристин. — Направо се чудя как понасяш тази мисъл.

— По-скоро не бих понесла мисълта да остана в „Йорун“, без да виждам вече как баща ти се труди на двора — отвърна Рагнфрид, докато люлееше бебето в скута си. — Май не съм ти разказвала как взехме решението да се преместим да живеем тук — подхвана Рагнфрид след кратко мълчание. — Годината, когато ни известиха, че моят баща Ивар лежи на смъртен одър, не можех да яздя. Наложих се Лавранс да тръгне сам на север. Помня колко хубаво беше времето във вечерта, когато потегли. Още оттогава баща ти обичаше да язди по свечеряване, по хладина. Тръгна за Осло вечерта; беше юли. Изпратих го до кръстовището на пътя от имението с пътя към църквата. Нали се сещаш? Там има няколко големи голи скални къса, а наоколо земята е неплодородна. В „Скуг“ почвите не са хубави и винаги цари суша, но през онази година класовете на нивите се поклащаха, натежали от зърно. С Лавранс разговаряхме за богатата реколта. Той водеше коня

си за юздата, а аз — теб за ръката. Тогава ти беше на четири години. Стигнахме до разклона. Аз ти казах да тичаш обратно към къщи. На теб никак не ти се щеше, но баща ти поръча да намериш пет бели камъка и да ги наредиш като кръст в потока още при извора. Кръстът щял да го опази от троловете в гората, когато мине оттам. И ти хукна...

— Това легенда ли е? — попита Кристин.

— Никога не съм чувала подобна легенда. Според мен баща ти си го съчини. Нали се сецаш, че той непрекъснато измисляше разни приказки, докато си играехте заедно?

— Да, спомням си.

— Придружих го до камъка на джуджето в гората. Той настоя да се прибирам и вървя с мен до разклона. През смях се закани да не ме пуска да бродя сама из гората, и то след залез-слънце. Спряхме на кръстопътя. Обвих врата му с ръце. Стана ми мъчно, задето не мога да се прибера в родния ми дом. Така и не успях да свикна със „Скуг“ и постоянно копнеех за Гюдбранската долина. Лавранс ме утеши. Накрая обеща: „Ако се върна и те намеря с новородения ми син на ръце, ще изпълня едно твое желание, стига да е по силите ми.“ И аз го помолих да се преместим да живеем в наследственото ми имение. Той не се зарадва на молбата ми и рече: „Как не се сети да поискаш нещо по-голямо!“. Позасмя се, а аз си помислих, че никога няма да ми угоди. Струваше ми се съвсем разбираемо да ми откаже. Знаеш какво се случи с най-малкия ти брат, Сигюр. Живя по-малко от час. Халвар едва успя да го кръсти, и той издъхна. Баща ти се прибра в една ранна утрин. В Осло му обадили какво нещастие сполетяло дома ни и той веднага препуснал към „Скуг“. Аз още не можех да се надигна от постелята: бях смазана от скръб. Струваше ми се, че никога повече няма да намеря сили да стана на крака. Бог да ми прости, че когато те доведоха при мен, се обърнах към стената и отказах да те видя, клето мое дете. Лавранс приседна в края на леглото, преди да си свали връхната дреха и меча, и каза, че ще опитаме да живеем в „Йорун“, дано се почувстваме по-добре. Ето така напуснахме „Скуг“. Вероятно сега разбираш защо не искам да живея тук, след като Лавранс си отиде.

Рагнфрид се приближи до дъщеря си с детето на ръце и го сложи върху гърдите на майката. Отметна копринената завивка, която през деня разстилаха върху леглото, сгъна я и я остави настрана. После

погледна дъщеря си и докосна дебелията ѝ тъмноруса плитка, провесила се между белите ѝ гърди.

— Баща ти често ме питаше дали си запазила дългата си красива коса. Доставяше му неописуема радост да му разказвам, че не си изгубила хубостта си въпреки многото си деца. През последните години Лавранс се гордееше с теб, защото си станала чевръста стопанка и красива, здрава майка на прекрасни мъжки рожби.

На няколко пъти Кристин едва преглътна сълзите си.

— А на мен, майко, татко често ми повтаряше, че ти си най-добрата съпруга за него. Искаше да ти го кажа — Кристин млъкна смутена.

Рагнфрид се засмя тихо:

— Не е имало нужда баща ти да кара друг да ми предава обяснението му в любов — погали главата на бебето и ръката на дъщеря си, прегърнала малкия Лавранс. — Но сигурно така е пожелал... Мила Кристин, никога не съм гледала с лошо око на твоята обич към баща ти. Напълно разбираемо и нормално е да си го обичала повече от мен. Като малка беше толкова миловидна и красива, че направо не вярвах как Господ ми позволи да те задържа. Но тогава мислех повече за изгубените си деца, отколкото за живите — Рагнфрид седна в края на леглото. — В „Скуг“ станах свидетел на по-различни обичаи. Не си спомням например баща ми да ме е целувал. Целуна майка ми, когато тя почина. Мама целуваше Гюдрюн по време на литургия, защото сестра ми се намираще най-близо до нея. После Гюдрюн целуваше мен. Иначе нямахме такъв обичай... В „Скуг“, когато се върнехме от църква, след като сме вкусили от Тялото Христово, и слезехме от конете на двора, Бьоргюлф целуваше синовете си и мен по бузата, а ние му целувахме ръка. После семейните двойки допираха устни и се ръкувахме с всички от имението, присъствали на службата. Пожелавахме си да сме се поучили след взетото причастие. Лавранс и Осмюн много често се отблагодаряваха на баща си за подаръци именно като му целуваха ръка. Когато Бьоргюлф или Инга влезеха, синовете им ставаха и сядаха едва когато стопаните им разрешат. Първоначално на мен тези порядки ми се струваха глупави, заимствани от чужда култура. Но после с баща ти изгубихме синовете си, а години наред треперехме над Юлвхил. С течение на времето

започнах да оценявам, задето родителите на Лавранс са го възпитали да бъде благ и любвеобилен към близките си.

— А татко не успя ли да види Сигюр? — попита след малко Кристин.

— Не — отвърна Рагнфрид. — И аз не го видях жив.

— И все пак ми се струва, майко, че си имала много поводи за радост през живота си.

По бледото лице на Рагнфрид рукнаха сълзи.

— Така е, слава на бога. Право думаш.

Детето заспа на майчината гръд. Рагнфрид го взе внимателно и го сложи в люлката. Закопча ризата на Кристин с малката брошка, погали я по бузата и ѝ пожела лека нощ. Кристин вдигна ръка да я спре.

— Майко — умолително подхвана тя.

Рагнфрид се наведе, притегли я в обятията си и я разцелува. От смъртта на Юлвхил не беше проявявала такава майчинска нежност.

На следващия ден Кристин стоеше зад ъгъла на голямата къща, загледана в склоновете отвъд реката. Времето беше приказно хубаво. Носеше се аромат на кълнове, а отвсякъде долиташе ромон на волни потоци. Горичката и поляните се бяха раззеленили.

Там, където пътят лъкатушеше над „Лаугарбрю“, блестеше свеж, лъскав килим: миналата година Юн изгори малката гора и зася мястото с ръж.

Оттам Кристин най-добре щеше да види траурната процесия.

Върволицата минаваше под канарата в горната част на свежата ръжена нива.

Различни фигурите на свещениците начело на процесията. Плътно зад тях яздеха клисарите с кръстове и восъчни свещи. Не виждаше пламъците в ясният ден, а свещите ѝ приличаха на тънки бели черти в далечината. Следваха двата коня с ковчега на баща ѝ, поставен на носилка между тях. В дългата върволица съзря Ерлен на черния му кон, майка си, Симон, Рамборг, роднини, приятели.

За кратко чуваше ясно песента на свещениците въпреки бученето на Логен, но после гласовете им заглъхнаха в клокоченето на реката и в бълбукането на пролетните потоци по склоновете. Кристин остана

загледана в далечината дълго след като и последният товарен кон се изгуби от погледа ѝ.

[1] *Exsurrexi, et adhuc sum tecum* (лат.). — Събуждам ли се, още съм с Тебе (Псалм 139). — Бел.авт. ↑

III
ЕРЛЕН НИКУЛАУСЪОН

1.

След по-малко от две години от смъртта на Лавранс Бьоргюлфсън, в началото на зимата на 1332-а година, се спомина и Рагнфрид Иваршдатер. Разстоянието между Хамар и Скаун е голямо, затова когато в „Хюсабю“ разбраха за смъртта ѝ, Рагнфрид лежеше в земята вече повече от месец. Но през първата неделя след Великден Симон Андресън пристигна в имението на Ерлен и Кристин, за да обсъдят разни подробности относно наследството на Рагнфрид. Сега Кристин Лаврансдатер притежаваше „Йорун“ и се договориха Симон да наглежда земите ѝ и да контролира арендаторите ѝ. Симон управляваше имотите на тъщата си в долината, докато Рагнфрид живееше в Хамар.

Точно по това време на Ерлен му се струпаха куп неприятности, свързани с дейността му на областен управител. Миналата есен селянинът Хунтюв от Фурбрайд в долината Упдал уби съседа си, защото нарекъл жена му вещица. Съселяните на убиеца го завързаха и го заведоха при управителя. Ерлен го затвори в таванско помещение. Но когато зимата стана много люта, Ерлен пусна затворника на свобода сред слугите си. Едно време Хунтюв беше част от екипажа на „Маргигрен“ и показа завидно мъжество. Ерлен изпрати писмо с молба краля да отмени строгата присъда, та Хунтюв да може да се разхожда на свобода без опасност за живота си. Ерлен се постара да представи осъдения в най-добрата му светлина и когато Юлв Халдуршон лично гарантира, че Хунтюв ще се яви на тинга в долината на Оркла навреме, Ерлен пусна селянина да се прибере за Коледа. Хунтюв и жена му тръгнаха към долината на река Дрива, за да погостуват на тамошния ханджия, с когото ги свързвала роднинска връзка, но по пътя изчезнали. Според Ерлен двамата загинали в разразилата се тогава виелица, ала мнозина се съмняваха, че просто са офейкали и сега хората на областния управител няма да успеят да ги хванат. Освен това заваляха нови обвинения срещу изчезналите съпрузи. Преди няколко години Хунтюв убил мъж в планината и заровил трупа му под купчина

камъни, защото онзи одрал гърба на кобилата му. Вече не остана колебание, че жената на Хунтюв се е занимавала с магьосничество.

Свещеникът в Упдал и наместникът на архиепископа се заловиха да проверяват каква доза истина съдържат слуховете за магьосници. В резултат от разследването най-вече излязоха доста неприятни подробности за начина, по който хората на много места в долината на Оркла пренебрегват повелите на християнската религия. Привикаха хора от крайните общини, от Ренабю, от гората в долината Упдал и по-специално един старец от залива Бюд да се явят, за да получат присъдата си от архиепископа в Нидарус. И в това начинание Ерлен не се включи с усърдие, та хората започнаха да го одумват. Разнесе се грозна мълга и за Он, стареца, който живееше до езерото под „Хюсабю“ и можеше да се смята почти за част от имението на Ерлен. Он се занимавал с руни и заклинания, а в стаята си държал изображения на странни идоли и им принасял жертви. Претърсиха жилището му, но не откриха нищо. Ерлен и Юлв Халдуршон са били при стареца, когато е издъхнал, и сигурно са поразчистили това-онова преди идването на свещеника, усъмниха се хората. Сетиха се, че някога лелята на Ерлен бе обвинена в магьосничество, прелюбодеяние и убийство на съпруга си, но Осхил Гаутесдатер беше твърде умна и хитра, а и разполагаше с подкрепата на влиятелни приятели. Затова не я сполетя беда. Хорската мълга не подмина и миналото на Ерлен: като млад той живял доста разюздано и дори дръзнал да се противопостави на църковното проклятие.

Впоследствие архиепископът привика Ерлен Никулаусън на разговор в Нидарус. Симон тръгна с него. Възнамеряваше да вземе племенника си от „Ранхайм“ и да го заведе в долината, та момчето да погостува на майка си.

Пристигнаха седмица преди откриването на Фростенския тинг^[1] и в града кипеше оживление. Двамата мъже влязоха в имението на архиепископа и ги насочиха към стаята за разговори. Там завариха неколцина каноници и светски господари. Сред присъстващите се открояваха лагманът на Фростенския тинг Харал Никулаусън, Улав Хермансън — лагман в Нидарус, рицар Гюторм Хелгесън — областен управител на Йемтлан, и Арне Явалсън, който веднага се приближи към новодошлите и поздрави сърдечно Симон Андресън. Арне отведе Симон до прозореца и двамата се настаниха там.

Симон не се чувстваше добре в компанията на Арне. Последно се видяха преди десет години в „Ранхайм“. Тогава тамошните стопани го приеха радушно, но пътуването остави незаличими следи в паметта му.

Докато Арне се хвалеше с малкия Явал, Симон не изпускаше баджанака си от очи. Ерлен разговаряше с кралския ковчезник Борд Петершон, който нямаше роднинска връзка с рода от „Хестнес“. На Ерлен никак не му липсваше аристократична осанка, но той се държеше много свободно и непринудено в разговора с въззрастния мъж. Поклащаше се на пети и на пръсти с ръце, склучени на гърба. Както обикновено, облеклото му бе издържано в тъмни цветове, но представляваше красива гледка: виолетово-синя жилетка, плътно прилепнала към тялото, с цепки от двете страни и с черна яка. Бе отметнал качулката си назад и се виждаше сивата копринена подплата на дрехата му. На кръста си Ерлен носеше обкован със сребро колан и беше обут в прилепнали около прасците високи, червени ботуши, които подчертаваха елегантните му крака.

На ярката светлина, нахлуваща през прозорците на каменната сграда, личеше, че косата на Ерлен Никулаусън е побеляла доста по слепоочията. Нежната кожа около устата и под очите му бе осеяна с бръчки. Напречни гънки набраздяваха дългата му, красиво извита шия. И въпреки това Ерлен младееше сред останалите мъже, макар и далеч да не бе най-младият сред тях. Но той бе запазил грациозната си фигура, а движенията му притежаваха същата непринуденост и небрежност като на младини. И сега, на срещата, Ерлен започна да се разхожда напред–назад из стаята с характерната за тялото му лекота и гъвкавост, като продължаваше да държи ръцете си склучени на гърба. Всички останали господа заеха местата си и разговаряха с приглушени гласове. Пъргавите стъпки на Ерлен и дрънченето на сребърните му шпори отекваха твърде отчетливо.

Накрая един от по-младите мъже раздражено го помоли да седне:

— Стига си вдигал шум, човече!

Ерлен замръзна на мястото си, смръщи вежди и се обърна с усмивка към мъжа, направил му забележката.

— Къде се напи тази вечер, та си така чувствителен към шума, Юн? — попита Ерлен и седна.

Лагман Харал се приближи до него, а Ерлен се изправи и остана на крака, докато лагманът седна; после се отпусна до него, кръстоса крака и склучи ръце над коляното си, докато двамата разговаряха.

Ерлен разказа на Симон напълно откровено за всички сполетели го неприятности, след като убиецът и магьосницата се изплъзнали от ръцете му. Но сега, докато с лагмана разнищваха случая, по лицето му бе изписано напълно безгрижно изражение.

Появи се и архиепископът. До почетното място го съпроводи двама мъже и нареди възглавници около Негово Високопреосвещенство. Симон виждаше Айлив Дребния за пръв път. Архиепископът приличаше на немощен старик и трепереше от студ, въпреки че бе облечен в кожух и носеше обточена с кожа шапка. Ерлен му представи Симон, който падна на едно коляно, когато се наведе да целуне пръстена на Айлив. И Ерлен долепи почтително устни до украшението на ръката му.

Повикаха Ерлен да се изправи пред архиепископа, след като Негово Високопреосвещенство отдели време да поговори с присъстващите на различни теми. С благопристойното си поведение Ерлен му засвидетелства почтителността си, но отговаряше доста лековато на въпросите, задавани му от един каноник. Изражението на областния управител остана смело и невинно.

Потвърди, че в продължение на много години до ушите му стигали слухове за магьосници, но докато при него не се яви човек с молба да отсъди по повод на конкретна случка, Ерлен не се чувствал длъжен да проверява всички клюки, разпространявани от жените в околността. Според Ерлен разследването и преценката дали има основания да се повдигнат обвинения било задължение на свещеника.

Попитаха го дали старецът, живял в „Хюсабю“, се е опитвал да прави магии.

Ерлен се усмихна:

— Он често се перчеше с дарбите си, но никога не съм виждал доказателства за изкуството му. Още като дете съм го чувал да разказва за магьосници, но винаги съм смятал приказките му за безобидни измислици и шеги. Брат ми Гюнюлф и нашият свещеник отец Айлив са го разпитвали неведнъж, но явно не са открили смущаващи факти, щом не са предприели нищо. А и човекът не пропускаше служба и си казваше християнските молитви. Никога не съм вярвал на слуховете за

дарбата на Он, а откакто на север станах свидетел на разни лапландски магии и заклинания, осъзнах, че в сравнение с тях хвалбите на стареца са просто детски шеги.

Свещеникът поиска да разбере дали Ерлен е вземал от Он предмети, които да му донесат късмет в любовта.

— Да — веднага кимна с готовност Ерлен и се усмихна. — Май тогава бях на петнайсет, значи преди двайсет и осем години. Он ми даде кожена кесия с малък бял камък и няколко изсушени части от животни. И тогава не хващах вяра на такива дивотии. На следващата година, когато отидох да служа в кралския двор, я подарих. С останалите младежи бяхме на сауна в града. Докато се веселяхме, реших да им покажа магическата кесия. После при мен дойде един от пажовете с молбата да я купи. Размених я срещу хубаво бръснарско ножче.

Попитаха го за името на въпросния паж.

Първоначално Ерлен не искаше да издаде кой е, но архиепископът лично го насърчи да говори. Ерлен вдигна очи, а в тях пробяга игриво пламъче.

— Ивар Омюнсън.

По лицата на присъстващите се изписа странно оживление. От устата на Гюторм Хелгесън се изтръгнаха няколко сподавени изсумтявания. И Айлив едва сдържаше усмивката си. Тогава, със сведени клепки и прехапал долната си устна, Ерлен се осмели да предположи:

— Господарю, надявам се да не смущавате покоя на този съвестен рицар заради тази стара история. Както вече споменах, никога не съм вярвал на такива бабини деветини и не съм забелязал животът на някой от нас да се е променил съществено, след като му дадох кесията.

Гюторм избухна в гръмогласен смях и останалите прихнаха един след друг. Архиепископът се смееше сподавено, кашляше и клатеше глава. За никого не беше тайна, че Ивар има повече желание, отколкото късмет в някои начинания.

Не след дълго един от канониците спря да се смее и призова останалите да преминат към сериозните занимания. С малко остър тон Ерлен попита дали някой е повдигнал обвинение срещу него. Доколкото му било известно, го извикали на разговор, не на разпит.

Продължиха да му задават въпроси, но Гюторм Хелгесън на няколко пъти избухна в едва сдържан смях и смути работата на разпитващия.

На следващия ден, когато Ерлен и Симон напуснаха „Ранхайм“ и поеха към дома, Симон отвори дума за срещата. Посъветва Ерлен да не приема случилото се твърде лековато. Симон забелязал, че някои от големците с удоволствие биха му устроили капан, стига да им се удаде възможност.

Ерлен се съгласи с него. На север повечето от влиятелните мъже подкрепяха ръководителя на кралската канцелария. Изключение правеше епископът. В негово лице Ерлен имаше верен сподвижник. Но действията на Ерлен не излизаха от рамките на закона. По всички юридически въпроси той се допитваше до дякона в „Хюсабю“, Кълонг Аресън, известен като изключително вещ в правните казуси. Ерлен заговори сериозно, усмихна се съвсем бегло само когато отбеляза, че едва ли някой е очаквал от него да държи делата си под контрол — нито скъпите му приятели в околността, нито господата от кралския съвет допускат подобно нещо. Впрочем Ерлен изрази съмнение дали ще запази длъжността си на областен управител, ако се променят условията, наложени по време на управлението на Ерлинг Видкюнсън. След смъртта на тъста и тъщата си Ерлен се намирал в положение, което не изисква да търси благоволенieto на големците, сдобили се с власт след обявяването на краля за способен да изпълнява задълженията си.

— Щом искат, нека обявят поквареното момче за крал. Престоят му в неизвестност едва ли му е помогнал да възмъжее. Още по-добре, тъкмо ще се разбере какви планове крои той или по-скоро шведските му съветници. Хората ще осъзнаят колко прозорлив е бил Ерлинг. На нас ще ни излезе скъпо, ако крал Магнюс пожелае да подчини Сконе на шведската корона — изрази мнението си Ерлен. — В мига, когато един-единствен човек, бил той датчанин или немец, завземе властта в тази земя, ще избухне война с датчаните. А що се отнася до договорения десетгодишен мир на север, вече изминаха пет и е много съмнително дали руснаците ще спазят примирието. И Ерлинг не вярва да стане така. Ръководителят на канцеларията Пол е учен човек, дори бих го нарекъл разумен в много отношения, но всички господа от кралския съвет взети заедно, които му повериха задачата да им сочи правилния път, явно имат ум колкото Черньо. Но те отстраниха Ерлинг

от пътя си — поне засега. И аз бих се оттеглил, но Ерлинг и приятелите му искат да задържа властта си и благосъстоянието си на север. И аз вече не зная как да постъпя.

— Струва ми се, че си подхванал песента на Ерлинг — не се стърпя Симон.

— Така е — потвърди Ерлен. — Миналото лято отседнах в дома му, когато бях в Бьоргвин. Оpozнах го по-добре. Най-важното за него е да опази дългосрочния мир. Но той иска норвежкото могъщество да съществува съгласно принципа на лъвския мир. Никой не бива да чупи зъб или нокът на лъва на нашия роднина крал Хокон^[2] и лъвът никога не бива да се превръща в ловно псе на друг народ. Впрочем Ерлинг е взел много присърце мисията да сложи край на старите вражди между норвежците и Ингебьорг. Сега, когато след смъртта на Кнют тя остана вдовица, е желателно да си възвърне влиянието над сина си. Тя обича безпределно децата си от Кнют Порше и като че ли е забравила първородния си син, но нещата сигурно ще се променят, щом го види. Не разбирам защо Ингебьорг би желала крал Магнюс да се намеси в размириците в граничния район Сконе, макар че полубратята му имат земи там.

Симон си помисли колко детайлно е осведомен Ерлен за хода на събитията. Но загадка за него представляваше Ерлинг Видкюнсъон. Симон се питаше дали бившият кралски председател смята Ерлен Никулаусъон за способен да взема правилни решения, или просто се е хванал за него като удавник за сламка. Рицарят от Бяркьой няма да сдаде така лесно властта. Никой не можеше да го упрекне в злоупотреба, но досега не му се беше налагало да се възползва от позицията си. Всички твърдяха, че с напредването на възрастта Ерлинг става все по-непреклонен и самонадеян, а след опитите на останалите членове на кралския съвет да му се опълчат, толкова навирил нос, че напълно престанал да се вслушва в думите на другите.

С оглед характера на Ерлен не беше никак чудно, че той скочи, така да се каже, върху борда на кораба на Ерлинг Никулаусъон и с двата крака. Ерлен подкрепи безрезервно заможния рицар, но той срещна силен отпор и изглеждаше съмнително някой от двамата да е извлякъл полза от плаването срещу течението. И все пак Симон си даде сметка, че колкото и неразумно да говори Ерлен за хора и вещи, думите му не са съвсем безсмислени.

Вечерта Ерлен се замая от пиене и се развесели. Намираха се в имението на Никулаус, което Гюнюлф му подари, след като даде монашески обет. Кристин също беше там заедно с три от децата им — двете най-големи и най-малкото — и Маргрет.

Късно вечерта в имението пристигна много народ. Сред гостите се оказаха и неколцина от присъствалите на срещата при архиепископа предишната сутрин. След вечеря, докато пиеха, Ерлен се смееше гръмогласно. Взе ябълка от купата върху масата и започна да я дялка с ножа си. После я пусна в скута на Сюнива Улавсдатер, която седеше срещу него.

Сътрапезницата на Сюнива поиска и тя да види ябълката и посегна да я вземе, но Сюнива не ѝ позволи. Двете жени започнаха да се мушкат в ребрата със смях и закачки. Ерлен успокои госпожа Ейвур. Обеща да направи такава ябълка и за нея. Не след дълго всички гостенки държаха по една ябълка от Ерлен, изрисувана по думите му с любовни руни.

— Няма да ти стигнат силите да изпълниш всичките си обещания, момко — подвикна някой.

— Ами че няма да ги изпълнявам. Вече ми е минало времето — отвърна Ерлен и всички се засмяха дружно.

Тогавя исландецът Кльонг разгледа една от ябълките и обясни, че това не били руни, а безсмислени знаци. Той щял да му покаже как се изсичат истински руни. Ерлен понечи да го спре:

— Недей! Иначе ще поискат да те вържа и да не те пусна повече, Кльонг, понеже без теб съм загубен.

По време на цялата тази дандания най-малкият син на Кристин и Ерлен влезе в стаята. Лавранс Ерленсън, вече навършил две години, представляваше изключително красиво дете — светло и пълничко, с копринено меки руси къдрици. Жените от външната пейка веднага грабнаха детето и започнаха да го предават една на друга. Доста почерпени и развеселени, те прекаляваха с грубоватите ласки. Кристин, седнала до стената на почетното място с мъжа си, поиска да ѝ дадат детето, защото малкият хленчеше и протягаше ръце към нея, но жените изобщо не реагираха на молбата ѝ.

Изведнъж Ерлен прескочи масата и грабна сина си, който вече пицеше, докато Сюнива и Ейвур направо се сбиха коя да го вземе и го дърпаха. Бащата притисна детето в обятията ѝ, заговори му

утешително, но понеже малкият продължаваше да плаче, Ерлен започна да тананика, разнасяйки го напред-назад в полумрака. Сякаш напълно забрави за гостите си. Русата главица на детето лежеше отпусната върху рамото на бащата. От време на време Ерлен милваше с полуотворените си устни детската ръчичка, опряна в гърдите му. Известно време бащата разнася така детето. После влезе слугинята, която го наглеждаше и отдавна трябваше да го е сложила да спи.

Някой от гостите подкани Ерлен да изпее нещо, та да потанцуват. Стопанинът се славеше с хубавия си глас. Първоначално той отказа, но поразмисли и се приближи до дъщеря си, седнала на пейката. Прегърна я и рече:

— Хайде, Маргрет, ела да танцуваш с баща си!

В този момент пред Ерлен се изпречи младеж и хвана девойката за ръка.

— Маргит ми обеща тази вечер да танцува с мен...

Ерлен обаче вдигна дъщеря си на ръце и я остави от другата си страна.

— Имаш си жена — танцувай с нея, Хокон. Когато бях младоженец като теб, не ми се е случвало да танцувам с други моми...

— Ингебьорг се измори, а аз обещах на Хокон да танцуваме, тате — обади се Маргрет.

Симон Андресън нямаше желание да танцува. Известно време наблюдаваше празненството, а погледът му от време на време се спираше върху Кристин. Докато слугините ѝ разтребваха и бършеха масата и носеха още питиета и чуждоземни ядки, стопанката стоеше права до трапезата. После се настани до камината и се заговори с един свещеник. След малко и Симон се присъедини към двамата събеседници.

В разгара на веселбата Ерлен се приближи към съпругата си:

— Ела да танцуваме, Кристин — умолително протегна ръка той.

— Изморена съм — вдигна очи тя.

— Симон, ти я покани на танц. На теб няма да ти откаже.

Симон се надигна от мястото си и ѝ подаде ръка, но тя поклати глава:

— Не ме кани, Симон. Много съм изморена...

Ерлен остана видимо разочарован от отказа на съпругата си. Върна се при танцуващите, хвана се за ръката на госпожа Сюнива и

подвикна на Маргрет да им попее.

— Кой е младежът, който танцува до заварената ти дъщеря? — попита Симон.

Намираше нещо смуцаващо в лицето на младия мъж въпреки снажната му снага, свежия слънчев загар на лицето, хубавите зъби и блестящи очи, твърде приближени едно до друго. Младежът имаше голяма, волева уста и брадичка, но нагоре, към челото, лицето му се стесняваше. Кристин обясни, че младият мъж бил Хокон Айндридесън от „Гимсар“, внук на Туре Айндридесън, областен управител в долината на река Гаула. Хокон се оженил съвсем скоро за дребничката красавица, седнала на коленете на лагман Улав. Той бил неин кръстник. Симон забеляза тази жена още в началото на тържеството, защото напомняше на първата му съпруга, макар и да не притежаваше красотата на Халфрид. След като разбра, че помежду им има роднинска връзка, се приближи до Ингебьорг, поздрави я и седна да си поговорят.

Танците спряха за малко. По-възрастните се заеха да пресушават чашите си, а младите продължиха да пеят и да се веселят. Ерлен отиде до огнището заедно с неколцина мъже. Водеше госпожа Сюнива за ръка сякаш без да забелязва присъствието ѝ. Мъжете насядаха близо до огъня и за дамата не остана място. Застанала пред Ерлен, тя ядеше орехи, които той чупеше с ръце и ѝ подаваше.

— Какъв невъзпитан мъж си ти, Ерлен — закачи го тя. — Ти седна, а аз стоя права.

— Ами седни, де — засмя се той и я дръпна върху коленете си.

Сюнива понечи да се отскубне от ръцете му и през смях се оплака на стопанката от напористото поведение на мъжа ѝ.

— Ерлен просто носи много добра душа — отвърна засмяно Кристин. — Не се е случвало котката ми да се умилква в краката му и той да не я вземе в скута си.

Сюнива не стана от коленете на Ерлен — и двамата се престориха, че не са разбрали ироничната забележка на Кристин, но по лицата им плъзна гъста червенина. Той я бе обгърнал небрежно с ръка, все едно не я забелязваше, докато разговаряше с мъжете за враждата между Ерлинг Видкюнсън и ръководителя на кралската канцелария Пол, която занимаваше умовете на всички. Според Ерлен Пол Бордшон

неведнъж давал израз на неприязънта си към Ерлинг подобно на злобна жена. Разказа им доста показателен пример:

— Миналото лято кралят довел на срещата на пълководците един младеж от Вос да му прислужва. Неопитният младок нямал търпение да усвои дворцовите порядки и изисканите маниери на кралските сановници и се стараел да украсява речта си с шведски думи. По времето на моята младост се стараехме да вмъкваме френски думи, а сега на мода е шведският. И един ден момчето попитало какво означава „троки“^[3] на норвежки. Пол Бордшон отговорил: „Троки, синко, е например госпожа Елин, съпругата на Ерлинг.“ „Красива или изискана“, помислил ли хлапакът, защото такава било впечатлението му от госпожата. Явно не е имал възможността да я чуе за какви неща говори. Но веднъж Ерлинг срещнал момчето на стълбите пред дворцовата зала, спрял го и го заговорил дружелюбно. Поразпитал го дали се чувства добре в града и предал поздрав на баща му. Момчето благодарило и отвърнало, че татко му ще се зарадва много, когато синът му се прибере и донесе поздрав „от вас, скъпи господарю, и от вашата съпруга, която е безкрайно троки.“ Ерлинг му зашлевил плесница. От удара момчето политнало назад, претърколило се по стълбите, а един мъж го хванал. Настанала небивала врява, заприиждали хора и въпросът се изяснил. Ерлинг побеснял — та нали станал за посмешище пред подчинените си, — но се престорил на невъзмутим. А единственият коментар на Пол Бордшон гласял: „Май трябваше да обясня на момчето, че «троки» е качество на кралския предстоятел. Така нямаше да се обърка.“

Присъстващите изразиха единодушно мнението, че Пол е постъпил доста подло, но се смяха на случката. Симон слушаше мълчаливо, подпрял брадичка на дланта си. Начинът, по който Ерлен проявяваше добронамереното си отношение към Ерлинг Видкюнсън, го озадачаваше. Наистина — от разказа на Ерлен ставаше пределно ясно — Ерлинг явно е изгубил присъствие на духа, щом е допуснал, че момче, току-що дошло в града, би се осмелило да му се подиграе в лицето, и то на стълбите на кралското имение. Всъщност Симон не очакваше Ерлен да прояви деликатност и да се сети за някогашното родство на Симон с госпожа Елин и господин Ерлинг.

— За какво мислиш, Кристин? — попита той.

Стопанката седеше мълчаливо, с изправен гръб и скръстени ръце.

— За Маргрет — отвърна тя.

Късно вечерта Ерлен и Симон излязоха навън и стреснаха двама души, застанали един до друг зад ъгъла на къщата. В светлата като ден нощ Симон позна Хокон от „Гимсар“ и Маргрет Ерленсдатер. Ерлен ги проследи с поглед. Бащата беше напълно трезвен и Симон усети, че случката никак не му се понрави. Ерлен обаче се помъчи да оправдае двамата млади: знаели се от деца и били свикнали да се закачат. Симон нямаше нищо против младежите да се задяват, но му дожаля за Ингебьорг, младата невеста на Хокон.

На следващия ден Хокон дойде по работа в имението на Никулаус и попита къде е Маргит. Тогава Ерлен избухна:

— За теб дъщеря ми не е Маргит. Ако снощи не сте се разбрали, днес няма да ти дам възможност да говориш с нея.

Хокон вдигна рамене и на тръгване предаде поздрав на Маргарета.

Хората от „Хюсабю“ останаха в Нидарус по време на тинга, а Симон не се чувстваше много на място. Ерлен се гневеше, задето Гюнюлф е дал на приюта за болни, намиращ се от другата страна на имението, правото да разполага с някои от близките сгради и с част от градината. Ерлен искаше веднъж завинаги да откупи правата на приюта. Ни най-малко не му харесваше болните да се разхождат в градината и из двора, защото не представляваха никак приятна гледка, а и се боеше децата му да не лепнат някоя зараза. Но така и не успя да се споразумее с монасите, отговарящи за приюта.

Освен това Маргрет Ерленсдатер беше постоянно в устата на хората. До ушите на Симон стигаха разни слухове и той виждаше колко се измъчва Кристин, но бащата на девойката нехаеше. Вероятно не се съмняваше в способността си да опази честта на Маргрет, и одумките не го смуцаваха. Все пак един ден Ерлен сподели със Симон, че Кльонг Аресьон поискал ръката на дъщеря му, и той не знаел как да постъпи. Няма нищо против исландеца, но Кльонг бил незаконен син на свещеник и нямало да бъде никак хубаво децата на Маргрет да носят двойно клеймо заради позорния произход и на единия, и на другия си родител. Иначе Кльонг бил свестен мъж: весел, умен и много учен. Баща му, отец Аре, го отгледал в дома си и го

образовал. Готвел сина си за свещеник и вече дори направил постъпки да му издейства изключение, но Кълонг не искал да поеме пътя на баща си. Очевидно Ерлен смяташе да изчака спокойно естествения развой на събитията: ако не се появи по-знатен жених, ще даде момата на Кълонг Аресьон.

Ерлен вече бе отклонил много добро предложение за дъщеря си и хората дълго одумваха високомерието и неблагоразумието му.

Отхвърленият кандидат за ръката на Маргрет — Сигмюн Финсьон, внук на барон Сигват от „Лайрхуле“ — не беше богаташ, защото фин Сигватсьон имаше единайсет живи деца. Не беше и млад, горе-долу на възрастта на Ерлен, но се отличаваше със завидно обществено положение и остър ум. Преди женитбата си с Кристин Лаврансдатер Ерлен уреди дъщеря му да получи доста земи, а през годините я отрупваше с всевъзможни накити и скъпоценности. Така зестрата ѝ осигуряваше доста охолен живот като съпруга на Сигмюн. Ерлен ликуваше, задето знатен мъж поиска за жена заченатата му в прелюбодеяние дъщеря, но когато доведе у дома бъдещия жених на Маргрет, девойката отказа да се омъжи за него, защото на единия клепач имал няколко брадавици и те предизвиквали у нея непреодолима погнуса. Ерлен се съобрази с желанието и. Сигмюн се ядоса и го обвини в нарушаване на дадена дума, но Ерлен кипна и му припомни, че всичките им договорки са направени при условие девойката да склони. Ерлен нямал намерение да принуждава дъщеря си да се омъжи за човек, който не ѝ е по сърце. Кристин се съгласи с него. Не бива да насилват момичето. Кристин обаче посъветва Ерлен да поговори сериозно с дъщеря си и да я накара да проумее колко подходящ жених е Сигмюн Финсьон. Маргрет едва ли щяла да получи по-добро предложение, имайки предвид как е родена. Тогава Ерлен се разгневи на съпругата си, задето се осмелява да му напомни подобно нещо.

Симон научи всички тези подробности в „Ранхайм“. Тамошните хора предвиждаха неблагоприятна развръзка; Ерлен бил действително влиятелен мъж, а дъщеря му се славела с хубостта си, но дългогодишните стремежи на баща ѝ да я превърне в разглежена госпожица и да подхранва своенравието и високомерието ѝ нямало да доведат до нищо добро.

След края на Фростенския тинг Ерлен се прибра в „Хюсабю“ заедно със съпругата си, децата и Симон Андресьон, който водеше племенника си Явал Явалсьон със себе си. Симон се опасяваше, че срещата на сестра му Сигрид с детето ѝ, която тя очакваше с неописуемо нетърпение, няма да оправдае очакванията на майката. Сигрид живееше добре в „Крюке“ с мъжа си. Двамата имаха три прекрасни деца, а добродушен мъж като Гайрмюн се срещаше много рядко. Всъщност той помоли шурей си да доведе Явал на юг, та майката да види първородното си чедо, което не ѝ излизаше от ума. Но бабата и дядото на Явал го бяха разглезили. Старците обичаха детето по полуда и не му отказваха нищо. Угаждаха на всичките му прищевки, а в „Крюке“ семейството живееше по-различно в сравнение с „Ранхайм“. Едва ли Гайрмюн щеше да се зарадва, когато роденото от жена му момче по време на леконравния ѝ момински живот, дойде на гости и се държи като принц. Явал водеше със себе си слуга — възрастен мъж, комуто даваше заповеди, а клетият старец не смееше да се оплаче от упражнявания тормоз. Но с идването на Явал за синовете на Ерлен настана истински празник. Ерлен не искаше синовете му да отстъпват по нищо на внука на Арне Явалсьон. Нокве и Бьоргюлф получаваха от баща си всичко, което имаше гостът.

Ерлен започна да се грижи по-старателно за двамата си по-големи синове; Нокве и Бьоргюлф вече можеха да пътуват с него. Симон забеляза, че Кристин не се радва особено на промяната в поведението на бащата. Майката се боеше от лошото влияние на Ерлен и слугите му върху момчетата. Най-често съпрузите си разменяха остри забележки заради децата и макар да не избухваха свади, на Симон му се струваше, че разправиите минават границите на приличието, и то най-вече по вина на Кристин. Ерлен кипваше бързо, но в думите на съпругата му прозираше дълбоко спотаено и непреодолимо озлобление срещу него. Веднъж Кристин се оплака от Нокве: сторил някаква беля. Бащата обеща да проведе сериозен разговор със сина си, ала Кристин продължи да му натяква и Ерлен ѝ кресна ядосано, че няма намерение да бие порасналия си син заради прищевките на слугите.

— Прав си. Вече е късно да го понатупаш. Ако го беше правил, когато Нокве беше малък, сега щеше да те слуша. Тогава обаче ти нехаеше какво става със сина ти.

— Напротив. Просто ми се струваше по-нормално да ходи по петите ти. Не е мъжка работа да биеш сополиво хлапе, дете още има мляко по устата.

— Миналата седмица беше на друго мнение — язвително отвърна огорчената Кристин.

Ерлен замълча. Стана и излезе от стаята. Симон прецени постъпката на Кристин като доста неподходяща. Тя намекваше за скорошна случка. Предишната седмица Ерлен и Симон се прибираха в имението на конете си и малкият Лавранс изтича пред тях с дървен меч в ръка. Тичайки покрай коня на баща си, момчето удари жребеца с меча по крака. Добичето се вдигна на задните си крака, а детето се озова под него. Ерлен отстъпи назад и блъсна коня настрани. Хвърли бравата на Симон и вдигна малкия на ръце, изгубил ума и дума от уплаха. Но когато видя, че детето се е отървало напълно невредимо, го преметна на лявата си ръка, грабна дървения меч и започна да налага Лавранс по голото дупе: на малкия още не му обуваха панталони. Обзет от силната емоция, Ерлен не съзнаваше с каква сила удря. Дупето на малкия стана синьо-зелено. После цял ден се мъчи да се сдобри със сина си, но Лавранс се цупеше, ходеше непрекъснато след майка си и замахваше заканително срещу баща си, сякаш да го удари. Вечерта сложиха Лавранс да спи в съпружеското им легло — малкият още бозаеше от майка си — и Ерлен остана да бди над детето цяла вечер. От време на време докосваше спящото момче и се вглеждаше в лицето му. Ерлен сподели на Симон, че от синовете си обича най-много Лавранс.

Ерлен пое към летните тингове, а Симон тръгна към дома си. Препускаше стремглаво на юг, към долината на река Гаула; под копитата на коня му хвърчаха искри. Само когато се изкачваха по стръмнини, забавяха малко ход. Слугите го попитаха защо иска да вземе за два дни разстояние, което се изминава за три. Симон се засмя:

— Защото ми домъчня за „Формо“.

След дълго отсъствие винаги му домиляваше за дома. Симон обичаше родния си край и дойдеше ли време да се прибира, препускаше с радост към имението си. Но като че ли за пръв път копнееше толкова силно по долината, по „Формо“ и малките си дъщери. Жадуваше и за Рамборг. Струваше му се необяснимо защо се чувства така, но преживяванията в „Хюсабю“ го потиснаха и сякаш вече бе изпитал на собствен гръб безпокойството на животните пред приближаващата се буря.

[1] Тингът, който отсъждал по правови въпроси в областта Трьонделаген. — Бел.прев. ↑

[2] Гербът на Норвегия представлява жълт лъв върху червен фон и води началото си от крал Свере (1153–1202), дядо на крал Хокон Хоконсон. — Бел.прев. ↑

[3] Trekig (шв.) — скучен, отегчителен, досаден. — Бел.прев. ↑

2.

Цяло лято Кристин чуваше в ума си разказа на Симон как е починала майка ѝ.

Рагнфрид Иваршдатер си отишла от този свят съвсем сама. До нея нямало никого, когато издъхнала, освен една слугиня, но тя спяла. Кристин не намираше за успокоителни уверенията на Симон, че Рагнфрид е посрещнала смъртта си подготвена. Сякаш посредством Божията намеса няколко дни преди кочината си майка ѝ почувствала силна необходимост да вкуси тялото на Спасителя, изповядала се и получила опрощение от манастирския йеромонах, който бил неин духовен пастир. Рагнфрид не преживяла мъки преди смъртта си. Симон видял тленните ѝ останки. Представлявали смайваща гледка. След сетното си дихание Рагнфрид се разхубавила. Близо шейсетгодишна, лицето ѝ отдавна беше осеяно с бръчки, но Симон я описа като напълно преобразена, подмладена, с гладка кожа. Приличала му почти на млада жена. Погребали я до мъжа ѝ. Там се намираха и тленните останки на Юлвхил Лаврансдатер, донесени малко след смъртта на баща ѝ. Над гробовете поставили голям каменен къс, разделен надве от красиво издялан кръст, а на лентата, опасваща камъка, изписали дълго стихотворение на латински, съчинено от приора на манастира. Симон обаче не помнеше надписа, защото не разбираше езика.

В имението, където живеели възрастни хора, поверили здравето си на обителта, Рагнфрид разполагала с отделна къща на два етажа с всекидневна и красива спалня. Живеела там сама заедно с бедна селянка, която работела при братята монаси. Срещу скромно възнаграждение помагала на по-заможните жени — мирянки. През последното полугодие обаче по-скоро Рагнфрид прислужвала на селянката на име Тургюна, защото клетата жена била немощна. Рагнфрид се грижела за нея с похвално усърдие и любов.

През последната вечер от живота си Рагнфрид останала в манастира до вечерня, а после се отбила в готварницата на имението, за да сготви супа за Тургюна. Изразила пред другите жени надежда

селянката да оздравее, та да отидат на сутрешна служба. Тогава за последно хората видели вдовицата от „Йорун“ жива. Двете с Тургюна не се появили на утринното богослужение. Не се явили и в първия час. Неколцина монаси обърнали внимание, че Рагнфрид я няма и на дневната литургия. Тогава всички започнали да се питат какво става с нея. Никога не се било случвало тя да пропусне три поредни служби в денонощие. Изпратили хора в града да проверят дали вдовицата на Лавранс Бьоргюлфсън не е болна. Пратениците се качили в спалнята и намерили супника непобутнат върху масата. Обърната към стената, Тургюна спяла сладък сън, а Рагнфрид Иваршдатер лежала бездиханна в долния край на леглото със скръстени на гърдите ръце, а тялото ѝ било почти изстинало. Симон и Рамборг присъствали на погребението ѝ. Симон го описа като прекрасен ритуал.

Понеже броят на слугите в „Хюсабю“ постоянно растеше, а и челядта на Кристин и Ерлен се увеличаваше, стопанката не смогваше да участва във всички домакински дейности. Наложил се да си наеме помощница и най-често шиеше, седнала в голямото помещение, защото непрекъснато някой имаше нужда от нови дрехи: Ерлен, Маргрет, ратаите.

Последно видя майка си, когато Рагнфрид яздеше след ковчега на мъжа си в онзи светъл пролетен ден, а самата тя стоеше в ливадата пред „Йорун“ и гледаше как траурната процесия се точи на върволица през зеления килим от зимна ръж под отвесните скали.

Иглата танцуваше между пръстите на Кристин, а тя мислеше за родителите си и за дома си в „Йорун“. Всичко се превърна в спомен и тя започна да осъзнава много неща, които не бе забелязвала в ежедневието си, докато живееше при Лавранс и Рагнфрид. Тогава не оценяваше по достойнство нежността и закрилата на баща си и постоянното безмълвно старание и усърдие на мълчаливата си покрусена майка. Кристин се замисли за децата си. Обичаше ги повече от зеницата на окото си и те не излизаха нито за миг от ума ѝ. Независимо че в момента повече я терзаеха други мисли, Кристин обичаше децата си с безусловната любов на майка. Докато живееше при родителите си, тя никога не се бе съмнявала, че цялото им съществуване, всичките им усилия и дела са подчинени на благо на децата им. Сега обаче проумяваше какви бурни реки от мъка и щастие са текли между Лавранс и Рагнфрид, оженени по волята на родителите

си, а не по свое желание. Все пак се колебаеше в предположенията си, защото и двамата напуснаха живота ѝ почти едновременно. Кристин осъзнаваше, че животът на двамата съпрузи не се е изчерпвал само с любовта към децата. И въпреки това тяхната родителска обич беше силна, всеобхватна и бездънна, а нейният ответ на чувствата им — вял, нехаен и себичен дори през детството ѝ, когато двамата ѝ родители представляваха за нея целия свят. Във въображението ѝ изплува картина: тя стои в далечината, съвсем малка заради многото време и голямото разстояние, които я отделят от Лавранс и Рагнфрид. Те се намират в лека сянка, но се извисяват високо над нея. Така ги виждаше в детството си. Усмиват ѝ се като едно време. Сега Кристин от опит знаеше как се усмива човек, когато при него дойде дете и пропъди тежките, нерадостни мисли.

— Реших да не насилвам нещата, а да изчакам да станеш майка. Тогава ще ме разбереш, мислех си аз.

Кристин си спомни тези думи на Рагнфрид. С мъка в сърцето си даде сметка, че и сега, след като роди шест деца, продължаваше да не я разбира. Но поне започна да се досеща колко неща все още са ѝ непонятни.

През есента почина архиепископ Айлив. Приблизително по същото време крал Магнус разпореди промяна на условията за някои от управителите си. Ерлен Никулаусън не беше сред тях. Миналото лято — тогава кралят още не бе обявен за способен да изпълнява задълженията си — той ходи в Бьоргвин. Там му връчиха документи, удостоверяващи правомощията му над една четвърт от постъпленията от плащания за отмяна на наложени наказания, от глоби за нарушаване на кралските декрети и от конфискуваните земи и стоки. Заради проявената щедрост към Ерлен в края на регентството този факт стана предмет на много обсъждания. Ерлен притежаваше много земи в областта и по време на обиколките си най-често отсядаше в свои имоти, а не задължаваше селяните да го подслоняват и хранят. Той бе натрупал вече значителни доходи. Живееше охолно, но не вземаше големи аренди. Освен постоянно назначените слуги в имението си на служба в „Хюсабю“ държеше още дванайсет въоръжени мъже. Те яздеха най-хубавите коне и разполагаха с превъзходно въоръжение. А

когато господарят обикаляше из областта си, хората му живееха на негови разноски.

По време на посещението на лагман Харал и кралския управител в долината на река Гаула в „Хюсабю“ отвориха дума за това. Ерлен се оправда, че мнозина от тези мъже са го подкрепяли, когато бил на север:

— Тогава споделяхме еднаква съдба, ядахме суха риба и пиехме горчива бира. Сега тези мъже, на които осигурявам храна и дрехи, знаят с каква радост им давам бял хляб и хубаво пиво, а ако ги пратя да вървят по дяволите, когато се разгневя, дори тогава няма да ги изоставя.

Юлв Халдуршон, вече предводител на оръжейната му свита, потвърди пред Кристин думите на Ерлен. Хората му го обичали и той спечелил уважението и предаността им.

— Сама знаеш, Кристин: не може да се разчита на приказките на Ерлен, но поне действията му са доста показателни.

Впрочем плъзнаха слухове, че освен приближените от областта си Ерлен разполагал и с други верни хора из околността, дори извън долината на Оркла, които обвързал с клетва върху дръжката на меча си. Не след дълго пристигна писмо от краля по този въпрос, но Ерлен отговори, че тези мъже били част от екипажа на кораба му и му се вrekli във вярност през първата пролет на службата си при него. Възложиха му на следващия тинг, организиран с цел Ерлен да оповести присъди и предприети от лагтинга мерки, да привика мъжете от външните области, като поеме разходите по пътуването им, и да ги освободи от клетвата им. И действително Ерлен привика неколцина свои стари гребци от околността на Мьоре, но така и не ги освободи от дадената дума. Повече никой не отвори дума за това и през есента хората престанаха да се интересуват от случая.

В края на есента Ерлен пое на юг и на Коледа пристигна в Осло при крал Магнюс. Стопанинът на „Хюсабю“ се ядоса, задето съпругата му не събра смелост да го придружи по време на тежкото пътуване при зимни условия и реши да си остане вкъщи.

Ерлен се прибра у дома три седмици след Коледа и донесе прекрасни подаръци на жена си и децата. За Кристин бе купил сребърно звънче, с което да вика прислужниците си, а Маргрет се сдобил с пафти от чисто злато, защото скъпоценност от такъв

благороден метал липсваше в ковчежето ѝ, преливащо от сребърни накити и позлатени украшения. Когато обаче двете жени отидоха да приберат даровете в сандъците си, нещо се закачи и увисна на ръкава на Маргрет. Момичето трескаво закри накита с ръка и понечи да се оправдае пред мащехата си:

— Остана ми от мама и татко не искаше да го видиш...

По лицето на Кристин плъзна гъста червенина. Сърцето ѝ заблъска изплашено в гърдите, но прецени, че е наложително да поговори с девойката и да я предупреди.

След кратко мълчание Кристин подхвана тихо и колебливо:

— Прилича ми на златната катарاما, която госпожа Хелга от „Гимсар“ носеше на празненства.

— Е, нима всички златни накити не си приличат? — отвърна лаконично девойката.

Кристин заключи сандъка си, но продължи да държи ръце върху него, за да не забележи Маргрет колко треперят.

— Маргрет — меко и нежно се обърна тя към девойката, но млъкна, за да събере цялата смелост, на която е способна. — Дъще, години наред се разкайвах за греховете си. Не успях да се зарадвам на нищо от сърце, въпреки че моят баща великодушно ми прости за всичко, което му сторих. Знаеш колко тежко прегреших спрямо родителите си заради баща ти. Но колкото повече опит трупам, толкова повече ми тежи споменът, че им се отблагодарих за добрината с неволи. Маргрет, баща ти винаги се е държал добре с теб.

— Не се бой, майко — отвърна момичето. — Не съм ти родна дъщеря, а и няма защо да се страхуваш, че като теб ще опетня моминската си риза...

Кристин погледна заварената си дъщеря с пламнало от гняв лице. Стисна силно кръста на ланеца си, за да преглътне обидата и да не избълва думите, които ѝ бяха на езика.

Още същата вечер след вечерня Кристин сподели на отец Айлив за разговора си с Маргрет. Опитваше се да разбере от лицето на свещеника дали действително се е случило нещастие. Спомни си блудната си младост и непроницаемото изражение на отец Айрик, докато той пазеше от доверчивите ѝ родители греховната ѝ тайна,

заклучена в гърдите му, а Кристин онемяваше от ужас, докато слушаше предупрежденията и заканите му. Спомни си и как показва на майка си подаръците на Ерлен от Осло, но след като стана негова законна годеница. Майка ѝ запази спокойното си изражение, докато вземаше подаръците един по един, за да ги разгледа. Похвали ги и ги остави.

Кристин се чувстваше изплашена до смърт и отчаяна и не изпускаше Маргрет от очи. Ерлен забелязваше, че нещо тревожи съпругата му, и една вечер, след като си легнаха, я попита бременна ли е.

Кристин помълча и отвърна утвърдително. Ерлен я притегли нежно в прегръдките си и престана да я разпитва. Тя не посмя да му признае какво я мъчи в действителност. Ерлен ѝ прошепна колко се надява да му роди дъщеря, ала Кристин не събра сили да реагира, вцепенена от страх при мисълта, че съвсем скоро Ерлен ще разбере какво щастие носят дъщерите на бащите си.

Няколко дни по-късно хората в „Хюсабю“ си легнаха доста пийнали и преяли преди предстоящите пости. Потънаха в дълбок сън. През нощта малкият Лавранс се събуди в леглото на родителите си и започна да плаче в полусън, търсейки майчината гръд. Кристин обаче се мъчеше вече да го отбие. Детето продължи да плаче, Ерлен се събуди, изсумтя сърдито и му даде мляко от чашата пред леглото. После го сложи да спи от другата си страна.

Кристин се унесе, но изведнъж усети как Ерлен отново се надигна от леглото. Все още сънена, го попита какво има. С неузнаваем глас той ѝ прошепна да пази тишина, а после безшумно стана от постелята. Наметна си дреха. Кристин се подпря на лакът, но той я накара да легне и откачи меча си от куката над главата ѝ.

Ерлен се движеше тихо като рис, ала Кристин разбра, че мъжът ѝ се отправи по стълбите към спалнята на Маргрет над преддверието.

За миг стопанката притихна, омаломощена от тревожен страх. После се надигна, намери опипом долната си риза и роклята си в мрака и затърси обувките си по пода пред леглото.

От горния етаж се разнесе пронизителен женски писък. Прокънтя над цялото имение. Ерлен извика нещо. Кристин чу дрънченето на удрящи се един о друг мечове и трополене. После оръжията паднаха на пода, а Маргрет започна да крещи от ужас.

Кристин коленичи до огнището, свита на кравай, разбута жаравата с голи ръце и духна на въглените. Взе една запалена главня и я вдигна с разтреперани ръце. В тъмнината зърна как Ерлен направо скочи от спалнята на Маргрет, сякаш забравил, че има стълба. С оголен меч в ръка мъжът ѝ се втурна през входната врата.

Момчетата започнаха да надничат от леглата си в мрака. Кристин се приближи до северното легло, където спяха двамата ѝ големи синове, и им каза да си легнат и да затворят вратата. Ивар и Скуюле също се надигнаха от пейката и замигаха изплашено и объркано срещу светлината. Майката ги накара да се мушнат в съпружеското легло и затвори вратата пред леглото. После запали свещ и излезе на двора.

Валеше дъжд. За миг, докато пламъкът на свещта се отразяваше в лъскавата поледица, Кристин забеляза колко народ се е струпал пред вратата на съседната постройка — къщата, където спяха слугите на Ерлен. После свещта угасна и за кратко се възцари пълен мрак, разпръснат от светилника на Юлв Халдуршон, който се зададе от къщата.

Юлв се надвеси над човешкото тяло, свито на топка върху неравния лед. Кристин коленичи и обърна лицето на мъжа към себе си. Оказа се младият Хокон от „Гимсар“. Намираше се в несвяст или вече беше мъртъв. Ръцете на Кристин се изпоцапаха с кръв. Двамата с Юлв сложиха Хокон да легне по гръб. Дясната му ръка бе отрязана до китката и от раната шуртеше кръв.

Стопанката погледна инстинктивно към плющящата под напора на вятъра капандура на втория етаж, където спеше Маргрет. Не се виждаше човек, но вероятно заради тъмнината.

Кристин коленичи в локвата и стисна китката на Хокон с всичка сила, за да спре кръвта. Забеляза, че са я наобиколили слугите на Ерлен, облечени кой с каквото бе намерил в бързината. После видя и пепелявото, изкривено от болка лице на Ерлен. Той избърса окървавения си меч с края на туниката си. Отдолу беше гол и крачеше бос.

— Някой да ми донесе превръзка! Бьорн, тичай да събудиш отец Айлив! Ще занесем Хокон в дома на свещеника.

Кристин грабна кожения ремък, който ѝ подаде един слуга, и го стегна около ръката на Хокон. Ерлен се обади със суров и разгневен глас:

— Никой да не пипа ранения! Да сърба, каквото си е надробил!

— Мъжо, нали разбираш, че това е невъзможно — спокойно възрази Кристин, макар да се задушаваше от силните удари на сърцето си.

Ерлен удари меча си в земята.

— Да, нали не е твоя плът и кръв. Вече ми стана пределно ясно през всичките тези години.

Кристин се изправи.

— И въпреки това искам да потулим срама й, ако се намери начин — тихо отвърна тя. — Момчета — обърна се тя към наобиколилите ги слуги, — зная с каква преданост служите на господаря си. Сигурна съм, че няма да отворите дума за случилото се, преди той да ви обясни как се е стигнало до разправията с Хокон.

Мъжете обещаха да мълчат. Един от тях отиде дори по-далеч: събудил се от виковете на насилена жена, после някой скочил върху покрива на къщата им, но се подхлъзнал и се свлякъл на земята. Кристин го помоли да не разпространява историята си.

Отец Айлив дотича в двора. Ерлен се обърна и влезе вкъщи. Съпругата му се втурна с намерението да го догони. Ерлен тичаше по стълбите към горния етаж. Кристин хвана ръцете му.

— Ерлен, какво ще правиш с момичето? — попита задъхано тя, вторачена в обезумялото му лице.

Той мълчаливо се опита да я отблъсне, но тя не го пусна.

— Почакай, Ерлен, почакай! Става дума за детето ти! Няма как да си сигурен: мъжът беше облечен — отчаяно се помъчи да го разубеди тя.

Ерлен нададе оглушителен вик, пребледнял от ужас като мъртвец. Отговори й с груби думи и с глас, променен до неузнаваемост от непоносимата болка.

Кристин се бореше безмълвно с побеснелия мъж, който ръмжеше и скърцаше със зъби. Накрая все пак улови погледа му в полумрака.

— Ерлен, нека аз да вляза първо при нея. Не съм забравила деня, когато бях в същото положение като Маргрет.

Той я пусна и се облегна върху външната стена на малката стая, разтреперан като агонизиращо животно. Кристин запали свещ и тръгна по стълбите към спалнята на девойката.

Най-напред пламъкът освети меч върху пода, захвърлен недалеч от леглото, и отсечената ръка. Кристин свали кърпата от главата си и я хвърли върху следите от двубоя. Едва сега забеляза, че в бързината се е показала пред мъжете с небрежно наметната кърпа върху разпуснатата си коса.

Маргрет се беше свила в горната част на леглото, върху възглавниците, и гледаше свещта в ръцете на Кристин с широко отворени, обезумели от страх очи. Девојката придържаше чаршафите до гърдите си, но под златистите ѝ къдрици се белееха голите ѝ рамене. Стаята беше изпоцапана с кръв.

Заради огромното напрежение Кристин избухна в сълзи. Разтърси я гледката на красивото момиче и очите ѝ, изпълнени с ужас.

— Майко, какво ще ми стори татко? — изкрещя Маргрет.

Кристин беше безсилна да заповядва на чувствата си.

Въпреки дълбокото съчувствие към девојката сърцето ѝ се вледени в гърдите. Маргрет изобщо не попита какво е станало с Хокон. За миг си представи Ерлен, проснат на земята, баща ѝ — надвесен над него с окървавен меч, а самата тя... Маргрет дори не бе помръднала от мястото си, за да разбере какво се е случило с любимия ѝ. Девојката се хвърли в обятията ѝ, разтърсвана от ридания и обезумяла от страх, но Кристин не успя да потисне пробудилото се презрение към дъщерята на Елине. Мащехата седна на леглото и се помъчи да успокои момичето.

След малко Ерлен се показва на стълбите, вече облечен. Маргрет нададе вик и се скри в прегръдката на Кристин. Стопанката вдигна очи към съпруга си. Изглеждаше ѝ по-спокоен, но с преbledняло, променено до неузнаваемост лице. За пръв път външността на Ерлен отговаряше на възрастта му.

Той подхвана с равен глас:

— Кристин, слез долу и ме остави да поговоря насаме с дъщеря си.

Съпругата му се подчини. Внимателно се освободи от прегръдката на момичето, зави я до брадичката и излезе от стаята.

Облече си дрехите за през деня — тази нощ едва ли някой в „Хюсабю“ щеше да мигне повече — и се зае да успокоява изплашените деца и слугини.

На следващата сутрин валеше сняг. Слугинята на Маргрет си събра вещите в торба, метна я на гръб и напусна имението, обляна в сълзи. Стопанинът я изпъди с ругатни. Заслужавала да я одерат жива, задето предала така доверието на господарката си.

После Ерлен разпита останалите слуги. Доловили ли са нещо нередно, откакто през есента Ингелайв, прислужницата на Маргрет, се преместила да спи при тях и оставила господарката си сама в спалнята? А кучетата в къщата им усетили ли са да идва някой? Всички слуги отговориха отрицателно, както се очакваше.

Накрая Ерлен повика съпругата си да поговорят насаме. Капнала от умора, Кристин изслуша тирадата му със свито от болка сърце и се помъчи да отвърща на несправедливите му обвинения кротко и внимателно. Не отрече съмненията си, но умишлено не спомена, че е премълчавала опасенията си, защото Ерлен и Маргрет неизменно са посрещали всичките ѝ предупреждения и съвети с пренебрежение.

— Кълна се в Бог и в Пречистата Дева: нито съм знаела, нито съм подозирала за посещенията на този мъж в спалнята на Маргрет.

— Как ли пък не! — избухна подигравателно Ерлен. — И сам Всемогъщият Бог на небето вижда как през целия ни съвместен живот ми натякваше какво съм ти сторил, макар че и двамата го искахме еднакво силно. И не аз, а баща ти допринесе за неволите ни, като отказа да приеме предложението ми. Още от самото начало исках да поправам греха си и да те направя моя жена. Нима не се досети какво става, когато видя златото от „Гимсар“? — той стисна ръката ѝ и я вдигна, а двата пръстена, които ѝ подари в Гердарюд, проблеснаха на светлината. — Не си свалила тези пръстени от ръката си нито за ден, откакто ми отдаде честта си...

Кристин се чувстваше отмаляла до припадък.

— Ерлен, чудя се наистина ли си спомняш деня, когато завоюва честта ми...

Мъжът се хвана за главата, хвърли се върху пейката и започна да се гърчи от болка. Кристин седна на разстояние от него. Разбираше колко по-трудно му е да понесе злощастната си участ, защото той бе причинил другиму същото, което сега Хокон му причини. Поначало Ерлен не обичаше да поема вината за прегрешенията си и сега нямаше сили да се нагърби с отговорността за обезчестената си дъщеря.

Единственият човек, на когото можеше да прехвърли вината, беше Кристин. Но тя не му се ядоса. Надделяха тревогата и страхът от предстоящите събития.

Кристин се отби да нагледа как е Маргрет. Момичето лежеше напълно неподвижно, пребледняло като платно и с вторачен в нищото поглед; не попита какво се е случило с Хокон. Кристин не можеше да прецени дали девойката не смее да отвори дума за него, или просто мисълта за сполетялата я участ е притъпила тревогата за любимия ѝ.

След обяд Кристин видя Ерлен и Кълонг да вървят през натрупалия на двора сняг. Отправиха се към рицарската къща. След малко Ерлен се върна сам. Влезе в стаята, мина покрай нея, но тя вдигна очи само за миг, без да поглежда към ъгъла, където се спотаи мъжът ѝ. Все пак забеляза колко съсипан изглежда Ерлен.

По-късно се отби да вземе нещо от хамбара. Ивар и Скуле дотичаха да ѝ обадят, че тази вечер Кълонг си тръгвал от „Хюсабю“. Момчетата бяха тъжни, защото в негово лице виждаха добър другар. Събирал си багажа и довечера щял да пътува към Биргси.

Кристин се досети какво се е случило. Ерлен е предложил на дякона дъщеря си, но Кълонг е отказал да се ожени за прелъстената девойка. Само при мисълта как се е почувствал Ерлен по време на разговора на Кристин ѝ прилоша и тя дори не посмя да си представи унижението му.

На следващия ден пристигна вест от дома на свещеника. Хокон Айндридесъон искал да поговори с Ерлен. Стопанинът на „Хюсабю“ поръча да му предадат, че двамата няма какво повече да си кажат. По думите на отец Айлив дори и да оживее, младият мъж щял да остане сакат за цял живот. Освен дето изгубил дясната си китка, при падането от покрива на слугинската къща получил тежки наранявания на гръбнака и таза. Въпреки тревожното си състояние пожелал да се прибере у дома си и свещеникът обещал да намери шейна. Хокон се разкайвал дълбоко за стореното и твърдял, че бащата на Маргрет имал пълно право да го убие, независимо какво постановява законът по този въпрос, но молел всички да се постараят според силите си да потулят позорната случка, та неговото прегрешение и срамът на Маргрет да не станат всеобщо достояние. След обяд го изнесоха в шейната, наета от

отец Айлив, а самият свещеник яхна коня, за да го заведе в долината на река Гаула.

На следващия ден се падаше Пепелна сряда^[1] и хората от „Хюсабю“ се канеха да отидат до църквата във Виняр. Но още по вечерня Кристин убеди клисаря да ѝ отключи църквата в имението.

Все още усещаше как пепелта се посипва върху главата ѝ, когато коленичи до гроба на заверения си син и му прочете зауспокойни молитви.

От момчето под камъка сигурно бяха останаха само кости, косми и част от дрехите, с които го погребяха. Кристин видя със собствените си очи останките на сестра си, когато ги изровиха, за да ги пренесат при тялото на баща ѝ в Хамар. Прах и пепел. Кристин се сети за красивото лице на баща си, за големите очи на майка си, за набръчканата ѝ кожа и за запазената ѝ снага, която за разлика от преждевременно остарялото ѝ лице бе съхранила лекотата и пъргавината си. Близките ѝ лежаха под камък и телата им се разлагаха тъй както се разпадат запустелите къщи. Пред очите ѝ се заизнизваха картини: на обгорелите останки от църквата в „Йорун“, на имението в долината Сил, край което минаваха на път към Воге. Тамошните къщи пустееха и тънеха в разруха. Селяните, обработващи земята наоколо, не смееха да припарят до съборетините след залез-слънце. Кристин мислеше за скъпите на сърцето ѝ покойници, за лицата, гласовете, усмивките, навиците и поведението им. Сега, когато си бяха отишли от този свят, образите им я натъжаваха безгранично. Все едно потъваше в спомени за родния си дом с ясното съзнание, че в този миг там няма никой и прогнилите греди се свличат в тревата.

Седнала върху пейката в пустата църква, Кристин вдишваше уханието на стар, студен тамян. Ароматът ѝ навяваше мисли за смъртта и за разпада на преходните неща от живота. Не намираше сили да извиси душата си към представата за онази страна, където се намираха нейните близки. Земната доброта, любов и вяроност неизменно отиваха там, за да пребъдат. Всеки ден, когато се молеше за успокоението на душите им, ѝ се струваше необяснимо защо тя отправя молитви за хора, които още по време на земния си път са постигнали вътрешна хармония, непостижима за нея. Според отец Айлив молитвите за починалите винаги имали благотворно влияние.

Дори и близките на богомолеца вече да са намерили спокойствие за душите си при Всевишния, молитвата смекчавала неговите терзания.

Но на нея молитвите не ѝ носеха успокоение. Струваше ѝ се, че когато изнуреното ѝ тяло най-сетне започне да гние под някой камък, неспокойната ѝ душа ще витае наоколо, както призраците на покойните стопани обитават порутените къщи на пустеещите имения. Грехът продължаваше да живее в душата ѝ подобно жилавите корени на плевел, плъзнал пипала в плодородната почва. Буренът е престанал да цъфти, да пламти и да ухае, но живее в пръстта, блед и силен. Въпреки цялата нежност към Ерлен, надигнала се в сърцето ѝ, докато го гледаше как страда, Кристин се оказа неспособна да заглуши пропития с огорчение и обида глас, който питаше: как може да разговаряш така с мен, нима забрави дните, когато ти се доверих и ти отдадох честта си и бях най-любимият ти човек? Съзнаваше, че докато този глас продължава да задава въпроси, тя ще се обръща към мъжа си, все едно самата тя е забравила за всичко това.

В мислите си се просна ничком пред мощехранителницата на свети Улав, посегна към изгнилите мощи от ръцете на брат Едвин в църквата в планината Ватс. Сключи молитвено ръце около двата реликвария: единия с остатъци от савана на мъртва жена, а другия с костите на непознат мъченик. Търсейки закрила, Кристин стисна мощите, съхранили частица от душевната сила на покойниците въпреки тленността и разложението, както покритите с ръжда мечове на някогашни воители, намерени в земята, запазват магическата си сила.

На следващия ден Ерлен пое към града заедно с Юлв и още един слуга. Нямахше го по време на целите пости, но Юлв се прибра да вземе свитата му. Мъжете се отправиха към тинга в долината на река Оркла, където щяха да се срещнат с Ерлен.

Юлв съобщи на Кристин, че Ерлен договорил с Тидекен Паус, немецът — златар в Нидарус, Маргрет да се омъжи за сина му Герлак след Великден.

Ерлен се прибра за празника. Беше си възвърнал душевното равновесие, но дали защото вече не беше много млад, или заради жестокото унижение, на което бе подложен, този път Кристин не очакваше Ерлен да преодолее случилото се с някогашната лекота. Маргрет прие новината за женитбата си равнодушно.

Една вечер двамата съпрузи останаха сами и Ерлен сподели:

— Ако Маргрет беше законно родена или поне майка ѝ да не беше омъжена, нямаше да я дам на чужденец, дори и да беше прегрешила. Щях да защита и нея, и избраника ѝ и да им осигуря убежище. Но за беда произходът ѝ не ми го позволява. Само законен съпруг би могъл да брани името ѝ.

Докато Кристин приготвяше чеиза преди заминаването на заварената си дъщеря, Ерлен ѝ каза:

— Май не си достатъчно здрава, за да пътуваш с нас?

— Ако искаш, ще дойда — отвърна тя.

— И защо да искам? Та ти никога не си се държала като майка, защо сега да го правиш? А и няма да вдигаме пищна сватба. Пък и госпожа Гюна от „Росвол“ и снаха ѝ обещаха да дойдат в името на роднинската ни връзка.

И Кристин остана в „Хюсабю“, докато Ерлен Никулаусьон даваше дъщеря си за жена на Герлак Тидекенсьон.

[1] Пепелна сряда — срядата, бележеща началото на Великденските пости. Наречена е така, защото в миналото съществувал обичаят хората да си посипват главата с пепел в знак на дълбоко разкаяние за сторените грехове. В българския народен календар празникът е известен като Луда или Прегоряла сряда. — Бел.прев. ↑

3.

През лятото, преди Еньовден, Гюнюлф Никулаусън се върна в манастира си. Ерлен се намираще в града заради Фростенския тинг. Изпрати вест на съпругата си, че Гюнюлф се е прибрал, и я попита ще намери ли сили да дойде да види девера си. Кристин не се чувстваше здрава, но въпреки това се реши да пътува. Ерлен я предупреди за съсипаното здраве на брат си. Начинанията на братята проповедници в Мункефиур не се увенчали с особен успех. Така и не успели да осветят църквата, която построили, защото архиепископът не се наемал да пътува на север в тези размирни времена. Налагало се непрекъснато да четат молитви до подвижен олтар. Накрая свършили хляба, виното, свещите и елея, необходими за богослуженията. Брат Гюнюлф и брат Аслак потеглили към Вълчия остров, за да донесат нужните провизии, но лапландците им направили магия и лодката се обърнала. Наложило се да прекарат три дни на малък скалист остров и се поболели. Не след дълго брат Аслак се споминал. По време на Великденските пости монасите във фиорда се разболели от скорбут, защото нямали нито пшенична храна, нито подправки за сухата риба. Епископ Хокон от Берген и магистър Арне, който оглавявал катедралния капитул в Нидарус, докато господин Пол чакал папската курия да го ръкоположи за епископ, разпоредил на оцелелите монаси да се приберат в манастирите си, а свещениците да поемат временно грижите за паството на Мункефиур.

Кристин очакваше Гюнюлф Никулаусън да е остарял и въпреки това се ужаси от гледката. Още в деня след пристигането си тя отиде с Ерлен в манастира. Заведоха ги в приемната за посетители. Монахът влезе, превит одве. Венецът от коса, обрамчваща черепа му, бе побелял, а дълбоки бръчки набраздяваха тъмнокафявата кожа под хлътналите му очи. Оловносиви петна покриваха някога гладкото му бяло лице. Когато извади ръката си изпод расото и я протегна към Кристин, тя забеляза, че петната са се разпространили и там. Устните на Гюнюлф се разтегнаха в усмивка и откриха оределите му зъби.

Седнаха да поговорят, но Гюнюлф сякаш беше забравил да общува с хора. Призна го сам, преди гостите да си тръгнат, и отбеляза:
— Но ти, Ерлен, си все същият. Изобщо не си остарял.

Кристин съзнаваше колко плачевно изглежда самата тя. А Ерлен наистина блестеше с високата си стройна фигура, смуглата кожа и хубавите си дрехи. И все пак на Кристин той ѝ се струваше различен. Учуди се, че Гюнюлф, който открай време се отличаваше с проницателност, не забеляза настъпилата промяна.

В края на лятото Кристин се качи заедно с госпожа Гюна от „Росвол“ в таванската стая, където държаха дрехите. Гостенката дойде в „Хюсабю“, за да помага на Кристин да роди седмото си дете. Двете жени чуха как Нокве и Бьоргюлф пеят песен с грубо и неприлично съдържание на двора, докато точат ножовете си. Момчетата грачеха колкото им глас държи.

Майката кипна, слезе при момчетата и им се скара много остро. Попита ги от кого са научили песента. В къщата на слугите ли са я чули? Кой мъж би изрекъл такива думи пред деца? Момчетата мълчаха упорито. Скуюле се появи под стълбите и каза на майка си да не им прави забележка, защото научили песента от баща си.

Намеси се и Гюна:

— Нямате ли страх от Бога, та пеете такива цинизми и тревожите майка си? Нищо не се знае. Може тази вечер да заспите и утре да се събудите сирачета!

Кристин влезе мълчаливо в къщата.

После си легна, а при нея влезе Нокве. Хвана я за ръката, но не продума. Заплака съвсем тихо. Тя се помъчи да го успокои и да го разтуши с шегички. Помоли го да не тъжи и да не скърби. Щом е понесла шест раждания, ще понесе и седмото. Но момчето продължаваше да хлипа. Майка му позволи да легне до нея. Нокве обгърна шията ѝ с ръце и притисна глава до гърдите ѝ, но отказа да ѝ признае какво го тревожи, въпреки че остана чак докато слугинята донесе вечерята.

Нокве, вече дванайсетгодишен, израсна едър за възрастта си и му се искаше да го възприемат като мъж, но носеше мека душа и майката забелязваше склонността му към детински прояви. Беше достатъчно голям да проумее в какво се състои нещастията, сполетяло заварената му сестра. Кристин се питаше дали синът ѝ забелязва колко се е променил баща му.

Ерлен открай време имаше навика да сипе зловни и груби думи, когато изпадне в гняв. Преди обаче много рядко се случваше да обиди някого и винаги бързаше да се сдобри с него, щом осъзнаеше грешката си. Сега нагрубяваше хората съвсем безогледно. И като млад Ерлен ругаеше и кълнеше цветисто, но се отказа от този си навик, защото виждаше колко наранява съпругата си и как обижда отец Айлив, към когото постепенно започна да изпитва дълбоко уважение. Но Ерлен никога не бе проявявал склонност да ръси цинизми. Преди се смущаваше в компанията на хора, употребяващи мръсни думи. В това отношение проявяваше повече свян от мнозина мъже с по-благочестив живот от неговия. Кристин, която всеки миг очакваше да стане майка за седми път, се почувства дълбоко засегната от песента на невръстните си синове и от признанието им, че са я научили от баща си, но по-горчив вкус в устата ѝ остави съзнанието за незрялото поведение на Ерлен. Той започна да опетнява устата си с вулгарни, непристойни думи и изрази, за да покаже, че пет пари не дава за преживяния срам с Маргрет.

Малко преди празника на свети Улав Маргрет родила мъртво момче, съобщи Гюна. Скръбта на девойката не продължила дълго. Спогаждала се с Герлак; той се държал добре с нея. Ерлен ходеше да навести дъщеря си, когато се случеше да има работа в града. Герлак приемаше тъста си с големи почести, но Ерлен не проявяваше особено желание да го припознае като свой роднина. Бащата обаче не бе споменавал името на дъщеря си в „Хюсабю“, откакто тя напусна имението.

Кристин роди син. Кръстиха го Мюнан, на дядото на Ерлен. Всеки ден, докато майката лежеше в малката къща, Нокве идваше да я види. Носеше ѝ или горски плодове и ядки, които събираше сам, или ѝ сплиташе венци от лековити треви. Ерлен се прибра, когато детето стана на три седмици. Съпругът прекарваше много време при Кристин и се стараяше да се държи мило и любвеобилно с нея. За разлика от друг път, когато се жалваше, задето не му е родила дъщеря или защото бебето му се струва слабо и болнаво, сега не показва признаци на разочарование. Кристин обаче не се трогваше от гальовните му думи. Оставаше мълчалива, замислена и потисната. Възстановяването ѝ протичаше много бавно.

Боледува цяла зима. Детето също линееше и не таяха надежди да оцелее. Майката мислеше само за клетото мъниче и разсеяно слушаше новините за важните събития, за които всички говореха през зимата.

Крал Магнюс изпадна в критично затруднение с парите заради опитите си да наложи властта си над Сконе и поиска помощ и подкрепление от Норвегия. Някои членове на кралския съвет проявиха склонност да му подадат ръка в тежкия час, но когато кралските пратеници пристигнаха в Тюнсберг, ковчезникът не беше в крепостта и Стик Хоконсън, тамошният пълководец, отказа да пусне хората на монарха и се приготви да отбранява крепостта с оръжие. Стик Хоконсън не разполагаше с многобройна войска, но неговият чичо Ерлинг Видкюнсън се намиреше в имението си „Акер“ и му изпрати четирийсет въоръжени мъже, докато отплаваше на запад. По същото време братовчедите на краля — Юн и Сигюр Хафтурсон — се опълчиха срещу него, заедо издаде присъда в ущърб на техен близък. Ерлен се смя на новината. Синовете на Хафтур се показаха като много глупави и незрели. В страната се надигаше силно недоволство срещу крал Магнюс. Големците настояваха начело на управлението да се назначи кралски предстоятел, а кралският печат да бъде поверен на норвежец, щом кралят прекарва по-голямата част от времето си в Швеция заради апетитите си към Сконе. Гражданите и духовниците се ужасиха от слуховете за заемите на краля от немски градове. Високомерието на немците и отказът им да се съобразяват със законите и нравите в страната отдавна преминаха границата на търпимото, а сега се говореше, че кралят им е обещал още по-големи права и привилегии в норвежките градове. Положението щеше да стане напълно непоносимо за норвежките търговци, които и без това живееха бедно. В обществото упорито витаеше слухът за тайния грях на крал Магнюс и мнозина енорийски свещеници от областта, както и странстващите монаси, единодушно определиха прегрешението като причина, довела до унищожителния пожар в катедралата с мощите на свети Улав в Тронхайм. Селяните се питаха защо зачестиха бедите в страната: болести по добитъка, главня по зърното, която предизвикваше епидемии сред хора и животни, оскъдни добиви на зърно и сено. Според Ерлен, ако синовете на Хафтур проявят достатъчно благоразумие да изчакат още малко и си спечелят славата

на добронамерени и способни пълководци, народът съвсем скоро ще се сети, че и те са внуци на крал Хокон.

Междувременно размириците стихнаха, защото кралят назначи Ивар Омюнсън за свой предстоятел в Норвегия. Ерлинг Видкюнсън, Стиг Хоконсън, синовете на Хафтур и всички техни сподвижници се видяха принудени открито да заявят, че се подчиняват на кралската власт. Иначе ги грозеше заплахата да ги обвинят в предателство към короната. Те се примириха и отидоха да се помирят с краля. Но Юлв Саксесън, влиятелен мъж от областта Оплан, който участва в начинанията на Хафтуровите синове, отказа да се яви пред краля и да постигне помирение с него. След Коледа се прибра в Нидарус. В града Юлв прекарваше доста време с Ерлен и стопанинът на „Хюсабю“ разпространи сред хората на север възгледите на непокорния поданик. Кристин изпитваше силна антипатия към този човек. Не го познаваше лично, ала знаеше, че е брат на Хелга Сакседатер, съпругата на Юрд Андресън от „Дюфрин“. Хелга беше красавица, но проявяваше надменност и Симон никак не я харесваше, макар Рамборг да се спогаждаше с нея. По време на постите кралските управители получиха писма, с които се оповестяваше отлъчването на Юлв Саксесън от участие в тинговете. Той обаче тогава вече бе отплавал от страната.

През пролетта Ерлен и Кристин останаха за Великден в градската къща заедно с най-малкия си син Мюннан, защото в сградата на манастира в „Баке“ някаква монахиня изцелявала всяко дете, щом го вземела на ръце, стига Божията воля да не му е отредила друга участ.

Ден след празника Кристин се прибра от манастира с детето. Слугата и слугинята, придружили я дотам, останаха в стаята. Ерлен лежеше на една пейка. Слугата излезе, а жените си съблякоха връхните дрехи. Кристин седна до огнището с детето, докато прислужницата стопли малко елея, даден им от монахинята. Без да става, Ерлен започна да разпитва Кристин какво е казала сестра Рагнхил за сина им. Известно време майката отговаряше лаконично, докато развиваше пелената, а после млъкна.

— Кристин, нима детето ни е толкова болно, та не смееш да го изречеш на глас? — нетърпеливо продължи той.

— И преди си ме питал как е детето ни, Ерлен — хладно отвърна съпругата. — Винаги съм ти обяснявала. Но щом не те е грижа за сина ти и непрекъснато забравяш...

— Кристин, и на мен ми се случва да отговарям на въпросите ти по два-три пъти, защото не си запомнила какво съм ти казал — Ерлен се изправи и се приближи до нея.

— Сигурно е ставало дума за дреболии, а не за важни неща като здравето на децата ни — сопна се тя.

— Не са дреболии. През зимата ти споделях терзанията си.

— Не е вярно, Ерлен. От години не си ми споделял какво те мъчи.

— Остави ни насаме, Сигне — заповяда на слугинята Ерлен. После се обърна към съпругата си с пламнало чело: — Ясно ми е какво намекваш. Не желая да обсъждам този въпрос в присъствието на слугинята ти, дори и двете да се разбирате чудесно и на теб да ти се струва нормално тя да слуша как си търсиш причина да се скараш с мъжа си и го наречеш лъжец...

— С какъвто се събереш, такъв ставаш — отвърна Кристин.

— Не разбирам за какво говориш. Никога не съм си позволявал да ти говоря грубо в присъствието на чужди хора. Пред слугите винаги съм показвал колко те уважавам и колко държа на теб.

Тялото на Кристин се разтресе в неестествен, болен смях.

— Много бързо забравяш, Ерлен! Юлв Халдуршон живее при нас, откакто сме се оженили. Помниш ли, че заръча и на него, и на Хафтур да ме доведат при теб в хана на Брюнхил в Осло?

Ерлен се строполи върху пейката и се втренчи в съпругата си с невярващи очи. Но тя продължи:

— Не съм забелязала да си скрил от слугите си срамните и безчестни случки в „Хюсабю“, независимо дали клеймото на позора пада върху теб, или върху съпругата ти.

Ерлен се вцепени, гледайки я ужасен.

— Спомни си първата зима на нашия брак. Бях бременна с Нокве и никак не ми беше лесно да накарам слугите да ми се подчиняват с нужното уважение. Помниш ли как ме подкрепи тогава? Мъжът, който те е отгледал, дойде да ни гостува заедно с непознати жени и слуги, а нашите слуги седяха на масата заедно с нас. Тогава Мюнан свали от

мен и последната дрипа, с която бях прикрила срама си, а ти стоеше мълчаливо и не се осмели да му затвориш устата.

— Исусе! Нима таиш такова огорчение за случка отпреди петнайсет години! — възкликна той със слаб и отчаян глас, разтворил широко светлосините си очи. — И въпреки това не смятам, че двамата с теб разговаряме враждебно и язвително един с друг, Кристин.

— Преживях още по-силно унижение, когато на коледното тържество ме наруга, задето съм завила Маргрет с връхната си дреха в присъствието на жени от три области.

Ерлен мълчеше.

— И въпреки това смееш да ме упрекваш заради случилото се с Маргрет. Всеки път, когато се опитвах да я вразумя, тя тичаше при теб, а ти грубо ме караше да я оставя намира. Била твоя дъщеря, не моя...

— Никога не съм те упреждал! — задавено възрази Ерлен, докато се мъчеше да запази спокойния си тон. — Ако имахме дъщеря, щеше по-лесно да разбереш какво преживявам. Подобен позор е като нож, забит право в сърцето на бащата.

— Нали ясно ти показах, че отлично разбирам на какво си подложен — промърмори Кристин. — Достатъчно ми беше само да се сетя за лицето на баща ми...

— Случаят на Маргрет е по-тежък — спокойно възрази Ерлен. — Аз бях ерген, а онзи мъж е женен. Не съм бил обвързан... не и дотам да не мога да се освободя от оковите на брака.

— И въпреки това не се освободи. Спомняш ли си как се отърва в крайна сметка?

Ерлен скочи от мястото си и ѝ удари плесница. После, ужасен от постъпката си, видя как на бялата ѝ буза изплува червено петно. Кристин обаче не продума, очите ѝ гледаха сурово. Детето в скута ѝ започна да пищи. Тя го залюля на коленете си и се опита да го умири.

— Думите ти прозвучаха много обидно, Кристин — колебливо отбеляза той.

— Последния път, когато ме удари, носех детето ти в утробата си. Сега държа сина ти в обятията си — тихо рече тя.

— Имало ли е миг, в който да няма хлапе до полата ти? — изкрещя Ерлен, изгубил търпение.

Млъкнаха. Ерлен заснова напред-назад из стаята. Кристин занесе детето в малката стая и го сложи да легне. След малко на вратата се

появи Ерлен:

— Не биваше да те удрям, Кристин. Иска ми се да можех да върна времето. Сигурно ще съжалявам за стореното дълго, както и миналия път. Но ти неведнъж си ме обвинявала, че бързо забравям. Може и така да е. Ти обаче помниш всички мои прегрешения спрямо теб. Положих огромно старание да ти бъда добър съпруг, но според теб явно не си струва да си припомняме хубавите мигове. Много си красива, Кристин — погледна той след жена си, докато тя минаваше покрай него.

Спокойната, горда осанка на зрялата му съпруга не отстъпваше по хубост на очарователната грациозна девойката, каквато бе някога тя. Снагата ѝ се беше позакръглила, но Кристин бе поизраснала и на височина. Вървеше гордо изправена, а малката ѝ кръгла глава увенчаваше шията със същата прелест. Бледото ѝ непроницаемо лице с големи тъмносиви очи и днес разпалваше у Ерлен страст и гняв със същата сила като овалното румено детско лице, което някога внасяше смут в тревожната му душа с необяснимото си спокойствие. Ерлен се приближи и хвана ръката ѝ:

— Кристин, за мен винаги ще си останеш най-красивата и най-любимата от всички жени на света.

Тя не си отдръпна ръката, но не стисна неговата в отговор. Ерлен я пусна, обхванат от силен гняв.

— Забравял съм, казваш. Едва ли неуслужливата памет е най-тежкият грях. Никога не съм се смятал за ревностен християнин, но още като дете научих нещо от отец Юн. Божии служители са ми го казвали и после: грешно е да предъвкваме и да помним греховете, които сме изповядали с дълбоко разкаяние и за които сме получили опрощение от ръката и устата на нашия духовен пастир. Ти ми натякваш за сторените от нас грехове не от християнско смирение, а от желание да ме сломиш винаги, когато откажа да ти угодя.

Отдалечи се от нея, но след миг се върна:

— Властолюбива, ето това си ти... Бог вижда колко те обичам, Кристин, но ти проявяваш прекомерно властолюбив. Така и не успя да ми простиш, задето те обезчестих и те въвлякох в грях. Изтърпял съм какви ли не твои прищевки, но няма да ти позволя да ме укоряваш цял живот за минали беди и няма да допусна да ми говориш като на твой роб!

Трепереща от възмущение, Кристин подхвана:

— Не съм ти говорила като на роб. Каж ми кога си ме чул да се обръщам грубо и сприхаво към свой подчинен, пък бил той и най-некадърният и немарлив сред слугите ни? Съвестта ми е чиста пред Бога, защото не съм обидила сиромаш нито с думи, нито с дела. Но според Божия закон ти трябва да бъдеш мой господар и най-силната ми опора след Бог, а аз да ти се подчинявам, да те почитам и да се прекланям пред мъдростта ти. Търпението ми се изчерпа и си позволих да ти говоря, както не подобава на добра съпруга. Случи се така вероятно защото колкото и да ми се е искало, често ми е било трудно да преклоня глава пред разума ти, да те уважавам и да се вслушвам в думите ти на мъдър съпруг и господар. Сигурно съм очаквала... сигурно така съм целяла да те предизвикам, та дано покажеш, че си мъж, а аз — слаба жена. Но недей да се безпокоиш, Ерлен. Повече няма да чуеш от мен обидна дума, а след днешния ден ще се обръщам към теб с мекота като към роб.

Лицето на Ерлен се обагри в тъмночервено. Вдигна към нея свития си пестник, но се отказа, завъртя се на пети, грабна от пейката връхната си дреха и меча и се втурна навън.

Грееше слънце, ала във въздуха се носеше хлад заради пронизващия вятър. От стрехите и от разлюлените корони на дърветата се сипеха искрящи замръзнали капки вода. Снегът по покривите блестеше като сребро, а планините зад черно-зелените гористи хребети около града лъщяха в хладно синьо и ослепително бяло в студения, но светъл зимно-пролетен ден.

Ерлен крачеше забързано из улиците на града накъдето му видят очите. Кипеше от гняв. Тя сгреша. Още от самото начало беше ясно като бял ден, че Кристин не е права, а той постъпи импулсивно, като я удари. Така само подрони авторитета си. Но така или иначе, тя не беше права. Ерлен не знаеше къде да отиде. Нямахше желание да ходи при познати, а не искаше да се прибира у дома...

В града цареше трескава суматоха. Голям търговски кораб от Исландия — първият за тази пролет — бе акостирал на пристана преди обяд. Ерлен тръгна на запад и се озова до църквата „Свети Мартайн“, после се спусна към пътеките с огради от двете страни. Макар че едва преваляше обед, от кръчмите и гостилниците се разнасяше оживена глъчка. Като млад Ерлен ходеше по такива места с приятели и другари.

Но сега хората щяха да зяпнат от изумление, а после да одумват ожесточено как кралският управител на долината на Оркла, собственик на къща в града, влязъл в кръчма, където се лее в изобилие бира, медовина и вино, и си поръчал от долнопробното им пиво. В момента обаче на Ерлен му се искаше да направи точно това: да седне на една маса със селяни, дошли в града, със слуги и моряци и да пийне една бира. Ако някой от тези мъже зашлеви шамар на съпругата си, не се вдига шум. Да им завидиш на тези обикновени хора. Дявол да го вземе, как иначе да се разбереш с жена, ако заради благородния ѝ произход и собственото си достойнство не можеш да я удариш. И Рогатия няма да успее да надприказва жена. Крестин е същински дявол, но пък е толкова красива. Само да можеше да я бие, докато стане по-добра.

Камбаните на всички градски църкви известиха вечерня, а пролетният вятър смеси гласовете им в обща песен в неспокойния въздух над главата на Ерлен. Сигурно Крестин — този благочестив дявол — сега отива в катедралата да се оплаче на Господ, на Светата Дева и на свети Улав, че мъжът ѝ е насинил бузата ѝ. Докато слушаше как камбаният звън отеква над града, Ерлен удостои със скверни мисли светиите — покровители на жена си. Насочи се към църквата на свети Григорий.

Гробовете на родителите му се намираха пред олтара на света Ана в северната част на Божия храм. Докато четеше молитви, Ерлен забеляза как влезе Сюнива Улавсдатер заедно с прислужницата си. Ерлен довърши ритуала си и отиде да поздрави госпожата. Откакто се познаваха, при всяка своя среща двамата винаги се шегуваха и закачаха доста фриволно. А тази вечер, докато чакаха на църковната скамейка началото на вечерната служба, Ерлен прояви неприлична невъздържаност и Сюнива му напомни няколко пъти, че се намират в храм, където непрекъснато влизат хора.

— Добре де — кимна той. — Но тази вечер си неземно красива, Сюнива! Харесва ми да се шегувам с жена, която има благоразположени очи като твоите.

— Не заслужаваш да те гледам благоразположено, Ерлен Никулаусън — засмя се тя.

— Тогава ще те закачам довечера — невъзмутимо отвърна Ерлен.
— След края на службата ще дойда с теб.

Свещениците влязоха в хора и Ерлен застана в южния кораб при мъжете.

Богослужението свърши и Ерлен излезе през главния вход. Сюнива и прислужницата ѝ вече вървяха надолу по улицата. Ерлен реши да не тръгва след нея, а да се прибере у дома. В същия миг по улицата се зададе група исландци, слезли от търговския кораб. Мъжете се подпиреха един друг и залитаха. Канеха се да препречат пътя на двете жени. Ерлен се втурна след Сюнива. Щом зърнаха господаря с меч на пояса, моряците отстъпиха встрани и пропуснаха жените да минат.

— Май наистина ще е най-добре да те придружа до дома ти — усмихна се Ерлен. — Тази вечер в града е малко опасно.

— Откъде знаеш, че опасността не ми се нрави, Ерлен? Може пък на възрастна жена като мен да ѝ харесва мъжете да я спират по пътя, защото им се е сторила привлекателна...

Всеки истински кавалер би отговорил на подобен намек по един-единствен начин.

Прибра се на следващата сутрин по зазоряване, постоя пред залостената врата на къщата премръзнал, капнал от умора, със свито от мъка сърце. Никак не му се искаше да блъска по вратата, да събуди слугите и да се пъхне в постелята до Кристин, заспала с детето им в ръце. Носеше ключ за хамбара в източната част на имението, където пазеше няколко ценни вещи. Влезе там, събу си ботушите и постла вълнени платнища върху сламата на леглото. Загърна се във връхната си дреха, зави се с няколко празни чувала и най-сетне се унесе, изтощен и замаян, а сънят му донесе спасение от всичките му грижи.

Сутринта Кристин изглеждаше бледа и сънена. Един от слугите ѝ съобщи, че господарят лежал в източния хамбар и в отговор на поканата да закусят го пратил да върви по дяволите.

Ерлен трябваше да се яви в монашеската обител в местността Елгесетер след дневната литургия, за да надзирава договарянето на имотни сделки. След това ги поканиха да обядват в манастирската трапезария, но той си измисли оправдание, за да не присъства. Арне

Явалсъон също нямаше желание да обядва с монасите и го покани да му гостува в „Ранхайм“. Ерлен отклони и неговото предложение.

Съжали обаче, задето се отдели от останалите. Крачейки сам към града, го обзе ужас, защото остана насаме с мислите си. За миг се поколеба дали да не отиде до църквата „Свети Григорий“ и да се изповяда там: имаше разрешение за това. Но ако съгреси отново, след като се е изповядал, грехът му ставаше още по-тежък. Реши да поизчака...

Сюнива сигурно го смята за беззащитно пиле, което е хванала с голи ръце. Дявол да го вземе, Ерлен не бе предполагал, че някоя жена може да го научи на нещо ново, а ето, още се задъхва от снощните преживявания. Преди Ерлен се мислеше за доста опитен в изкуството на любовта или както там го наричат учените хора. Ако беше млад и зелен, вероятно щеше да се зарадва и възгордее от наученото. Но тази побъркана Сюнива не му харесваше. Отегчаваше го, както го отегчаваха и всички жени с изключение на съпругата му. Ала и от нея му дойде до гуша! Честен кръст, бракът с нея го смири, защото той вярваше в християнското ѝ благочестие. И тя му се отблагодари подобаващо за неговата преданост и любов, няма що! Злостните ѝ язвителни думи се бяха загнездили в съзнанието му. Така значи, смята го за робски син. А другата, Сюнива, сигурно го мисли за съвсем неопитен и недодялан, защото той не съумя да скрие изненадата и уплахата си от любовните ѝ умения. Ще ѝ покаже, че не е чак такъв светец. Обеща да я навести през нощта. Какво пък, ще удържи на думата си. Грехът вече е сторен, защо да не се възползва от възможността да си достави малко радост. Изневери на Кристин, но тя сама го подтикна към греха с несправедливото си озлобление.

Прибра се, разходи се из оборите и хамбарите в търсене на компания. Смърри слугинята на свещеника от приюта, задето напълнила сушилнята с малц, макар и да знаеше, че слугите му няма да използват помещението. Прииска му се да беше взел синовете си в града. С тях нямаше да скучае. Копнееше да се прибере в „Хюсабю“ още сега, но се налагаше да изчака вестите от юг, защото не бе никак безопасно да приема пратеници у дома си.

Сигне му съобщи, че господарката ѝ нямало да се появи за вечеря. Останала да лежи в малката стая. Прислужницата придружи думите си с укоризнен поглед.

— Не съм те питал за господарката ти — скастри я Ерлен.

След вечеря отиде в малката стая. Вътре цареше непрогледен мрак. Ерлен се надвеси над жена си.

— Плачеш ли? — попита тихо той, защото Кристин дишаше на пресекулки.

— Не — дрезгаво отвърна тя.

— Сигурно си изморена. И аз искам най-сетне да си почина — прошепна той.

— Тогава върви да си легнеш там, където пренощува снощи — отвърна Кристин с разтреперан глас.

Ерлен мълчеше. Донесе свещ от голямата стая и отвори сандъка с дрехите си. Понеже през деня ходи до Елгесетер, беше облечен като за разходка из града — с виолетова връхна дреха с подплата, но сега предпочете да се издокара с червена копринена риза и мишешко сива, дълга до коленете жилетка от кадифе с малки сребърни звънчета на ръкавите. Обличаше се бавно и с усърдие. Среса косите си и си изми ръцете. От време на време поглеждаше крадешком към съпругата си. Кристин нито обели дума, нито помръдна. Ерлен излезе, без да ѝ пожелае лека нощ, и се прибра демонстративно на следващата сутрин, след като всички в имението бяха станали.

Това продължи около седмица. Една вечер Ерлен научи в градчето Ханграр, където отиде по работа, че сутринта Кристин е тръгнала за „Хюсабю“.

Едва ли някой прелюбодеец изпитва по-малко удоволствие от мен, мислеше си Ерлен. Дойде му до гуша от тази противна жена. Вече не можеше да я понася, докато си разменяха ласки. Заради проявената непредпазливост сега слухът за нощните му посещения в дома на Борд сигурно се разнася из градове и села, а не си заслужава да петни името си заради жена като Сюнива. Питаше се дали аферата им няма да има сериозни последствия. Все пак Сюнива беше омъжена, а Борд — възрастен и болнав. Ерлен съжаляваше този мъж, задето се е оженил за такава развратница. Едва ли Ерлен беше първият любовник на Сюнива. А Хафтур? Когато се впусна в приключението, Ерлен не се сети, че Сюнива е сестра на Хафтур. Хрумна му чак сега, но вече беше твърде късно. По-лошо нямаше как да стане, а Кристин знаеше всичко.

Не допускаше съпругата му да поиска разрешение за развод от архиепископа. Наистина, Кристин можеше да се премести в „Йорун“, но нямаше как да поеме на път през планината заедно с малките им деца, а тя никога не би ги изоставила. Заради Мюнан и Лавранс не би се наела да пътува с кораб в ранна пролет, успокояваше се Ерлен. Кристин имаше основания да поиска съдействие от архиепископа, за да се раздели със съпруга си, но тя не би постъпила така. Ерлен реши да не спи в съпружеското им легло известно време, докато тя усети искреното му разкаяние. Не би искала семейната им драма да се превърне във всеобщо достойние. Но Ерлен съзнаваше, че отдавна вече не можеше да прецени на какво е способна съпругата му.

През нощта не мигна, потънал в размисли.

Осъзна още по-ясно абсурда на неразумната си постъпка. Впусна се в тази жалка авантюра точно когато се намираще в центъра на събитията, определящи бъдещето на кралството.

Проклинаше се, задето позволи на съпругата си и на собствената си глупост да го тласнат към връзката със Сюнива. Проклинаше и двете жени. По дяволите, Ерлен не обичаше жените повече от всеки нормален мъж. Мнозина негови познати дори можеха да се похвалят с повече завоевания. Но като че ли самият дявол имаше пръст в нещастията му: Ерлен не можеше да се сближи с жена, без да затъне до гуша в калта.

Край на авантюрите. Слава и хвала богу, задето има с какво да отвлече вниманието си от налегналите го грижи. Съвсем скоро ще получи писмото на Ингебьорг. Е, няма да се отърве напълно от глупави женски приказки, но явно Бог му е отредил това наказание заради греховете му на младини. Засмя се в мрака. Ингебьорг трябва да разбере, че нещата стоят така, както са ѝ ги представили. Норвежците са решили да се противопоставят на крал Магнюс. Въпросът е в чие лице ще намерят негов опонент — в нейните синове или в синовете на незаконородената ѝ сестра? А Ингебьорг обичаше децата си от Кнют Порше повече от другите.

Съвсем скоро Ерлен ще усети как острият ветрец и солените пръски на морската вода се сгушват в обятията му. Боже, който си на Небето, би било чудесно вълните да ме размекнат, а морският бриз да разведри душата ми и дълго време да не се занимавам с жени.

Нека Сюнива си мисли, каквото ще. Кракът му повече няма да стъпи в дома ѝ. А Кристин да отиде в „Йорун“. Може пък за нея и за децата да се окаже най-добре и най-безопасно да прекарат лятото в Гюдбранската долина. А после ще намери начин как да се сдобри с жена си...

На следващата сутрин пое към къщи. Въпреки всичко нямаше да има мира, докато не разбере как възнамерява да постъпи Кристин.

Ерлен пристигна в „Хюсабю“ към обяд. Тя го посрещна с вледеняваща учтивост. Говореше само когато Ерлен ѝ зададеше въпрос, без да проявява враждебност. Вечерта той предпазливо понечи да легне в съпружеското легло и тя не възрази. Полежаха мълчаливо и той колебливо сложи ръка върху гърдите ѝ.

— Очаквам да проявиш малко достойнство и да не ми утежняваш положението, Ерлен. Децата ни спят в стаята. Не желая да се караме пред тях. Родих ти седем синове и предпочитам слугите ни да не научават какво унижение си ми причинил — прошепна Кристин.

Не разбра дали гласът ѝ е задавен от сълзи, или трепери от оскърбление. След дълго мълчание се осмели да проговори:

— Така е, Кристин. Нанесох ти обида. Нямаше да го сторя, ако жестоките ти думи не ме бяха жегнали толкова дълбоко. Не съм дошъл да те моля за прошка. Защото знам, че в момента ти е невъзможно да преглътнеш огорчението си.

— Мюнан Бордшон се оказа прав — отвърна съпругата му. — Никога няма да поемеш отговорността и вината за грешките си. Вместо да ме молиш за извинение, по-добре се обърни се към Господ и търси неговото опрощение.

— Това и сам го знам — рече сърдито Ерлен.

Повече не размениха дума. На следващата сутрин той се върна в Нидарус.

След няколко дни прислужницата на госпожа Сюнива го намери в църквата на свети Григорий. Ерлен сметна за необходимо да поговори със Сюнива за последен път и каза на момичето да го чака тази вечер, за да му отвори.

Наложи се да се спотайва и да се промъква като крадец на кокошки, за да се качи в стаята, където се срещаша. Ерлен умираше от срам, задето върши глупости, които не подхождат нито на възрастта,

нито на положението му. В началото на авантюрата обаче му се струваше забавно да се държи като хлапак.

Госпожата го посрещна в леглото:

— Закъсна доста — засмя се тя и се прозина. — Скачай веднага в постелята, приятелю, а после ще поговорим къде се губиш толкова дълго...

Ерлен не знаеше как да постъпи и как да ѝ каже какво го измъчва. По навик започна да се съблича.

— Сюнива, допуснахме грешка. Едва ли е добра идея да оставам тук тази нощ. Сигурно Борд все някога ще се прибере.

— Да не би да се страхуваш от мъжа ми? — заядливо попита Сюнива. — Нали сам видя. Борд дори не си запуши ушите, докато се закачахме под носа му. Ако някой му каже за идването ти, ще го убедя все някак, че хората просто си чешат езиците. Той ми има доверие...

— Явно ти е гласувал пълно доверие — засмя се Ерлен, зарови пръсти в русите ѝ коси и погали стегнатите бели рамене.

— Като стана дума за доверие — хвана го тя за китката, — ти вярваш ли на съпругата си? Когато Борд се ожени за мен, бях още свенлива, порядъчна девойка.

— Не желая да намесваме моята съпруга — троснато възрази Ерлен и я пусна.

— Какво толкова? Да не би да ти се струва по-неприлично да говорим за Кристин Лаврансдатер, отколкото за моя съпруг Борд?

Ерлен стисна зъби и не отговори.

— Ти се имаш за всепризнат красавец и мислиш, че няма как да упрекваме жена, която в плен на неустоимия ти чар е забравила за всички свои задръжки, макар и да е била непристъпна като крепост — ехидно подхвърли Сюнива.

— Теб например никога не съм те смятал за непристъпна — грубо ѝ върна Ерлен.

— А какво искаш от мен, щом си щастливо женен? — проблеснаха очите ѝ.

— Предупредих те да не намесваш съпругата ми.

— Какво значение има дали говорим за твоята съпруга, или за моя мъж...

— Винаги ти отваряш дума за Борд и сипеш най-безжалостни подигравки по негов адрес — горчиво припомни Ерлен. — Дори и да

не беше го подложила на присмех, пак щях да се досетя колко ревниво пазиш достойнството му, щом му изневеряваш. За разлика от теб с изневярата си аз не погазвам честта на съпругата ми.

— Да не искаш да ми кажеш, че обичаш Кристин, макар и да ме харесваш?

— Не съм сигурен дали те харесвам. По-скоро ти ми показва недвусмислено благоразположението си.

— А Кристин не разбира любовта ти? — иронично подметна тя. — Виждала съм колко нежно те гледа, Ерлен...

— Затваряй си устата! — изкрещя той. — Вероятно е осъзнала колко струвам — рече той със сурова ненавист. — Двамата с теб сме си лика-прилика...

— Да не би да ме използваш като камшик, с който се опитваш да озаптиш съпругата си? — попита със закана глас Сюнива.

— Може и така да се каже — въздъхна Ерлен. — Но ти сама се намърда в ръката ми...

— Внимавай камшикът да не се стовари върху твоя гръб — предупреди го тя.

Сюнива се надигна в леглото и зачака, но Ерлен дори не благоволеше да ѝ възрази или да потърси помирение. Облече се и излезе, без да обели дума.

Остана много доволен от раздялата със Сюнива. Изневярата му си оставаше срамна постъпка, разбира се, но поне успя да се отърве от любовницата си.

4.

През пролетта и есента стопанинът не се задържаше в „Хюсабю“. Случеше ли се да се прибере, с Кристин разговаряха учтиво и приятелски. Ерлен не се опитваше да събори стената, която съпругата му издигна помежду им, но често се обръщаше след нея с изпитателен поглед. Той явно имаше много задължения извън имението си и нито веднъж не попита как вървят работите в „Хюсабю“.

Наложи се Ерлен да отиде в Оплан по работа и той предложи на Кристин да тръгнат с децата, а тя да поостане в „Йорун“, да навести роднини и приятели. Получи категоричен отказ.

По време на лагтинга Ерлен живя в Нидарус, а после тръгна да обикаля долината на Оркла. Прибра се в „Хюсабю“ и веднага започна да се приготвя за пътуване до Бьоргвин. „Маргигрен“ се намирала до Нидархолм и само чакал да дойде Хафтур Граут, за да отплават заедно.

Три дни преди празника на света Маргарита Антиохийска — около средата на юли — в имението започнаха да косят сеното. Времето беше чудесно и след обедната почивка ратай Улав, който надзираваше полската работа, предложи да се включат и децата.

Кристин отиде в килера за дрехи на втория етаж на рицарската къща. Дотам водеше външна стълба, а отпред имаше чардак. До третия етаж, където се помещаваше оръжейната, се стигаше по подвижна стълба, поставена в килера. Ерлен отвори капака на пода в оръжейната, за да провери нещо.

Кристин изнесе кожуха му и го изтупа на чардака, за да е готов за пътуването. Чу силен тропот на копита и веднага забеляза как от гората по пътя за долината на Гаула се задава цяла конница. В следващия миг Ерлен се озова до нея:

— Кристин, наистина ли вчера сутринта изгасихте огъня в огнището?

— Да, Гюдрид събори котела с яденето и ще трябва да вземем огън от отец Айлив.

— Не, няма да го въвличаме в тази история — Ерлен плъзна поглед към дома на свещеника. — Гауте — повика тихо сина си той.

Малкият се помайваше под чардака, вдигаше ту едно гребло, ту друго, защото никак не му се ходеше на ливадата.

— Качи се по стълбите, но внимавай да не те видят конниците.

Кристин погледна мъжа си с изненада. Досега не го бе виждала в такава светлина. Вторачен към пътя, в гласа и лицето на Ерлен се четеше спокойствие, но и бдителност. С решителни крачки той се втурна в стаята и бързо се върна с нещо плоско, увито в платно. Подаде го на момчето:

— Скрый го до гърдите си и запомни добре какво ще ти заръчам. Непременно трябва да спасиш тези писма. Важни са повече, отколкото можеш да си представиш, синко. Метни греблото на рамо и тръгни спокойно към полето по посока на елшака. Между храстите се спусни към гората — зная, че познаваш тези места. После свой към „Шолтайн“, но се промъквай през най-гъстата част на гората. Огледай добре дали в имението е спокойно. Забележиш ли признаци на суматоха или непознати хора, се скрий. Щом се увериш, че е безопасно, влез и дай това на Юлв. Трябва да му предадеш писмата, без никой да ви види. Ако не успееш, ги изгори бързо и се погрижи и буквите, и печатите да станат на пепел. Писмата не бива да попадат в чужди ръце. Бог да ни е на помощ, сине, защото ти възлагам тежка задача за момче на десет години. От теб зависи животът и добруването на мнозина мои приятели. Разбираш ли колко важна е задачата ти, Гауте?

— Да, татко. Разбрах всяка твоя дума — вдигна Гауте светлото си, сериозно лице.

— Ако не намериш Юлв, кажи на Исак незабавно да тръгне за Хевне и да не спира през нощта. Като стигне, да предаде — той знае на кого, — че сме срещнали отпор и се опасявам от магии, които ще осуетят пътуването ми. Разбра ли?

— Да, татко. Запомних всичките ти заръки.

— Тръгвай тогава. Бог да те пази, синко.

Ерлен се втурна в оръжейната и понечи да пусне капака на пода, но Кристин вече се беше мушнала през дупката до кръста. Ерлен я изчака да се качи, затвори капака и отвори един сандък. Извади няколко писма, счупи печатите и ги стъпка на пода, накъса кожата на

парчета и ги уви около един ключ. После пусна всичко това през процепа в стената в избуялата коприва зад къщата. С ръце на капака Ерлен наблюдаваше през процепа как Гауте крачи до ечемичената нива и се спуска към ливадата, където се трудеха косачите. Ерлен изчака малкият да се изгуби в горичката между нивата и ливадата и спусна капака. Тропотът на конски копита долиташе все по-отчетливо.

Ерлен се обърна към съпругата си.

— Кристин, трябва да скриеш писмата, които току-що изхвърлих. Накарай Скюле — той има пъргав ум — да ги натъпче в ямата зад обора. Теб сигурно ще те държат под око, а вероятно ще наблюдават зорко и по-големите момчета. Все пак не вярвам да те претърсят — и той мушна счупените печати в пазвата ѝ. — Вече не си личи чии са, но все пак...

— Да не би да те грози опасност, Ерлен? — прошепна тя.

Мъжът се вгледа в лицето ѝ и пое протегнатите ѝ ръце.

За миг я притисна силно в обятията си:

— Не зная, Кристин. Скоро ще стане ясно. Начело на конниците язди Туре Айндридесън, а за нещастие и Борд е сред тях. Туре едва ли идва с добри намерения...

Конете вече трополяха из двора. Ерлен си пое въздух, целуна страстно съпругата си, вдигна капака и изтича навън. Кристин излезе на чардака. Ерлен помогна на ковчежника — възрастен, тежкоподвижен мъж — да слезе от седлото. Борд и кралският управител на долината на Гаула бяха дошли със свита от поне трийсетина въоръжени мъже.

Кристин тръгна към гостите и чу как Туре Айндридесън подхвана:

— Нося ти поздравии от роднините ти, Ерлен. Боргар и Гюторм се радват на кралското гостоприемство на остров Вейой, а Хафтур Туресън вече трябва да е посетил Ивар и сина му в „Сюнбю“. Вчера сутринта Борд задържа Хафтур Граут в града.

— А сега си дошъл да поканиш и мен на срещата — усмихна се Ерлен.

— Така е.

— И ще претърсите имението, нали? Не ми е за първи път. Вече зная каква е процедурата.

— Едва ли си се сблъсквал с обвинение в измяна на короната — възрази Туре.

— Не съм — съгласи се Ерлен. — Май играя с черните фигури и вече си ме поставил в мат, Туре.

— Дошли сме да намерим писмата, които ти е изпращала Ингебьорг Хоконсдатер.

— В оръжейната са, в сандъка, покрит с червени кожи. Вътре обаче има само обичайни роднински поздравии и са много стари. Стайн ще ви придружи.

Непознатите мъже слязоха от конете си, а наоколо се събра народ от имението.

— В писмата, които иззахме от Боргар Трунсьон, имаше по-сериозни неща — подхвърли Туре.

Ерлен подсвирна леко с уста.

— Хайде да влезем. Тук стана голяма навалица.

Кристин тръгна след мъжете. Туре кимна на неколцина от хората си да го последват.

— Дай ни меча си, Ерлен. Това е знак, че си наш пленник — заповяда Туре от „Гимсар“, когато влязоха вътре.

Ерлен се потупа по хълбоците: нямаше друго оръжие, освен камата на кръста си. Туре обаче настоя:

— Дай ни меча си като знак...

— Щом се налага да спазваме всички условности, ето — засмя се Ерлен.

Откачи меча от куката на стената, хвана го за острието и подаде дръжката на Туре Айндридесьон с лек поклон.

Старецът от „Гимсар“ разхлаби ремъците, извади оръжието и прокара пръст по следите от засъхнала кръв.

— С този меч ли...?

Сините очи на Ерлен проблеснаха като стомана, а устните му се свиха:

— Да, с този меч осакатих внука ти, когато го намерих в спалнята на дъщеря ми.

Туре заби поглед в оръжието и процеди заканително през зъби:

— Нали си пазител на закона, Ерлен? Би трябвало да знаеш, че онзи път прекрачи границите на позволеното.

Ерлен пламна и отметна разпалено глава:

— Един закон не може да бъде отменен нито от крале, нито от съдии, Туре: всеки мъж е длъжен да брани с меч честта на жените в семейството си.

— Значи си извадил голям късмет, че никой не е решил да го приложи спрямо теб, Ерлен Никулаусьон — отбеляза Туре от „Гимсар“ с ненавист. — Иначе нямаше да ти стигнат и девет живота...

— Не ви ли се струва неуместно да подхващате стари истории от младостта ми, щом сте дошли по сериозен въпрос? — попита Ерлен с дразнещо спокойствие.

— Хайде да попитаме Борд от „Ленсвикен“ дали и според него похожденията ти са останали в миналото.

Ерлен кипна и понечи да му отговори, но Туре изкрещя:

— Съветвам те друг път да проучваш дали любовниците ти могат да четат, преди да се втурнеш през глава на нощни срещи с тайни писма, затъкнати в пояса. Я попитай ковчежника Борд кой ни съобщи, че участваш в заговор срещу своя крал, комуто си се клел във вярност и който ти е поверил долината на Оркла.

Ерлен неволно се хвана за гърдите. За миг погледна съпругата си и по лицето му се разля кървава червенина. Кристин се спусна към него и обгърна врата му с ръце. В очите ѝ Ерлен видя единствено обич.

— Ерлен, мъжо!

Ковчежникът, който досега не бе обелил дума, се приближи до двамата съпрузи:

— Скъпа стопанке, според мен е най-добре да заведете децата и слугините в стаята за жените и да останете там, докато не напуснем имението.

Ерлен стисна раменете на съпругата си и я пусна.

— Кристин, послушай съвета на господин Борд.

Кристин се надигна на пръсти и му поднесе устните си. После излезе на двора, повика синовете и слугините си, смесили се с множеството, и ги поведе към малката къща — в „Хюсабю“ нямаше друга, отредена само за жените.

В продължение на няколко часа седяха там, а спокойствието и самообладанието на стопанката вдъхваше смелост на всички. На вратата се появи Ерлен, облечен в пътнически дрехи и без оръжие. Придружаваха го двама от хората на Туре Айндредесьон.

Бащата подаде ръка на по-големите си синове за сбогом, а по-малките взе на ръце. Попита къде е Гауте:

— Предай му поздравите ми, Нокве. Сигурно пак е тръгнал да обикаля из гората с арбалета си. Кажу ми, че разрешавам да вземе големия английски арбалет, дето не му го дадох в неделя.

Кристин го притисна към гърдите си.

— Кога ще се прибереш, скъпи? — прошепна умолително тя.

— Когато рече Бог, съпруго.

Кристин се мъчеше да сподиви риданията си. Ерлен винаги се обръщаше към нея на малко име. Последните му думи я разтърсиха до дън душа. Сякаш едва сега осъзна какво се е случило.

По залез-слънце Кристин седеше на едно възвишение северно от къщите в имението.

За пръв път виждаше небето над „Хюсабю“ обагрено в толкова наситени нюанси на червеното и жълтото. Над хребета срещу нея се носеше грамаден облак с формата на птиче крило. Цветът му наподобяваше нажежено желязо и облакът блестеше като кехлибар. От него се откъснаха златисти пращинки и се понесоха из въздуха като перца. А в езерото в дъното на долината се отразяваха небето, облакът и хребетът. И сякаш огненото зарево, заляло всичко наоколо, бликаше именно от дълбините на езерото.

Тревата в ливадите бе избуяла и под алената светлина от небето сребърните опашки на стръковете й блестяха в тъмноредено. Едрите класове на ечемика улавяха сиянието със сребристите си върхове. В тревата над покривите на къщите в „Хюсабю“ гъмжеше от киселец и лютичета, а слънцето ги обливаше с щедрите си лъчи. Възчерните букови греди върху покрива на църквата хвърляха мрачни отблясъци, а по светлите камъни на зида играеше меко, златисто сияние.

Слънцето се показва под облака, спря се до ръба на хребета и освети гористите хълмове в далечината. В ялната вечер пред очите на Кристин се откри гледка към скупчените къщи по обраслите с борове склонове. Различи планинските пасища и малките стопанства в подножията на горите. Досега не бе предполагала, че от „Хюсабю“ се виждат толкова много неща. На юг, към Довре, където планината обикновено тънеше в мъгла и облаци, сега се издигаха величествени скали, обагрени в пурпурно червено.

Малката камбана в църквата заби, а голямата във Виняр ѝ отговори. Кристин остана наведена над сключените си ръце, докато във въздуха отекна и последният удар.

Слънцето слезе под хребета. Златистото сияние избледня, а червените багри избледняха до розово. След като камбанният звън заглъхна, гората зашумя и изпълни вечерната тишина. Поточето, прорязващо широколистната гора в долината, забълбука по-силно. От близката градина се разнесе познатото подрънкване от хлопатарите на добитъка. Кристин чу бръмченето на насекомо до ушите си.

Придружи молитвите си с въздишка. Така молеше за прошка, заедно не успя да насочи мислите си към Бог.

Имението в краката ѝ красеше като накит широката гръд на хълма. Плъзна поглед по земите, които стопанисваше със съпруга си. По време на брака им тя не спираше да мисли и да се грижи за собствеността им. Работеше неуморно и упорито. Едва тази вечер осъзна колко усилия е положила, за да изправи имението на крака и да го поддържа. Едва днес проумя какво бе постигнала с цената на неуморния си труд.

Прие грижите за имението като своя орис. Реши да си носи кръста търпеливо и да не превива гръб под трудностите, които лежаха на плещите ѝ. По същия начин се стремеше да не се оплаква от съдбата си, когато усетеше, че за пореден път носи дете в утробата си. След всяко раждане, с което се увеличаваше челядта ѝ, растеше и отговорността ѝ за благополучието и спокойствието на семейството ѝ. Тази вечер осъзна, че раждането на всяко дете е засилвало способността ѝ да обозре по-добре задълженията си и е изостряло бдителността ѝ. За пръв път Кристин толкова ясно си даваше сметка какво ѝ е взела и какво ѝ е дала съдбата, като ѝ е отредила да роди седем деца. Сърцето ѝ ту биеше радостно от щастие, ту се свиваше мъчително от страх за чедата ѝ. Те щяха да си останат нейни деца — тези големи момчета със слаби, ъгловати тела. За нея те не се бяха променили много от времето, когато бяха малки и пълнички и не усещаха болка, ако се случеше да паднат, докато сноват между коленете ѝ и пейката. Синовеите ѝ все още бяха пеленачетата, които вземаше от люлката, за да ги накърми, и подпираше главите им, защото се отпускаха немощно на крехките им вратлета, както сините камбанките клюмат на стъбълцата си. Където и да поемеха по широкия

свят, където и да отиде, дори и да забраве майка си, тя смяташе живота им за неразривно преплетен със своя. Щяха да си останат част от нея както по времето, когато тя единствена знаеше за зараждащия се в нея живот, който, скрит в утробата ѝ, пиеше от кръвта ѝ и изсмукваше червенината на бузите ѝ. Седем пъти вкуси тя от болезнения страх, а потта избиваше по тялото ѝ, когато удряше часът ѝ. Седем пъти усети, че предстои родилните мъки да я завлекат в дълбините на физическото страдание, а после да изплува с новороденото в обятията си. Чак тази вечер осъзна колко по-богата, силна и смела бе ставала след всяко раждане.

И въпреки всичко си остана някогашната Кристин от „Йорун“, която все още не се бе научила да нагрубява хората, защото през целия си живот я закриляше непоколебима и нежна обич. В прегръдките на Ерлен тя си оставаше същата...

Да, да, да. Наистина, Кристин не забрави нито една обида, която той ѝ нанесе, макар и да знаеше отлично, че не я наранява със злобата на зрелите хора, а с невинността на дете, посегнало да удари другарчето си. Но тя пазеше спомените за оскърбленията му с усърдието на ранен, който се грижи за загnojла рана. А всеки път, когато Ерлен си навлечеше неприятности заради склонността си да се поддава на всяко свое хрумване, съзнанието за унижението, на което се е подложил, я удряше със силата на камшик и сърцето ѝ кървеше от болка. Кристин не беше дребнава по природа. Не таеше озлобление към съпруга си умишлено, просто ставаше злопаметна, щом станеше дума за Ерлен. Не можеше да забрави неговите прегрешения. Всяка нищожна дракотина, останала в душата ѝ от обидите му, смъдеше, кървеше, отичаше и ѝ причиняваше нетърпимо страдание.

Кристин така и не успя да се държи по-разумно и овладяно с него. Дори да се опитваше и в съвместния им живот да проявява присъщото си старание, смелост, смирение и сила, нямаше да успее. Непрекъснато копнееше отново да се превърне в неговата Кристин, каквато беше в горите до Гердарюд.

Тогава предпочиташе да извърши грях, но не и да го изгуби. За да привърже Ерлен към себе си, тя му даде всичко свое — любовта и тялото си, честта и наследството си от Божието спасение. Подари му и неща, които не бяха нейна собственост: достойнството на баща си и вярата му в честта на децата му. Кристин събори всичко, което зрели и

умни мъже бяха издигнали, за да осигурят спокойния живот на невръстното си момиче. На техните планове за благополучието и възхода на рода, на надеждите и усилията им да не останат безплодни, след като легнат в земята, тя противопостави любовта си. Заложил на карта много повече от собствения си живот, а единствената награда беше обичта на Ерлен Никулаусън.

Кристин спечели. От деня на първата им целувка в градината на Хофвин до днес, когато Ерлен я целуна за сбогом в малката къща, преди да го отведат, тя знаеше, че за нея той би пожертвал живота си. Той не се показва като примерен съпруг, но още от първата им среща Кристин забеляза колко нехайно се отнася той към самия себе си. Макар и да не се бе държал винаги добре с нея, все пак се грижеше за нея повече, отколкото за себе си.

Исусе, как успя да го спечели! Тази вечер тя призна пред себе си, че със студенината и отровните си думи сама го е подтикнала към изневяра. Призна си и друго. През всичките тези години, докато наблюдаваше непристойните му задявки с тази жена, Сюнива, и кипеше от гняв, Кристин изпитваше надменна и упорита радост: името на Сюнива Улавсдатер не бе опетнено с грозни слухове, но Ерлен разговаряше и се шегуваше с нея като наемен войник с кръчмарска слугиня. За Кристин Ерлен отдавна знаеше, че тя е способна да излъже и да предаде доверието на най-близките си хора и с охота се съгласяваше на любовни срещи в плевни и бордеи, но въпреки това ѝ вярваше и я уважаваше посвоему. Макар че забрави бързо страха от греховете си и наруши обещанието, което даде на Господ пред вратата на храма, Ерлен винаги се разкайваше за прегрешенията си и години наред се мъчи да удържи на дадената дума.

Нали сама избра да се омъжи за него. Избра го в любовното си опиянение и всеки ден през тежките години, прекарани в неизвестност в „Йорун“, го избираше отново и отново. Бурната любов на Ерлен я накара да забрави обичта на баща си. Грижовният Лавранс не даваше и косъм да падне от главата ѝ. Но Кристин отхвърли съдбата, която той ѝ отреди. Не се съгласи с намерението му да я повери в ръцете на мъж, който сигурно щеше да я води по най-безопасните пътища на живота и щеше да се навежда, за да маха всяко дребно камъче пред краката ѝ. Избра да последва другия, макар да знаеше, че той ще я отведе по трънливи пътеки. Монаси и свещеници я увещаваха да се върне у

дома, изпълнена с разкаяние и желание да поправи стореното. Тя обаче предпочете да живее в раздор с останалите, вместо да се раздели със скъпоценния си грях.

Оставаше ѝ само едно: да не се оплаква и да не се жалва от съдбата си и да приема безропотно всички беди, които я сполетят в съвместния ѝ живот с нейния избраник. Струваше ѝ се, че безвъзвратно е изоставила баща си някъде далеч, далеч в миналото. Но все пак пред очите ѝ изплува скъпото му лице и тя си спомни думите му в ковачницата в деня, когато нанесе най-тежкия удар в бащиното му сърце; спомни си разговора им в планината, когато разбра, че смъртта наднича над рамото на баща ѝ. Недостойно е да се оплакваш от съдбата, която сам си избрал. Свети Улав, помогни ми да не се проявя като съвсем недостойна за любовта на баща ми...

Ерлен, Ерлен... След първата им среща животът ѝ се превърна в бурна река, препускаща над коренища и камъни. През годините, прекарани в „Хюсабю“, животът ѝ се разгърна, доби широтата и простора на езеро, което отразява всичко около нея. Спомни си как Логен прииждаше в родния ѝ край през пролетта. Сивите ѝ води рукаха неудържимо в долината, а коритото ѝ се разширяваше. По течението ѝ се носеха клони, а короните на широколистните дървета, забили корени в дъното на реката, се полюшваха над водата. Единствено тъмните страховити въртопи показваха колко бурно, неукротимо и опасно течение се носи под гладката ѝ повърхност. Кристин осъзнаваше, че през всичките тези години любовта ѝ към Ерлен подронваше устоите на живота ѝ подобно на силно и опасно водно течение. Сега водата потече стръмно надолу, но Кристин не можеше да предвиди каква развръзка ги очаква.

Ерлен, любими!

Отправи още една молитва към Света Богородица. Богородице Дево, радвай се! Благодатна Марио, Господ е с Тебе! Искам да те помоля само за едно: спаси Ерлен, пощади живота на моя съпруг!

Погледна към имението и се замисли за синовете си. Сега, когато „Хюсабю“ лежеше окъпано във вечерната светлина и приличаше на съновидение, което всеки миг би могло да изчезне, а страхът за неясното бъдеще на децата ѝ сковаваше майчиното ѝ сърце, Кристин се сети, че никога не бе благодарила на Господ за богатите плодове,

увенчали усилията ѝ през тези години. Не му се отблагодари за седмината си синове.

От купола на вечерното небе, от околните села, легнали в краката ѝ, се разнесе молитва, която бе чувала хиляди пъти в живота си. Спомни си как Лавранс ѝ обясняваше какво означават латинските думи, докато тя стоеше до коляното му като дете. Ето, сега отец Айрик се обръща към олтара и пее „Пролога“, а на норвежки думите му означават: „Наистина достойно и справедливо е, праведно и спасително, винаги и навсякъде да Ти благодарим, Господи свети, Отче всемогъщи, Вечни Боже.“

Кристин вдигна очи. Гауте се изкачваше по склона. Кристин изчака момчето да се приближи и му протегна ръка. Около камъка, където седеше тя, имаше само трева и нито едно място, където да се скриеш.

— Изпълни ли поръката на баща си, синко? — попита тихо тя.

— Да, спазих всичките му заръки. Стигнах до имението съвсем незабелязано. Юлв го нямаше вкъщи и аз изгорих в огнището писмата, които ми даде татко. Извадих ги от кърпата — призна той и се поколеба. — Майко, вътре имаше девет печата...

— Чуй ме, синко — Кристин сложи ръце върху раменете му и се вгледа в очите му. — Баща ти беше принуден да ти повери много тежка задача. Ако се тревожиш и имаш нужда да споделиш с някого, кажи ми какво те мъчи. Но бих предпочела да си замълчиш, сине!

Гауте напомняше удивително много на баща ѝ със светлото си лице, лепенорусата коса, големите очи и пълните, категорични алени устни. Момчето кимна. После сложи ръка на майчиното рамо. Със сладостна болка в сърцето Кристин отпусна глава върху слабите гърди на сина си. Момчето стоеше право, а майка му допря лице до сърцето му. За пръв път тя се облягаше на детето.

— Исак беше сам вкъщи — продължи Гауте. — Не му показвах какво нося. Само му казах, че трябва да изгоря нещо. Преди да оседлае коня си, Исак накладе огън в огнището.

Кристин кимна одобрително. Момчето свали ръце от раменете ѝ, погледна я право в лицето и попита с глас, пропит от детски страх и любопитство:

— Майко, знаеш ли какво говорят хората? Татко щял да става крал.

— Не ми се струва много вероятно, синко — усмихна се леко тя.
— Но татко е от виден род — сериозно отбеляза детето с гордост.
— Според мен той е много по-достоеен за трона от мнозина други мъже...

— Шшшт — хвана го за ръката тя. — Чуй ме добре, синко. Баща ти показва колко много разчита на теб и сега не бива нито ти, нито някой от нас да издаваме какво си мислим. Редно е да внимаваме какво казваме, докато не научим нещо сигурно, та да преценим дали можем да говорим спокойно и как да се изразяваме. Утре ще отида в Нидарус и с баща ти ще си поговорим насаме. Непременно ще му обадя, че си изпълнил най-съвестно заръките му.

— Вземи ме и мен, майко! — помоли я горещо момчето.

— Гауте, никой не бива да се досеща, че ти си по-разсъдлив от останалите деца. Синко, опитай се да играеш и да лудуваш на воля като всички хлапета. Така ще бъдеш най-полезен на баща си.

Нокве и Бьоргюлф бавно се покатериха на склона и се приближиха до майка си с напрегнати и развълнувани лица. Кристин забеляза, че, от една страна, синовете ѝ като всички изплашени деца търсят опора в майка си, но, от друга, са възмъжали доста и искат да я утешат и уверят в наличието на изход. Кристин им подаде ръка, но момчетата останаха мълчаливи.

След малко тръгнаха да слизат към имението; майката прегърна двамата си големи синове.

— Какво има, Нокве? Защо ме гледаш така? — попита тя, но момчето се изчерви и безмълвно обърна глава настрани.

Досега Нокве не се беше замислял как изглежда майка му. Затова пък още откакто се помнеше, започна да сравнява баща си с другите мъже. За Нокве Ерлен беше най-красивият и най-достойният да бъде предводител, а Кристин — майката, която непрекъснато ражда деца. Малките растяха в майчините ръце и постепенно се приобщаваха към живота на братята си — понякога задружни и сплотени, друг път — увлечени в спорове. През широко отворените ръце на майката течеше всичко, от което имаха нужда. Майката знаеше лек за повечето болести. Ролята ѝ в „Хюсабю“ приличаше на ролята на огъня в огнището. Тя носеше на плещите си домакинството в имението, както

полята в „Хюсабю“ износваха реколтата. От майката дъхтеше на живот и топлина както от кравите в обора или от конете в конюшната. Досега на Нокве не му беше хрумвало да сравнява майка си с другите жени.

Тази вечер внезапно забеляза колко горда и красива жена е майка му. Под ленената ѝ кърпа се белееше широко чело; стоманеносивите ѝ очи гледаха прямо под спокойните извивки на веждите ѝ; снагата ѝ бе изправена като острие на меч, едрата ѝ гръд се повдигаше под дрехата, а краката и ръцете ѝ бяха запазили младежката си елегантност. Но Нокве не се осмели да ѝ сподели какво го вълнува и облян в червенина, продължи да върви мълчаливо до майка си, която бе сложила ръка върху тила му.

Гауте държеше Кристин за колана и ситнеше зад Бьоргюлф. По-големият брат негодуваше, защото Гауте го настъпвал по петите, и двамата започнаха да се бутат и блъскат. Майката ги усмири и прекрати спора им. По сериозното ѝ лице се разля нежна усмивка. Синовете ѝ все още бяха деца...

Кристин не мигна цяла нощ. Мюнан спеше в обятията ѝ, а Лавранс — между нея и стената.

Помъчи се да си създаде най-обща представа в какво положение се намира съпругът ѝ.

Не ѝ се вярваше да го грози сериозна опасност. Нали съдиха Ерлинг Видкюнсън и племенниците на краля от „Сюдрхайм“ за предателство и измяна, но те продължаваха да се радват на спокойствие и разкош, макар и да изгубиха благоразположението на монарха.

Ерлен вероятно бе нарушил закона, воден от желанието да остане предан на госпожа Ингебьорг. През всичките тези години Ерлен поддържаше приятелството си с високопоставената си роднина. Кристин знаеше, че преди пет години съпругът ѝ гостува на Ингебьорг в Дания и ѝ помогна с цената на някакво престъпление, което трябваше да остане в тайна. Тогава Ерлинг Видкюнсън се бе заел с делата на кралицата и искаше да ѝ осигури власт над полагащите ѝ се в Норвегия имоти, но Ерлинг явно бе насочил Ингебьорг към Ерлен или пък самата тя се бе обърнала към втория си братовчед по бащина

линия, след като отношенията между Ерлинг и краля охладняха. И Ерлен се е впуснал в начинанието напълно безразсъдно...

Но в такъв случай Кристин не разбираше как са замесени роднините ѝ от „Сюнбю“.

Не допускаше друг развой на събитията, освен Ерлен да е възобновил добрите си отношения с краля, ако е действал твърде прибързано, опитвайки се да спечели привилегии за майка му.

Предателство към короната. Кристин знаеше историята за падението на Аудюн Хюглайксън^[1]. Тези събития се случиха, когато баща ѝ беше млад. На Аудюн му приписаха ужасяващи престъпления. Лавранс твърдеше, че всичко това са измислици: госпожица Маргрет Айриксдатер, дъщерята на крал Айрик Магнюсзон, починала в ръцете на епископа от Бьоргвин, а Аудюн не участвал в пътуването, така че е нямало как той да я е продал на езичниците. Госпожица Исабел^[2] била на тринайсет години, а Аудюн — на повече от петдесет, когато я довел за жена на крал Айрик. Грях било християнин дори да надава ухо на подобни злостни клевети като, да речем, слуха за пътуването на принцесата с Аудюн. Лавранс не допускаше в дома му да се пеят песни за Аудюн. Въпреки това за Аудюн се разпространяваха какви ли не слухове: продал цялата военна сила на крал Хокон на френския крал и обещал да му се притече на помощ с дванайсет хиляди военни кораба, като в замяна поискал седем тона злато. Но за хората си остана загадка защо Аудюн Хюглайксън увисна на бесилката в Нурнес.

Синът му напусна страната. Говореше се, че го взели на служба във войската на френския крал. Внучките на рицаря от Олхюс, Юрид и Сигне, били отпратени от мястото на екзекуцията му заедно с неговия коняр. Двете жени заживели като бедни селянки в планинско село из долината Хадинг.

Добре поне, че двамата с Ерлен нямат дъщери. Направо не ѝ се мислеше за подобно нещо. Няма голяма вероятност делото срещу Ерлен да завърши с по-тежка присъда от присъдите на Ерлинг Видкюнсън и синовете на Хафтур.

Никулаус Ерленсън от „Хюсабю“. Сега и Кристин смяташе, че „Хюсабю“ е най-красивото имение в Норвегия.

Реши да помоли господин Борд за пълни сведения по случая на Ерлен. С ковчезника я свързваше старо приятелство. Лагман Улав също някога беше добър приятел на Кристин и Ерлен, но отношенията

им се промениха, след като Ерлен се засегна от постановлението на лагмана в негов ущърб по повод делото за градската къща. А и Улав остана много обиден от нещастиято, сполетяло съпруга на неговата кръщелница.

Нито Кристин, нито Ерлен имаха близки роднини, макар и да произхождаха от големи родове. Мюнан Бордшон вече бе изгубил предишните си позиции. След като му повериха областта Рингерике, Мюнан неведнъж наруши закона. Мъчеше се всячески да уреди бъдещето на многото си деца: четири законни и пет извънбрачни. Говореше се, че след смъртта на съпругата си, госпожа Катрин, изгубил предишния си кураж. Ерлен почти не познаваше другите оцелели деца на Борд и Осхил: Инге от област Рю, Юлита и съпруга ѝ, Рагнфрид, омъжена в Швеция. След смъртта на Борд Петершон между хората от „Хестнес“ и Ерлен цареше враждебност. Турмуд от „Росвол“ страдаше от старческо слабоумие, децата му с госпожа Гюна бяха мъртви, а внуците — невръстни.

От мъжете, роднини на Кристин по бащина линия, останаха само Шетил Осмюнсън в „Скуг“ и Сигюр Шурнинг, съпруг на най-голямата дъщеря на чичо ѝ. Втората овдовя, а третата постъпи в манастир. Явно и четиримата от „Сюнбю“ бяха замесени в случая на Ерлен. След подялбата имуществото на покойния Ивар Йеслинг Лавранс се скара с Ерлен Елдярън, женен за сестрата на Рагнфрид, и двамата повече не искаха да се виждат. Затова Кристин не познаваше свако си и синовете му.

Болният монах от братството на проповедниците Гюнюлф остана единственият близък роднина на Ерлен. А нейният най-близък родственик се оказа Симон Андресън, защото беше женен за единствената ѝ сестра.

Мюнан се събуди и започна да хленчи. Кристин се обърна и премести детето от другата си страна. Нямахме как да го вземе със себе си в Нидарус, защото положението беше твърде неясно. Вероятно тази вечер малкият сучеше от гърдата ѝ за последно. Вероятно и тя за последен път притискаше бебето до сърцето си и изпитваше това толкова приятно усещане... Ако започнат дело срещу Ерлен със заплаха за смърт... Блажена Божия майко Мария, цял живот съм била търпелива с рожбите, които ми отреди Господ. Нима днес за последно целувам сладки, покрити с мляко детски устни?

[1] Аудюн Хюглайксьон (ок. 1240–1302) — норвежки барон и кралски ковчезник, един от най-приближените на крал Айрик Магнюсьон (1268–1299). Осъден на смърт от крал Хокон V Магнюсьон (1270–1319). — Бел.прев. ↑

[2] Исабела Брус (1280–1358) — дъщеря на шотландския крал Робърт Брус и втора съпруга на норвежкия крал Айрик Магнюсьон. — Бел.прев. ↑

5.

На следващата вечер Крестин пристигна в града и веднага се отправи към кралския дом. Къде ли са затворили Ерлен, чудеше се тя и оглеждаше каменните сгради. Повече я занимаваше въпросът как се чувства съпругът ѝ в момента, отколкото какви вести ще успее да научи. За съжаление ѝ казаха, че ковчезникът е извън града.

Очите ѝ сълзяха след дългото пътуване с лодка на ослепителна слънчева светлина, а гърдите ѝ се издуваха от напирателната кърма. Слугите заспаха, но тя стана и цяла нощ ходи напред-назад из стаята.

На следващия ден изпрати до кралския дом Халдур, своя слуга. Той се върна силно уплашен и отчаян от чутото: хванали Юлв Халдуршон, чичо му, във фиорда, докато се опитвал да потърси убежище в манастира на Нидархолм. Ковчезникът все още го нямало.

При тази вест Крестин изпадна в ужас. През последната година Юлв не живя в „Хюсабю“, а в „Шолвиркста“. Там беше назначен като васал на областния управител и притежаваше по-голямата част от имението. В какво са замесени толкова много хора, питаше се Крестин. От тревоги не мигна. Сега се чувстваше съвсем отпаднала и се оказа безсилна да се бори срещу най-лошите си страхове.

На третата сутрин Борд все още не се бе прибрал в града. Крестин направи неуспешен опит да прати вест на съпруга си. Обмисляше да посети Гюнюлф в манастира, но не намери сили. Сновеше из стаята с полузатворени, горящи очи. От време на време лягаше и задрямваше, но страхът и болките веднага я връхлитаха и тя отново ставаше, напълно разбудена, и започваше да върви, за да изтърпи страданието си.

В три следобед Гюнюлф Никулаусън дойде при нея. Крестин се втурна към него като обезумяла:

— Гюнюлф, видя ли Ерлен? В какво го обвиняват?

— Нося тъжни вести, Крестин. Няма да позволят никому да припари до Ерлен, най-малко на хора от манастира. Подозират абат Улав в съучастничество. Ерлен е взел пари на заем от обителта, но братята се кълнат, че не са знаели за какво са му, когато са сложили

печата на манастирския конвент. А абат Улав отказва да обяснява каквото и да било.

— Но какво се е случило? Херцогинята ли е подмамила Ерлен да извърши нещо нередно?

— По-скоро те са я притиснали, за да се съгласи. Ерлен и сподвижниците му са ѝ изпратили писмо през пролетта — някой е видял черновата. Но хората на краля няма да се докопат до него, освен ако не заплашат Ингебьорг да им го даде насила. Не са намерили чернови. Но ако се съди по отговора на Оге Лаурисен, когото взели от Боргар Трунсън на остров Вейой, Ингебьорг явно е получила писмо от Ерлен и мъжете, съгласили се да го подкрепят в заговора му. Тя очевидно дълго се е колебала дали да изпрати сина си Хокон в Норвегия, но те изтъкнали, че каквато и развръзка да има начинанието им, крал Магнюс няма да навреди на детето, защото Хокон е негов брат. Дори и Хокон Кнютсън да не спечелел битката за норвежкия трон, пак щял да си остане виден аристократ, а тези мъже били готови да рискуват живота и земите си, за да го издигнат на престола.

Кристин се умълча.

— Разбирам. Несъмнено става дума за по-сериозни неща от онази история между Ерлинг, синовете на Хафтур и краля.

— Да — глухо отвърна Гюнюлф. — Хафтур Улавсън и Ерлен уж отплавали към Бьоргвин, но истинската им цел била Калундборг. Искали да вземат оттам принц Хокон и да го доведат в Норвегия, докато крал Магнюс се намира в чужбина и отправя предложение за женитба...

След кратко мълчание монахът продължи:

— Сигурно са изминали близо сто години, откакто норвежки аристократ се е осмелил да се заеме с подобно начинание: да събори краля, който има наследнически права върху престола, и да провъзгласи нов владетел.

Кристин седеше, загледана в далечината. Гюнюлф не виждаше лицето ѝ.

— Така е — кимна тя след кратък размисъл. — Последните, решили се на подобна стъпка, са били вашите прадеди, твоите и на Ерлен. Тогава моите предци от рода на Йеслинг са застанали на страната на крал Скюле.

Кристин забеляза изпитателния поглед на Гюнюлф и избухна разпалено и невъздържано:

— Та аз съм само една неuka жена, Гюнюлф. Не обръщах почти никакво внимание, докато съпругът ми разговаряше с други мъже по тези въпроси. Не ми се слушаше, когато Ерлен искаше да ми обясни какво обсъждат. Бог да ми е на помощ: не можех да проумея толкова важни дела. Но дори и проста жена като мен, която разбира единствено от домакинство и възпитание на деца, осъзнава, че правораздаването се бави твърде много, докато даден случай стигне до краля и той откликне на молбите ни за справедливост; сега хората в страната се чувстват по-зле и живеят по-трудно, отколкото когато бях дете и покойният крал Хокон беше наш владетел. Моят съпруг — тя задиша учестено и се разтрепери — моят съпруг се е захванал с дело, толкова важно, че никой от останалите знатни мъже в тази страна не се е осмелил да се нагърби с него. Сега ми стана ясно.

— Така е — монахът преплете здраво ръце и ги стисна, а гласът му премина в шепот: — Ерлен се зае с много важно дело и мнозина ще сметнат за огромна грешка, че именно той го провали...

Кристин скочи от мястото си с писък. От рязкото движение болката в гърдите и ръцете ѝ се усили и потта изби по цялото ѝ тяло. Жената се обърна към Гюнюлф, разгневена и замаяна от треска, и извика:

— Ерлен не го е провалил! Така му е било писано. Няма е късмет.

Кристин падна на колене пред пейката и вдигна пламналото си отчаяно лице към монаха:

— Дватама с теб не бива да упрекваме Ерлен, Гюнюлф! Ти си му брат, а аз — съпруга от тринайсет години. Сега той е клетник, затворен в килия, а вероятно го грози смъртна опасност.

Лицето на монаха се сгърчи болезнено. Погледна коленичилата жена:

— Бог да те възнагради, Кристин, задето приемаш така нещата — Гюнюлф отново преплете изпосталелите си пръсти. — И дано Господ пощади Ерлен и му позволи някой ден да ти се отблагодари за предаността. Кристин, ще се моля Всевишния да отклони злините от теб и децата ти...

— Не говори така! — надигна се тя и погледна монаха в очите. — Гюнюлф, намесата ти в нашите отношения само навреди на всички ни. Никой не е осъждал Ерлен толкова сурово като теб — негов брат и Божи служител!

— Никога не съм осъждал Ерлен по-строго, отколкото повелява дългът ми — отвърна монахът, а бялото му лице придоби мъртвешка бледност. — На земята няма човек, когото да обичам повече от брат си. Сигурно затова страдах, когато той се държеше зле с теб, и приемах грешките му като свои грехове, които трябва да изкупя. А и той е стопанинът на „Хюсабю“ и единствен продължител на нашия род. Поверих му по-голямата част от бащиното ми наследство. Твоите синове са най-близките ми роднини.

— Ерлен никога не се е държал зле с мен! С нищо не съм по-добра от него! Защо ми говориш такива неща, Гюнюлф? Не си ми бил изповедник! Отец Айлив не е порицавал мъжа ми пред мен. Той осъждаше само мен за греховете ми, когато му се оплаквах от несретите си. Той е по-добър свещеник от теб и Господ е отредил той да бъде моят духовен баща и да следвам неговите съвети. Отец Айлив никога не ми е казал, че мъжът ми се е държал с мен несправедливо. Отсега нататък ще се вслушвам само в неговите думи!

Кристин се изправи, с нея и монахът. Разтърсен и пребледнял от чувството, той промълви:

— Права си, Кристин. Редно е да слушаш думите на отец Айлив...

Гюнюлф понечи да си тръгне, но тя сграбчи отривисто ръката му:

— Недей да ме оставяш така! Гюнюлф, помня как ти гостувах в тази къща, докато тя още беше твоя. Ти ме посрещна топло. Спомням си и първата ни среща. Тогава бях изплашена и изпитвах болка, а ти се опита да ми поискаш прошка за делата на Ерлен. Нямамо е как да знаеш... Ти се моли за моя живот и за живота на детето ми. Мислеше ни доброто, защото обичаш Ерлен. Недей да осъждаш Ерлен толкова сурово. Кой е безгрешен пред Бога? Ерлен спечели любовта на баща ми, а децата ни го обичат повече от всичко. Не забравяй, че Ерлен не се поколеба да ми осигури почтен и хубав живот, макар и да бях с немоцна, податлива към лъстиви помисли плът. А „Хюсабю“ е прекрасно място. Последната вечер, преди да замина за града, имението ми се стори неземно красиво. Залезът изглеждаше

прелестно. Двамата с Ерлен изживяхме немалко хубави дни в имението. Каквото и да стане, каквото и да се случи, няма да спра да обичам съпруга си...

Гюнюлф се подпря с две ръце на тоягата си. Винаги я носеше със себе си, когато напускаше пределите на манастира.

— Кристин, не се подвеждай по заревото на залеза и по любовта, за която се сещаш сега, защото се боиш за живота му. На младини — бях още помощник-дякон — Гюдбьорг, слугиня в „Сихайм“, по-късно жена на Алф от „Ювосен“, бе обвинена в кражба на златен пръстен. Оказа се невинна, но срамът и ужасът я разтърсили дълбоко, нечестивият се вселил в душата ѝ и я подтикнал да слезе до езерото с намерението да се удави. После тя неведнъж ни разказваше, че в онзи миг светът ѝ се сторил красив, окъпан в червено и златистожълто, а водата блестяла и изглеждала примамливо хладна. Но когато нагазила в езерото и водата ѝ стигнала до кръста, изрекла името Христово и направила кръстен знак. Тогава целият заобикалящ я свят посивял, водата станала студена и Гюдбьорг осъзнала какво се канела да стори.

— В такъв случай няма да споменавам името Господне — тихо отвърна Кристин, а тялото ѝ се вцепени, — щом има вероятност да се изкуша и да предам доверието на моя съпруг в тежката му участ. Но според мен не името Христово би ме спряло да помогна на Ерлен, а името на нечестивия...

— Не исках да кажа това, нямах предвид това... Дано Бог те окрили, Кристин, та да намериш сили и да понесеш с топлота и търпение прегрешенията на съпруга си.

— Точно това правя — отговори непоколебимо тя.

Гюнюлф отвърна лице от нея, блед и разтреперан. Закри очите си с ръка.

— Ще се прибирам. У дома по-лесно ще събера мислите си и ще намеря начин да помогна на теб и Ерлен. Дано Бог и всички светии опазят живота на брат ми и му донесат спасение. Кристин, не мисли, че не обичам Ерлен...

След като остана сама, Кристин се почувства още по-зле. Не искаше да пуска слугите при себе си. Сновеше из стаята, кършеше безпомощно ръце и стенеше тихо. Късно вечерта на двора изтрополиха коне. Вратата на стаята се отвори и в мрака се мярна фигурата на едър, пълен мъж в пътническо облекло. Гостът тръгна към Кристин.

Шпорите му звънтяха, а мечът му опираше земята. Тя позна Симон Андресън, избухна в силен плач и протегна ръце към него. Симон я притегли в обятията си, а тя извика от болка. Той я пусна, но Кристин отпусна ръце на раменете му и опря чело о гърдите му, задавяна от безутешни ридания. Симон леко докосна кръста ѝ:

— За бога, Кристин!

Сякаш дори спокойният му топъл глас навяваше мисълта за скорошно спасение, а от тялото му лъхаше мъжка миризма на пот, прах, на коне и кожени дрехи.

— За бога, твърде рано е да губим кураж и надежда. Все ще се намери изход, не се отчайвай така.

След малко тя успя да се съвземе дотолкова, че да му поиска извинение за поведението си. Кристин преживяваше тежко рязкото отбиване на най-малкото си дете.

Симон разбра как е прекарала последните три дни. Повика слугинята ѝ и я разпита дали в имението има жени, които да помогнат на стопанката. Но слугинята беше неопитна девойка, а надзирателят на имението — вдовец с две неомъжени дъщери. Симон поръча да доведат лечителка от града и накара Кристин да си легне. Обеща да поговори с нея, след като тя се посъвземе.

Докато чаках да дойде лечителката, Симон седна със слугата си да се подкрепят. Кристин отиде да се съблече в малката стая и размени няколко думи със Симон. Веднага щом с Рамборг научили за случилото се, той тръгнал към града, а сестра ѝ — към „Сюнбю“, за да успокои съпругите на Ивар и Боргар. Ивар го затворили в крепостта в Мьос, а третия брат, Ховар, го оставили на свобода при условие, че няма да напуска областта. Според мъвата Боргар и Гюторм успели да избягат. Юн от „Лаугарбрю“ потеглил към долината на река Раума, за да разпита какво става, и обещал да изпрати вест. На обяд Симон се отбил в „Хюсабю“, но не останал дълго. Момчетата били здрави, а Нокве и Бьоргюлф го умолявали настойчиво да ги вземе със себе си.

Кристин си възвърна самообладанието и смелостта и късно вечерта прие Симон. Той приседна в края на леглото ѝ. Тя лежеше, обзета от приятното изтощение, което настъпва след силни болки, и гледаше пълното, загоряло от слънцето лице на зет си и малките му решителни очи. Присъствието му ѝ вдъхваше кураж. Симон изслуша

подробностите по случая на Ерлен и лицето му придоби сериозно изражение, но той се опита да я успокои.

Тя се загледа в колана от лосова кожа около кръста на Симон. Върху голямата плоска катарама от мед, покрита с тънък слой сребро, нямаше друга украса, освен издълбаните инициали „А.М.“ — означаваше „Аве Мария“. Дългата кама с позлатен сребърен обков и едри планински кристали на дръжката и неугледният малък нож с напукана рогова дръжка, закрепена с месингов пръстен, за да не се разпадне — всичко това беше част от ежедневното облекло на баща ѝ. Помнеше го от дете.

Лавранс го даде на Симон на смъртния си одър. Първо искаше да му завещае позлатения си празничен колан и допълнително сребро, та зет му да си направи още сребърни плочки и коланът да му стане по мярка. Симон обаче помоли да му подари ежедневния си колан. Лавранс отвърна, че така ще остане излъган, но младият мъж смяташе камата за ценна придобивка.

— Дай му и ножа — обади се Рагнфрид и се поусмихна.

Мъжете също прихнаха. Да, и ножа, смяха се те. Лавранс и Рагнфрид непрекъснато се препираха заради този нож. Стопанката се ядосваше, задето мъжът ѝ носи този грозен и противен предмет на колана си, но Лавранс се кълнеше, че съпругата му никога няма да успее да ги раздели.

— Не съм вадил ножа срещу теб, Рагнфрид. А и в Норвегия няма да намеря никъде такъв хубав нож за рязане на масло. Ако е достатъчно нагорещен, де.

Кристин поиска да разгледа ножа и да го подържи в ръка.

— Много ми се иска да беше мой — промълви умолително тя.

— Сигурен съм, но ми е много ценен и не бих го продал и за цялото злато на света — отвърна Симон, хвана я засмяно за китката и издърпа ножа.

Симон винаги се държеше мило, а пълните му ръце бяха сухи и приятно топли.

След малко гостът ѝ пожела лека нощ, взе свещта и отиде в другата стая. Кристин чу как той коленичи пред кръста, после стана, събу си ботушите и се отпусна тежко в леглото до северната стена. Кристин потъна в дълбок и сладък сън.

Събуди се, когато утрото вече преваляше. Слугите ѝ съобщиха, че Симон Андресън излязъл в ранни зори и поръчал стопанката да го чака спокойно в дома си.

Върна се следобед:

— Нося ти поздрав от Ерлен, Кристин. Успях да поговоря с него.

Симон забеляза как Кристин изведнъж се подмлади и по лицето ѝ се изписа нежност и тревожно умиление. Хвана ръката ѝ и започна да разказва. Двамата с Ерлен не успели да си кажат кой знае колко, защото мъжът, завел Симон при затворника, не ги оставил насаме. Заради родствената си връзка с покойната съпруга на Симон, Халдис, лагман Улав му разрешил да се срещне с Ерлен. Съпругът на Кристин изпращал сърдечни поздравии на нея и децата. Разпитал Симон как са синовете му, а най-голяма загриженост проявил към Гауте. Според Симон след броени дни и Кристин щяла да получи позволение да се види с мъжа си. Иначе Ерлен му се сторил спокоен и в добро разположение на духа.

— Ако бях дошла с теб, и аз щях да го видя — промълви Кристин.

— Едва ли. Пуснаха ме, защото отидох сам. А за теб ще бъде полесно да получиш разрешение след моето посещение при Ерлен.

Ерлен бил в източната кула, която гледала към реката. Отредили му килия за високопоставени затворници, макар и малка. Тикнали Юлв Халдуршон в тъмница, а Хафтур — в друга килия.

Без да изпуска Кристин от очи, за да разбере колко е в състояние да понесе тя, Симон предпазливо ѝ разказа какво е узнал в града. Увери се, че Кристин напълно осъзнава сериозността на положението, и не скри от нея тревогата си. Обвиненията срещу Ерлен криели голяма опасност. Но по думите на всички, с които разговарял Симон, не съществувала вероятност Ерлен да се е решил на подобно рисковано начинание и да е стигнал толкова далеч, без да разполага със сигурната подкрепа на голямата част от рицарското и господарското съсловие. Влиятелните мъже явно изпитвали дълбоко недоволство, затова кралят едва ли би тръгнал да наказва сурово предводителя им. Очаквало се по-скоро монархът да потърси начин да се помири с Ерлен.

— Каква е ролята на Ерлинг Видкюнсън в този случай? — попита тихо Кристин.

— Мнозина си задават същия въпрос — отвърна Симон.

Премълча предположенията си пред Кристин, както и пред днешните си събеседници. Не допускаше, че зад Ерлен стои голяма група мъже, готови да го подкрепят с цената на живота и имуществото си. Ако големците бяха решили да се подложат на такава опасност, нямаше да изберат Ерлен за свой предводител, защото на него не можеше да се разчита. Това беше пределно ясно на всички с неговото потекло. Наистина, Ерлен беше роднина на херцогиня Ингебьорг и на претендента за престола, през последните години се сдоби с власт и спечели уважението на мнозина, а за разлика от повечето си връстници успя да натрупа известен опит във военните дела и му се носеше славата на умел пълководец с добър подход към войниците. Въпреки многобройните си необмислени постъпки Ерлен умееше да говори смислено и убедително. Вероятно грешките му наистина го бяха научили на предпазливост. Симон предполагаше, че неколцина от големците са знаели за начинанието му и са подклаждали ентузиазма му, но за всеки случай те предвидливо си бяха осигурили път за отстъпление и се канеха да оставят Ерлен да се оправя сам.

По време на срещата впечатлението на Симон се затвърди: Ерлен не се надяваше на подкрепа и напълно съзнаваше колко скъпо ще трябва да плати за поетия риск.

— Когато кравата нагази в блатото, стопанинът, а не друг, я дърпа за опашката — засмя се Ерлен.

Нямаше как да говорят по-открито заради присъствието на чуждия човек.

Симон не очакваше срещата с баджанака му да го разтърси толкова дълбоко. Ерлен го покани да седне на леглото в тясната килия. То запълваше половината помещение и опираше в двете срещуположни стени. Ерлен застана до малкия отвор в стената, гордо изправил снажната си фигура. По лицето му нямаше и следа от страх. Гледаше напълно спокойно, без тревога или надежда в очите. Сякаш някой бе разплел паяжината на сластолюбието и слабостта му към жените, която неизменно бе омотавала жадното му за похождения сърце, и пред Симон стоеше здрав, хладнокръвен и смел мъж. И все пак именно жените и любовните му авантюри го бяха довели до

сегашното положение. Смелите му намерения бяха осуетени преждевременно. Но Ерлен не мислеше за това. Цялата му осанка внушаваше представата за мъж, решен на безумно дръзка постъпка, претърпял е неуспех, но знае как да понесе поражението си с мъжество.

Изненадата и благодарствената му усмивка, с която посрещнаха Симон, му придадоха още по-силно очарование.

— Помниш ли нощта, когато бдяхме край смъртния одър на нашия тъст, братко? — попита Симон. — Тогава се хванахме за ръце, а Лавранс сложи длан над тях и пред него двамата с теб си обещахме винаги да се подкрепяме като братя.

— Да — кимна Ерлен, а по лицето му грейна усмивка. — Още тогава Лавранс е знаел, че не ти ще имаш нужда от помощта ми, а аз — от твоята.

— Не мисля. По-скоро е очаквал ти да ме подкрепяш, защото си по-влиятелен — възрази Симон.

— Лавранс беше умен мъж, Симон — продължи с усмивка Ерлен. — Може да прозвучи странно, но зная, че той ме обичаше!

Мислено Симон се съгласи с Ерлен. И Бог знае защо, но и самият той — напук на всички злостни слухове за Ерлен, напук на нещастieto, което му бе причинил, — изпитваше необяснима братска нежност към съпруга на Кристин. Ерлен се поинтересува как е тя.

Симон обясни в какво състояние я е заварил — болна и полудяла от тревога заради него. Улав Хермансън обещал да издейства разрешение за Кристин да посети съпруга си веднага щом Борд се прибере в града.

— Не я пускай, преди да е оздравяла! — помоли горещо Ерлен. По потъмнялото му небръснато лице неочаквано се разля девича руменина. — Само от това ме е страх, Симон. Няма да понеса да я гледам болна!

После Ерлен си възвърна предишното спокойствие:

— Разчитам, че ти ще я подкрепяш като верен приятел, ако остане вдовица. Тя и децата няма да обеднеят, защото имат голямо наследство от Лавранс. А ако се преместят в „Йорун“, ти ще бъдеш наблизо и ще им помагаш.

В деня след рождеството на Пресвета Богородица в Нидарус пристигна кралският предстоятел Ивар Омюнсън. Свикаха дванайсет

придворни, идващи от северните части на страната, и им поставиха задачата да произнесат присъдата на Ерлен Никулаусьон. Избраха брата на кралския предстоятел Фин Омюнсьон да води обвинението.

През лятото Хафтур Граут от Гудьой се самоуби с малката кама, която позволяваха на всеки затворник да задържи, за да си реже храната. Явно пленничеството бе сломило Хафтур до степен да изгуби разсъдъка си. Когато научи за нещастиято, Ерлен сподели със Симон, че така поне няма да се бои какво ще издаде Хафтур, но изглеждаше дълбоко потресен.

При следващите посещения на Кристин и Симон стражата излизаше от време на време. Двамата посетители обсъждаха положението и единодушно установиха, че най-важната цел на Ерлен е да не издаде съучастниците си. Веднъж той го каза на Симон в прав текст. Обещал на всички свои съратници да мълчи, пък ако ще да му отсекаат ръцете:

— Досега не ми се е случвало да предам човек, който ми е гласувал доверие.

Очите му бяха кристално сини. Добре поне, че сам си вярва, помисли си Симон.

На кралските наместници не им се удаде да заловят друг участник в заговора на Ерлен, освен братята Грайп и Турвар Туресьон от Мьоре. Те отрекоха да са знаели за предателство към краля. Според тях планът на Ерлен се свеждал единствено до намеренията му да убеди херцогинята колко полезно би било синът ѝ Хокон Кнютсьон да получи възпитанието си в Норвегия. После неколцина влиятелни фигури от страната се канели да изтъкнат пред крал Магнус, че би допринесъл за благото и на двете си кралства, като провъзгласи брат си за крал на Норвегия.

Боргар и Гюторм, синовете на Трун, бяха извадили късмет, като успели да се измъкнат от кралския дом на остров Вейой. Според слуховете им помогнала някаква жена, запленена от подкупващата красота и лекомислието на Боргар. Ивар от „Сюнбю“ все още се намирал в крепостта в Мьос, а младият Ховар явно не влизаше в плановете на братята си.

Докато кралските приближени провеждаха съвещанието, архиепископът свика консилиум в крепостта си. Симон, човек с много приятели и познати, съобщаваше новините на Кристин. Според

всеобщите очаквания щели да осъдят Ерлен на изгнание, защото престъпил клетвата пред краля. И Ерлен очакваше подобна развръзка. Не губеше кураж и възнамеряваше да замине за Дания. Там все щеше да се намери място за пъргав мъж, способен да си служи с оръжие, а и херцогиня Ингебьорг сигурно щеше да приеме съпругата му като своя роднина и да я удостои с покровителството си. Щеше да позволи на Симон да вземе малките деца във „Формо“, а двамата си големи синове — да заведе в Дания.

През цялото това време Кристин не напусна града дори за ден. Не беше виждала децата си, с изключение на Нокве и Бьоргюлф. Една вечер двамата ѝ синове дойдоха на коне в имението. Майката им позволи да останат няколко дни, но после ги изпрати в „Росвол“, където съгласно желанието на Ерлен госпожа Гюна се грижеше за по-малките им братя. Кристин се опасяваше, че ако синовете им тръгнат с тях, ще я налегнат тревожни мисли, започнат ли да ги разпитват и да се наложи да им обяснява положението. Тя се мъчеше да пропъди всички спомени за годините, прекарани в „Хюсабю“. Животът ѝ там протече изпълнен с какви ли не преживявания, но сега те ѝ навяваха спокойствие, както развълнуваното море вдъхва спокойствие на човек, който го наблюдава от възвишение. Гонещите се вълни изглеждат вечни и неизменими. През всичките тези години животът си вървеше, набраздявайки душата ѝ с безброй вълнения.

Сега се чувстваше като едно време, когато любовта ѝ към Ерлен надделя над уважението и обичта ѝ към всички и всичко. Животът ѝ отново се превърна в безконечно очакване, прекъсвано единствено от кратките срещи със съпруга ѝ. В килията Кристин присядаше на леглото до него, разговаряше спокойно и овладяно, а щом се случеше за миг да останат насаме, двамата се хвърляха в прегръдките си, вкопчваха се като полудели един в друг и впиваха устни в пламенни целувки.

През останалото време Кристин ходеше в катедралата с мощите на свети Улав и прекарваше там часове наред. Коленичила, гледаше с благоговееен трепет златната мощехранителница на светеца, поставена зад решетките на издигнатия хор. Господи, та аз съм негова жена. Боже, останах му вярна и след като съгрешихме и наранихме много хора. Ти ни осени с милостта си и ни бракосъчетаха със свещено тайнство. Белязани от раните на греха и приведени под тежестта на

бремето му, двамата прекрачихме прага на Божия дом и приехме тялото на Спасителя от ръката на свещеника. Сега не бива да се оплаквам, ако Бог е решил да изпита предаността ми. Най-важното е да не забравям, че съм негова съпруга, а той е мой съпруг, докато смъртта ни раздели.

В четвъртък преди Архангеловден придворните проведоха срещата и произнесоха присъдата на Ерлен Никулаусън от „Хюсабю“. Обвиниха го в опит да отнеме земи и поданици от крал Магнюс, да организира в страната брожение срещу него и да доведе в Норвегия чужди войски. След като разнищиха доста случки от миналото, съдиите решиха, че Ерлен Никулаусън е злоупотребил с хора и имущество, принадлежащи на краля.

В градската къща на Никулаус пристигна Арне Явалсън. Беше присъствал на срещата и разказа на Симон и Кристин как е протекла. Ерлен не се опитал да отрича какво е сторил. Твърдо и ясно заявил какви намерения е имал. С постъпките си целял да принуди крал Магнюс Айриксън да предаде кралската си власт в Норвегия на младия си полубрат Хокон Кнютсън Порше. По думите на Арне Ерлен държал блестяща реч. Подчертал пред какви трудности са изправени селяните, защото през последните години кралят не стъпва в Норвегия и постоянно демонстрира нежеланието си да назначи свои наместници в страната, които да се заемат с правораздаването и поемат неговите управленски функции. Предприетите от краля мерки в Сконе довели до безразсъдно прахосване на средства и показвали пълната неспособност на съветниците му да боравят с пари. А в резултат от тези действия кралската хазна ограбвала хората и те тънели в мизерия, затова и непрекъснато се опасявали от поредните призови на кралската власт да плащат по-големи данъци, за да подпомогнат короната. Норвежките рицари и оръженосци разполагали с по-ограничени правомощия от шведските и нямали възможност да се съревновават с тях. Съвсем разбираемо било младият, неопитен монарх Магнюс Айриксън да се вслушва в съветите на шведските придворни — те се ползвали с повече привилегии, защото като по-заможни му осигурявали въоръжени мъже с опит на бойното поле.

Ерлен и сподвижниците му познавали добре нагласите на населението, на оръженосците, на селяните и на гражданите в северната и западната част на Норвегия, и не се съмнявали, че ще получат безусловната им подкрепа, ако доведат претендент за престола, близък роднина на обичания от всички норвежци покоен крал Хокон. Ерлен очаквал населението да се обедини около тази идея и да застави крал Магнюс да се оттегли от престола в полза на младия Хокон. А младият Хокон, от своя страна, щял да се задължи да запази разбирателството и братските си отношения с Магнюс, да брани границите на областите под норвежко господство, по стара традиция да уважава правата на Божията църква и законите в страната, да уважава правата и свободите на селяните и гражданите и да ограничава достъпа на чужденци в страната. Ерлен и другарите му възнамерявали да представят идеята си на крал Магнюс, без да използват сила, макар че селяните и знатните мъже в Норвегия притежават изконното право да свалят от трона всеки крал, осмелил се да властва пряко закона.

Ерлен обяснил, че Юлв Саксесън заминал за Англия и Шотландия с единствената цел да спечели подкрепа за младия Хокон, ако Господ реши той да стане крал на Норвегия. Придружавали го само неколцина души: Хафтур Граут от остров Гудьой, Бог да го прости, тримата синове на Трун Йеслинг от „Сюнбю“, Грайп и Турвар Туресън от рода Хатеберг.

Според Арне Явалсън думите на Ерлен направили силно впечатление на присъстващите. Но накрая, когато споменал, че в начинанието си очаквали подкрепа от духовенството, Ерлен проявил неблагоприятното да намекне за някогашните слухове около крал Магнюс. Съдебният заседател, представител на архиепископа, остро възразил на думите на Ерлен: архиепископ Пол Бордшон винаги, и докато бил ръководител на кралската канцелария, изпитвал дълбока симпатия към крал Магнюс заради християнското му добросърдечие, а и хората искали вече да забравят за някогашните сквернословия по адрес на краля. Освен това монархът сега бил сгоден за дъщерята на графа в Намур^[1]. Ако в мълвата имало нещо вярно, то Магнюс Айриксън явно отдавна е потъпкал тези свои пориви.

По време на престоя на Симон Андресън в Нидарус Арне Явалсън му засвидетелства безусловната си подкрепа. Арне му

напомни, че Ерлен има право да обжалва присъдата си заради незаконосъобразен процес. Според постановлението процесът срещу Ерлен следвало да се води от мъж, принадлежащ към неговото съсловие, докато в случая фин от „Хестбьо“ бил рицар, а Ерлен — оръженосец. Според Арне съществуваше вероятност да преразгледат присъдата и да я смекчат, защото нямаше как да отредят на Ерлен по-строго наказание от отлъчване.

Що се отнася до изтъкнатите от Ерлен аргументи в полза на нова, по-грижовна към поданиците кралска власт, Арне намираще идеите му за много добри. Всичките знаели кой е човекът с желание да застане начело на управлението и да определя посоката, докато кралят не е способен да взема решения самостоятелно. Арне се почеса по прошарената брада и погледна многозначително Симон.

— Никой ли не е го е виждал през лятото? — попита тихо Симон.

— Не. Според мълвата изпаднал в немилост пред краля. От цяла вечност си стои у дома и слуша брътвежите на жена си. Говори се, че дъщерите му наследили красотата и плиткоумието на майка си.

Ерлен изслуша присъдата си с невъзмутимо спокойствие. По лицето му не трепна и мускул. Докато го извеждаха, поздрави учтиво, непринудено и елегантно придворните, присъствали на срещата, както постъпи и на идване. Ерлен запази бодрия си дух и уравновесеността си и по време на разговора със Симон и Кристин на следващия ден. С тях дойде и Арне Явалсън и Ерлен реши да послуша съвета му:

— Досега все не успях да заведа Кристин в Дания — той прегърна жена си през кръста. — А винаги съм изпитвал силно желание да пътувам с нея по света.

По лицето му премина тръпка и неочаквано той разцелува страстно бледите страни на съпругата си, без да се смущава от присъствието на двамата мъже.

Симон Андресън замина за „Хюсабю“, за да организира пренасянето на движимото имущество на Кристин в „Йорун“.

Посъветва я да изпрати децата в Гюдбранската долина заедно с покъщнината.

— Синовете ми няма да мръднат от бащиния си дом, преди да ги изпъдят — отсече тя.

— На твое място нямаше да чакам да се стига дотам — възрази Симон. — Те са още малки и не разбират какво се случва. По-добре да напуснат „Хюсабю“ под предлог, че ще погостуват на леля си и ще видят имението, което майка им е наследила в долината.

Ерлен подкрепи Симон. Накрая се разбраха само Ивар и Скуюле да тръгнат със свако си на юг. Кристин не можеше да се раздели с двете си най-малки деца. Най-сетне доведоха Лавранс и Мюнан в градското им имение, но най-малкият ѝ син не я позна. Тогавя нервите ѝ не издържаха и тя избухна в сълзи. Симон не я беше виждал да плаче, откакто дойде в Нидарус. Сега Кристин проливаше безутешно сълзи над Мюнан. Малкият риташе, опитваше се да се освободи от задушавачата прегръдка на майка си и протягаше ръце към бавачката. Лавранс се сгуши в обятията на Кристин, провеси ръце на шията ѝ и се разплака, защото виждаше майка си разстроена. Кристин реши да вземе малките и Гауте при себе си. Гауте не пожела да тръгне със Симон, а и на майката никак не ѝ се искаше да го пуска. Детето носеше твърде тежко бреме за възрастта си и Кристин предпочиташе лично да го наглежда.

Отец Айлив доведе децата в града. Помолил архиепископа за разрешение да напусне за известно време църквата и да погостува на брат си в цистерцианския манастир на остров Таутра. Свещеникът предложи на Кристин да вземе Нокве и Бьоргюлф със себе си в обителта, защото Кристин нямаше възможност да се грижи за толкова много деца в града.

Последната вечер преди свещеникът и двете големи момчета да заминат — Симон вече бе отпътувал с близнаците — Кристин се изповяда на хрисимия, чистосърдечен мъж, който през всичките тези години ѝ беше духовен баща. Прекараха заедно няколко часа. Отец Айлив ѝ напомни да проявява послушание и покорство към Господ Бог и търпение, преданост и любов към съпруга си. Внезапно той също коленичи до Кристин, все още с червения си епитрахил, символизиращ игото на Христовата любов, и започна да отправя горещи, безмълвни молитви. Кристин знаеше, че духовникът се моли за господарите и

хората от „Хюсабю“, за чието духовно благоденствие се бе грижил години наред с присъщата си отзивчивост.

На следващия ден Кристин наблюдаваше от пристанището в града как братята — миряни от обителта в Таутра вдигат платната на лодката, която щеше да отведе свещеника и двамата ѝ най-големи синове. На път за вкъщи тя се отби в църквата на миноритите и остана там, докато се почувства достатъчно силна да се прибере. Вечерта Кристин приспа двете малки деца, взе ръкоделието си и започна да разказва приказки на Гауте, докато и той се унесе.

[1] Бланка Намурска (1320–1363), дъщеря на белгийски граф, се омъжва за крал Магнус Айриксън и става кралица на Норвегия и Швеция. — Бел.прев. ↑

6.

Ерлен остана в килията си до празника на свети Климент Римски в края на ноември. После пристигна заповед да го отведат под стража на среща с крал Магнюс. Кралят се канел да празнува Коледа в крепостта „Богахюс“.

Кристин изпадна в ужас. И без това ѝ струваше неопишуемо усилие да запази привидно спокойствие, докато Ерлен беше затворен под заплаха от смъртно наказание. Сега щяха да го отведат кой знае къде. За краля се говореха всякакви неща, а съпругът ѝ нямаше близки приятели в обкръжението му. Ивар Омюнсън, настоящият надзирател на крепостта, се бе изказал доста остро за предателството на Ерлен, а се говореше, че се ядосал още повече, след като до ушите му стигнали разни клевети, които Ерлен разпространявал по негов адрес.

Но Ерлен се зарадва на новината. Очевидно не можеше да приеме леко предстоящата раздяла със съпругата си, ала дългото време, прекарано в килията, започна да му натежава и той се вкопчи жадно във вестта за дългото пътуване по море. Изгуби интерес към всичко останало.

За три дни уредиха всичко около заминаването му и Ерлен отплава с кораба на фин. Симон обеща на Кристин, след като привърши домашните си задължения, да се върне в Нидарус в седмиците преди Коледа. Настоя да му извести, ако се случи нещо непредвидено и има нужда от помощта му. Кристин реши да поеме на юг, към имението на Симон, а оттам да отиде при краля, да падне в краката му и да измоли пощада за мъжа си. Беше готова да пожертва всичко, за да спаси живота му.

Ерлен продаде и ипотекира имотите си в града на различни хора. Манастирът в Нидархолм притежаваше главната къща, но абат Улав изпрати на Кристин много мило писмо, в което ѝ позволяваше да остане в имението, докато е необходимо. Тя изчакваше хода на събитията заедно с една слугиня, Юлв Халдуршон (освободиха го поради липса на достатъчно доказателства срещу него) и племенника му Халдур, личен слуга на Кристин.

Посъветва се с Юлв как да постъпи. Първоначално той не одобри идеята ѝ. Пътуването през Довре щяло да бъде много тежко. В планината вече се бе натрупал доста сняг. Но когато видя колко голяма е тревогата на Кристин, Юлв подкрепи решението ѝ. Гюна взе двете малки деца в „Росвол“, ала Гауте не пожела да се отдели от майка си. Кристин също се боеше за него и не искаше да го изпуска от очи.

Южните склонове на Довре ги посрещнаха със сурова зима. По съвет на Юлв пътниците оставиха конете си в Дривстюен и продължиха на ски, за да са подготвени, ако на следващата нощ им се наложи да спят в снега. Кристин не се беше качвала на ски от дете и се придвижваше много трудно, независимо от неимоверните старания на мъжете да ѝ помагат. През деня изминаха само половината път от Дривстюен до Йердшин. По здрач намериха подслон на един склон, обрасъл с брези, и се зариха в снега. В Туфтар взеха коне под наем. Яздиха през мъгла, а в долината заваля дъжд. Няколко часа след като се спусна мрак, ездачите пристигнаха във „Формо“. Вятърът свистеше из ъглите на къщите, реката клокочеше, а от склоновете се разнасяше шумолене на листа и силен пукот. Дворът приличаше на тресавище и тропотът заглъхна, докато конските копита потъваха в калта. В голямото имение не се виждаха признаци на живот в съботната вечер. Нито хората, нито кучетата усетиха новодошлите.

Юлв почука с копието си по вратата. Излезе да отвори мъж. Зад него мигом се появи и Симон, а широката му тъмна фигура се откри ясно на светлината, идваща от стаята. Стопанинът носеше дете на ръце. Разпъди кучетата и те се разляха. При вида на балдъзата си нададе радостен вик. Остави детето на пода и подкани Кристин и Гауте да влязат, помагайки им да си съблекат подгизналите от дъжда връхни дрехи.

Въздухът в стаята беше приятно топъл, но и доста задушен, защото вътре имаше огнище, а таванът беше нисък. Освен това гъмжеше от народ. Нямаше къде да стъпиш от деца и кучета. Сред малчуганите Кристин различи лицата на двамата си синове — весели, зачервени от топлината. Децата седяха около масата, където бе запалена свещ. Приблжиха се и поздравиха майка си и брат си малко отчуждено. Кристин усети, че с идването си явно е смутила уюта и забавата в дома. Иначе в стаята цареше пълна бъркотия. На всяка крачка настъпваше черупки от орехи. Целият под беше осеян с тях.

Симон разпрати слугите, а повечето хора — съседи, дошли на гости — си тръгнаха с децата и кучетата. Докато разпитваше Кристин, Симон закопча ризата и туниката си върху голата си космата гръд. Децата го подредили така, извини се той. Дрехите му изглеждаха раздърпани и мръсни, коланът — изкривен, ръцете му — изпоцапани, лицето — покрито със сажди, а в косата му се въргаляха сламки.

След малко две слугини заведоха Кристин и Гауте в гостната на Рамборг. В огнището гореше огън, а слугините бързо-бързо се заеха да палят свещи и да оправят леглата. Едни помогнаха на Кристин и на Гауте да си облекат сухи дрехи, другите подреждаха ястия и напитки на масата. Малко момиче със сребристи плитки поднесе на Кристин купа с бира, покрита още с пяна. Момичето беше Арнерд, най-голямата дъщеря на Симон.

После влезе и самият той. Вече преоблечен и измит, Симон изглеждаше, както бе свикнала да го вижда Кристин — спретнат и с хубави дрехи. Водеше дъщеря си за ръка, а Ивар и Скуюле пристъпваха след тях.

Кристин попита къде е Рамборг. Сестра ѝ тръгнала с жените от „Сюнбю“ към „Рингхайм“. Юстайн взел дъщеря си Хелга и поканил Дагни и Рамборг да се присъединят. Юстайн бил много весел и добродушен старец и обещал да се грижи за трите млади жени. Рамборг вероятно щяла да остане в имението и през зимата. Очаквала второто си дете около празника на светия апостол Матей, а имало вероятност тогава Симон да не си е вкъщи. Затова за Рамборг било по-добре да постои при младите си роднини. По отношение на стопанските работи във „Формо“ било все едно дали Рамборг си е у дома, или не, призна през смях Симон. Не искал от младото момиче да се товари с грижи за имението.

Симон веднага реши да тръгне на юг с Кристин. Имал много роднини и стари приятели, негови и на баща му. Смяташе, че така ще бъде по-полезен, отколкото ако стои в Нидарус. На място ще проучи дали е разумно Кристин да посети лично краля. Обеща да се приготви и до три-четири дни да потеглят.

На следващата сутрин, падаше се неделя, отидоха на литургия. После посетиха отец Айрик в „Румюн“. Свещеникът вече беше много остарял. Посрещна Кристин топло и се натъжи, когато научи за злостастната ѝ участ. После се отбиха в „Йорун“.

Не намери промяна в къщите, а леглата, пейките и масите в стаите ѝ се сториха същите. Имението беше нейно и синовете ѝ най-вероятно щяха да отраснат тук. Сигурно тук и тя щеше да легне и да склопи очи. В този момент особено ясно усети с колко труд родителите ѝ са градили уюта в този дом. С каквото и да са се борили тайно от чуждите погледи, Лавранс и Рагнфрид създаваха на околните усещане за топлота и отзывчивост, за спокойствие и отрада.

Кристин се чувстваше много разтревожена и потисната. Отегчаваше се донякъде от разказите на Симон за неговите дела, за имението и децата му. Разбираше поведението му. Виждаше как се опитва да ѝ помогне, доколкото му позволяват силите, и оценяваше решението му да напусне дома си на Коледа, за да тръгне с нея. Сигурно се вълнуваше при мисълта за раждането на второто им дете и се надяваше да е момче. С Рамборг имаха само една дъщеря, а бяха женени от шест години. Кристин не биваше да очаква от Симон да взема дотолкова присърце нещастията на Ерлен и нейните тегоби, че да забрави за радостните събития в своя живот. И все пак изпитваше неприятно усещане, докато наблюдаваше колко весел, доволен и спокоен се чувства в дома си.

Кристин си представяше, че Юлвхил Симонсдатер е руса, нежна и крехка като покойната ѝ сестра, чието име носеше. А дъщерята на Симон се оказа пълничка, с бузи като ябълки и уста, подобна на ягода, с будни сиви очи като на баща си и красиви кестеняви къдрици. Симон обичаше много милото жизнено дете и се гордееше с остроумието ѝ.

— Това момиче е много грозно, досадно и противно — закачи я той, хвана я за кръста и започна да я върти във въздуха. — Май някой трол от планината ни е взел рожбата от люлката и ни е оставил друго дете, което е голяма напаст.

После веднага я пусна и побърза да я прекръсти три пъти, изплашен от собствените си необмислени думи.

Извънбрачната дъщеря на Симон Арнерд, без да е красавица, имаше вид на мило и разумно момиче. Баща ѝ използваше всяка удобна възможност да я води със себе си на разни места и не пропускаше случай да хвали трудолюбието ѝ. Арнерд заведе Кристин да надникнат в сандъка ѝ с чеиза. Момичето показа на Кристин всичко, което бе изпрела, изтъкала и ушила.

— Денят, когато поверя дъщеря си на добър и благонадежден мъж, ще бъде най-щастливият миг в живота ми — сподели Симон, докато гледаше след дъщеря си.

За да избегне излишни разходи и протакане по време на пътуването, Кристин взе със себе си само Юлв Халдуршон. Четиринайсет дни преди Коледа тя потегли заедно с Юлв, Симон и двамата му млади пъргави слуги.

В Осло Симон веднага научи, че кралят няма да идва в Норвегия. Вероятно възнамерявал да празнува Коледа в Стокхолм. Ерлен се намираше в крепостта „Акершнес“^[1]. Надзирателят отсъстваше и нямаше изгледи да получат разрешение да го видят. Улав Шурнинг, помощник-кралският ковчезник, обеща все пак да съобщи на Ерлен, че близките му са дошли в града. Улав се държеше много дружелюбно със Симон и Кристин, защото брат му беше женен за братовчедката на Кристин Рамборг Осмюндатер от „Скуг“ и Улав смяташе дъщерите на Лавранс за свои роднини.

Шетил от „Скуг“ дойде в града и покани братовчедка си Кристин и спътниците ѝ да отпразнуват заедно Коледа в имението, но тя нямаше настроение да се весели, докато съпругът ѝ се намира затворен в кралската крепост. Симон също отклони поканата въпреки настоятелните молби на Кристин да не се чувства задължен да остане с нея. Симон и Шетил се познаваха, а Кристин бе виждала братовчед си само веднъж в зряла възраст.

Кристин и Симон отседнаха в същото имение, където някога тя гостува на родителите му, докато бяха сгодени, само че в друга къща. В стаята имаше две легла. Тя спа на едното, а на другото легнаха Симон и Юлв. Слугите пренощуваха в конюшната.

На Бъдни вечер Кристин изяви желание да присъства на празничната служба в полунощ в църквата на Нонесетер. Много искала да послуша как пеят сестрите. И петимата се отправиха към храма. В ясната, мека и приятна нощ небосводът блестеше, обсипан със звезди. По-рано падна малко сняг и сега белотата му отразяваше лунната светлина. Църковните камбани забиха и от именията започнаха да излизат хора и да се спускат към храма. Симон хвана Кристин за ръка. От време на време я поглеждаше крадешком. Тази есен тя направо се стопи, но високата ѝ тънка снага като че ли си възвърна част от нежното, кротко моминско очарование. Над бледото ѝ

лице се спусна някогашното младежко спокойствие и мекота, прикрили спотаено, задрямало напрежение. Приликата с онази Кристин, която Симон помнеше от една далечна Коледа, ставаше все по-явна и зловеща. Неволно той стисна ръката ѝ. Усети се чак когато и тя стисна пръстите му в отговор. Симон я погледна. Кристин кимна с усмивка. Беше приела жеста му като опит да я окуражи и да ѝ напомни, че е необходимо да не губи надежда, и искаше да го увери в смелостта си.

След края на празничните дни Кристин отиде в манастира и помоли за разрешение да поднесе почитанията си на абатисата и на сестрите, които познаваше от пребиваването си там. Постоя малко в приемната на абатисата, а после влезе в църквата. Усети, че в обителта за нея няма място. Сестрите я приеха радушно, но за тях Кристин беше една от многото девойки, прекарали година в манастира, за да получат добро възпитание. Дори и монахините да бяха дочули слуховете за нейната съдба, твърде различна от съдбата на повечето млади жени в обителта, и то не в положителния смисъл на думата, не им пролича. Престоят ѝ в Нонесетер заемаше важно място в нейния живот, но не и в живота на манастира. Баща ѝ плати на обителта, та монахините да споменават него и близките му в своите молитви. Новата абатиса, госпожа Елин, и сестрите обещаха да се застъпят в молитвите си пред Всевишния за спасението на Кристин и Ерлен. Но тя усещаше, че няма право да им се натрапва и да ги обезпокоява с посещенията си. Вратите на църквата си оставаха отворени за нея, както и за всички миряни. Нищо не пречеше да стои в северната част, да слуша песента на прекрасните женски гласове от хора, да разглежда познатия храм, да се любува на олтарите и стенописите. А когато сестрите напуснеха храма и поемеха към манастирските постройки, можеше да се качи и да коленичи пред надгробния камък на Груа Гютормсдатер, чиито напътствия така и не съумя да разбере и оцени. Но нямаше право да търси убежище в свещения дом на обрекните се на Христос невести.

При Кристин дойде и Мюнан. Съвсем наскоро научил, че е в града. Поздрави сърдечно нея, Симон и Юлв. Веднага нарече двамата мъже свои роднини и скъпи приятели. Нямамо да им бъде лесно да си издействат посещение при Ерлен: намирал се под строга охрана и Мюнан не успял да влезе при братовчед си. След като рицарят си тръгна, Юлв рече през смях:

— Съмнявам се Мюнан да е бил особено настойчив, защото е изплашен до смърт да не го замесят в случая и се пази дори да се споменава за това.

Мюнан изглеждаше много остарял, оплешивял и изпосталял. По огромното му туловище висеше отпусната кожа. В момента рицарят живееше в „Скугхайм“ заедно с една от незаконните си дъщери, останала вдовица. Бащата искаше да се отърве от присъствието ѝ, защото другите му деца, независимо законни или не, не желаеха да припарят до дома му, докато сестра им определя правилата в имението. Знаеха я като властолюбива, алчна жена с остър език. Мюнан обаче не смееше да я изгони.

Най-сетне навръх нова година Улав Шурнинг успя да издейства разрешение за Кристин и Симон да посетят Ерлен. Симон отново придружи наскърбената съпруга по време на сърцераздирателната среща. В тази крепост много по-строго отколкото в Нидарус стражите следяха Ерлен да не разговаря с близките си без надзор.

Съпругът на Кристин продължаваше да изглежда спокоен, но Симон забеляза, че неизвестността е започнала да го изтощава. Ерлен избягваше да се оплаква. Не го подлагали на никакви мъчения и нищо не му липсвало. Само дето в килията нямало огнище и ставало доста студено. А понеже бил лишен от възможността да спазва изрядна лична хигиена, го нападнали въшки.

— Но ако не ми се налагаше да се боря с тези гадини, времето щеше да минава още по-бавно — засмя се той.

И Кристин се държеше много овладяно. Спокойствието ѝ притесняваше Симон и той очакваше със свито от страх сърце деня, когато нервите ѝ няма да издържат.

Крал Магнюс яздеше по главната улица в Стокхолм и нямаше изгледи скоро да пътува към Норвегия. Не се очакваше положението на Ерлен да се промени.

На празника на свети Григорий Двоеслов Кристин и Юлв Халдуршон отидоха в църквата на Нонесетер. На връщане минаха по моста над потока, но Кристин не тръгна към странноприемницата до имението на епископа, а сви на изток, към земята на църквата „Свети Климент“. Юлв я последва по тесните улици между храма и реката.

Денят беше облачен и мъглив. Времето поомекна. Докато газеха из тинята край реката, обувките и пешовете на дрехите им се

намокриха и натежаха от полепналата по тях кал. Излязоха на полето в подножието на насипа. Погледите им се срещнаха за миг. Юлв се засмя безмълвно, и устните му се разтеглиха в странна гримаса, но очите му останаха тъжни, а Кристин се усмихна печално.

Изкачиха се по насипа, където се бяха свличали глинени наноси. Пред очите им, в ниското, се намираше ханът на Брюнхил Флюга. Разкаляният наклон, където растяха избуяли черни бурени, беше толкова близо, че ги лъхна остра миризма на кочина. Две прасета ядяха лакомо, забили зурли в тъмната нечистотия. Тук брегът на реката се стесняваше до ивица, а сивите, кални води с плаващи, удрящи се един в друг ледени късове стигаха до съборетините с порутени покриви.

Мъж и жена се приближиха до загражденията да нагледат свинете. Той се наведе и почеса едно прасе с дръжката на обкованата си със сребро брадва, която използваше като тояга. Мъжът беше не друг, а самият Мюнан Бордшон, а жената — Брюнхил Флюга. Мюнан вдигна очи и забеляза двамата пътници. Зяпна от изненада, а Кристин му извика весело за поздрав.

— Слезте да пийнем нещо топло в това ужасно време — разсмя се гръмогласно Мюнан.

Докато вървяха към имението, Юлв осведоми Кристин за новостите около Брюнхил Флюга. Вече не държала странноприемница и кръчма. Няколко пъти изпадала в немилост и дори ѝ отпразили смъртни заплахи, но Мюнан я отървал и заложил името си, че тя ще прекрати окончателно незаконното си препитание. Синовете ѝ се сдобили със завидни постове в обществото и майката се видяла принудена да спазва приличие. След смъртта на съпругата си Мюнан Бордшон подновил връзката си с нея и прекарвал много време в дома ѝ.

Мюнан ги посрещна на портата:

— Май всички се падаме роднини по някаква линия — засмя се доволно той. Явно си беше пийнал, но не много. — Кристин Лаврансдатер, ти си добра, хрисима стопанка и високомерието ти е напълно чуждо. Брюнхил е честна и почтена жена, а когато заченахме двамата ни синове, аз не бях женен. Децата ни са най-прекрасните от всичките ми отрочета. Брюнхил, откакто се познаваме, повтарям ти го всеки ден: от децата си обичам най-силно Инге и Гюдлайк.

Брюнхил бе запазила красотата си, но жълтеникавообледата ѝ кожа лъщеше все едно е покрита с мазен слой като на жените, прекарвали цял ден над димящите тенджери. Домът ѝ обаче изглеждаше изрядно подреден, храната и напитките, които поднесе — с отличен вкус, а съдовете — чисти и хубави.

— Отбивам се при нея, когато идвам в Осло по работа — обясни Мюнан. — Нали разбирате, и тя като всяка майка иска да разбере как са синовете ѝ. Инге ми пише, нали е учен мъж. Така подобава на епископски наместник. Намерих му чудесна съпруга — Тура Бярнесдатер от „Грюте“. Да не мислите, че е лесно да ожениш незаконния си син за жена с такова потекло? И двамата с Брюнхил си говорим за децата, а тя ми поднася храна и бира като едно време, когато пазеше ключовете ми в „Скугхайм“. Сега ми е много тежко да седя сам у дома и да си мисля за покойната ми съпруга. Затова идвам тук, за да намеря малко топлина, когато Брюнхил пожелае да ме удостои с малко внимание и обич.

Подпрял брадичка на дланта си, Юлв Халдуршон наблюдаваше стопанката на „Хюсабю“. Кристин слушаше внимателно Мюнан и Брюнхил и отговаряше кротко, мило и учтиво на въпросите им, все едно се намираше на угощение в някое от богатите имения около Нидарус.

— Е, Кристин Лаврансдатер, ти поне се омъжи и заживя като почетна жена, въпреки че идваше с голяма охота в странноприемницата ми — подхвана Брюнхил Флюга. — А аз си останах блудница и до ден-дневен ме наричат кучка. Мащехата ми ме продаде на този негодник — посочи тя Мюнан. — Борих се за честта си със зъби и нокти. Издрах лицето му до кръв, преди да успее да ме насили.

— Пак ли започваш? — изхленчи Мюнан. — Много добре знаеш — казвал съм ти го безброй пъти — че щях да те оставя на мира, ако се беше държала като нормална жена и ме беше помолила да те пощадя. Вместо това ти ми се нахвърли като дива котка, преди да успея да прекрача прага на стаята ти.

Юлв Халдуршон едва сподави смеха си.

— След това винаги съм се отнасял добре с теб — продължи Мюнан. — Купувах ти всичко, което посочеше. Децата ни не съм ги лишил от нищо. За разлика от синовете на Кристин нашите имат

обезпечено бъдеще. Бог да пази клетите ви дечица! Ерлен не се погрижи добре за тях. Според мен за всяка майка благоденствието на децата би трябвало да е по-важно от нейното семейно положение. Неведнъж съм си мечтал ти да беше от по-знатен род, та да можехме да се венчаем, защото те харесвам най-много от всички жени, с които съм бил, Брюнхил, въпреки че ти винаги си се отнасяла сурово и грубо към мен. Но нека Господ възнагради съпругата ми за добротата ѝ. Кристин, поръчах да изработят олтар за Катрин и мен в църквата. Всеки ден благодаря на Бога и на Пресветата Дева за женитбата ми. Няма мъж, който да е бил по-щастлив съпруг от мен — подсмръкна разчувстван той.

Не след дълго Юлв напомни, че е време да си вървят. Изминаха пътя до странноприемницата в пълно мълчание. Пред вратата Кристин му подаде ръка:

— Юлв, благодаря ти за помощта и подкрепата!

— Ако можех, щях да увисна на бесилото вместо Ерлен — заради двама ви — увери я той.

Вечерта, малко преди да си легнат, Кристин и Симон останаха сами в стаята. Неочаквано Кристин започна да разказва как е минал денят ѝ и предаде разговора с Мюнан Бордшон и Брюнхил Флюга.

Симон, седнал на трикрако столче близо до нея, се бе подпрял на лакти и я гледаше изпитателно с малките си пронизателни очи. Мълчеше, а по месестото му лице не трепваше и мускул.

Кристин му сподели, че е казала на баща си за случката в странноприемницата на Флюга.

Симон продължаваше да седи неподвижно. След малко подхвана със спокоен глас:

— Само за това те помолих през всичките тези години, ако не ме лъже паметта. Но щом не си успяла да премълчиш случилото се, за да пощадиш сърцето на Лавранс...

Кристин се разтрепери неудържимо.

— Да. Но Ерлен, какво ще стане с Ерлен?

Кристин нададе нечовешки вик и скочи. С лице, заровено в шепите, тя залиташе ту наляво, ту надясно и не спираше да крещи името на съпруга си. От гърдите ѝ се изтръгваха болезнени стенания, напиреха в устата ѝ и бликваха като стихия.

— Кристин, за бога!

Симон я хвана за ръцете и се помъчи да я успокои, но тя се отпусна в обятията му с тежестта на цялото си тяло, вкопчи се в шията му и продължи да вика през сълзи името на Ерлен.

— Кристин, успокой се.

Симон я прегърна, но тя не забеляза. Хълцаше неудържимо и не можеше да се държи сама на краката си. Той я вдигна на ръце, притисна я за миг до гърдите си и я отнесе на леглото.

— Успокой се — повтори той задавено и почти заплашително.

Погали я по лицето, а тя сграбчи китките му и отново се вкопчи в него:

— Симон, Симон, о, трябва да го спасим!

— Правя каквото мога, Кристин. Сега настоявам да се успокоиш!

Симон излезе и извика слугинята на Кристин, която тя си избра в Осло. Гласът му отекна между къщите. Жената се завтече към него и той я прати да влезе при господарката си. Слугинята излезе само след миг. Кристин пожелала да я остави сама, обясни ужасена тя на Симон, който не бе мръднал от мястото си.

Мъжът кимна и отиде в конюшната. Остана там да изчака Гюнар, своя слуга, и Юлв Халдуршон, за да нахранят конете. Симон се заговори с Юлв и заедно се отправиха към къщата.

На следващата сутрин Кристин не видя зет си. Но следобед, докато шиеше дреха за Ерлен, Симон се втурна в къщата, без да обели дума и без да я погледне, отвори сандъка с багажа си, напълни сребърната си чаша с вино и отново хукна навън. Кристин стана и го последва. Пред вратата на къщата непознат мъж държеше коня си за юздата. Симон свали от ръката си златен пръстен, пусна го в чашата и пи за здравето на новодошлия.

Кристин се досети какъв е поводът и възкликна радостно:

— Родил ти се е син, Симон!

— Да.

Той потупа пратеника по рамото, когато мъжът с благодарност мушна чашата и пръстена под колана си. Симон се обърна към балдъзата си, прегърна я през кръста и започна да я върти. По лицето му се изписа неземно щастие и Кристин сложи ръце на раменете му. Той я целуна по устата и се засмя.

— Явно родът ти ще продължи да стопанисва „Формо“, Симон — усмихна се тя.

— Така ще бъде, ако рече Господ.

Кристин предложи да го придружи на вечерната служба, но Симон отказа. Искал да отиде сам.

Когато се прибра от църквата, Симон ѝ съобщи, че Ерлинг Видкюнсън бил в имението си „Акер“ до Тюнсберг. Преди обяд Симон осигури превоз с кораб дотам, защото искал да обсъди положението на Ерлен с бившия кралски предстоятел.

Кристин мълчеше. И преди бяха споменавали Ерлинг, но избягваха да се впускат в подробности и не уточниха дали той е знаел за начинанието на съпруга ѝ. Симон искаше да се допита до Ерлинг Видкюнсън относно плана на Кристин двамата да посетят влиятелните роднини на Лавранс в Швеция, да се позоват на кръвната връзка и да помолят за тяхното застъпничество.

— Зетко, ти току-що научи, че ти се е родила мъжка рожба, и ми се струва по-разумно да отложиш пътуването до „Акер“ — възрази Кристин. — Първо отиди да видиш сина си и Рамборг в „Рингхайм“.

Симон се извърна, за да прикрие колко е разнежен от думите ѝ. Досега търсеше признаци по лицето на Кристин и се питаше дали тя разбира с какво нетърпение той очаква да зърне сина си. Овладея вълнението си и отвърна леко смутено:

— Кристин, вероятно Господ ще прати на детето ми здраве, ако проявя търпение и обуздая копнежа си да го видя, докато не постигнем напредък в случая на Ерлен.

На следващия ден Симон излезе да купи разкошни подаръци за съпругата си и за новородения си син, както и дарове за жените, присъствали на раждането. Кристин извади красива сребърна лъжица, наследство от Рагнфрид, и реши да я даде на Андрес Симонсън. На сестра си изпрати тежкия сребърен ланец, подарък от Лавранс, но задържа реликвения кръст. Премести го на верижката със сватбените подаръци от Ерлен. На следващия ден Симон замина към обяд.

Вечерта корабът акостира до остров във фиорда. Симон остана на борда. Легнал в спален чувал от кожа и завит с платница от сукно, той гледаше осеяното със звезди небе, където картините сякаш се появяваха и изчезваха с полюшването на кораба върху поклащащите се като упоени вълни. Водата плискаше, а ледените късове се удряха о

стените на кораба. Усещането на плъзващия по тялото му студ беше почти приятно. Носеше му облекчение...

Вече беше убеден, че идва краят на несретите му. Родил му се син. Не че очакваше да обикне момчето повече от дъщерите си. По-скоро имаше нещо друго. Момичетата му доставяха голямо щастие, когато търсеха близостта му за игри, смях и разговори. Симон обичаше да ги взема на коленете си и да усеща допира на меките им коси до брадичката си. Но положението на всеки мъж в родословието се променя, ако дъщерите му като единствени негови наследници пренесат имението, имуществото му и спомена за подвизите му във владение на чужд род. Сега обаче в него се пробуди надежда, че Господ ще поживи сина му и той ще стане следващият стопанин на „Формо“ след смъртта на баща си, както повелява традицията в рода им: Андрес Гюдмюнсън, Симон Андресън, Андрес Симонсън. В Симон се зароди съвсем естествен стремеж синът му да си изгради за него представа, каквато самият Симон имаше за баща си: мъж, почтен и пред хората, и в най-съкровени мисли.

Понякога му се струваше, че ще рухне всеки миг. Поне да беше забелязал у нея и най-дребният признак, че се е досетила. Но тя се държеше с него като с роден брат. Проявяваше загриженост към здравето му и разговаряше мило, внимателно и благо. Симон нямаше представа колко време ще се наложи да споделят една къща. Нима Кристин не разбира? Той не можеше да забрави, че някога двамата бяха сгодени.

Но сега му се роди син. Симон винаги се свенеше да добавя свои думи към молитвите си за здраве или благодарност. Ала Христос и Богородица явно разбираха защо напоследък чете по няколко пъти „Отче наш“ и „Богородица Дево“. Беше решен да продължава в същия дух, докато е далеч от дома си и да се отплати за щастieto си с подобаваща щедрост към божия дом. Пък дано Бог не го изостави по време на пътуването.

Всъщност Симон не очакваше мисията му да се увенчае с успех. Отношенията между Ерлинг и краля окончателно охладняха. Въпреки че бившият кралски предстоятел — най-богатият и знатен мъж в Норвегия — беше изключително влиятелен и горд и нямаше причина да се бои от краля, чието положение беше много по-разклатено, Ерлинг не би рискувал да си навлече гнева на Магнус, като отвори

дума за случая на Ерлен Никулаусън и така пробуди съмнението, че е знаел за вероломния заговор. Дори Ерлинг да е участвал в заверата — а защо не и да е дърпал конците, готов всеки миг да се намеси и да поеме управлението на страната, щом на престола се възкачи непълнолетен монарх, — той не би изпитал морално задължение да се притече на помощ на човека, провалил осъществяването на целия план заради нелепо любовно увлечение. Понякога в присъствието на Ерлен и Кристин Симон пренебрегваше този факт, защото двамата съпрузи сякаш изобщо не се сещаха за това. Но в действителност Ерлен носеше цялата вина за нещастieto, сполетяло него и съмишлениците му, защото сам предизвика краха на цялото начинание с непростимото си лекомислие.

Симон обаче се стремеше с всички сили да помогне на Кристин и на съпруга ѝ. Надяваше се Бог, Пречистата Дева и светците, на които засвидетелстваше почитта си с пожертвования и готовност да дава милостиня на сиромасите, да го подкрепят.

Пристигна в „Акер“ късно на следващата вечер. Посрещна го икономът на имението и поръча на ратаите да отведат коня на госта в конюшната, а слугата на Симон — в спалнята на прислугата. Придружиха Симон до къщата, където пиеше рицарят. След малко Ерлинг се появи на чардака и изчака гостът да се качи по стълбите. Приветства го вежливо с добре дошъл и го въведе в стаята, където се намираха Стиг Хоконсън от „Манвик“ и Бярне, синът на Ерлинг, съвсем млад мъж.

Оказаха на Симон много топъл прием. Слугите му помогнаха да си съблече връхната дреха и донесоха храна и напитки. Мъжете явно се досетиха по каква работа е дошъл и не се показаха много разговорливи. Стиг отбеляза, че Симон много рядко се отбива в тази част на страната и не гостува на роднините на Халфрид. Попита го дали е стигал по на юг от „Дюфрин“.

— Тази зима не — отвърна Симон. — Но прекарах няколко месеца в Осло с балдъзата ми Кристин Лаврансдатер, съпругата на Ерлен Никулаусън.

Мъжете посрещнаха думите му с мълчание. След малко Ерлинг учтиво се поинтересува как са Кристин, Рамборг и роднините на

Симон, а гостът се осведоми за здравето на съпругата и дъщерите на Ерлинг. Поразпита и Стиг какво ново има в „Манвик“ и как са старите съседи.

Стиг Хоконсън, пълен, тъмнокос мъж, няколко години по-възрастен от Симон, беше син на Хокон Туресън — полубрат на Халфрид Ерлингсдатер — и племенник на Елин Туресдатер, съпругата на Ерлинг Видкюнсън. Преди две години Стиг изгуби управлението над областта Шидю и командването на крепостта в Тюнсберг заради конфликт с краля. Иначе Стиг живееше охолно в „Манвик“, но остана вдовец и нямаше деца. Симон го познаваше добре и поддържаше добри отношения с него, както и с всички роднини на първата си съпруга, ала уважението му към тях не прерасна в близко приятелство. Симон знаеше отлично мнението им за втория брак на Халфрид. Те смятаха най-малкия син на Андрес Гюдмюнсън за мъж от знатно потекло и все пак не и за достоен съпруг на Халфрид. При това Симон беше по-млад от нея с десет години. Роднините ѝ недоумяваха защо е избрала точно него, но не ѝ попречиха да живее с когото пожелае, защото животът на Халфрид с първия ѝ съпруг ѝ бе донесъл непоносими страдания.

Симон бе срещал Ерлинг Видкюнсън само няколко пъти, и то в компанията на госпожа Елин. Тогава Ерлинг почти не обелваше дума: в присъствието на съпругата му беше нужно човек да отговаря само с „да“ и „не“. От онова време Ерлинг доста се бе състарил. Напълнял видимо, той все пак бе съумял да запази внушителната си осанка, защото движенията му бяха изключително елегантни, а светлите му рижи коси, прошарени с блестящи сребристи нишки, му придаваха допълнително очарование.

Симон виждаше за пръв път Бярне Ерлингсън. Младежът израсна близо до Бьоргвин в дома на свещеник, приятел на Ерлинг. Според роднините бащата постъпил така, за да предпази Бярне от бърбивите жени в Гиске. Самият Ерлинг не се задържаше много-много там, но не смееше да води сина си на честите си пътувания, защото Бярне беше болнав, а Ерлинг изгуби две момчета още съвсем малки.

Лицето на младежа, осветено от пламъка на свещта, изглеждаше извънредно красиво. Над челото му се спускаха буйни черни къдрици, големите му очи тъмнееха, носът му имаше изящна извивка, устните му бяха пълни и хубави, а брадичката — добре оформена.

Впечатлението за красотата му се подсилваше от снажната фигура с широки рамене. Но когато Симон седна на трапезата да се подкрепи, прислужникът премести свещта и гостът забеляза, че кожата по врата на младежа е разядена от скрофулоза. Белезите — мъртви, бели парчета кожа, синкаво червени ивици и подути възли — покриваха шията чак до ушите и брадичката му. Бярне стоеше вътре дебело облечен и непрекъснато повдигаше до ушите си качулката на кръглата си кадифена яка, обточена с кожа. Явно това се бе превърнало в негов навик. След като постоеше известно време така, му ставаше топло и той пак я сваляше. Всичко това правеше съвсем несъзнателно, но действията му изнервиха Симон и ръцете му се разтрепераха въпреки усилията да не поглежда към Бярне.

Ерлинг не сваляше очи от сина си. Явно обаче и той не съзнаваше, че непрекъснато го наблюдава. По лицето на Ерлинг Видкюнсън рядко се изписваха мимики, а в бледосините му очи не се четяха силни чувства, но под размития воднист оттенък на погледа му се утаяваха години, прекарани в постоянна тревога, размисъл и любов.

Тримата мъже размениха няколко думи, ала разговорът вървеше мудро. Симон се хранеше, младежът нервно подръпваше яката си. После четиримата пийнаха заедно и Ерлинг попита Симон дали се е изморил от пътуването, а Стиг му предложи да спи при него. Симон посрещна с радост възможността да отложи важния си въпрос за утрешния ден. Първата вечер в „Акер“ успя да развали настроението му.

На следващата сутрин изложи пред Ерлинг повода да го посети и получи отговор, който не се различаваше твърде от очакванията му. Ерлинг изтъкна, че крал Магнус никога не се е вслушвал с желание в съветите му. Още от мига, когато кралят навършил пълнолетие и започнал да си гради собствено мнение, не допускат Ерлинг да се намесва в решенията му. А след като Ерлинг и сподвижниците му се помирили с краля, определено престанал да се интересува от него и неговите приближени. Няма да повлияе положително на делото срещу Ерлен, дори и да поговори с краля. Ерлинг беше наясно, че мнозина го уличават като инициатор на Ерленовото начинание.

— Ако искаш вярвай, ако искаш недей — обърна се той към Симон. — Нито аз, нито някой от моите приятели знаехме какво крои Ерлен. Ако намеренията им бяха разкрити по друг начин или ако тези

непредпазливи авантюристи бяха претърпели поражение при опитите си да осъществят дръзкия си замисъл, щях да се изправа пред Негово Величество и да се опитам да посреднича. Но при така стеклите се обстоятелства едва ли някой би искал от мен да защита Ерлен и да подхраня хорските съмнения, че играя двойна игра.

Ерлинг посъветва Симон да се обърне към синовете на Хафтур. Те били братовчеди на краля и в момента били в добри отношения с него. Според Ерлинг Ерлен прикривал хора от тяхното обкръжение, а вероятно и неколцина от по-младите знатни мъже.

Сватбата на краля щяла да се състои през лятото. Щастливото събитие създавало удобна възможност за краля да демонстрира снизхождение към враговете си и да ги помилва. На тържествата се очаквало да присъстват госпожа Исабел и майката на краля. Майката на Симон беше приближена на Исабел на младини и Ерлинг му напомни да използва някогашното им приятелство. Друго решение било съпругата на Ерлен да падне на колене пред невестата на краля и пред Ингеборг Хоконсдатер и да измоли тяхното застъпничество.

Симон бе склонен Кристин да коленичи пред Ингеборг само в краен случай. Ако у херцогинята говореше чувството за чест, тя отдавна щеше да защити Ерлен и да го избави от тежкото му положение. Веднъж Симон сподели тези свои размисли с Ерлен, а той се засмя: самата Ингеборг имала твърде много неприятности и тревоги, а и се ядосвала, задето не се виждали изгледи любимото ѝ чедо да заеме трона.

[1] Крепостта „Акершнес“ е предшественик на днешната крепост „Акершхюс“ в Осло. — Бел.прев. ↑

7.

Чак през пролетта Симон Андресьон пое на север към областта Тутен, за да вземе съпругата и невръстния си син и да ги заведе у дома във „Формо“. Остана там известно време, за да нагледа как вървят работите в стопанството му.

Кристин не смяташе да мърда от Осло. С усилие се съпротивляваше на неутолимия, всепоглъщащ копнеж по тримата си синове, които живееха в долината. Ако искаше обаче да изтърпи сполетялата я участ и да продължи да се бори, не биваше да мисли за децата си. И тя наистина понасяше мъката героично и си придаваше спокоен и смел вид. Разговаряше с непознати, изслушваше съветите и опитите им да я утешат. Всъщност единствено мисълта за Ерлен ѝ даваше сили. Понякога изгубваше власт над мислите си и я връхлитаха спомени: Ивар стои в бараката във „Формо“ и чака с нетърпение свако му да му намери подходящо парче дърво за дръжката на брадвата му, докато Симон огъва и опитва дъските. Светлото лице на Гауте, застинало в решително мъжко изражение, докато крачи наведен напред срещу виелицата в онзи сив зимен ден през есента. Ските му се хлъзгат и той полита назад, пада надолу по склона и затъва в снежна пряспа. За миг лицето му се сгърчва в болезнена гримаса: та той е само едно безпомощно, изнемоцяло дете. После мислите на майката отлитаха към най-малките. Мюнан сигурно вече ходи и говори. Дали и той е толкова хубав, колкото бяха братята му на тази възраст? А Лавранс вероятно вече не я помни. А двамата ѝ синове в манастира на остров Таутра? Нокве, Нокве, първородният ѝ син. Какво ли им минава през ума на Нокве и Бьоргюлф; как ли се справя по детски чувствителният Нокве с мисълта, че вече нищо няма да бъде същото...

Отец Айлив ѝ изпрати още едно писмо и Кристин разказа на Ерлен какво пише свещеникът за синовете им. Иначе двамата не споменаваха децата си. Вече не разговаряха нито за миналото, нито за бъдещето. Кристин му носеше дрехи или топла храна, а той я разпитваше как понася самотата. Седяха на леглото му, ръка за ръка. Случваше се да ги оставят за малко насаме в студената, мръсна,

смадлива килия. Двамата съпрузи се хвърляха в обятията си и се отдаваха за миг на безмълвни, изпепеляващи ласки, докато от стълбите долиташе смехът на слугинята, която се задяваше със стражите.

Ту и отнемаха Ерлен, ту ѝ го връщаха и тя не искаше да се сблъсква с мисълта за децата им и новия им начин на живот. Стремеше се да забрави за всичко, освен за мъжа си. Миговете, прекарани в килията, бяха безценни за нея, а и нямаше да понесе да види четирите си деца в дома на Симон, затова прие охотно предложението му сам да замине за Нидарус и двамата с Арне Явалсън да защитят интересите ѝ при конфискацията на имуществото. Крал Магнус нямаше да забогатее от собствеността на Ерлен, защото стопанинът на „Хюсабю“ бе натрупал куп дългове, за повечето от които самият той вече бе забравил. Освен това Ерлен бе набавил нужните средства за хората си в Дания, Шотландия и Англия. Когато обсъдиха положението със Симон и Кристин, той само вдигна рамене и каза със загадъчна усмивка, че не очаква да му ги върнат.

Симон Андресън пристигна в Осло в средата на септември, по Кръстовден. В положението на Ерлен не бе настъпила никаква промяна. Симон се ужаси, когато видя колко изтощени изглеждат двамата съпрузи. Сърцето му се сви болезнено, защото Кристин и Ерлен проявяваха неочаквано за обстоятелствата самообладание и дори му благодариха, задето се е наел да пътува по това време на годината въпреки задълженията си във „Формо“. Хората от крепостта поеха към Тюнсберг, където крал Магнус очакваше пристигането на невестата си.

Симон успя да си издейства превоз дотам с търговски кораб. Ала неочаквано една сутрин при него дойде непознат слуга с молбата Симон Андресън да се яви незабавно в църквата „Свети Халвар“. Там го чакал Улав Шурнинг.

Помощник-ковчежникът се намираше в силна душевна възбуда. По време на отсъствието на кралския ковчежник той надзирал крепостта. Предната вечер пристигнали трима чужденци и му показали писмо с печата на крал Магнус. Били упълномощени да разследват случая на Ерлен Никулаусън и поискали от Улав да доведе затворника. Помощник-ковчежникът не разбирал езика им, но предположил, че са французи, защото сутринта чул придворния свещеник да разговаря с тях на латински. Освен това му представил

новодошлите като сродници на бъдещата кралица. Всичко звучало просто чудесно! Французите подложили Ерлен на мъчения, за да им признае истината. Носели нещо като стълба и довели неколцина мъже, явно обучени да изтезават затворници. Днес Улав Шурнинг отказал да изведе Ерлен от килията му и засилил охраната пред вратата, защото отговорността за незаконните мъчения падала върху неговите плещи. Помощник-ковчезникът не можел да допусне произвол, какъвто досега не се бил случвал в Норвегия!

Симон взе кон от свещениците в църквата и препусна с Улав към крепостта „Акершнес“.

Помощник-ковчезникът хвърляше боязливи погледи към суровото изражение на спътника си. Горещи вълни обливаха болезнено изопнатото му лице. От време на време Симон правеше несъзнателно резки движения и конят подскачаше недоволен, вдигаше се на задните си крака и се съпротивляваше на своенравния си ездач.

— Виждам, че сте силно разгневен, Симон — отбеляза Улав Шурнинг.

Симон сам не знаеше кое от чувствата му надделява. От възмущение му се гадеше. Бузите му пламтяха от срам, а в душата му бушуваше сляпа ярост при мисълта за голия мъж, без оръжие и възможност да се защити, принуден да търпи чужди ръце да събличат дрехи му и да го опипват. За Симон случилото се напомняше изнасилване на жена. Зави му се свят от жажда за мъст. Прииска му се да пролее кръвта на насилниците. Не, в тази страна подобно нещо е недопустимо. Нима щяха да карат норвежките благородници да свикнат с такива позорни посегателства? Що за безобразие!

Симон изпитваше силен страх от предстоящата гледка. Ужасът от неудобството, което щеше да причини на Ерлен с присъствието си, взе връх над всички други чувства, когато Улав Шурнинг отключи килията.

Ерлен лежеше проснат диагонално на пода. Това беше единственият начин да изтегне високото си тяло. Върху прашния под бяха постлали слама и нахвърляли дрехи, та да не лежи направо върху камъка. Тялото му бе завито до брадичката с тъмносинята му връхна дреха, подплатена с кожа, а меката, сивкавокафява кожа от златка на яката се сливаше с дългата черна къдрава брада, с която се сдоби, откакто го затвориха.

В брадата се виждаха бледите му устни, а лицето му беше снежнобяло. Едрият триъгълник, описван от носа му, изпъкваше ярко на фона на силно хлътналите му бузи, а между кичурите потна прошарена коса, отметнати от високото му тясно чело, прозираха покритите със синини вдлъбнати слепоочия. Мъчителите явно ги бяха стискали безмилостно с някакви пособия.

Бавно, с мъка Ерлен отвори големите си, воднисто сини очи, помъчи се да се усмихне, когато позна посетителите си и промълви с неузнаваем, неясен глас:

— Седни, братко — извърна глава той към празното легло. — След последната ни среща научих доста неща...

Улав Шурнинг се надвеси над Ерлен и го попита има ли нужда от нещо. След като не получи отговор — очевидно, защото затворникът не беше в състояние да говори — Улав отметна дрехата. Ерлен беше само по долни гащи и съдрана риза. Видът на подутите му насинени крайници разтърси Симон и го разгневи. Запита се дали и Ерлен изпитва неговия изпълнен с погнуса страх. По лицето на затворника изби слаба руменина, докато Улав миеше ръцете и краката му с кърпа, натопена в леген с вода. Помощник-ковчезникът зави отново Ерлен, а с няколко леки движения той намести дрехата си така, че да покрива цялото му тяло до брадичката.

— Е — подхвана Ерлен, гласът му си възвърна някогашното звучене, а усмивката по бледите му устни стана по-доловима, — следващия път ще е още по-лошо! Но аз не се страхувам. Никой не бива да се бои. Няма да ме пречупят по този начин...

Симон усети, че мъжът говори истината. Мъчителите няма да изкопчат от Ерлен и дума. Макар и неведнъж да бе издавал тайни в пристъп на ярост и лекомислие, не би отстъпил и педя под напора на насилници. Не изпитваше срам и оскърбление като Симон. Затворникът беше погълнат от щастливо твърдоглавие, задето дръзна да се опълчи на палачите си, и от крепко упование в стоицизма си. Открай време имаше склонността да се отказва, сблъска ли се с твърд характер, и да проявява жестокост в прилив на възмущение, но сега се издигна над слабостите си, защото надуши противник, по-слаб от него.

— Няма да има следващ път! — процеди през зъби Симон. — Какво ще кажете, Улав?

Помощник-ковчезникът поклати глава, но Ерлен продължи, а в гласа му се прокрадна отсянка на познатата лекомислена дързост:

— Де да можех да го вярвам толкова непоколебимо като вас! Тези мерзавци няма да се задоволят с толкова малко — той забеляза как челюстите върху месестото, мускулесто лице на Симон се стягат. — Не, Симон, братко! — Ерлен понечи да се надигне на лакът, но го прониза силна болка. Изстена и се отпусна в безсъзнание.

Улав и Симон се заеха да го свестяват, макар и непохватно. Припадъкът отмина и Ерлен полежа с отворени очи. После заговори сериозно:

— Нима не разбирате? За Магнюс... е... много... важно... да разбере... на кого може да вярва... наистина. В страната... възникнаха... много размирици... и брожения...

— Не е този начинът да заглуши недоволството на народа — заканително отвърна Улав Шурнинг.

— Надробих такава каша, че едва ли някой ще се развълнува от съдбата ми. И сам го проумявам — прошепна Ерлен с отпаднал глас.

Двамата посетители се изчервиха. Симон не очакваше Ерлен да си дава сметка за постъпките си, защото досега не бяха разговаряли за увлечението му по Сюнива. Нервите му не издържаха и той избухна, задавен от отчаяние:

— Как можа да постъпиш толкова безразсъдно!

— И аз това се питам — призна Ерлен. — Дяволите да го вземат, но откъде можех да предположа, че тя умее да чете! Виждаше ми се съвсем неграмотна...

Забели очи. Всеки миг щеше да изгуби съзнание отново. Улав Шурнинг излезе да донесе нещо. Симон се наведе над клетника, който лежеше с полуотворени очи.

— Братко, Ерлинг Видкюнсън участва ли в заговора?

Главата на Ерлен се размърда и той се усмихна изморено:

— Не, кълна се в Бога. Казахме си: той или няма да събере кураж да ни подкрепя до края, или ще иска да поеме цялото командване. Не ме разпитвай, Симон. Ще мълча, за да съм сигурен, че няма да издам нещо по невнимание...

Ерлен прошепна името на съпругата си. Симон се наведе над него в очакване затворникът да поиска да доведат съпругата му. Но Ерлен заговори припряно, като трескав:

— Тя не бива да узнава за това, Симон. Кажу ми, че е пристигнала кралска заповед никой да не се доближава до мен. Изпрати я в „Скугхайм“ при Мюнан. Чува ли... Тези новодошли французи или мавританци, които се представят за приятели на нашия крал, няма да се откажат толкова лесно! Изведи Кристин от града, преди да се е разчуло! Симон?

— Добре.

Симон нямаше представа как ще го направи.

Ерлен полежа със затворени очи и промълви с немощна усмивка:

— Тази нощ размишлявах... Когато раждаше най-големия си син, Кристин изтърпя нечовешки мъки, ако се съдеше по жалните ѝ викове. Щом тя е издържала седем пъти такива болки, за да имаме многобройна челяд, значи и аз ще издържа...

Симон мълчеше, обзет от внезапен страх. Боеше се да надзърне в най-дълбоките тайни на живота, свързани със страданието и щастието. Но Ерлен не споделяше тревогата му. Той играеше с ужасното и с хубавото с невинността на нищо неподозиращо момче, изпълнено с любопитство и опиянено от алкохола, чиито приятели са го завели в бордей.

Ерлен разклати нетърпеливо глава:

— Тук най-ужасното нещо са тези мухи. Направо дяволски изчадия...

Симон си свали шапката и започна да удря с нея скупчените синьо-черни гадини и те се разлетяха с бръмчене на ята. После яростно стъпка мухите, паднали омаломощени върху мръсотията на пода. От това нямаше особена полза, защото дупката в стената продължаваше да зее. Миналата зима я бяха покрили с дървен капак с опънато телешко шкембе, но тогава в помещението настана пълен мрак.

Симон продължаваше да избива гадините, когато Улав Шурнинг се върна със свещеник. Духовникът носеше чаша с вода, повдигна главата на Ерлен и му помогна да пие. По брадата и шията му потече плътна струя, но клетникът се отпусна спокойно и невъзмутимо като дете, когато свещеникът го избърса с кърпата.

Симон имаше чувството, че вътрешно кипи. Кръвта пулсираше под ушите му, а сърцето му биеше тревожно и особено. Застанал до вратата, той се загледа за миг в дългото, простряно напреки тяло под

дрехата. По лицето на Ерлен избиваха трескави червени петна. Клетникът лежеше с полуотворени, блестящи очи, а в усмивката му Симон видя онази така добре позната нотка на лекомислие.

На следващия ден Стиг Хоконсън от „Манвик“ закусваше с гостите си — Ерлинг Видкюнсън и сина му Бярне. Внезапно чува тропот от копитата на самотен кон по двора. Някой блъсна рязко вратата и в стаята се втурна Симон Андресън. Избърса лицето си с ръкав. По време на ездата се бе изцапал с пръски кал чак върха на главата.

Тримата мъже се изправиха; от устата им се изтръгнаха леки възклицания — едновременно за поздрав и от изненада. Симон не отвърна на учтивостта им, а застана подпрян с две ръце на дръжката на меч си:

— Искате ли да научите най-новите вести? Неколцина чужденци, изпратени от краля да разпитват Ерлен Никулаусън, са го подлагали на нечовешки мъчения...

Мъжете нададоха вик и наобиколиха Симон Андресън. Стиг плесна с ръце:

— Ерлен проговорил ли е?

Несъзнателно двамата с Бярне се обърнаха към Ерлинг. Симон избухна в неудържим смях.

Свлече се на стола, който му поднесе Бярне Ерлингсън, пое купата с бира от ръцете на младежа и пи жадно.

— Какво смешно има? — остро попита Ерлинг.

— Стиг ме разсмя — отвърна Симон. Превит одве, с ръце, подпрени на опръсканите му с кал бедра на панталона, той едва съумя да сподави смяха си. — Та нали всички присъстващи сме потомци на аристократи. Очаквах да се разгневите ужасно на бедата, сполетяла наш близък по произход човек, и да ме разпитате как стражите са допуснали подобна низост... Не съм сигурен какво гласи законът в такива случаи. След смъртта на моя господар крал Хокон се задоволявах да служа на неговия наследник, когато ме викаше да участвам във военни или мирни дела, но иначе си живеех спокойно в имението ми. В случая на Ерлен Никулаусън съм категорично убеден, че е нарушен законът в страната. Другарите му отсъдиха по делото

срещу него. Друг е въпросът с какво право му отнеха нормалния му живот. После му осигуриха стража и гарантираха за безопасността му, докато го заведат на среща с неговия роднина краля. Имало изгледи Негово Величество да потърси помирение с него. После затвориха клетника в кулата на крепостта „Акершнес“ и той лежи там вече близо година, а през това време кралят почти не се е прибрал в страната. Получиха се няколко писма, но и това не даде никакъв резултат. Сега кралят изпраща свои слуги — нито са норвежци, нито са придворни. Те подлагат Ерлен на разпит чрез изтезания — недопустимо отношение към норвежец с права на кралски управител. А през това време в страната цари мир и роднините на Ерлен и знатните господа се отправят към Тюнсберг, за да отпразнуват сватбата на краля. Какво ще кажете, Ерлинг?

— Ами, вие сам казахте точно и ясно как стоят нещата, Симон Андресън — Ерлинг седна на пейката срещу Симон. — Кралят има три възможности. Едната е да застави Ерлен да изтърпи присъдата си от Нидарус. Другата е да назначи нов състав от съдии и да повери делото в ръцете на мъж, който не е посветен в рицарското звание, а съдиите да определят законов срок, в чиито рамки Ерлен да напусне границите на владенията на крал Магнюс. Третият вариант е кралят да потърси помирение с подсъдимия. Това според мен би било най-разумното решение. Случаят ми се струва пределно ясен и всеки в Тюнсберг, пред когото изложите молбата си за помощ, ще откликне и ще ви подкрепи. Обърнете се към Юн Хафтуршон и към брат му. И те са роднини на Ерлен като краля. Синовете на Омюн също ще осъзнаят колко неразумно е да допуснат подобна несправедливост. Първо потърсете помощта на началника на кралската свита. Убедете него и Пол Айриксън да насрочат съвещание на придворните, които са в града и са най-компетентни по такива въпроси.

— Няма ли да ме придружите?

— Няма да присъстваме на сватбеното празненство — лаконично отсече Ерлинг.

— Синовете на Хафтур са млади, а Пол вече е грохнал старец. А що се отнася до другите... Е, и те се ползват с някакво влияние пред краля и с неговото благоразположение, но... Ерлинг Видкюнсън, всички те не струват пукната пара пред вас. В ръцете си държите власт, каквато от векове никой не е притежавал в тази страна. Разполагате с

подкрепата на старите родове в страната, чието родословие хората познават в подробности, откакто по земите ни се водят летописи за добрите и лошите периоди в нашата история. Магнюс Айриксън и синовете на Хафтур от „Сюдрахайм“ не могат да се сравняват с вас по знатен произход. Давате ми съвети, но изпълнението им ще отнеме време, а тези французи няма да мръднат скоро от Осло. Можете да си заложите главата, че няма да се откажат. Кралят ще се опита да наложи властта си според обичаи, практикувани в чужбина. Зная, в някои страни монархът пренебрегва закона по свое усмотрение, ако си осигури подкрепата на рицарите срещу съперниците си. Улав Шурнинг изпрати писма и си намери поддръжници, а епископът обеща да се застъпи за Ерлен, но вие, Ерлинг Видкюнсън, можете да сложите край на броженията и враждите — достатъчно е само да се явите пред крал Магнюс. Вие сте прекият наследник на старата кралска власт в страната и кралят знае, че разполагате с мощен гръб.

— Не съм забелязал подобно нещо — горчиво отбеляза Ерлинг. — Симон, говорите за баджанака си с особена топлота. Но искам да ме разберете: сега не съм в състояние да помогна. Ще плъзнат слухове: щом мъчителите притиснаха Ерлен до стената и се появи опасността той да издаде съучастниците си, се намеси Ерлинг Видкюнсън, ще кажат хората.

Настъпи мълчание. Стиг се обади отново:

— Ерлен проговорил ли е?

— Не — раздразнено отвърна Симон. — Не е обелил дума. Според мен няма да проговори изобщо. Ерлинг Видкюнсън — умолително подхвана той, — Ерлен е ваш роднина, а бяхте и добри приятели...

— Да — Ерлинг задиша учестено и тежко. — Симон Андресън, проумявате ли напълно с какво се бе нагърбил Ерлен Никулаусън? Той целеше да сложи край на общата ни монархия с шведите. Подобен начин на управление всъщност няма аналог в историята и с всяка изминала година несъмнено носи все повече нещастия и трудности на страната ни. Ерлен искаше да възстанови старото статукво, утвърдило се като успешно и печелившо. Разбирате ли, Симон, колко смел и хитър беше планът му? Сега е почти невъзможно намеренията на Ерлен да бъдат продължени и осъществени от друг. Ерлен опропасти възможността синовете на Порше да се възкачат на престола, а не

останаха други фигури — обединители от кралската династия. Сигурно ще възразите: ако Ерлен бе успял да осъществи замисъла си и да доведе Хокон в Норвегия, аз щях да се възползвам от положението. Тези хлапаци нямаше да стигнат далеч. Щяха да доведат момчето в Норвегия, а после щеше да се наложи да повикат разумни мъже на помощ, за да довършат мисията им. Така стоят нещата, признавам. Бог ми е свидетел, през десетте години, които прекарах в безконечна тревога, усилия, борби и страдания, не спечелих никаква лична облага; наложи се дори да пренебрегна грижите за имуществото си. Поне съм доволен, че неколцина мъже в страната знаят какво ми струваше това! — Ерлинг удари с пестник по масата. — Нима не разбирате, Симон! Този мъж пое на плещите си мащабни планове, от които зависеше благосъстоянието на всички влиятелни мъже в Норвегия и на бъдещото ни потомство, и захвърли всичко заедно с панталона си върху леглото на една развратница! За бога! Та той заслужава да го накажат със строгостта, с която наказаха Аудюн!

После подхвана по-спокойно:

— Не мислете, че не искам Ерлен да се спаси. Онова, което ни съобщихте, ме разгневи. Послушайте съвета ми и ще намерите сподвижници за каузата си. Моето присъствие няма да се окаже решаващо за съдбата на Ерлен и затова не възнамерявам да посещавам краля, без да ме е повикал.

Симон се изправи с усилие. Цялото му тяло беше вдървено, а лицето — посивяло от умора. Стиг Хоконсън се приближи и го хвана за рамото. Слугите щели да поднесат вечерята всеки момент. Накарал ги да изчакаят отвън, та господарите да се изяснят. Стиг посъветва Симон да се подкрепи и да поспи. Симон благодари. Искал обаче след вечеря да тръгва. Помоли Стиг да му заеме отпочинал кон и да подслони слугата му Юн Долк. Снощи Симон се видял принуден да го остави по пътя, защото конят му не издържал на темпото на Дигербайн. Симон яздил цяла нощ — разчитал, че познава добре пътя, но на няколко пъти се заблудил...

Стиг настоя да изчака до утре. Обеща да го придружи на известно разстояние, а защо не и до Тюнсберг.

— Нямам повече работа тук — възрази Симон. — Само ще се отбия в църквата. Така и така съм тук, поне ще се помоля на гроба на Халфрид.

Кръвта шумеше и кънтеше в изнемощялото му тяло, а ударите на сърцето му отекваха оглушително. Струваше му се, че всеки миг ще се строполи на земята. Намираще се в полуунес. Изведнъж обаче Симон чу собствения си глас да изрича спокойно и овладяно:

— Искате ли да ме придружите, Ерлинг? Халфрид ви обичаше най-много от всичките си роднини.

Без да погледне Ерлинг, Симон усети как тялото на домакина се вцепени. След малко, през шумоленето на кръвта в ушите си, чу ясният и учтив глас на Ерлинг Видкюнсън:

— Разбира се, Симон Андресън. Времето е лошо — отбеляза той, запаса си меча и се загърна в дебела връхна дреха.

Симон изчака Ерлинг да се приготви, без да помръдне. Двамата излязоха.

Навън ръмеше есенен дъжд, а от езерото се носеше гъста мъгла, която им позволяваше да виждат само незначителна част от полята и жълтите горички. Църквата не беше далеч. Симон се отби в дома на капелана да вземе ключа. Зарадва се, защото там живееха нови хора, и се поразговори с тях.

В малката каменна църква имаше един-единствен олтар. Докато коленичеше недалеч от Ерлинг Видкюнсън до белия мраморен камък, Симон плъзна разсеян поглед по старите икони и украси, които бе виждал стотици пъти. Машинално зачете молитвите си, като се прекръсти там, където изискваше канонът, но мислите му се рееха другаде.

Симон сам не проумяваше как е могъл да го направи. Но вече бе изминал по-голямата част от пътя. Нямаше представа какво ще измисли, ала въпреки че изгаряше от срам и ужас, беше решен да рискува.

Спомни си бледото, измъчено от болестта лице на Халфрид, потопено в сумрака на постелята; приятният ѝ нежен глас в онзи следобед, когато той приседна в края на леглото, а тя му изля душата си. Случи се месец преди раждането на детето им. Халфрид осъзнаваше, че то ще ѝ струва живота и с готовност приемаше да заплати високата цена, за да му роди син — клетото мъниче, погребано под камъка в малък ковчег до рамото на майка си. Що за човек би постъпил като Симон?

Ала пред очите му изплува изпитото лице на Кристин. Когато Симон се прибра от „Акершнес“, тя вече беше разбрала какво става с Ерлен. Бледа, но спокойна, Кристин го разпита. Той вдигна очи към нея само за миг и не посмя да срещне по-дълго настойчивия ѝ поглед. Нямаше представа къде се намира тя в момента и какво прави; дали се е върнала в странноприемницата, или стои при мъжа си, или са я убедили да замине за „Скугхайм“. Симон повери грижите за Кристин в ръцете на Улав Шурнинг и отец Инголф, защото нямаше сили да се тревожи и за нея, а и не искаше да губи ценно време.

Несъзнателно Симон зарови лице в шепите си. Халфрид, не го правя, за да те опозоря, мила Халфрид. И все пак той се канеше да издаде съкровенията ѝ тайна за мъката и любовта, които я бяха принудили да остане при фин, този стар дявол. Веднъж вече той убил детето си в утробата на майка му и Халфрид не посмяла да го напусне, за да не подлага на опасност живота на най-скъпия на сърцето ѝ мъж — Ерлинг Видкюнсън.

Бившият кралски предстоятел коленичи, а красивото му лице запази безизразността си. Придържаше ръце към гърдите, долепил длани. От време на време се кръстеше с тихи, леки и изящни движения, а после отново доближаваше върховете на пръстите си.

Не. Това е ужасно, направо немислимо. Не бива да го прави дори и заради Кристин. Двамата мъже се изправиха едновременно, поклониха се пред олтара и поеха към изхода. Шпорите на Симон звънтяха при всяка стъпка върху покрития с плочи под. Двамата все още не бяха разменили дума, откакто излязоха от имението, и Симон се питаше какво ли ще се случи.

Заклучи вратата на църквата, а Ерлинг Видкюнсън тръгна напред през гробището. Под малката стряха над гробищната порта спря. Симон го настигна, подслони се до него и двамата постояха, преди да тръгнат под дъждовните капки.

Ерлинг Видкюнсън заговори спокойно и с равен глас, но Симон долови спотаената в дълбините на душата му безгранична ярост и не посмя да вдигне очи.

— Дявол да го вземе, какво целите, Симон Андресън?

Събеседникът му не обели дума.

— Да не би да си въобразявате, че ще ме изнудите да дойда с вас, защото разполагате със сведения от разни сквернословия за събития от

времето, когато още сте имали жълто около устата? — заплашителната нотка в гласа му ставаше все по-осезаема.

— Помислих си друго — поклати глава Симон. — Ако се сетите за онази, която беше по-скъпоценна и от чисто злато, вероятно ще се смилите над съпругата и децата на Ерлен.

Ерлинг го погледна, без да му отговори, и започна да къса мърх и лишеи от каменната ограда на гробището. Симон преглътна и навлажни устните си:

— Сам не зная какво си въобразявах, Ерлинг Видкюнсън. Предположих, че като си спомните за Халфрид, която изтърпя ужасни теглила, без да има друга утеха, освен упованието си в Бога, ще пожелаете да помогнете на други хора, защото имате тази възможност! На нея вече не можете. Някога разкайвали ли сте се за мига, когато сте напуснали „Манвик“ и сте оставили Халфрид на произвола на Фин?

— Не беше така! — прокълтя гласът на Ерлинг. — Защото тя никога не... Няма значение, вие едва ли сте в състояние да го разберете! Ако бяхте осъзнали колко горда жена е вашата съпруга — засмя се яростно той, — нямаше да ми казвате това. Не зная какво ви е споделила тя, но сега ще ви изложа моята версия. Изпратиха ме да я доведа при роднините ѝ, защото Хокон се разболя. Двете с Елин бяха израснали като сестри, макар че Елин ѝ се падаше леля по бащина линия. Когато Халфрид се прибра у дома от „Манвик“, се засичахме непрекъснато. Цяла нощ разговаряхме на чардака на къщата с изрисувания дракон. В деня на Страшния съд и двамата можем да отговаряме пред Бога за всяка изречена дума. Нека тогава Той ни обясни защо се случва така в живота... И все пак Господ я възнагради за послушанието ѝ. Като утеха след смъртта на първия ѝ съпруг Бог ѝ изпрати свестен мъж във ваше лице. А вие се оказахте пълен хлапак и се търкаляхте със слугините ѝ в нейния дом. Тя отгледа копелетата ви — Ерлинг запрати надалеч смачкания на топка мърх.

Застинал на място, Симон слушаше безмълвно обвиненията. Ерлинг откъсна ново парче мърх и го хвърли:

— Постъпих, както тя пожела. Чухте ли достатъчно? Нямаше какво друго да сторим. Където и да се бяхме срещнали по света, щяхме... щяхме... Прелюбодеяние е грозна дума. Кръвосмешение — още по-грозна.

Симон успя само да кимне леко с глава.

Разбираше отлично, че думите му биха прозвучали нелепо, ако реши да сподели с Ерлинг сходните си терзания. Ерлинг Видкюнсън е бил съвсем млад, красив, с аристократична осанка, а Халфрид се е влюбила в него и е била готова с охота да целува следите му по роената трева на двора в онова пролетно утро... Историята им бе, несравнима с тази на Кристин и Симон — остарял, дебел, грозен селянин. На нея никога не би й хрумнало, че съжителството им в една къща представлява опасност за душевния им мир, пък ако ще да споделят един дом двайсет години. Неведнъж му се удаде случай да се увери в това...

Симон подхвана тихо и почти смирено:

— Доброто сърце на Халфрид не позволи невинното дете, заченато от прислужницата и мъжа ѝ, да страда. Тя ме накара да поема отговорност за постъпката си. Моля ви, Ерлинг Видкюнсън, заради клетата беззащитна съпруга на Ерлен... Тя ще се спомине от тревога. Няма да пожалея средства, докато търся спасение за нея и децата ѝ.

Ерлинг Видкюнсън се подпря на стълба на портата. Лицето му запази обичайното за него спокойно изражение, а в гласа му прозвуча вледеняваща учтивост:

— Кристин Лаврансдатер ми е много приятна, макар и да не съм я виждал много пъти. Смятам я за красива и горда жена. Симон Андресън, неведнъж ви повторих: послушайте съвета ми и няма да сгрешите. Но наистина не разбирам какво целите с чудноватите си приумици. Какво съм виновен, че чичо ми взе решението за моята женитба, докато бях непълнолетен, а се влюбих в девойка, сгодена за друг? Съпругата на Ерлен не е толкова беззащитна, колкото я изкарвате. Вие сте женен за сестра ѝ. Понеже вие, а не аз, подхванахте този странен разговор, ще се наложи да изтърпите думите ми. Преди сватбата на Ерлен с Кристин се говореше, че Лавранс Бьоргюлфсън се е съгласил на тази уговорка мимо волята и убежденията си. Девойката обаче нехаела за дълга да се подчинява на баща си и да пази честта си. Искала само да изпълни желанието си. Сигурно е добра съпруга. Така или иначе, тя успя да се омъжи за Ерлен и вероятно двамата са заживели щастливо заедно. Но се съмнявам, че Лавранс е останал доволен от избора на дъщеря си, защото преди тя да се запознае с Ерлен, баща ѝ вече се беше спрял на друг жених и дори я беше сгодил

за него, доколкото съм осведомен — Ерлинг млъкна, стрелна Симон с поглед и извърна глава, смутен от думите си.

Симон наведе глава, пламнал от изпепеляващ срам, но намери сили да признае тихо и непоколебимо:

— Да, тя беше сгодена за мен.

Двамата мъже не посмяха да се погледнат. Ерлинг Видкюнсън хвърли последната топка от мъх и тръгна под дъжда. Симон остана на мястото си, а спътникът му навлезе в мъглата, но се спря. Обърна се и му махна нетърпеливо да го последва.

На връщане отново не размениха дума. Почти стигнаха до имението, когато Ерлинг наруши мълчанието:

— Ще го направя, Симон Андресън. Почакайте до утре и ще тръгнем четиримата.

Симон го погледна с изкривено от срам и болка лице. Понечи да му благодари, но не успя. Прехапа силно долната си устна, за да прикрие треперенето на брадичката си.

На влизане в къщата Ерлинг Видкюнсън уж случайно докосна рамото на Симон. И двамата знаеха, че погледите им не бива да се срещат.

На следващия ден, докато се приготвяха за пътуването, Стиг Хоконсън настоя най-сетне да даде чисти дрехи на Симон, защото гостът не си бе донесъл. Симон огледа облеклото си. Слугата му се постара да изтупа и изчетка дрехите му, но ездата в калта си беше казала думата. Симон се плесна по бедрата:

— Стиг, прекалено дебел съм за твоите дрехи. А и няма да присъствам на празненството...

Ерлинг Видкюнсън стоеше с крак върху пейката, докато Бярне му слагаше позлатената шпора. Рицарят явно не бе в настроение да допуска слугите близо до себе си. Разсмя се някак ядосано:

— На Симон Андресън няма да му навреди, ако му проличи колко самоотвержено се е борил за спасението на баджанака си и как още от пътя ни е засипал със смелите си и умни думи. Стиг, този наш някогашен роднина никак не си поплюва, а? Само от едно се боя: няма да усети кога е редно да спре.

Лицето на Симон се обля в гъста червенина, ала той замълча. След вчерашния разговор в поведението на Ерлинг към него се долавяше необяснима доброта, която се прокрадваше сякаш против

волята на рицаря сред язвителните му злобни забележки, и непоколебима решимост да доведе мисията си до край, след като вече се бе заел с нея.

И така, Ерлинг Видкюнсън, синът му и Стиг потеглиха от „Манвик“, придружени от десетима въоръжени слуги в красиви одежди. Симон водеше само един слуга и си помисли, че вероятно е редно да се яви пред краля с по-знатна свита и въоръжение: господарят на „Формо“ не биваше да язди след някогашните си роднини като беден стопанин, който ги е помолил за помощ в безсилието си. Всъщност на Симон му беше все едно. Чувстваше се безкрайно изморен и съсипан от снощната си постъпка и вече нехаеше за изхода на събитията.

Симон винаги даваше вид, че не вярва на грозните слухове за крал Магнюс. Не се правеше на светец — и той като повечето мъже нямаше нищо против някоя груба шега в компания. Когато обаче хората се събираха на група и започваха шепнешком да одумват тъмни и тайни грехове, Симон кипваше от възмущение. Не смяташе, че му подхожда да вярва и да се вслушва в подобни клевети, щом се нарича приближен на краля.

Въпреки всичко остана изненадан от младия владетел. Помнеше Магнюс Айриксън като дете и очакваше да забележи във външността му нещо женствено, лепкаво или нездраво. Пред очите на Симон обаче се изправи забележително красив млад мъж, който въпреки младостта и крехката си физика притежаваше мъжествена и величествена осанка.

Кралят беше облечен в светлосиня туника на зелени петна, която се димпеше до земята, елегантно пристегната в кръста с позлатен колан. Тежката дреха не хвърляше сянка върху високата снажна фигура на краля и не затрудняваше съвършено изящните му движения. Гладка руса коса увенчаваше изваяната му глава. Само върховете на кичурите бяха изкусно подвити и леките къдрици се спускаха по широката му оголена шия. Чертите на лицето му бяха фини и красиви, цветът на кожата — свеж, бузите — румени, с лек слънчев загар, очите — ясни, погледът — открит. Кралят поздрави поданиците си с учтив жест и дружелюбна мекота. После сложи ръка върху рамото на Ерлинг

Видюонсъон и го отведе няколко крачки встрани, за да му благодари за посещението.

Поговориха малко и Ерлинг спомена, че е дошъл с призив към снизхождението и благородноположението на краля. Придворните слуги донесоха пред трона стол за рицаря, дадоха знак на другите трима мъже да се настанят малко по-далеч в залата, и излязоха.

Сякаш от само себе си Симон си припомни маниерите и обноските, усвоени на младини. Беше отстъпил пред настойчивите молби на Стик и облече дълга до земята кафява дреха. Сега не се отличаваше по външен вид от останалите си спътници. Но му се струваше, че сънува. Хем беше същият, хем нямаше нищо общо с онзи Симон Андресъон — пъргав и благовъзпитан рицарски син — който преди цяла вечност прислужваше на крал Хокон и му носеше свещта в кралското имение в Осло. Нима той е същият онзи Симон, стопанинът на „Формо“, който през всичките тези години живееше спокойно и весело на север в долината? В известен смисъл Симон се бе чувствал безгрижен, но непрекъснато усещаше как в него тлее жарава. Стараеше се да отклонява мислите си от нея. В душата му се надигна страшно негодувание. Той не бе извършил грях, нито имаше вина за това, че съдбата раздуха пламъка и той лумна, а Симон се бореше и мъчеше да не му проличи, че го пекат на бавен огън.

Всички станаха на крака, защото кралят се изправи.

— Скъпи сродници — подхвана той с младия си свеж глас, — ето така стоят според мен нещата. Хокон е мой брат, но никога не сме се договаряли да имаме обща свита. Не може едни и същи хора да служат и на двама ни. Едва ли и Ерлен е възнамерявал да продължава в същия дух, макар че известно време запази поста си на кралски управител под моята корона и същевременно се превърна в приближен на Хокон. Онези от моите придворните, които предпочетат да служат на Хокон, ще получат разрешението ми да напуснат кралството ми и да потърсят щастието си при брат ми. Но съм твърдо решен да разбера от устата на Ерлен кои са тези хора.

— Тогава опитайте да се споразумеете с Ерлен Никулаусъон по този въпрос, кралю. Обещахте да му осигурите безопасно пътуване и да поговорите с него...

— Да, Ерлен е мой роднина, както и ваш. По молба на Ивар му обещах безопасен конвой, но Ерлен пренебрегна клетвите за вярност

към мен и забрави за кръвната ни връзка — позасмя се крал Магнюс и сложи ръка върху рамото на Ерлинг. — Но май моите роднини споделят виждането от онази поговорка, че роднина за роднината е най-върлият враг. Изцяло съм склонен да пощадя живота на Ерлен от „Хюсабю“ в името на Спасителя, на Пречистата Дева и на годеницата ми, да му оставя имотите и правото да пребивава в страната, ако той пожелае да се сдобри с мен. Ще определя и законов срок, в чиито рамки Ерлен да напусне страната, ако иска да служи на новия си господар Хокон. Ще окажа същото благоволение и на всеки негов сподвижник, но искам да узная имената им и кои от поданиците ми са ми изменили. Какво ще кажете, Симон Андресьон? Зная, че вашият баща винаги подкрепяше дядо ми Хокон, а самият вие му служихте предано и честно. Според вас нямам ли право да разследвам случая?

— Кралю честити — пристъпи напред Симон и отново се поклони, — според мен, докато Ваше Величество управлява тази страна съгласно тукашните закони и обичаи и продължава да показва милост, едва ли някога ще узнаете кой от поданиците ви е възнамерявал да прибегне до престъпление и предателство към вас. Защото в мига, когато хората осъзнаят, че Ваше Величество иска да запази реда и нравите, установени от предшествениците ви, никому няма да хрумне да организира брожения. А онези, на които известно време им беше трудно да повярват в способностите ви, Ваше Величество, ще престанат да ви упрекват и ще ви величаят като младия крал, съумял да управлява две велики кралства със завидна мъдрост и сила.

— Ваше Величество — намеси се Ерлинг Видкюнсьон, — никой в тази страна не би дръзнал да откаже подчинение на законните ви искания.

— Така ли? Погледнете по-обстойно случилото се и преценете дали наистина Ерлен не е извършил предателство към мен и страната ми.

Ерлинг като че ли нямаше какво да отговори на краля, затова се обади Симон:

— Ваше Величество, вие сте нашият владетел. От вас се очаква да наказвате престъплението със закон. Но ако тръгнете по стъпките на Ерлен Никулаусьон, може онези, чиито имена толкова силно искате да узнаете, да се изправят пред вас и да се признаят за предатели, но не е

изключено да се намесят и други мъже, които са започнали да разсъждават кое е правилно и кое — погрешно, защото случаят ще добие широка обществен отзвук, ако ваша милост изпълни заканата си да приложи насилнически методи срещу известен и знатен мъж като Ерлен Никулаусън.

— Какво намеквате, Симон Андресън? — остро попита кралят, а по лицето му плъзна червенина.

— Според Симон — намеси се Бярне Ерлингсън — би било доста неблагоприятно за ваша милост, ако сред народа възникне въпросът защо Ерлен не се ползва от законното си право на сигурност като всички поданици на короната, с изключение на крадците и негодниците. Хората ще се сетят, че крал Хокон има и други внуци...

Ерлинг Видкюнсън се обърна рязко към сина си с разгневен вид, но кралят попита сухо:

— Нима предателите към короната не се смятат за негодници?

— Ако узурпатор на властта успее да осъществи намеренията си, никой не го нарича предател — поясни Бярне.

Настъпи кратко мълчание. Наруши го Ерлинг Видкюнсън.

— Както и да наричаме Ерлен, не подобава на Ваше Величество да погазвате закона заради него...

— Значи е необходимо законът да се допълни — троснато отвърна кралят. — Щом в него не е залегнало правото ми да си набавя сведения за предаността на приближените ми...

— Но вие нямате право да прилагате промяната в закона, преди да е направена. В противен случай това ще се сметне за произвол над народа. Още от стари времена хората са се съпротивлявали на опитите на владетелите да упражняват произвол над тях — отбеляза мрачно Ерлинг.

— Разполагам с подкрепата на свитата си и на рицарството — напомни с момчешки смях крал Магнюс Айриксън. — Какво ще кажете, Симон?

— Ваше Величество, подкрепата, на която разчитате, не е никак сигурна. Само се сетете каква участ отредиха рицарите и благородниците на кралете в Дания и Швеция, когато населението се оказа безсилно да подпомогне кралската власт. Но ако сериозно обмисляте тази възможност, бих ви помолил да ме освободите от

служба, защото предпочитам да се смеся с простолюдието, вместо да участвам в подобно начинание.

Симон говореше съвсем спокойно и овладяно и в началото кралят като че ли не проумя думите му. После се засмя:

— Да не ме заплашвате, Симон Андресън? Да не ми хвърляте ръкавицата си?

— Както ви е угодно, Ваше Величество — отвърна Симон и свали ръкавиците си от колана.

Младият Бярне се пресегна да ги вземе.

— Тези сватбени ръкавици не са достатъчно хубави за Ваше Величество! — размаха той дебелите, износени рицарски ръкавици във въздуха и се разсмя, — Господарю, ако се разчуе, че искате такива, веднага ще завалят още предложения!

Ерлинг Видкюнсън възкликна високо. С рядко движение избута краля на една страна, а тримата мъже — на друга, и ги заблъска към вратата:

— Искам да разговарям с краля насаме.

— Не, не, Бярне, остани да се изясним — спусна се кралят след сина му, но Ерлинг избута сина си през вратата.

Известно време тримата обикаляха из двора на крепостта, без да разменят и дума. Стиг Хоконсън изглеждаше умислен, но продължи да мълчи, както и в дворцовата зала. Леката, потайна усмивка не слизаше от лицето на Бярне Ерлингсън. Появи се оръженосецът на Ерлинг и предаде на мъжете, че господарят му ги моли да го изчакат в странноприемницата. Мъжете си взеха конете от кралската конюшня.

В странноприемницата се постараха да не споменават за случилото се. Заговориха за коне, кучета и соколи. Вечерта Стиг и Симон започнаха да си разказват истории за жени. Стиг Хоконсън разполагаше с богат запас от пикантни случки. За каквато и история да се сетеше Симон, Стиг подхващаше да я разказва с уверението, че става дума или за негово преживяване, или за наскоро случило се на негов познат от околността на „Манвик“, но Симон помнеше същите истории от детството си, когато ги чуваше от ратаите в „Дюфрин“.

Симон се заливаше от смях заедно със Стиг. От време на време го спохождаше усещането, че пейката се клати под тялото му. Испитваше смътен страх, но не смееше да го назове. Бярне Ерлингсън се смееше тихо, пиеше вино и гризеше ябълки, оправяше си яката и се

включваше с някоя кратка пиперлива история. Стиг обаче не разбираше анекдотите му, защото бяха прекалено хитроумни. Бярне ги бе научил от свещеник в Бьоргвин.

Най-сетне Ерлинг се прибра. Синът му стана, за да му помогне да си съблече връхната дреха. Ерлинг го изгледа ядосан:

— Друг път внимавай какви ги плещиш! — хвърли палтото си в ръцете на Бярне, а по лицето му пробяга едва доловима усмивка, която се стараеше да прикрие. После се обърна към Симон: — Е, доволен ли сте вече, Симон Андресън? Бъдете спокоен. Съвсем скоро двамата с Ерлен, жена му и челядта им ще се любувате на домашен уют в съседските си имения.

Симон се изправи и благодари на Ерлинг, но лицето му пребледня. Съзнаваше какъв беше страхът, който преди малко не посмя да признае пред себе си. Но вече нямаше път назад...

Точно след четиринайсет дни пуснаха Ерлен Никулаусън на свобода. Симон, придружен от двамата си слуги и Юлв Халдуршон, отиде до „Акершнес“ да го вземе.

Дърветата вече бяха почти голи, защото предишната седмица духаше силен вятър. Студът стегна и ударите на конските копита отекваха силно по замръзналата земя. По полята блестеше скреж. Очакваха всеки миг да завали сняг: небето беше постоянно забулено в облаци, а дните тънеха в сумрак и хладна сивота.

Симон забеляза, че Ерлен леко влачи единия си крак, когато излезе от крепостта. Силно пребледнял, клетникът възседна коня с вцепенено тяло и колебливи движения. Ерлен си бе избръснал брадата и подстригал косата. Горната част на лицето му бе придобила жълтеникав оттенък, а върху бледите му хлътнали скули бе набола синкава брада. Все пак той изглеждаше внушително в дългата до земята туника и палто, а когато се сбогува с Улав Шурнинг и възнагради с пари пазачите, които му бяха носили храна, се държа като господар на тръгване от сватбено тържество.

В началото на пътуването Ерлен зъзнеше и видимо потреперваше от студ. После по бузите му изби червенина и лицето му се оживи. Живителните сили сякаш плъзнаха по вените му. Ерлен е жилив като върбова клонка, помисли си Симон.

Пристигнаха в странноприемницата. Кристин посрещна мъжа си на двора. Симон се помъчи да не ги гледа, но нямаше избор.

Двамата съпрузи се здрависаха и размениха няколко думи с ясен и тих глас. Съумяха да запазят приличие и благонравие в присъствието на чуждите хора. Издаде ги единствено огнената червенина по лицата им. Двама се спогледаха за миг и пак сведоха клепки. Ерлен предложи ръка на съпругата си и двамата се отправиха към отредената за тях стая.

Симон погледна към постройката, където досега живяха с Кристин. На най-долното стъпало тя се обърна и го повика със звънлив глас:

— Идваш ли, зетко? Елате първо да хапнете с Юлв!

Докато гледаше през рамо, Кристин изглеждаше подмладена, с кръшна, леко извита в кръста снага. В Осло започна да си връзва забрадката по друг начин. Преди носеше кърпата си опъната около лицето като на монахиня и силно надиплена в краищата, кръстосваше я над раменете, та да скриват врата и кока на тила ѝ, защото в Нидарус това се смяташе за признак на смирение и отец Айлив не пропускаше случай да утвърди с хвалебствия този обичай — доказателство за благопристойно и почтено поведение на омъжените жени. Но тук, на юг, само обикновените жени носеха кърпите си така и за да не се откроява, Кристин възприе техния маниер. Те покриваха темето си с кърпата и я пускаха да виси отзад, та да се вижда част от бретона. Така се откриваха шията и раменете. Плитките навиваха на кок, за да не се виждат под ръба на забрадката, но платът се разливаше по меките форми на черепа. Симон отдавна бе забелязал колко много ѝ отива да си връзва кърпата така, но едва сега си даде сметка, че това я подмладява. Очите ѝ блестяха като звезди.

През деня дойдоха куп посетители на Ерлен: Шетил от „Скуг“, Маркюс Тургайршон, а по-късно — самият Улав Шурнинг, отец Инголф и Гюторм, свещеник в църквата „Свети Халвар“. Докато свещениците пътували към странноприемницата, започнал да вали сух, ситен сняг. Отклонили се от пътя и попаднали в някакво поле. Дрехите им бяха целите покрити с лепка. Всички се разбързаха да почистят свещениците и техните спътници от неприятния бурен. Ерлен и

Кристин започнаха да махат лепката от дрехите на Гюторм, а лицата им пламнаха от смущение. Шегуваха се малко колебливо със свещеника и гласовете им трепереха, докато се смееха.

Симон пи много, но алкохолът не го зашемети. Само усети как тежестта на тялото му нараства. Чувахе с необяснима острота всяка изречена в стаята дума. Присъстващите не бяха сред поддръжниците на краля и езиците им бързо се развързаха.

Симон се чувстваше изморен от всичко това. Мъжете бръщолевеха разпалено всевъзможни глупости на висок глас. Шетил Осмюнсън се проявяваше като леко простоват, а сродникът му Маркюс също не блестеше с остър ум. Улав Шурнинг разсъждаваше трезво и разумно, но не се отличаваше с особена далновидност, а двамата свещеници не вдъхваха на Симон представата за интелигентни мъже. Всички слушаха думите на Ерлен и кимаха в знак на съгласие, а той все повече заприличваше на себе си. Възвърна си стария навик да говори прибързано и неразумно. Ръката на Кристин лежеше върху коляното му и той галеше пръстите ѝ. Раменете на двамата съпрузи се докосваха. Кристин сияеше от радостна възбуда и не можеше да откъсне очи от мъжа си. Когато Ерлен деликатно обгърнеше талията ѝ с ръка, устните ѝ се разтреперваха и тя едва успяваше да стои със затворена уста.

Вратата се отвори. Влезе Мюнан Бордшон.

— Ето я и най-важната клечка — провикна се весело Ерлен, скочи от мястото си и се втурна да го поздрави.

— Бог и Пресветата Дева да ни помагат: виждаш ми се напълно невъзмутим, Ерлен — ядосано отбеляза Мюнан.

— Какъв смисъл има да тъжим и да се вайкаме, след като всичко свърши?

— Не познавам човек като теб. Как можа да пропилееш цялото си богатство!

— Не бих влязъл в ада с гол задник, само и само да си опазя гащите — пошегува се Ерлен, а Кристин се засмя тихо, но невъздържано.

Симон отпусна глава в ръцете си върху масата. Дано да го помислят за пьян и заспал, та да го оставят на мира.

Очакванията му се потвърдиха. Всичко си остана постарому. И Кристин не се промени. Ето я отново: единствена жена сред всичките

тези мъже, все така мила, свенлива, спокойна и уверена. Такава беше и когато му изневери. Нима тогава не изпитваше срам и вина? Изпитваше, разбира се. Не беше нито уверена, нито невъзмутима. Зад спокойното ѝ изражение се криеше тревога. Но Ерлен успя да я освободи от скрупулите ѝ и тя беше готова да върви по жарава заради него. Кристин стъпка Симон, все едно за нея той представляваше студен камък.

О, защо продължава да разсъждава върху такива глупости! Кристин искаше да постигне целта си и не забелязваше нищо друго. Нека двамата с Ерлен се радват на щастието си, а на него му е все едно. Какво го засяга дори и да заченат още седем деца? Тогава четиринайсет души ще си поделят половината от наследството на Лавранс Бьоргюлфсън. Симон нямаше основания да се тревожи за имотите на своите деца, защото Рамборг не раждаше толкова често като сестра си, а и потомството на Симон някой ден щеше да поеме управлението на богатите му земи. Но тази вечер нищо не го вълнуваше. Искаше да пие на провала, ала божиите дарове не го замайваха и по едно време се наложи все пак да вдигне глава и да се включи в разговора.

— Явно си се готвил да станеш регент на краля — подигравателно отбеляза Мюнан.

— Не, за този пост гласяхме теб — пошегува се Ерлен.

— За бога, човече, внимавай какви ги приказваш...

Всички избухнаха в смях.

Ерлен се приближи до Симон и го хвана за рамото:

— Спиш ли, братко?

Симон надигна глава. Ерлен беше застанал пред него с чаша в ръка.

— Пий с мен, Симон! Най-много на теб дължа живота си и съм щастлив, че е така, приятелю! Ти ме подкрепяше като брат. Ако не бяхме роднини, сигурно щях да си изгубя главата, а ти да се ожениш за вдовицата ми...

Симон подскочи като ужилен. За миг двамата мъже се втрениха един в друг. Изведнъж Ерлен изтрезня и пребледня, задъха се мъчително и разтвори устни, а Симон събори чашата от ръцете му с юмрук. Медовината се разплиска по ръцете на Ерлен. Симон се обърна и излезе от стаята.

Ерлен избърса машинално ръката си в туниката и огледа присъстващите. Никой не бе забелязал какво се случи. Подритна с крак чашата и я закрепил до пейката, а после тихомълком последва Симон.

Намери го под стълбата. Чакаше Юн Долк да му доведе коня. Ерлен се приближи, но Симон не помръдна.

— Симон! Симон, не съзнавах какво говоря!

— Сега съзнаваш.

Гласът на Симон беше напълно лишен от звучност. Мъжът стоеше неподвижно и гледаше встрани.

Ерлен се огледа безпомощно. Зад облачния воал проблесна бледата месечина. Ерлен се мъчеше да се стопли.

— Къде... къде ще отидеш? — попита зъзнейки той и погледна слугата и конете.

— В друга странноприемница — отсече Симон. — Сигурно разбираш защо не желая да остана повече тук.

— Симон! — възкликна отчаяно Ерлен. — О, кажи ми как да поправам стореното!

— Няма как.

Вратата на втория етаж се отвори и на чардака излезе Кристин със светилник в ръка. Надвеси се и освети двамата мъже.

— Тук ли стоите? — попита нежно тя. — Какво правите навън?

— Реших да нагледам как са конете ми, както казват възпитаните хора в такива случаи — засмя се Симон.

— Ама ти наистина си извел конете! — учуди се Кристин.

— Така става, когато бирата ти замае главата — пошегува се Симон.

— Качвайте се, де! — подкани ги тя с весел и радостен глас.

— Ей сега.

Тя се прибра, а Симон извика на Юн да прибере конете в конюшната. Обърна се към Ерлен, който изглеждаше целият вцепенен.

— Ще дойда след малко. Нека се престорим заради жените ни, че това не се е случило, Ерлен. Вероятно се досещаш, ти си последният човек на земята, на когото възнамерявах да го призная. Не забравяй, че имам по-услужлива памет от твоята!

Вратата отново се отвори. Гостите се изсипаха дружно навън и тръгнаха по групички. С тях излезе и Кристин, а прислужницата ѝ носеше светилника.

— Да — кискаше се Мюнан, — вече стана късно и тези двамата сигурно копнеят да се мушнат в постелята...

— Ерлен, Ерлен, Ерлен — Кристин се спусна към него веднага щом останаха сами. Сгуши се в обятията му. — Ерлен, виждаш ми се угрижен — прошепна изплашена тя, а устните ѝ едва докоснаха неговите. — Ерлен? — задържа главата му в шепите си.

Той плъзна ръце около талията ѝ, от гърдите му се изтръгна сподавен жаловит стон, после я притисна към гърдите си.

Симон реши да се отбие в конюшната да каже нещо на Юн, но по пътя го забрави. Постоя малко на вратата, загледан в мъждивата лунна светлина и в снега, който започна да се сипе на парцали. Юн и Юлв излязоха от конюшната и затвориха след себе си. После тримата се отправиха към спалнята си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.